ПОДУНАВКА.

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 114576

№ 1. Београдъ 3. Января. 1847.

ЖЕЛЯ НА НОВО ЛѢТО.

На данъ онай одъ новога лѣта,
У комъ коло окрену сѣ свѣта,
Кад'но прошло съ будућимъ се разста,
Новый животъ, нова срећа паста:
Свакій жуди, што в ком' по ћуди,
Свакій жели, што му срце вели!
А и я бы сада нешто пѣсо,
Но када бы само казат' смѣо?
Ал' ћу рећи на зи'о неутећи:
Што смо негда учинили криво,
Да ставимо садъ предъ очи живо,
Па да с' ваше неварамо слѣпи
Као мука кадъ се на медъ лѣпи.
Ћаво нами, докле немамо,
Кадъ намамя онда тежко намп. —
Доста бѣше коскавым сирдня,
Сваће, вике и неслоны грдня:
Наз'но одсадъ кудъ намъ вала ићи,
Ако срећу ны желимо стећи.
Пріонимо сви за обште благо,
На ће онда свима бити драго.
А тврдицу нека ћаво носи!
Онъ све кпа, а єднако проси:
Єръ кадъ кога ћаво запечати,
Хоће, богме, и да се наплати. —
Но ты, Боже, опрости намъ грѣхе,
Єръ с' каємо данась беаъ утѣхе!
Избави насъ одъ лукава врага,
Некъ му піе међу нами трага.
Као гуя изъ камена люта
Претвари насъ весь толико пута —
Заиди огань среће наше миле,
Да познамо мы кћогове силе,
Некъ намъ сићтли у дну и у ноћи,
Ты намъ, Боже, буди на помоћи!
Єръ к'о чами и чамуни бѣдно,
Тому піе ни живити вредно.
Ахъ много смо благодарит дужни,
А мало смо кадри дават' тужни.
Но опрости! . . . . . .
Ты Богъ вси велике милости!
Уведи насъ у домъ славе твоя
И прими насъ н'о сынове свое!
Да у твоме велѣмъ благослову
Проведемо мы годину ову. —

Іованъ Илићъ Ресничанинъ.

О ЄЗИКУ СЛАВЯНСКОМЪ.

одъ

Матіе Бана.

Лани у єдномъ приватномъ писму, кое е после у Зори Далматинской изишло печатано, я самъ на кратко означіо стазу, коіомъ мыслимъ да бы природно морали ићи, а изъ садашнѣ тежня племена наши, и вѣроятности будући догађаја судимъ, да ће поћи писменства, правописи и наречія славянска.

Како у одношенію племеному и државному, тако и у езыкословному мы Славяни моралисмо найире живити сви скупа у єдномъ єдиномъ кругу усредоточени. О тому недае се сумняти: свака народность, свакій самосталный єзыкъ при постанку своему и у прва своя времена неможе иначе него єдноструки ћанъ, єдно свецѣло сачињавајућ й бити. Само се после провале меће тога првобытнога єдиного круга, дружтво у њему одрасло и разплоћено разасне се, и изъ єднога у више поманьи кругова затворя; на концу и поманьи ти кругова цѣлость буде разкинута; нестане іимъ єдиствены средоточія, у свакомъ одъ ньи множина премалы, найситніи кругова, множина средоточія породи се. То е природна стаза, коіомъ су поше све народности и и сви єзыци, коіомъ поће народность и єзыкъ славянскій. Народность и єзыкъ нашъ са єдинства своега постенено свћоше до найвећега раздроблѣня, и тимъ половину своега историчнога течая довршише. Сада іимъ остае другу половину довршити; остае іимъ узъ исте степене, низъ кое су сишла, узаћи; истымъ другомъ, коимъ су са єдинства на раздроблѣнћ дошла, са раздроблѣня на єдинство вратити се. По моралнимъ околностима, кое су сада изображеный свѣтъ обузеле, по дѣйствію, кое ће плодови ти околностій на свѣтъ славянскій имати, я мыслимъ да такова реакція мора быти у наше-

му народу подпуна. Многе преповне моћи ће ту реакцію у своєму корачању сметати, задржавати, али ништа на свѣту неће ю моћи са своє стазе свратити.

Овакє су одъ частя мысли, у речєкомъ писму изражене, а када самъ исто видіо у народъ произведено, наумимъ у подужемъ чланку те мысли обширніе и темељніе изложити, и читаную систему моєга о тому мышленя поставити. Али почемъ се покаже, мало после, найпре у Народномъ Листу, па у нашой Подунавки чланакъ о єзыку одъ г. Миланковића, моє подузеће учиня ми се излишно. Ни єданъ безъ сумнѣ читатель неће быти забораваю на поменутый чланакъ. У њему є г. Миланковићъ такє обширно свой предметъ разваю, такє га є простъ одъ свакога преразсудія правымъ философичнымъ погледомъ промотріо, и свеобузећомъ критикомъ подпуно изложіо, да а незнамъ ништа знаменито придодатя му, ништа преиначитя му. Оно є све истина чиста и света; оно су мысли великодушне, кои бы се свакій славянскій домородацъ при наступаюћой епохи славянской имао апостоломъ учинити.

Али ако се предмету, кои є г. Миланковићъ такє срећно изцрпіо, нема шта знаменито важно додати, могу се изъ истога, и мораю се, друга два предмета извести, друга два пытања положити; а та су:

I. Да ли сада єзыкъ славянскій корача онако, како на степену, на коему се налази, по опредѣлѣню тореченє системе корачати мора?

II. Коимъ начиномъ њєгово корачанѣ може быти подпоможенo, да лакше, посићніе и цѣловито свою цѣль докуча?

(Продужеће слѣдуе)

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

Изводъ изъ „Географійско-Статистичнога Рѣчника“ г. І. Гавриловића.*)

Србія зависи одъ Порте Отоманске; лежи између 41° до 45° с. ш. и 36° 56′ до 40° 30′ и. д.

Границе њене су одъ сѣвера: држава Аустрійска, одъ истока Княжество Валахія и Пашалукъ Видинскій, одъ юга Пашалуци Видинскій, Ниџевачкій, Лесковачкій, и Кадилукъ Новопазарскій, одъ запада Херцеговина и Босна. Пространство се њено, кадъ се дужина одъ сѣвера къ югу и она одъ истока къ западу одъ едне до друге найдалѣ точке проссане, може узети на 1000 □ миля.

Србія се дѣли на 17 Окружія, а ова на Срезове, одъ кои 54 има. Окружія се зову: Београдско, Валѣвско, Шабачко, Подринско, Ужичко, Чачанско, Крагуєвачко, Рудничко, Крушевачко, Ягодинско, Ћупрійско, Алексиначко, Гургусовачко, Црнорѣчко, Кравинско, Пожаревачко и Смедеревско.

Србія є земля брдовита. Она на югу налазећа се брда єсу найвећа, кои са брдима тако названымъ Балканомъ у Турской (Цетиња) свезу имаю. Средину Србіе заузимаю Рудничка брда; а она на истоку налазећа се, са Банатскимъ свезана, повлаче се одъ сѣвера къ югу. Найвећа брда су у Србіи: Конюшикъ, Плоча, Жељинъ, Столъ, Ртань. Долине су найзнаменитіе оне, кои се око Мораве, Саве, и око Дунава налазе. Но не само ове равнине, него и узвишеніа су мѣста за усѣвъ способна, и при доста малой радњи земла дае богате земљодѣлцу плодове.

Рѣке Србіе єсу: Дунавъ, Сава, Морава, Дрина, Тимокъ, и друге манѣ.

Како Србія лежи на средини између равнитела и пола сѣвернога, то се изъ самогъ положая овогъ види, да она има климу пріятну. Найлѣпши су мѣсеци: Септемберъ и Октоберъ, найтоплія Юній. Жетва се починѣ на изнакъ поменутогъ мѣсеца, а свршує се у Юліо. Виногради се беру више пута у почетку, ал' обично око половине Септембра. Зимно є преме благо, ал' у южнимъ крајевима, кои су узвишенія одъ осталы, зима є строга и дуго трае. Има мѣста, на коима она 9. мѣсецій се продужава.

Србія има довольно благородны метала у своимъ брдима; гвожђа, бакра, олова, угля каменитогъ и мркогъ, мермера бѣлогъ и првеногъ, и камења свакє струке. Пшеница, єчмъ, проя, сльда, овасъ, кукурузъ, вино, воће свакогъ рода, а особито шљива, жиръ и шишарка роде довольно. Добыва се и руя и броћа способна за бояисанѣ растѣня. Одъ живе стоке имаде: говеда, коня, оваца, коза, а особито у великомъ количеству свиня, кои є садъ найглавніи производъ земљ, пчела, свилены буба и пѣвица. Птице се у Србіи налазе све, кое обично у землама, подъ умѣреным поясемъ налазећима се, живе; у пространнимъ шумама има: елена, срнѣй, дивља свиня, медведа особито у источнимъ крајевима, зеџева, лисица, рисова, кадкадъ се и кои шакалъ забуди у Рудничке планине. Рѣке су богате са рибама: штукама, шараница, младицама, у Дрини и Морави, мерунама и есетрама у Дунаву, особито око Кладова. Шума има Србія одвећъ много; брда су сва обрастла дрвама: растовима, буквама, єлама и боровима; може се лако узети, да є скоро єдна трећина земљ іошть подъ шумомъ.

Жителя Србіе єсу:

А.)	Србы, брой, є њиовъ - - -	825,783.
	Одъ овы пакъ има:	
1.	Чиновника и пензіонера - - - -	832.
2.	Варошана, кои се занимаю трговиномъ и занатима - - -	38,022.
3.	Селяка, кои земљодѣлціемъ, ско-	

*) Види № 50 Подунавке одъ 20. Дец. пр. г.

	товодствомъ, надницомъ и службомъ рану себи добываю	783,652.
4.	Свештеника:	
	чина монашескогъ и мирскогъ - -	748.
5.	Войника регуларны - - - - -	2,529.
Б.)	Турака има - - - - - - -	15,161.
	Одъ ког войника: 6,370. а међу овима регуларны 1836.	
В.)	Еврея свега - - - - - - -	1,368.
Г.)	Страны постояно у Србіи пребываюћи - - - - - - - - -	900.
Д)	Цигана - - - - - - - - - -	6,074.
	Свега - - -	849,286.

И тако у Србіи на єдной четвероугольной миљи неживе іошть ни 900. душа

Примѣчанія. 1. У брой Срба улазе и Власи, кои у Србіи живе ал' како овы врло мало-ема, кои Србски неговоре, и сви су са Србима єдноплеменна єдност; то се раздѣљено одъ Срба навести немогу, особито што се брой наіоъ управо и незна.

2. Мужкогъ пола међу Србима има 2½ на сто више него женскогъ. Међу Евреима и половина мужкогъ а половина женскогъ. Како є кодъ Турака, странны и Цигана, што се тиче броя мужкогъ и женскогъ пола, дознати нисамъ могао, Ал' Турака мужкогъ пола до 2000 глава више има него женскогъ, лако се увети може.

3. Число душа къ напоменичком реду — А 1.) — принадлежећи може се увети на 3200.

(Продуженіе слѣдув.)

ГАЛАНТЪ АРАМБАША.

(Посрбљено.)

Галантъ є было около 1740. год. арамбаша єдне разбойничке чете Чрезъ свое шпіоне дознао онъ, да єданъ сеоскій свештеникъ има кодъ себе неколико хиљада форинтій. Галантъ начини планъ, да приснои себи те ноћне. Куће свештеникова была є у некомъ удаљенію одъ шуме. Єдне страховите ноћи доћне Галантъ предъ своіомъ четомъ у ову шуму. Полумртавъ одъ зиме и мокроте луне на прозоръ свештеникове куће и замоли се, да га прими на ноћнакъ, тужећи се, да є изъ далека и да є тумараюћи ноћу путъ изгубіо. Човекољубивый свештеникъ несумњаюћи ништа, пусти га унутра и заповѣди своіе слуги, да му коња у конюшницу одведе; а за путника рекне, да угрію собу и намѣсте пребетъ; на кратко, онъ га є врло любезно дочекао. — Разбойникъ было є сасвимъ тронутъ, срце његово ніе се могло противити невиноме ласкавно свештеникове дѣце. — Говорію є много о љутомъ и крвожедномъ разбойнику Галанту и на послѣдакъ запита домаћина: небои ли се онъ тога убице? „Я се њега небоимъ, єръ се уздамъ у Бога, да ће ме избавити.“ — Овай одговоръ пробуди савѣстъ айдучкогъ арамбаше; свештеникова надежда на Бога познала га є сасвимъ; уњути и погрузи се у мыслій. На послѣдакъ замоли домаћинъ свога госта да иде одпочинути. — „Не, я спавати нећу; уважите ми любавь и реците вашой супруги и дѣци, да за єдно мгновеніе ока на полъ изиђу, нешто важно имамъ да имъ саобштимъ.“

На єданъ мигъ свештеника удале се дѣца и жена му. „Познаете л' вы мене?“ запита Галантъ. — „Непознаемъ,“ одговори свештеникъ; „номыслимъ, да самъ дочекао честнога и доброга човека.“ — „Немойте то мыслити,“ рекне разбойникъ, „єръ самъ я Галантъ, арамбаша разбойничке чете. Спакій може лако себи представити ужасъ свештеника! Галантъ га уме за руку и продужи: „Будите спокойни и благодарите Богу, што самъ я изъ вами дошао, и што сте ме тако любезно дочекали. Знамъ, да вы имате доста новаца у вашой кући, но небойте се никакве несреће?“

Арамбаша замоли, да му се донесе артія и мастило и напише слѣдуюће рѣчи: „Подъ свртну казнь забрањујемъ намъ и наймањ ствари у овой кући дотакнуты се.“ „У два сата после поль ноћи,“ продужи Галантъ, „понавайте се овде моји люди, но вы се ни мало неплашите, већъ спавайте спокойно съ цѣлымъ вашимъ семействомъ. Ноћце и остале ваше драгоцѣне ствари метните поврай ове записке у вашу ложницу.“

Галантъ се опрости са свештеникомъ, кои по одлазку његовомъ поступи као што му є препоручено. — Равно у два сата после поль ноћи ніе се разбойница; већъ су се были машили новаца, но у єданъ махъ падне іимъ записка њиновогъ арамбаше у очи и они се понуку натрагъ. „Добру ноћь, господине отче,“ рекну они, „спавайте безъ бриге.“

Кадъ су єроазъ дворъ пролазили, почну гуске гакати и єданъ међу њима помысли, присвоити єдну одъ ове муке и неволь. — „Окани се, ако се желиш главе наносати.“ Но разбойникъ га непослуша, већъ однесе гуску.

После неколико дана ли се Галантъ єдно вече опетъ свештенику и запита га, како су се његови подчињени владали. Свештеникъ ніе му се много доста нахвалити. — „Али су они однели нашу гуску,“ рекне єдно свештениково дѣте. — „Шта!“ загрми разљућеный арамбаша; „они гуску однели?“ — Свештеникъ га са смѣхомъ увѣраваше, да іимъ є самъ гуску поклонію.

Галантъ отвде, а свештеникъ ніе ни мало мыслію о слѣдству тога разговора; но како се зачуди, кадъ сутра-данъ опази на вратима свое куће обешеногъ човека съ гускомъ.

У Лозници.

Евтиміе Авраиовићъ.

ЯРИЛО.

Бѣлорусима є Богъ пролѣћа и плодности именомъ Ярило. Они га представляю себи као лѣпа, млада човека, кои бѣла коња яше; свагда є покривенъ бѣломъ кабаницомъ, а на глави носи вѣнацъ одъ пролѣтнога цвѣћа; у десной руци држи човечію главу, а у лѣвой пуну шаку класова, и свагда є босы ногу. Њему за

честь славе Бѣлоруси време првогъ усѣва 27-гъ Априла у вече. У сумрачѣ скупи се много дѣвонка у едной кући, и ту едну измеђъ себе за Ярила избере, обуку я као што га оне себи представляю, и посаде е на бѣла коня, кои е о узету везанъ. Затимъ се ухвати велико коло, и око Ярила се игра; свака дѣвойка има нѣшаљ на глави одъ свѣжегъ цвѣћа. Ако е пролѣће топло и пріятно, и особито ако е давъ ове славе лѣпъ, то онда ова слава држи се у саму зору и у полю, често и на непосѣянимъ њивама. Стари селяни се веселю дѣвойчкомъ непротиве, него се и они сами скупе, те гледаю. Дѣвойке играюћи пѣваю единымъ гласомъ врло дугачку пѣсму, у коюй се дѣла бога Ярила славе, како онъ по свѣту иде, и чиня да жито расте, и людима плодность доноси. — Знатно е, што су код Бѣлоруса приликомъ ове славе на челу дѣвойке, и оне управо своимъ игромъ управляю, а не млади момци; у другимъ предѣлима Русіе, као н. пр. у Воронежу, было е пріе обичай, да млада момка играюћи у полѣ наведу, и тамо играюћи, пѣваюћи, пењаюћи и борећи славу Ярилову да прославе. (Остъ и Вестъ.) —

СМѢСИЦЕ.

СЛАВЯНСКЕ ВѢСТИ.

— Др. Августиновићъ, проваћаюћъ новога правописа илирскога съ новима писменима, предаваће у Бечу у Пзманеуму (заведенію богословско) србскій языкъ. Пр. Хегеръ започетће такођеръ на универзитету учити чешкому тесношису.

— Управо сада два професзора едань чешкога языка у Прагу, другій славянскога ушбите у Паризу, т. е. г. Каубекъ и г. Цвиріань Робертъ издали су свое мысли о панславизму, прыый у Чешкой Вчели, другій Парижкій у особеной брошурици говори о два панславизма (Les deux panslavismes).

— Вука Караџића рѣчникъ изићиће год. 1847.; већъ е скоро у рукопису готовъ; Вукъ се непрестано забавля са Владикомъ Црногорскимъ, кои сада у Бечу пребыва; прилѣжно чита Дубровачке списателѣ, и радъ е пре него рѣчникъ у печатню преда, ишште по Босни проћи. (Ч. Вп)

ЛИТЕРАТУРА.

.*. Дошао намъ е у Београдъ прыый брой овогодишнѣ Зоре Далматинске, написанъ Богъ зна како єдными правописомъ. Овде е огорченѣ код млады народолюбаца у найвышемъ степену; єръ премда се мы латинскимъ словима неслужимо, опетъ желели бы видати нашу браћу, кои латинска писмена употребляваю, да су се сложила у начину писања. Кадъ бы се они єдномъ сложили, тимъ бы се къ намъ приближили, и насъ на приближаваньѣ къ њима потакли. Али залуду! Има у Далмаціи неки людій, кои ни найманѣ неразумѣваю духъ и потребе югославянскога народа, и кои у место да бы ишли напредъ, иду натрагъ као ракъ. А на несрећу такођерымъ людма пало е у руке учредничество Зоре. Уопште онде се примѣтило, како г. Кузманићъ узе учредьивати Зору, да се таки у њой повиђо раздоръ и фанатичный духъ. На часть му слава!

И. И

МЕДЪ И ВОСАКЪ.

Човекъ и Марва. За нѣкога господина, кои е низко изображенъ было, но кои се при свемъ томъ опетъ разумѣвао у марви, рекне єданъ одъ нѣговы слугу: „Кадъ говори о марви, говори као човекъ, а кадъ о човеку говори, говори као марва.“ —

Малайска любавна пѣсма. Кадъ моя драга съ прозора гледи, свѣтле іой се очи као звѣзде; нѣнъ драгій неможе противстати топлоти блистаюћи зракова. Боя нѣкога лица подобна е дрвеной жаравици. Чело іой изгледа као новый мѣсецъ, кадъ се прыый путъ укаже. Іошть ю е давно нос срце за любезнину изабрало. Нѣни дугачки покти засѣняваю очи као зраци мунѣ, а прозрачни су као морскій бисеръ. Нѣнъ е вратъ подобанъ углѣденомъ одъ камена тѣлу, витакъ и любакъ. Нѣни су зуби обойдисани бомбрахомъ. Нѣне лѣпе витице украшава чарайско цвѣће. Моя е душа усхићена и чезне да съ њоюй одлете! Ватрено сія она изъ моя очію и мени недостае снага да ю умирнъ.

6. А.

ЖАОКА.

.*. Говори се, да ће у изображеной Европи єданъ мужъ своюй жену, коя као книга говори, явной библіотеки поклонити.

.*. Говори се, да ће одсадъ дѣвойка бирати момка. Тоне треба да се радуемо, єръ ће онда срећнія супружества быти.

Говори се, да ће доктори своюй болестницима бѣдно стаћи олакшати зато, што іимъ неће казнати имена њиовы болестій.

Веселинъ Праочићъ.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Саобштіо Васа Поповићъ.)

На єдномъ дуду было е двадесетъ врабаца. Ловацъ пукне изъ пушке, и убіе тр. Колико е врабаца остало?

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ФЛП
70

КОДУНАВКА.

ДОДАТАКЪ КЪ СРБСКИМЪ НОВИНАМА

1833

ЗА

ГОДИНУ 1847.

УЧРЕДНИКЪ

МИЛОШЪ ПОПОВИЋЪ.

У БЕОГРАДУ,

Издано и печатано у Правителственой Штампарији.

Сама храбрость и юнаштво једнога народа безъ науке и мудрога управленія, подобне су звѣрской снази. Брани се за неко време, ал' напосле мора рећи: *ејбавља*, и повлрити се. Наука, мудрость, мудро и законо управленіе, искуство, просвѣћены народа подражаваніе, а сврху свега трудољубіе и добродѣтельни једне обштине живот: ето шта заставља нѣгову праву храбрость и юнаштво, а безъ тога или є у робству, или ће съ временомъ быти.

Доситей.

ПОДУНАВКА.

№ 2. Београдъ 10. Января. 1847.

ИЗВЕСТІЕ

ДРУЖТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

Прочитано у главномъ засѣданію 29. Децембра 1846. год.

Будући е у главномъ засѣданію, кое е Дружтво Србске Словесности у почетку ове године држало, новымъ Устроенiемъ овога Дружтва редовныма засѣданіяма одсудно рѣшаванѣ, што су прѣе само главна имала, уступлѣно; а са тимъ свако предварително опредѣливанѣ посла за долазеће редовна засѣданія сувишнымъ учинило се: то е Дружтво ово у поменутой своiой главной скупштини єдиный овай поглавитый задатакъ за свое прво дѣланѣ поставило, да се опредѣленiа Устава, коя су у той скупштини одобрена, у редъ доведу и одна законодателной власти на потврђенѣ поднесу; како бы се по томе издѣйствовати могло, да се онима Г. Г. Члановима овога Дружтва, кои се у ц. к. Аустрiйскимъ државама налазе, сходно Устроенiю овога Дружтва, књижевно саобраштаванѣ дозволи. Сходно дакле овоме заключенiю Дружтво прочитавши у првомъ своме овогодишнѣмъ редовномъ засѣданію новоуређеный Уставъ, одма е по томе истый съ молбомъ Высокославноме Попечительству Просвештенiя поднело, да га оно законодателной власти на одобренѣ и потврђенѣ представи. Но будући да далѣ дѣйствованѣ Дружтва съ намереномъ измененомъ Устава никако се зауставити морало nie; а новымъ Устроенiемъ iоште е већiй кругъ дѣятелности редовныма засѣданіяма опредѣленъ: то се одма у другомъ редовномъ засѣданію о изданію Гласника Дружтвеногъ савеетовати започело; и Секретару Дружтва, као Учреднику Гласника, препоручено е, да програмъ сачини и прво долазећемъ редовномъ засѣданію на разсмотренѣ предложи. Почемъ е дакле заключенiе ово у дѣло приведено, и почемъ е већа часть чланова по кои предметъ за израђенѣ изабрала, Секретаръ е и некима на страни налазећима се члановима, а и другима родолюбцима писао, и њи на садѣйствованѣ умолiо. Међутимъ премда е Дружтво изъ свега срца желило и о томе свойски настояло, да се предмети за Гласникъ до конца прошлога мѣсеца Юнiя прикупе, и тако одма у печатню предаду, ово се опетъ никомъ начиномъ учинити nie могло. Єръ како овдешнiи и на страни наодећи се чланови, тако и други умолѣни родолюбци, као люди, кои су званичнимъ дужностима довольно обремењени, а можда и другима личнима околностима више препећени него ли подпомогнути, или су мало или нимало до опредѣленога рока обштой Дружтва овога жельи одговорити могли. Но поредъ свега тога као што е редко надъ непреме што добро и полезно учинити, тако е и Дружтво дражећи се овога основоположенiа потрудило се, да свою намеру, ако и мало доцнiе, у дѣло произведе. И тако е готово единымъ настояванѣмъ овдашнiи редовны чланова учињено, да е довольно за єдну свезчицу Гласника количество предмета сабрано, кои су по предварителномъ прегледу и одобренiю редовны засѣданiя по програму уређени, и већъ у печатню предани, да ће тако скорымъ временомъ прва ова часть Гласника светь увидити моћи. Она садржава у себи осимъ известiя о стању Дружтва 19 предмета, одъ кои се 8 односе на теоретическо изображаванѣ језика, 6 на практическо, 2 на повестницу Србску, 2 на древности Србске, 1 на државописанiе Србско.

Но поредъ прикупленiя и прегледанiя прикуплены предмета за Гласникъ Дружтво е у своима редовныма засѣданiяма прегледало „Србско-немачко-латинскiй Речникъ“ и преводъ изъ

Цицероновогъ дѣла „О Дужностима“, дѣла, кое е покойный Професоръ Карловачкій Григорїе Лазићъ израдіо, и кое су Дружтву овоме на изданіе поднета была. Дружтво е прегледавши речена дѣла за прво како по вредности њиговой, тако и по своме новчаномъ могућству наканду опредѣлило, а и за друго опредѣлити готово было. Но будући се удовица покойниковой опредѣљена и намышљена накнада вредности дѣла њеогъ покойногъ мужа несразмерна учинила: то е она поменута дѣла натрагъ поискала. — Къ томе прегледано е дѣлце едно, кое е редовный Членъ Дружтва Г. Архимандритъ Гаврило Поповићъ подъ именомъ „Забаве за децу“ превео и Дружтву овоме на разсмотреніе поднео бію. О дѣцу овоме, премда е оно како у смотреніо избора тако и врло разговетногъ начина предлагања за засвимъ цѣли сходно наћено ко нравственомъ изображеню и облагороћеню деце: нечимъ манъ због недовольногъ числа Членова у томе засѣданію десивши се, коначно заключеніе о њему ніе се могло учинити; чега ради ће се овоме засѣданію на опредѣлително рѣшеніе предложити.

Осимъ овы послова Дружтво е прошлога пролећа са Г. Николомъ Стоиковићемъ, Новосађанином, кои се одъ више времена са ботанизираньемъ и истраживаньемъ Србски наименованія ботанически занима, у договараньу упуштало се, позываюћи поменутога Господина напре, да бы свой довољный посао по узаимномъ согласію о накнади Дружтву на изданіе уступіо, а после и да бы о трошку Дружтва у Србію дошавши прошлога лета за Дружтво ботанизирао. Но ни у овоме предузећу ништа се успѣти ніе могло, будући е Г. Стоиковићъ у смотреніо првога одговоріо, да свое дѣло као несавршено засада уступити неможе, а у смотреніо другога, да ніе радъ прелазкомъ у Србію свой започетый посао прекидати. —

Што се пакъ економіе Дружтва овога, за време садъ свршуюће се године, тиче, то у овомъ погледу слѣдуюће заслужује наведено быти.

Почестный Членъ овога Дружтва Г. Стеванъ Стефановићъ, Вице-Предсѣдатель Совѣта земальскогъ, наволіо е поклонити овоме Дружтву шестъ комада гвоздены врѣова одъ древны стрела, кое е онъ, приликомъ свога ланьскогъ путованя по Србіи, набавіо.

Г. Исакъ Ињифоровъ, родомъ Србинъ изъ Туріе у Бачкой, а житель и трговацъ Петроградскій, усрдствовао е поклонити Дружтву шестъ комада спомены новаца, одъ кои су три сребрна, четири мѣдна, а деветъ калайны; къ томе петъ комада разны сребрны новаца новіегъ времена, и шездесетъ комада кое древны, кое новіи новаца мѣдны.

Къ овыма поклонима придодатъ е и единъ новіи спомены новацъ француззкій мѣдный, кои е Госпоя една подарити усрдствовала, и потомъ су све ове знаменитости у народный Музеумъ на сачуваньѣ предате.

Саобштаваюћій Членъ Г. Вукъ Стеф. Караџићъ послао е Дружтву овоме на даръ свою найновію књижицу подъ именомъ „Вука Стеф. Караџића и Саве Текеліе писма о Србскомъ правопису, са особитимъ додатцима о Србскомъ језику,“ — а исто тако поклонію е Дружтву овоме саобштаваюћій Членъ Г. Людевитъ Штуръ два своя новоизашавша дѣла, одъ кои е едно Грамматика наречія Словенскога, а друго дѣйствує о потреби, да се Словаци у литератури собственымъ служе наречіемъ.

Почестни Членови овога Дружтва, Преосвештена Господа Епископа, Сава Николаевићъ, Шабачкій, и Доситеј Новаковићъ, Темочкій, усрдствовали су у име таксе за диплому на почестно чланство, прьый четири дуката цесарска, а другій стодвадесетъ гроша чаршійски Дружтву подарити.

Исто тако редовни Членови Г. Г. А. Е. М. Протосинђель Герасимъ Стойковићъ, Илія Захарієвићъ, Лука Павловићъ и Яковъ Дамњановићъ положили су таксе за диплому на редовно чланство овога Дружтва, свакій са едныма дукатомъ цесарскима.

У почетку ове године разаслато е преко три иляде комада књижица подъ именомъ „Разговори за образованъ срца и душе,“ и велика е часть досадъ распродата.

Найпосле за ово време исплатило е Дружтво единъ рачунъ Правительствене Књигопечатнѣ, кои е износіо четрдесетъ и четири форинта сребра.

О ЄЗЫКУ СЛАВЯНСКОМЪ.*)

(Продужење.)

Што се таче прього предмета, нуждно е найпре сазнати, *на коликому степену своега течаня*

*) Г. писатель праведно е желіо, да се овай членъ печата посве онако, какво га онъ написао, безъ свакы промѣна у слогу. У колико е даље онде одступаћено одъ обичаога нашега начина писаня, то се њему приписати има, а онъ одговара. У.

стои у наше време језик славјански? Рѣшење тога питања лако је: свакъ увидити може, да је славјански језикъ до крајне мѣре своја раздробљења допро, и то не само у смислу чисто језикословному, него и у односиеню његовому на писмена и правопис; кое две струке при језикоисторичному испитиваню не могу се кодъ насъ имонѣи. Раздоръ најнеѣій је у нарѣчіяма, еръ не само свака државица, но гдѣгодъ и поједине вароши, па често и два села, само једнонъ рѣчнонъ, или једнимъ брѣжулькомъ раздѣљена, другачіе говоре; раздоръ је најнеѣій у правопису, еръ пре мало времена колико је било нарѣчія, било је толико готово и правописа; раздоръ је најнеѣій у писменству, еръ ово је тројако: глаголитичко, кирилско, и латинско; а и је дуго како се и њихачко употребљавало. Већега раздробљења ніе могуће да буде; ово је свою мѣру испунило. Језикъ је дошо на то раздробљење сасвимъ природномъ стазомъ, а по сили оны природны и дружтвены узрока, кои су у прошлости дѣйствовали на славјанску обштину; (*) во сада неможе се већъ природномъ стазомъ натрагъ, са раздробљења на єдиство, вратити; него то стазомъ књижевномъ, а по сили оны природны и дружтвены узрока, кои су већъ почели, и кои ће у будуће најсилніе дѣйствовати на уњность, на књижевность славјанску.

То је природный течай ствари: у природи све се мѣша, све се дроби: једно исто раздробљено тѣло неможе опетъ читаво да постане само по себи, јер га једна животворећа сила не састави. Што је у природи, то је и у обштинству: законн су ту једни: животворећа сила, коя ће нашъ разстављењый језикъ саставити, једна је књижевность. Без ове оны се не би никада при никаквимъ догађаима на єдиство братіо: то неможе бити јасніе.

Будући дакле да се сада мы находимо на многому малы кругова, на многому поднарѣчія раздѣљени, то по реду постављене системе, имамо изъ ти многочислены кругова малы у неколико малочислены кругова већи уби; то есть, премного поднарѣчія, кои се говоре, стопити у неколико главны нарѣчія, коя ће се писати.

Почемъ смо упознали, на коему степену језикоисторичному стоимо, треба намъ испитати, да ли мы дѣйствително изъ нашему степену примичемо се, да ли мы тежимо, да изъ многи нарѣчія само неколико главны саставимо. Ако то буде доказано, то система свеславјанскога књижевнога језика почела се већъ обистинавати, почела је свой нрвый задатакъ у дѣло приводити; а када се једномъ кренула, уставити се не може; мора, ако и кроз многе вѣкове, свой течай довршити. Измишльење, сапирія ніе.

(Продуженіе слѣдує)

(*) Ја само означавам живоходеће стварі; нека одъ читатељ не тражи одъ мене изведења, доказательства: еръ то било бы предметъ једнога читавога дѣла, а неможе бити једнога члапка. Али ако онъ дучомъ исторично-критичнонъ прегледомъ у прошлость, кое ће рѣчи бити исте.

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

(Продуженіе.)

Србія живе у 1170 обштина, 34 вароши, 2018 села, 193 засеока и 126,789 кућа. Најглавніе су вароши: Београдъ, Пожаревацъ, Смедерево, Ягодина, Шабацъ, Неготинъ, и Параћинъ.

Турци у Србіи живе у слѣдующимъ мѣстама, као: у Београду, Аданали, Кладову, Ужицы, Смедереву, Шабцу, Соколу, Козли или Колкану, Петрцу, Бучіи, Пећи, Постиню Долньемъ, Постиню Горньемъ, Алуги, Зворнику Маломъ и Сакару. У овимъ мѣстима имаю они 2649 кућа, неесапећи у ове зграде царске, особито оне, кое се по тврдинама налазе.

Евреи живе постолно само у Београду, премъ да ій и по осталимъ мѣстама има, ал' врло мало съ постоянымъ пребываньемъ.

То се исто и о странима казати може.

Цигани немаю постоянога пребывања, него скитаю се по земьи, долазе изъ страны земала у Србію, као што се после опетъ враћаю и одлазе изванъ границе.

Занати, кои се у Србіи раде, єсу: терзійскій, абаџійскій, капуџійскій, опанчарскій, сарачкій, коларскій, бачварскій, тиньерскій, кујунџійскій, дуњерскій, ћерамиџійскій, табачкій, сапунџійскій, мутавџійскій, кантарџійскій, туфекџійскій, калајџійскій, ћурчійскій, ужарскій, тенеџецијскій, грнчарскій, ковачкій, фишекџійскій, гајтанџійскій. Занате ове раде домородци; а има заната, кое странци поданци раде. По селима жене праве сукно, коимъ се одѣваю оба пола; платно се много нарађуе одъ жена. У овой земьи фабрика за стакла подигнута је кодъ Ягодине. Пециво поташе чини се у краевима преко Мораве.

(Продуженіе слѣдує.)

ОГАНЬ, ВОДА И ЧЕСТНОСТЬ.

Огань, вода и честность спріятельніше се и здружніше у неко време. Огань неможе никада стаяти на једномъ мѣсту, а тако и вода свагда се мичe, дакле по природи своіой склон-

ни су обоє на непрестано движеніе, те приволніе и честность съ њима у дружтву путовати. Но пре него што се упутише сви трое, реквиу, да бы нужно было, да єданъ другоме какавъ знакъ даде, по коме бы се лако наћи могли, ако бы се кадъ єданъ одъ другога удалили или кудъ съ пута зашли. Огань рече: „Ако бы ми се кадъ догодило, да се я одъ васъ разлучимъ, добро уприте очи онамо, гдѣ угледате димъ; ово е мой знакъ, и ту ћете ме за цѣло наћи". „А мене," рече вода, „ако ме небисте више видили, нетражите онуда, гдѣ усмотрате сухоћу или разпукнуту землю, него гдѣ вамъ у очи падну врбе, іохе, трске, шеваръ, или превысока и зелена трава; отидите тамо и потражите ме; и ту ћу я быти." „Што се мене тиче," рече честность, „добро отворите очи и загледайте се у ме, и крьпко ме држите, єрбо ако ме зла срећа скрене съ пута, тако да се єдномъ загубимъ и одъ васъ удалимъ, никада ме више нећете наћи."

У Валѣву. А. И. Бановићъ.

СМѢСИЦЕ.

ЛИТЕРАТУРА.

Француско-Србскій Рѣчникъ. У Београду Књажества Србскога Книгопечатньомъ. — На 16-ни, стр. 1403. (Списао Димитрій Исаиловићъ.)

У смотрењу французкога и србскога єзика овай є рѣчникъ добаръ. Мы смо се тому и надали; єръ нашъ г. Исаиловићъ єданъ є одъ найстарія сада живећи србски списателя, и србскій єзыкъ савршено посвоява. Томъ се више радујемо његовомъ дѣлу, што онъ, пишући га, ніе се ограничіо ни на какавъ србскій поединый провинціализамъ, него као човекъ бистрога духа и разумѣваюћи садашнји потребе и тежнѣ народа, обузео є сва нарѣчія наша, здравомъ критикомъ избрао є изъ њи оне рѣчи, кое су найправилніе и красніе, а тимъ много принео къ стопљењу толи нужному, толи жељному наши нарѣчія.

Овай рѣчникъ бытће одъ велике повоћи младежи нашой при ученю французкога єзыка, кои све више любителя кодъ насъ добыва. Мы се тому тежењу радујемо, єръ француска књижевность, гледаюћи на околности, на духъ, на тежню, на државно положенѣ наше, полезніе и сходніе ће на публику нашу дѣйствовати, него икаква друга страница.

Другій дѣлъ, т. є. „Нѣмачко-Србскій Рѣчникъ," већъ є у печатньи; на „Латинско-Србскомъ" сада списатель ради; а за овымъ мысли израдити іошће „Србско-Француско-Латинско-Нѣмачкій;" мы пакъ свесрдно молимо Бога, да му продужи дугодневный животъ, ако ни на далѣ, а оно дотле баремъ, докъ ово свое предпріятіе сасвимъ недовриши.

Овымъ дѣломъ преполезнымъ, кое г. Исаиловићъ дае Србству и свему Югославянству, подиже онъ себи monumentum aere perennius, regalique situ pyramidum altius, и оставля свое име на сладкій споменъ и признателность потомству. Дай намъ Боже много њему равны!!

* * * *.

КРИТИКА.

*Одговоръ Г. С.**) Опетъ є нашъ маленкастога духа пѣвчићъ протрубіо, пузи као црвакъ по праху. Усудіо се безъ нужде загрызати и натуцати, као да онъ мене познае и ставля ме: да я часъ изъ Далмације, а часъ изъ Арбаніе коскаћа дописивати у Новине, незнамъ ков, ставлянъ. Я незнамъ, кадъ самъ у поћше што, до тога пута, пакъ и оно нимогредно писао? — Кадъ я онъ тако дубокомысленъ и пунъ бабски врачаня, зашто ніе самъ именовао, кадъ ме познае; и то є управъ sofisma, знати, а незнати употребяти, — я што знамъ, никогъ више испытаћ. Могу сви почитани читаоци лѣно увиђети, какву безобразность пѣвчићъ изъ наше кравне у јавный листъ печата и такове недотупавности предъ очи нашегъ народа ставля, тако, да се свакій листа гнушава. Критика ово ніе, него безумињште простога хаоса. Што ме пакъ позыва, да му по реду изкажемъ: што ваља, што ли не ваља? я му толико по старињскомъ обичаю одговарамъ: да му све невреди ни потуру, пакъ ако ће му се све златнимъ словима штампати. За пѣвати, хоће се другій органъ.**) Онъ мысли, да све, што се штампа, да е већъ савршено; пакъ тако и свое пѣсмиште цѣни. Поради таковы кокорушица свагда ће изъ литература рамати — тежко нама, ако подобный Геній замѣне: Хорація, Виргилія и друге, онда, због омъ остай просвѣто! — Ма се опетъ пишта неплашимъ. — Узео намъ е набрати своя славна классическа сачињенія, као да е звѣзда у србской литератури и као да опомене публику: внимателно да чита његове бѣдне и омепетъ великъ бѣдне пѣснице. Изражава се: одкудъ га познаемъ? по недостатку душевны сила. — Кадъ е крозъ ноћну годину забраздіо као барка у плотъ; зашто чини, да му се људи смѣю? — А што велн за сатирическо маскирано лице; то, да онъ ніе, нели за сатирическо маскирано лице; то, да онъ ніе, нели за сатирическо маскирано лице; то, да онъ ніе, нели за другоме пришивао; но нальда є такову маску на огледалу не само сатирическу, но и вампирску у гледао, пакъ уплашенъ као австиня изскочіо на гледалиште сиђха. Хоће и пѣсница, да ніе празна главица. Сићутіте се, са Виргиліемъ, пакъ прикуп'те што у главу! **) Є. К.

*) Види Ср. Н. Листъ, ч. 41. пр. г.

*) Non satis est pulchra esse poemata, dulcia sunto;
Et quocumque volent animum auditoris agunto.
Horatius.

**) Numeros memini, si verba tenerem.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 3. Београдъ 17. Января. 1847.

СВОЙ СВОИЄМА.

Жарко как' сунце одъ истока ясно
Округъ намъ землѣ любко озарава;
Подобно духъ Славянства на трептећимъ
Крилима славе
Красно свогъ предусрета на све стране,
Смѣлога вида, а погледа драга,
На челу уписано сваком' стои:
„Славянскогъ рода
Славный сынъ, онъ люби родъ Славянства свогъ!—"
Ње сте, о вы непокретне дражести!
Ясный ми хоръ у дубљини срца могъ
Храните вѣчно!
Красотомъ напоенный мой духъ блиста
Порфири у златотканой, пѣва
Одзиви на крилима нѣжнимъ роду
Миломе спѣше.
Славянскогъ порекла, милы предкова,
Потомци! гласъ народолюбя тако
Велич'те, увѣнчани славомъ древномъ
Премилый роде!
Вѣка текъ овогъ парнасъ се твой крѣпкій,
Сунце как' жарко велелѣпно блиста!
Блистайте, вы благородни Генiи
У роду своме!
Тражити свое по видноме дану,
Быти ће можда и противно кому;
Али некъ поштеди злу ту неправду
Завести клете.
Рану невређайте, паклене душе!
Мѣроиъ се єдиакомъ дугъ займа враћа; —
Дрзнути немой у светиню нашу,
Высоко кою
Славянскій обожава Генiй данасъ!
Ниe ће вечу славу получити,
Хранимо само топло предрагiй звукъ
Имена светогъ
Сынови єдногъ отца нећъ с' познаю
Краснымъ се вѣнцемъ славе взаймно дриче.
Преста нећъ глупа мыс'о посебности:
Презират' свое. —
Пучина синѣгъ мора нека топе
Несрећу, коя грозаше одпрiя,
Да ће намъ затрiети племенитy
Єдинства славу. —
Обшта ће слава красити нашъ вѣнацъ —
Высити одъ искона преславный родъ!
Слава ће наша по высоку трону
Блистати сяйно. —
Препоне да кидамо, нећъ в време
Лукове проти намъ стоће среће
Скоро да напрегнемо и рушимо
Стрiеломъ грозиомъ!

У Црной Гори. М. Медаковићъ.

О ЄЗИКУ СЛАВЯНСКОМЪ.

(Продужевiе.)

Ако погледамо на Поляке и Чехе, наћићемо, не да они теже да изъ много поднарѣчiя едно само книжевно нарѣчiе саставе, него да то нарѣчiе већъ дѣйствительно имаю, и да се истымъ сви непромѣно у писаню служе. Данде и Поляци и Чеси сада се савршено налазе на средньой точки єзикоисторичнога течая, и iошть iймъ само остае послѣдный коракъ учинити, своя предѣлна нарѣчiя у велико море свеславянскога єзика уточити. Исто се кодъ њи примѣчава у одношеню писмена и правописа: обадва ова племена єдна, латиниска, писмена имаю, а свако свой особитый обштеный правописъ. Дакле у свакому призрѣню свеславянска єзикоћњижевна система у Чеха и Поляка свой животъ появлюе, своiомъ стазомъ иде, и већъ к до половине исте узнѣла.

Словаци до пре две године имали су са Чесима једно књижевно наречје; али г. Штуръ прекинуо е ту свезу, и за књижевность словачку одабрао једно словачко наречје. Тимъ велико огорченѣ ушло е међу Чехе и Словаке, па и сами словачки главни списатели крѣпко су се противили тому раздвоєнію, а и сви югославянски књижевници найвећимъ негодованѣмъ видили су га.*) Да нема никаква другога доказа, ово само могло бы намъ до очитости освѣдочити, колико већа страна насъ мрзи на свако ново раздвоєніе языка, колико е мнѣніе саединьивания међу нама дубокозасађено, колико се живо сѣћа потреба единства, слѣдовательно ово колико система свеславянскога языка на извѣстному темелю лежи. Али враћаюћи се на г. Штура, његово дѣло сматраюћи само са народне стране, када се помисли у каквимъ обстоятельствама, при каквой примичућой се будућности оно се учинило, има се заисто на шта зажалити. Ништа га неможе при хладному бистрому разуму оправдати; оно е у реченому призрѣню више зла него добра народило, оно ніе само раздоръ произвело између Чеха и Словаха, него отровнимъ примѣромъ могло бы найопасніе дѣйствовати и на друге Славяне, и подпирати страсти іошть у обште непогашене, падаюће, али іошть живе, себичности племенске, провинціялизма, разцѣпљења. Али дѣло већъ е свршено, уништати се неможе, поправити може. — Међутимъ промотривши га само мимогреде са народне стране, остае намъ промотрити га са оне, на кою насъ предметъ овога чланка наводи, то есть са езикословне. Одцѣпљѣ Словака одъ Чеха, ако е изъ народнога вида за садашньость штетно и весма погибелно, оно може быти користно за будућность у виду езикословному.... Мы овдѣ чистосрдачно изповѣдамо наше мнѣніе, говоримо слободно и зло и добро, ков се нама чини после равнодушнога и свестраннога изпыта у овой ствари увидити.... Наречје ческо по своему сродству са польскимъ стои съ њимъ заедно на једной страни; прама њима на страна другой стои србско и руско: између one две стране зія једна празнина, коя њихово садруженѣ препречава, и коя доклегодъ се не попуни, исто тежко бы се могло довршити. Наречје словачко и по граматикалному своєму образу, и по слогу свои рѣчій, позвано быяше да ту празнину попуни: оно е сада међу речена наречја стало, као єданъ посредственикъ; оно е пружило своє руке, као да ій у своєму лону сва загрли. Осимъ тога у обштой системи дѣйствованя, оно ће на поособъ Чесима више повода дати, да свой езикъ найтанѣ разпытаю, да изъ њега све њемштине изтребе, да нека преиначенія, коя су се само одъ мало вѣкова кодъ њи увукла, и одъ южныі и сѣверны Славяна удаљила ій, избаце мало по мало, и тако обштему саединьію найсилніе припомогну. — Наречје књижевно-словачко будући се при постанку своєму ніе раздробило, него е одна, по обштой тежньи, къ єдинообразію пристало и една писмена и правопись узело, стои, као ческо и полачко, на средньой точки езикоисторичнога течая, и истинность свеславянске езикокњижевне системе све већма потврђава.

(Продуженіе слѣдуе.)

*) Ніе башъ такоі кма ій, нои то и као нужду, и то времену, сматраю, и поступакъ г. Штура одобраваю. Шта бы вы рекли, да ваикъ тогодъ почне сада потпше писати старымъ црквено-славянскимъ языкомъ? А Словацима о ческо наречје то, што нама языкъ црквено-славянскій?

У.

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

(Продуженіе.)

Трговину раде Срби, Турци, Еврен и странци. Найглавніи предмети, кое Србія у остале турске провинције износи, єсу: волови, коньи, краве, свињѣ, овци, козе, рибе различите, свила нерађена, и вуна. Изъ осталы турски провинција у Србію се уносе: абе, антерилуци, разни гайтани свилени и вунени, памучни еспапи, свилени и сребрни, гвожђе различито, дуванъ, зейтинъ, ибраци, легени, кадифе, каменъ воденично, кафа, поноцци, коже говеђе, козіе, овчіе и дивлячіе, лой, луле разне, мараме памучне, мерцани, ножѣви, пешетмаљи свилени и памучни, платно, пьоске, руй, саблѣ и ятагани, смокве, шаміе, различни фини свилени еспапи и шеќеръ. Изъ Србіе у Аустрію се износи: восакъ, вуна, коже одъ питомы и дивльи животиня, лой, масть, медъ, овце, волови, свињѣ, капланци, пиянце, свила нерађена, козе, краве, овчови. Изъ Аустріе у Србію се уносе: алатъ лађарскій, артія, атлазъ свиленый и памучный, басме фине различите, демикатонъ, колоніялный еспапъ, злато клободавъ, коже, косе, кремезъ, кушаци, мараме свилене и памучне, брашно, памукъ предењ, платно различито, румъ, сатови, стипса, ствари златне и позлаћене, тамисъ, фесови, цигльѣ печене, челикъ, чоя, шаловя, шаміе и ексери. Изъ Србіе се у Влашку изно-

си: айваръ, барутъ, восакъ, коже, медъ, риба разна, силан, ћерачиде, свињ и конђи. Изъ Влашке у Србію уносе се: брашно, бурадь, дизгини, жито, кашши, кашшаваль (сиръ), коже различите, лонци земљани, кожени мали, солъ и чай рускій. Проносе се пакъ крозъ Србію и то изъ Аустріе за остале провинције турскога царства: басме фине швајцерске, балсамъ, гајтанъ за атиле, демикатонъ, жива, кадифа, свилена и памучна, кафа, коже различите и кризъ. Изъ осталы провинција турски за Аустрію се преносе: биберъ, восакъ, вуна, дуванъ, коже разлачите, кордовани, памукъ, свила фарбана, и нераћена, ружична маст (ђулиџъ).

Најглавнија трговачка мѣста ёсу: Београдъ, Ягодина, Шабацъ и Неготинъ. Пазарића има у сваком Окружію по еданъ, ал' најглавнји су: Валѣвскій, кои се држи о св. Илији, 21. Јулија, и овай у Ћуприји, кои се држи о Тројцама. За олакшицу трговине постое поште и за пошењѣ писама и новаца и осталы драгоцѣны и важны стварій. Пошта, пост-експедиција и мезулана има свега 29. Еспапи се могу на сваком ћумруку, одъ кои 24. има, пріявити и експедирати, као што постое карантини и састанци одъ јужне и западне стране и за еспапе и лица на сваком мѣсту, где су ћумруци. За образованѣ млады трговаца заведена е една послено трговачка школа у Београду. Путови, коимъ се еспапи по Србији носе, ёсу: одъ Београда преко Ягодине къ Алексинцу и къ Нишу; изъ Београда преко Шабца на Рачу у Босну; изъ Београда преко Валѣва, Љубовіе у Сарајево; изъ Београда преко Смедерева, Пожаревца и Милановца у Брзу Паланку къ Дунаву; изъ Београда преко Смедерева, Ћуприје и Зајчара у Видинъ. Све ово сувымъ. Ал' еспапи се водомъ највише, кадъ е тому време, носе: Дунавомъ и Савомъ.

У Србији има два курса новаца: порезкій и чаршијскій. По првомъ прима се данаиъ. По овомъ курсу узима се дукатъ цесарскій у 24 гр., талиръ у 10 гр., и тако овомъ последњѣмъ сразмѣрно остале манѣ аустрійске и стране златне и сребрне монете. По курсу чаршијскомъ узима се дукатъ цесарскій у 56 гр., талиръ у 24 гр., цванцикъ у 4 гр. По овомъ последњѣмъ чине се трговачки послови у цѣлой Србији. Ал' одъ народа се купую свињ, волови, у порезкомъ курсу. У Србији има монета златны и сребрны, скоро држава европейски.

Срби су сви православне вѣре. Патріярхъ вселенскій у Цариграду живећій сматра се као старѣшина цѣле православне цркве у турскоj држави. У осталомъ е Митрополитъ србскій управитель главный србске цркве. Одношенія између велике цркве патріяршеске у Цариграду и србске уређена су конкордатима, заключенима у мѣсецу Јануару 1832. и 17. Јулія 1836 год. По гласу овы, Митрополитъ и Епископи бираю се одъ народа и Кнеза. Митрополитъ носи титулу: Архіепископъ Београдскій и цѣле Србіе Митрополитъ. Овай е дужанъ, пошто се избере, за потврђенѣ платити Патріярху таксу одъ 300 # цес. Митрополитъ немора ићи лично у Цариградъ, да се за Архіерея посвети, ако іошть за таковогъ посвећенъ ніе. Епископи посвећую се одъ Митрополита и одъ овогъ добываю и хрисовуле; за изборъ њіовъ и поставланѣ само се на званѣ дае Патріярху, ал' новоизбрани Епископи овоме у ниме такође или другогъ когъ подарка ништа дати нису дужни. Србія великой цркви цариградской дае сваке године 9,000 гроша — као што сада новци иду у Београду — 750 фор. у сребру.

Србія е раздѣлѣна на четири Епархіе: београдску, ужичку, шабачку и тимочку, а ове на Протопопіяте и Намѣстничества; у овима се налази: цркій 298; монастира 38; парохія 651; свештеника мирски 652 а калуђера 123. Свака Епархія има свою Конзисторію, за све пакъ Епархіе постои еданъ Апелаторіумъ, на кои се парнице апелираю съ Конзисторія. Апелаторіумъ се држи у Београду сваке године еданпутъ Митрополитъ, Епископи, Чланови Конзисторія и осталый канцеларійскій персоналъ њимъ добываю плате изъ народне кассе.

(Продужеће слѣдуе.)

ТКО ТРАЖИ ВЕЋЕ, ИЗГУБИ ИЗЪ ВРЕЋЕ.

У Паризу е овы дана у лудой кући умро еданъ старацъ одъ 79 година, по имену Симонъ, кога повѣсть врло е поучителна. Кадъ е Наполеонъ кодъ Барћре одъ Пасеа хотѣо римскомъ краљу палату зидати, натрли једнога сиромашногъ шустера дође у редъ, гдѣ се градити имало, и по тому требало е ту чатрљу одкупити. Симонъ, разговорившн се са своима сусѣдима, зашто 20,000 франака. Управителство царски добара узтезало се съ почетка, но најпосле заключи, дати му колико што. Али Симонъ, кои е међутимъ іошть и съ другима се посавѣтовао, зашто сада 40,000 фр. Ова цѣна, кои е вредность предмета двеста путій превазилазила, учини се врло претерана, те оставе

погодбу, и почну зидати, прекинчивши мало плань. После неколико мѣсецій наће се, да е посве нужно купити чатрлю, па се опеть обрате къ Симону, кои сада са своимъ искањемъ скочи на 60,000 фр. Данаше му 50.000 фр., но оньто одбаци. На то царъ заповѣди, нека остане при томъ, и ако е нужно, болѣ нека се савѣ планъ прекинати, а чатрля остави. Сиромашный штустеръ почне се сада каяти, што е тако лѣпу срећу упустио. Дође самъ и понуди свое притяжаніе за 50.000 фр., затимъ за 40,000, 20,000, но нитко га ни слушати ніе хотѣо, зашто су се већъ друге наредбе учиниле биле. Найосле бы се іошть и была узела за ефтину цѣну, али наступе догађаи одъ г. 1814, те заборави се на двор краля римского и шустерову чатрлю. Две године после тога био е Симонъ у таковой нуждн, да е свою чатрлю за 150 фр. продао, а после неколико мѣсецій туга, што се у надежди своіой преварію, доведе га у луду кућу, гди е провео остатакъ свои дана.

(Об. нов.)

СМѢСИЦЕ.

ЛИТЕРАТУРА.

У Бечу печата се књига, подъ именомъ „Горскій Вѣнацъ," драматическій спѣвъ, сачињенъ Нѣгов. Свѣтл. Высокопр. Господаромъ Владикомъ Црногорскимъ Величина ће быти одъ т. табака на лѣпомъ папиру.

Дѣло е наше выспреный поета посветіо сѣни набавителя Србіе, дичномъ и велехвалномъ Србскомъ вожду, Карађорђу. Мени се посвета особито допада, а за друге незнамъ. . . . Доста е то, да онъ Карађорђа неказано сваrда непрестае са найвећомъ одушевљеношћу любити и нѣгове силне и неоцѣнime отечественe подвиге уважавати. Не само нѣга; но и све што е нѣгово, даже и самый прахъ нѣговъ обожава. — Даклеиъ нека блиста свѣтла глава двичогъ и славомъ увѣнчаногъ колѣна! — Мили сте намъ и желимо вамъ сваку срећу и поспѣшность, да намъ штедрый промысао даруе. Само сложно на полю обште среће неутрудно дѣлайте и напредуйте! — — — — око — свете свезе — после мутне непогоде, сииуће сунце и бацитће свой любкій погледъ на свое! — — — Што смо, ће ли смо — шта ли ће блага надежда найпослѣ намъ принѣсти?! — — —

М. М.

МЕДЪ И ВОСАКЪ.

Слобода и Слободе. Берне у едной књизи своіой пише: „Разлика између слободе и слобода тако е велика, као између Бога и богова. Као што истино црквено вѣроизповѣданіе састои се у признаванію єдногъ єдногъ Бога, тако и истинно политично вѣроизповѣданіе састои се у єдной єдной слободи. Народъ може имати слободе безъ слобода, а и слобода безъ слободе. Кадъ бы се избирати дало, то бы боля была слобода безъ слобода него обратно."

Добыванѣ и Узиманѣ. Енгелъ е рекао на одномъ мѣсту: „Не манѣ посвѣдочена, а и не манѣ тужна е истина нашега времена, да само они добываю, кои имаю, а оныма се узима, кои немаю."

. * . Условія цивилизације. Прво условіе цивилизације есть добро правлѣніе, а ово на єдной страни ніе могућно безъ правде, на другой може само у єдномъ извѣстномъ простору дѣйствовати са успѣхомъ.

ЖАОКА.

. * . Говори се, да су се неки учени Далматинци, тежећи за оригиналитетомъ (?), изъ петны жила тако яко напињали изнаћи особитый некій знакъ за хрватско, славонско, крайнско, чешко и словачко (!!!!!) 8 наше *ы* —: да іимъ е паметъ усанула. Особито се то яко показало, као што се говори, кодъ некога Шиме Старчевића и Учредника „Зоре Далматинске" Кузманића, — Сиромаси! тко бы мыслio, да ће іимъ кукавно оно 8 тако мозакъ замутити?! —

. * . Говори се, да е некій трговацъ есенасъ добио на рани 19,000 фр., па ће изъ великога родолюбія србскy гимназію у Панчеву да заведе. — Баремъ се може надати, да ће му признателни сажительи іошть за живота спомениик подићи. —

П. Л. М.

ОДГОНЕТКА.

(Види Подунавку № 1.)

Три су врабца остала, а други су одлетили.

Ђорава Баба.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 4. Београдъ 24. Января. 1847.

О ѢЗЫКУ СЛАВЯНСКОМЪ.

(Продуженіе.)

Наръчіе руско стояло е на истому степену, на коему и сва досада напоменута наръчія. Али одъ некога времена една страна руски списателя у мѣсто што бы ишла трагомъ досадашньи књижевника, и црпила изъ старославенскога ѣзика савъ матеріялъ свой, почела е овай црпити изъ разны наръчія, коя се по овимъ државама говоре. Та нова тежня, ако се уобштила (генерализирала) буде, бацитће Русе єдавъ коракъ натрагъ на стази ѣзикокњижевногa єдинства славянскога; али неће никако порушити нашу систему, шта више то већма потврдитће ю, и отворитће множину поточића сада непознаты, коима ће се море будућега нашега обштекњижевногa ѣзика умножити. Рѣава се уобште може многима видити ова тежня, и рѣава е у тому, што ће у ѣзику Русе много удалити одъ Срба, къ коима су се већъ они, путемъ старославенскога ѣзика, тако приближили были, да су Срби трудомъ врло малымъ могли сваку њихову књигу разумѣти. Али ета ће то добро породити, што ће Руси почети дубоко испытивати своя простонародна наръчія, а то само испытиванѣ найвећа е и найдѣйствителнія тежня къ усредоточеню ѣзика; еръ истомъ све славянске гране мало по мало находити ће све простіе и управо славянске форме, увидитће све повости, све иностранности уведене, приближаватће се къ првобытнымъ елементима ѣзыка, и къ оному єдинственому чистому извору, изъ кога су морала позднія наръчія ударити.

Ова тежня потврђава систему нашу, и доказуе, да свако корачанѣ човечества мора ићи природнымъ путемъ и постепено; она може заићи, може преко постављенога реда прескочити; али, пре или после, мора се опетъ назадъ вратити, и онудѣ, кудъ му е означено, проћи. Руси, у мѣсто што бы были одма изпрва почели склапати свой књижевный ѣзикъ изъ многобройны свои наръчія, или што бы едно између исты за књижевность одабрали, само су за ову цѣль старославенскій ѣзикъ нешто порусили; у мѣсто што бы изъ свое утробе вадили, падише изъ сродне, истина, али не собствене: тимъ мораю сада сву радню изъ нова почети. — Єднако и у правопису и писменству духъ преиначеня, духъ усавршенствованя почиње се кодъ њи являти. Іошть у време Петра Великога они су свой правописъ нешто побољшали и нека излишна писмена одбацили; али и побољшанъ онако правопись рускій доста е іошть несавршенъ, и мора се преиначити. У писменству преиначенѣ већъ е почело одъ напменованя писмена, увидило се е, пунымъ разлогомъ, да е оно напменованѣ врло тешко дѣци, да ій у ученю читаня много а безъ потребе задржава; изъ кога узрока да е болѣ слова о себи изговарати не другчіе него што се изговараю у слогу. Покушенѣ тога разумнога преиначеня већъ е и кодъ насъ учиніо Г. Исидоръ Стоиновићъ своимъ брзоукимъ буквaромъ.*)

*) Савршенство метода г. Исидора Стоиновића зачуда и дивно. Њиця су се трудила, да ученѣ читаня своіой дѣци олакшаю; ал' ни близу до овога степена савршенства дошли нису. Г. Исидоръ Стоиновићъ не само да свако наше слово стварь нашо, кои књговой форми и изгледу одговара, но и свака та стварь истымъ словомъ се започиње. Тимъ дѣте у едно време уча и стварь, и слово и єдасъ слова познавати, и тако одъ игре, реказаня, тростручу ползу поприми. Овымъ методомъ свакій, и найпростіи човекъ, може за неколико минута научити, да свое име напише. Шта више дѣчедиъ г. Исидора Стоиновића, кои ни пуне две године нема, дакле едва што говорити зна, овымъ методомъ научило е цѣлу нашу азбуку, и савршено ю зна. О овомъ сио се ни собственика, што но рѣчь, и очима и ушима уверили. Јасна савршенство, какве се само помыслити може! Желити е одъ свега србскога срца, да онъ свою нову штедрую по овомъ методу свчињеву ема, часъ пре почитати даде.

Учредникъ.

Ево насъ на Югославяне; али приступимо найпре къ езикокњижевной струци. Ни кодъ кое славянске гране нема такога движења езикословога, каквога има у Југославана. А зашто то? Зато што нигдѣ ни разтргнућа такога у езику нема, као кодъ насъ, и што се нужда споена найживљѣ осѣћа. Наръчія југославянска могу се на три главна разреда дѣлити: на разредъ србскій, бугарскій и виндскій. За споити се, њима треба едно средоточіе; а то неможе другo быти, него наръчіе србско, кое е найљѣпше не само одъ свію југославянски, него у обште одъ свію славянски наръчія; кое има найвеће у југославянству, а найдревніе у снему славянству књижество. То су увидили околостоећи нама народи, и къ реченому средоточію почели су упућивати своја књижевна наръчія. Іошть истина свудъ е борба, іошть себичности, предѣлности духъ ѣрве се са новымъ духомъ централизације; али томъ борбомъ већъ се увиђа, кои ће одъ њи претежніи и побѣдоносанъ остати. У Бугарской две су странке: една е за чисто бугарскій езикъ, друга за старославенскій: ова има свой органъ у новинама, кое су стопрва почеле у Липску излазити, а ова у новинама излазећимъ у Смирни. Побѣда ће безъ сумнѣ на последньой остати; ѣръ се у ньой числе найвольи бугарски књижевници, ѣръ по свимъ новимъ училиштама тамо се старославенскій езикъ учи; ѣръ езикъ овай црквеный е, и по мнѣнію найславніи Слависта пріятньій бугарскій езикъ; чимъ бугарскому домородцу праведный поносъ у срдце улива. Тежня къ овому езику већъ тако е яка, да еданъ тамошньій књижевникъ, преводећи Телемака, наостављо е бугарскій, неславенскій, членъ, а дао падежима србско окончанѣ. Бугари дакле писаће књиге за простый народъ у простому народному наръчію, али у высокому књижеству употребляваће све већма црквеный езикъ. Одъ овога до књижевносербскога еданъ е краткій коракъ. Слава свымъ бугарскимъ писательима, кои су тако наметно цѣль своему теженю одабрали, и знали са своимъ особенимъ интересима погодити интересе снега југославянства. — Са лѣве обраћаюћи погледъ на нашу десну страну, еднако усредоточенѣ видимо. Кметиске новине Словинаца (у Штаерской и Крайнской) сване године то ясніе нама постаю, све већма приближаюћи намъ се. Хрвата нанъ дали су свима Југославянима еданъ одъ редки у повѣстници примѣра, они су найлапше, найведикодушніе жертву свое народне себичности учинили, и безъ многога двоумѣња, чисто србскій езикъ у свою књижевность примили. Тимъ су се Хрвати съ нама стопили, кругъ су наше народности разширили, и средоточіе, темель југославянству поставили. Када заслѣпљенѣ и себичность изчезну, када страсти умукну, и мы Срби при хладному разуму почнемо разбирати користь и славу собствене народности наше, увидитѣмо и припознатѣмо, да су намъ Хрвати велику услугу учинили, и освѣдочитѣмо іимъ сви у обште ову любавъ, кою то дѣло њихово изискује. — Разсмотривши овако све унаоколо, ближнѣ и далѣ братске гране у смотрењу езикокњижевному, приступимо къ себи, разсмотримо и само србство.

(Продуженіе слѣдуе.)

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

(Продуженіе.)

Турци су вѣре Мохаметове; они имаю џамія 36 и четири дервишки дружтва, кодъ кои се еданъ или више имама и дервиша налазе.

Евреи имаю свнагогу и еднога хахама у Београду.

Странни у Београду постовно пребываюћи есу такође новайниште православни, изузимаюћи неко мањ число, одъ кои су едни римо-католици а други протестанти. За католике држи се приватно богослуженіе у конзулату аустрійскомъ; послѣдньи се богослуженія лишаваю.

Цигани су по већой части вѣре православне, ал' іи има и Мухамеданаца.

За просвѣштеніе народа србскогъ постое у Србіи: Лицеумъ, састоећій се изъ два факултета, Филозофійскогъ и православногъ; Гимназія са 6 класса, оба ова заведенія есу у Београду; три полугимназіе: у Неготину, Крагуевцу и Шабцу; една послено-трговачка школа одъ три классе у Београду; една грчка школа у истой варошп; 232 школе мале по варошима и селима; една школа одъ 4 классе за Богословце у Београду. Брой свію у овимъ школама ученіи се износи 6766; осимъ тога има у Београду Дружтво Србске Словесности.

Турци маю 12 малы елементарны школа, међу коима 8 за мужку а 4 за женску дѣцу.

Евреи имаю едну само школу у Београду.

Правленіе Србско уређено е Уставомъ, изишавшимъ у мѣсецу Децембру 1838 и обелодањенымъ у Февруару 1839 г. Власти законодателне, законоизвршателне и судейске есу по

смыслу поменутогъ Устава разставлѣне. Законодателну има Князъ са Совѣтомъ, законоизвршителну Князъ самъ, у чему су му помоћници: Нѣговъ Представникъ, кои е и Попечитель Иностранны Дѣла, и Попечительи: Внутренъи Дѣла, Финансіе, Правосудіа, кои е заедно и Просвѣштенія Попечитель.

Достоинство е Княжеско изборно. Право избирати Княза припада народу србскомъ, кои извршує тай изборъ посредствомъ скупштине народне.

Найвыша надзирателства су у земльи: Совѣтъ, Попечителства: Внутренъи Дѣла, Финансіе, Правосудіа и Просвѣштенія. Ова сва Попечителства се и скупа зову и Централно Правленіе земль.

По Окружіяма налазе се за извршиванѣ дѣла по струци Полицайной, Финансіе и Просвѣштенія, Началничества Окружна, подъ коима опетъ Срезска Началничества стое. Варошъ Београдъ има за себе особито Управителство, независеће одъ Окружногъ Началничества.

За судейску властъ постое: врховный Судъ, Апелляція, оба поменута Суда у Београду; Судови мањи у свакомъ Окружію по єданъ, а єданъ за варошъ Београдъ. Осимъ тога има свака обштина свой Примирителный Судъ за мањ парнице. Овай извршує и дужности Полицайске у своме мѣсту; само за варошъ Београдъ постои едно Управителство, кое извршує дужности у вароши овой исте оне, кое извршую Окружна Началничества у надлежнимъ Окружіяма. Парнична дѣла рѣшаваю се по законику граћанскомъ, кои е у год. 1844 изданъ.

(Продужеће слѣдує.)

ЗЛЕТНЫЙ ПРАГЪ.*)

ГЛАВНЫЙ ГРАДЪ У ЧЕСКОЙ.

Прагъ е велика стара варошъ на лѣномъ положенію, одъ кое се єдна половина по брду, а друга по нешто косой, къ рѣци Молдави, коя одъ юга къ истоку єдну часть одъ друге одваја, наклоњеной равници разнирує. Ню обкољаваю зелени брежульци, летнимъ дворопима и плодними вынама накићени. Два моста преко Молдаве или Влтаве, (доста широке но плитке), коя миловиднымъ привиданѣмъ лѣноту Прага и цѣле околине увеличава, саюжаваю єдну часть съ другомъ, и то єданъ каменый тврдый одъ Карла IV. у 1357. годиня, дужиномъ одъ 750. корачаи, на 18 камены стубова подигнутъ, а доцніе многимъ штатуама каменнимъ украшенъ, а другій на ланцима тако званый гвозденый скоро подигнутый. Прагъ има 5 частій сирѣчъ: Храдшинъ, кои се по хоризонталной равници брега простире; малу страну (kleine Seite), коя се са дворомъ царскимъ, неизбройнимъ стародревнимъ но красивимъ палатама чески великаша, дворомъ єрцхерцога управителя Ческе, дворомъ архіепископа, съ неколико красны црквій и зданія горди, чисть воздухъ, и врло красный изгледъ съ брда преко Молдаве на цѣлу околину има; стару варошъ (Alt-Stadt), поредъ рѣке у долини са старимъ высокимъ зданіама, врло многимъ цривама, изкривуданимъ теснимъ улицама, но знатномъ трговиномъ и радиносћу; нову варошъ (Neu-Stadt), коя стару окружава, и коюу украшаваю праве широке улице, нова симетрическа красна зданія, и више красни тргова, између кои се росмаркъ и фихмаркъ (піаца коня и волова) одликую, и найпосле Карлову долину (Karolin-Thal), коя се поредъ рѣке по равници простире, са правимъ улицама, многимъ лѣпимъ но недовршенимъ зданіама, и заведеніемъ инвалида; и то прве две части съ лѣве а остале съ десне стране рѣке Молдаве.

(Конацъ слѣдує.)

*) Ово описаніе Златногъ Прага послао намъ е тако учећій се питомацъ правителства нашегъ. Оно е истина кратко, ал' дае заключити на точносћъ и лакоћъ у описиваню и на будуће усавршенствованѣ тога млађана. Онъ се обећава почесто писати намъ о Ческой; мы га за то молимо и благодаримо му. У.

УЛОМАКЪ.

(Съ талијанскогъ.)

Зашто, говораше некій енглезскій стихотворацъ, зашто о уплашеный смртный човече, съ модрицама испод очію и мртвачкимъ образомъ дубоко уздишешъ и оплакујешъ сироманштво твое? Слава у твоіой памети и погребенъ е у лѣности преоштрій огань изобрѣтења. Ако га пробудишъ, блаженъ си! Видишъ, да по готову сви народи любопытствомъ побуђени едва чекаю нова изобрѣтенія; и у свима предѣлима и найдальима пристаништама овогъ свѣта живо купую се човеческомъ хитриномъ израђене ствари. Ни е више данасъ свѣтъ онакій, какавъ се прича, да быше у Сатурнова времена, кадъ іошть нису быле толике страсти заженене и нераздражавале толико срце човеческо. Безчисленa чета овы невидимы, али преснажны будителница боцка сада прси людій у садружеству живећи, и єдиако ій жельне твори. Моя прекрасна жена, коя бы у оно време была Фила-

лида и Неера, и задоволявала бы се съ любичицомъ или дивљомъ ружомъ, по себи у полю произношавшомъ, данасъ мрзи такове прелѣпе производе естества, траженѣи свуда и скупо плаћаюћи умѣтносћу човеческомъ нарађено цвѣће. Непрыносе се више уста къ састављѣнымъ длановима, за напити се воде; него се траже пречисти кристалли съ прекраснима шарама и златнымъ порубомъ накићени, и добро нарађени порцулани изъ Јапанске довешени. Промысао Божій дао човеческомъ разуму бистрину, да може нове ствари изобрѣтавати, како бы се црно сиромаштво, кое се у свѣту изъ два ядна порока, изъ немарности сирѣчъ за себе и дремежа, раћа, изъ свокогъ дома прогнати могло. Отвори, отвори очи, о дремљивый и облењивый човече, и напаћешъ у найпростіой и найнезнатніой матеріи, твоимъ разумомъ облагороћеной, средства, коима ћешъ моћи спокойно твою породицу препытавати; и бытћешъ міо онома садружеству, коме си сада досадань и мрзакъ.

А. И. Бановићъ.

СМѢСИЦЕ.

СЛАВЯНСКЕ ВѢСТИ.

*** Два славянска пѣвца праве сада фуроре: Стазнићъ и Митровићъ, последній не давно у великомъ концерту дворскомъ у Парии.

*** Као што є познато, дѣле се одсѣци универзитета Бечкога по народности, и то на славянскій, нѣмачкій, талиянскій и маћарскій, а сваки има свога предстоћника за годину избранога. За текућу годину изабрали су Др. пр. Антанина Лекиша за прокуратора одсѣка славянскога. То є за сада само празна форма, али бы временомъ могла быти важна ствар. (Ч. Вч.)

*** Како Словяници (у Крайской и Штаерской) свою народносћъ любе, може се изъ тога видити, што ньове „Кнетійске ин рекодѣлске новице“ имаю 1400 предчисленика. Кои се нашъ часописъ може поносити таковымъ участіемъ? —

АНЕКДОТА.

Писменый уговоръ. Єдномъ чує царъ Іосићъ, да є некимъ войникомъ ипохондрія овладала, даде га дозвати къ себи и запыта, шта му є. Овай одговори, да є пре некога времена съ ћаволомъ уговоръ учиніо, кои га єднако принуђава, да му душу преда. „Добро,“ рече царъ, „а є ли тай уговоръ подписанъ?“ „Ніе,“ одговори войникъ, „мы смо устмени уговоръ учинили.“ „А заръ ты незнашъ, да по моћъ указу устмени уговори ништа невазе?“ — Войникъ се врати вацѣлѣнъ дома. Є. А.

БАСНА.

Горда цинела завади се съ чкамомъ, и стане доказивати, да є њено знаніе много благородніе него чизме, почемъ се она употреблява само при особитима приликама. Балъ, ашиковањ, визита (никне у надувеномъ самолюбію) никадъ небыла безъ мене, а тебе, ядна невольницо, облаче само кадъ є блато. Раздражена чкама љутито стане противно доказивати, и за доказателство свога противнога права наведе сребрне мамузе, кое се на сто начина праве, њоћ за украшенѣ. Али препирућье се силе нехтѣдоше попустити, докъ случай недоведе пузећу папучу. Ова єдва што є саслушала, о чему є разговоръ быо, а повикне: „О вы будале, шта ће ваша сила спрећу мое! — Философи, художници, юнаци и политици стеню подъ моіомъ власћу. Само ћудь моя — па нит' ће цинела видити бала, нит' чизма изъ куће изићи.“

Р. С. Т.

Fiat justitia, pereat mundus!

Адюнктъ адвокатовъ и паричаръ.

„Данасъ немоћете съ господиномъ говорити, защто ій нећъ има троица кодъ њега.“

„„Радъ бы самъ само знати, како моя ствар стоји — ни мало се неповиче — и завста се чудити морамъ — “

„Од-када є та ствар?“ —

„„Одъ преко шестъ мѣсецій — “

„Шестъ мѣсецій!? па се чудите — за шестъ година могли бы сте се ветомъ з а п о ч е т и чудити — а шестъ мѣсецій — о — то є завста смѣшно!“ —

(Фл. Бл.)

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Саобштіо Тодоръ Влаићъ.)

Во има по природи дано ну свойство, кадъ се уморн, одма да легне одмора ради. Но пытанѣ є: защто одма да легне?

Учредникъ Милошъ Бановићъ.

Ніздано и печатано у Правителственой Кньгопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 5. Београдъ 31. Януара. 1847.

НИШТА.

Грѣшны люди, заръ мыслите,
Да е ништа само ништа?
И мыслите, да е манѣ,
Негъ одъ руже една лиска?
Вы мыслите, да е ништа,
Идеалный сданъ трунакъ;
Ал' е ништа было негда
Првобытный свега врутакъ.
Погледайте мѣсецъ, звезде,
И осталы чуда триста,
Преко неба како саде
И како се свѣтъ блиста.
Стойте на врхъ Апеньина
Па гледайте ано доле,
На пучину мора сина,
На брегове и на горе:
Видитѣете хиядама
Око себе долинца,
И на њима хиядама
Вѣја-маља варошица,
Томе свему есте майка,
То саданѣ наше ништа.
Изъ нѣга се свѣтъ роди,
Изъ нѣга намъ сунце блиста.
Чудите се парной лађи,
Што узъ воду сама лети;
Па и опетъ нитко неће
Бѣдногъ ништа да се сети.
Да помысли, да е човекъ
Изъ те црне землѣ створенъ,
А нѣноме створу да е
Было ништа првый коренъ;
Па вищ' главе да на гробу
Уже нѣму кою свећу,
Па да кука ил' да пѣва
Своју срећу ил' несрећу.

Али неће ништа нема,
Сунце жарко стопило га;
И гробъ му се ваше незна,
И све живо презрело га.
Бѣдно ништа и жалостно
Я нежалимъ што те нема.
Али жалимъ, што ми недашъ
Да я спавамъ кадъ ми с' дрема.
Веће дремљивъ пѣваюћ' те
Спак' ће рећи да сам и я;
Скупа съ овомъ твоіомъ хваломъ,
Ништа друго — него ништа.
Ал' тако е — човекъ ванѣкъ
Себи прашта, другогъ кринн.
И тако се одъ колѣвке
До ладнога гроба живи,
А одъ гроба душа лети
У небеске оне стране,
И рай себи тамо тражи
Да іой больій свѣтъ сване.
Блаженъ раю! — света мысли,
Блаженіе б' іоште было,
Кадъ бы човекъ пріе смрти
У нѣдра ти доћи сміо.

Љуб. П. Ненадовићъ.

О ЄЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ*).

(Продуженіе.)

Прве књиге, кое су се појавиле у славяносрбскому народу, быле су црквене, старо-

*) Стоприча сада увиђо самъ у предпослѣднюму числу Подунавке, да на оне рѣчи, да су сви југославянски књижевници великимъ негодованіемъ видѣли књижевно раздвоєнѣ Чеха и Словака, кое е породило велико огорчење између ньи, г. Учредникъ примѣчава: „да ніе су тако баш сви, и да неки ніи, кои то раз-

славянскимъ езикомъ писане. Знамо, да е овай езикъ у славянску цркву увео светый апостолъ Славина, Кирилъ; али одакле га е узео, е ли га онакога наше, или га е преиначіо штогодъ, или изъ више ближнихъ изрѣчія смѣсіо, то е ово, што незнамо, што по вѣроятности нећемо никада до очитости сазнати, и што у нашъ предметъ или мало или ни мало не улази. Доста намъ е у тому празрѣшио придржавати се мнѣнія једнога одъ найдубљи испытателя стародревности славянске, кои е наклоњенъ мыслити, да е езикъ црквеный было старый езикъ бугарскій.

Када е велико свѣта колебанѣ, проузроченно преселяванѣмъ славянски и ины сѣверны племена, поутишало се; када престаоше тѣлесна дѣлователность, умна зачне покретати се, и књижество, овай народа духъ, изъ развалина старога изображенія дизати главу, први србски писатељи не хтѣдоше никаквимъ другимъ славянскимъ подиарѣіемъ писати, окромъ чисто србскимъ. Такова мисо бы зачета и у дѣло преведена у Дубровнику, а одаиле прѣе у осталу Далмацію, па у Далмацію континенталну или Ерцеговину, па у Босну, и преобладала еднимъ дѣломъ србства. Али у време, када е тай дѣлъ тако основао чисто србско књижество, дѣлъ другій не хтѣде ово одъ црквености одѣлити, него обадвое свеже свезомъ езика старославянскога. Што се тиче прву, примѣтити треба, да е њиовъ езикъ было едностручанъ, какогодъ и црквеный, езыкъ чисто пучкій, савршено имаюћій србско образіе у граматикалнимъ формама. Истина да е было разлике у писаню неки рѣчій (я тада се писало мѣсто и мисто), али те рѣчи тако е исто и простый народъ изговарао, слѣдователно то ніе ни мало комплицирало основность езика, ни мало шкодило карактеристики нѣгове пучности (популяритета) и единства. — Ето дакле на полю књижества србскога два езика, свакій одъ кои у себи е едностручанъ: то су два единства, едно другому противно положена. Єданъ езикъ носи стѣгъ народности, другій стѣгъ црквености; или боль, єданъ се затвара изключително у кругъ србства, другій се разширива на полю свеславянства, еръ онъ царствуе у цркви свію славяна, безъ разлике вѣре; кодъ Чеха, кодъ Моравацa, кодъ Бугара, кодъ Хрвата и кодъ Срба; међу коима и сада ішетъ на некимъ странама браћа римскога вѣроисповѣдања употребляваю единственo старославянскій езикъ у служби божіой. Ето дакле одма изъ почетка у књижевности нашой два елемента: елементъ све србскій, и елементъ свеславянскій. Мы означавамо осмотривости читателя ово прво езиконсторично стање наше књижевности, еръ ћемо само по њему моћи разумѣти, и ясно себи изтолковати садашнѣ колебанѣ наше у смотрењу езика књижевнога. Ł.

(Продужиће слѣдн.)

КЊАЖЕСТВО СРБІЯ.

(Продужење.)

Приходи Србіе састављени су изъ 22 извора; найглавніи е порезъ, кои свака оженѣна гла-

---

двоснѣ одобраваю.“ Може и право имати г. Учредникъ; ако га и онъ самъ одобрава, сто нећъ нису сви, и онъ е своега новинарскога колегу нешто замштао. Али шта нѣкако о тому уобште хрватски, краньски, славонски, србски и далматински књижевни люди, то да е слушао своимъ ушима, или да е за то разыитао г. Учредникъ, као што самъ я, онъ безъ сумнѣ не бы было подярго ону опазку мояхъ рѣчина, и уражіо, ако не порушити, а оно ослабити едно доказательство карактеристично моега разложења, кои е на обштености югославянскога књижія основано. И ова обштественость имати ће безъ сумнѣ, као и свака друга, по кое изузѣће у књижевному кругу једнога народа, кои брои около двадесетъ милиона; али та изузећа канећ су, тушће се у пору. Иначе, имао да и г. Учр. врло хитно одай удолакъ прочитао, те ни цѣлу нѣгову мисо ніе схватіо. И самъ разсмотріо поступакъ г. Штура са две страие: са чисто народне, и чисто књижевне; съ оне реко самъ, да е шкодакъ, и нико, ни сакъ г. Учр. нећъ узети на себе то доказати, да е одобрена достойно раздвоенѣ и разграненѣ двоје племена; кои су одъ много вѣкова у найтешньой слози живили; сматраюћи пакъ речены поступакъ са стране књижевне, у односењу нѣговому на свеславянску еинконсторичность, я самъ га, у той самостальности, увиђао за добра. И едно и друга моя мисо бы ясно изложена; на што дакле примѣтба Учредникова? § Б.

*) Уважујући г. писатели, да добро разсмотра то примѣчаніе наше у Чис. 3. Подуначке, а нарочито што е тако речено „ова ій, кои то као нужду, и то временину,“ сматраю. Жалостна слѣдства напрасного поступања покажи нам данасъ хрватска. И да се тамо полако, мало по мало, приступало къ данашньему слогу и езыку, нако народъ небы было ни осѣтіо ту велику реформу: зарь бы се родило тако огорчење и толика опозиція, зарь бы се браћа на два непріятельска табора раздѣлила, изъ кои сада одна на друге нападаю? — Мудро, и то башъ съ политичне стране, чиня г. Штуръ. ако се само привремено тако владао и по садашньемъ правцу Чешка приближаваю буде. Треба добро познавати обстоятелства, па онда одсудно изрицати.

У.

за плаћа, чиновници плаћаю данакъ не на главу него на имањ. Свештенство е за свою главу одъ давања данка слободно. Приходъ годишњій износи 900,000. талира. Овымъ се све земаљске потребе подмирую; сувишакъ претекшій одъ прихода употреблява се за резервный фондъ, кои се за непредвиђене случае чува.

Грбъ Србіе е штитъ; имаюћій црвено поље и на овоме бѣлый крстъ, кои га на четири стране дѣли, на свакой одъ овы раздели има по едно оцило. Поље е обвіено порфиромъ, и крунюмъ затвореномъ одозго покривено.

Застава (флагъ) Србіе есть одъ три бое, оризонтално смешћене: одозго црвена, у среди отворено плава, а одоздо бѣла; на бои црвеной има на едномъ краю 4 звѣзде, на средньой плавой грбъ народный.

Права народна основаю се: 1) на Султанскомъ Хатишерифу, изданомъ мѣсеца Ребіулъ Ахира 1245 (Септембра 1829); 2) на Хатишерифу одъ 7. Ребіулъ-Еввела 1246 (3 Августа 1830.); 3.) на Хатишерифу одъ мѣсеца Рецепа 1249 1. (Новембра 1833); 4.) на Ферману за флагъ и грбъ Србскій одъ мѣсеца Шабана 1254 (1833); 5) на Хатишерифу одъ половине Шевала 1254 (Децембра 1838), садржаваюћемъ у себи вышепоменутый Уставъ; 6) на Ферману установляюћемъ найвишій у Србіи Судъ одъ мѣсеца Шевала 1261 (5 Октобра 1845.); 7) на Ферману опредѣлююћемъ одношенія ћумручна између Србіе, осталы провинція царства Отоманскогъ, и страны државе одъ 1 Зилхиџе 1261 (20 Новембра 1845).

За обдржанъ у цѣлости права, народу Србскомъ дарованы, свеггвуе дворъ Рускій, коме то припада по точки 8. Трактата Букурештскогъ, заключеногъ у Септембру 1812 године, по точки петой конвенціе Акерманске, заключене 25 Септембра 1826.; и акта Сепаратногъ, къ истой конвенціи придоданогъ, и по точки 6. Трактата Адріанопольскогъ, заключеногъ 2. Септембра 1829.

Воена сила састои се изъ регуларне гарнизоне войске, кои се за одржанъ изеутрашњегъ поредка држи. У случаю пакъ нужде и потребе свакій е Србинъ войникъ, и дужанъ е собственымъ оружіемъ и о своіой рани воевати; само му Правителство баруть и олово дае.

(Продуженіе сльдуе.)

ЗЛАТНЫЙ ПРАГЪ.

(Конецъ.)

Найглавнія, черта значая Прага есть велико множество црквій и торњева, заведенія свештенства, кои матица были су Езуити, одъ кои и данасъ една улица име носи, кои су врло многа велика и красна зданія подигли и многа заведенія свештенства основали, но одъ цара Іосифа изъ Ческе прогнати, а већа часть њиовы добара разрушена и разпродана. Између свію одликую се: на брегу у царскомъ двору у грчкоготическомъ вкусу одъ Карла IV. подигнута, но іошть недовршена црква св. Вита (садъ митрополитанска) врло лѣпа и готово, што се сполашности тиче, лѣпша одъ св. Стефана у Бечу, само што е низка, кою премногы, на подобію шилькова, камены, художествено израђени торњеви украшаваю. У њой се, поредъ многи знатности, налазе гробнице многи чески кнезова и епископа, и гробница Ческогъ Патрона Іована Непомука, у сребрнымъ одъ 4 сребрна анђела држаномъ ковчегу, а на своду све круне, кое Аустріи припадлеже, измалане, а у едномъ краю исте капела св. Венцеслава, у коіой се њгова гробница налази, и кое су зидови са ческимъ драгимъ каменѣмъ облепљени. Затымъ црква св. Николе на малой страни одъ Езуита подигнута, као и друга на врху Храдшина, кое су зидови са краснымъ црвенымъ углађенымъ мрамором облепљени, а стубови олтара одъ истогъ художествено изрезани, одъ кои последня и едну знатну библіотеку притежава. Такође у старой вароши црква Тајнъ, знатна због тога, што се у њой кипови славенски апостола Кирилла и Методіа налазе, кое еданъ Чехъ прошле године у Риму одъ бѣлогъ мариора врло красно израдіо. Оба су едань до другогъ, одъ кои Кирилъ таблу, на коіой поредъ многи изображенія и слова „А — Vа стов, као знакъ изнађена буквица, а Методій књигу са надписомъ: „Святая Божія служба," кириллскимъ словима, држи.

Између учебны заведенія знатна су: заведеніе Маріе Терезіе у царскомъ двору за дѣвойке, заведеніе енглески фрайлій у малой страни, философическій и теологическій факултетъ поредъ више гимназіе у негдашњемъ колегіуму Езуита, универзитетъ у зданію Каролинумъ, одъ њговогъ основателя Карла IV. тако званомъ, конзерваторіумъ, трговачке школе и више по-

литехнику подпомажући заведенія, коя последня, као и политехника, родољубиви чески становници одржаваю, и у којой се само прве године преко 550. слушателя налазе. Затимъ мала звиздарна кула, библіотека университета, природословный кабинетъ и академія живописања. Но примѣтити могу, да у свима, (изузимаюћи у университету катедру ческогъ языка, коју грдно число посѣћава), нѣмачкій языкъ влада на велику жалость и штету родољубаца, кои су молбу сада краљу поднели, да се баръ една нѣмачка школа у ческу преобрати. Прагъ е такође главна точка бечко-ческогъ гвозденогъ пута, а бытье наскоро и пражко-дрезданскогъ. Художества и радиности напредую, и одликую се у гвозденымъ и платненымъ производима, а нарочито у стаклу, кое се по цѣлой Европи разноси.

СМѢСИЦЕ.

ЛИТЕРАТУРА.

* * * Познато ће быти читателыма ваъ новина, како е у Банатской граници заведенъ пензіонный фондъ за изненогле србске учителѣ, шіове удовице и сирочадъ. Да бы се ово нецко, іошть у заметну своемъ налазеье се благодѣтелно заведеніе колико толико оснажило, намѣріо е директоръ тамошніи србски школа г. Іованъ Пантелићъ, на корысть нѣгову (тога заведенія) издати єдну обштеполезну, у домаћу економіюю спадаюћу књигу, названу: „Старый Ковачія," коју е єдан отмѣный господинъ по нашегодишнѣмъ изкуству своемъ сачиніо. Єдно одъ главны занимаія наши Срба, есть ковачлукъ. Но како они съ тимъ іошть несавршено поступаю, показуе намъ свакидашнѣ изкуство. Съ тога мы ону обнародкну књигу поздравляно съ найвећомъ добродошлицомъ, и препоручуемо ю свакомъ србскомъ домаћину. И заиста ни една добра газдашка кућа нетреба безъ нѣ да буде. Подписаный е умоленъ, да Србе на пренумерацію позове. По тому онъ родољубиво позыва нарочито сву гг. обштинске учителѣ, а и свакогъ другогъ родољубца, да узме на себе трудно дѣло скупляня пренумеранта за ово дѣло, кое намъ сугубо-обштеполезну цѣлъ обрече. Цѣна му е само 4. гроша чарш. Пренумерація траје до конца мѣс. Февруара т. г. Дотле се имаю имена свію (п. н.) пренумеранта подписаному послати. Новци се онда полажу, кадъ књиге доћу. — Да бы читатели увидили, одъ какве е важности и народне полze та књига, и да бы болю волю на пренумерант добыли, у слѣдуюћемъ листу Подуваке саобштитћемо изъ нѣ єдан членъ о „трудењю."

Милошъ Поповићъ,
Учредникъ Прав. Новина.

РУКОВЕТЪ.

* Аристократія духа єдина е природна и држави полезна. Она нитъ се може позаймити, нитъ поклонити, нитъ наслѣдити, нитъ претворяти. Она е права влада Божіомъ милошћу и свевимъ неприкосновена законность, зашто она не само има право, но и силу, све постиже, што іой пристои, ништа непостиже, што іой непристои. Она нешто промицанъ, но само слободу, да свое цѣли докучи. —

* Шта? Имате слободу, па къ тому іошть философичну, а држите робове, и купусте и продасте људе? Да врагъ носи слободу робства; да врагъ носи философію безъ човеколюбія!

* Духъ човека есть власть законодателна, нѣговъ карактеръ извршителна, нѣгово срце судейска, па само надъ ове власти стои у надлежномъ одношенію, човекъ с савршенъ.

БАСНА.

Малый єданъ младъ поточићъ весело е струю прело зелене ливаде, и радовао се, како лѣпо тече. То види єдна грдна, неотесана каменина и съ мѣста завидљиво стане на путъ бѣдномъ младићу. Но онай ударивши на ону опаку грдобу, нерата се натрагъ, него се тихо на страну савіе, и продужи путъ свой. Каменитый накостикъ ніе га далѣ гоніо, и тако се онай спасао.

Р. С. Т.

КОНКУРРЕНТИ.

„Милостивый господине, удѣлите ми штогодъ, насъ сио деветоро ситне дѣце, а немано отца —."

„Вуци се далѣ, оритине; кадъ се сиркне и самъ проснимъ. (Фл. Бл.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 6. Београдъ 7. Јануара. Фебруара 1847.

О ЈЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ.

(Продужење.)

Гореречена два елемента, два језика, остадоше непремѣно кроз многа столѣћа сваки у своєму кругу, безъ да єданъ дѣйствује на другога. Истина да у производима неки дубровачки писателя налази се у средньимъ временама књижевности по кои трагъ старославянства, али су ти трагови редки, и само у пѣсништву понайвише изъ нужде слога употребљени. — То се стаиѣ продужило до преко половине прошлога вѣка, све докле е духъ новый, духъ преиначења почео подкопавати Европу, и зора садашнѣ епохе свитати. Тада готово у сваком народу родише се люди, кои су труло здание старога обштинства стали у сваки струци обарати; ходъ насъ роди се Доситей. Сва вредностъ овога великога човека іошть ніе упозната. Онъ е био разрушитель, преиначитель, устроитель, више него што се обично мисли. Увидивши да старославенскій єзикъ неможе бити орудіе изображења простога народа, чимъ свака будућность препречена му бьяше, Доситей одважно прогласи свое начело, да србскому народу треба чисто србски писати, и самъ тако писати почне. Слѣдователя ніе му могло оскудѣвати, али ни противника; борба се заметне; бы колебаня; но на концу Доситеово начело надвлада. Могло бы се изъ тога помислити, да е на мѣсто два првобытна єдинства, єдно само наступило, да е обшта србска књижевность єдно само, и то просто-народно, нарѣчіе добыла. Ніе истина. Насльдница Доситеова, премъ да се нису никада одрекли начела, да треба србски писати, опетъ су неки кругъ себи задржали, него што іимъ е оставляло просто нарѣчіе србско; они су у писаню употребляваліи многе граматикалне форме старославенске, и рѣчи, кое, премъ да су славянскога корена, нарѣчію србскому нису обичне. Тимъ су дакле остала, нао и пре, два нарѣчія у књижевности србской, само съ томъ разликомъ, што е на мѣсто чисто старославенскога дошло старославенско (да рекнемъ овако) силно посрбљено. Ова два нарѣчія, тако на близу стоећи, у лову єдногa истога народа, подъ дѣйствомъ садашнѣга духа савршења, усредоточења, нису никако могла недвижима остати; єдно морало е дѣйствовати на друго, приближити му се, гледати да га прогута; морала е велика борба да се одатле роди. И родила се. Писатели єдне и друге стране приближе се дѣйствително, и стану своя нарѣчія мѣшати; али имаюћи и при тому разна начела, придржаваюћи се нешто своя стары тежня, не имаюћи у обште довольно єзикословногa знања, сачине єдно нарѣчіе смуђено, на никаквому сталному основу нележеће, коему се ни границе ни непромѣнне образности ніе могло наћи, кое е сваки писатель по своєму знаню и начину састављао. Тимъ єдни не буду са другимъ задовольни, єдни почну на друге викати; сваки е увѣренъ био, да е єзикъ покваренъ; да ніе оно, што треба да буде, и сваки га е хтѣо по своєму начину поправити, и лютіо се на другога, коя бы другчій правацъ одъ њега у поправльиваню узео; одатле вика, свађа, гнѣвъ, неизвѣстность, хаосъ, у коему се мы сада вртимо. Шта е то? То е борба, коя е природно произишла изъ првобытнога стања књижества нашега, борба двају стары елемента, єзика србскога и старославенскога; борба србства са славянствомъ.

Међутимъ у овому хаосу две главне тежнѣ одсѣкомъ јављају се. Єдна е основана на мнѣнію, да треба писати по коренности рѣчи, и по изъвестнимъ и непромѣнимъ правилама гра-

матике. Ово мнѣніе, чіи е представитель г. Светићъ, смотрено у самостойности своіой, најразумніе е, и едино, кое може быти одъ књижевника примѣно, нао ово, кое води на сместалност и еднобразност езика. Друго мнѣніе, чіи е данный начелникъ г. Вукъ Караџићъ, а споращный кодъ Далматина г. Кузманићъ, есть то: да треба, необзирући се много на корѣнност, писати онако, како простый народъ изговара, простонароднимъ само рѣчима и у простонародному штилу. Прве две точке овога мнѣнія не виде намъ се праве: не видимо да су оне завладале кодъ иноплеменога другога народа, и мислимо да међу књижевницима ніе могуће да завладаю. Простъ народъ говори езикъ материлно, онъ не познае граматику за одржати се строго при њой; удаљеность, разни случаи једнога народа, разна сношења нѣговы племена са другима, разтргну једнолчіе нѣговога езика, и на многе стране преиначе га. Када бы писатели разны страна писали нао што чую кодъ свое куће да простъ народъ говори, то они небы се никада сложили, разпра бы остала вѣчита, еднобразіе езика књижевнога, необходимо нуждно свакому народу, небы се могло у живот привести. Што се тиче пакъ набора рѣчій примѣтитћу, да езикъ србскій ніе никаквъ самосталный езикъ; онъ е грана великога езика славянскога; свакій славянскій корѣнъ, корѣнъ му е материлый, кои онъ не може ни непризнати ни презрѣти. У штилу пакъ чистый србскій образацъ мора кралѣвати; врѣ овай е безъ сумнѣ наймањ покваренный образацъ славянскій, и мнѣніе Вукове партіе неможе одъ никога быти са ове стране опровржено.

(Продуженіе слѣдуе.)

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

(Продуженіе.)

Княжество Србіа, нао завысеће одъ Порте Отоманске, плаћа Султану данакъ годишњый одъ 2,300,000. гроша. Осимъ данка овогъ Србіи нису обвезани къ никаквомъ даваню: нити у новцу, нити у другимъ коимъ производима, или у военой служби. Султанъ има право, гарнизоне у слѣдуюћимъ градовима држати, нао: у Београду, Смедереву, Адакали, Кладову, Шабцу, Ужици и Соколу. Адакале и Кладово завысе одъ Паше видинскогъ, а остали одъ београдскогъ. Овай, нао управитель београдскогъ града, есть и намѣстникъ царскій у Србіи. Сви Турци у Србіи живећи, подчињени су њему. У прављењю подчињены себи Турака има онъ једанъ у Београду налазећій се совѣтъ. Како пакъ у Београду, тако и по свима мѣстима, где Турци живе, имаю они свое поглаваре и судіе, тако да ако кои Србинъ или страный са Турчиномъ коимъ парницу има, мора га кодъ суда турскогъ тужити, као годъ и Турчинъ што Србина кодъ србскогъ суда тражити е обвезанъ.

Евреи и Цигани подчињени су правителству србскомъ, странни своимъ конзулатима, кои четири у Србіи има: рускій, аустрійскій, велико-британскій и француски.

Србіа у данашњимъ пространству своимъ ніе никада была у пређашнимъ временима земля за себе; те зато ни исторіе особите свое имала ніе; него е была увѣкъ дѣо постојећи негда и позднје нестали држава.

Найстаріе землѣ, коима е данашня Србіа у найдревніа времена принадлежала, звале су се Илирія и Мезія. Народи, кои су у поменутимъ земляма живили, были су Илири, Тривали, Дардани и Гети. Омиръ, кои е пре Христа на 1000. година живіо, споминѣ, да су око рѣке Истра живили Мези; кодъ ушћа Саве у Дунавъ Тривали. Споминѣ се у исторіи, да су Тривали ова у години 340. пре Христа разбили Филипа, краља маћедонскогъ. Александеръ Великій, такође краљ маћедонскій, желећи ову срамоту, оружіо маћедонскомъ нанешену, осветити, удари 335. године пре Христа и разбіе Тривале, кое е предводіо краљ ињиъ по имену Сирмъ — Sirmus —. 291. год. пре Христа Тривали притеснѣни морали су се кое у Ердељ, кое пакъ у Бугарску преселити. 29. године пре Христа дође Србіа данашня подъ власть Римлана, кои ю прячисле къ провинціи Мезіи. Народи у Србіи у древна времена жививши были су военогъ духа, ал' безъ сваке науке и образованя. Константинъ Великій — 304 до 337. после Христа — раздѣли на ново римску државу. Србіа као дѣо ондашњ Мезіе буде причисљена къ префектури Илирика и управитель сѣдіо е у Срему — варошя —, где е данасъ Митровица на оной страни.

(Конацъ слѣдуе.)

КНЯЗЪ И ЗЕМЛЬОДѢЛАЦЪ.

(Съ нѣмачкогъ.)

Князъ Лудовикъ Ајхенъ одъ Виртемберга посѣти једномъ г. 1765. хелветическо друштво у

Шишцаху, гди е оно у летњ време у купљи своя засѣданія држало. Онъ зажели видити славногъ Кліоса или тако названогъ философичкогъ земльодѣлца. Кадъ овай на позывъ дође, кнезъ, одъ свію членова дружтва праћенъ, изиђе му на сусрѣтъ, загрли земльодѣлца и рече: „Радујмъ се, што те видимъ Кліосе, єръ самъ много добро о теби слушао.“ „„Я се такође радујемъ васъ видити, кнеже,““ придода земльодѣлацъ; „„то е врло добро, кадъ се тако велики люди снизходе до насъ сиромашны земльодѣлаца.““ „Я се неснизходимъ къ теби, єрбо си ты бољій одъ мене,“ рече кнезъ. Сузе су при томъ играле човеколюбивомъ кнезу у очима. Кліосъ се онымъ яко трое, но брзо дође къ себи и слободнодушно прослови: „„Мы смо обоица добри, кадъ свакій изнеђу насъ чини оно, што треба да чини.““ После дугогъ и єрдачногъ разговора, сасвимъ просто и природнымъ бодродушіемъ благодари Кліосъ за указану любавь, опрости се и придода: „Съ Богомъ остайте!“ пружишши кнезу руку. И хтьо е већъ поћи, кадъ му кнезъ неколико дуката у руку спусти. „„Шта то значи?““ упыта Кліосъ са тихимъ сміяћемъ. „Данъ малый даръ за споменъ радости, коју си ми причинію,“ одговори кнезъ. Кліосъ погледа новце на рече: „Мени новци нису нужни: кадъ радимъ, имамъ ій доста. А радоста самъ толико исто и я имао, као и вы. Пропуштено време я ћу накнадити, зашто се моя ревность сада удвоява, видећи, да насъ и велики люди радо имаю. А трошка нити самъ овде нити на путу имао. Съ парчетомъ хлѣба амо самъ дошао, съ парчетомъ ћу хлѣба и кући се вратити. Я вамъ благодаримъ на вашемъ пріятельству, али задржите свое новце при себи; єръ како се новци другимъ путемъ, а не радомъ добыо, све е пропало.“ — Кнезъ спусти свое новце у кесу, и призна у себи, да се никада ніе у сиромашіемъ стаю осѣћао, као у ово магновеніе.

Р. І. Лешлянинъ.

О ТРУТЕЊУ.*)

Има више предѣла, гди ніе обичай кошнице трутити, особито у онима, гди се пчеле у сандуцима држе. Но како се такове кошнице находе, имао самъ прилику у 1831. лѣту у мѣсецу Јунію више Беча у варошы Штокерау видити, гди самъ шетаюћи се по єдномъ острову низъ Дунавъ случайно на єданъ ковањлукъ наишао. Около кошнића и предъ ковањлукомъ прилила се земля одъ мртвы трунташа, а на лету мысліо бы човекъ, да ій е више всѣли самы пчела. Мотрећи тай ковањлукъ унутимъ се у размышлѣніе о начыну поступања съ тимъ кошнићама и ићговомъ разположеніе, сожалѣваюћи бѣдне пчелице, коя су, у мѣсто да безбрижно у полѣ лете, да себи рану траже и послове свое у дому савршую и да се за ройбу спремаю, сва та важна дѣла пренебрегнути, одъ силны се трунташа бранити, ньи іошть у то доба морити и изъ кошнића гонити морале. Не редко самъ то и кодъ васъ примѣтіо, да кодъ тако запуштена ковањлука, што кукавне пчеле съ великимъ трудомъ принесу, то трунташи поседу и у оскудной години савъ медъ поснсаю и саће осуше, због чега се онда пчеле принуђене виде, свой домъ оставити и по други се кошнића разаћи, или изъ тогъ ковањлука сасвимъ отићи, а ове трунташе газди као награду нѣгове немарности оставати, коя е леньивъ быо, ньима у време у помоћь притећи, ньи одъ нападенія душмана сахранити, а себи єдну кошницу више сачувати. — — — — Заоставши такови трунташи увлаче се онда сиромъ у друге кошнице и ту опеть свой жалудацъ сладе.

Узмимо данде у разсуђенѣ, какво зло и каква велика штета у єдномъ ковањлуку, гди се кошнице нетруте, происходи; а притомъ, да и ону велику корысть промотримо, коя се при трутењу доказуе.

Чимъ се у полю што раие за пчеле покаже, т. е. чимъ почне трава изъ земље проницати, и на ноћу се цвѣтакъ развіяти, и пчеле свое старо саће изпуне; таки почну оне и далѣ радити. Яке кошнице особито съ пролећа понайвише трунташко саће праве. Ако се данде таково саће остави, онда ће до половице и више іошть све самогъ трунташкогъ саћа быти. За излећи данде толико трунташа, мораю сироте пчеле толикій трудъ поднети и толику рану на ньи потрошити; а зашто? да ій доцніе сасимъ похараю и домъ ійнъ разоре! А да допустимъ и то, да се кошнице такове нешто раніе и рое, то помыслимо, да особито кодъ другогъ и трећегъ роя готово у половицу трунташа има, коя и у овой кући ништа неприносе, него по чаурицама мале и гди што улиска смотре, поснсаю. Такови се рои никда опреседити немогу, као што се у више о пчелама из-

*) Ово е изваћено изъ обавлѣше књиге: „Старый Ковањій,“ о коіой смо у прошастомъ листу нашемъ говорили. Мы и опеть ту обштеполезну књигу препоручујемо србскомъ читаћемъ обштеству. У.

даны мѣмачки књига може читати; пакъ ако е кои таковый рой нешто сабе извео, ал' то е све празно, и такови роеви мораю пропасти; као што и маторке, кое су се роиле и сваке трунташе у себи имале, сасвимъ у меду и пчели, сиромашне остаю; и то мора добра есень за њи быти, да се и оне помоћи и опетъ у живот, као добри преседи доћи могу. Иначе, ако е година за пчеле оскудна, оне пролећа дочекати неће.

У оной кошњици пакъ, коя се трути и ковацији е своимъ начиномъ знаде довести, да пчелско сабе ради, све ће више трудолюбивы и штедљивы пчела быти, кое данъ и ноћь раде и приносе, а врло мало трунташа или бадавација и изелица. Тавова ће дакле кошњица у вѣкъ претежнія быти, нежели она съ њима силны трунташи.

(Конакъ сљедуе.)

СМЂСИЦЕ.

ЛИТЕРАТУРА.

Погледъ у Зору Далматинску.

Кадъ смо пре три године добыли прво обявленіе о Зори Далматинской, радовали смо се чистымъ срцемъ књижевномъ пробуђењу далматинске наше браће, коју е было готово успавао духъ талијанскій и отео нахъ чистой народности домаћой. Мы смо се многому надали одъ тога листа, и жељно га очекивали, мыслећи, да ће быти то права Зора пробуђующой се народности у Далмацији, кои ће по примѣру осталы наши листова, мало по мало терати ноћнимъ зрацима тамне облаке предразсуда, глупости, и незнања, кога е іошть народъ тамошній пунъ, како бы се што пре и бѣлый данъ веће просвѣтле, боль слоге, и чистіе братске любави међу сродними народима за њиов повиђ.

Томъ смо се тимъ више надати могли, што смо увѣрени, да има у Далмацији, особито у Дубровнику, доста вредны и способны мужева, кои бы у томъ помоћи могли народу своме. Но на жалость нашу, како прво число добысмо и зрѣло прочитасмо, обузе насъ страхъ, да ће сва надежда наша остати само една празна жели; али при свемъ томъ нисмо одма духомъ клонули, и сву надежду изгубили, мыслећи, да обстоятелства нанекую, да се тако више заседа, а да ће се после све мало по мало поправлятн и, колико се даде, дотерявати, као што се и остали наши листови сваки данъ поправлю и дотерую, ако и не баш сасвимъ по нашой жели, а оно баръ колико се може.

Тако смо дочекали све у празной надежди ево вевъ и четврту годину; а Зора Далматинска, не само што се ніе поправила, него е сваки данъ гора, те гора. Она се ніе ни за једну длаку изъ свога мѣста помакла; како се показа болестна у почетку, тако болује и рамлѣ све однако и сада. Мы мыслимо, да су томе узроци ови:

Прво: што Зора Далматинска никаква правца, никакве особите тежнѣ, и никаква права основа нейма; ніи, баръ се изъ нѣ видити неможе, да икаквый основъ има; сваки пише, шта хоће, и како хоће.

Друго: што е одма у почетку своме узела на себе видъ готово више религіознога, него у строгомъ смыслу чисто књижевногъ листа.

Треће: што се ограничава на једну само частицу сѣверне Далмације.

(Конакъ сљедуе.)

ТУРСКЕ ПОСЛОВНИЦЕ.

Малый каменъ често направи велику луну. — Лудый пріятель често е несносніи, него паметный непріятель. — Уста ти небываю сладка, кадъ медъ кажешъ. — Кадъ бы човекъ хотъо на миру живити, морао бы и слѣпъ, и глувъ, и нѣмъ быти. — Учини добро, па баци у море; ако рибе неузнаю, знати ће Богъ. — Тко се Бога боп, нетреба му се људій бояти. — Ако ти е непріятель тако налеђъ као мушица, то га представи себи великимъ као слона. — Пріятель често више вреди, него рођакъ. — Више се научимо изъ живота, него изъ књига. — Тко найвише зна, найчешће се превари. — Тко за свакимъ плаче, скоро ће ослѣпити. — Тко на туђемъ коню яше, редко ће на седло сѣсти. — Невѣруй свакомъ, кои бѣо турбанъ носа; сапунъ, конъ се опрао, често е на вѣресію узетъ. — Смрть е прна камила, коя клечи предъ свачіимъ вратма.

ОДГОНЕТКА.

(Види Подушавку № 3.)

Зато, што неможе да сѣди. Т. В.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 7. Београдъ 14. Февруара. 1847.

НА СМРТЬ

СВЕЛЮБЛЂНОГЪ ДРУГА И БРАТА,

КОНСТАНТИНА ПЕТРОВИЋА СЧМЕНИЋА,

Питомца Правителственогъ,

Преминувшегъ 30. Децембра 1846. год. у Хали,

одъ

Іована Илића.

Протужите горе, протужите луги,
Сиртау данасъ пѣсму запѣвайте други!
Одекните оконъ брда и долине,
И ты мила земльо одъ србске кранне,
Кошо си лѣпымъ цвѣтомъ процвѣтала,
Ал' га нисн, тужна, у радости брала.
Константинъ Петровићъ премину ти нѣзинъ
Као майска ружа, ка пролѣће млађанъ!
Неуморногъ духа, пребогата дара,
Да му нигдѣ равногъ небыше пара.
У найлѣпшемъ цвѣту зивѣлскогъ живота
Опаде и свену нѣгова дивота. —
Ахъ смрти пакостна! ахъ смрти немила!
Шта учини данасъ? мукомъ занѣмила!
Константина милогъ єръ ты нама узе,
Да нѣчито горке проливамо сузе!?
То ли с награда за владанѣ красно,
Кое намъ сіяше као сунце ясно?
То ли су дарови за ревность нѣгону,
Ахъ! коя намъ рече, нанг' зору нову? —
У смртномъ одѣлу нѣга сада прате:
Заръ насъ заборави ты нашъ добрый брате?
О вои се, вои! Константине милый,
Майка тебе зове и уздишуѣ цвили!
Сестрице ти хоће лѣпе даре дати:
Ахъ то ли су тужанъ! црни твои свати?
Плач'те очи бѣдне, горке сузе лите,
Єръ вы милогъ друга више невидите!
За когано увѣкъ врет' бѣсмо готови:
Тай намъ сада лежи у смртни окови.
И ты србска земльо! сузе непоштеди,
Вење у гробъ лађанъ сына твога сведи!
Ахъ за те е само духъ нѣговъ дис'о,
За тобомъ е, тужанъ, често уздис'о.
У далекій свѣтъ на науке пође:
Ал' ти никадъ више онъ натрагъ недоће!
Као родный класакъ, текъ да плодъ принесе:
Тако смрть га кивна са свѣта однесе. —
Тко ће майку, сестре, сада тѣшит' моћи?
Боже! ты единый буд' іймъ у помоћи!
А вы браћо! сузан гробакъ му залимо,
И за новой душе Свевышнѣчъ молимо.
Изъ гроба ће диванъ спомень процвѣтати!
Ахъ! ны ћемо Косту навѣкъ спомињати!! —

О ЄЗИКУ СЛАВЯНСКОМУ.*)

(Продужење.)

Са самостойности овы начела пређимо на њихо аплицираньѣ. Како су она у дѣло ставѣ-

*) По упућењу г. редактора мы смо добро разсмотрили примѣчанїе нѣгово у Ч. 3, а нарочито што в тамо речено „имаїй, кои то као нужду, и то временну сматраю.“ Али нека ми опрости г. упутитель, ако и нѣшту никако да разумемъ, какви с нужда была, да се онако страшный раздоръ догоди међу Чесима и Словацима.†) Овай раздоръ, ово огорченѣ у найвећему степену бывали или небыва? быва: с ли добро или зло за народность славянску? зло е: с ли ослабило или с утврдило толико Чезе колико словаке? ослабило е и једне и друге. Може ли ко то одобрити? Неможе заисто ни єданъ Славянинъ. Ово е политична страна ове ствари. Страна књижевна пакъ есть слѣдећа: Словаци прости нису се могли изобразити єзикомъ чешкимъ, кои непознаю; свакому народу простому, за изучѣи га изъ глупости, треба писати нѣговымъ простымъ нарѣчіемъ. У тому ко може похудити г. Штура? Я га похудио ни-

†) О свему овомъ слѣдоватће разчлеканаюћій одговоръ одъ треће руке. У.

на? шта су произвела? .... Странка корѣности морала се дати, по процесу своему, на изтраживањ и опредѣљењ граматикалны правила: то е она и предузела, и у тому призрењу има велику заслугу у књижевности. Г. Светићъ особито и г. Милаковићъ у Црной Гори учинили су танкоумны испытивања граматикалны, у коимъ е наука езика кодъ насъ много успѣла. Али, чинећи своя изятія, види се да людима ове странке оскудѣва довольна таичина езикословного умствованя, а особито знањ други варѣчія славянски, кое е сасвимъ потребно успѣху њиове системе. Изъ тога морало ићи се догодити, да не остану строго при своему начелу у апликацін његовой, него да врло често употребляваю рѣчи онако, како ій народъ изговара, премъ да ій е овай у корѣну покваріо. Начело корѣности тежко е да се приведе у дѣло: оно захтѣва много помнѣ и труда, и оно не нашъ садашнїй простонародный езикъ доста далеко одвести. — У штилу пакъ, будући да међу людима ове партае многа су вѣшта езицима странныма, тако уплива исты дае се осѣтити, кодъ некога више, а кодъ некога мање, како кои одъ ныя горе или болѣ познае свой езикъ. Међутимъ свакій е тога мнѣнія, да треба по чистому србскому слогу писати; али противници пребацую ійма, да тай чистый слогъ они се врло слабо труде учити, и да у самой граматици многе старославянске форме чисто-србскима предпоставляю.

Г. Вукъ учинію е строгу апликацію своега начела; онъ се ніе никада оддѣлію у писаню одъ благогласія, одъ изговарања простога народа. То његово начело довело га е више пута у сметню, у неизвѣсность, коюи ни самъ не таи, к дало му е очито видити, колико, да рекнемъ овако, граматика пучка (простонародна) нестлана е и недосльдна: свимъ тимъ онъ се тврдо придржао исте: онъ се поштедіо одъ свію рѣчій, кое се не чую у простомъ народу, и простый пучкій штилъ наблюдавао е. Тимъ, осимъ граматикалны недостатака, морао е узети и друге погрѣшке пучкога говора, као што су многе турске рѣчи. Г. Кузманићъ ніе већъ тако строго терао апликираћ начела Вуковы; кодъ њега се често примѣчава една форма старославянске граматике; кодъ њега многе рѣчи, кое бы г. Вукъ за цело одбацio. Између ныя двоице и та е разлика, што е г. Вукъ одабрао за писанѣ херцеговачко подиарѣчіе, кое е, ма што се говорило, найблагозвучніе, найсрбскіе одъ свію србски; а г. Кузманићъ одабрао е подиарѣчіе, кое найнеугодніе звони. При свему тому необзирући се на недосльдности граматикалне ни корѣчословне, но на самъ штилъ гледаюћи, сила е признати, да гг. Вукъ и Кузманићъ врло чисто пишу славяно-србскій, и мало чія слогъ нема тако германизмуса и италіянизмуса као њиовый.

Ево дакле какве се нама показую ове две странне: коіой иде првенство? Судећи по дѣйствованю њиовому надъ књижевнымъ езикомъ, мислимъ да мы имамо еднако захвалити и едной и другой: прва насъ е ставила на друмъ логичнога, исного непромѣнного опредѣльења граматике, и правца етимологичнога, а друга упутила насъ е къ погрѣбаваню ониа рѣчій, кое су до сада старославянскій образъ имале, и къ чистоти славяно-србскога штила. Една дакле комплетирала е, попунила е другу; а изъ обадне треће се странке породила; странка, коя нма слабость, неодлучность, невѣштину дѣтинства, и кол се балансира између две пређашнѣ. Люди ове странке имаю се звати пуристе по њиовой тежньи, коя е та: строга етимологичность, славянственость корѣности у рѣчима, али србственость граматикалнога образована, и штила, и изговараћ свію странны рѣчій. По овому се види, да су они и одъ едне и одъ друге странке узели оно, што е управо добро. Праваць е дакле честитъ; али ніе честито у дѣло ставићъ. Кодъ насъ премъ да многи бесѣде о етимологіи, мало ю тко учи, а нитко онако прилѣжно и неуморимо, како бы требало, на да начело корѣности буде до края извршено. То се за-сада небы ни могло, може быти, када бы и имали еднога управо великога Филолога; вр као што

сами. Шта дакле хоће г. редакторъ? Сами тимъ и мислимъ, да су Словаци хоћи полутити свою цѣль: „изображеніе простога народа," безъ да разваду свезу, коя ій е сединявала са Чесима; они су могли простонародне ствари писати на простонародному нарѣчію; а у вышой класи одржати чесній езикъ, коимъ се служе још и сада два найвећа писателя словачка. — Чудимъ се пакъ, и чудиће се сви Хрвати, да г. нашъ Учредникъ мысли, да е разпра хрватско-найарска „една разпра свиесловна! да, вр найарановци вичу: „хоћемо наше хрватско нарѣчіе," онъ не увиђ, да е та вика само една маска.†) коя покрива дубоке политичне узроке, кои када бы до края проповедали, утаиваили бы народность славянску у Хрватской. Дакле мы опетъ опонимћемо г. редактора, да ову черту получе између књижевнога и политичнога живота одного народа. Б.

†) Есть, она е вика узета сада за „маску," на' шта ій правоначалный поводъ дале? — И опетъ велико: „Треба обстоятелства добро познавати, па онда одсудно изрицати!" — У.

самъ я пре реко, строго аплицираньѣ етимологичнога начела далеко ће одвести нашъ езикъ, и тако ће га превначити, да бы многи могли одъ истога начела одступити, када се оно небы мало по мало и непримѣтно у дѣло приводило. Пуристе дали су се такође, врло напрасно изтеривати све странне рѣчи, а мѣсто ньи ковати нове; али невмаюћи довольнога за тай посо знања, кую многе рѣчи зло, протяну чега свиньправомъ вичесе, при свему томе, како се мы држимо найвеће непристрасности при овимъ изпытиванам, тако ћемонемо, да смо далеко одъ овы, кои осуђую за зло и анатемизираю простно све, што пуристе ново скую. Ако ови имаю наказны рѣчій, имаю и таковы, кое се могу прекрасномъ назвати. Иначе то бы было сасвимъ неразумно захтѣвати, да ова партая млада, нежка, при самому роѣенію своему покаже умоправилность и вѣштину одрасласти, те све, што уради, да буде савршено. Ти лаки савршенственици, кои то захтѣваю, зашто они недотераю, зашто у оволико времена нису дотерали до савршенства езикъ? Дакле пустимо ове люде, да довольно знаня добыю, єръ сво нуждно ймъ знанѣ они неногу одъ нигдѣ поцрпити, него кораю та своимъ трудомъ, своимъ изтраживаняма добята; даймо ймъ времена, промотримо, какавъ ће и кои успѣхъ учинати, на тада изрецимо о нѣма пресуду: ова иначе бытће права, и време ће ю пре или после изобличити. Па ако ови люди и небы успѣвали онако, како бы желити было, успѣваће болѣ другій и трећій наращтай; али тежня е ньнова правилна, добра, извртна, а то е што найвище у почетку треба.

(Продуженіе слѣдує.)

КНЯЖЕСТВО СРБІЯ.

(Продужење.)

При деоби Римске државе између сыновa Теодосія великогъ 379. после Христа, доће Мезія, данашня Србія, подъ источно царство, кое е сынъ старіи реченогъ императора, Аркадіе, у наслѣдіе добыо. Земля ова, докъ е подъ Римлянима была, имала е многе вароши и градове, путове правлѣне, као што и сада показую постоеће іошть развалине; найзнатія су мѣста была: Сингидинумъ и Таринумъ, прыій е быо на ушћу Саве у Дунавъ, а другій мало више на Сави; Виминаціумъ — Рамъ — где е сѣдіо префектъ, управляюћій флотилу дунавску. Римляни су се брынули, да науке, трговина, занати и земльодѣліе напредуе. И народи подъ ньима живећи имали су прилику, да одъ [illegible] завладателя доста науче.

Међутимъ народи варварски почну непрекидно нападати на Мезію; истина да су се гарнизони римски трудили, да одбію варваре баремъ одъ погланатымѣста, кое ймъ е неко време и за рукомъ ишло; ал кадъ Атила, хунскій царъ, 435. г. после Христа навали и стане вароши, седа и куће палити, разоравати и народъ посве истребљивати: опусти се Србія сасвимъ. Кажу да Атила ніе допустіо, да люди и међу развалинама живе. Ово жалостно стање престане 453. г. после Христа. Народи покорени се ослободе. Између овы были су Гепиди, коима е Атила Сингидинумъ и око овога краеве као државицу, данакъ плаћаюћу, уступіо быо, и Сармати, кои су были исту варошъ одъ Гепида отеле. Теодорикъ, краль источны Гота, отме одъ Сармата г. 473. пре Христа данашню Србію. Онъ е быо основатель готскогъ царства и бринуо се за благостање землѣ.

(Конац слѣдує.)

О ТРУТЕНЮ.

(Конац.)

Нѣки су роеви лѣпши и већи, єръ за толико више пчела има, нежели она, коя ніе трућена, и нѣки роеви болѣ и брже раде, и оно меда, што принесу, за себе задрже, и тако ако и буде оскудно време, опеть се могу одржати, ако бы ій човекъ у пролеће нешто и приранти морао. И такове матерке, ако и хрћава есень за ньи буде, укѣкъ као добри преседи остаю. То сне узмимо у разсуђеній, нашъ немо за право и полезно нађи, да се кошньице трутити мораю. Одважимо се дакле кошньице трутити!

Чимъ у пролеће пчеле ново саће почну водити, треба сваній данъ трутити, т. е. сће трућашки чаурица одрезивати. Я кажемъ сваній данъ, а у добро доба свако ютро и вече, а не, као што едне ковачіе обичай имаю, одъ четвртка до чтвертка тай посао предузимати, и тако све, што су сироте пчелице за цѣлу седмицу урадиле покварити и упропастити. Съ пролећа треба сваній данъ, а доцніе реће трутити, и то у ютру, да се небы пчела насиће, кадъ неће полети, одъ радиѣ задржавала. И ніе нужно сваку и увѣкъ, особито слабу кошньицу подпађивати, єръ съ пролећа и тако нема много марве, нашъ добаръ ковачіе знаће, где што посла има, нашъ ће у такову кошньицу чешће заниривати, и што трућашка сћа опази и престомъ одмнути, докъ нечочну пчеле сасвимъ добро сће водята. Почне л нашъ кое на комь сату съ краи пчелске, а средомъ трућашке чауриде правити, то ймъ нетреба мара дати, него ютро вече одмнати, она ће пчелске чауриде све далѣ радити, и тако добаръ сатъ шаромъ известа. Но кадъ се трути, треба до пчелска

сата све трунташке чаурице смазати; а не као што самъ видіо, гди неке кованције тенъ какотодъ режу, пакъ трунташкогъ саћа заостане, на комъ пчеле врло редко, и казати никада, пчелске чаурице и добро саће правити неће. Я кажемъ, да е изъ тогъ узрока добро изъ јутра трутити, єръ пчеле, што су преко данъ принеле, то су преко ноћъ нарадиле, пакъ олакшане зраку сунца чекаю, да на пашу излете; дакле доцније много посла имаю, пакъ ій нетреба узнемиривати. Ако е кошњица преко половине пуна, онда крајнике, макаръ да су трунташки, нетреба вадити, єръ ако пчеле задостаране у поло налазе, обично у таково саће медъ носе. Ако ли пакъ то и небуде, него црва легу, то треба само црву томъ съ ножемъ главу срезати, пакъ ће пчеле и саме тай уљеженый трутъ на полъ извући. Кадъ се коя кошњица за рояћ већъ приправила и у матичњаке я ајца улегла, онда съ трутењмъ кодъ такове кошњице престати треба, докъ првый рой непусти. Кадъ то буде, онда е треба подкадити, пакъ сво трунташко саће повадити, да се у њему црвъ излегао небы и кошњица трунташе себи задобыла.

СМЋСИЦЕ.

ЛИТЕРАТУРА.

Погледъ у Зору Далматинску.

(Конецъ.)

Ова мћна прекомћрна себичность неда іой никако, да се съ мћста крене. А найвише іой шкоди, што често мћня учредникћ, съ опима и начинъ писања и начинъ мышлћња. По томъ, одакле се родила, стои сама собомъ у непрестаномъ противословію. Као што мћня учредникъ, тако се мћня и она, боимо се само, да ће скоро доћи до нгака. Колико е промћнила учредника, только ћешъ наћи коекаквы кривописа у њой. Са осталима списателима неће никако да се сложи, кои се служе писменима латинскимъ. О слоги много говори, а противъ нћ ради. Узмимо само прво число одъ ове године; одна у почетку видимо позывъ на слогу, а одмо, у кое е вста пћсма замотана, као и тако названый „Надометакъ“ упућую на раздоръ и неслогу. „На усти медъ, а у срдцу ждъ!“ — Ніе се дакле чудити, што е и самъ учредникъ одна подъ истомъ пћсмомъ ставіо чланакъ: Зора Далматинска плаче. — За овымъ долази састављкъ єдан подъ заглављемъ: Књижевность. Списатель тога, некій Шиме Старчевићъ (nomine et omine) говори о правопису латински писмена; но тако неосновано, да бы му болћ было празну слану платити, него што е ово писао. Онъ вели, да е неокресано писати: *Дељ, дћљ, дјељ, ђеђ; дете, дћте, дјете, ђето; лепо, лјепо, лћпо; вера, вјера, вћра; вредно, врједно, врћдно;* и т. д. а углављено: *дидъ; дите; лино; вира, вридно;* и т. д. Правописац латинскій, комъ се служе сви Славини западногъ вћроизповћданія, назива безобразно stercora muscarum; а опетъ неможе безъ њега да напише ни єдну рћчь, коя са велико Š (*III*) починћ. Чини намъ се, да бы онъ желіо, да се уведе „врстописъ,“ комъ е онъ своју граматику 1818. године написао; но кадъ ніе онъ могао продрети съ њиме године 1818, невћруемо Богме да ће 1847. — Види се, да тай г. списатель непознае народъ свој ни по брою, ни по духу. Њему е цћо народъ у Карловцу. Тако исто види се, да е далеко заостао за духомъ времена. Si tacuisset Philosophus mansisset.

Мы почитуемо свакога човека, нћгово мнћніе о єдной ствари, ма было оно како му драго, нити желимо нападати на мнћнія туђа, као што напада и гради неучтиво онъ све оне, кои се латинскимъ нећъ уобште узетымъ новінмъ правописомъ служе. Нечудимо се дакле только нћму, као човеку остарћлы себичны идеа, колико се чудимо толикимъ Зоре Далматинске дописницима, кои се за нћговимъ тако неосноваимъ разлозима поведоше. Мы желимо Зори Далматинской добаръ успћхъ; али ако тако и долћ остане, видимо текъ нћну брзу пропасть! — **.

КОММУНИСТЕ.

1.

„Єсть, ты све говоришъ о єднакости и добри добара, но поставлямъ, да сно раздћлили, я штедимъ мой дћлъ, а ты твой разточаваш, па шта ће онда быти?“

„„Добро ће быти! Онда ћемо опетъ дћлити!““

2.

„И ти кажешъ, дружтво мора увидити паша начела, стапћ ствари мора се прекначити!“

„„Хм! но ако се опетъ ништа непрекначи —““

„Онда ћемо се мы прекначити; — штогодъ се учинити кора.“ (Фл. Бл.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 9. Београдъ 28. Февруара. 1847.

СЛОВО
НА
СВЕТОГА САВУ
(Продужење.)

Када пазљивый погледъ на цело устройство нашега земнога круга са свима њму принадлежећима створенима обратимо; кадъ наше собствено, човеческо бићe одъ колевке до гроба са испытујућим окомъ пропратимо: то немо се овда на велико наше удивленъ тврдо осведочити, да е овай гордый господарь земљ, овай савладатель люты одъ њега тѣлесномъ снагомъ много лчи зверова, и тако речи неограниченый владатель судбій свію мртвы и живы природны производа, — да е, велимъ, овай велеможный гигантъ, кои и саму силу елемента, и њіовы штетны на њега утицаја или сасвимъ победити или ослабити и безвредну учинити може, при своме долазку на овай светъ появленія, єдно тако кунавно створенъ, да се дуже времена ни съ места на место произвольно покренути неможе, а камо ли средствомъ свои тѣлесны малы сила моменута и друга чуда починити, и своє личности право, о коме остала природа ни трага одъ понятіа нема, утврдити, себе у благостанъ поставити може. Но при овоме погледу и безпристрастномъ сваћаю примећеногъ и изъ овога препростымъ подаваюћимъ се заключеніемъ изведеногъ послѣдства, може ли быти, да се и найпрвеснію, само све ясно себи представляюћій сматратель поражаваюћомъ силомъ овы противностій неупрести, и у своме душевномъ покрету велегласно себе незаныта: Канва дакле то исполиска моћь быти може, коя чисто и саму природу надвлаћујући таково иначе слабо, и найвећима потребама окружено, найвећима опасностима изложено створенъ опеть господаромъ света учинити, опеть на некій степенъ стваралачкогъ и управљаћегъ божества уздићи може?! И опеть за то, надамъ се, сваки, кои е само мало природу человеческу испытујућимъ зоромъ посматрао, и са исторіомъ человечества поле упознао се, одма ће лако ову на прваи погледъ неразрѣшимомъ чинећу се загонетку себи растолковати, одма ће себи на ово велико пытанѣ задоволяваюћій одговоръ дати моћи, будући ће одъ полудневне светлости ясніе увидити, да е сва ова чуда, коа се разуму человеческомъ збогъ грдны премда само нимны, противословія непостижима быти виде, єдино пробуђиванѣ, подраживанѣ, неговане, изоштраванѣ и управљанѣ умне у човеку само као мирујућа способность налазеће се моћи, — одма ће, велимъ, увидити, да е сва та непостижима появленія, єдино изображенѣ, єдина просвета, ярко ово и благодетно сунце свеколикогъ успѣвања человеческогъ произвела.

Но просвета, да бы права и свога имена и опредѣленія человеческогъ достойна была, мора свестрана, мора колико е можно савршена просвета быти, и као што величествено сунце на све свое светове бацати назива зране, — на целогъ човека и његов живот свое благодетне луче распростирати. Премудрый творацъ, кадъ е овай свой земный створъ своимъ чувственымъ одблескомъ, искромъ свое божествене умности одаренымъ човекомъ увенчао, да бы овога участникомъ блаженства свога учиніо, усадіо е у њга кліце савршенства како тѣлесногъ тако и душевногъ. Просвете дакле, коя е изливъ божества, и скупа посредственикъ божіе съ човекомъ намере нимало навыкъ задатакъ быти може, него да овай производъ благости божіе, подражаюћи, негујући и уздижући њгове по природи само у семену и кліци налазеће се способности, до њговогъ Творцемъ намењеногъ му опредѣленія доведе.

Премда є вештество безъ духа нѣга оживотвораюћегъ, мртво, разтрґано и коначномъ разрушенію подложно, — и по томе съ безсмртнымъ, животворнымъ духомъ ни съ кое стране успоредити се неможе: то опетъ, будући є премудрый создатель, кои є целу нама познату природу безконачномъ различносћу свои' створена украсіо — свое земальско умно створенѣ у овомъ чувственомъ свету произвести благоволіо, — то опетъ, велимъ, истина просвета неможе ни мањ важніо, но на свакій начинъ праву саставну часть човека пренебрегнуту оставити. И само безсловесно животно, кога су цѣли живота врло ограничене, сасвимъ є несравнѣно у своме бићу напредніе, а и нама самима за самый погледъ пріятніе се повлюе, кадъ є благонаклоносћу природе све свое тѣлесне части до определѣногъ му степена савршенства развило и изобразило. Колико пакъ и сама умна дѣятелность човека неразвићемъ тѣлесны' способностій и сила, толико слабосћу тѣлесногъ организма сметена, ограничена и угнѣтена быти може, свакій се изъ дневногъ честократнога искуства уверити може, ако и небы на то погледати 'тео, да само съ теломъ саюженый духъ целогъ човека, и само у здравомъ телу здрава душа савршеногъ човека сачињава. Духъ човеческій само посредствомъ тела, као нуждного орудія свое дѣятелности, може са споляшнымъ светомъ у саобраћанѣ доћи и тако свою личну дѣйственость према овоме поиољивати. Што дакле савршеніе ово орудіе саобштавана быва, то са тимъ човекъ не само точніе упечатлѣня одъ споляшнѣгъ света прінма, него іошть къ томе у стању поставља се, да съ ньи ме овладати и нѣга на свога живота цѣли згодніе употребити може. Каква и одъ како велике важности у безконачно различнымъ живота отношеніяма поіяити се може полза надлежнымъ упражняваньмъ изоштреногъ ока или ува, на какву ли свою собствену и другій люди неиакнадиму помоћь врло често послужити могу упражняваньмъ укрепльене мишице и за подужій наглій потрєъ навикнуте ноге, кои' обои'а наречито прьи' цѣли сходно гимнастичество оячаванѣ целоме тѣлу нордъ болѣ виткости тврђу сталность, нордъ лагане окретности мушку крепость, нордъ невказане отуда за животъ и цѣли ума пронстичуће користи, човеку и неко споляшнѣ одличіе и достоинство давати мора.

Но каошто є просвете правый кругъ дѣйствованя и управъ безусловный живаль умность; нѣнао што живый и дѣйствуюћій духъ надъ мртвымъ и тромымъ тѣломъ нуждно првенство имати мора: тако у толико и снажніе и обилніе небесне ове нѣери утицанѣ на изображенѣ душе, ове несравнѣно благородніе човека части, и правый духовный човека животъ имати мора.

Художествено устроена надъ грубомъ вештественоћу узвишена природа човека непотреса се само пріятнымъ или непріятнымъ осећаняма, кои се на уживанѣ тѣлесно или овога сметанѣ и узнемиравањ односе; она се по своме духовномъ свойству и самымъ часто духовнымъ, она се самомъ представомъ узбудити и новогъ узбуђеня посредствомъ чувства светла постати може. До какногъ одушевлена неможе доћи основаномъ надеждомъ скорогъ развытка свога предрагогъ отечества питаюћій се родолюбацъ; съ какимъ обилаваюћимъ задовольствомъ ужива трепутакъ облагорођеный вкусъ имаюћій сматрялацъ величествены' и красны' производа природе и художества; какова ли блажена радость облива душу ювачкогъ добродѣтельи ревнителя, кадъ праведу, кадъ добродѣтель своимъ пожертвователньмъ садѣйствомъ надъ силномъ накленомъ злобомъ увиди тріумфираюћу; какавъ ли напротивъ стра', какви ли отровни угриза раздиру утробу подлога іоште природу човеческу у нечемъ задржавшега зликовца или на какво зло спремаюћегъ се заблуђеника? — Но будући да ови потреси духовногъ живота — кои надлежно изображени и управлѣни како ко узвишено човеческога личногъ достоинства, тако и за живота његовогъ цѣли свою благодѣтелну приносе часть, — будући, велимъ, кадъ се потреси они или у превеликой нчини као претерана чувствителность, или у слабопримѣтной, као нечувствителность, полаг, одъ части разорително на целый душевный и тѣлесный организамъ човека подѣйствовати, одъ части човеческо достоинство поробити могу: то у овомъ погледу праве просвете и истинатогъ изображенія озбиљный задатакъ быти мора ову моћь вашу душевну по свима гранама одъ части побудити и оячати, одъ части развити и изобразити, одъ части управи разума подчинити.

(Продуженіе слѣдуе.)

О ЄЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ.*)

(Продуженіе.)

Али хвала првога о тому покушеня остае свагда неуримлому пѣснику, кои є прве такоће

*) Г. Учредника ваше, да ина шест конканы правописа, конма се іошть и данасъ служе разни югославянски писатели, латинскимъ словима пишуће, а не само два, као што є было одъ мене наведено. Я нимъ ту погрѣшку, да лако невѣрукъ, чега ради молимъ г. Учредника да

и родолюбія искре у србска срдца метнуо: Мушицкому. Позната е она пѣсма, кою е онъ написао азбукомъ изъ кирилски и латински писмена сачињеномъ. За оно време, у кое обшта презасуђія морала су поставлятн много веће преноне него сада преначенима и новостима, онай кораџъ бы одъ велике смѣлости, и само Мушицковый великій и крѣпкій духъ мого га е, презираюћи мнѣніе пизки умова, предузети. Исто се има мыслити у смотрено езика о Доситею; и особитога е примѣчанја достойно, да ова два отца нове србске књижевности покушали су, прыый дати свему србству у обште єданъ истый правопису, а другій єданъ самъ књижевный езыкъ.

Ево смо ступили къ концу прыога пытања, кое смо у овому чланку предузели: видѣлисмо да се польскій, чешій и словачкій єзикъ назван у другому періоду свое историчне бытности; да єзикъ рускій назавши се прѣе у тому истому періоду, сада се повуко єданъ кораџъ на-

не одреване назвати ни што єдно: I. кои су ти правописи, и у чему се међу собомъ разликую? II. да ли се исти употребляваю у књижевнимъ занцима, о коима, као што сваки зна, мы єдинственo у нашему чланку говоримо? III. да имену не више, него два, и то слабо одличпа писатели, кои се сваког одъ тн правописа придржаваю: еръ г. Учредникъ разумѣва, да єданъ правописъ са иведнымъ, или само са єдныиъ и то незнатнымъ, слѣдователѣмъ, неможе имати никакву историчну важность у књижевству, да само га мы морали бранти међу друге, кои имаю послѣдователа на стотине, или су у обштему мнѣнію важни, као што е правописъ Вуковый; IV. да изложи кои су дѣла, и гдѣ су иста печатана тимъ разнимъ правописима, и да су печатана у овой, или прошлой годыне; али не далѣ, еръ у тому смотрено свака година доноси нанъ велики промѣна? — Ако то све или безъ изнтія г. Учредникъ узноше доказати, а ћу се самъ безъ икаква затезања предати за побѣђена, и благодарићу му, што ме е извѣстіо о одной истини, кои ни я была непознята; еръ при истини нои свенамбіе ћути. — †)

Не одговараћи на друге две примѣтбе; єдна бо е само пецава за г. Павловића, права коему увѣряваемо се ћише пута изъ наша новина, да нашъ г. Учредникъ ніе найбољи разположенъ; а друга несадржава никакво опроверженѣ, но само єду сумњу, кои нанъ се не види много уњаства, а да право кажемо ни много остроумна.

Б.

†) На ова мало диктаторска пытања Учредникъ нит' ніна кога нит' времена одговарати. Онъ остави другима, кои се одъ постанка свога съ нашомъ литературомъ занимаю, да његово наводеће потезде и доноћу, да ли е онай човекъ у стању историческій развитакъ наша нашега опредѣлявати, кои я хоће истый језикъ учити почео, а до данасъ за нашу литературу ништа ни знао ніе? Међутимъ немоће пропустити, да г. пытача опеть, по своме начину, неупыта, да разсмотри: кояъ се правописомъ нашу и уче књиге у школама римокатолич-

трагъ; а єзици югославянски да са послѣдњега періода къ средњему ступаю, и да е свима, ако и далеко и іошть не ясно, али опеть природомъ и околностима опредѣлъно средоточіе, на рѣчіе србско. О овому наређчію изложили смо не найболѣ, него нако смо болѣ умѣли, неке историчне и разсудне черте, описуюћи три главна мнѣнія, међу коима се нашъ књижевный єзыкъ колеба, и изложивши найнећимъ непристрастіемъ, али и безъ икаква затезања, оно, што о њима мыслимо, што намъ се у њима добро што ли несавршено види. Тежко да ће се кому ове мысли допасти; еръ сваћій човекъ хтѣо бы да се само добро о њему каже, а оно, што добро ніе, да се прећути; али мы опеть хтѣли смо казати чисту истину, то єсть, онаку, какву е нашимъ очима опазуемо, и таку смо ю казали. У књижевству нема быти ласкања, нема быти пріятеля ни непріятеля, и малоумань е сваћій списатель, кои изъ мрзости, изъ привржености приватне, или изъ страха говори оно, о

книжъ по Славонію? коимъ се правописомъ пише Дежица Затребечка? кои е то правописъ, за кои су се опомадне стављени (die Stände) у загребачкой варшеби отпирали? кои е то правописъ, коимъ већа часть словенскіи (крайнски и штаерски) списателя, изузимаюћи Кметићеве Новице, паше? кои е то правописъ, коимъ се служи Зора Далматинска? кои е то правописъ, кои Дубровчани и данасъ употребляваю? кои е и тай тако названый органичній правописъ? па и у овоме кои е то, што наладже, да се пише kârv, кои — kêrv, кои — krv? кои я то правописъ, основаный г. Руковиномъ? кои я найпосле и овай правописъ, коимъ се истый г. пытачъ до ноче, надъ я у Србію дошао, служіо я и данасъ по већой части служи? Есть, есть! Има ій я више, и не само шесть, нако я Учредникъ прижѣтіо, и надъ бы далѣ изтеривали, можда бы я кои туце изишло! Но нетреба да се човекъ тако яко жести, кадъ му тиогодъ привѣти, да нема право! Аргованіи кнедѣ, а найканѣ у литературу мѣста нема. У исталомъ право ће нанъ жао быти, ако се изъ ове нелике ствари породи нака мрзость или непріятельство, коимъ и г. Б. у своима одговорима већъ дисати почео. Мы нисмо ніли противъ њега съ нашима примѣтбама, во желили смо само, кадъ се съ нише — истоке — стране све одкрыва, да и съ вышне — западне — такође све одкрывено. Тко ће нанъ овде што замѣрити? И самъ г. Б. као родолюбацъ морао признати, да смо право ніли. —

Погрѣшатће накъ сваћій, кои бы помыслію, да се Учредникъ овима примѣтбама радуе књижевномъ раздору, напаше браће наше. Ноше сачуній, онъ то горко оплаче, и туже не само, што они међу собомъ, но што и съ нама нису сложни, па да нанъ де facto одна литература буде, као што смо и єданъ народъ! —

Што г. Б. даљ вели, да Учредникъ ніе добро разположенъ према г. Павловићу, то нема право. Учредникъ е пріятель добра и любн истину, па „добро и истину“ противъ сваћога брани, а ако и у найвећемъ непріятеле што добро примѣти, то похваліо. Тако е и съ г. Павловићемъ. — Камо среће наша, да сваћій уже свои страсти обудати! — —

У.

ПОДУНАВКА.

№ 10. Београдъ 7. Марта. 1847.

НА СМРТЬ
КНИЖЕВИЋА СРБСКОГА
СВЕТОЗАРА А. КАРАЂОРЂЕВИЋА.

Крену, и диже дубокогъ изъ санка се природа цѣла:
Брзо већъ тече сада Истеръ у коритy своемъ;
Већъ потока замѣвидни по шлюнцима бруе таласи,
Хоће и любичица лѣпо да накити брегъ.
Ахъ! весело спѣши у радости све къ новомъ животу!
Сѣнкомъ подъ купреса пѣвца обузима ждъ!
Звукъ плача му цвилный немоћне разцѣпилов груди:
Съ њимъ Мелпомена рода: сузе е загушую.
Ей човече, неможешъ да докучишъ ни тежке удесе,
Ноћь замотава кое, или одкрива ти данъ!
Препелице т' весела гласъ прати на послове ране,
Ситна те кукавица вечеромъ враћа дома! —
Гробъ студеный зелену отвара се сгутати жертву,
Милу, предрагу земльи, србскомъ и народу своемъ!
Ху! немилостивый Мисое, при грабежу т' грозномъ
Страшљивый дуго ми зоръ неможе с' бавити мой!
На кою годъ се обратимъ, тужанъ, миожине я страну:
Од-свуда сретаю ме плачне и сузне очи!
Ахъ! замукни ты любкій пасторовый немило гласе;
Ты многозвеный садъ следи се Дунаве съ вов!
Нѣжна любичицо спуѣску неподижи главу,
Пурпурна ружо нигда неразви се већъ:
Неймате кога китит, нит' благимъ сладит мирисомъ:
Књажевићъ изчезе нашъ; нейма васъ тко више брат!
Ахъ! ты обрати се природо красна у самртный санакъ,
Кадъ ти любимца мила свирѣный оте Мисой!
О! птичице, едногласно вы од-сада звучити тужно:
„Лака Ти Светозаре земльица! вѣчна паметь!"

СЛОВО
НА
СВЕТОГА САВУ
(Продужење.)

Међутимъ права просвета неможе само при овой више страдателно, него ли дѣятелно имающой се моћи заостати. Она мора и на вышу, самосталнюю моћь како познавања тако и дѣлања свое благодетно утицанѣ показати, и само тако човека савршенымъ човекомъ учинити. Она мора разумъ нѣговъ развити и изобразити, да право понятіе о своме животу придобіе, и свое право положеніе у овомъ свету позна. Она га мора обавестити, да онъ по своме личномъ положенію съ таковыма знанима и умешностима себе обогати, съ коима онъ може честанъ живота начинъ у друштву грађанскомъ, у комъ се єдиственo цѣли земнога живота, као што треба, постићи могу, известно и стално осигурати, и свое позванѣ верно испунити. Она са свемогућнома силомъ своіомъ учинити мора, да се нѣномъ за свестранымъ савршенствомъ по самой природи тежећемъ любимцу света истина и правда тако омили, да и не само онъ самъ никадъ неповреди, него да му се и никаква жертва велика неучини, коіомъ бы скрнаву руку нѣовогъ гонителя одвратити и њи одъ погибели спасти уздао се. Њна божествена луча мора тако срце човека осветлити и царство ума нѣговогъ обасати, да подле страсти, кое само у тами свое жилиште имати могу, изъ онога изчезну а овогъ праведна влада у нѣму утврди се. Њна свемогућна рука мора одсудно помоћи човеку, да онъ умну слободу свою, ову найвећу свою драгоценость, према свакоме было откривеномъ и силномъ, было лукавомъ и подмукломъ, слабіемъ нападателю, снажно и съ честу одбранити у стаю буде. Найпосле као што є сама она небесногъ порекла, и као што є по томе сварда на свою свету постойбину окренута, тако она и свога почитателя къ нѣговомъ Створителю упутити, и тако га до нѣговогъ крайнѣгъ опредѣленія, вечнога у царству божіемъ блаженства, довести мора.

Но као што просвета на поединогъ човека свое благодѣтелно дѣйство показуе, тако исто и на државу, коя ништа друго ніе, но слободно друштво людій на заштиту свога права и постизанѣ свога благостања саединѣны, показывати мора. Єръ кадъ и поединый човекъ по своме тѣлесномъ и душевномъ устройству само средствомъ просвете до свога опредѣленя доспети може, права нанъ просвета званъ државногъ саединења ни помыслити се неда: то є очевидно, да є она своіомъ божескомъ силомъ себи и самый основъ и условіе свога успѣвања и напредованя створити, да є она люде и у само државно друштво саединити морала. Єръ да бы човекъ и само на ту мысао дошао, да изъ свогъ првобытногъ, тако рећи, чисто животинскогъ стања изађе, и сложивши се са себи равныма створенама себе и свое найближе одъ нападања дивльи' зверова и ячи' одъ нѣга поедины' людій одбрани, а са тимъ себе у нено блажіе положенѣ према сполашнѣмъ свету постави, — єръ да бы, нелимъ, човекъ и само неку тайну слутню о своме праву и овога утврђенію имати могао, већъ є онъ природе потребама изоштренъ, већъ є у неколико просвештенъ быти морао. Но као што тайна слутня према ясной свести и тврдомъ убѣђенію изчезава; какогодъ што ова садъ предпоставѣна просвета у недогледу за просветомъ и данашнѣгъ изображеногъ света налази се: тако є преудалѣно и прво државно саединенѣ и нѣговъ напредакъ за напредкомъ државнымъ у тѣлесномъ и душевномъ, знанственомъ и нравственомъ погледу цветаюћи' народа заостао. — Само се она држава правомъ државомъ, државомъ напредномъ и цветаюћомъ назвати може, у коіой правда, основъ свакога умногъ сасуштествована, са своме своіомъ ньой као светньи привичећомъ неповредимосћу сталанъ свой престолъ има, и у коіой државографаня подъ овомъ снажномъ егидомъ не само свое особно опредѣленѣ постићи — свестрано благостанѣ уживати —, него и целой држави подъ други' народа уваженѣ набавити могу: то є очевидно, да се такова држава изъ грађана умно и политично дорастлы', изъ грађана у тѣлесномъ и душевномъ смотренію истинито изображены' састояти мора. Где се пакъ држава са здравыма и крепкима, тѣло свое природи сходно развившима и изобразившима, а при томъ цѣли сходнымъ упражняванѣмъ отврдившима и за лако издржаванѣ свакогъ рода терета оспособльныма новосити може, где є дѣйственъ просвете у грађанымъ чувство слободе и права, истано и правогъ поштеня оживило, ту се свє главноме условію напредка државногъ, све држеной правди подчинити, ту се свеколике цѣли државногъ живота и лако и добро постићи могу. Єръ у таковой држави не само да сваній поединый са животомъ, чесћу и иманѣмъ у найбезбеднѣмъ ста-

ню одржава се, — што и судови, као у савршеној независимости налазећи се, безпризрено правду изрицати могу, и извршујућа власть, као обштомъ добромысленомъ вољомъ подкрепљена у пуној снази налази се изреченој правицы, према свакоме повредителю права, приличеће ioй свето уваженѣ набавити —, него и целый народъ као за уставну слободу пуноћтавъ посредствомъ свои' одбраника у законодавству и управлянію себе дѣлателно учествује. Но каогодъ што е за поединогъ свршеногъ човека бриговодительско надъ њиме надзираваньє колико унижаваюће и несносно, толико и вештественo штетно: тако напротивъ одъ неизмѣриме користи нако за поединогъ човека тако и нећма за целый народъ быти мора, кадъ онъ пратажаваюћи и душевне и тѣлесне способности и вештествена средства, ова условія свакоме миле независимости, на собственo са собомъ управлянѣ употребити може. Брь кадъ е по самой природи сваки најближій себи, и нико себи злурадъ быти не може: то ће и целый народъ, као послужующи се обштимъ умомъ, кои одъ сваког поединогъ и тегобе државне болѣ провидити и о сходнымъ средствама болѣ постарати се може, безпрекословно тако искренo и пожертвованелно о себи бринути се, како иначе никакавъ ма и најблагоутробнiи бриговодитель чинити у стању ніе. У таковомъ поредку ствари ни сама мысао постояно одржати се неможе, да бы се што у законодавству было православномъ было управительномъ за правило изрећи могло, што бы у ползу силнiегъ из нѣму оближегъ, а на губитакъ слабiегъ служити могло; будући ова слепогъ случая, као и свака на безумію основана, єднородне раздваюћа разлика предъ судомъ ума, предъ судомъ правне граћанске равности, као тма предъ лицемъ сунца исчезава. Обштій умъ и обште добро у виду имати мора, а злоћуде и себичне намере само се у овыма назови-законыма показати могу, где неко другогa правила владаня прописуе, и где се много, ма кол'ко неправо было, изъ таконазиваногъ призрења државногъ прогутати мора. По чему на како поспѣшномъ путу къ срећи државной, на како высокомъ степену умнога достоинства налазити се мора народъ, кои е снажнымъ просвете дѣйствомъ како особну тако и државну слободу свою, ово найдрагоцење како поедины' людій тако и целы' народа благо и условіе процветаня стално оградити и утврдити кадаръ?

(Конецъ слѣдуе.)

КОЛИКО ЖИВУ ЛЮДИ.

Одъ А. С.

Читамо у књигама стары времена, да су патріарси умѣрено животь свой проводили, себе найвише у чистоћу воздуху одбржавали, зато су велику старость и доживяти могли. — Аврамъ, великога духа мужъ, коме е свеза рукомъ ишло, живіо е 175 год. Сынъ његовъ Исакъ живіо е 180 год.; Яковъ 148 год.; храбрый войникъ Исманлъ 137 год. Єдна жена Сара стары времена живила е 127 год. — Мудрый Іосифъ у младости е много патіо, у старости одъ сваког почитанъ, живіо е 110 год.

Мойсей, мужъ великогъ духа, кои е много мысліо, а мало говоріо, доживіо е у великой бриги и великомъ терету 120 год.

Грци држали су много на умѣреный животь и на трудолюбіе. Младићи упражнявали су се у хрваню, борењу, и другимъ играма; купали су се врло често, зато су дуго и живили. — Мудрый Соловъ, мужъ великогъ духа, живіо е 80 год.; Епименидасъ одъ Крете 157 год.; веселый Анакреонъ 80 год.; толико Софоклесъ и Пиндаръ; Исократесъ 98 год.; Демокритусъ естественоиспытатель 109 год.; мудрый Діогенесъ 90 год.; Зено 100 год.; высокоумный Платo 81 год.; после Христова Роћења на 60 година живили су люди до 100, 130, 140 год — Не само у стара времена, т. е. у прошастимъ столѣтіама, но и у саданѣ време могу люди дуго живити. Налази се земаля и предѣла, где люди манѣ, а где дуже живе. — На вышой поврхности земль могу люди дуже живити, него на нижой. У Шведской, Норвегія, Денемарку, и Енгленской налазило се людій, кои су до 130, 140, 150 год. живили.

У Исландіи и Сибирiи найстарiи людій налази се око 60 — 70 година.

У Француской неживу дуго люди, зато опетъ у год. 1757-ой умро е єданъ у 121 год.

У Италіи и Шпанiи има примѣра одъ людій, кои су до 100 год. живили.

Красна и здрава Грчка іошть се слави са старимъ па и мудримъ Грцима. —

Такође Бугарска и Србія дичe се са старимъ Бугарима и Србима; што се тичe послѣдны, лично самъ познавао 10, 15 до 20 у Окружію Крагуевачкомъ и Крайнскомъ одъ 70, 80, 90, до 100 год. стары Срба и Влаха; а єдногъ одъ 113 година.— По чувеню пакъ достовѣрномъ єданъ е у Крагуевцу 1825 год. одъ 130 год. умро. —

У Египту и Индіи налазе се такође стари људи; у нѣкимъ предѣлима Угаріе такође.

И Нѣмачка има стары людій, али особито, као горепоменуте земль, нема (због луксуса). —

Люди по великимъ бреговима, гдѣ злато и сребро, олово и друга, коя царству минералія принадлеже, орудія копаю, гди се сичанъ и други отрови налазе, неживу дуже од 30 — 35 год. —

У великой варошы умире сваке године 30-тый човекъ, а у селу сваки 40 — 50 тый Малой дѣци шкоди велика варошь, половина непреживу трећу годину.

Животописпытательи садашнѣгъ столѣтія учинили су изъ искуства слѣдующу таблицу:

одъ 100 людій, кои се роде,

умиру	50	пре	10	године.
—	20	између	10 и 20	година.
—	10	—	20 — 30	—
—	6	—	30 — 40	—
—	5	—	40 — 50	—
—	3	—	50 — 60	—

дакле само 6 преживу 60 година.

(Конецъ слѣдує.)

СМѢСИЦЕ.

СРБСКА НАРОДНА ПРИЧА.

(Саобштіо В. П.)

Єданъ човекъ селякъ донесе у варошь неколико ягањца на пазаръ да прода. Текъ што се онъ смесшіо, зал' ето ти єдногъ господина у чину великомъ и запыта истогъ селяка, пошто цѣни ягањце; овай му одговори: по 14 гроша свако ягнѣ. На то га онай почне изсмеявати, и говорити: „Како можешъ толико искати, кадъ су ти ягањци мршави и ништа невалду." Селянъ одговори: „Они су таки, како ій е майка родила, и одранила, а и ій садъ силомъ угоити немогу." — Господинъ проѣе по пазару мало и опетъ дође къ ономъ селяку, па му рече: „Дай за 8 гроша ягнѣ єдно, видишъ боланъ да на нѣму ништа нема, іошть докъ изваднмъ црева и бурагъ, те бацимъ, нестае друго осимъ кожа и кости." На то селянъ одговори: „Боланъ брайко, ты си толико учіо се, и великимъ господиномъ постао, па опетъ тако зборишъ; бурагъ и црева ако и бацишъ, треба опетъ да знашъ, да ій на штету бацію инсн!" Господинъ пошто чуе те рѣчи, вавади 14 гр. и узме єдно ягнѣ.

ПРОРОКОВАНѢ СТАРЦА МРГУДА.

(писано 1810 године.)

(наставакъ.)

5. Чіе име ніе у пренумерація: н. пр. Световаръ, првенацъ г-а. Н Н. было — тай нѣке смети у пантеонъ србскій уведенъ быти.

6. Србскимъ научницима и књижевницима, кои 2 — 3 или више страны языка знаю — быће слободно — безъ учења србска языка србске књиге писати.

7. Кои књижевникъ сто србски речій непоправи, тай нѣке имати право ученымъ се човекомъ звати.

8. Кои се пакъ напротивъ усуди говорити, да србскій языкъ учити треба, тай се нѣке смети ни подъ коимъ начиномъ ни ученымъ а камол' высокоученымъ човекомъ называти.

ЗА НОВЦЕ СВЕ БЫВА.

Филипъ, царь маћедонскій, обколіо с єданъ градъ, ков и было прло якъ, и казнаху му нѣкоге войводе, да ніе могуће да га побѣди, будући положеніе того града было с непроходльиво, и ніе се могао нитко у нѣга попети. Упыта царь уводе: дал' бы могао єданъ магарацъ, натоварень новцима, прибліжити се до капіе града? и они одговоре, да може. „Дакле, рече, мы смо побѣдили градъ."

Петаръ І. Николићъ.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Саобштіо Васо Поповићъ.)

Зашто кокошка мора да клюе у тиганъ?

НОВЕ КЊИГЕ.

Збирка разны полезны и забавны предмета, за годину 1847. Скупио, прочео и у ред ставио Іованъ Петровъ, Архіепар Суда Варошы Београда, кр. таб. Бармеће Председатель и закл. Адвокатъ. Шеста часть. У Београду, у Књижопечатньи Княжества Србскога. 1847. — На 8-ку, стр. 168.

Наше Време. Написао Сетомбъ У Београду, у Правителственой Књижопечатньи, 1847. — На 12-ти, стр. VIII., 100

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књижопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 12. Београдъ 21. Марта. 1847.

СЛАВУЮ И НОЋНОМЪ ЊЕГОВОМЪ ПѢВАЊУ.

У тихоме пространоме царству,
Твоимъ гласомъ сладкогласный пѣвче!
Са дубрава успаваный зефиръ,
По Давидски къ одзыву долина,
Зашто тако дозываоћ њега:
Подпалюшшъ съ дражестима прси?
Заръ да с' дише харионіи твоіой?
Ил' да снизе надмености свое,
Прама едногъ надъ природомъ пѣвца,
Кои вѣшто Свевышњега слави? —
Твога псалма, милиною земный!
Свака трпля: дивителный восторгъ —;
Свакій испћањ: заблезњше чуства —;
Вальда зато ствара ми у души:
Да с' огледа и спозна ти Творца,
Кои те в посветіо земљи —?
Ты пѣваоћ, свакогъ ка' да пукашъ:
„Пойте едногъ створителя свѣта,
Кога с' ние изустит' несмѣе,
Но текъ тайно у дубини срдца:
Да е силанъ и свемоћанъ шапти —!“
Па и зубљ, што насиплю свѣтлость,
Гле! на ономъ запалѣномъ своду:
Как' због слоге сложе вечу слйность даю,
И виниванћмъ вечерић ти пѣсме,
Свако быће у природи прате! —
А шта флаутъ, шта л' при тебн гитаръ,
Звиду спѣват' ти органи мртви?
Шта ли крекетъ у локвини жабе,
Кадъ зачеста прекости ухо?
И сва грла, да с' уедно сложе,
Шта бы могла харионіи твоіой?
Къ тонъ пытаню не дини се пѣвче,
Страсть в душе кадъ ускипи силна —,
Нит' се горди природнымъ ти гласомъ:
Вышћегъ у нѣм' бљстаю се дѣла!
Ни ты ноћи, божествомъ дишуће!
За славопой умиљеногъ пѣвца,
Несвиванай чарованя већа:
Ты си пуна небеснога вкуса,
И зрцало, у кои' наше мысли
Свогъ и обштегъ познаваю Творца.
У самоћи, и у тмини овой:
Кадъ све учи Створителя славит',
Зажди и ты сакрушена душо!
У пренна негасимый огань,
Предъ Олтаромъ Цароелава сметы:
Да узплямте побожносћу правомъ.
Теби пакъ мой славопою ноћный!
Съ усрдіемъ приносимъ и хвалу —,
Кои съ пѣсномъ подстрекну ми чуства,
Да у кругу сви проелавимъ Творца:
Оногъ силногъ! когъ небо яви;
Оногъ вѣчногъ! когъ дуси пою;
Оногъ ноћногъ! когъ чуда саве;
Оногъ едногъ! когъ дѣла красе;
Оногъ страшногъ! когъ трјесъ слуша;
Оногъ штедрогъ! кога и звѣрадь зваду!!

У Црной Гори.

Георгіе Срдићъ.

О ЈЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ.*)

(Продуженіе.)

Друго средство, за узпћти къ предпоставѣной цѣли, есть славянственость рѣчій. Свака рѣчь, кое се корѣнъ налази по

*) Морамо признати, да и г. У. єдномъ редкимъ оштроуміємъ изтолковао наше мысли о Мушицкому, пакъ и саму Мушицкову нажѣру. Само што се превариo (или хтео преварити), да смо мы разумѣли казати, да као с изгледало право покушенѣ дѣла Мушицковога у свотрепю спокна двою азбука, исто бы тако изгледао и довршеный тога спокна образацъ. (!) Та єдинъ лавъ, у коему су

свимъ, или по нѣчему брою нарѣчія славянски, есть славянска рѣчь, и неможе быти одбачена одъ никаквога славянскога нарѣчія. — Не треба много учити ова нарѣчія, за увидити одма, да никое одъ њих несачињава едно свечитаво, него да су сва уломци едногa свечитавога. Зашто мы небы те уломке посаставили, и опетъ оно едно свечитаво устроили? Зашто, на примѣръ, када видимо, да у нарѣчію србскому стои едно име самостално, а у другому нарѣчію налазимо прилагателно изъ тога имена произходеће, а чакъ у трећему његовъ глаголъ, зашто мы небы узели и оно прилагателно, и онай глаголъ изъ други нарѣчія, а зашто друга нарѣчія не бы узела самостално име, кое кодъ себе немаю? *Я мислимъ*, да е тай начинъ прекрасанъ и сасвимъ разложитъ. За обогатити сва нарѣчія, и међу собомъ ій приближати. — Али кодъ насъ њки вичу не само на оне рѣчи, кое се узимлю изъ језика старославенскога, а налазе се и по другимъ нарѣчіама, него и на оне, кое, ако не свудъ, а оно на многимъ мѣстима живе у простому народу. Тако и самъ видіо явно по новинама измѣњиване, и за новосновано сматране њке рѣчи, кое подунавски наши селяци свакдано употребляваю. То доказуе, како е слабо одъ њки књижевнина и самъ нашъ простый језикъ познатъ; а може се слободно казати, да нема човѣка, кои бы га до края познавао. Ево г. Кузманићъ казао *), да е у самой Далмаціи сакупіо изъ уста простога народа 10,000 рѣчій (ако се не варамъ у числу) сасвимъ књижевницима непознаты. Да, ако е толико рѣчій одкріо едавъ самъ човѣкъ у едному тѣсному предѣлу, колико блага іошъ закопана не бы се пронашло, када бы се више людій заузело за таково истраживаніе на све стране нашега народа, као што су већъ њки членови ученога друштва то предложили? Не треба давле интолеранціе ни тѣскобе у језику, него треба

основне само черте повучене, неможе изгледати онако, као изгледа, када е коначно довршенъ; прьвй степенъ у ластви и последньй кіосу едно.†) Ово е, мислимъ, тако ясно, да небы требало никому разъясњивати, а камо ли т. У.

Ако протява учињеного обћега одговарано на едну неосновапость, то ће бити право и последньё; а и сада биле бы превъчитали, да ніе била рѣчь и особи тако важной у књижевству нашему, као што е Мушицкій.

Б.

*) Ово е врло алегорически писано; нека г. Б изволи објаснити, шта овде мысли, па ћемо му онда показати, има л' право ил' нема. Међутимъ мы остаемо при прећашњемъ мњењю нашемъ. У.

се увѣрити, да као што славянскій језикъ не налази се читавъ у никаквому славянскому нарѣчію, тако ни нарѣчіе србско не налази се читаво у никаквому поединому предѣлу србства, него његови трагови разсіяни су њки тамо њки онамо. Треба дакле све те трагове упознати, сакупити, језикъ на све стране поправити. Када се то учини, я мислимъ, да ће се наћи и у простому нашему говору корћи свію скоро рѣчій, кое се по разнимъ нарѣчіама славянскимъ налазе, и да ће се нарѣчіе наше ближе истыи видити. Што се пакъ ни тако не бы кодъ насъ нашло, а кодъ други славяна было, то примимо одъ њи; таке бо рѣчи мы смо морали у почетку имати, а само ій изъ разны узрока изгубити: оно су рѣчи одъ насъ одпале: оно е благо изгубљено, кое намъ треба помњивно сакупити. — И я када самъ дошо у Србію, непознаваюћи друго нарѣчіе него оно, кое су употреблявали старн дубровачки, далматински и босански писатели, быо самъ противанъ спему оному, што се изъ старославянскога језика пришло; али како самъ се окова предѣлне себичности отресао, како самъ почео нешто учити друга славянска нарѣчія, и увидіо, колико су се сѣверо-источни Срби путемъ старо-славянскога језика къ истима приближили, и самъ ту мою противность пометнуо, и да овако речемъ, мою србственость послављо. У тому новому тежењу свакій се данъ то већма утврђаваме, и мислимъ, да сада маћ него икада мы немамо настоати, да се коначно изтребе изъ нашега језика књижевнога сви знакови старо-славянскога; ерь многе одъ тіи знакова я видимъ кодъ свію осталы славянски нарѣчія, и ербо сада се ватрено одвваю ученю истога сусѣдна намъ браћа Бугари. Они сваки часъ траже у Београду покоега новога учителя језика црквенога, а окомадне Еленскій учитель г Момчиловићъ печатао е овдѣ едну граматику славенску у 2,000 екземпляра. Ово е довольный знакъ, да е велика у Бугарской одушевьность къ опому језыку. Њимъ ће се Бугари найбрже къ нама приближити. Али у доба, кое они къ нама иду, неодступаймо мы одъ њи: они нама пружаю руку, пружимо ю и мы њима; они одступаю у писаню одъ простога бугарскога говора, за приближити се къ нама, одступимо и мы мало одъ просто-србскога, за приближити се къ њима, као што су и Руси одъ просторускога одступили: треба да свакъ са свое стране штогодъ жертвуе. Ово е единый начинъ, коимъ се може приправити споменъ югославянски нарѣчія у лону нарѣчія србскога. Но ако мы,

тврдо остаюћи при нашой србской гордости, небудемо учинити никаквы концесія, него чекати, да ій само други учине, мы ћемо тимъ уверити своюлюбіе околостоећи народа, одъ насъ ћемо ій отуђити, себе усамити, и безумно изгубити првенство и дѣйствованѣ, на кое смо у югославянству позвани.

(Продуженіе слѣдуе.)

ПРАВДА.

Само є єданъ Богъ савршено праведанъ; а што се човекъ по могућству слабачки сила свои нѣму више приближуе, то є онъ славнія, и кодъ Бога и людій прибранія.

Вѣрность и истина єсу темель правде.

Рецимо слободно, да є правда добродѣтель, посредствомъ кое даемо свакому свое, или оно, што є тко заслужіо; она садржи у себи све домаће и садружествене добродѣтельи.

Императоръ Александеръ Северусъ обычествоваше говорити, да ништа ніе читао у списаніяма философа, што бы се могло сравнити са слѣдуећомъ наукомъ христіанскомъ: „Не чини другому, што нисе радъ да се теби учини.“ — И толико имаћаше онъ почитаніе према овыма простыма но преузвышеныма рѣчма, да ій є дао усѣћи на зиду съ предиѣ стране своѣ двора, и други явны зданія.

Камбизесъ, краль Персіе, на гласу због велике свое любави и ревности къ правди, быяше поставіо єднога одъ свои любимаца поглаваромъ струке судейске. Овай злоупотребивши милость и повѣреніе, кое уживаше кодъ своѣ владаоца, ослоня невѣжама, сребролюбцима и себичныма людма честь правдѣній. Садъ нестане ту права и почитанія према собственостима; пресуде се у судовима варицаху на ползу оны лица, коя су найвише обећавала и покланяла. Сребролюбіе диктираше сва судейска рѣшенія, и већа сумма злата претезаше ньси. Злоба, пакость и освета имаћаше такође ту мѣста. Камбизесъ, изнѣнтенъ о таковой неправди, наће, да ніе довольно оваковогъ злочинца само явно изобличити и осрамотити, него изда заповѣсть, да му се живомъ згули кожа, и да се ньомъ застре Судъ, да бы ньгови наслѣдници непрестано предъ очима имали найжешћу казнь найвећегъ злочинца и човекоубице.

А. И. Бановићъ.

ПОГЛЕДЪ У КРИТИКУ ЄДНОГЪ ЧЛЕНА ЧИТАЛИШТА

О

ЗЕМЛѢОПИСАНІЮ Г. СПАСИЋА.

Нигди се тако лакомысленo непредузимаю књижевне препирке, као у насъ. Но примѣтити се може, да готово свагда они, кои прва на друге нападну, или остану срамотно утучена; или кодъ некогу получити право у књижевномъ предмету, миноходећи истый, стану у личность дирати; или на послѣку, хотѣвши што исправити, наметну оно, што є право, а у мѣсто тога ставе погрѣшно. Овай последный случай найвише є срамотанъ, и башъ у таковомъ се одъкуу налази онай Членъ Читалишта, кои є написао ону пашквилу (а не критику) о Землѣописанію Г. Спасића.

Онъ тако Г. Спасића попрaвля, да ніе Царъ Селимъ, неѣъ Махмудъ завео прво редовно воиство у Турской; а сви историографи кажу, да є Селимъ завео воиство, кое се звало: Низам - Џедидъ, а Јничари, дознавши да ће быти уништожены, побуне се и сврну Селима съ престола и после угушаве га у тамници. Махмудъ, поставши царомъ, рѣши се уништити Јничаре не само изъ државны призрѣнія, него и изъ те жиле желѣ, да освети сиртъ Селима, кога є онъ врло любіо. Овакве догађаѣ мора знати єданъ критичаръ, кои предузима поправлати другога. Али онъ єднакомъ точносћу зна и турску историю и землѣописаніе Француске. Сейне, говори онъ, съ Іоне, Дубе, Марне и Оазе сливаѣ се у каналъ сливаче, сама су одъ г. С. окренуте къ атлантическомъ мору. Како? како? Одкадъ су се Іоне, Дубе, Марне и Оазе сливаѣ у каналъ? Я назаднъ, гдѣ у свимъ землѣописаніяма свѣта стои, да се ове рѣке сливаю у Сену, а потомъ Сена сама да тече на далѣ и у каналъ се (или у море атлантическо) слива; єръ каналъ є часть мора атлантіческогъ, нити є то богъ зна каква погрѣшка, ни у другимъ Землѣописаніяма, одно за друго казати; пренда є болѣ опредѣлителніе реѣи. Нека ни г. критичаръ овде непочне адвокатски изврћати рѣчи, и изговаратисе, да є онъ разумѣо, да рѣка Сена са оними другима сливаю се у каналъ; єръ ако є онъ то разумѣо, тада є морао ставити глаголъ „сливаѣ“ не у множественомъ нежъ, у единственомъ число, и казати: „Сена, кои се ньаче са Іономъ, Дубомъ, Марномъ и Оазомъ сливала и т. д.“; а кадъ є онъ рекао „кое су се ньаче сливаѣ“, то значи, да се свака одъ овы рѣка у каналъ слива, кое ніе истина. То є исто, као рећи: Дунавъ, Тиса, Сава, Драва и т. д. сливаю се у црно море. Нитко заиста неће тако казати, него да

Тиса, Сава и Драва утичу у Дунавъ, а овай одъ Београда да тече самъ подъ своимъ собственымъ именомъ къ црномъ мору, и подъ тымъ именомъ утиче у исто. Овде дакле г. критичаръ или с учинію одну сравотну погрѣшку землѣописну, или одну велику и грдну погрѣшку логическу; па онъ да другима изтражује логическе и землѣописне погрѣшке! Ето какве способне критичаре мы имамо! У место што бы умалили число погрѣшака, они га умножаваю. Благо нашему књижеству съ њима! —

Иначе сва критика скупа у смотреню земљописнону плитка е и преслаба. Можемо ли се штогодъ изъ исте научити о Земљописанію? Ништа, и опетъ ништа. Ту е много кокшта изврнуто, ту се каже, да ніе добро речено: Огкеръ, Бибешко, Кронштадъ, Ерманштадъ, да ніе казано, да у Београду сѣди Начальничество Београдско, Судъ варошкій, Окружный и Апелаціоный; да е г. Сп. на 43. мѣста, у мѣсто ь написао ъ!; то су заръ точке, кое иде тражити и са конца се занима една критика озбиљна и оштроумна?? Али г. критичаръ говоріо е много о језику, и нашао е у истоне, као што каже, много погрѣшке; но ако нема єдне књиге србске безъ таковы, ако найстарія и найвѣштія писатељи у исте упадаю, како се може захтѣвати, да саврщено пише єданъ младъ човекъ, кои топрвъ ступа на полѣ књижевно? А зашто намъ самъ г. критичаръ ніе дао єданъ примѣръ тога савршенства у писаню, пишући болымъ језыкомъ своју критику?

Али нећу далѣ. Ово е првый путъ, како самъ се и самъ у критизиранѣ упустіо, на што писамъ ни сание, нити бы се у ово пустіо, да се тай Членъ Читалишта ніе онаквомъ цигалнуну оддао, изтражнати найситніе и сасвимъ незнатне погрѣшчице г. Спасића, и очевидномъ намѣромъ на то ишао, да убіе истога у обштему мнѣнію, да га управо нагрди, да ну сваку волю къ будућой књижевной радньи одузме.— На што е поштење, онъ пребацује г. М. Бану, да ли е онъ претрпіо изъ пріятелства къ г. Спасићу и књижеству србскомъ, да оволике погрѣшке и далѣ остаю, те ій ніе поправіо?; т. е. што и онъ ніе узъ г. критичара пристао, да предъ свѣтомъ прии г. Спасића, већъ е напротивъ казао, да е дѣло овога много савршеніе него нѣко друго. Тако страшный грѣхъ нешаля опростити г. Бану, него треба и на њега викати, па и на свакога, кои ніе непріятель г. Спасићу, као што сно и онамадъ таково покушенѣ у Новинама видяли. Красно браћо! Напредъ! да видимо . . . . . ! Живиле высокоумне критике!

Србољубъ.

РУКОВЕТЪ.

Блаженя су они, кои знаю; блаженіе, кои творе, а найблаженіе, кои знаю и творе.

Рачунай колико ти драго, свагда ће при човеку мало разбіенія остати.

Ништа неможе тако мыслећега човека обезпокоити, као дрекећа дѣца. На опетъ нели оштроумный Талѣранъ: „И мидуемъ дѣцу само кадъ плачу.“ Кадъ га запыташе како то — одговори: „Брь ій онда одна уклапаю.“

Добро воспитано дѣте, есть рачунъ безъ пробе, младићъ мора показати, да ѣ е воспитаніе правилно.

Єданъ просіякъ учіо е другога: „Не проси ни одъ кога, кои самъ иде; ако иду двоица, да ће обоица, а кадъ бы свакій самъ ишао, небы ни єданъ дао.“

Французкій е языкъ другій праотеческій грѣхъ.

Веселѣ е као воздушна лопта (Luftballon), што се више пенѣ, то постав маня; а кадъ се найсѣма попне и непримѣчава се.

Лѣкаръ говори изъ књиге, болестникъ изъ живота; онай латински или талиански, а овай србски.

Люди гледе на то, што се о њима мысли, а жене, што се о њима говори.

Є. Аврамовићъ.

НОВА КЊИГА.

Просвѣта Човека, и Образованіе Естества. Написао Урошъ Миланковићъ. У Бечу, у штампаріи ерменскога манастира 1847. — На 8-ку, стр. 95.

ОДГОНЕТКА.

(Види № 10.)

Кокошка зато у тиганъ клюе, што неможе да лиже.

Ћорава Баба.

ПОПРАВКА.

У Слово говорево о Св. Сави увукле су се слѣдующе знаменитіе погрешке.

Чис.	Стр.	Одѣл.	Линіа	у место	треба читати:
8.	29.	II.	7.	саслушанъ быо.	саслушана была.
9.	33.	I.	18.	а камо ли	а камо ли да
—	39.	I.	2.	равтрзиво	разстровно
—	—	—	9.	свету	лику
—	—	II.	30.	поробити	поработити
10.	38.	II.	27.	— Само се	еръ кадъ се само
—	—	—	47.	истино	истине
—	39.	I.	42.	другога	другоме
II.	42.	I.	25.	у розумъ	у рачунъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 13. Београдъ 28. Марта. 1847.

ПОКЛИКЪ.

Нека нумла прагъ што хоће,
Некъ рогуши дуге уши,
Забранити нама тко ће
Што є драго нашой души?
Србъ є вазда Србу міо,
На край свѣта ма гдѣ было.
Та ко незна цѣнит' срећу,
Тврда братска љубавь гдѣ є!
А што баке заповеђу,
Зато нама стало ніе;
Србъ є вазда Србу міо,
На край свѣта ма гдѣ было.
Єръ є Србинъ соко сивый
На гдѣ стане, ту ће пасти —
У побѣди мре ил' живи,
Слава ће му вѣкомъ цвасти:
Зато намъ є Србинъ міо,
На край свѣта ма гдѣ было.
Іошт када му прінић дође,
Онъ радостанъ горе скочи,
И на сусрѣтъ њему пође
Добродошлу брзо точи:
Зато намъ є Србинъ міо,
На край свѣта ма гдѣ было.
На ѕеи л' му вѣранъ сано
И душу ће своју дати,
Ил' ти тано ил' ошано,
Спуд' ће за те главомъ стати:
Зато намъ є Србинъ міо,
На край свѣта ма гдѣ было.
А кадъ звекне сабља крива,
И насрне душманъ крутый,
Плане кано патра жива,
Лети кано и змай лютый:
Зато намъ є Србинъ міо,
Родъ свой люби, ма гдѣ было.
А када се дома врати,
Гдѣ га вѣрна љуба чека,
У коло се съ браћомъ ухвати,
Да с' у небо дигне ека:
Зато намъ є Србинъ міо,
Єръ є всѣо ма гдѣ было! —

Іованъ Илићъ Ресничанинъ.

О ЄЗИКУ СЛАВЯНСКОМУ.

(Продужење.)

Треће: Славянственость у кованю новы рѣчій. Књижевство славянско до сада се понайвише састояло у пѣсништву. То є обичный свію књижевства періодъ дѣтинства. Изъ тога првога періода мы сада ступамо у другій; изъ дѣтинства у мужевство; са плодова имагинације прелазимо на плодове разума, са пѣсништва на простословіе и науке; или, да точніе реknемо, узъ имагинацію развіямо и разумъ, узъ пѣсништво починѣмо и простословіе обраћивати. Али єзикъ найвећа намъ є при тому тегоба. Єзикъ є нашъ као єданъ красный снажный али простый човѣкъ, коега треба изобразити; простакъ нема понятія о наукама, нашъ садашній єзикъ оскудѣва многимъ рѣчима за изражаванѣ научны понятія потребнымъ. Те рѣчи, као и свимъ другимъ Славянима, треба и нама ковати. Само у тому држимо се правца, коега се и они драже: када намъ треба єдна нова рѣчь, последаймо пріе, да ли иста бива у коему другому нарѣчію славянскому, и ако ю найемо, узмимо ю, давши іой србскій образацъ, а не куймо никако нову. У новимъ баремъ рѣчима не одцѣпљуймо се одъ ине браће. Тимъ ћемо у мало година добити стотина и стотина рѣчій, коє ће кодъ свію єднозначеће быти, и наша нарѣчія доста међу собомъ приближити. Само у случаю када єдне рѣчи не бы было кодъ други

Славяна, куймо ю тада. — При кованю многи избѣгаваю рѣчи, кое су изъ друге две сложене, као природи нашега єзика несходне. Я мыслимъ, да нетреба такове безъ потребе умножити, али да се исте немогу сасимъ избѣгнути у єзику књижевному, и да му могу савршено лѣпо приспонти. Ово су признали многи књижевници, кои су наравъ єзика нашега испытивали. Иначе када Француз и Италіянци, чи се єзикъ на таково слагань не мало не клони, када су сами они сковали много сложены рѣчій, нако бы ій мы избѣгавали при садашньой великой нужди нашой? А безъ икаква другога доказательства, да се славянскій єзикъ на то употребльнѣ клони, ніе ли найболѣ то, што єва главна нарѣчія славянска велико число сложены рѣчій имаю?

Четврто средство єсть: *славянственость изражая*. Фразологія латинска, италіянска, и нѣмачка укопала се в странно дубоко у наше књижевно нарѣчіе, и чистоту му нарави изопачила. То исто догодило се више манѣ књижевнымъ нарѣчіяма и други Славяна, и то є много принело њиному међусобному удалѣню. Мы сви понайвише пишемо изражаима, или фразологіомъ страннома, а само напинскимъ рѣчима: то єсть, облачимо страница у славянске хальине. При тому примѣчно є занимльиво видити њке писателѣ, гдѣ чемерно єдни друге срамоте због єзика, и єдни другима вичу, да незнаду писати по свойству нашега єзика, да єзикъ кваре; а тамо кваримо га више манѣ готово сви. Болѣ є безъ сумнѣ већъ єдномъ забацити та остарѣла пребацивана, кои недовосе никакавъ плодъ єзику књижевному, а мѣсто што бы на иста губили време, одати се на дубоко, темељно и свестранно єзика ученѣ. Овай нећемо много научити єдни одъ други, ни изъ већега дѣла књига, кое имамо; да ли научитћемо га изъ уста простога народа: научитћемо га сувише тражећи како се други Славяни изражую; њина изражена са нашимъ сравнявающи, пакъ одабираюћи она, кои носе на себи несумньивый печатавъ славянства, кои су силна, јасна, красна, природнія, логики сходнія, а више кодъ остале браће разпространѣна. — Я мыслимъ, да нама треба на ново почети сву нашу фразологію устроявати, а у тому послу да є ово правацъ, коега се имамо држати, да є ово средство, комъ ћемо истерати странне форме изъ наши књижевны нарѣчія, и иста къ њиновой чистой, првобытной нарави приближити.

(Продуженіе слѣдуе.)

ОПИСАНІЄ ГРАДА У СЕЛУ КЛЮЧУ.

У Ключу, селу Среза Колубарскогъ Окружія Валѣвскогъ, налазн се єданъ одвећъ старъ, садъ већъ разорень градъ; лежи у средъ речевога села, у мѣсту пріятномъ, на єдномъ брежульку подобно каковомъ острову, будући га є рѣка Лепеница тако у наоколо опасала, да се само одъ западне стране у њга сувымъући може. Улазакъ овай ніе ширый одъ 10. хватій, премда около града одъ 500. до 550. хватій има. Рѣка поменута Лепеница, гдѣ градъ оставля, претрађена є єдныимъ одъ три хвата высине зидомъ, съ комъ є заустава начињена была, тако да є око цѣлога града было много воде, са дубљиномъ по прилици одъ 5, а негди 10 хватій. Ова заустава граћена є по казиваню њки поради болѣ сигурности града, да се у њга лако ући неможе; а по казиваню други, и по момъ мнѣнію, за патенѣ рибе, будући су врата на зиду, гдѣ су решетке биле, већъ оборена, и вода слободно тече, само съ обе стране рѣке зидъ стои, гдѣ се башъ и примѣчава, да є справа поради рибе была. Зидъ овогъ града понегди є сасимъ разрушенъ, и са земльомъ уравніо се, а понегди и сада одъ пол' єдногъ хвата цѣлоупанъ стои. Дебљина зида ніе башъ велика была, одъ прилике 2 аршина. У граду овомъ примѣчанія достойна є една прилично велика црква, коіой є олтаръ и труло пало, а паперта и њенъ сводъ и сада стое; по коіой многи малани светителји виде се, кои ма су очи и њне друге части тѣла покварене у време насилія и нападенія турски войника. На врати съ десне стране види се уписанъ надписъ са десеть редій, но нигако се читати не може, само се понеђна слова и слогови распознаю, као н. п. МИ — — — — — — А — — КЛ — — Ы — — Т — П — — — — и т. д.

Далѣ овде и сада несрушена стои одъ югозападне стране црквe една кула, кои до 8 хватій высине има, и кои є у врху сведена на подобіе кошнице. Шта є овде быти могло, дознати одъ селяна могао нисамъ, а самъ судимъ, да є у њой затворъ быо. Многи зидови а и сама црква зарасла є у шуму, гдѣ столѣтны дрва има. Овде као на мѣсту светињ жителъи Ключа по србскомъ обичаю 9 Мая оставляю молитву, кое се у Валѣвскомъ Окружію „Преслава“ зове.

Осимъ овога града, кои є водомъ обколѣнъ, къ истону узъ єдну прилично велику страну,

ваде се многи нарушени зидови, кое се горньій градъ зову. Овай е съ долньимъ градомъ чрезъ једну дрвену ћупрію, по казиваню селяна, скопчанъ было. На врху овогъ многе зидине, кое и до данасъ време разрушити могло ніе, показую, да су ту зданія велика быти морала.

Основатель овогъ града, по казиваню стары селяна, было е нѣкій Велимиръ, кои е у бою кодъ Београда у турской войсци отличнымъ показао се, и издействомъ турски сунарника кодъ самогъ цара турскогъ милость задобыо, те му е онъ нѣколика села поклонію, да надъ њима самовластанъ буде. Онъ добывши то избере Ключъ и іошть нѣка околна мѣста, и ту ставивши се поменутый градъ са црквомъ и куломъ зазида.

Селяни ови приповѣдаю, да су и сынови Велимирови отца своегъ власть наслѣдили, кои су монастиръ Рибницу*) и садъ суштествующу парохіялну цркву поправили, кое казиваню да е истинито, свѣдочи и надписъ у Рибници на камену урезанъ, кои гласи овако: „Извољенїемъ Оца, всемилостїемъ Сына и дѣйствїемъ Святаго Дѣха. Мы Бѣкдрагъ и Предрагъ Велимировићи, сретохомъ свитель сїе, запѣстенїе, и разорено и сановиховомъ елики возмогохомъ Ф Бѣгоданагю нами Стажанїа, лѣте Седмстосѣмдесе."

Никола Вуловићъ,
Учитель Ивањичкій.

*) Овай монастиръ лежи 1. сатъ одъ овогъ града къ истоку.

ПРИМѢЧАНІЄ, УМСТВОВАНЄ.

Єданъ имађаше обичай говорити: „Данасъ ћешъ за новце свашта добыти." Тако бы се и о нѣкима (ал' текъ о нѣкима само) нашима назови-патріотима могло рећи: да е за њих свако оно мѣсто згодно, гдѣ они као съ троножца свезнања — свой грошъ у таляръ издавати могу. . .

Дивно е чудо, да и они, кои ма бы найвише надлежало, да човѣка по внутреньой нѣговой вредности, т. е. по дѣлу, цѣне и разликую, найманѣ се о томъ бриыу. Они су задовольни са лѣпомъ, углађеномъ вањшьосћу; но ова немарльивость, по несрећи — као што изъ искуства видимо — има жалостна слѣдства. Инакъ реко: „тко правоѣ пріятеля одъ подлизице разликовати незна, подобанъ е једномъ на разкршћу очавајућемъ слѣпцу, кои свакогъ, кои му се ласкателмо припоручити зна, за воћу прама." — Много ти има руку, кое зейтинъ сипаю на ватру, да међу браћомъ већма быти, но врло мало, кое бы воду сипале, да ватру гасе.

Кадъ бы се гдѣкоегъ назови-патріоте о књижевномъ нѣговомъ производу побућенъ у претресъ узело, нашло бы се, да овакій родољубацъ и срцемъ и душомъ, изъ петньи жила само на голу, суводарву препоруку тежи, текъ само да болѣ сіяти може; премъ да о правомъ патріотизму — кукавацъ — ни понатія нема. Овакы маскирати патріоте, назови женіялни духови, у строгомъ смыслу, спрама свега, што у правый патріотизамъ спада, тако су ладни, тако нечуствителни, као годъ риба у води; я и моя слава, я и мой ценъ, њихова су божества. . .

Истина да е найтежа ствар тайне умысли човека, а особито онога, кои се вѣшто притварати зна, погодити; но кадъ бы они, копма бы то у дужность требало да спада, овай Досителъ задатакъ: „Планъ е путь дѣла, а трагъ е знаменіе звѣра; ходъ показуе трагъ, а дѣло изявлюе планъ" и т. д у виду имали, доиста манѣ гагрица, манѣ подлизица, — кои само фигурирати знаду, — было бы у свѣту, нити бы грошъ занимао мѣсто талира: поштеныимъ людма появила бы се лѣпа зора; и од-туда текъ могао бы се онай за сваку болесть пожеланый лѣкъ повынти. . .

Кипр. Николићъ.

О СПРАВЕДЉИВОСТИ ПРАМА ДРУГИМА.

(съ Грчкогъ.)

1. Буди пре прама другима правичанъ, на после прама себи самомъ; спрѣчъ, чини свагда пре другима оно, кое они имаю право одъ тебе тражити и очекивати, па после чини оно, кое си себи самомъ дужанъ.

2. Немой никога лишити дневногъ хлѣба, да бы свое имањ умножіо! Немой никога лишити службе, да бы се ты на нѣій степенъ попео! Немой сиротињомъ борећегъ се пролазити съ безчуственымъ и немилосрдныимъ срцемъ, боећи се да небудешъ узнемиренъ, и у твомъ имању оштећенъ!

3. Дававаћи свакоме свое право, показиваш се правичанъ према њему, али не и човеколюбивъ, или благодѣтелань.

4. Буди пре прама твоме ближњему праведанъ, на после прама себи самомъ улудань; избани пре твога ближњега одъ предстоеће му нужде, па се после услађивай ты твоимъ изобиљемъ.

5. Труди се съ човеколюбивымъ срцемъ да пре обучешъ нѣгога, па се после краси ты сполашньимъ твоимъ украшеніемъ.

6. Буди прво прама другима правичанъ, па се после ты дичи дарованіима, кои те украшавају.

7. Утѣшавай пре боль други, па се после задовольи ты.

8. Труди се да найпре задовољаваш другима оно, кое ійимъ е необходимо нужно, па после да и ты то получишъ са задовольствомъ.

Стерія М. Ю к а.

СМѢСИЦЕ.

ЛИТЕРАТУРА.

„Исторія восточно-славенскоєъ богослуженія и кирилескоъ книжества кодъ Славена западне цркве.“

Подъ овимъ заглавіемъ издао г. Александеръ Столчановићъ једно дѣло, кое ће прво бити тога рода у литератури нашой. Списатель е већъ многимъ историческимъ сачињенима своима, печатанимъ у разнимъ напримеромъ листовима, дао себе као доброгъ историографа познати, нити намъ треба по тому ово ново дѣло нѣгово много препоручивати, кое се само обширнымъ своимъ садржаіемъ, у обавлѣнію наложенымъ, препоручује и веома важно быти обрче. Ово ће намъ показати, како е наша православна црква негда царствујоћа была кодъ сву Славена, какве е судбине она закусила, колико е старо книжество славенско, како су и данашніи Славени римске цркве некада кирилеса слова употребљавали и т. д., и т. д. Цѣло садржаіе те многозначне књиге овде налагати, краткостъ намъ мѣста недопушта; за любопытнога читателя быть-ће довольно ово, што смо навели.

Тко бы изъ Србіе желіо пренумерирати се, нека изволи обратити се на подписаногa, кои драговольно обштекњижевногa напредка ради тай посао узима на себе. Цѣна е књизи з гроша чарш. Рокъ пренумерације трае до конца мѣс. Априла. Тко десетъ књига уме, ил' десетъ пренумеранта скупи, добыя одну књигу на даръ.

Милошъ Поповићъ,
Учредникъ Правителства. Новина.

НАРОДНА БАСНА.

(Одъ Т. Влаића.)

Рибаръ и Лисица. Једномъ огладнѣвши яко лисица, по своіой природной притворности лукавой, умртви се и пружи као цркнута насредъ пута ближу једне велике рѣке, (коимъ су обично рибари, уловљёну у мстой рѣци рибу, на колима превозили до села, кое е ту набливу было,) съ намѣромъ томъ: да бы рибаръ, превозећій рибу на коли, и угледавши ню онако, као цркнуту на путу, преварію се за хасномъ коже њене, и метнуо е у кола кодъ рибе, изъ кои после, пошто се тайно наеде рибе, да се полако крадомъ измакне и побѣгне; као што наравно то кочићъ неће моћи лако спазити и осѣтити, изъ узрока, што ће се кола трцкати, и онъ пред а се за коньима гледати, а о оживлѣню њеномъ ни понятія имати, држенћи е за цркнуту. — По овой њеной притворной намѣри, тако се и збуде. У исто време, кадъ се она као цркнута опружила на речены путъ, наиће случайно єданъ рибаръ съ пуними колима рибе, и угледа ю као цркнуту, опружену насредъ пута. Зачѣдећъ на ово, од-кудъ да лисица цркне на путу явномъ и близу села у по дана, одма помысли, да и она то само навалиће учинила притворно по своімъ лукавству, да превари кога у нечемъ, па узме єдну штапину, и добро е одалачи, да испытати: е ли тако, или ніе. Лисица видећи, да ће іой се нуждна намѣра по волји добро испунити, стегне тако ако шапе и притворно срце, да ни найманѣћъ знака непокаже о болји због великогъ ударца. Рибаръ на оно видећи лисицу у истомъ ономъ прводъ положењю иртвила, као што ю е и нашао, изгуби сво подозрѣнѣ о притворности њеной лукавой, те е узе да поге, и баци острагъ за се у кола на рибу подъ рогожину, па ноће съ колима далѣ путемъ у село. Кадъ доће кући, испрегне коњ и уведе у шталу; а кола остави у авлію да истовари докъ руча. Отишавъ после у кућу, сѣдне ручати, и похвали се жени и сыновима, како е покрай лова рибіегъ доброгъ, и єдну лисицу нашао на путу цркнуту; „кое кожа“, рече, „вреди єданъ талиръ“ —

Кадъ е онако рибаръ дошао кући, и ручаюћи хвалію се о добытку, одъ му сынови радостно съ колима, да узму съ ньи лисицу. Но рибаръ нађе се на-єдан-путъ готово у несвѣсти, кадъ му сынови невесели одъ кола дотрче и нађу: да ни лисице, ни готово пола рибе нема на коли по нѣговомъ казиваню; коіу е лисица по предреченой своіой притворной намѣри спремила, и себи путъ дала. — Садъ рибаръ, овако научењъ, рече своимъ сыновима: „Сынови мои милы! за цѣлогъ вашегъ живота, кадъ тодъ осѣтите и видите лисицу, немарујте іой, ма да голимъ шапама на жеравици стои.“ —

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 14. Београдъ 4. Априла. 1847.

СЛОВО ЖАЛОСТИ,

Приликомъ држаногъ парастоса надъ покойнымъ Княжевићемъ Србскимъ Светозаромъ, преставившимъ се 5. Марта 1847. године, говорено у цркви Неготинской 15. Марта Іованомъ Николићемъ, Професоромъ Полугимназіе Неготинске.

„Къ смерти отвореңъ путь, поидутъ и юніи и старіи; въ твердый покой смерти желѣзный санъ всѣхъ плѣняетъ.“

Да, слушатељи, овде у храму Божіему жалосћу пресѣћлогъ дома нашегъ Князя Александра и жалосћу обштомъ собрани! смрти є отворенъ путь и младымъ и старыма, нишчимъ и богатыма, нити икогъ на свѣту има, когъ бы нѣчитый овай санакъ размимоићи могао. И надъ на ово помыслимо, онда бы требало манъ излиvъ наше жалости, наше туге, плача и печали да попустимо; ербо є ово свію насъ жребіе.

Ово свакій знаде, и овако се лако разсуђавати дае надъ туђимъ гробомъ, надъ гробомъ годинама обтерећеногъ старца или болесћу напуреногъ младића, кои є и себи и своима на тегобу было, кое ако и оплакуемо, оплакуемо само нашъ нѣчитый растанакъ съ њима. Али кадъ намъ грозна, неумитна смрть, нечаянно изъ наручія наши истргне младенца, тѣломъ и душомъ здрава, младенца, когъ смо юче весела и напредна, као развијућій се у пупољку цвѣтакъ гледали, а данасъ намъ га немилосрдна коса смрти покоси, као што є милогъ Княжевића нашегъ Светозара, кога жалостный споменъ у данашнѣмъ овде молебствію торжествуемо; надъ се велимъ поставимо у станъ уцвилѣвы Свѣтлы Родителя нѣговы, кои невиногъ младенца своегъ, надежду, утѣху и сѣме у исторіи Србской незаборавимогъ потомства оплакую; онда сва мудрования престаю, и истина жалость душу намъ потрести мора тымъ више, што и мы у губитку ономъ губимо на свакій случай не само повоса и дику Србства; него можда и ово, што бы намъ безсмертногъ Дѣду нѣговогъ, у Србскомъ духу и спомену незаборавимогъ, данашнѣ среће наше основателя, блаженопочившегъ Господара Карађорђа надокнадило; — кадъ помыслимо до какве є славе и величине съ малымъ средствама но исполинскимъ духомъ несравнимый дѣда нѣжногъ покойника подигао се; кои духъ кадъ бы оплакуемый шестолѣтный покойникъ нашъ наслѣдіо и съ добродѣтельнима Свѣтлогъ у неизмеряму печаль погруженогъ Родителя своегъ сдружіо, имаюћа стогуба средства, и едно и друго до высочайшегъ усовршенствована довеста, каномъ бы текъ онда будућносћу родъ и отечество свое обасно? — Читали смо юче у Новинама Београдскимъ, какавъ є жалостный торжественый спроводъ было блаженоусопшему Княжевићу нашему; како су смртни остатци нѣгови найвышимъ Земаљскимъ Сановницима и Великодостойнцима, почињући одъ млогозаслуженогъ Војводе нашегъ Господина Вучића Перишића и зракомъ мудрости озареногъ Представника Княжескогъ Господина Аврама Петронијевића и свимъ осталымъ вышимъ и нижимъ членовима Централногъ Правлѣнія и членовима Благотворногъ Обштества Београдскогъ вођени; а ово што є друго, но сместо, да намъ є свима тавный гробъ невзрачуними надежде и изгледе заклопіо. — Смрть, црна смрть непреза ни одъ какве жертве; нити є трогава невиность младенца, ни у њему почиваюћій губитакъ и надежде обште, ни потоци суза, и срце параюћи тужни гласи у жалость погружены родителя, кои бы све, што имаю, жертвовали, да мило чедо свое изъ ледены наручія нѣны од

Често матн пуногъ здравля и крѣпости єдинца одправля у дальине свѣта, да съ туђа поля узбере славе струкъ, и онъ и самъ сузе витежки стеже праштаюћи се и изъ облтія майчины и свое родбине одтрзаюћи се, пуић надежде одлази, не слутећи, не чуюћи пуста гроба смртный звукъ. Кадъ ал' њга наедавпутъ нестане изъ светога круга њговы другова, съ коима є судбу дѣлећи, стало снажанъ посредъ њи, и радовао се съ њима, да о отачбини своіой, и ова о њима добіе славе пуне вѣсти, невидећи смртногъ знака ни єдногъ; — кадъ ал' мало часъ, као што реко, а онъ вѣчный санакъ засни, нит' га дира плача и другова гласъ! — Юче му є была муза вѣнацъ любкимъ цвѣћемъ исплела, да накити милу главу младомъ своме любимцу; а кадъ сутра ону исту главу силна жалость сву у црно завила; єрбо злобна рука смрти све покрши музи цвѣће на нѣшу. О плачевногъ стана рода човеческогъ! О! люте жалости Свѣтлога Дома нашегъ Княжескогъ, коме грозна смрть, изъ самы обятія родителски, немилице мило чедо изтрже. — Текъ што су яди были почели уступати светой природи, и сузе Свѣтлогъ Дома Княжескогъ време засушивати почело, за великомъ покойницомъ своіомъ, Майкомъ фамиліе, коя се ни изъ нашегъ и цѣлога Србства воспоминанія нигда избрисати неће, кадъ ал' ево нове туге: люта стрѣла съ ведра неба цикну, те Домъ Свѣтлогъ Княза нашегъ у средъ срца згоди, прохуявши и кроз нашу внутреность.

О! немила судбо! Та заръ тебе ядомъ блажи свѣтъ? — Куда посла нашегъ Светозара, куда га нѣжна оправи? Заръ у густу гроба таму, гди красоте вене цвѣтъ? — Єдва Свѣтлымъ Родительима Њговымъ ярко сунце беше изишло, а обасало будућности дане зракомъ свете радости; пакъ іїмъ га ты тако брзо за горину заклони, и на место свѣтлогъ зрака, обасу ій црномъ невидѣримомъ жалошћу!

(Конецъ слѣдує.)

О ЄЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ.

(Продуженіе.)

Пето и послѣдиѣ средство єсть: славянственость єдинобразна у граматици. Ово є средство найтеже у дѣло привести, али є и найрѣшительніе. Када се разнообразіе граматично буде уклонило одъ наши наречія, тада ће се уклонити и послѣдня препона њиновому споєнію. — Ніе безъ сумнѣ ни єдне гране славянске, коя признала небы, да нако є примила многе стране рѣчи, многе странне изражае, тако є исто примила и њене образце изъ странны граматика. Исте дакле треба изтраживати поиљано, и мало по мало избацати, поступаюћи при тому истымъ начиномъ, коимъ смо видили да бы валяло поступати при употребљењу другы овдѣ предпаказаны средства. Свакій граматичный образацъ, кои се налази у єдному или у два нарѣчія, а коега у свима осталима нейма, образацъ є странный и мора се избацити; свакій такође образацъ, кои се налази у већему числу нарѣчія, када и небы стоао у нѣкима, образацъ є нашинскій и мора се употребити. Дакле требаће да свако нарѣчіе нешто одъ свога жертвуе, а нешто изъ другога прими. Ово ће се многима видити немогућно, или претежко; а я судимъ, да є тегоба найвећа, опредѣлити и доказати, кои су образци наши, а кои нису; но када то єдномъ буде доказано, тада неће се безъ сумнѣ наћи ни єднога писателя у свему Славянству, кои бы хотѣо одржати у своима саставцима оне образце, кои су за туђе и несвойствене єзыку нашему одъ свакога признани, а не дати места онима, кои су признани за нашинске. Дакле и са граматичнимъ образцима догодиће се временомъ оно, што се сада догаћа са рѣчьма и изразима: свакій и мало разумный књижевникъ сада избѣгава рѣчи странне и порочна израженя; свакій и мало разумный књижевникъ избѣгавати ће оне форме граматичне, кое се буду пронашле за невалиле и єзыку славянскому несвойствене.

Изложивши главна средства, коя намъ се виде нуждна за довести главна славянска нарѣчія до споєня њиновога у єдно, цѣнимо, да є у реду и орудія назначити, безъ кои не могу се та средства употребити. Такова орудія была бы: I. єдна сбирка свію чисты корѣна єзыка славянскога; II. обштый єданъ рѣчникъ одъ петъ наши главны нарѣчія; III. єдна сбирка равличиты разговора, у кое бы се уплели найтежи и найзначайніи изражаи нарѣчія гореречены. Ова сбирка списала бы се на подобіе діялога, кои се пишу за ученѣ странны єзыка. IV. Єдна сравнителна свію петъ нарѣчія граматика.

Доклегодъ наши књижевници и уобште сва учења се младежь не узима таквы књига при руци, дотле неће ни могуће бытя успѣшно чишћенѣ, исправланѣ и приближаванѣ нарѣчія славянски.

Али ни єдно одъ овы дѣла, за да буде свършено, не може быти плодъ єдного човѣка, него мора да плодъ буде єдного ученога дружтва. И ово бы безъ сумнѣ найважнїя за сада задатакъ было за сва дружтва ученa у славянству постоѣна. Када бы се речена дѣла написала, печатала и по славянскому свѣту разасула, тада и сама дружтва морала бы ступити у меѣусобно писмено сношенѣ, ‖те єдна другима предлагати сваковане тегобе о єзыку: избацивания, уметания, преначеня, изправляня, єдноображаваня. Почемъ бы на концу то єдноображе до великого успѣха дошло, тада (неимаюћи мы єдного обштега средоточїя, єдного престолнога града, гдѣ бы се све наше интелигенције стицале и кораченѣ књижевности управляле) морало бы се састати єдно ‖велико свеславянско дружтво изъ найважнїи єзыкословаца и књижевника свїо грана славянски, кое бы дружтво путовало и држало свое сѣдниде по найзнатнїимъ градовима народа нашега, и у тимъ сѣдницама свършено єдноображе свеславянскога књижевнога єзыка теорички докончало, а у будуѣу практику рѣшило се привести та.*)

(Продужеће слѣдуе.)

ИЗПРАВЛЯНѢ ПОГЛЕДА У КРИТИКУ.

Кадъ є онай Членъ Читалишта за нуждно нашао, г. Дра М. Спасића слово, у числу 5-томъ Новина Чит. напечатано, по самога истогъ г. Дра М. С. речна (у Подунавке 1844 год. Нр. 38, стр. 151) „за ползу књижества и одъ туда и целогъ човечества (поне србскогъ, читаюћегъ) испыту подвргли и неке разпутице и єдностранo умствованѣ исправити“, пакъ у 6-омъ ч. исты Новина Чит. оне свое о томе примѣтбе у кратко изложїо: реченомъ є г. Дру М. С. као списателю по праилу, кое онъ самъ на истомъ месту у Подунавки прописуе, требало было (нѣг. реч.) „расудьливымъ‖ и праведнымъ судїомъ быти и свое мысли съ мыслима примѣтителя сравниваюћи, найстрожїемъ испытиваню и разчлениваню подчинити, па ако наѣе, да є у чему поклизнуо, слѣдователно исправка на своме месту, то онда по изисквању човечества истомъ (примѣтителю) за нѣгову искреность и правосудїе сваку пристойность — оддати.“

Но у место тога и сасвимъ противъ овогъ праила, — кое бы по нѣговомъ мнѣнїю може быти требало само другїй списатель, кадъ та онъ критизира, да према нѣму наблюдава, а онъ према другоме у подобномъ случаю ни найманѣ, — истый г. Дръ М. С. нападне у числу 9-омъ Новина Ч. Б. напечатанымъ одговоромъ своимъ оногъ примѣтителя, према коме бы морао быо онако владати се, да є самъ свога правила држао се, и изгрди га, да є онъ „чаушъ, шальивчина, безкорениякъ, да неначки и мысли и духомъ неначкимъ дише,“ самъ ту и пресуду явно изрече, да су оне примѣтбе истога о нѣговомъ слову „съ некимъ аченѣмъ и грдньомъ“ изложене и да „ништа друго не показую, него нѣгово накостно срце, ачеѣа оштроумїя и іошть нѣку скривену намѣру нѣгову, да є накость и себичность заслепила га, да у туѣемъ оку и длаку види а у своме и своіе ни греду, да є само личну мрзость своимъ цапоюћимъ єзыкомъ изліо,“ пакъ и проклињуће га: „о проклето ћиранъно лукавство, о проклето самолюбіе“ — а при свемъ томъ на оне кратке и никакво „одношенѣ на личну упреду нѣгову као сачинителя не имаюће“ примѣтбе о самой ствари, т. є. о едностранномъ умствованю и другимъ разпутицама нѣговымъ (све собственымъ истога г. Дра М. С. речима говореки) ништа управъ не одговори; него ове и іошть горе покаже, потвръюћи, да мы (Србльи) ни у смотрению граматике ни у смотрению ортографіе (наше) немамо опредѣлены правила, а и онъ да зна најаролатиски, као тай примѣтитель и нѣгови, да онъ зна, кое се речи пишу са ь и т. д.

Поводомъ овога поступка и одговора г. Дра М. С. морале су се написати и на светъ издати обширніе оне критике „Књижевне забаве,“ да се покаже, како истый г. Дръ М. С. кои єзыкъ, пакъ и самъ србскїй, зна, како чита и пише, како шта разуме и како о чему мысли, и да нѣгово у тыма грешенѣ ніе текъ трунъ или длака но страшна греда, пакъ и да є заиста нуждно всѣх было, мало опомену ти га; узевши тога ради у разсмотренѣ поредъ она два найновїя књижевна производа нѣгона одъ часта и земљописанїе, кое є 1845 год. на светъ издао.

Противу тїи доказателства о погрешкама г. Дра М. С., изъ самы нѣговы дѣла овы перво изваѣены и точно наведены, на бранякъ назѣе у Подунавки № 12 некїй самозваный Србољубъ и подъ именемъ Погледа у критику опетъ грдно онаку просу на писателя тїй забаве, да є онъ „написао пашквилу (а не критику) о земљописанію г. Спасића,“ да се „башъ у одѣлу сранотногъ случая налази, да є цыганлуку оддао се“ и т. д. све сама благородна пристойность, достойна изображеногъ

*) Види мнѣнїе о правичнимъ средствима єдноображавания єзика, кое є г. Миланковићъ у мало редака и само бѣлешце назначїо у јавьской Подунавки ч. 39. Б.

човека, књижевногъ учителя и надкритичара, какъвимъ се тай г. Срболюбъ прьви, достойна одбране єдногъ Дра философіи, достойна књижества и књижевногъ јазыка разговора, достойна єдногъ јазыкогъ органа просвете. А одъ свію у онымъ забавама наведены погрешака г. Дра М. С. само две и узео овай бранитель нѣговъ прандатъ, дакле све остале тамо наведене и онъ самъ признае на штету и жалость истога клієнта свога.

Не упуштаюћи се овде у одговараніе на остали садржай поменутогъ Погледа, као нити къ ствары принадлежећій нити одговора башъ заслужујућій, само те две точке прандања треба видити, или у њима заиста г. Дръ М. С. грешіо, као што се у критики примѣчава, или су ове примѣчанія погрешна, као што г. Срболюбъ окреће, да знамо, на чему смо, и да не останемо у забуни.

1. Г. Дръ М. С. на стр. 38 свога землѣоп. вели: „По уништеню Јинчара, Делія и други наслѣдника (негдашњи војника Турски) заведе Султанъ Селимъ III. по Европейскомъ начину редовно воиньство.“ А у критики є назано, да є то Султанъ Махмудъ учиніо, а не Селимъ, — то єсть Јинчаре истребіо и онда — по уништеню ови — редовно воиньство по европейскомъ начину завео. Пакъ шта г. Срболюбъ каже о томе и како правда свога клієнта г. Дра М. С.? „Сви, вели, историографи кажу, да є Селимъ завео ново воиньство, кое се звало Низамъ Педидъ, а Јинчари, дознавши, да ће бити уништожени, побуне се и свргну Селима съ престола и после угуше га у тамницы. Махмудъ, поставши царомъ, рѣши се уништити Јинчаре“ и т. д. Шта се дакле тыче потирѣне одъ г. Срболюба: ово, што г. Др. М. С. каже, да є Селимъ по уништеню Јинчара, Делія и пр. редовно воиньство по европейскомъ начину завео, или напротивъ ово, што се у критики примѣчава, да є то текъ наслѣдникъ Селимовъ, Султанъ Махмудъ, тако учиніо?

2. Г. Дръ М. С. на стр. 106 землѣоп. каже: „Знатніе у Атлантиско море утичуће реке ову: Сейне съ Іонне, Аубе, Марне и Онзе.“ А у критики му се примѣчава, да се те реке не сливаю у Атлантиско море, него у каналъ. Дакле є питанѣ, сливаю ли се те воде у море, кое г. Дръ М. С. у своме землѣоп. именуе, или управъ у каналъ, као што критика примѣчава. А шта на то бранитель г. Дръ М. С. у своме погледу вели? Да се те реке не сливаю свака за себе у море єдно или друго, него оне остале у Сену, потомъ она сама да се слива у каналъ или у море Атлантиско, кое є, вели, све єдно, и опетъ, вели, ніе све єдно, нити треба єдно место другогъ казати, дакле є нпакъ критика имала право, примѣтивши ову погрешку г. Дра М. С., каква се не може ни ученику землѣописанія сасвимъ опростити и допуштати, да место канала каже Атлантиско (или съ друге стране сѣверно) море. А да исте реке спака за себе у море утичу, тако нити є писатель критике ово изложеніе г. Дра М. С. „Сейне съ Іонне, Аубе, Марне и Онзе“ разумевао, нити у примѣчаню своме казао, пакъ ніе ни пытанѣ о томе. Но ако се по мнѣню г. Срболюба као надкритичара може и тако толковати ово изложеніе: онда бы морао онъ самъ іошть и за ово покуцати г. Дра М. С., што ніе исвіе казао, како се те реке сливаю.

Є ли дакле и за ове две точке оправдао г. Срболюбъ землѣописаніе г. Дра М. С. и опровргао примѣчанія критике? И є ли то право прандање, или є текъ само извртање; премъ да не адвокатско, али може быти слуштско, ако и опетъ не башъ майсторско? Подобнымъ начиномъ а можда и већимъ правомъ и. п. могао бы ко ове речи у истомъ погледу г. Срболюба: „да Тиса, Сава и Драва утичу у Дунавъ, а овай одъ Београда да тече самъ подъ своимъ собственымъ именемъ“ тако толковати, да по њима до Београда не тече Дунавъ подъ своимъ собственымъ именомъ, него подъ неимъ другимъ и туђимъ, а оне три реке да у нѣга утичу тымъ редомъ: Тиса, пакъ Сава, пакъ Драва, кое бы было єдно одъ другогъ нескладніе.

Оволико за садъ, што се тиче оне две точке землѣописанія, а о другоме, што се за одбрану г. Дра М. С. наводи, другомъ прилікомъ.

Писатель књижевны забава.*)

*) Обштегъ спорazумѣнія ради добро бы было, да се сваки критичарь на свою критику по имену подпише, како већы на ново, кое є у свому индиферентъ, сунци пала, као што о то садъ случай са овима разпрама, за кое се когда по путовима лакше изнесе, да су ій писали люди, коима у осталомъ таково што ни у сну на ум пало ніе. Какогодъ што є сваки радъ са себе да сбаце сумњи и подозрѣнія каквога, тако треба и друге одъ тога да сачува. То нам налаже дужность према ближньима. У.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 15. Београдъ 11. Априла. 1847.

СЛОВО ЖАЛОСТИ.

(Конецъ.)

Ахъ праведна е жалость њина, а и туга наша, коя е светый залогъ любавя, почитанія и привржености према Свѣтломъ Дому Князя нашегъ Александра; єръ кадъ мртве чіе оплакујемо и у жалости њиной учествујемо, онда сугубо морамо любити и почитовати њи живе. И заиста, ништа ніе за благородне чувствителне душе утѣшителніе, него кадъ видимо да наша радость туђе образе оруженоѕ; да нашъ страхъ туђа срца дрктати чини; и да наша жалость и страданія туђе очи орошаваю! — Плачимо дакле браћо и пріятельи, небы ли се у потоку суза наши туга Свѣтлогъ Дома Књажескогъ растопила! и то тымъ вѣћма, што е ово обшта свіо насъ жалость, коя намъ се неће за ласнанъ примити; єрбо су она времена прошла, кадъ е Србинъ морао онде изъ очіо свои сузе натерывати, гди му се неплаче; и онде сміати, гди бы крваве сузе проливао. Данашня жалость наша е искренна, чиста и непорочна, као што е и онай цвѣтнѣъ, грозномъ рукомъ смрти покошеный, чистъ и непорочанъ, когъ ће многа топла суза залити.

Требало бы да се братимъ већъ єданпутъ къ светой дужности, коя ми налаже, уцвилћна срца тѣшити и потоке суза засушивати. — Но гди да нађемъ лавій мелемъ, да толико дубоку рану Свѣтлы Родителя младенческогъ покойника излечимъ; гди ли згоданъ убрусъ, да толике сузе отаремъ? Истина, да ме и сама найсветія благодарность, коју у дубљини душе моје чувствуемъ, на ту дужность позыва према Свѣтломъ лицу премилостивогъ Князя нашегъ, кои е, у согласію са честитымъ своимъ у државоправљењо подпорама, мелемъ срцу моме найпре дао, спасши у овой години, кадъ илядама жертве гладни и студа по разнима око насъ краевима падаю, мене и мою фамилію пріатіемъ подъ свое милостиво крило; но шта су кадра и найблагодарнія уста немоћногъ смртногъ у таквой жалости учинити, коју єдва време, свіо и радости и жалости човечески покрпало, изгладити може! Я пакъ и самъ отацъ, одъ подобне судбе стрепећи, и поставлајући се у станъ оваке жалости дубоко тронуть будући, єдва єдвице могу изъ стегнуты прсіо моя проустити ово светога писма слово: да насъ гробна тама грозомъ необузима, нити намъ срце страхомъ напуњава. Почемъ рука смрти ніе кадра свету стварь нашу уништожити, као што ни премилогъ Светозара уништожила ніе. — Живъ е онъ, давши Вышњемъ Богу свою безпорочну душицу, а земљици само трошанъ прахъ. И мы на њговомъ гробу заронћеномъ не оплакамо ништа друго, него трулу часть; єръ душица њгова лебди у свѣтости и надлеће зраке сунца. Испод њга бѣжи земља, бѣже лѣта у пропасть; нит' га више плаше бурни дани нити ноћи густый мракъ. Могу ићи те и то додати, да су у њму жалостни Родителји стекли анђела предъ престоломъ Божіимъ, али е ово све мала утѣха и за насъ, кои у њму само отечества дику быти могућу оплакујемо; то ли за срце родительско, кои су се на овоме свѣту за свагда одъ милогъ чеда свогъ растали, на зато оставлајући се намѣре такове, коя ме само у веће смућеніе доводи, и коя и ране силе умне, него што су моје, превазилази, познавамъ цѣло ово на жалость стекше се собраніе, да воздигнувъ срца и духъ нашъ къ онома, кои е єдиный безсмртанъ и безконачанъ, слѣдујућу смирену молитву принесемо:

Са светымъ восторгомъ и трепетомъ обраћамо се мы къ теби, вѣчно непостижимо Суштество! Душе духова и Саздателю свіо тва-

рій! — Мы, кои, признаємо нашу нштетy и твою свеногyйность са свapшенымъ срцемъ припадамо овде предъ светымъ олтаромъ твоимъ, и смирено молимо те: да ты, кои си сама благость и любавь, изъ невичерпне милости твое проспешъ миpъ и спокойство на миропомазанйка твогъ, Свѣтлогъ Князa нашегъ Александра, и цѣо уцвиљный домъ Њговъ! Ты iймъ буди мелемъ у горкой данашньой жалости њиной; Ты iймъ буди убрусъ, кои ће потоке горки суза њини утрти! Благослови, задржи и утврди свету намъ лозу Карађорђеву! Благослови племе Њгово, да у роду Србскомъ и исторiи свѣта и предъ найпоздiимъ потомствомъ дивно свѣтли! — А ты душе моя присовокупи се, да вѣчитогъ отца и обдржателя свiю творiй iошть и то умолимъ: Да ми никадъ више прилике неда, ни према [Свѣтломъ милостивомъ Князу нашемъ, ни према онымъ почитаемымъ душама, кое су према мени милосрдне быле, ованке знаке благодарности и услуге показати; но ово да буде последня жертва изъ Свѣтлогъ Дома Княжескогъ, кою малодѣтну и безпорочну да сподоби при Божественномъ престолу своме са светимъ анђелима своима вѣчный покой уживати!

О ѣзыку славянскому.

(Продужење.)

Остае говорити о писменима и правопису. Єдинство њиово было бы сада найвећма потребно Славянима, и много бы поспѣшило единству єзыка књижевнога; єръ када бы мы могли читати у свимъ нарѣчiима славянскима онако лако, као што читамо у нашему, тада бы безъ сумнѣ више склонни были, съ онимъ се нарѣчiама и съ њиномъ словесношћу упознати; а єднимъ съ њима упознавши се, наравно бы пошли онымъ трагомъ, кои води къ узаймному приближенiю, и далѣму споюшю њиовому. Али, оставлянiи пространо подъ свеславянства, мы ћемо се овдѣ само на югославянство ограничити.

Когодъ и мало помысли, одма увидити може, да бы єдинство писмена и правописа привело неизмѣрну полазу и народности и књижевности нашой: народности, єръ престаюћи єдна споляшня разлика, кои насъ найочевидниће раздвая, престао бы такође и єданъ узрокъ душевнога удаљења, учинiо бы се єданъ великiй кораkъ къ слоги, безъ кое слаба є найпространiя народность: принело бы велику полазу књижевности, єръ свако дѣло изишавше на свѣтъ, не бы се читало само одъ єдне части Срба, него читало бы се одъ єднога края наши држава до другога; читало бы се одъ єднога народа, кои броi преко петъ миљона душа: мысли свакога списателя разилазале бы се по свему србству, и масу знања србскога умножавале. Тимъ бы писатељи имали на своя дѣла не по трista, петъ сто, или тисућу предбройника, него по више тисућа; нажъ, могући одъ самога писательства живити, оставили бы ска друга знанiя, и єдинствено оддали бы се на књижевность, на далѣ разпростране своега знања, и ума развiянѣ. Доклегодъ писатељи не узмогу писательством издржавати се, доклегодъ iймъ ово буде само узгредна а не главна и єдина забава, дотле нейма кодъ насъ ни знатнога умнога напредка; а писатељи неће моћи одъ самога писательства живити, доклегодъ двояка писмена кодъ насъ постое.

Има ли дакле коега благороднимъ чуствама душњега Србина, и у обште Югославянина, кои не бы желiо, кои се не бы силовао, да се єдномъ укине ова разлика писмена и правописа? Али ко искрено то жели, тай нейма быти чонѣкъ тѣсна ума или духа; нейма быти тврдоглавъ, изключителанъ фанатикъ; него быти има склонителанъ, толерантъ, чистъ одъ свiю прерасуда, справедлавнъ у захтѣванама своима; тай треба єдинствено предъ очима да има полазу и узвишенѣ народно, и тому свою полазу и свое славолюбiе да жертвуе.

Съ таковимъ мыслима мы приступамо къ изложенiю начина, коимъ цѣнимо да бы се могло покушати споенѣ наши писмена и правописа. Али благовремено явламо, да е ово само єдно просто мнѣнiе, кое подносимо публикуму, а кое готови смо одбацити за свако друго, сходнiе и савршенiе.

Прiе него пиша, добымо основано понятiе о єдному савршеному правопису. Я мыслимъ, да бы онай таковый быо, кои бы имао проста, ясна и красна слова; за свакiй звукъ по єдно само слово; у коему бы слова више или манѣ међу собомъ наличила у форми, колико су више или манѣ сходна у звуку; кои, не повређаюћи ни найманѣ етимологiю, одржао бы благогласiе; коимъ на концу и сами страни могли бы чисто изговаранѣ научити. — Да бы нашъ правопись ова та свойства имао, требало бы та сасвимъ изъ нова направити: али таково предузеће было бы кодъ насъ безумно, и не бы ни-

како узпѣло. Нама нетреба никаква нова слова, сасвимъ нова, уводити, него намъ валя при оним, коя имамо, остати; то есть по буквару црквеному, Кирилскому, Вуковому и латинскому саставити новый єданъ буквар, кои бы се къ гореречёному савршенству што вѣма приближио, и све стране задовольио, да бы было одъ свію страна примљенъ. Треба овымъ новымъ буквaромъ укинути єдну велику тегобу и пренону коя међу Кирилцима, и Латинцима постои, то есть уклонити изъ кирилскога и латинскога буквара све оно, што ій у међусобну забуну и противословіе доводи; довести обадва до согласія, жертвовати она писмена, коя, имаюћи єднакій образъ у обоимъ, имаю у свакой различитый звукъ. — Али прићимо ближе кь овому предмету.

(Продужиће слѣдує.)

ОБШТЕПОЛЕЗНО.

Читао самъ у єдной италіянской књиги, како се искуствомъ дознало, да є нека пріуготовљена вода одвећће добра къ заливаню воћкій и разсада, къ потапљаню сѣмена пре него се посіе, да бы набубрила. Средствомъ такове воде дивно расту варива и добываю врло пріятанъ и добарь вкусъ, добываю се плодови у великой обилности, и жито за чудо умножава се и прилично єдро быва.

Правило, по коме се такова вода приправля, есть ово. Узми єду часть шалитре, а две обичне соли. Метни ій у єданъ земляный судъ узъ ватру, докле се нерастопе. Измакни ій потомъ одандe, и остави да се охладе. Одъ прилике на 150. драма такове материје узи десеть она воде, у коіой ће се обе соли растопити, и тако ћешъ имати готову воду за вышеназначену потребу. Узорокъ є такове млогоплодности безъ икакве сумнѣ саединћиѣ морске и земне соли, кое су сестре, и кћери єдне исте майке, премда нама непознате; кое кадъ се сдруже, рекао бы да понове читаво свое естество, премда несавршено. Но безъ да се истражую узроци, искуство намъ доказуе, да воћке и друга растѣнія, таковомъ водомъ заливана, у найсувљѣ воћи привлаче къ себи изобилну росу, кадъ се напротивъ друга њима сусѣдна єдва нешто овлажити могу Да соли привлаче къ себи воздушну влагу, ствар є, коя се свакій данъ примѣчава, кадъ се ове на воздухъ изложе. Да пакъ воздушна влага много приноси плодности, ово се дознае изъ особите плодности, коя одъ кише, сніѣга и росе происходя. О дакле теорія толико доказуе доброту речене воде, колико ће є практика моћи свакоме одкрити.

А. Н. Бановићъ.

ОПРОШТАЙ ЄДНОГА ЕГИПЋАНИНА СА ШТАЕРСКОМЪ.

Пре неколико година пошлѣ египетско правительство деветъ младића у Аустрію на изображеніе; последньій међу њима, по имену Мустафа Саломони, опрашта се слѣдующимъ рѣчима у новинама „Стирія:“ „Я одлазимъ као последньій питомацъ између оны деветъ источны питомаца, кое є египетско правительство одредило, да се у Аустрія изобразе, — растаемъ се са Штаерскомъ, лѣпомъ земльомъ, коюу су Богъ и люди равнъ учинили, — одлазимъ съ онымъ чуствомъ, кое є сама отачбина кадра у грудма запалити, сачувати и вѣчнымъ жаромъ учинити. Како се разликую садашњи образци, кои при овомъ растанку испредъ душе моје пролећу, одъ оны, кои су мой дѣтинскій умъ занимали, надъ самъ съ почеткомъ 1836 године Канро съ Александріомъ, Байрутъ са Сувадіомъ и Тархусомъ, и Адону съ Трстомъ промѣніо, надъ є на мене и на мое младе другове после шестомѣсечнога тамо задржаваня коцка пала, да се посветимъ не само єзыку и обичаю, знању и изображенію, него и вышой светињи пріятелства и чару єдне непознате отачбине. 15. Новемберъ 1843 године доведе ме ради пространіега практично-художественога знања до стаклене фабрике у Лобиницу близу Марбурга, и на ново самъ се увѣріо, да є свудъ єдако у красной штаерской земльи. Покривеность биле найвећа цѣль мога живота, кадъ самъ Египетъ оставіо, съ єдномъ погледомъ на божествено и лѣпо лице просвѣте и правствености, коя ми є завѣсу съ очію скинуо, врћамъ се у отачбину мою кодъ Нила, соглашаваюћи се у овомъ благослову, кои су мои скоро отишавши другови одъ великога Бога свію народа, одъ њега, единога и вѣчнога, за ову красну землю и њене незаборављене обытателъ у свакомъ удаљнію молили, съ жаромъ овога тежења, кое као велико напредъ западу владу надъ свѣтомъ обезбѣћава. Пре свега Градацъ, у вѣчномъ млађаномъ украсу цвѣтаюћа варошъ Штаерске, и њени любведостойни обытателъи неиз прійне увѣренъ най-

топліе благодарности, и више него єданъ, одъ коя почитаемый спомєнъ мене у удаљеный югъ прати, ненъ се пріятельски опоминю на ову землю напикнутогъ Єгнпћанина.“ (Ово лѣпо и тронуто благодареніе есть заиста примѣчавія достойно доказательство нашега времена, кое земне народе чрезъ просвѣту саюжава. Тко бы пре неколико година и помыслію, да ће се єданъ Єгнпћанинъ на нѣмачкомъ єзыку тако лѣпо изразити и тако дивно о просвѣти западнога свѣта писати?)

Євтиміе Авраамовићъ.

СМЄСИЦЕ.

ЄЗЫКОСЛОВНО.

*** Судити о єзыку и о нѣговомъ правомъ употребљенію, хоће се люди велике способности. — Люди, кои не познаю многостручность предмета, и њиову нуждну хаљину, у кою треба да се пристойно обуче, немогу тако о єзыку судити. Мы се на простоту ненано радшта осланяти и наше мысли по простоме матеріялу управляти и подобне производе за органъ єласти или вкуса писана сматрати. Подобнымъ начиномъ не бы сно никакву наука требовала; но бы свакій по природномъ дарованію могао у литератури коло (или вамъ драго ролу) играти. Но унъ треба обдѣлати, пакъ потомъ њиме дѣлати. Донъ унъ ніе обдѣланъ, онъ ће свагда хаосъ производити. — Хоће се и природный даръ, а при томъ наука са трудомъ скончана, као што Хораціе вели: трудъ самъ безъ богата дара, нит' умъ велнкъ безъ науке шта може. — Лаконыслени люди и мысле лако и о єзыку и о науци и о свачему; пакъ тако лако поєрну, да се тешко нєкъ могу дотнути. Треба предосторожность у свему наблюдовати, а при томъ и строго предразсуђенѣ у памета имати. —

— * ?

РУКОВЕТЪ.

Младићъ у дружтву страца треба да є секретаръ, кои записує.

Говори се о морепловцина, кадъ землѣ купе, да се по њой шетаю колико їйчъ є дуга лађа, а не далѣ.

Орао лети самъ, а чавке и чворци у дружтву.

Мужество нема теоріе, оно почнић съ практикомъ а свршує се съ теоріомъ.

Трпите неучтиве зато, што сте учтиви.

Рѣчи су одѣло мыслій; доста пута наскорато одѣло.

Є. Авраамовићъ.

ЛИТЕРАТУРА.

*** Познато є ученомъ свѣту, како є г. професоръ Данковскій нѣшто у испытиваню єзыка. Не давно є објавіо знаменито дѣлце, кое може обштu позорность побудити; то дѣлце носи насловъ: „Аваресонъ, весео Грк, нѣвао є пріе 2370 година грчко-славенски.“

*** Младый нашъ повелиста, г. Богобой Атанацковић, издае трећу свезку свои лѣпы новела подъ именомъ „Росница.“ Примумерація трае до конца т. м. Цѣна є 2½ кр. ср.

*** Єдно дружтво у Загребу издало є латинскима писменима „Доситеєве Басне,“ съ векима измѣнана.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Саобштіо В. П.)

Шта є тесано, а не обртано?

НАДПЛОЧНО.

Врлый Србинъ пунога узраста,
Равный живот онъ є свой кончіо,
И у ову раку є почіо;
Отацъ, майка, љуба, и ћерница,
Савъ родъ прочій, знанцы, пріятельи,
И сие Србско савременство књижно,
Непрестаю Богу се молити,
Іошъ сни сложно и гласно упити:
„Покой души Игнятовић' Сими,
Радость райску там' да има вѣчно!“
Та и родно Свет Андріа мѣсто
И гробъ сузан' залѣна му често.

С. М. С.

НОВА КЊИГА.

Сербскій Лѣтопись за год. 1847. *Часть перва. У Будиму писмены крал. Свеучилишта Пештанскогъ.* — На 8-ку, стр. 155.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 16. Београдъ 18 Априла. 1847

ИЗВЕСТІЕ

ДРУЖТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ

прочитано у ванредномъ главномъ засѣданію 13. Априла т. г. држаномъ.

Као што е у главномъ засѣданію, кое е Друштво ово на концу прошле године држало, обштимъ согласіемъ рѣшено, да пошто Почестный Членъ овога Друштва, Представникъ Кнажескій, Г. Аврамъ Петровићъ, обећаный у томе засѣданію планъ о скупланю података за повію Србску исторію начини, онай се найпре у редовнымъ засѣданіяма прегледа: тако е у овомъ предмету Друштво ово и поступило, и послатый му одъ предхваленогъ Г. Члена планъ, у своме 20. Января т. г. држаномъ редовномъ засѣданію прочитало. И будући су у овоме, подробнымъ назначенъмъ извора одликуюћемъ се плану, како главни предмети испытивања изложени, тако и нека списанія, у конма бы се повода за испытиванѣ наћи могло, наведена, и означена места, у конма бы испытатели и неспомемуты исторійски извора наћи могли: то е засѣданіе ово, уважившн по одличной вредности нѣговой предпомемутый планъ, предало га своимъ редовнымъ Члеповима Г.Г. Сими Милутиновићу, Исидору Стоиновићу, Дру. Янку Шафарику и Сергію Николићу, да они, точніе испытавши га, на основу нѣговомъ мнѣніе свое о начину, како бы се скупланѣ података и списанѣ исторіе найцѣлисходніе предузети могло, Друштву овоме поднесу, а скупа и назначе лица, коя бы за ово преважно дѣло найупотребителнія была. Мнѣнія ова за тимъ прочитана су у преводошавшемъ редовномъ засѣданію, 27. Февруара т. г. држаномъ, и по своима основнымъ чертама слѣдуюћеги су садржавія:

Г. Сима Милутиновићъ представля, да бы због единости и свезности списивања исторіе потребно было едногъ, у Србіи роженогъ, у Караџорђево време живившегъ и дѣйствовавшегъ Србина, и то у лицу Г. Вука Стеф. Караџића опредѣлити, кои снабдѣвенъ съ некольика писара и съ довольнымъ новцемъ (изъ кои бы се и нѣгова и канцеларіе му трошкова подмиривати, и накнада за дангубу, особито сиромашнимъ испытиванымъ людма давати могла) имао бы „посѣћавати само и нарочито старе (око 70 година) люде и знатне старе жене, те и одъ рођења до данасъ,— као живе споменике народне исторіе, — верно и обширно копирати.“ Къ томе предлаже онъ, да се како она сказывања, — коя се подписомъ или крстомъ казывателя, или поне у присуству овога истима знацима одъ списывателя потврдити имаю,— тако и снимци ликова казивателя, изгледи шавцева, градова, цркви и пијовы развалина, заедно са старымъ (на исторію односећимъ се) рукописима у књизи „Архива Србства“ назвати се имаюћой безъ сваке цензуре печатаю.

Г. Исидоръ Стоиновићъ после увода, у коме показуе потребу и пользу нарочито нове Србске исторіе, предлаже, да бы према садашнымъ Друштва овога обстоятелствама найцѣлисходніе было, кадъ бы Правительство особито званіе „Народногъ Историописца“ подъ вѣдомствомъ Попечительства Просвештенія установило, — и точно опредѣливаюћи свойства, коя бы тай будући Историописацъ имати морао, у излаганю начина скупланя података представля, да бы понайпрво ова лица испытати требало, коя су годинама понайстарія и здравлѣмъ понайслабія. Што се пакъ начина издаванія скуплены података тиче, то суди онъ, да бы ове одна, чимъ њихово количество до десетъ

печатаны табака нарасте, подъ насловомъ „Припрема или Усѣви за нову Србску историју“ на светь изданата требало, и то по предложенымъ у истомъ његовомъ плану оддѣленіама, по коима бы се сва историја народна точно исцрпити могла.

Г. Дръ. Янко Шафарикъ после беседе о важности народне историје уобште, и о нуждности списавања не само новіе него и старе историје Србске, у сагласію са Г. Исидоромъ Стоиновићемъ, предлаже потребу установленя постоянога званія земальскогъ Историописца (као што ово и код млогя европейски држава постои), кои бы са знаменитіомъ постояномъ платомъ и сходнымъ путнымъ трошкомъ снабдѣвенъ быти имао. Што се пакъ дужностій овогъ Историописца тиче, то бы онъ не само податке за новію историју по врло цѣлисходномъ плану почестногъ Члена, Представника Княжескогъ, Г. Аврама Петровіевића, купити имао, него бы дуженъ было и све, што се было ближе было удаљеніе на целу Србску историју односи, прикупавати, и за тимъ сва известія и споменике, кое бы показаліо, найпре у періодическомъ дѣлу, у виду животописанія славны Србаля, описанія поедины важны догађая, бояна и т. д. съ точнымъ назначеніемъ извора издавати, а после тога, и почемъ изъ ове граѣе обширну нову историју Србіе спише, и о списаню старе историје потрудити се. За Историописца пакъ овогъ предлаже онъ редовногъ Члена овога Дружтва, Професора Историје у Лицеуму, Г. Исидора Стояновића.

Г. Сергіе Николићъ по представленю важности народне историје, и по изложеню, како бы се она писати имала, кадъ бы Дружтво ово млогочисленіямъ Членовыма снабдѣвено было тако, да би се у њему особито оддѣленіе за писанѣ народне историје устроити могло, — изъ опредѣленія овога Дружтва, и изъ његовогъ у овоимъ случаю положеня доказати труди се, да Дружтво ово неможе никако предлагатя, да се особито званіе Историописца установи. Онъ сирѣчь ово свое мнѣніе са тимъ подкреплява, што бы лице, кое бы за Историописца опредѣлно было, или изванъ овога Дружтва или изъ њега самогъ узето было, а нити Дружтву овоме приличи, да оно некоме другоме свой собственый посао предае, нити пакъ да свое собствене дѣйствуюће силе умалява. Будући бы се данде у обоемъ овомъ случаю та неслѣдственость показала, да бы Дружтво, поредъ свега тога, што в његовъ, тако реѣи, природный задатакъ и за историю народну бринути се, и што е найновіе предложенѣ списивання нове историје Србске изъ њега произишло, оно ипакъ овай преважный посао одъ себе удалявало: то онъ, Г. С. Николићъ, за найсходніе предлаже, да Дружтво изъ свои редовны Членова одбере она лица, коя се са историомъ радо занимаю, и да овыма прикупляћ података найпре овде у месту а после како по унутрашьности Србіе тако и изванъ граница њены препоручи. Но будући, да у последньима случаевыма, због званичны дужностій, млоги редовни Членови употребити се не бы могли: то бы найболѣ было молити Правительство, да редовногъ Члена, Г. Исидора Стояновића, одъ званичне дужности дотле ослободи, докле се податци за новію историју скупили, и ова списала небы; будући е, по његовомъ мнѣнію, Г. Исидора Стояновића и понайлакше заменити и онъ се на то као већъ занимавшій се а и сада занимаюћій се са Србскомъ историомъ, найболѣ употребити може. Ово предлажући заключава свое мнѣніе Г. С. Николићъ са тимъ, да се скупљени податци одъ времена на време безъ сваке спольне, осимъ дружтвене цензуре печатаю. —

Премда е дакле предпоменуто засѣданіе, у коме су ова мнѣнія прочитана, увиднло, да се међу њима само едина одъ неће важности разлика налази, што сирѣчь прва три Г. Г. Члена особито, и то одъ Правительства завысеће лице за Историографа препоручую, а последньій предлаже, да Дружтво само са своима личныма, а у нечемъ и вештественымъ средствама преважно ово дѣло извршити гледи, — и да бы се по томе мож'да и одма посредньій путь наћи могао: начимъ манѣ, да бы се овако важанъ предметъ у надлежно дуже разсуђенѣ узети могао, заключено буде, рѣшеніе овога питања до идућега редовногъ засѣданія одложити. Но будући, да у прво држаномъ редовномъ засѣданію закономъ опредѣлно число Членова скупило се није, то е рѣшеніе овога предмета за ово изванредно главно засѣданіе оставлѣно. —

Осимъ овога главнога предмета одъ прошлогъ главногъ засѣданія іоште и слѣдуюће у дѣловодномъ и економійскомъ приарењю спомена заслужуе.

1. Писмено изявлѣна е благодарность овога Дружтва Члену Совѣта Княжества Србскогъ, Г. Пауну Яновићу, на његовоме усрдію, кое е онъ Дружтву овоме найпре као бывшій Попечитель Просвештенія, при обновленю овога

Дружтва, а за тимъ као ревностный доскорашный Предсѣдатель његов показао; и уедно умољењъ е предхваљеный Г. Совѣтникъ, да бы по осведоченой ревности своіой у књижеству Србскомъ, и одако као редовный Членъ овога Дружтва у постизаню цѣли његове садѣйствовао.

2. Прiимљењъ е преводъ списанiя Г. Франца Палацкогъ, у коме овай знаменитый Чески Историограѳъ Законинъ Цара Душана критически прегледа, и овай са старымъ законымъ уредбама у Чеcкой сравнява. Преводъ овай издаіо е Учредникъ Новина Правительствены, Г. Милошъ Поповићъ, и Дружтву овоме съ томъ понудомъ поднео, да бы оно, у случаю уваженiя његовогъ труда, њему сараземрну награду одредило, а поменуто дѣло о своме трошку издало. Дѣло ово по рѣшенiю последњегъ редсасѣданiя предато е редовнымъ Члеповима Г. Г. А. Е. М. Синѳелу Сави Iовшићу и Професcору при Лицеуму Сергiи Николићу, да они мнѣніе своє о вредности његовой Дружтву овоме поднесу.

3. Почестный Членъ овога Дружтва Попечитель Финансiе, Г. Радованъ Дамяновићъ, изволіо е овоме Дружтву у име таксе за послату му диплому на почестно Членство 15 фор. сребра подарити.

4. Найпосле за ово време изишло е изъ печатиѣ дѣло Г. Архимандрита Гаврила Поповића подъ именомъ „Забаве за Децу,“ кое е Дружтво ово по рѣшенiю прошлога главногъ засѣданiя о своме трошку печатати дало.

О ѢЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ.

(Продужење.)

Я дѣлимъ писмена на шестъ врста. У првой врсти стоє она, кои су єднообразна и єднозвучна у обоимъ азбукама, а та су: *а, б, е, і, к, м, о, т.* О овима дакле нема никакве препирке. — Писмена друге врсте єсу она, кои су такође єднообразна у обоимъ азбукама, али су у истима разнозвучна; та су: *в, и, р, с, у, х*: ова доводе найвећма у забуну толико єдну колико другу страну; єръ Кирилци изговараю ій на єданъ начинъ, а Латинци на другій: ова, по мєю мнѣнію, треба сасвимъ преиначити, ако желимо до согласiя доћи. Али како ћемо ій преиначити? То е оно, о чему я избѣгавамъ изразити се, задоволяваюћи се само тимъ, да ій означимъ. Међутимъ само рећићу, да ій треба узети или изъ глаголичке, или изъ латинске азбуке; а найболѣ нека изъ глаголичке, а нека изъ латинске; како су у коіой ова писмена простiя и лѣпша; єръ у таковому бираню само насъ ови узроци мораю водити. А одъ речены шестъ слова и сами знамо, да су два само одъ некога времена садашньій свой видъ добыла; *р, у*, писала су се прiе, а и сада се iошть одъ многи у рукопису пишу, сасвимъ грчкимъ начиномъ, то єсть *ρ, υ*; и я мыслимъ, да бы найболѣ было вратити iймъ ову прећашню форму, само да бы се число овакы єднообразны и разнозвучны писмена умалило. — У трећой врсти стоє писмена, кои се у обоимъ азбукама врло међу собомъ у форми приближую, а єсу єднозвучна; такова су: з-ѕ ѳ-f ц-ꙋ ц-g; одъ овы имала бы се изабрати она, кои лѣпше изгледаю и течніе се пишу; ко ій мало разсмотри, увиђа одма, да су єдна произишла изъ други, њѣка одржавши простію и лѣпшу форму, а њѣка добывши ю. — Четврта врста садржана слѣдуюћа писмена, кои су управо наша и за нашъ єзыкъ нарочито скроєна; *ђ, ж, ѣ, ч, ш*; овака писмена наша браћа латински пишућа признаю за найсходнія, и занста одбацили бы безъ икакве затеге ова, коимъ се сада служе; сирѣчъ, *ђје, ѕ, ѣје, ć, č, š.* — У петой врсти стоє писмена ни єдноличка ни єднозвучна г-g, д-d, н-і, л-l, п-р, кои треба да двѣ азбуке међу собомъ замѣне, а то опетъ по положеному правилу п р о с т і є г а и л ѣ п ш е г а изгледа. О слову *и, ѕ*, већъ є была рѣчь у Београдскимъ и у Пештанскимъ новинама; мнѣніе, кое є ондѣ о тому изложено, мени се види безпристрастно и право. Писмена шесте врсте єсу тако названа писмена Вукова: љ, њ, мѣсто ль, нь. Ова писмена признана су одъ найславнія књижевника славянски за прекрасна и савршена; ова, одъ многе мени познате овостране и овостране младежи, на коіой лежи сва надежда наше будуће књижевности, у рукопису приватному употребљена; ова, латински пишућой браћи найвећма допадаћа се. Къ истима припада и слово еврейско ׳, кое є одъ г. Вука употребљено.

Осимъ овога, валяло бы испытати:

1. Да ли бы намъ требало двоякій образъ за самогласнике имати, или баремъ єдномъ надометнутымъ знакомъ оне означити, кои се отезаномъ гласомъ изговараю, и тако одликовати ій одъ други, кои се изговараю кратко. Никоя разлика изнеђу дугачки и кратки самогласника довести ће свагда у забуну странце, кои нашъ єзыкъ буду учили, а гдѣгодъ, ако и за часъ, дове-

де у забуну и насъ саме. Тако често када мы нанѣемо на овакове рѣчи: лукъ, мука, садъ, сѣдити, двоумимо, да ли лукъ значи оно, што се латински зове caepa, или оно друго, што се зове arcus; да ли мука значи angor, или farina; да ли садъ значи nunc, modo, или seminarium; да ли сѣдити значи sedere, или canescere; кое бы у првый махъ разумѣли, када бы дугачки самогласници были разликовани одъ кратки; нити бы намъ требало чекати; да правый смысао ованковы рѣчій схватимо, изъ садржаня предмета. Она разлика међу дугачкимъ и краткимъ самогласницима већъ одъ части постои у нашой азбуци: кодъ насъ се ы дугачко изговара, а и кратко: обадва служе за означити разлику између два понятія, коя се єдномъ рѣчи изражую. На пр. питати и пытати, бити и быти; мысо, сынъ, добры людій, добри люди. Што постои за овай єданъ самогласникъ, требало бы да за све постои; єръ мы имамо рѣчій двозначайны, и са другима самогласницима, пакъ одъ отезаня или краткости овы у изговараню зависи єданъ или другій смысао оны. — И Грци су имали и имаю: *o, ω, η, υ.*

2. Валяло бы испытати, да ли бы намъ требало узети іошть єданъ самогласникъ, кои бы се употреблявао у овимъ, и овима подобнимъ рѣчма: Србъ, срдце, дрво; и бы ли се овай самогласникъ могао означити словомъ єръ (ъ), пишући Сърбъ, сърдце, дърво. Слово єръ (ъ) и тако нейма никаква у азбуци гласа, а има право да свакому новоскованому слову буде предпоставлѣно. — Њки говоре, да овай неопредѣлѣный звукъ, кои се чуе у рѣчи „дрво“ између слова „д“ и „р,“ друго ніе већъ полугласникъ. Нуждно е опредѣлити, шта е то полугласникъ, и да ли управо быва полугласника у коєму єзику на свѣту. Може єданъ звукъ не быти колико другій ясанъ, али он тъ при тому звукъ остае, и читавъ изъ гласа излази, каогодъ и найясни. У нашему єзику сада се броі петъ самогласника: *a, e, и, o, y*; али у њкимъ єзицима европейскимъ и у свимъ готово азіатскимъ има іій више; пакъ ови што су одвише, и што не звоне тако ясни, као они петеро горезложены, не сматраю се никако као полугласници, него каогодъ и други самогласници. Таковы самогласника има и у славянскимъ єзицима; овдѣ буди доста напомонути бугарско ъ: в. пр. пѫрво; бѫди добѫръ и мудѫръ.

3 Да ли бы намъ требало єдно хѣръ (х) танко, а друго дебело, као што се и ово слово по разнимъ странама славянства негдѣ танко а негдѣ дебело изговара.

Правопись глаголячній има много покраћења; я мыслимъ да бы се єдно одъ таковы могло употребити као єдино средство за споити до некле мѣнія, корѣности и благогласія, коя насъ сада у смотреню єзыка раздваюю. Такова покраћења єсу в. пр. (Пр)здити, (Уд)лити; слово надметнуто стояло бы онде на знакъ корѣности, а могло бы се не изговарати, за угодити благогласію. Истина да она надметнућа ніе много лѣпо видити; али опетъ ни тако ружно, а я мыслимъ, да бы вредило жертвовати мало сполящнѣ лѣпоте нутреному савршенству и сношею партія. За сада буди ово о правопису доста.

(Продуженіе слѣдуе.)

РУКОНЕТЪ.

Што є ватри вѣтаръ, то є разстанакъ любавни, малу угашава, велику подпалюе.

Найболѣ средство противъ гоења есть, даню два цѣпати, а ноћу математику учити.

Свака є борба несоразумѣнѣ; да се партае познаю, престала бы борба.

Ніе свакій вѣштавъ геній, али свакій є геній роѣенъ вѣштавъ; онъ има пробу свію правила у себе.

Є. Авраковићъ.

ПРІЯТЕЛЬ НАУКЕ.

Филипъ, царъ Маћедонскій, савѣтовао є сына свога, цара Александра, да се занима свагда наукама и постиженіемъ знања: „да нечинишъ,“ говоріо му є, „коешта, за кое се я сада каемъ, што самъ ученіо.“

П. Николићъ.

ОДГОНЕТКА.

(Види № 15.)

Гумно. Оно се сваке године теше, а никада необрѣе.

НОВА КЊИГА.

Горскій Вѣнацъ. Историческо событіе при сватшеку XVII. вѣка. Сочиненіе П. П. Н. Владыке Црногорскога. У Бечу, слоенима Ч. О. О. Мехитариста. 1837. Съ ликомъ Данила Владике Црногорскога. — На 8-ку, стр. VIII., 116. — У Београду добыти се може кодъ т. Григорія Возаровића цѣномъ 40 кр. ср.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ШОДУНАВКА.

№ 17. Београдъ 25. Априла. 1847.

ПРОЛЕЋЕ.

Стужа зимна сваколика проће,
Данъ имлине пранаћетне доће,
Чисти с' влажно поље,
Безъ Лютога*) воље,
Зелень указуе.
Разведри се, бѣже облачине,
Престаю быт' тавне магуштине,
Умѣрена клима
Пушта своя крила,
На свако животно.
Удаљно зимомъ одъ насъ сунце,
Приближуе зажарено лице,
Разтеруе врачность,
На насъ пушта зрачность,
Свима тварма нуждну.
Тихій зефиръ преумилно душе,
Друмови се одъ топлоте суше,
Свакогъ срдце радость,
И велику сладость
Сада чуствуе.
Водоплови врозъ гудуре с' оре,
По долов'ма изворн жуборе,
Плаховиты рѣка
Разлеже се ека
Одъ снаге велике.
Свакій цвѣтићъ подигао главу,
Вышећимъ дичну одаваюћ' славу,
Цвѣћемъ с' дѣце ките,
Кое с' гласовите
Съ птицам' с' надпѣваю.
Красна пѣсна веселогъ пастира,
Кой удесно у фрулицу свира,
Поливи и гори
Веселости ори
Срдца невинога.

Андрія П. Соколовићъ.

*) Лютый разумева се м. Февруаръ.

О ЄЗЫКУ СЛАВЯНСКОМУ.

(Конецъ.)

Мы смо изцрпили нашъ предметъ: изложили смо садашнѣ станѣ главны нарѣчія Славянски, одъ части њиково теженѣ, и средства, кима бы се иста спонти могла. Многима ово споменѣ има се видити кимера, као што се нѣкима види и подоста лака стварь. Мы нисмо ни едного ни другога мнѣнія: едно обште нарѣчіе славянско не види намъ се химера, еръ оно лежи на самой природи стварій; а што лежи на тому основу, мора се сбыти; еръ оно лежи сувыше на тежньи свемогућой садашнѣга славянскога духа; еръ найпосле лежи на вѣроятной, готово вечъ изнестной будућности славянской, коя будућность учинити ће намъ найвећма нуждным, ма кадъ то было, едно обште нарѣчіе, и у приватнимъ и у явнимъ одношенама. Ово пакъ не види намъ се ни много лако, еръ међусобна и іошъ сасвимъ неукинута соревньивость племена, предѣлна пристрастія, поедина своелюбія, удаљность нарѣчія, и књижевно богатство, коя вечъ свако одъ исты има, и као своіомъ собственосhу дичи се, быти ће спосѣбно овому велике запреке. Али преваріо бы се, ко бы мыслію, да ће ти узроци быти запреке вѣкутраюће,*) тай бы судіо славянство подъ сувышнимъ обузећемъ садашньи, а іошъ выше прошлы околностій; а не бы рачунао на силно дѣйствованѣ моралны начела, коя одасвудъ сада у нашъ народъ продиру, на промѣну, кою су та начела вечъ учинила у духу свега народа славянскога, и на промѣну іошъ већу, кою ће у дужему течаю будућега времена учинити: мыслећи, да ће Славяни свагда остати соревньиви међу собомъ, пристрасни, себични, фанатики, глупи у интересима своима, тай бы очало о славянско-

*) ? — У.

му великодушію, и просвѣщенію; увредіо бы морално достоинство потомака наши: сварао бы противa едке моралне истине, коя свакій данъ у ману сумню долази, єръ свакій данъ то више падаю морални узроци, кои раздваю Славяне; и сварао бы противa едне истине књижевно-историчне, єръ мысао међусобнога приближанія нарѣчія већъ брои многе одъ найодличніи Слависта међу свое послѣдователѣ, кои се число свакій данъ све више умножава. — Дакле споенѣ нарѣчія славянски нити се може химеромъ назвати, нити ће се лако сбыти; али ће се сбыти. Ко бы пріе петдесетъ година пророковао Европи садашнѣ пробуђенѣ Славяна, нагло умноженѣ њиовога књижества, међусобну симпатію, кои се одъ єдногa края славянства до другога прострла и упалила као нѣкомъ електричномъ силомъ; ко бы онда было пророковао сво садашнѣ движеніе славянско, движеніе неуфано, чудновато, безпримѣрно у исторіи, тога не бы ли Европа была оцѣнила за сањара и химериста найпоѣга? Пакъ опетъ све се то сбыло. А пробуђенѣ славянско онда є много и много манѣ знакова појављало, него што ій сада појавіа дѣйствително нарѣчія споенѣ: ово не само знакове свое наступаюће животности појавља, него є єдна мысао већъ бачена у народъ, мысао, кoя има свое найтолїе обожателѣ, свое на све стране разгласителѣ; кoя стои у обштенародньмъ интересима; кою ће паравно народъ као єданъ главный свой интересъ пре или после обгрлити. Ово, повторавамо, неће се лако ни безъ борбе догодити; борба ће быти дуга и жестока; али ништа зато; никаква велика идеа ніе се у свѣту установила безъ борбе; и свака управо кроз борбу ојачала є, изправила се, очистила, усавршенетвовала као злато кроз огань; тако ће и о идеи свеславянскога нарѣчія быти; а време ће насъ болѣ него икаква умствована о тому извѣстити.

ИЗВЕСТІЄ

О Брзоукомъ Буквару и Живословной Штицы.

Познато є читательньма нашимъ, да самъ прошле године на свѣтъ издао прве основе къ Србскомъ читаню, подъ насловомъ „Брзоукій Буквар или Новый способъ написиванѣмъ, уподобляванѣмъ, составляньмъ и разставляньмъ слова, слогова и речій, научити књиги и писму невеште за 40 часова предавања Србски и ирквено-сливенски правилно читати и прилично на изустъ писати.“ Буквару овомъ додао самъ и приложіо таблицу или штицу, на коіой су ставлѣна сва наша граѣанска слова мала и сва она велика и лежећа, кoя се одъ малы своимъ изгледомъ разликую. Ево шта ме є на то навело:

Кадъ смо іошъ 1845 г. у лето, насъ неколико званичника и књижевника искали одъ Высокосл. Правителства, да намъ допусти отворити Недѣльне школе, а самъ између предавати се имаюћи предмета избрао да учимъ младиће (шегрте, калфе и слуге), књиги невеште, слова познавати и читати. Но израчунавши да ћу због други школски предмета у целой години єдва имати моћи 40 часова за предаванѣ, знаюћи осимъ тога, да ће мои будући ученицы због занята и службе мало времена у недѣльи дана моћи на повтораванѣ урока употребити, посуивао самъ, да ће они какавъ успѣхъ моћи учинити у читаню. Зато самъ се быо одма' у првый ма' рѣшіо, да іи неучимъ слова познавати и гласове њиове састављати и по старомъ и данасъ по явнымъ школама владаюћемъ начину (азъ, буки, вѣди и т. д.; буки иѣ-бѣ (не бя), люди иже-ли (не ля), ци єры-ци (не цѣ), добро єстьде (не дѣ) и т. д.), по комъ самъ и самъ учіо и єдва за три године успѣо, да могу натуцаюћи читати Доситеєве Басне и несмарецу Г. Вука—; него да іи учимъ по Буквару истогъ Г. Вука (а бъ, въ, гъ; а бъ-аб, а въ-ав, и т. д.), по комъ самъ негда као домаћій учитель учіо децу у у Сегедину и у Пешти, а овди почео приватно учити сына мога.

Но примѣтивши при овомъ методу ту тегобу, да ученикъ неможе лако ни добро разликовати єдиственe и просте гласиће особито согласны слова (бъ, въ, гъ, и пр.), него іи меша єдне съ другима и мысли да су єднаки, као што простакъ гледаюћи врло ситанъ бризаньтъ мысли да овай ніе ћошкастъ, и кадъ бы была зрица прилично поседнака, небы могао ни четири зрица єдно одъ другогъ разликовати, па да позадано каже: ово є оно, што самъ добіо одъ Петра, а ово, одъ Павла и т. д. Зато самъ, учећи мога сына, принуђенъ быо кодъ неки слова, комa гласиће ніе могао запамтити, подсећати га съ найпознатіимъ стварма, кое у почетку имена свога *онаке исте* гласиће имаю. И. пр. кодъ слова *д*, казао самъ му, да се опомене свога *деда*, па да по прномъ гласићу ове речи, кадъ га запитамъ, рекне, да се то слово изговара *дъ*; кодъ слова *г*, да се опомене *гуске*, па

да по првомъ гласиѣу ове речи каже, да се наведено слово изговара *ѣ* и т. д. У овомъ послу случайно му нашемъ, да се кодъ слова *і* опомене *иглє*, а кодъ *о обручъ*, и познамъ у даљњемъ ученю, да е ова слова найболѣ запамтіо и да нигда ніе ньіонъ (къ читаню служеѣій) гласиѣъ съ гласиѣемъ другогъ когъ слова променіо, нити е кадъ погрешіо, кадъ бы га упытао, да ми на штицы покаже, кое е *і*, а кое *о*?

Испытуюћи узрокъ овога, наѣемъ да е тай, што опоминаюћій на гласиѣъ слова знакъ, налази се у самомъ слову и што употребљьный предметъ, и у имену овога првый гласиѣъ, самимъ сматранѣемъ ученику на паметь долази, єръ не само да слово *і* изгледа као *иглє*, а слово *о* као *обручъ*, него и гласе, као почетакъ у наведенымъ речима.

Садъ помыслимъ у себи, кадъ бы тако могао у сваком слову опоминаюћій знакъ открити, по комъ бы се ученикъ сетіо, како се кое слово изговара и коя бы га руководіо, да на пытанѣ (по гласиѣима) кое е *а*, *бъ*, *въ*, и т. д. наѣе и покаже слова, коя имаю речене гласове, онда бы децы трудъ знатно много олакшао: выше неко Французи и Немцы, кои су за лакше познаванѣ слова, ова оживляли, н. пр. начертали дете, да прави пуѣке одъ сапунске пене надъ своіомъ главомъ, у виду слова і (као да е она права черта дете, а она надъ ньомъ точка пуѣакъ надъ детиньомъ главомъ); или кои су додали неке животиньѣ кодъ извесны слова, и пр. начертали кодъ *т* медведа због ньговогъ мумланя мъ мъ, кодъ *п* прасе због ньгове вике уи уи; или кои су само опоминяли на гласиѣъ слова додавши му предметъ, когъ се име починьѣ гласомъ успореѣеногъ слова, н. пр. начертали кодъ слова *в* навезъ - Vegelband (но кои нимало неизгледе на то слово) па да се дете овымъ предметомъ сети гласа наведеногъ слова Фъ. Єръ кои годъ ова три начина добро испыта, видиће, да првый ученику олакшава само форму или образъ слова, а не и ньговъ гласъ (произношенѣе), а друга два начина олакшаваю гласъ слова, ал' не и ньгову форму. И тако у првомъ случаю, кадъ бы ко упытао новогъ ученика, да му на простой штицы (коя небы имала никаквы спомагателны знакова) покаже оно слово, што одъ прилике изгледа на оногъ пуѣкотворца, онъ бы лако пружіо претъ на слово і, али кадъ бы га другомъ прилякомъ упытао, да му на простой штицы покаже, кое е слово і? ништа му ту небы ньговъ начинъ помогао. У друга два случая има іошъ манѣ помоћи, єръ по изгледу или форми, нити е *т* подобно медведу, ни *п* прасету, ни *в* навезу.

Много е лакше было момъ сыну, кадъ самъ му казао, да слово *о* изгледа као обручъ и да се изговара као првый гласиѣъ у речи *обручъ*. Єръ кадъ самъ му по томъ на простой штицы метнуо претъ на *о* и упытао га, како се изговара то слово? онъ е лако могао казати: изговара се *о*; што е одма на нѣму или у нѣму смотріо *обручъ*, а одъ ове речи уватіо првый гласиѣъ *о*. А кадъ самъ му другомъ приликомъ рекао, да ми на (простой) штицы наће оно слово, што се изговара *о*, писамъ ли га, изрекавши овай гласъ, одча подсетіо на речь *обручъ*, коя га е руководила да ми на штицы покаже обручу подобовидно *о*? — По точе лако му е было и написати ово слово, кадъ самъ заклонивши штицу, казао: напиши ми оно слово, кое се изговара *о*; єръ изговоромъ моимъ започео самъ му речь *обручъ*, коју е онъ одма у себи изрекао, значенѣ нѣно представіо и написао.

И тако уверенъ и убеѣенъ врлиномъ овогъ основоположенія, започнемъ слова редомъ прегледати и испытивати, ће ли быти іошъ коя стварь и да изгледа и да се съ прывымъ гласиѣемъ свогъ имена изговара као известно какво слово. Трудеѣи се дуже време око тога, изнаѣемъ найпосле за сва наша мала слова обште познате предмете, коя опоминю съ почеткомъ свога имена на гласъ, а своіомъ формомъ на фигуру слова: као што се може видити у момъ Брзоукомъ Буквару.

(Конецъ слѣдуе.)

КРИТИКОСЛОВНО.

Начинъ коимъ се може сваког у критизираню надиладати.

любезный мой,

Ты се кадгодь упустишъ у књижевна препиранія: ево ти найзанѣстнѣега начина коимъ можешъ побѣдити, баремъ предъ већинномъ публикума, сваког твоега противника, на было онъ мударъ као краль Саламунъ. — Совѣтоваћу ти найпріе оно што е поштено и разумно: не нападай на никога изъ злобе; но ако ли се рѣшіо чіе дѣло претрести само изъ књижевногa узрока, а ты отвори пріе сто очи да не бы што правѣтіо што бы было неосновано; єръ када бы ти се доказало после да си критизирао лакоумно, то ти не бы преко носа найугодніе дошло, а

што є горе, опасно бы за твою књижевну важность у публикуну заззвонило. Исто тако пази да буду основаня и познїя твои одговори, єръ да ти искрено кажемъ, найболѣ є критику разумно водити.

Аля када бы ти се догодило да бы мало посрнуо, ты неклони никако духомъ, него устани свѣло, и владай се овако. Немогући одговорити умѣстно, а ты одговори онако како болѣ знашъ, было то биле и неумѣстно, само да штогодъ одговоришъ: при томи ако іошть мало знашъ и ошибути твога непріятеля, казати му, на примѣръ, да онъ ніе вѣшть предмету о коему пише, да се мѣша у стварь кое незна, то си всѣ ты прилично успѣо у майсторїя, и остаће ти безъ сумнѣ слава побѣде, ако не кодъ людій строго учены, баремъ кодъ свію получены; што є за тебе и сувише; а ако найпосле тако неупутно и антиразумно умствовао будешъ да се твоему противнику досади, те онъ не хтѣде изъ презрења ни одговорати, тада си всѣ майсторина совршеный, и получићешъ найсѣайніи тріунфъ; єръ, за срећу твою, іошть кодъ многи постои то мнѣніе, да кои одъ препирателя правый умукне тай є побѣђенъ.

Но може ти се и то догодити да те твой противникъ тако окупи, тако ти забуши уста да му не узмогнешъ, или не узмешъ, ништа одговорити. У тому несретному случаю покажи сво твое присуство духа: метнувши са свиҷ на страну овай злосрећный књижевный предметъ съ коимъ ниси мого прокопсати, узми противника безъ затезаня вређати и псовати, напиши му штогодъ єзикословно*); кажи му да онъ незна шта пише, да є лакомысленъ, да є ароганть, да незна, ни науке, ни хальину нуждну у кою треба да се обуче; пакъ ако ти се свиди, кажи му чисто и то, да є будала. Ништа ти зато; обично ко болѣ псује, учењи є, и има више право. Наши ће се људій кои ће твое рѣчи єдва дочекати, кои ће ій свудъ разтрубити и пѣтарѣивати, кои бы те зато, када бы могли, свега позлатили. Истина да безпристрастне и управо учене особе казатиће, ако не явно а оно у себи, да си кукавица; али варишть ты за мало число ти строги катона кои све и свакога суде по педантичнимъ законима поштења и здравога разума. Главна є цѣль твоя та, да єдна часть читателя рече да имашъ право; имао га пакъ у стварн, или немао, ніе тебя много до тога.

После све те майсторіе, ако бы ти іошть остаяла кои бодля у срдцу, те бы сумньо да ли си се довольно опрао, а ты употреби послѣдна и найпорнія средства. У бираню ове не треба да будешъ много деликатанъ; такову наленкость остави людима манѣ вѣштимъ одъ тебе. Ты као човѣкъ способанъ и проетъ одъ свакога предрасудія, лати се твоега валянога пера, пакъ узми писати безимене чланчиће, у конма само што нећешъ именовати противника, у осталому тако ћешъ говорити да свакъ узмогне лако разумети да се на њега циля, пакъ свакояко ћешъ га задриквати, бы ли га како познао у обштему мнѣнію. Тимъ нѣму досађусшъ, а себе не излажешъ. То є врло комодно; то є гађати у човѣка изъ камена. Да си войникъ не бы ти такво што совѣтовао, єръ бы ти мого свѣтъ рећи да си страшльивацъ; али у писательству іошть се у обште не захтѣва тако строго наблюдаваньє чести као у воиству.

Найпосле ако се не бы ни тимъ задоволіо, а ты потражи найлюће твоега противника непріятелѣ, договори се са твоимъ пріятельима ближнимъ и далькимъ, тако да се са свію страна дигне на њега вика по новинама, или у брошурама. Публикуй одъ те свеобште вике, ако и неосноване, забунићешъ, незнаюћи да є то све твое масло, морат'ће на концу помыслити да твой противникъ дѣйствительно не имаћаше право, а тебе оцѣнити за човѣка особито нелеумна. И зайста ако ты нѣшто овакій планъ оснушъ и у дѣло приведешъ, и я ћу се увѣрити да си човѣкъ танкоумань, и достоинъ да получишъ єдно мѣстанце међу познатима фигурама Парискога Шаниари.

Ево ти у кратко, любезный мой, изложено неколико начина по коима можешъ остати побѣдоносанъ у свакой критичарской батки. Совѣтуемъ ти да ій употребишъ кадгодъ се нађешъ у нужди, єръ са истина іошть сада може се изићи на край; али када нашъ публикумъ буде у обште више ученъ, тада, любезный мой, совѣтуемъ ти да се уклонишъ са поля критичарскога, а потражишъ полѣ друго, гдѣ бы четніе мого обстати, и не бы баремъ сасвимъ незнатанъ и таманъ умро.

Препоручуюћи се твоему далѣму благоволенію,

есамъ

твой услужный

Матія Банъ.

*) Овымъ г. Банъ показуе, да ово, што є у „№ 15 Подунавке подъ „Бымословно“ речено, узима на себе. Драго намъ є, што се самъ изповѣдіо и свой лякъ свѣту показао. У осталомъ мы увѣравамо како њега, тако и свакога другога, да писатель онога чланка ничимо на њега мыслію ніе. А тко бы посумньо овымъ нашимъ рѣчима, тога можемо и самымъ рукописомъ убѣдити. Кадъ пакъ г. Банъ то узима на себе, нека му буде. У.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньижепечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 18. Београдъ 2. Маія. 1847.

УЗДИСАИ ЗА ЗЛАТОІОМЪ.

I.

Лѣпа вило, добра вило,
Коя пѣвашъ у горици,
Буди меня посестрима,
И посуди моіой жици
Пѣсму нѣжну, пѣсму милу,
Да валевниъ любавь силну,
Коя пали мое груди,
Пѣсму меня о посуди!

II.

Ако допре моя пѣсма,
Кудъ е болно срце шалѣ,
Хвала теби добра вило!
Срећа моя голема е. —
Голема е срећа моя
И доброта, вило, твоя,
Ако мене, сестро сладка,
Текъ разуме моя Златва.

III.

Дѣво мила, звѣздо сіѣна,
Облюблѣна моя Златко,
Ты си лица красна, байна,
А ине е твое слатко,
Тко те знаде свакъ те хвали
И сувише обожава,
А на болномъ моме срцу
Слика твоя вавѣкъ спава.

IV.

Шта ће быти іошть одъ тебе,
Ой сирото срце мое,
Са многима тим' желіна,
Што с' у теби вавѣкъ гое? —
Шта ће быти са тиих болонъ,
Коя тебе саде пара,
И радости сладке твое
Кобно гиіи, и обара.

V.

Ако допре пѣсма моя
До срдашца драге дѣне,
О, тада су све сувишно
Испуњене мое желѣ. —
Я нежелимъ у рай стићи,
Кадъ текъ очи смемъ подићи
На лѣпоту тогъ облика,
Гди се види райска слика.

VI.

А некъ буде да одбаци
Дѣва моя любавь свету,
Онда сте ми добродошле
Горке муке све на свѣту!
Вѣковитый болъ и туга
Некъ ми буду до два друга,
Не бы л' што пре прса ова
Разпала се збогъ болова.

Боривой Атлантићъ.

ЧОВЕКЪ И НОВАЦЪ.

Одъ Іов. Балукџіића.

Богъ е саздао човека, да га овай хвали и слави; а човекъ е изъ метала измислію ковати новацъ, да га овай хвали и слави. И какогодъ што е Богъ човека саздао по образу и подобію своме, т. е. какогодъ што е Богъ надъ цѣлимъ „вселеномъ," тако да е исто човекъ надъ овомъ земльомъ господаръ; исто е тако и човекъ по своме образу и подобію новацъ ско-

вао, да є надъ целомъ земльомъ па и надъ њимъ самымъ господаръ.

Богъ да човеку животъ, па како съ њимъ управи; а срећа му да новца, па како съ њимъ управи. Ако му родитељи животъ и здрављ не само чували, него и научили буду, како ће одъ младости до старости на ista пазити и умешно живити, онъ ће срећанъ и дуговћчанъ быти; исто тако, ако му новца не само стеку, него га іошть и науче стећи и стечено умешно уживати, неће, доклегодъ е жив, осиромашити. Онъ ће животъ свой законымъ и дречнымъ подмладкомъ, а остављено му главно поштенымъ и умешнымъ занатомъ умножити. Овай човекъ и надъ умре, спомењ у подмладку, а ако се наслћеномъ главнномъ и сарани, припадакъ остане му. Подмладакъ му є, одъ снажногъ, никаквимъ неваљаствама животъ свой и здрављ неогорчаваюћегъ родитеља роћенъ, дречанъ, и, никаквогъ неваљаства родительскогъ печатъ на себи неносећи, мора дуговћчанъ быти: а иманћ, кое му є одъ отца остало, поштенымъ путемъ и трудомъ стечено є, као права мука, сладко и пробитачно быт-ће. — Напротивъ тога овай човекъ, когъ родитељи у време дћтињства нћговогъ на здрављ му мотрили нису, а іошть манћ на исто, доклегодъ е живъ, да пази, учили га, мора назадань са здрављмъ и кратког вћка быти; исто тако, комъ човеку родитељи Богъ зна какво благо остане, а ненауче га исто умешно уживати, и своимъ трудомъ и мукомъ прнавлятн, благо то за мало времена трајти и проћи мора. Овай кадъ умре, подмладакъ му жигъ несмотреногъ живота родительскогъ, и непазећи на свое здрављ до раногъ гроба своъ носи; а сувише у съ туђимъ уздисанма сазиданой кући неседи.

Ово су два права пута, одъ кои сваній човекъ єдномъ, коимъ се упути, са найрођењемъ путникомъ своимъ, новцемъ, довћ е живъ путуе; а странпутице су ове: 1) Болесть, у кою човекъ, приликомъ каквомъ на здрављ своє заборавивши, падне и пролежи; новацъ е мимо чбага или у подеранъ истый спуштенъ и изгубљењъ. 2) Што е она болесть, кое човекъ покрай свеъ чувања, давде искушењемъ Божимъ, достане; то е новацъ праведно стеченъ изгубљењъ. 3) Човекъ у непокольной служби за слабу плату, есть новацъ узъ жену примљенъ. 4) Човекомъ у лудилу, бесилу или падаюћой болестя учињена штета, н. пр. уплћена кућа и нарушено здрављ тћлесно, есть новацъ прокартанъ. 5) Човекъ безъ подмладка, новацъ у воду баченъ. 6) Свћта одрекавшій се човекъ, есть њупъ новаца у земљи закопанъ. 7) Непријатељмъ заробљенъ човекъ, новацъ е у рукама тврдице. 8) Човекъ, кои велико што скрипи па се незна, есть новацъ подъ облигаціомъ одъ варалице и разбикуће, безъ сведока и хипотеке, издатомъ 9) Човекъ, кои у право име погине, есть новацъ (банкнота), коіомъ лулу запале. 10) А ако є кривъ човекъ погинуо, то є штета на неправедно присвоеномъ новцу. 11) Кои се своевольно убіе, удави или обеси, то су новци около стары и маловажны парнпца адвокату издани. 12) Люди су различне важности а новци вредности; лажљивны людій па и новаца има. Инвалиди су подеране банкноте и т. д. и т. д.

Изъ свега овогъ до-садъ реченогъ види се: 1) да никакве две ствари на овомъ свћту немогу єдна съ другомъ тако слично узпоредити се, као што се новацъ и човекъ*) могу; 2) да є истинита наша пословица: „*ако сло мы брата, нису кесе сестре,*“ еръ братъ да ти га є мати по сто путій родила, неможе быти роћенія одъ кесе; 3) да пословица Србска: „*лепа рћчь говоздена врата отвора*“ ништа невреди, еръ у данашня времена новацъ све ради, онъ самъ и пали жаря; и 4) да овай, кои има новца, свашта є, а кои га нема, ниподашто е, еръ пословица вели: „*богато мудро, одевено лепо,*“ а за оними двома савъ свћтъ грамзи.

ИЗВЕСТІЕ

о Брзоукомъ Буквару и Живословной Штицы.

(Продуженіе.)

Кадъ самъ са словима овако готовъ быо, зажелимъ моє изобретенію обявити и саобштити свету, да се баръ приватни учитељи њиме ползую и себи па и децы трудъ олакшаю. За-

*) И то самогъ човека разумћти ваља; женске па ове странпутице неспадаю, еръ женскр и одъ постања свћта па и данданасъ како природомъ тако и вашаромъ одъ мушкарца другочије; па зато су старе женске ниподашто арнвали, горе (?) него мы садъ. Мы смо одъ оны у томе само различити, што су оне због природне слабости о женскима слабо изпотимали, а мы опетъ за ону сиво, кои новца нема и неразбирамо; него осмо ли наиђеми женити се, за кућу и за новце питамо, а за женско ће кое се лако погодити. Кадъ простоте е наше нешто другочије; ова опетъ пошто погоди се съ отцемъ, и што ваше новца у кућу дав, болю добыо: еле овако — овако, женско ништа непреди; несуђуймо дакле старе и непросвћштене народе.

то према стању и годинама мои будући ученика Недељне школе, састављмъ поменутый Буквар, расделивши га на 40 часова. Садржаніе е његово слѣдующе:

I. Познаваньѣ малы, стоећи' слова по њиовомъ гласу, уподобляваньѣмъ и написиваньѣмъ.

II. Састављаньѣ слова по њиовомъ гласу.

III. Разстављаньѣ речій на слова по њиовомъ гласу.

IV. Изустно (на паметъ) написиваньѣ слова и слогова.

V. Читаньѣ по слоговима или слаганьѣ.

VI. Познаваньѣ велики' слова, кои се одъ малы разликую.

VII. Познаваньѣ лежећи слова, кои се одъ стоећи разликую.

VIII. Разстављаньѣ речій на слогове.

IX. Разликующи знацы и скраћене речи.

X. Печатана грађанска мала и велика слова съ њиовымъ наименованьѣмъ, по азбучномъ реду.

XI. Рукописна мала и велика слова по реду.

XII. Печатана мала и велика црквено-Славянска слова по реду.

XIII. Числа обшта грађанска съ њиовимъ изговорима, успоређена съ числама Римскимъ и црквено-Славянскимъ.

XIV. Таблица умноженія.

XV. Писмо ученика Недељне школе къ родителима, кое осимъ предизложеногъ, може за праваць служити наставницыма, предаваюћимъ по овомъ способу.

Желећи овай буквар увести у Недељне школе, као явно заведеніе, поднео самъ га на прегледъ и одобреньѣ Высокосл. Попечительству Просвѣштевія, и ово е средствомъ Одбора свога истый прегледало и одобрило.

Међутымъ започеле су се быле Недељне школе, и я самъ за мой предметъ (познаваньѣ слова и читаньѣ) добіо преко 150 ученика, кое самъ морао сместити у две собе, узевши Г. Николу Іовановића за помоћника, кои е такође по момъ начину и то врло ревностно азбуку предавао. Ученицы наши, међу коима е было неколико, кои су негда учили слова на ова позаборавляли, очекиваюћи одъ насъ, да ји учимо: Азъ, буки, вѣди, глаголъ, слово и т. д., немало су се зачудили, кадъ су одъ насъ чули, да та слова треба изговарати: а, бъ, въ, гъ, съ, па су неки одъ њи, особито кои су негди по старомъ обычаю учили, по нароши говорили: мы нећемо ништа научити одъ овы наши учителя; они насъ неучe! Азъ, буки, вѣди; него насъ уче, да бучемо, да гучемо и да сичемо! Нашто намъ то?

Разумевши за ово, трудилисмо се избити имъ изъ главе сумню и увѣравали ји, да ће они, само ако сваке недељ у школу на време уздолазе, и што имъ се покаже, узназе и приме, научити за шестъ неделя (кадъ ји седмый путъ у школи видимо) сва слова са штице и безъ штице написати и изговарати, и да ће неки одъ њи моћи записати свое име. А іошъ су се болъ уверили о нашой искрености, кадъ самъ одма друге недељ у школу довео мога сына, кои е већъ по момъ начину знао полагано сваку речъ (разставивши е на просте гласиће) прочитати и на изустъ написати. Н. пр. я самъ му на табли написао: *Богородица*, и онъ е найпре у овой речи свако слово по реду на гласъ исказао (Бъ о гъ о ръ о дъ и цѣ а) па саставіо и изговоріо Богородица. А кадъ самъ му казао, да напише свећа; онъ е найпре ту речъ на своје просте гласове (съ въ ѣъ а) разставіо, па оне гласиће (безъ ъ) написао и ямао речъ свећа.

(Конецъ слѣдуе.)

ЛЕКЦІЯ,

Како се може списателѣмъ постати.

Драгій мой! Я видимъ, да ты на силу Бога хоћешъ да будешъ Србскій списатель, те натежешъ и мучишъ се сваковако. Да бы у овой тежньи, кою те одвећъ яко напиње, лакше и болѣ успѣвао, я ћу ти одну лекцію дати, по коіой ако се узладаћешъ, ямачно ћешъ быти женіяльный и прывый списатель у Србству.

Кодъ изображены народа списатель, кои ће на полю литературе да ради, слѣдователно кои ће да буде народный учитель, треба да се научіо и да зна езыкъ, коимъ пише, и граматику истога. Кодъ насъ е то излишно. Ты, ако и наси ништа учіо, само ако си, на служби по трговини и тако ходаюћи по свѣту, случайно научіо кои странъ езыкъ, ако и не сасвимъ основано, „зареже перо, па пиши по своме вкусу, како ти кадъ изъ пера истече.“ И нарочито гледай, да се прво у познавана дашъ чути. За кою стварь незнашъ Србску рѣчь, скуй каку нову, само нека е корена Славенскога, ма напали Богъ зна какова варгда. Што више пишешъ у томе саставку новы сковани рѣчій, тимъ ћешъ се већма показати као казанъ филологъ у Србству, яко ћешъ и по себи быти „дебела незналица.“ Ништа зато. — Кадъ штогодъ предумешъ писати, гледай да се покажешъ

да си свуда ходь куће, само не ходь свог куће, да знашь за свашта савѣтъ, само не за свој гадъ, да знашь све болѣ начинити, само да нећешь сама да си болій; па да бы се іошть важнім показао, стави се на главу, само свою главу немай на правом мѣсту. А ово ћешь найболѣ постићи, ако станешь о језику философирати. Ту наравно и сама ништа неразумѣшь, па те неће ни други разумѣти; а наши прости люди, кадь чују кога говорити, кое немогу разумѣти, веле да нѣга, да високо говори и да є ученъ човѣкъ; и тако ћешь ты ходь простоте быти ученъ, премда ћете ученн люди држати за глупака. Ал' за то ты немари ништа: шта може нина поедины према слави мноштне? Философираюћи о језику нашемъ, дотерай га на правила туђега језика, коме мислишь да си нѣшть, неназеби што сваки језикъ, па и нашъ, има свои особита свойства и што се сви на сдањ калупъ дотерати немогу. Шта є тебн стало до те особине језика нашега: ты се само покажи, да стране језике знашь, а нека си in patria tua peregrinus. Далѣ наведи примѣре изъ други сродны језика, чимъ ћешь показати да знашь све Славенске језике, кое на твоју срећу слабо кои списатель Србскій зна, па ћешь тако ты быти прнвый надъ свима нима. А будући да и самъ незнашь ни сданъ Славенскій језикъ, па ни Србскій (за нѣга сань ти напредъ казао, да га немораш знати): то отиди коснъ пријателю, за кога знашь, да по мало разумѣ кои Славенскій језикъ, па поведи съ њиме разговоръ о Славенству, добро пазећи шта онъ говори. Његове рѣчи угубя тврдо, па кадь одењ куће, ты ій таки употреби у свој састављ, па паопако было. Шта ти є до тога сталo? — Тако и за подкрѣпленіе твога мнѣнія наведи мисли други ученн людій, и стара писма, кои ты истина нисн ни видіо, а некнолн читао, ал' си чуо за њи, ако и не башъ савсѣмъ основано. На тако кадь штогодь напишешъ, одпеси учредніку: онъ ће спровѣхъ, будући да ништа друго ни одъ кога нема, а самъ за све доспѣти неможе, за весолио прнмити и твою наказу, ал' ти неће хтѣти наготу изложити подсмѣху свѣта, него ће ти баремъ штплъ мало угладити и интерпункціе ставити. Зашто ты нетреба да знашь ни гдѣ кои интерпункція долази, премда за ово дѣца у основнима школама добываю розге. Будући пакъ да ты непознашешь ни Србска писмена, нити се она тебн допадаю, то можешть писати и латинскима, а ако хоћешь — и глаголичнма, особито за поније, па учредніку препоручи, (а неной га молити, зашто достоинство твое немате ни предъ кимъ понизити,) да прешше, на после ако бы те ткогодь на какавъ одговоръ позвао, н. пр. за неосновано всѣстіе о коемъ засѣданію ученога друштва, ты одбаци то одъ себе, а на учредника сву крнвицу баци, како ћешъ ты изнадъ свакога ударца остати; па шта више, іошть гледай, да учредника томъ привлакомъ съ кime завадишъ, немарећи, што ће те доцнѣ савѣсть гризти. Неной и никакву привлаку да пропустишъ, гдѣ бы се могао показати као важанъ полемикеръ или оцѣнитель чи: гледай, да у свакой чорби будешь мирођія. Н. пр. ако видишъ, да се дивнца о каквой књижевной ствари препиру, ты стани међу њи као посредственикъ, ал' болѣ — као судія, ал' неной ни једномъ да дашь за право, но сатирирай обоицу, како бы себи нећій ауторитетъ придобио; зашто ты треба себе да бројишъ међу ништа majorum gentium, па на све остале са твое высине съ нѣкимъ презирањемъ да гледашъ, немарећи, што ће ти се разумни люди смѣяти. — На кадь што предузмешъ писати, немой ни чекати, докъ њѣо чланакъ свршишъ, него чимъ толико напишешъ, што у једномъ листу нопина изићи може, то предай учредніку, да таки печата, зашто кодь тебе то све-нора лако нѣи — као изъ рукава. Нити учредніку казуй колнкій ће ти чланакъ быти; зашто кадь бы му казао, да ће ти чланакъ нпако велнкій, онъ ти га небы приміо, а тебн треба да є за тимъ стало, да се печата, немарећи што ћете се онъ на концу ратосиляти, кадь нади, да ти се чланакъ отегао као гладна година. И тако три четири мѣсеца непрекидно писати можешть, ништа зато, што ти мисли неће една изъ друге тећи и све у сакоју быть. То за тебе нека су маленкости. Нека є само написано, на како было, и што више, то є болѣ.

Ово ти є, драгій мой, лекція о списательству. Съ њомъ проучи іошть и ово, што у Србско-Далматинскомъ Магазину (мислимъ) г. 1837 пише: „Како се књиге граде?“ Но тима се правилима владай, па ћешь magnifique быти списатель Србскій — par préférence. Баремъ ћешь о себи тако мислити. На кадь си ты у твоіой глави увѣренъ, шта ти є брига, што памети люди противно о теби говоре. Ты само уврти себи у главу, да знашь сваштa, и о свачемъ пиши, а кадь те ткогодь стане критизирати, ты се владай, како ти є онномадне г. Матія Банъ препоручіо.*)

Ако ти се ова лекція допадне, я ћу ти и другу дати: само ни се ини.

Препоручујући се твоіой охоти, и желећи ти добаръ напредакъ, есамь

твој услужный,

Милошъ Поповићъ.

*) Види у № 17 Подунавке: Критикословно.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 19. Београдъ 9. Мая. 1847.

ПѢСМА МАЙСКА.

Озеленн чарна гора,
Озеленн густый гай,
Са истока руйна зора
Указа намъ любкій Май;

И природа даде цвѣћу
Све дражести личный чаръ,
Свега с' живогъ чуства крёву,
У милини трепти шаръ.

По шумици, густомъ лугу,
Славуи се чуе гласъ,
Пріятности те у кругу
Све весело око насъ.

Міо изгледъ поля райскогъ
Смртномъ чини с' жельный рай,
Подателю дана майскогъ,
Неучини томе край!! —

Ахъ! за мало ово трае,
Пролети к'о ноћный санъ,
Сунце вѣчно ћ' текъ да сіе,
Носи свѣту милый данъ. —

Све пропада земно што е —
Среће дане гута ноћь,
Света воля Бож'я то е
Ту нѣгова с' видн моћь. —

Саме стѣне руши сила,
Одъ брегова правн долъ, —
Майки узме сына мила,
Створи срдцу вѣчный болъ —

Ал' безъ тога нема быћа,
Нит' бы мог'о обстат' свѣтъ,
Смрть е животъ вѣчногъ живћа,
Земный проће као цвѣтъ.

Вѣчна мудрость къ срећи води
Сва суштества створа свогъ,
Умъ човека текъ невиди,
Што премудрый чини Богъ! —

Цѣль е свѣта: „Бога познат',
Створителя любит' свогъ,
Блаженству се вѣчномъ надат';“
На то насъ е сазд'о Богъ.

Сложно'дакле браћо драга,
Док' намъ млада тече крвъ,
Сѣмо сѣне вѣчногъ блага,
Што угристи неће црвъ!

Ёръ противче нагло време
И носи намъ живћа рокъ;
Што е прошло, доћи неће,
У природи ніе скокъ.

И любино сложно свѣтлость;
Л незнани гон'мо мракъ,
Истина е ту и ясность,
Да ћ'мо видит' славе зракъ.

Живко К. Іовановићъ,
Слушатель II. год. Философіе.

ИЗВЕСТІЕ

о Брзоукомъ Буквару и Живословной Штицы.

(Конецъ.)

Ето децо, окренемъ се къ њима, кои су се чудили маломъ домаћемъ ученику, ёсте ли чули и видили, да самъ я мога сына исто тако учіо, као што васъ учимъ, па ели доста одъ њега, шта зна? и верусте ли, да ћете кодъ мене за кратко време научити читати и писати? „Верусно господине! и слушаћемо!“ одговорише.

Недуго затымъ нашн се ученицы и сами на себи увере, да добримъ путемъ иду, и неки одъ њи, особито одъ они, кои пре нису слова

учили и съ азъ, буки вѣди незабуњивали се, съ брзымъ и добрымъ своимъ успѣхомъ нашъ су трудъ, сладко награђавали и врлину новогъ начина на велику мою радость осведочили.

Кадъ су за овай напредакъ неки одъ любителя просвештенія разумели, посѣћавали су насъ, надкадъ и съ доведенымъ са стране гостима, и у самой ствари видиле, да деца, коя пређе у књиги ни єдне черте ни су знала, знаю после 15, 16-огъ часа предавања, коя имъ се годъ реч (Србскимъ штампанымъ) словима напише, прочитати, а коя имъ се годъ изусти, съ истыма словима на паметъ написати.

Међутымъ є Брзоукый Буквар изъ печатњ изишао, и сви су га ученицы на даръ добили, по жељи Г. председателя Совѣта Стояна Симића, кои є, да ін у труду ободри, место њи за књиге платіо. И садъ су већъ могли ученицы далѣ у читаню изъ самогъ Буквара (пређе су са школске табле на свое таблице преписивали и учили) упражнявати се. — И тако могу слободно казати, да су наймањ њи 50 лица, будући да доције млоги одъ ученика изъ разны узрока — нису могли у школу долазити, пре заключеногъ теченія школскогъ, научили читати одъ прилике као наши часловцы, но болѣ одъ њи на изустъ (диктандо) писати.

Іошъ докъ се овай Буквар печатао, начертао ми є, на мою молбу, Г. *Емыл Іосимовићъ*, заступаюћій Професссоръ Математике, на єдномъ регалу, све оне предмете редомъ, комма самъ слова уподобіо, поредъ свакогъ предмета ставіо є одговараюће слово, и подъ свакій предметъ подписао є нѣгово наименованѣ, оцрвенивши му прво слово, да болѣ у очи пада. Но будући да самъ ову штицу науміо было на даръ поднети (кое самъ потомъ и учинію) младомъ, скороупокоеномъ Княжевићу Светозару, зато є Г. *Іованъ Шмихта*, иницираюћій помоћникъ, пречертао ову штицу, съ коіомъ очекиваю самъ одъ Правителства одређеногъ литографа, да є на светъ издамъ. Но докъ се литографія подигла и нужднымъ потребама снабдѣла, я самъ то време употребіо на усавршенствованѣ мое штице: неке самъ предмете за уподобляванѣ у познаваню слова згоднѣе нашао, а неке поне откріо, и тако ређи сва наша мала слова, осимъ ы, щ, љ, њ, оживіо. Зато се къ Брзоукомъ Буквару приложена и пре неколико дана изъ Литографіе К. С. у Београду изишавшна штица разликує у нечемъ одъ наставленія, коя самъ изложіо у Брзоукомъ Буквару.

У Буквару уподоблява се *м* мушьи, *л* леку, *ц* препу, а у штицы *м* жери (цоллштоку — Бет Зеїшаб), *л* лули, *ц* цигляма; у Буквару ни су нићему уподобљена слова *ѣ*, *ю*, *я*, *ъ*, а у штицы уподобљена су: *ѣ* ћдрилу или єлкену, *ю* юнаку, *я* ярму (за марвиначе, да непровалюе плотове), *ъ* зрту.*) И по томе неће быти нуждно за неуподобљена оставша слова употребити (нао што є у Буквару на стр. 7.) 7 и 8-мый часъ, него вали 7-мый. за ученѣ слова ѣ ю я ъ, додати къ онымъ пређашњымъ 6., а 8-мый задржати за познаванѣ неуподобљены слова, као што стои у Буквару.

Што се пакъ тиче саме живословне штице,**) осимъ свойственогъ нѣногъ употребленія при ученю азбуке, одъ велике ће она полze быти и за сваку нуђу, где има деце, коя ће доције (или коя су већъ почела) учити књигу, да се обеси или прилепи на дуваръ. Деца ће мала гледаюћи на ню (особито ако буде боядисана) нешто знати сама казати, н. пр. гле жабе! гле клъшта! гле гусала!, а за нешто ће упыта-

*) Г. Вукъ сумњаюћи се на стр. LXIX свога Рѣчника о гласу слова, каже, да се оно ставља кодъ *р*, да се не бы ово у читаню повукло или на предходећи или на послѣдуюћій слогъ, н. пр. умрьо, заъркати. Али я мыслимъ, да се у єдной и у другой за примеръ наведеной речи, чуе и опажа полугласъ *ѣ* (нешто између *о* и *е*) и то и у првой речи предъ *р* (кою бы онда требало писати умъро) и у другой.

Стоя самъ у моіой живословной штицы овай полугласъ дао слову *ѣ*, нарочито да се може писати у речма: скъратн (не скрьатн) въровный (не врьовный) и т. д. у обычнымъ књигама или рукописима, а у речницыма, у коима є нуждно поставлятн на речи знаке гласоударенія, где му се годъ гласъ чуе, н. пр. ърчакъ, смрть первый и проч. — Ради неке слѣдствености нема овогъ слова на живословной штицы после согласногъ на крају, где му се речный гласъ нечуе. Но учителни, кои предаю по момъ Буквару, могу због већегъ броя съ безгласнымъ *ѣ* печатаны књига ученицыма казати, да се ово никако неизговара.

**) Штица се она може добити у Београду у дућану ГГ. Браће Величковића, кодъ Осмотрителя Лицеум. Г. Даміна Поповића, и у дућану Г. Томе Стояновића, кројача — за 10 крајц. сребр., по недае се безъ Буквара, кои исто толико стає.

ти свое старіе, коя ће имъ онако изрећи и казати предметъ као што е подписанъ. Н. пр. за *д* неће имъ ређи: то е децо кућа, него домъ, како да ін навикне на изговараньѣ *дъ*, па ће дечица, запамтивши оне образе и њихова имена, лако узгредъ познати и подобовидна овыма предметима слова, коя могу исто тако као и самый предметъ именовати. После ін може човекъ пытати и на простой штицы и деца ће готово свако слово моћи погодити и казати: то е игла (за і), то е обручъ (за о), то е српъ (за с) и т. д.

О овомъ я самъ се уверіо на моіой одъ две године ћерки, коя е исправа дуже време гледала съ образима и одъ старія за неке ствари дознала како се зову; па кадъ смо после ову штицу уклонили и на њено место другу просту поставили, она е онда сва готово онымa стварма подобна слова називала именима подобны имъ образа или створій, кое е на пређашньой штицы познала.

Одъ ползе ће найпосле быти ова са образима (живословна) штица и за ону децу, коя ће, зако се овай методъ у явне школе неуведе — по времену учити познавати слова и по доякошньмъ старомъ начину: азъ, буки, вѣди, глаголъ и т. д.; єрбо ће сматраюћи дуже време речену штицу, поредъ образа аде, боба, петренице, гусала и т. д. навикнути се на форму стоећи' до ньи слова *а, б, в, г*, и лакше ће због првогъ гласиња у наведенымъ речма запамтити съ истымъ гласиньмъ почињоћа се имена слова: азъ, буки, вѣди, глаголъ.

Я тя дакле милый роде, предаемъ ово мое ново изобрѣтеніе, како бы твой олладакъ, *постижући съ познатима стварма непознате*, дошао за много краће време и съ малымъ трудомъ до основногъ читања и писања. Овымъ е начиномъ мой сынъ, тако ређи одъ игре, научіо читати и на изустъ писати. Овымъ су начиномъ лане, толики шегрти и калфе найвыше за 30 часова предавања упутили се, да садъ у читаню и писаню безъ учителя напредовати могу. Овымъ е начиномъ двоіћтна моя кћи (за коју е недавно Подунавка пріиећтила) познала фигуре и имена свію наши слова. Овымъ найпосле начиномъ научіо самъ я старогъ єдногъ чиновника, кои пређе пів ньедно слово познавао, да садъ уме подписати свое име и презиме, пробавивши съ ньимъ само неколико минута у предаваню нужны за подпись слова. — Но доста! да небы прешао мѣру съ препоручиваньмъ собственогъ дѣла и да небы когодъ ревностно мое препоручиванѣ дѣла роду полезногъ за собствену хвалу прогласіо.

У Београду 17 Априла 1847.

Исидоръ Стояновићъ,
Професоръ Обште Исторіе у Лицеуму К. С., Кавалѣръ Султ. Нишана Ихтикара и Членъ Дружства Србске Словесности, Одбора Просвештенія и Депутатіе Главн. Фондовъ школ. управляюће.

ИЗВѢСТІЕ ПРІЯТЕЛЮ О ЛЕКЦІИ

Како се може списателѣмъ постати.

Любезный мой,

Изишла су печатана у Подунавки два писма, єдно одъ кои одкрыла намъ сплетке кое неки списательчићи употребляюу у критизираню, а друго поучава о начину кояимъ се лако може постати списателѣмъ у народу нашему. Ова два писма, изузимаюћи подражаваньѣ конмъ друго е узело одъ првога савъ свой тонъ и читаве изражаје, занимательна су, а и користна за читателѣ; єръ, ако узмешъ изъ єдногa и изъ другога неке черте и удно саставишъ, имаћиешъ живый ликъ неки писателя наши. Требало е єдномъ већъ ударити безъ милости по глави многе дебеле незналице кои нећеду да признаю способность неки высокоучены людій, а напротивъ другге, кои су прама оныма бабе, уважаваю. Говоря се да е єданъ одъ ти незнаница, прочитавши Лексію о списательству, тако духомъ клонуо, да се е заклео да неће никада већъ узети перо у свое руке. Како среће кадъ бы се то сбыло! иначе съ ованимъ књижевницима зло за књижевство наше! оно ће у своіой колѣвци затрулити. Они су глупаци у свему, Кромѣ у безстыдному паранью; єръ иду найпріе къ сиромаху гос: Учредніку, и не престаю копати му мозакъ доклегодъ се Онъ не смилуе пріиняти њиховъ састанакъ у новине; а после казую свѣту да ій е самъ Учредникъ молію да му што за новине напишу; і) тимъ утерую га у лажь, кою бы требало свакако да онъ обѣлодани. Ина кодъ насъ и таковы књижевника кои, само при читаню немогу разумѣвати Французки или Енглезки, иначе знаду красно на истима езицима писати посветителна писма; 2) о чему

1) Учредникъ е моліо, и моли свакога, кои себе за то способна осѣћа, да пріиме у новине; ал' никога немоли, да му лажна и неоснована извѣстія пише. У.

2) Онай, на кога г. Банъ овде мысли, судіо о, да пристойность нискую, странюе човѣку, коме списаніе свое посвећуе, мѣговымъ езыкомъ писати, па ма каколіо кога, да посвету преведе. У осталомъ онъ нема г. Бану великыхъ полагата, да ал' е учіо, и учи ал', и зна ал' Енглезки и Французки? Онъ — г. Банъ — иначно му лекціе недае. Међутимъ учѣнъ е болѣ странъ езыкъ незнатя, него свой матерньій. У.

њиовъ собственый подписъ подъ такова не дае намъ сумњати. Други пакъ, (кои су служкарали по трговини) сада се упињу да писательина постану, те иду къ ученымъ људима нове сфере, и пишу оно што одъ ове чудовишта науке чую. Неки наведу г: Учредника да ињмъ њима извѣстія о засѣданію ученога друштва самъ на часто препише, з) ако ій хоће за новине добыти, а сиромахъ Учредникъ и на то се склони, те после, када се нора за извѣстіе одговарати, Онъ (невинъ) страда, и са лицама, коя иначе искрено люби, свађа се; а гос: списатељи, и ако се одкрію явно за сочинителѣ извѣстія, ослободе се некако одъ свакога одговарања, и измакну, безъ да ій за то совѣсть ни најманѣ гризе.

Я самъ се синоћъ страшно лютіо на једнога моега пріятеля кои е налазіо у писму, о коему говоримо, противорѣчія, я говорію да ніе могуће радити начиномъ онде назначенымъ. На примѣръ, Каже онъ, ко може наводити мнѣнія другихъ ученыхъ људій на подкрепљење мнѣнія свои, а да ніе никада књиге ти људій ни прочитао, 4) слѣдовательно како да дебела незналица мысли као и ученъ човѣкъ? како се може о једному предмету писати, а незнати о истому ништа? Како, изводити нове рѣчи изъ славянски корѣна, а нимало незнати ніодно славянско парѣчіе? Како, писати србскій а незнати србски?5) и самъ морао полудити 6) да му учинимъ докучити дѣйствителну могућность свію ти стварій, Кое у највыше сфере логике спадаю; али узалудъ: тврда с тикавина, пакъ неможе да разумѣ; само е признао да неки наши писатељи незнаю интерпункцію; єръ, говораше онъ, са сномъ муком коіомъ се г. Учредникъ пашти да ю поправи, она опетъ остае невалала, и управо интерпункція наши новина 7) една е особитость у књижевству. Види злобногъ и лудога човѣка! башъ е потрефіо! (I)

Да бы дакле овай мой пріятель разумѣо болѣ како се може писателѣмъ постати, одредіо самъ, ако тако захтѣвао буде, и я написати о тому друго једно писмо, кое бы појмліе њему было, те у истому обширніе и у свой многостручніи своіой овай предметъ изложити; друго: написатиѣ ако новинарска обстоятелъства то изискивала буду и начинъ Коиѣ се може одличнымъ Новинаромъ постати, и како овому треба поступати када други завидљиви новинари, жељни да му славу порушіе стану са много страна на њега насртати, као што се то ове године особито са једнымъ догађа; на концу послатиѣу једанъ критическій прегледъ неки красны пѣсама, лани изданы, а и іошъ штогодъ, може быти. 8)

Али да то све извршимъ, почекай да добіемъ времена и волѣ: неѣутимъ вѣруй да остасмъ жељанъ и увѣкъ готовъ да те у чему ти драго послужимъ.II)

— A revoir.

Твой дражайшій

Матія Банъ.

---

3) Не само „на часто," него и съ Латински писмена Србски да напише. У.

4) Г. Банъ ће се опоменути, одъ кога е чуо за ону пѣсму, коју е Мушицкій печатао и Латинскима писменима. Онъ ту пѣсму очима своима до-сада видіо ніе, нити ова каква е, ал' ю е опетъ вато употребіо у свой найновіи састављи „О Језику Славянскому," прежда напомо, како е у №№ 11 Подунавске о. г. доказано. Ето истине, да се могу наводити мнѣнія и књиге ученыхъ људій, а да се та мнѣнія и те књиге и непрочитаю! У.

5) То е самъ г. Банъ већъ више пута доказао, а понајбоље сада овыхъ „извѣстіехъ" своихъ. У.

6) Жао нам е; но гледат-ћемо да му помогнемо. У.

7) Къ себи руке дезере! — Писатель „Новина наши" лакано ће одъ г. Баша учити, гдѣ се интерпункціе имаю ставлати. Прво треба предъ своіомъ кућомъ ўбрие почистити, па онда доћи предъ комшійску. У.

8) Изволите; само немъ пишите Србски и читко, зашто се више ніе примати овако наказе и мрљотине, кое нитко неможе да чита, а преписивати нема тко! ће се печатати онако, како ій слагатель прочита, као што е учињено и съ овыхъ „извѣстіехъ," на кое опетъ е обраћена особита позорность, да ніе сходно оригиналу. У.

I) неки списатель укоћу сиудъ запите, други ћеђеду да често пресѣћаю разговоръ; Кои имаю право? они кои найболѣ и найприродніе означаю запитана и изјасніе мыслій. — Изостављіе заната може произлазити изъ непомћи списателя, али намећане њиово онде гдѣ не треба произлазіи само изъ невѣштине.

II) Нека се не чуде читатељи ако ово извѣстіе не буде написано чисто Србско-Поповићки: тому е узрокъ што оно ніе прошло изподъ угладителные десніце г. Учредника. Банъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 20. Београдъ 16. Маія. 1847.

ГЛАСЪ УСРДІЯ.

Бѣж' неслого, нестало ти трага,
У свемъ свѣту неста Србу врага,
Сынъ садъ престный Караѳорѣа влада,
Међу Србма да царуе правда.!

* * *

Птице пою в дне се гласомъ,
Србска майка поноси се Князомъ
Александромъ, сыномъ Караѳорѣа,
Храброгъ вождa, кои с' редко раѣа.

* * *

Србскій гудаць садъ свуд' пѣват' може,
Узнемирит' нѣга ништ' неможе —
Садъ е Србскій начъ и мишца кадра, ...
Тек' помагай Боже Александра!

* * *

Князъ е Србству и уставъ и правда,
Князомъ врлость све и свакадъ влада,
Сва народна да цвѣтаю блага,
И да с' множи Србскогъ рода снага!

* * *

Майка Србска поднои му даре, . . —
Да васкресне све юнаке старе;
За обрану и слободу праву,
Међу Србма да подиже славу — !

* * *

Сынъ Србіе нѣму с' садъ весели,
Што му станѣ у миру насели,
Да слободу и правду ужива,
Како може Србинъ да с' называ! —

* * *

Србска ћерка нѣму вѣнце плете,
Да му враан ништа несмѣте,
Караѳорѣа бичъ заръ неузнасте,
Кадъ предъ ньим' вы и пако дрктасте? —

* * *

Сва садъ Срби радостно пѣваю,
Караѳорѣа славу споминаю:
„О найчице, весела Србіо,
Караѳорѣе теб' е набаіо.“ —

* * *

Рода враге онъ свагда гоняше,
Мрака предъ ньимъ пекѣра дриташе,
Одъ моћногъ му знека и удара
Душманска се цигерица пара —.

* * *

Нек' се горде кедри и ливани,
Када Србна влада Србинъ славный,
Кои родъ свой люби срдцемъ правымъ,
Грудна брани и мачемъ крвавымъ.

* * *

О! пошли' нам' свемогућій Бого,
Србства дику, Александра Княза,
Све што хтѣо, то свакада мого!
Юнакъ само раѣа с' безъ оплаза —.

Стефанъ А. Перовићъ Црногорацъ,
Ученикъ краснорѣчія у Београду.

БОГАТСТВО И СИРОМАШТВО.

Будући е цѣна злата толико силна, да све овогъ свѣта красоте, као што су: достоинства, званія, притязанія немалѣ, великолѣпни домови и овы украшенія, богата трпеза и нѣна увеселе-

нія, продаваеме и промѣньиване бываю; зато се нетреба чудити, кадъ видимо, да богатство сви люди найвећма любе и почитую. Таково є младымъ людма нравственно и веома сходно, а почитаніе богатства раћа се и у внутренности њиовой укоренява, што они слушаю, а и често виђаю. Сва вишеречена предсказую похвалу богатства. Сва упражњнія, сва желанія людска, злато и сребро, подстрекаваю ій къ собранію богатства, на было то явнымъ или тайнымъ начиномъ, — само они ствар ову као сладость задовольства, и славу ходатайствену почитую. Сиромашство пакъ за безчестіе и несрећу подразумѣваю, кое є управъ овога свѣта несрећа, и бѣдно станѣ живота человеческогъ; а напротивъ онога є свѣта вѣнацъ славе и богатства безковачно-нетлѣный.

Но мы видимо, да цѣлый народъ у древна времена, (удивлѣнія достойна ствар), овоме мнѣнію напротивъ стои. Белерофонъ, хваливши Атинянымъ богатство, оковчао є свою похвалу овима рѣчма: „Богатство, рече, производи сво благополучіе рода человеческога; достойно є дакле, да га и богови и люди почитую.“ Ове послѣдиѣ рѣчи побуне савъ народъ Атинскій, кои се єдиодушно на овога стихотворца устреми, изъ града истерати га, но овай моляше народъ послушати понаћъ рѣчій њгови, у коима є мысліо хвалу овога богатства опровргнути. Ово є народу было слабо и недѣйствително извиненіе, врбо се є онъ яко огорчіо, нехотећи далѣ ченати возраженіе, кое є онъ у заключенію рѣчій свои опровргнути старао се.

Римскій народъ подобнымъ примѣромъ презираше богатство. Честолюбіе овога састояло се више у захтѣваню славе, него богатства. Свакій є одъ вьи, говори некій историкъ, свое отечество, а не себе обогатити жели, и сиромаштво у богатомъ отечеству већма, него богатъ у оскудномъ живити волію. Извѣстно є, да су се у сиромаштву воспитали Камили, Фабриџи и прочи; и као што су се онда достоинствима украшавали люди, умирали су, и после себе ни толико оставляли нису, колико є за погребеніе тѣла њиова потребно было; шта више, и чимъ бы кћери свое при удомлѣню даривати могли.

Овима подобнымъ были су и вики древни владаоџи; и мы съ великимъ задовольствомъ у исторіама врховногъ предсѣдателя Парижскога парламента читамо: о славномъ Іоанну (Де ла Вакерій), кои є славомъ и чесћу више, него трулымъ златомъ богатъ было. Онъ се престави съ овогъ свѣта и њговымъ трима кћерима никаковогъ наслѣдія останіо ніе, само єдну голу добродѣтель свою. Краль Лудовикъ XI. опочиве се њгове вѣрне службе, собственнымъ настояваньемъ своимъ ове три кћери Іоаннове прилично према стаіо њиовомъ удоми.

Єдно слово императора Валеріана научава насъ, како є сиромаштво у посльдня времена у овога држава почитовано было. Онъ Ауреліи, кои є после императоромъ было, за конзула произведе, и знаюћи њгову сиротаню, заповѣди своме кассе-хранителю, толико му злата дати, колико є човеку, таково званіе на себе примаюћемъ, потребно, и напише овако: „датћешъ дакле Аурелію, кога самъ я конзуломъ произвео, сва потребна къ уређењу обычнога игралишта; достоинъ є данасъ ове помоћи, сиромаштва ради њгова, кое њему истина више, него другима принося славу.“

Овако у сва времена, и у свима странама людскимъ мысле люди они, коя истиному достоинству и великодушію подражаваю. Ови достойни люди, видећи, да они, кои су недугомъ сребролюбія заузети, бываю малоумни и робовима подобни, неправлѣнною своя срдца богатству; великодушни су дакле и смыслени велику добродѣтель почитовали, т. є. сиротиню трпѣливо сносити, и као неко добро, а не зло уважавати ю. По мнѣнію овы людій, другій є степенъ добродѣтельи, кои притяжаваю богатство, и желе одъ людій чести, обратити га само на обшту ползу. Єдньимъ словомъ рећи: они то само за собственность свою почитовали су, што су другима дали.

Кимонъ, Атинскій военачалникъ, мыслећи, да є много богатства придобыо, заключи сво имань свое сугражанима своима подѣлити, и међу њима наге полазеће се одѣнути, и бѣдныма, кои су разнымъ обстоятелствима обколѣни, помоћи. Филопемонъ, задобывши одъ непріятеля силна оружія и коњ, такова є сва сугражанима своима раздао, да є на послѣдку истима и робове одкупльивао. Аратъ, войвода Ахайскій, избавивши отечество свое, облюбљенъ буде, и многе дарове одъ свію краљева получи, кое онъ измећу себе помири и несогласію њиовомъ край учини, дужника одъ дуга ослободи, бѣдныма нужду олакша, и роба изъ робства одкупи.

Упытайте дакле младе люде, шта и како мысле о овимъ вишеизложенимъ примѣрима, сравнивши ова славна и честна употребленія богатства, съ онима, коя злонравни люди чине,

кои на овомъ свѣту тако живе, као да бы се они сами за себе родили, и иманѣ свое угодностима само своима употребляваю, као: у увеселенію, тщеславію, обеденію, пійству, играма, и съ великомъ ревносћу такове угодности радо налазе, и почешће запыткую, кое іймъ спокойство душе прекрађую, и коима никакву ползу ни ближньима, ни пріятельима, ни старымъ и вѣрнымъ садрузима неприносе; но творећи ова, родъ свой, службу добры людій, човечество, па найпосле и само отечество свое презиру.

Свакій, читаюћи подобна дѣла, лако ће почуствовати у души своіой движенія одъ таковы происходеће. Я ій сажалѣвамъ, као и Аміота, кои е наукама друге просвѣштавао, а самъ таковоме сребролюбію преданъ было, те е тако славу свою помрачіо. Да сравнимо овакова благородна дѣла съ овима мрзкима и малодушнима инћніима толики людій, кои велика достоинства, и чинове, не изъ друге какове причине придобыти стараю се, него само да се обогате; и праведно можемо съ Цицерономъ рећи, да е сребролюбіе богомрзкій порокъ, а найвише у онима людма, кои великима достоинствима сяю, я кои е нарочито та дужность, да бы другоме оскудноме помоћь и милость благодѣянія чинили. Жеља богатства давле на послѣдку е таковый порокъ, кои и ученымъ людма велико нанеси безчестіе, и презрѣніе мѣсто славе и чести принеси.

Истина, да нема човека на свѣту, кои богатство жели небы, єръ видимо, да су многи сиромашни люди изъ таме на-едан-путъ на огрію сунце произшли; и оваковы людій има доста, кои, добывши богатства, много су благодѣянія чинили, и такова іймъ Богъ све већма уможава и разспростире — што они, познаваюћи станћ сиротињско, таково нигда заборавности непредаю; а напротивъ други, добывши богатства, сиромаха, кои іймъ доће помоћь просити, кои ждануъ одъ гляди скапава, простодушно одъ себе одбію, говорећи му: „Иди на ради.“ Оваково богатство, браћо, я небы ни желіо иматн, но волію бы равнодушно сиромаштво сносити, ма се никадъ и необогатіо, кадъ ћу сутра и я тако са сиромахомъ учинити. На кратко пакъ, нека свакомъ свое мысли, о овомъ богатству и сиромаштву простируће се, остану при нѣму, а я ћу се св. писма придржавати: „Кійждо отъ своихъ дѣлъ или прославится, или постыдятся.“

превео
Здравко Д. Іоанновићъ.

ОДГОВОРЪ НА ИЗПРАВЛЯНѢ ПОГЛЕДА У КРИТИКУ.*)

Кадъ е у Подунавки нашло *Изправлянѣ погледа у критику*, нашао самъ се у чуду, гдѣ г. писатель књижевны забава Србољюба укорава, да се благородне пристойности, достойне књижества и књижевногъ јазыкогъ разговора, у своимъ примѣтбама придржаваю ніе. Више самъ пута на подписъ погледао, да се увѣримъ, пише ли оно писатель књижевны забава: кадъ тамо, онъ, па онъ. Боже мой! како зна свакъ моралисирати, када му то у рачунъ иде! Г. писатель захтѣва пристойность одъ мене — ? Зарь ону пристойность, коіомъ е чаушко писмо написано, или прва критика противу читалиштногъ слова Г. Спасића? Ако бы башъ у реду и было, кадъ бы я біо у томе вѣштъ и придржавао се онога правца нѣмачкогъ писателя, кои е књижевнымъ забавама предоставлѣнъ! — Онай ми далѣ пребацуе некакво изврћанѣ рѣчій; ал' я за то толико знамъ, колико и за вѣштяну чаушка писма. Шта више, налазимъ у истый ма, кадъ онъ меня пребацуе изврћанѣ, да онъ самъ изврће. Наводи тамо, да самъ му казао, да се у одѣлу *срамотногъ случая налази, да се цигаљуку одда;* а у момъ *погледу* овако стои: да е рло срамотно за критичара, изметнута што е право, а у мѣсто тога ставити погрѣшно, и да се у томе случаю налазя писатель књижевны забава. Овако смысао све другочіе изпада, и ніе ни мало непристоянъ; єръ нико неможе казати, да е гореречены случай честанъ за єдногъ списателя. А што самъ казао, да се оддао цигаљуку, оно се разумѣва књижевномъ; єирѣчъ изтраживанно найситніе и незнатны погрѣшака, кое се више мань кодъ свакога списателя налазе.

Што се пакъ тиче ове две погрѣшке, кое самъ нашао у књижевнимъ забавама, сажалѣвамъ г. критичара, што іій ніе могао оправдати; онъ е хтѣо нешто казати, па е окренуо ствар съ єдне стране на другу, ал' ето муке, погрѣшна была, а погрѣшка остала, и остат-ће навѣкъ, нити има кога на свѣту, да бы іій могао оправдати, єръ што се догодило, догодило; гдѣ утичу рѣке, утичу; ніе Махмудъ и Яничаре уништожіо и редовно воиство завео; већъ

*) Види „№ 14 Подунавке о. г.

ово в завео Селимъ III, а Махмудъ в изтребіо Јаничаре, па редовно воиство умножіо. То обширно описуе г. Керингъ у своме путешествію по Турской, печатаноме у Карлсруе год. 1835.

Но неналазе се само две погрѣшке у књижевнимъ забавама; разсмотривши ій болѣ, нашао самъ друге две; па намѣравамъ и далѣ тражити, бы ли іошть коју нашао, да све заједно у Подунавки изложимъ. Међутимъ ово некъ буде довольно

Србољубъ.

СМѢСИЦЕ.

ЧЕСКА ЛИТЕРАТУРА.

Ческа литература прошасте године донела в 153 списанія и књига, међу тима 10 филологичкога и граматичкога, 7 поетичкога, 5 драматичкога, 50 новелистичкога и иначе беллетристичкога садржанія, 2 бесѣде, 4 историчка, 3 гео- и етнографички, 2 философичка, 6 педагогички списанія, 3 ботаничкога, 2 техничкога и економичкога, 2 иначе ученога садржанія, 29 вѣроисповѣдны и теологички списанія, 2 списанія смѣшаногa садржанія, 10 календара и 11 часописа. Одъ овы часописа 1 в енциклопедично-ученъ, 1 теологичкій, 1 педагогичкій, 2 популарно-економичка, 1 популарно-занатлійскій, 4 поучителна и забавна и 1 политичне новине. У Прагу одъ овы списанія напшла су 102, у другима градовима Ческе 16, у Моравіи 15, у Угарію 10, у Бечу 4, у Милану 2, у Ратиборгу 3, у Липсвой 1. Постављено ли у осталомъ, да многа Ческа дѣла у књижарницу и до обштега знања и недолазе, то се сопокупно число прошасте године напшавши Чески списанія може узети на 180.

(Моравія.)

СРБСКА ЖУРНАЛИСТИКА.

Зора Далматинска, пошавши странпутицомъ, изгубила в свако участіе кодъ публикума, и сада некъ мѣсто цѣлога табака издае своја числа на листовима само одъ половине табака. Мислили сво, да в Зора тимъ путемъ зборъ тога удвоила, што се нѣкимъ читательима незграпный правопись и аскетично-школастички чланци допадаю; но сада увиђаю, да Зора собственомъ тврдоглавошъу пропада. (Кѣтн.)

ТРНѢ И БОДЉКЕ.

* * * Єданъ малый, ал' ученъ човѣкъ завади се съ єдныма голіотскима противникомъ. „Ако неуѣутишъ," рече последный, „то ћу те у цепъ ноћ стрпати." — „„Ухъ,"" одговори малый, „„стрпаћ не у твою главу болѣ, зашто ту има више празна мѣста!""

* * * Єданъ пѣсникъ одъ средње руке обчествовао в насѣћавати друге списатель. Єдан-путъ рече онъ, да непознае горега пѣсника, него што в Н —. Некій домишљанъ доскочи му: „Господине, вы заборависте себе!"

* * * Єданъ незнатанъ човѣкъ запыта некога, шта бы на свой печатъ вырезати дао. „Я бы," рече, „радъ штогодъ знати, што бы такій показало, што самъ." Запытный одговори смѣшећи се: „То немате ништа болѣ изабрати, но єдну пуллу!"

* * * Єданъ богатый банкѣръ было в врло жалостанъ при смрти некога пріятеля. „Ахъ," говораше, „то в было прекрасанъ човѣкъ. Одъ 30 година были смо вѣрни пріятельи; было в горко сиромашанъ, живіо в и умро у бѣди, а никада ме ни за єдну пару замоліо ніе; о, онъ в было благородна душа!"

Р. С. Т.

СРЕДСТВО ПРОТИВЪ СТЕНИЦА.

Єдно поуздано у Грчкой обично средство, кое в Др. Ландереръ у Атини самъ съ найбольимъ успѣхомъ употребіо, есть неко бакарно уље (зейтинъ). Овога ради метне се у врело уље неколико бакрены новчића и ова се остане у њему лежати, докъ уље недобые неку загасито-зелену бою. Тимъ се потомъ намажу руке, гдѣ стѣница има. (Н. Л. з. З. Д. З. и Т.)

НОВА КЊИГА.

Смиљ. Стихотворна сачиненія Д. Михайловића, высокославне краљевске судейске табле заклетог нотарія. У Новомъ Саду, писмени І. Каулицій ц. к. књигопечатара 1847. — На 8-ку, стр. 96.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 21. Београдъ 23. Маія. 1847.

ЗОРА.

Сонетто.

Изъ паруча када руменога
Истокъ роди звѣзда цара,
И кадъ овай цвѣнилом шара
Врхе луга зеленога:

Своимъ окрѣпљѣнъ духъ човѣка ствара
Лако крупе дѣла свога,
Коимъ потомъ дана насцѣлога
Часи тежко справе пара.

Зора сама, што цѣо данакъ сирши,
Предузећа и найтежа крши. —
Братацъ Србе, садъ е зора!
Пукла намъ е мрака кора.
На обштему съ зоромъ гувну врши;
После сна, пре на данъ вапра! —

Павелъ Поповићъ Шабчанинъ.

НОЋАЙСКІЙ ЗМАЙ.

Повѣсть изъ новіи Србски ратова.

По Ческомъ оригиналу съ Нѣмачкога слободно превео Ватрнів Авраиовићъ.

Сяйно сунце освѣтляваше Србію, а нѣгове рѣке діямантa изливаху се на врхове славны планина Каблара и Овчара, одакле се у долину Мораве спусте, позлаћиваюћи огледало ове плодовосне рѣке и даваюћи цвѣтобогатымъ поляма и сазрѣваюћимъ усѣвима нову шару красоте и живости. Ова долина Мораве называ се съ правомъ Србскій рай, и текъ онай, кои е Грчке Темпе видіо, или о њима, као обыталишту богова и као пріятномъ мѣсту богиня, слушао, може имати понятіе о лѣпоти ове долине.

Али у она времена, о коима ћемо бесѣдити, нису ови благословени предѣли были тако дражестни као сада; да, цѣла е Србія была у црно завіена, уздишући у год. 1804 іошть подъ зулумомъ царски однадника, подъ сварѣпостима бѣсны дахія. Іошть е у то доба тиранскій Аганлія съ нѣговима участницима: Кучукъ Аліомъ, Мула Юсуфомъ и Фочићъ Мехедомъ у Београду сѣдіо. Іошть су њиови јничари и босанске спахіе, противећи се царской и вольи и заповѣсти, одъ єдного села до другога крозъ Србско отечество пролазили, храмове оскверњивали, одежде отимали, за коньске покровце употребљавали; іошть су принуђавали Србске дѣвойке, да предъ њима народно коло играю, кое су безчестили и голе наге у свое колибе шиљали; убіяли су старѣшине општинске и скоро свакога, о комъ су мыслили, да има утицай у Христіянскомъ народу; на кратко цѣла е Србія была подобна каквомъ мѣсту губилишта, на комъ су дахіе были убице, а Христіянски Србн невинне жертве, кое ни сама царева сила одвратити немогаше; и опетъ у толикомъ пространомъ свѣту Христіянства ніе было витко, кои бы гласъ противъ толики сварѣпостій подигао. Ал' крвца толики небројены жертвій ніе бадава Србску землю оросила.

У єданъ таковый лѣпый данъ, као што смо га у почетку наше повѣсти описати постарали се, њаше обаломъ рѣке Мораве єданъ снажанъ младићъ, испытиваюћи внимателно свакій лугъ пре него што бы у њега ушао, исто тако управляше онъ свое проницателно око найпре на обимаюће га планине и паше, па текъ онда корачаше у отворено поль.

Шароке, угасито црвене чакшире и зелена, златомъ извезена долама показиваше Србина, а нейначно украшеніе у коси, крпи брци, дуга

пушка, кою е свако магновеніе готовъ био избацити, у извезеномъ сядаю заденути пиштольи и съ обе стране оштрый ангаръ означаваху айдука, т. е. једнога одъ оны людій, кои су свакій часъ готови, да свой животъ за отечество жертвую, и кои данъ ноћь гоне дахіе, истребляваюћи тимъ начиномъ убійце свога отечества, и бунтовнике царства.

Садъ свране съ пута и управи свое кораке къ брду; изъ цѣлога његовога движенія могло се познати, да е нешто необично усмотріо. Погуренъ и дугачкима златовима талассћега се жита закрилћенъ, управи свой погледъ на једно мѣсто. О! оштро е айдуково око, а онай турбанъ могао е іошть болѣ у чбуновима, кои одсѣкъ брда чакъ до врха покриваю, сакривенъ быти, опетъ бы га айдуково око пронашло.

„Гдѣ е турбанъ, тамо ће се и глава наћи, па ако се тѣло изза зеленога зида и невиди, то опетъ имамъ доста добаръ ишћанъ.“

„Ха зулумћаре, ты си морао чрезъ опіюмъ полудити, те тако око Добрињ басашъ, или вальда си наслади последный остатакъ разума жертвовао?“

Съ тимъ рѣчма приближи се толико, да му тане изъ пушке за цѣло могаше ишћанъ домашити; на-єдан-путъ стане и у истомъ ока тренутку зачуе се у долини гласъ пушке, турбанъ одлети изъ чбуна, но никаква вика ранѣника ніе се могла чути, нити се могло примѣтити какво мицанѣ у шушњю, гдѣ е зулумћаръ сакривенъ быти морао, само неке танетомъ одбіене гране причињаваху шумъ у паданю и неке птице, поплашене пуцанѣомъ, прыше изъ свои гнѣзда преко главе айдукове.

„Я како ме люто превари.“ повиче айдукъ и удари се рукомъ по челу; „ей Стояне, а кудъ су ти очи, испале ти, да другій путъ њима, мѣсто танетомъ, пушку напуниш, небы л’ у напредакъ болѣ видіо, е л’ у турбану глава и кодъ главе живо тѣло.“ Затимъ набіе пушку, обеси е о раме и ноће управи къ стѣнама.

„Тебе е каковый богаташъ носіо,“ рече, кадъ е бѣо, црвенима прутама изшараны свилены турбанъ са землѣ подигао, и драго камење, коима е искићенъ био, прегледао: „да л’ си му главу у бѣжаню напустіо или су те побѣдителья изгубили? Што му драго, то барь знамъ, да су и наша браћа око Мораве наше побѣдоносне гласове изъ Ядра и Раћевине чули и разумѣли.“

Сотимъ се усправи и новиче радостно у долини: „Слобода и Србія, смрть дахіма! Урра!“ И съ друге стране одъ изпупчене стѣне загрми „смрть дахіма.“ То ніе био никаковый одзывъ. Стояне похита низъ брдо, и онамо, гдѣ се една узана путања спуштати почела, покаже се његовымъ очима у крилу шумны брегова једно лѣпо сеоце.

Овде е долина была шира и Морава чиняше уливъ, приближаваюћи се къ селу тако, да е цѣлый предѣлъ онай прекрасанъ изгледъ имао.

Но Стояне неимаћаше садъ очію за лѣпоту природе. Сво е село оживило, неки одъ обытателя његовы похитаю наоружани на брдо; вальда ій е Стоянова пушка поплашила. Ал’ кадъ опазе айдука, стану на полакъ пута; и онъ застане мало, стегне поясъ болѣ око себе, у комъ е турбанъ заденуо, засуче мало бркове и сиће повосито доле.

„Помози вамъ Богъ и света Богородица,“ рече Стояне, кадъ іймъ се приближи; — „мени се чини, да кодъ васъ може добаръ Христіянинъ безбѣдный пріемъ наћи. Петре Тодоровићу, я самъ твой гость.“ —

„Стояне Чупићу,“ одговори Тодоровићъ, „добро ми дошао.“

Ова два муша пруже єданъ другомъ руке и полюбе се у образъ, ту се Стояне Чупићъ и съ другима излюби и затимъ поћу къ селу.

Ни єданъ Србинъ необтерећава свога гоета съ пытанѣмъ у невреме, докле неокуси съ њиме хлѣба и соли и довле му подъ кровъ недоће и неодпочине. У цѣломъ се селу разгласи име пришелца, свакій му се ту живый чуди и радуе и поздравля добродошлицомъ милога гоета. Онъ е био њиновъ старый познаникъ, барь по имену.

Њиновъ предводитель и кнезъ Петаръ Тодоровићъ вратіо се было изъ Шумадіе и съ Колубаре, приповѣдаюћи іймъ о побѣдама у Ядру и Раћевини, кое су његова, лично позната му браћа надъ непріятелѣмъ одржала, о буни Србской око Саве и Шумадіе, о юначкима дѣлима айдука Ћурчіе и Чупића, о Попъ Луки Лазаревићу, о Якову Невадовићу; његове су рѣчи были просте и неуглађене; кадъ човекъ истину говори нашто му углађене рѣчи? Само се лажь облачи у лѣпе разговоре. —

(Продуженіе слѣдуе.)

КРИТИКА.

Имао самъ срећу одъ повременогъ изданія Г. Петрова: „Збирка разны полезны и забавны предмета," часть V. кодъ некогъ могъ пріятеля видити. Узмемъ ю съ намѣреномъ, да видимъ, шта се у њой садржи, и при првомъ погледу падну ми у очи „Живототописанія знаменити светаца."

Наравно, да ме се то, єдно као Христіанина, а друго као Богослова, одъ свію други у књиги поменутой находећи се предмета, найвише тицати морало.

Найемъ страну 78., почнемъ житіе С. Апостола Петра и Павла пажљиво читати, и примѣтимъ одма, да г. Петровъ овде гди гди о њима оно потврђава, што се мени невѣроятно быти види; и зато ћу пека у смотренію тога примѣчанія одъ стране мое да учинимъ.

1. Я невѣруемъ да є апостолъ Петаръ првый међу Апостолима быо; —

2. Я се сумњамъ: да є онъ у Римъ отишао, ту у затворъ заєдно съ Павломъ бачєнъ и после девет-мѣсечнога заточења у 66. година н. рођења Христова распетъ, кадъ и Павле, у истой сирѣчъ години, погинуо.

Првымъ быти, или, називати се таковымъ, значи: већиномъ быти како у смотренію части, тако и власти одъ оныхъ, међу конма є тко првый. Но я невѣруемъ, да се Петаръ у одношенію други Апостола као таковый сматрати може. Єръ Спаситель самъ ясно говори: у Лук. 10, 13. 14. „Иже аще хощетъ въ васъ великій быти, да бѣдетъ вамъ слѣга: й иже аще хощетъ въ васъ быти старѣй, да бѣдетъ всѣмъ раба". Апостолъ Павле у II. ко Кор. 12, 11. вели: „Ничимъ же не лишихся перекрѣшнихъ Апостолъ"; и ко Гал. 2, 8: „Споспѣшествовавый Петрѣ въ посланіе обрѣзанія, споспѣшествова и мнѣ во языки". На ово сматраюћи Кипріанъ (de unit. Eccl.) каже: „прочи Апостоли значили су исто толико, колико и Петаръ, и имали су равну честь и власть." „Мы знамо, говори Cardinalis de Cusa (in Conc. Cath. lib. 2. cap. 13.) да Христосъ Петру ніе никакву већу власть, него другима Апостолима дао; почемъ му ништа ніе рекао, што небы и другима; єръ како годъ што є Петру казано: „Єлика аще скажеши на земли, сказана бѣдетъ на небеси; й єлика аще разрѣшиши на земли, разрѣшена бѣдетъ на небеси," — речено є равнымъ образомъ и прочима: „Єлика аще скажете на земли, сказана бѣдетъ на небеси; й єлика аще разрѣшите на земли, разрѣшена бѣдетъ на небеси". И премда є Петру речено: „Ты єси Петръ: й на семъ камени созижду церковь мою, й врата адова не одолѣютъ ей," — ништа мањ разумѣва се подъ каменомъ овымъ самъ Христосъ, кога є Петаръ вѣровао и исповѣдао. А ако бы се чрезъ рѣчь ову „каменъ" разумѣти хтѣло каменъ основный цркве; то мораю се онда, по Іерониму, и сви прочи Апостоли као саме стѣне разумѣвати; єръ нико не сумња о томе, да 12 оны стѣна основны, — о конма у 21. глави откровенія Іованова рѣчь быша — Апостоле не означаваю, и зато съ пуным правомъ можемо рећи, „да су сви Апостоли єдну и исту честь, єдну и исту власть съ Петромъ имали." И башъ због тога назива западна црква Апостоле у предговору, — кои она о празднику ови поћти дае —, безъ разлике, намѣстницима цркве и пастырима стада свога. „Per beatos Apostolos tuos continua protectione custodias, ut iisdem rectoribus gubernetur, quos operis tui vicarios eidem, contulisti praesesse pastores."

Ако се тко съ овима, къ оправданію мога невѣроятія, приведеними доказателствима не задоволява; томе на служби стоимъ прстомъ у Библіи и таково мѣсто показати, гди Павле Петра явно предъ другима изобличава.

Но можда г. Петровъ речевымъ: „С. Петаръ се именовао првый међу Апостолима" — разумева то: да є онъ само, у смотренію изчисляванія Апостола, прво мѣсто заузимао. Ако є тако, онда бы нуждно было, да се онъ болѣ изясніо, или слогъ тай прећутао, или, кадъ є већъ рекао, и ове рѣчи: но не свагда къ онымъ додао быо; єръ има мѣста у Светомъ Писму а имено у Лук. 16, 7., гди Петаръ после свію ученикома вайзадніи стои: „Йдите рцыте ученикомъ Єго й Петрови."

Писатель треба свагда, а особито кадъ о овако субтилнима и тугалнима цркве тичућима се предметима пише, добро на умъ да се узме. Я неговоримъ ово безъ узрока. Єръ често єдна єдина рѣчь, на своме мѣсту неупотребљена, може велику несрећу у цркви и съ њоме скопчаному народу породити. Тако ова рѣчь: „filioque"— по себи (сама стоећи) незнатна, но одъ западны у Символъ вѣре уметнута, колику є хуку и буку по цѣломъ Христіянскомъ свѣту, колику распру међу нашомъ и западномъ црквомъ подигла, тако, да є на послѣдку у дружству съ другима раздѣлніе обоє проузроковала.

(Конац слѣдуе.)

ПРАВДА СЕ И НА СКОТОВЕ ПРОСТИРЕ.

Карлъ, војвода Калабріе, званій данъ суђаше у Неаплу у присуству свои савѣтника и други дворана, кое онъ сабираше у свой дворъ: и боећи се, да небы стражари сиромасима и убогима забрањивали улазакъ, было е дао обћсити єдно звоцце до сале, у коіой суђаше, коега конопчићъ висаше на полю изванъ ограде тако, да сваки сиромашакъ, чимъ бы звонио, было е предъ Принца одна доведенъ. Маторо некакво клюсе, пролазећи туда и чешући се о зидъ, случайно дрмне за конопчићъ и звони. „Отворите," повиче Принцъ, „и нека уће ма ко было." — „Ніе нико него конь г-а Капеціа," одговори стражаръ враћаюћи се; присуствуюћи стадоше се смѣяти. „Вы се смѣете," рече Принцъ, „а незнате, да се правда простире чакъ и на скотове. Нека се зове Капеціе." — „Зашто пушћашъ да тако тумара и блуди по сокаку твой конь?" рече потомъ Капецію, кадъ е было дошао. „„Господару," одговори кавалѣръ, „было е онъ некадъ врло валянъ конь. Двадесетъ пута было самъ у бою съ њиме и увѣкъ ме е добро послужио; но сада е оматоріо и ніе више ни за што."" — „Дакле си га само дотле држао, докъ те е могао служити, а сада га оставлящъ нѣговой немоћи и другима на тереть? Я ти заповѣдамъ, да га таки водишъ кући своіой и ранишъ, као што си га раніо докъ е у снаги было; иначе ћу те лишити свіо твои чинова. Праведанъ треба быти и према скоту!"

А. Б.

СМЋСИЦЕ.

АНЕКДОТА.

Господинъ Н. дође кући своіой и за некій предметъ покара свою госпу Н., а потомъ на дужност свою отиде, съ кое опетъ на време дошавши кући, наће госпу срдиту и ћутећу тако, да ни на єдно питанѣ мужа свога одговарала ніе. Ћутанѣ ово она продужи, у комъ и више дана протече, кое господина доседе и принуди, што пре побришути се о начину, да госпа проговори. Єданъ-путъ, када е госпа опетъ у опаку болесть пала, господинъ уће у кућу и као нешто узненирен, почне изъ єдне собе у другу проходити, на све стране око себе потрећи, и све што наће преметати, да ни єдну ствар на миру оставіо ніе. Ово тумаранѣ господина гледаюћи госпа, ніе могла ћутанѣ свое далѣ продужити, приступи господину и као уплашена повиче: „Шта ти е човече, шта то тражишъ?" Іоштъ оне рѣчи она ни изговорила ніе, а господинъ као у найвећой радости, окренувши се госпи, одговори: „Любезна жено! я твой єдикъ тражимъ, мыслио самъ, да си га изгубила!"

Одъ овакe играчке постыћена госпа, никада се више ніе свѣнула и предъ мужемъ на нѣгова пытања ћутала, него е свагда лѣпо га предусрѣтала, и већъ што е онъ хтео упытати, она е напредъ погађалъ и одговарала.

М. Крапинѣцъ.

МУДРЕ РЋЧИ.

* Како людя, кои ногу или руку изгубе, све єднако на овима удовима болове осећаю, дакле мысле да ій имаю, тако и сустна лѣпотица іоштъ у своіой петдесетой години мысли на силу свое дражести.

* Тко хоће да возпитава, мора самъ возпитанъ быти.

* Ахъ како е кратко време, а како су огромне књиге!

* И найгора књига има свое читателѣ, као: списателя, словослагателя, поправника, цензора и може быти каквогъ критичара.

* Благо човечества нешто башъ велику науку одъ насъ, природанъ човекъ више међу наукама као Сократъ на піяци: „Хвала Богу, колико има овде, што ми нетреба."

НОВА КЊИГА.

Златна Зрна за младе и старе обоегъ пола съ немачкогъ превео *Димитрій Аврамовићъ, Живописацъ. Свезна II. У Београду, у Княжеско-Србской Књигопечатньи* 1847. — На 12-ни, стр. 80.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 22. Београдъ 30. Мая. 1847.

МОЛБА СРБСКОМЪ ГЕНІЮ.

Кудъ си крен'о? стани једномъ,
Густый хаосъ родъ векъ скрв!
Све за магломъ, стазомъ бѣдномъ,
До'кадъ мыслишъ ходит' ты?

Вѣкъ пролази, младежъ гине,
Заръ да Муза трпи то?
Коват' рѣчи, дизат' име,
Знай безъ сѣдбе пустъ е до'!

Бѣж' изъ ланца, разви крила,
Сини полѣтъ, проспи планъ!
Време пште, тужи вила,
Часъ е разгнат' тебн тамъ!

Не ход' старымъ, кадъ мо'шъ новымъ,
Средный путъ е теби лакъ. . !
На гдѣ желишъ, доѣ'шешъ съ овымъ,
И твомъ роду дати зракъ!

Гдѣ е тежко, тамо пошьли:
„Любавь, слогу, волю, трудъ!“
У нов калпакъ, старой пошьли,
На ѣешъ сблажит' Србску ћудь. . !

Ніе л' Равнъ, тако Дмитаръ,
И съ њимъ Стойко, мили свим'?
Ты докъ дођешъ болѣ хитаръ,
Вѣкъ ће проћи савъ у дим. . !

Из' докъ рѣчка скушшъ наказъ,*)
Заръ у тами да спи духъ?
Тай текъ пѣтлу давъ е разсказъ,
Подъ зло време дават' звукъ! . .

Кадъ филологъ крчи језыкъ,
Ты му слѣдуй, и држ' умъ —

На то Вуковъ якъ е физикъ,
Аз' свим' љолькам' не буд' кумъ. . !

Де векъ блесни, мракъ свудъ заће,
Надъ Славенством слога бди!
Съ Бѣлогъ Града, одкудъ раће
Србу зора, ништем' мы! . .

Ту некъ дружтво, и тог' органъ,
Твомъ развитку даде скокъ!
Са свег' свѣта духъ народанъ
Да т' окушне сладкій сокъ! . .

Къ том' гле смысли! и то марно; —
Не'шъ ли? укоръ теб' и стыдъ!
А напротивъ теби хвално,
Србскій спомень, вѣчный зидъ. . !

У Цриойгори.

Г. Срдићъ.

*) Свакогъ новатъ свој некъ чеше,
Нит' е нуждно ком' да реше. —

С.

НОЋАЙСКІЙ ЗМАЙ.

Повѣсть изъ новіи Србски ратова.

(Продужен'е.)

Нѣгови га земляци разумѣше, па срдито стану засукивати брковe, стискивати руке у песницу; очи іймъ се запламте; накратко сви се знаци пробуђене слободе поваше.

Но кадъ заче Тодоровићъ о юнаку Србскомъ Карађорђу прійчати, како е спахіе уништожіо и како све Србе на оружіе позыва, скочи неразлучный другъ нѣговъ Мяленко и повиче: „Брате Србине, я те разумѣмъ! Ятаганъ у едну а пушку у другу руку, па юришъ на наше крвопіе.“

Обазрѣвши се настави далѣ: „Кои ніе свое срце зулумћарскимъ псима баціо и у ланце робства сасвимъ оковао, тай века поће за нама.‘, Тодоровићъ скочи међу њи и заошія пушку

преко главе говорећи: „Браћо, време је дошло, да се осветимо!“ а људи повичу: „Амин.“ Они се латише оружја и после неколико дана тегла с радошћу ријка Морава кроз ослобођене предјеле одъ Делиграда скоро до Дунава. Радостни гласъ слободе заазвоња по цѣлой Србији.

Ніе дакле чудо было, што су се радовали, кадъ су овога на гласу јунака својима очима видјли.

„Добарь знакъ,“ говораху једни; „онъ намъ за цѣло носи добре вѣсти,“ рекоше други. „Ал' шта ће то бити?“ запитиваху љубопытно једанъ другога. При свой овой љубопытљивости ніе ни једанъ одъ ньи новога госта пытанѣмъ обтерећавао, еръ су знали, да ће пре ил' после чути норати, и тако само кметови уђу са Стоянома у Тодоровићеву кућу. Овде поздрави Тодоровићъ са кметовима іошть једанъ-путъ съ добродошлицомъ Стоява. Затимъ изиђе на полѣ и скоро се опетъ повратн, носећи на једномъ дреневомъ таньиру соли и хлѣба, нѣму слѣдоваше нѣгова сестра Јелена, поносъ дѣвица, найвећа љепотица у цѣлой околини, држећи у једной руци стакло съ ракіомъ, у другой пакъ чашу. —

Докъ є Стоянъ съ прочима хлѣба и соли во, често га є Јелена крадомъ погледала, но найдан-путъ побледи и мал' што ніе испустила стакло. Страшљива дѣвојка! Уплашила се може быти зато, што є помислила, да є Стоянъ човека убіо, видећи му турбанъ за појасомъ? Но заръ она ніе Србкиња, заръ ніе она до-садъ нигди убіене људе гледала, одъ кои се ніе толико плашила? Вальда іой є истый турбанъ познатъ? Но заръ су турбани једнаки? Или вальда є овай турбанъ сасвимъ друго значењ за ню имао? Идемо да видимо. —

Кадъ су мало хлѣба поели, окрене се братъ къ њой, прихвати стакло съ ракіомъ и нагочи госпма. Стоянъ Чупићъ устане и наздрави овако: „У славу наше вѣре и у слободу Србску,“ а други: „Амин.“

Јелена покуни главу, а угасито руменило просне іой се по лицу; чути се могао слабый гласъ: „куку мени,“ како е изъ нѣны уста излетіо. Почемъ се сви обреде, узме Стоянъ Чупићъ на-ново чашу и рече: „Орлови поносногa Балкана летили су другдашъ на све стране а крагуи нису оставлали мирну Шумадію; нисте ли њихово летење одъ неколико дана мотрили? Сунце иде одъ истока къ западу, ал' грабљиве птице лете къ сѣверу за Београдъ, ковга су видови одъ њиовога множтва скоро сасвимъ поцрнили; Агарђія и привржениди нѣгови неће већъ више моћи крозъ сѣнку грабљивы птица на небо погледати и зато піемъ за срећно вићењ у Београду.“

„Амин,“ повичу сви ватрено.

Стоянъ Чупићъ испразни до дна чашу и метне ю наопако на трпезу за знакъ потврђени изговорены рѣчій. —

Кметови се почну ловцати (савѣтовати) у смотреню извѣстія одъ Ноћайскога айдука, непримѣтивши, да є ту Јелена заостала; еръ Србски обичаи налажу, да се женска лица удале, кадъ се люди савѣтују. Стоянъ ю є самъ примѣтіо и често ю погледао; ясно се могло видити, да онъ присуство ове лѣпе дѣвојке жели.

Савѣтованѣ се брзо свриши, еръ гдѣ є једнако мнѣніе и постояна воля, овде дуго се савѣтовати ніе нуждно? Тодоровићъ рече: „Мы ћемо поћи на Београдъ,“ а кметови додаду: „Што пре, то боље, свакій сатъ има крила,“ и сотимъ се савѣтованѣ сврши.

„На кога си пуцао?“ повиче зачуђеный Тодоровићъ, усмотривши шалъ; изтрчи на полѣ и донесе једанъ овоме у своему подобный шалъ. „Погледајте,“ настави онъ, „некій зао духъ проводи шалу съ нама; и я самъ прекоче на једанъ турбанъ пуцао, кои є сасвимъ томе твоме налик.“

„То є чудновато.“ проговоре кметови. Стоянъ Чупићъ буташе засукиваюћи брковс, нѣговс су прси горсле, еръ є овай случай добро разумѣо; но опетъ ніе ништа на себи примѣтити дао. —

Кметови се удале, да народу яве о походу њиовомъ на Београдъ; кадъ є народъ разумѣо, шта су старѣшине заключили, радость є своју прекомѣрну у пѣванію јуначки пѣсама показиваю.

(Продужења слѣдуе.)

МОЖЕ ЛИ БЛАГОНАРАВІЕ НАТРАГЪ УСТУПИТИ? И МОГУ ЛИ ОСВОЄНІЯ ДУХА ЧОВЕЧЕСКОГА ЗАГУБИТИ СЕ?

(Съ Нѣмачкога.)

Често се мысли, или найманѣ баръ радо се говори, да благонаравіе натрагъ уступити неможе, ово, што є човеческій духъ освоіо, да неможе се више изгубити, и при томъ држи се,

да изобрѣтеніе печатнѣ обоє постоянно обезбѣђава одъ разорителне силе времена. — На свакій начинъ ово звони врло лѣпо и утѣшително, но ничимъ манѣ заслужује точніи испытъ, да небы како єдна посве велика сигурность течаемъ времена катастрофе собомъ донела, коє бы праоме противусловиле.

Погледъ у исторію и овде ће найболѣ обезсѣнѣніе дати, и зато ћу ове точке ради навести, шта Симонде Сисмонди у важномъ дѣлу иѣговомъ: „Повѣстница разорења Римскогъ царства и погруженія цивилизације старогъ свѣта,“ при сматраню основне точке европейски народа, по истеченію првогъ столѣтія Христіянскогъ лѣточисленія, говори, у комъ истина да печатна іошть ніе изнађена была, али су при томъ велике библіотеке постояле, велика многа учена вѣжества распростпла се, а и прилѣжаніе преписчика за умноженіе кньига ревностно е настоявало, пакъ поредъ свега тога, опетъ у оной некадъ изображеной земьли (Грчкой) онаква е ноћъ варварства наступила, да и самый помысао на то ужасъ побуђује, и где Сисмонди позоруе, како кньиге и учено знанѣ ништа сама по себи нечине, и да е мртво дѣло, ако духъ мужественоств у народу недостае и позитивне грађанске добродѣтељи учену классу неподпомажу.

Грци, вели Сисмонди између осталогъ, были су у десетомъ столѣтію сами у притяжанію наука, коє су се у пређашньимъ временима нагомилале, и некоя ньова дѣла изъ оногъ времена показую просторъ ньове учености. Дѣло Патріарха Фокіа,*) коє е, као што се чьни, у Багдаду, удалѣнъ одъ библіотеке свое, са удивлѣнія достойнымъ напрезанѣмъ ума написао, садржи изложеніе садржанія и разсуђена одъ две стотине и осамдесетъ сачиненія; дѣла Леона философа и сына иѣговогъ Константина Порфирогенита образовала су готово сва знанія човеческа о администрацію државной, о военомъ художеству, бродовауки, и дворскимъ обичаима, као и совокупности краљівски вѣжества, до доле, до найвиши рукодѣлаца и земьледѣлія. Мало се види грађана на то створени, кои бы умели неплодность празногъ знанія показати, а противуположеность неизмѣримы вѣжества и неспособностій, такова употребити, скоро да бы одърати могли. Єдно одъ найжалостнія искуства, коє вамъ човеческій родъ представля, заиста е оно безпрестанно развращеніе Грка, ово паденіе генія и найблагородніи душевны качества, кадъ е међутымъ овай народъ у притяжанію цѣлогъ наслѣђія човечески искуства остао.

(Продужеће слѣдуе.)

*) Маріобиблаон. Ово е дѣло писао Фоніонъ, кадъ е, пре него што ће Патріархъ постати, као посланикъ у двору Калифе био.

КРИТИКА.

(Конецъ.)

Што се второгъ, заточенія сирѣчъ Петровогъ заедно съ Павломъ и обоице погубљенія у Риму 66. године п. р. Христовомъ приключившегася, тиче, здраво се о истини догађаа ти сумнямъ, и то не безъ основа.

У С. Писму — Библіи — не мого, при свемъ моме труду и читаню, мѣста наћи, коє бы г. Петрову у приврѣзаню томе похлѣбствоваги могло. У дѣзніяма Апостолскима говори се само о Павлу, да е у Риму было, и то двѣ пуне године; а о Петру, што се тога тиче, ни спомена нема. Тако исто и Климента Римскій, на кога бы се као найстаріегъ и найпоузданіегъ писателя ослонити могли, у писму своме изъ Рима о овоме ни рѣчи не вели. Ако бы пакъ узели, да су обадва ова Апостола — као што Коринтскій Епископъ Діонисіе хоће — изъ Корината сиупа у Италію и Римъ путовали; то бы онда морало быти сасвимъ друго путозанѣ, а не ово, коє се у последньимъ главама Апостолски дѣзнія описує; почемъ се ни найманѣ како изъ ова, тако и изъ писама разны, коя е Апостолъ Павле у Римскомъ своме заточеніе писао, познатя може: да е онъ на путу своме, кои и онако ніе преко Корината водіо, и чрезъ време тадашньегъ своегъ у Риму бавлѣня у дружину съ Петромъ было. Онда бы Павле найпре морао свога двогодишньегъ заточеніа ослобођенъ быти, и текъ потомъ на ново съ Петромъ заедно у друго наста. Но кадъ се бурна она и несрећна за Христіяне времена у разсуђенѣ добро узму; онда се допустити не може: да е Павле као ученикъ Христовъ, поборникъ и учитель Христіяна, заточенія тогъ ослобођенъ было; — колико е то изъ узрока наведеногъ невѣроятно, толико е напротивъ вѣроятніе: да е Павле по истеченію оне две године и то не — као што г. Петровъ потврђава — у 63., нећъ у 64. години п. р Христовомъ, — кадъ е сирѣчъ гоненіе Нероново — одъ Тацита (Annal. 15, 44) описано — противу Христіяна страшно свирѣпствоваги почело, погубљенъ было. —

Да Петарь у Риму ніе было, судимъ између другогъ и од-туда, што е онъ предузео Іудеє

а Павле народе учити, од-куда е последњій и ипе „учитель языковъ“ — Doctor gentium — получіо. Због тога се Петаръ и найвише бавіо у онима градовима, где е Іудеа неѣа часть была, као у Іерусалиму, Сирій и другима источнима предѣлима, а у Риму ій е у оно доба врло и незнатно мало число было; будући да пре разорења Іерусалима нису тако, као после, по цѣломе свѣту разштркани были, а и Claudius ій изъ Рима протерати дао*).

Што се онога тиче, да е Петаръ једнога и истога дана распеть было, кадъ и Павле погубљењъ — и надъ бы г. Петрову допустіо, да е онъ (Петаръ) у Риму было, опеть бы морао, судећи по собственимъ његовимъ рѣчма, казати: да е Петаръ морао, три мѣсеца пре Павла, распеть быти. Узимимо само добро у разсуђењѣ рѣчи његове: „Онъ — Петаръ — буде у затворъ баченъ и после деветомѣсечногъ заточења - - - - - распетъ“ — и „вративши се потомъ — Павле — опеть (?) у Римъ, ту е са С. Петромъ о распространењю вѣре радіо, докъ не буду обонца одъ цара Нерона у заточење бачени, и по истеченію једне године на смрть осуђени. С. Павле буде истогъ дана, кадъ е С. Петаръ распетъ, мачемъ погубљењъ“ — пакъ ћемо, увѣрени сами, сви онако судити, као и я, и рећи, да г. Петровъ самъ себи противурѣчи. Я не могу довольно да понямъ, како е могао после деветомѣсечногъ затвора Петаръ, — кои е по сказиваню г. Петрова заедно съ Павломъ у истый пао —, у једно време, кадъ е и Павле погубљењъ, распеть быти, кадъ е Павле читаву годину — као што наводи — у заточењю лежао?!

И ово су примѣчанія моя на животописанія двою овы Апостола у Збирке V. части стр. 78 и 79. находеѣа се, коя узевши слободу саобштити свѣту мыслимъ, да ће ista, као пріятелска и единствено на обште благо тежећа, свакій, па и самъ г. Петровъ съ усрдіемъ примити.

Єданъ обытатель Фрушке Горе.

*) Види Матіе Флација издавши: „Historia certaminum inter Romanos Episcopos et sextam Carthaginiensem Synodum Africanasque ecclesias, de primatu seu potestate Papae, bonafide ex authenticis monumentis collata“ стр. 124

СМЂСИЦЕ.

НАПОЛЕОНЪ КРАЛІЮ ІОСИФУ.

Римъ 16. Марта 1814.

Сходно устменымъ упутстіма, коя самъ вамъ надао, и духу свію мои писама, не допустите ни у коемъ случаю, да царица и краљ одъ Рима непріятелю у руке падну. Я њу, може быти, тако воспатя, да вы за више дана нећете никакы извѣстія о мени добыти моћи. Ако бы непріятель съ таковомъ силомъ, коіой се противстати неможе, у Паризъ продрео: то учините наредбу, да се владѣтельница, мой сынъ, великаши земальски, министри, чиновници сената, председатель правительства, великосановници круне, барона одъ Булѣріа и сокровиште, изъ Лоару изъ Парыза удале. Не заборавите могъ сына, и опонените се, да бы та радіе у Сењи, но у рукама непріятеля Француске видити желіо. Судба одъ Грка зароблѣногъ Астіянакса, чини ми се свагда найнесрећнія судба у цѣлой повѣстници.

Превео Ц. К.

СИТНИЦЕ.

* На правомъ дворскомъ балу, коме е Ибрагим-Паша у Европи присутвовао, гледаюи дуго време како неки князови и велика господа играю кадрилле и валцере, рече: „Учините томе позорію нећъ сдаипутъ крај, робова су доста играли.“

* Што е више адвоката, то е дужа парница; што е више лѣкара, то е краћа парница. Адвокати шилю свое пацієнте съ једнога суда на другій; а лѣкари шилю свое пацієнте само на прый судъ.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Саобштіо Живанъ Рапковићъ.)

Створенъ самъ таково, да у теченію живота мога у утру на четири, у подне на двѣ, а у вече на три ноге идемъ. Каково самъ дакле створенъ?

НОВА КЊЬИГА.

Реплика на одговоръ Господина Милоша Светића у Утуку III. Взыкословеноме или Прегледъ II. Законика грађанскогъ за Сербію одъ Павла Шеровића. У Новомъ Саду, печатано писменьма I. Кошуіцій 1847. — На 8-ку, стр. 105.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правительственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 23. Београдъ 6. Юнія. 1847.

ПОЗЫВЪ

РОДОЉУБИВОГЪ СРЦА НА МИЛЕ СРБКИЊЕ.

Сеіо драга, сеіо мила,
Ты ми срећна увѣкъ была,
Сладка душо душе моє,
Мила кћери майке твоє!

* * *

Твоій ми сад погледъ благій
Као злемъ каменъ драгій;
Међу другимъ лѣпотама
Ты си сунце међ' звѣздама.

* * *

Ахъ изъ твои медны уста,
И изъ твога срца чиста
Слушао самъ често рѣчи,
Ахъ о роду сладке рѣчи!

* * *

Ты си родъ нашъ досадъ, мила,
Често пѣсмомъ поздравляла,
Ты кешъ и садъ добра быти
И рѣчи ми послушати.

* * *

Србско ние, славомъ дато,
Некъ ти увѣкъ буде свѣто,
Њимъ се дичи и поноси,
Єръ то роду славу носи.

* * *

Бзыкъ Србскій — вѣра свега,
Одъ вышнѣгъ су Бога дата;
Зато Србски зборн усти,
И крстомъ се частнымъ крсти.

* * *

На кадъ нѣжномъ рукомъ држишъ
Срб-одојче, сладко любишъ:
Тадъ га Србскимъ духомъ дани
И млекомъ га сама рани.

* * *

Да се крѣпи и оснажи,
И на диву роду служи;
Да л' што лѣпше може быти,
Чимъ се можешъ поносити? —

* * *

О я пливамъ у радости,
Єръ ты гледишъ пуна власти,
Како Србскій родъ се диже,
Своіой среће ступа ближе!

* * *

Люби родъ свой, голубице,
Да ти брата плету вѣнце:
У нѣмъ расте за те симлѣ,
Лѣпо симлѣ и ковилѣ.

* * *

О послушай сеіо мила!
Па ми срећна увѣкъ была:
Србкиня в међ' другама
Штоно сунце међ' звѣздама.

Милошъ Радојчићъ.

ПОШТЕНА РѢЧЬ

одъ

Александра И. Бана,

Учителя у Валѣву.

По смрти царице Милице остане самъ на владѣнію нѣзинъ сынъ Стефанъ. — У прва времена управляли су Србскимъ народомъ войводе,

пакъ Жупани и Банови, пакъ Краљеви и Цареви, пакъ Кнезови, на послѣдку Стефанъ Гребљановићъ узме титулу Деспота. Стефанъ є было благочестивъ, милостивъ, умѣренъ у свачему, и любитель поредка; бойна срећа часъ му наклона а часъ противна быше; онъ є знао добро ползовати се политичнима обстоятелствима, само кадъ є се то слагало съ њговомъ савѣсћу; єръ є ову сматра предполагао политики. Онъ се усиавао, да у цѣлости одржи свою државу, коюй є присаединио и єдну часть Босне, получену одъ Маћара; али узалудъ; живљи разрушителни већъ су се были дубоко укопали у срце царства; никаква рука већъ ніе могла задржати паденіе истога. — Год. 1408. Вукъ, братъ Стефановић, подпоможенъ одъ Турака, преотме брату єдну половину Србіе; а кадъ после двѣ године онъ погине, опетъ одъ Турскога мача убіенъ, тада Ђурђе Бранковићъ подигне се, искати одъ Стефана Вукове земљѣ. — Утроба ядне майке Србіе была є растрзана одъ руку собствены свои сынока; грозно властолюбіе великаша бы узрокъ свію зала, коя погадну њіово несрећно потомство. Деспотъ Стефанъ помоћу Маћара укроти Бранковића год. 1411., а єдну годину после помири се съ њимъ коначно. Бранковићъ было є властолюбивъ, и овой проклетой страсти имаю се приписати многобройна злочинства, коима є онъ укалао свой спомень, али у овой прилици показао се є поштенъ: обећавши Стефану непорушимо пріятельство, остане тврдо при своїой рѣчи, превда є лако могао одъ исте одустати, и поновати своя прећашня захтѣвања, год. 1413. и 1420., кадъ Стефанъ бы узбіенъ одъ Турака. Та непоколебима вѣрность задобыла є Бранковићу престолъ Србскій, останѣвшій му одъ Стефана, умршега безъ потомства. — Али и самъ овай владѣтель оставіо намъ є те исте добродѣтельи изредный примѣръ. Онъ є добро живіо съ Мехмедомъ, Баязитовымъ сыномъ, комъ є помогао побѣдити брата Мусу, и узиђи на престолъ Отоманскій. Год. 1420. Мехмедъ, везна се изъ кои узрока, свадивши се са Стефаномъ, удари на Србію, те му отме Никополѣ са некима другима подунавскимъ градовима Но опетъ се онъ помире, премда Мехмедъ ніе већъ никада преотето вратіо Стефану; тако живили су у миру све до Мехмедове смрти, кой се догоди године 1422. Тада се покаже добра прилика Стефану, да добые натрагъ изгубльне градове, и на то дѣйствително стану га наговарати њгови великаши; али онъ є обећао Мехмеду, да ће добро пазити њгове сынове, па изъ тога узрока нехтѣде никако противу њи дигнути оружіе. Племенитый овай примѣръ єдинственъ є, може быти, у исторіи свѣта Одржати задану рѣчь єдному човѣку и после њгове смрти, то се више пута видьало; али одржати му є са своїомъ штетомъ, и да бы му є одржали, неодузети ово, што намъ є онъ самъ неправдомъ и силомъ некада отео, то я мыслимъ ніе іошть ни єданъ владѣтель учиніо. Я већу онде испытивати дужности царева, интересце државе и прча, али сматраюћи ово дѣло у самосталности њговой, сматраюћи га у вредности личнога карактера, оно є заиста велико и удивительно.

Стефанъ Гребљановићъ жива є персонификація старога Србскога поштења.

МОЖЕ ЛИ БЉАГОНАРАВІЕ НАТРАГЪ УСТУПИТИ? И МОГУ ЛИ ОСВОЕНІЯ ДУХА ЧОВЕЧЕСКОГА ЗАГУБИТИ СЕ?

(Продужење.)

Мы вѣруемо често, или барь радо кажемо, да благонаравіе уступити неможе, напредовани човеческогъ духа да се изгубити немогу, и да су душевна осьоенія изобрѣтеніемъ печатнѣ умачно одъ силе времена сачувана. Али пису оно књиге быле, за чимъ є оскудѣвало, кадъ є духъ човеческій натратъ уступіо, него є была одъ части воля къ читаню, коюй књиге саме немогу дати, одъ части способность мыслити, и одъ части сила, одъ мыслій употребльніе чинити. Башъ и у нашемъ времену видили смо земљѣ, гдѣ владѣтельи печатню онако злоупотребляваю, да свакій гнушеніе спроћу оне ране осећа, коюй за отровану мора држати; видили смо и друге, гдѣ неоснована система закона онако неповѣренѣ спроћу свакогъ употребльнія ума уліва, да вѣрный збогъ страха, одъ њговогъ духовника забранѣный плодъ спасанія, кои бы сумню њгову подкрѣпити могао, ни додирнути несме; онъ ій избѣгава као некій гадань грѣхъ, грѣхъ, къ коме га мале обмане примамлюю. Бадава є књигопечатня књиге умножила, нов бы ужасъ инквизиціе ил' невалялу сварѣность мука одкриле; мы бы могли и мале и велике народе именовати, кои оне књиге имаю или су ій имали, пакъ опетъ задуго њіово суштествованѣ пису примѣтили. У рукописима сачувана дѣла стары мимоилазила су лакше руку власти, него ли наше књиге, и збогъ чега су манѣ неповѣрена

подизала, нису была толико непрестанномъ пажењу ни подвргнута, као такође што ни таленть научени одъ владѣтеля ніе было ползованъ као орудіе, кое бы се противу народа употребити дало. Іошть ніе свештенство читанѣ књига ни забранило, нити опеть су зато находеће се књиге безъ уплива на нравн и дѣйствія човеческа остале. Цариградъ є велико изобиліе књига имао, кое су свакоме приступне биле. Художество преписивања наравно є споріе было него ли посао књигопечатнѣ, али преписчици, у оно доба одвећъ умноженый редъ людій, у непресѣчномъ су дѣланю были; они су на дугетрайнімъ матеріялу, него ли є артія наша, писали, и одъ найсяйніегъ времена Грчке литературе, или у ономъ вѣку, кои мы садъ сматрамо, одъ готово четрнаесть столѣтія, радили. Цариградъ іошть никада ніе было освоенъ и сва су сокровишта древности у нѣму чувана; варошь є населеніяма умножена была, у кою су имућни земљѣдржци, настоятели монастыра, основательи и учителіи школа изъ провинція, одъ непріятеля освоены, прибѣгавали, и подигнута цѣна књиге учинила є, да су се оне прилежніе храниле. Науке су при томъ непрестанно биле уважаване, и те су науке биле само ученость. Објаснителіи и школастици цвѣтали су непрекидно, кои дѣла показую намъ неизмѣрнмый просторъ ньіовога искуства. Найузвишеніе мысли, кое философія подае, найблагороднія чуства, коя є слобода у основима Грчке славе побудила, сва знања повѣстнице Атинске и Римске стаила су іймъ на заповѣсти. Грађани Цариграда могли су на своме језику изражење републикански намѣра читати, као што є ово при уживанію свіо права єдногъ слободногъ отечества ясно было. Ньіове собственне нрави, ньіови обичаи, ньіова народна опомињања могла су іймъ изнесити, што є нама понекадъ тавно остало; но ньима є оскудѣвало согласіе срца. Учени су објасняли са некомъ само точносћу митологію, земљеописаніе, нрави и обичае стары, они су познавали са ньіовымъ језыкомъ све фигуре говора, сва правила ньіовогъ стихотворенія, сва украшенія ньіове поезіе, но само іймъ є духъ оскудѣвао, и оскудѣвао іймъ є на свагда. Они су знали, колико є хиляда грађана сретно и славно у свакомъ окружію ове Грчке живіело, гдѣ су они садъ само неколико стотина робова гледали; они су могли притомъ на мѣсто показати, гдѣ су храбри подъ Милкіядомъ и Темистоклому безбройне војске Персійски краљева уздржали; они су познавали све законе, на коима се є равноѣсіе силе основало, или коима є достоинство човека удивљенія достойнима државоосновоположеніяма древности сачувано было, и нити бѣдность ньіовогъ отечества, нит' упропашћаваюћа нападенія ньіовы сусѣда, нити срамна влада Енвуха палате, могла ій є покренути, науку у овой древности тражити, коју су они на изустъ знали. Одъ испытивања никакве друге вайде нису имали, осимъ што су само обогатили пометствованѣ; сила мышлења была є успавана, или ако се є и пробудила понекадъ, то се є бацала у безграничне теологичне распре, и тако іймъ се є подза чинила као оскверненіе наука. Заиста пометодостойный и не единый примѣръ, кои намъ показуе, како є безплодно душевно наслѣдіе прошлы столѣтія, кадъ живоме роду сила оскудѣва, употребленіе отудъ чинити. Нестои до тога, књиге само сачуватн, него душу човека сахранити, не смѣштай мыслій, но способность мыслити. Кадъ бы избирали између совокупногъ искуства, кое є одъ почетка времена задобывено, оно многоцѣнно сокровиште човеческе мудрости, и то у дѣятелности духа, то бы заиста овой безъ разсуђавања преимућство дали, и рѣшили бы се на то, ню у човеку њѣговати, развіяти, и противъ свакогъ нападенія бранити. Она сама остае неповређена, и сваній ће намъ губитакъ надокнадити, а литерарно богатство само неможе душевну способность нити добродѣтель избавити.

(Конац слѣдує.)

ИСТИНИТА АНЕКДОТА.

6дна лѣпа госпа, кое є како у Chronique scandaleuse Мадрида, тако и у дружтвима врло добро позната, и чіе слабости изискивале су, да се съ мужемъ своимъ разведе, имала є доста пѣштяне, да неко такође врло добро познато лице робомъ своимъ учини. Госпа та и господинъ наіоше се не давно у Аранюецу, башъ кадъ є краљица саданња Исабела тамо была. Краљица ю є више пута уочила, и єдномъ не само показала, да се той госпи дини, но и изразила се, да ю жели познати. Дворске даме, съ коима є краљица говорила, кажу іой: да та госпа, коіой се она дини, ніе сходна, да буде друга краљичина, да є она окаіянога карактера, и, што є іошть найгоре, да то свакій зна. „Како то? Шта є она учинила?“ запита краљица. „Она од-давно живи разведена одъ свога мужа,“ буде одговоръ. „6л' то све?“ рече краљица. „На

шта є то зло? Кадь мужа свога нелюби, то право има, ако одь њега отиде. Вы видите, да и я са Паком (издевено име њиног мужа Доа' Франциника) разстављена живимь, ерь га сносити немогу. Ако жена мрзи на свога мужа, то право има, ако га єдан-путь за свагда остави. Заръ жена єдна мора цѣлога свога живота несрећна быти, ако се случайно за човека уда, кога презире? Ту неима грѣха, ако бѣдна жена тражи, колико є могуће, срећномъ быти. Видите л' само мою матерь; она истина неможе се тако извинити, па колико є съ Ріаџаресомъ живила, довъ се није њечала. А свакій зна, да є моя мати светица." То є све краљица тако искрено и съ такимъ внутреньимъ увѣреньемъ рекла, да никакве сумње о томъ нема, да разлика између порока и добродѣтели никада у душу њену улиева ніе. Не давно прими она єдно дугачко писмо одъ свое майке; чимъ є рукопись спазила, тами се досѣтила, шта ій пише. „Ахъ Боже!" уздане, „опеть проповѣди, ништа но проповѣди и проповѣди, проповѣди безъ краја и конца одъ мое миле майке." „Али ваше ће величество своіой свѣтдой майци баръ толико части указати, да њено писмо прочитате, можда има у њему штогодъ занимателно." „Не, не, я знамъ сваку рѣчь у њему, и нетрудећи се читати га. Та вы све знате: мама заслужује да се канонизира, и я то болѣ знамъ него ютко. Ал' време проповѣдій одъ маме є прошло. Ето, то є заслужило њено писмо," и при томе га разкида на парчета и баци. „Но айдемо; вече є лѣпо и ладовито; њиѣмо шетати се, и о чему другомъ разговарати се, а не о мами и њезина проповѣдима." (О. Н.)

СМѢСИЦЕ.

ПРОСТО-НАРОДНО ПРАВДОСЛОВНО ПЫТАНѢ.

(Одъ Т. Вланћа.)

Три заједника заедно идуће по свѣту по дѣлима свое трговине, и носећи са собомъ сандукъ съ новцима и другима своима потребама, дођу у єдну варошь, и стане се у њоій у єдну гостилницу, докъ некій свой посао несврше. Єдномъ сва тронца пођу у купалиште, заказавши гостилнику, да ни єдномъ безъ све тронце неда сандукъ съ новцима отворати; ерь ако то допусти, и тимъ догоди се, да што нестане изъ сандука, или и савъ сандукъ: онда онъ да ће морати све оно своіомъ собственошу накнадити по по стоећемъ реду. Дошавши они овако у купалиште: увиде ту, да су заборавили преобуке и чешаль Даду на ово єдномъ између нъи ключъ одъ сандука, и пошљю га натрагъ у гостилницу, да извади изъ сандука преобуке и чешаль, и да донесе у купалиште. Овай ій опомене на условіе њиово о сандуку съ гостилникомъ, по комъ да неће ноћи отворити безъ нъи све тронце сандукъ. Они му на ово даду одъ себе биљеге, рекавши: да ће му дати по њима гостилникъ отворити сандукъ; будући да оне одобрене њиово у томъ показую. Сађ онъ на ово склони се и оде у гостилницу. Дошавши у њу, пріяви се гостилнику и каже му, зашто є и како дошао. Гостилникъ на ово допусти му отворити сандукъ; но онъ отворивши га сань безъ гостилника, узме све новце изъ њега и утече съ њима. На ово, она двоица у купалишту, дуго чекаюћи на свога трећега друга, дођу у сумню о противномъ каквомъ случаю съ њимъ, и врате се одма и они натрагъ у гостилницу. Но кадъ дођу у њу, и дознаду шта се догодило съ њиовимъ новцима, одма одъ гостилника по реченомъ условію подпуну украђену ійм суму новаца повшту. На ово ійм онъ недаде никако друге свое новце за оне њиове украдене, те отиду найпосле съ њима зато и у судъ, кои одъ стране свое рѣши: да нема право онъ дати ійм свое новце за оне њиове, другомъ њиовимъ украдене; и тако да они сами морају штету свою поднети, противно изговору гостилника у споменію реченоґ условія. —

На ово є пытанѣ овде: комъ то изговоромъ ће морао наплатити гостилникъ украдене новце по условію изложеномъ?

СИТНИЦЕ.

* *Англезъ* є онда само срећанъ, какъ му врло зло иде; *Шотацъ* онда є само кодъ куће, кадъ се на страни налази; *Ирацъ* онда є само мирант, кадъ є у рату; *Италіянацъ* онда є само храбаръ, кадъ є заточенъ; *Француз* само онда мударъ, кадъ будалаштину чини; *Немацъ* онда само срећанъ, кадъ спава.

НОВА КЊИГА.

Кратка Ерцеговачко-Босанскій краљева Повѣстница. Іоаномъ Раићемъ Архимандритомъ съ Немецкога на Славенскій 1793. *а* 1847. *са Славенскога на Србскій преведена Никшићемъ. Ђорђа М. Ерсеновца. У Београду. У Правителственой Књигопечатньи.* 1847. — На 12-ни, стр. XX., 66.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 24. Београдъ 13. Юнія. 1847.

ПОЗДРАВЪ

ДОМОВИНИ ДАВНО НЕВИЂЕНОЙ.

О премила горице зелена
И цркутни вы луги рођена,
Давно, давно жељномъ невиђени,
Здравствуйте ми лѣта неброена!

*

Ахъ здравствуйте лѣта неброена:
Ёръ на ваши свѣтли тѣмени,
И у нѣдри, смиљемъ обастрени,
Примасте ме често усхиђена. —

*

Нуто стазе, кою самъ ходіо,
И студенацъ, гдѣ самъ боравіо,
Пакъ и липа, и лозица медна!

*

О, када бы у вашему ладу
Пробавляо я вѣка усладу:
Тисућ' година' чинше б' ми с' една! —

* * *

Србія е моя домовина,
Блага, мила, лѣпотна и красна,
Трептаюћи кано звѣзда ясна,
Што разгони вѣкъ подлы тмина.

*

Срце мое игра одъ милина,
Ёръ е тако дивна, милостасна,
Племенита и простотомъ часна,
К'о ликъ руже, ил' бѣла крина.

*

Анђели те, дивну, оличише,
Безсмртія вѣнацъ ти е свише,
Глась ти даде посестрима пила.

У средъ оны звѣзда неброены
Твой е престолъ славомъ окруженый:
Напредъ дакле! тако сретна была. —

* * *

Ма сто прага да ти на путъ стану,
Заръ да ние ты погазишъ твое?
Подля само до вѣка се бое,
Страхъ немрчи душу богодану.

*

Напредъ, напредъ, ено зора свану,
Знакъ вышнѣга благослова то е:
Та Богъ нигда неоставля свое,
Съ тврдомъ вѣромъ када му припану!

*

О, славна кћери свйне Славе старе!
Вѣрна пайци, коя те одгаи,
Прими ове свесрдія даре.

*

Да зли дуси неподкну те злобомъ,
И несвете срце у потаи:
Но да Слава увѣкъ буде съ тобомъ! —

І. Илићъ Ресничанинъ.

ПОСЛЂДНЂ МОЄ РѢЧИ И МЫСЛИ О ИЛИРСКИМА ВЕРСТОПИСИМА.*)

Што се нашихъ верстописахъ тиче, какви су да су, я самъ нхъ веће све отуглао, и свима се навикао, свакій има свое пріятелъ и бранителъ, свакій свое непріятелъ и кудителъ, свакій свою страну брани, свакій се бори за онай верстопись, коя му се болъ допада. Мени е башъ

*) Онай чланакъ 'намѣћенъ и было, да се печата у Зори Далматинской; но познатый егоизамъ нѣкоги учредника, г. Анте Кузманића, ніе му мѣста дао. Зато га и г. ш-

неће домарило на њихъ и мислити, а камо ли о њима писати, аль' ћешъ ово нек' буде већъ на сверхи речено, ере више нежелимъ, докъ самъ живъ, о овой подлоги бесѣдити:

Загребачкій рогатый верстопись сада е, по цесаро-краљевской вышньой уредби; у нашимъ земљама, ево съ почеткомъ ове године уведенъ и наређенъ, и заповѣђено е, да се у учионице увести има; и да се съ њиме обично служи. Ей—вышньой се заповѣди покорати морамо. Ћешъ ми дакле на послѣдку буди допуштено ово рећи:

Я кабулимъ што се разньи и рогови на скупгласнике ставляю, то нек' бы было — то нек' буде. — Аль' никако кабулит' немогу, што се самогласници овѣчаваю — она бы морали чисти остат', и свой природньый сь гласъ уживат' и имат', за то ми се е у мѣсто ѣ никако допаста неможе и неће, како што ми се у истомъ случаю два самогласника *ie* у мѣсто єднословичога ѣ недопадаю. За то ми се недопада ни оно à предъ *ерома* у рѣча: karst, parst, гдѣ бы се и збила тако писати и означити морало, нити у истомъ случаю овѣчано ѐ, кое и безъ рога исту службу обављати може, како самъ и то юрве обширніе у овимъ листовима (у Зори) и више путахъ доказао. Ово о Загребачкомъ верстопису. —

Да стари дубровачки, далматински, и босански верстописи, съ латинскима словим' неваляо због употребљивања трію и четирю словахъ за єдно, то сань свѣтъ признае, за то ніе врѣдно о њима ни слова прословити.

Што се славонскихъ верстописахъ — по уредби Виловой, Релковића, Канижлића, Катанчића, а и — моіой тиче, да нису добри, то самъ юрве у моіой граматики године 1833, и 1842 признао, и данданасъ очито признаемъ, єръ намъ латинска слова никако нису, и немогу бити кадра нашъ *правопис* дати, ако ћемо се Богъ зна како съ њима мучити, нашъ е правописъ у ћирилици, у њой намъ спасенѣ лежи, онъ е нашъ, за нашъ єзыкъ сложенъ, а туђе е туђе — ако ћемо му и карапфеле и ружице за капу задѣвати. Ой слого, кад' ли ћешъ насъ обрадовати?

Аль' дедеръ што бы намъ сада валяло чинити, куда ли се за сада обратити, докъ се ћешъ — забацюћ' властита слова и нашъ правый

сатель нама послао, заодно са писмомъ, †) коимъ е реченомъ г. Анти Кузманићу тай састанакъ свой спровео, съ тимъ подобнъ, да оба ова предмета у Подувацкіе печатамо Мы то драговольно чинимо, печатаюћи ій посве у слогу (штилу) г. писателя, само што сно му правопись преиначили, чему намъ е и онъ сань допустићъ дао, прежда е у осталомъ нашима — Ћирилъцима — словима писао. Слогъ нашъ мѣсто вичого смо зато задержали, што одно сваій списатель сань одговара за свое дѣло, а другого што е истый господинъ у литературѣ нашой давно већъ познатъ као вредный овологи Славенскій; и тако, кадъ бы му слогъ на начинъ, кодъ насъ обичный, дотерали были, као неко бы свештаство учинили, ако нашъ одъ наше стране у свему и неодобравано овакій мѣсовъ начинъ писења. У.

†) Писмо Г. Анти Кузманићу у Задру.

Врѣдный Уреднице Зоре Далматинске!

Видишъ да храмљешъ, да си нѣкоіу одбѣгавши братиску слогу, чему е то? — Ты видишъ, да е Загребачкій верстопись нахъ преотео, што се дакле догодило, што ли шепертљишъ, те се непопримишъ новогъ верстописа? Какый и да е, морано съ њиме за сада задовольни быти, докъ Богъ дуде да се у Ћирилици сви сѣдинимо, а то ће быти, то мора быти, кадъ буде да буде. Та съ твоима репатима с и ѕ већешъ ни дотле доперти. Истина да си ты Зору породіо, аль' ћешъ ію Богъ не и покопати, ако непопустишъ. Та сто видишъ, да осимъ единога Старчевића нећешъ поноѣнника, и тушишъ се да неможешъ нарадити, сто видишъ да проналазишъ! — Я знаятъ да ти далматинско сердце недопуса, тако се лакко попустите, аль' дай послухаи ме као пріятеля, шта волишъ, или Зору поковати, или ій напредакъ приба-

вити? — Ако ій напредакъ желишъ, а то ваљда желишъ, а ово, да небуде како одъ тебе, ево ти шалѣвкъ: „Мое послѣдньй мысле и рѣча о нашима верстописима,“ подай ихъ у Зори уштампати, нахъ ћешъ се обсѣдочити, да ће ти напредня быти, и да ћешъ самосвесняхъ добити, и да ће ти Зора биреть перчити, ако и несване.— Да пак' непысаншъ, да и са Загребцим' у одакъ рогъ пушешъ, (ко нѣкоіе ревности ради веле любишъ, и много штуемъ), ево ти прилажемъ и ћешъ одвиъ састанакъ: „О нѣкиместву и изображености,“ у коіу и Загребце корнитъ ради нѣкоіихъ грѣхахъ, и нъ тога можешъ ною искреность и любавь према нашемъ красномъ народу и кнѣжинеству видѣти.*) И самъ ће отецтво за писанѣ, аль' си и нахъ за дужность сматрахъ, свакога, кои странутице иде, опоменат', и укорит'. — Ћешъ ти прилажемъ одъ Г. Стѣпана Антоновића састанакъ о врачари', злаћа, и т. д. али и онъ жело, да буде онако уштампанъ, како и написанъ. За оправданъ твое промѣне, пренда sapientis est mutare sententiam in melius, можешъ се съ колнымъ пређговоромъ ево овако изговорит:

„Прежда я Берлићеве мысли писанъ, опетъ свай чланакъ одъ нѣга примамъ, и ево га прибѣчкемъ, съ одлуковъ, да ћу га послушати само у толико, да ћу одъ сада у Зору чланке стављати съ онымъ верстописомъ уштампане, съ коимъ су писани. Я остаюкъ при моіу верстопису, и другови буди волно писат', како хоће — я ћу драговольно примати, нашъ кои верстописъ видимъ да е превазнін и облюбљѣнін, онога ћу се наесће и я держати. А. К.“

*) Овай е чланакъ у Зори брои 18., 19., 20. уштампанъ. Б.

правописъ — съ латинскимъ словима, и съ различитимъ и нестаднимъ верстописом' служимо? —

Я бы рекао по моѣ уму — неружеѣ' и неодбацуюћ' ни єдну темељитію, мудрію, и разборитію, туђу мысао, да се у ово кобно доба держимо онога златногъ латинскогъ изрека, кога намъ є чини ми се св. Августинъ оставіо: „in necessariis unitas; in dubiis libertas; et in omnibus charitas;“ а то ће рећи: имаймо у нужно-потребитома єдиность, у двоумнимъ слободу, а у свима любавь. — Дакле.

I. *Будимо у нужно-потребнима сложни и єдини*, а што намъ є нуждніе потребито него се у верстопису съдиняти, за одгоит' и уздиѣи наше млађано, и слабачко књижество? — Загребци су са своимъ верстописомъ продерли до Беча, даначе до цесарско-краљескогъ престоля — и младежь є ирве са свіо странахъ навалила исога се верстописа держати. — Чему се є дакле іошъ дуљ іогунити, противити, отимати, и отезати? — туд' є свако противословъ смѣшно, а башъ и одурно; дакле, што мора быт' къ єсени, нек' буде къ вечеру, съдинимо се — быт' ћемо ичи, и крепкіи, было гдѣковима мило ил' криво, право ил' гербаво! — Concordia res parvae crescunt.

II. *У двоумнимъ или сумньичивимъ некъ є слобода.* — Кодъ насъ є найглавніи двоумность у слову ѣ, буди намъ дакле слободно, онако га писати како се гдѣ говори, то ест: *і, е, и је*, какъ и са *у* (инсилонъ) и съ несходнымъ ѐ, само не съ двословичнимъ іе. — Многи желе у мѣсто рогатога ѣ увести слово *х* — буди іимъ доволѣно. — Многи пишу andjeo, djubre, Djordja, на мѣсто Angjeo, gjubre, Gjorgja — некъ іимъ є слободно. — Найвећа страна нашихъ писаоцахъ пише: ih, im, у мѣсто правилніегъ jih, jim, тако у другому сказиву пресподобљна (comparativus) mućnii, jadnii у мѣсто mućniji, jadniji, некъ и то буде слободно. То су све двоумне маленкости, защто бы се због њихъ инадили и правдали? Некъ буде у двоумнимъ слобода. — А

III. *У свему некъ наєъ любавь веће и стеже.* Любавь према домовини, и нашемъ красномъ материнскомъ єзыку, любавь према домородномъ књижеству и домаћимъ обичаима, любавь према краљу и отачбини, међусевна братиска любавь, любавь у свему, свагдѣ, и сверху свега. Любавь бо є међу стожераними крѣпостима найвећа, то насъ учи светый Павао Апостолъ. А любавь ће насъ до треће шуђене намъ доби (загледай у Зору брой 18., 19., 20.) — и то сама искрена любавь привести; гдѣ насъ сада нарбе, инади, неслога, и нездиность све товише раздваюю, тлаче, и увиштую. Изъ любави написа ово рѣчихъ у Броду 12. Ожујка 1847

Старый Берлинъ.

МОЖЕ ЛИ БЛАГОНАРАВІЕ ПАТРАГЪ УСТУПИТИ? И МОГУ ЛИ ОСВОЕНІЯ ДУХА ЧОВЕЧЕСКОГА ЗАГУБИТИ СЕ?

(Конаць.)

Грци у Византіи имали су примѣре сваке струке, али између десетостољетнога времена нису они у себи никакви нравы мыслій произвели, и нити су ій баръ до подражанія довели, кое бы достойне быле наз оны образаца стояти. Тридесеть милиона Грка, притяжателя уобштеногъ знања прошлы столѣтія, нису за двапаесеть столѣтія ни єданъ коракъ учинили у науци, коя бы се на државный животъ односила. У слободной Атіни ніе было ни єдногъ єдиногъ грађанина, кои небы више о политики разумѣвао, него ли прыый кои одъ Византійски учены; у моралу су подъ Сократомъ стали, у шпекулативной философіи подъ Платономъ и Аристотеломъ, кога су они свагда обяснавали. Они нису учинили ни єдно єдино изобрѣтеніе у естественнима наукама, ако бы се само гретный случай наузео, кои ій є на изобрѣтеніе Грчке ватре довео. Стихотворци древни обасуле су ій са правилима, али су они беспособни были, по њіовимъ стопама ходити. Ни єдно весело или жалостно позоріе исподъ развалина Грчкогъ театра ніе написано, ни една херойческа пѣсма одъ Омировы почитателя, нити ода одъ обожателя Пиндаровы. Найвећа дѣла њіова у овой струци єсу неки у Антологіи*) скупљени епиграми и неколико романа. Ово є было недостойно употребљиіе, кое су притяжательи свію сокровишта човеческогъ духа одъ овогъ богатства учинили, кое є хиљаду година безъ прерина у рукама њіовимъ было.

Готово истый случай было є и у Италіи, гдѣ є међутымъ сважніи и трогателніи духъ народа и опеть раніе къ свѣтлости дошао, и то много прѣе него ли є у сасвимъ празно школско знањ углубљеной Грчкой само мысао о човеческомъ достойнству и вѣчитомъ праву дошла, као што то предпомянутый списатель између осталогъ овимъ рѣчма разчлењава:

*) Собраніе, или изборъ пиэмъ стихотворенія.

„Обытатељи Италіе могли су као и Грци богата литерарна сокровишта имати, кои су одъ њиовы отаца наслѣдили, али су они такова пренебрегли, што су важность њиову познавали. Њима е при томъ онай оштрый животъ и она дѣятелность дарована, кои е њиовымъ сусѣдима оскудѣвала. У средини хаоса средњега вѣка разжегоше се њиове душе, као што пророче ученогъ Муратория вели, кои е къ томе найвише и учињо, онай хаосъ растерати. Неко силно и обште движеніе довело е мртву и ослабљену матерію у новый животъ. Воени походи троице Отона у Италію само су кратка и међувременна приключенія у исторіи ове землѣ. Нѣмачки владѣтеля кратко е тамо станиште было, они су се появљивали као туђини и као завоеватељи, и найвыша намѣренія, найвеће добродѣтельи немогоше препатствовати, да туђинацъ своіомъ владомъ єданъ народъ неизврше и у суровость баци. Но у пркосъ Нѣмачкой силе, готово подъ сабльомъ страны ратоборца, пробудіо се е свагдѣ републиканскій духъ. Увѣрени, да одъ Нѣмачке државе ништа очекивати немаю, тражили су обытатели Италіе у себи самима подпору; они су основали сваединѣнія, обреку себи узаимну помоћь, и како су се на обшту обрану сложили, како су онай благородный савезъ заключили, учили су отдаванѣ, љубавь отечественну, љубавь къ слободи познати, и са овима увышенима чуствованіями получили су они начело свію добродѣтельій

Іованъ Ратковићъ.

СМЂСИЦЕ.

ВѢСТИ.

* — * У Лондону ће гроф Валеріанъ *Красинъскій* у Англезкомъ языку држати прочитавања о садашњемъ стању Славенски народа. Онъ е давно већъ написао (Англезки) исторію претестантизма у Пољской. А сада у прочитаваніма своіма намѣрава нарочито говорити о одношеію Славенски народа къ Нѣмцима

* — * У *Будишину* (у Саксонію) основана е не давно Матица Лужичко-Србска. Она ће осимъ єдного часописа, кои ће учењацки Сиолеръ, издавати и друге полезне књиге у языку Лужичко-Србскомъ. — Овакову заведенія има сада више међу Славенима: майка е свима Матица Србска (за Аустрійске Србе у Пешти), за њомъ иде Ческа, па Илирска и сада она нова Лужичко-Србска. Къ овима се іошть прачислити може и Словачкій Татрынъ. Скоро ће се іошть основати и Матица за Словенце у Штирской, Крайнской и Корутанской, о коіой се не давно много по новинама говорило. (Ч. Нч.)

* — * Учењи се Славени у Липской, съ допуштењемъ свога старѣшинства, основали су тамо „Славенско дружтво,“ коега е цѣль, да се његови членови узаимно састаю и Славенскимъ езыцима уче. Тога ради ће се куповати и читати сваколике Славенске и странне, Славена тичуће се књиге. Ако бы се пакъ кадгодъ ово дружтво разишло, то све његове књиге припасти ће „Србскомъ дружтву“ Будишинске гимназіе у Саксонію. (Кн.)

СИТНИЦЕ.

* Некій богатъ човекъ држао е домаћегъ лѣкара, кога е годишнѣ плаћао. Бывши више година здравъ непрестано, остави доктора свога. Лѣкаръ се на то зачуди, и запыта га: да л' има другогъ каквогъ лѣкара? — „Немамъ,“ одговори онъ; „рѣшіо самъ се, да безъ лѣкара умремъ!“

* Нетко нарече: „У Гревланду има доста людій, кои и 100 година живе, а пакъ тамо нема ни єдногъ лѣкара. Није ли то чудно?“ На то одговоре Лордъ Еффингамъ: „Кодъ насъ у Лондону има више хиляда лѣкара, па пакъ има людій, кои су 100 година стари. Није ли то іошть веће чудо.?“

ОДГОНЕТКА.

(Види „№ 22 Подунавке.)

Човекъ; као дѣте пуза, као младићъ и одрастанъ иде на ногама, а као старацъ поштапа се.

* Т. Влаићъ.

НОВА КЊИГА.

Забаве за децу. Преводъ съ Рускогъ одъ Редови. члена Дружтва Срб. Словесности Гаврііла Поповића, Архимандрита. Издало Дружтво Србске Словесности. У Београду. У Правителственой Књигопечатньи 1847. — На 12-ни, стр. 90.

Повѣсть: „*Ноћайскій Змај*,“ изъ разныхъ узрока неможе се у овомъ листу продужити; но изићи ће цѣлокупна у особитой књижици. У.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 25. Београдъ 20. Юнія. 1847.

СВАДБА ПѢВЦА.

Већъ е жарко сунце
На заходу саде,
Већъ на земљу сајна
Мѣсечина паде;
Средъ Маркова двора
Дробно цвати цвѣће,
Ко садъ у то доба
Око њѣг облеће? —

По цвѣћу му плаха
Кошутица хода,
И стража е чува
Одъ свію незгода;
Ню ми соко мани,
Птица бистра взора;
Ай чу ли ме, Марко,
Домамит' е мора!

На онъ пѣва, кличе:
„Ой у цвѣћу звѣри!
Я њу т' љубве храну
Отворити двери.
Ходи къ мени душо,
Моє очи двое,
Узнати ћешъ млада
Рай на земљи што е!

„Ходи къ мени, душо,
Ладовите весне
Твоіой глави брат-њу
Даре пренебесне;
На цвећемъ мразу,
Усредъ зиме худе,
И њу теби дятъ
Топлину у груде!

„И њу теби, душо,
У кутећой ноћи
Росомъ полобаца
Твоє купат' очи;
А надъ на уранку
Сунца сиње лице,
Я њу теби пѣсме
Пѣват', кошутице! — "

Будніа е љубавь
Ма одъ' какве страже,
И найвећа стега
Ту ништ' непоможе:
Украла се стражи
Кошутица млада,
Сокола ю ноћна
Пѣсни пѣсме млада.

На іошт' вид' ли чуда,
Шта да спази око!? —
Побратиме, ніе
Оно птица соко;
Већъ е младо Србче,
Ратко, пѣвацъ врлый,
У кошути плахой
Онъ си љубу грли!

Райковићъ.

БОЖІЙ ПРОМЫСАЛЪ БДИ НАДЪ СВАКИМЪ ДОБРЫМЪ ЧОВЕКОМЪ.

(Слободанъ преводъ.)

Страшна олуя на-едан-путъ подиже се, и небо, у црно обучено облаке, зеленымъ полима ужасно пређаше, кадъ е старый нѣкій заслуженый войникъ, у изношеномъ войничкомъ одѣлу, завежляй нѣкій на леђа восећи, и мално, одъ прилике осамъ година старо дѣвойче за руку водећи, по пустомъ друму путовао быо. Оно бяше нѣка страшна людина, коегъ силе ни-

ти старость, пяти бѣдства іошть порушити могоше, само што су очи оштрину вида, и косе свою пређашню бою изгубиле. — Плоскомъ већъ киша падати поче, кадъ е онъ нѣку, не далеко одъ предстоѣне варошице гостиницу нашао, и са своимъ дѣтетомъ унутра ушао быо. Међутымъ іошть више жителя те варошице ту су се были скупили, да се одъ непогодногъ овогъ времена заклоне. Међу овима и самъ проповѣдникъ (Pastor) варошице те нахоѣаше се. — Уласкъ страннога любопытьливе нѣюве погледе на себе привуче. Онъ пакъ учтиво све поздравивши, ушути се къ едной у краю собе стоећой клуши, остави свой завежљай, и сѣдне покрай дѣвойчице, коя се тужаше, да е врло уморна, и милуюћи ю по образу заиште одъ гостилиика чашу простіега вина. —

„Вы мора да изъ далека путуете?“ запыта га Меніусъ (тако се зваше проповѣдникъ овай); „ербо мала види се да е врло уморна.“

„„Доста по изъ далека, врло изъ далека,““ дубоко уздануши, одговори овай старый.

„Хоћете ли скоро цѣль пута вашегъ достићи?“ запыта онай далъ.

„„Цѣль?““ одговори старый; „„я никакве цѣли немамъ. — Я самъ быо войникъ у Хановеранской служби: затымъ ранѣнъ, зароблѣнъ, и садъ просякъ. Жена ми е посвуда слѣдовала, по Англезкой, и Француззкой, докъ на послѣдакъ силе іой изнемогоше и она у едной Француззкой болници неумре. То е све, што я о мени казати могу.““

„Бѣдный човече!“ продужи Меніусъ далѣ, „па шта сте садъ намѣрени чинити?“

„„Шта ми друго заостае, но просити; ербо тко бы се старогъ немоћногъ войника, и едве іошть малене, и неизображене дѣвойчице примити хотьо?““

„Несумнайте се о промыслу Божіемъ, коегъ тайне путове мы слаби сиртни никако постићи неможемо,“ одговори Меніусъ. „Може быти да е васъ самъ промысалъ Божій садъ овамо довео. У нашемъ мѣсту умро е не давно гробларъ нашъ, нѣгово мѣсто, ако и незнатно, но опетъ съ извѣстнома платомъ, и едномъ малымъ обыталиштемъ на гроблю саюжено, садъ се упразнило. Можете ли се вы одважити, да то мѣсто замените?“

„„Одважити?““ повыче странный, при коемъ рѣдко нѣко движеніе, на лицу нѣговомъ изображено, душу му потрести чињаше се. „„Я немамъ се на што одважавати: но ако вы мене то мѣсто дарусте, то ћу я сматрати, као да ме е сама рука Божія овамо по олуи овой, плюскы и киши на срећу мою довела.““

„Добро,“ рече Меніусъ, „да причекамо іошть мало, докъ ова непогода прође, и онда ћу васъ къ господару варошице ове у дворъ одвести, и тамо васъ препоручити.“

„„Богъ некъ васъ зато награди,““ одговори старый дубоко тронѣнъ, и сузе му преко црнога лица потекоше. — „„Но кажите ми, молимъ васъ, како се зове варошица ова, предъ коимъ се мы находимо?““

„Варошица и спанлукъ тай зове се Франкенталъ.“

Затымъ разговараше се мало, и на-едапутъ непогода съ найвећомъ силомъ бѣсняти поче. Буйна се киша спусти; громови ужасно рыкаше, и мунѣ непрестанно сѣваху тако, да су се сви уплашили, и проповѣдникъ капу свою съ главе свинувши, поче се Богу молити. — Текъ после едногъ сата киша мало престаде, облаци се мало по мало разведрише, и сунце природу любко своима златнима зрацима поздрави.

„Но хвала Богу!“ рече проповѣдникъ, покрывши главу свою капомъ, „непогода прође, и никакве штете неучини; но шта ваше слѣди благослова Божія нашима њивама и ливадама остави. — Ходите садъ дакле старый, ако толико крѣпости у себи осећате, да са мномъ тай малый путъ до двора учините.“

„„Я самъ готовъ на вашой служби,““ одговори старый, испіати свой дугъ; пробуди свою малу дѣвойку, коя е међутымъ, докле су се они разговарали, уморна будући, сладко заспала была. „„Ходи, ходи Марія!““ рече старый овой малой, „„мы смо хвала Богу опетъ прибѣжиште наше нашли.““

При овыма рѣчма узе онъ дѣте ово за руку, кое се едва одъ сна разбудити могло, и пође съ човеколюбнымъ овымъ проповѣдникомъ у дворъ.

Владавъ, господаръ двора, и варошице Франкенталъ, на препоруку свогъ проповѣдника одма е Марка (тако се зваше овай старый войникъ) драговольно приміо, и већъ сутрадань, са своіомъ маломъ кћеромъ, онъ се у оно обыталиште на гроблю уселіо баше. — Гробљѣ са-

но имало е врло лѣпо положеніе, и одъ пређашнји гробљара вѣчнимъ привлѣканіемъ уређено и украшено баше. Цвѣтне лее украшаваху многе гробове, витке жалостне врбе и зова пружаху се преко гробова по зидовима, съ коима е гробљ ограђено было. Не далеко на єдномъ брежульку лежао е дворъ властелина, и своимъ украшенымъ зиданѣмъ, высокима прозорима, и колосалномъ капіомъ предлагаше чудесно противлѣніе овоме покоя мѣсту. — Свудъ пакъ наоколо лежала су плодоносна поля и ливаде, и изъ далека любезно осмѣваху се плаветни брегови на овай пріятный и красный предѣлъ.

Старый Марко са станѣмъ своимъ садъ баше задоволанъ, и ако не за срећна, то и за несрећна себе садъ недржаше. Онъ е садъ у окружію мртвы живіо, кадъ и тако живећи у свѣту, много бѣде одъ живы претрпи, и жельный покой, кога се тако дуго лишавао, една се єданпуть печалномъ срдцу вѣговомъ повратіо баше. — Найрадіе сѣдіо е онъ у вечеръ предъ своіомъ кућицомъ, и тужећи у мыслима погруженъ, сматраше на дворъ властелина. И мала Марія скоро се привыкла была, и премда е њой брижльива нега матере оскудѣвала, то опетъ ва-скоро получи Марія готово материю любавь и пріятельство кодъ госпое учителице мѣста тога, коя се нѣ прелюбезно прими, и добродѣтелный Меніусъ ніе пропустао было, у празнима часовима њой у нуждныхъ наукама и воспитанію наставлѣніе давати. — Врло радо забављаше се она на гроблю, кое е различнымъ цвѣћемъ украшено было, и кое е она не као ужасно обыталиште мртвы; во као пріятну њкаву цвѣтну башту сматрала. Она е ту понайвише бавила се, вѣнце одъ цвѣћа плетући, коима е она крстове умерши, за кое е памећетвованѣ людско вѣкъ угасило се было, украшавала; или полюваюћи цвѣтне лее, кое е любавь, пріятельство, и благодарность мртвыма овде насадила была.

Но ніе она дуго ово свое увеселѣніе тако сама и уєдинѣна проводити могла, на-скоро получи она садружника Густава, сыничћа властелинова, коегъ красный лакъ мале странне дѣвойчице изъ великолѣпногъ двора овамо привамльваше. И текъ што е одъ учителя своегъ, маде свое уроке (лекціе) свршивши, утећи могао, таки е къ малой овой дѣвойчицы дотрчао, и дотле бы се ту забавляо, докле га небы одазвали. — При овима пріятнима увеселѣніма и играма, протекоше нѣколико година, при коима дѣца овой увѣкъ се зима као лютый нарушитель њине радости указываше, и њи на дуже време растављаше. —

(Продуженіе сльдуе.)

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

СРБСКИ СПОМЕНИЦИ.

Сва просвѣћени народи, кои су до сада по сто пута исторію на своєъ єзыку и у сваком виду издавали, непрестао и данъ данашнјій исту съ найлѣпшимъ и найдражестнѣимъ образима свѣту представляти. Сви почитую историческа преданія за найполезнію науку у животу човеческомъ.

Народъ Србскій — на жалость морамо признати — у томъ е далеко заостао. У древности имао е свое красно политично бытіе, но ніе имао праве исторіе: и данасъ тиня родъ Србскій на зрѣнику свѣта, а нема повѣсти. Ако е у древности лишавао се свои историка, осуђенъ да се бави са патромъ и мачемъ по духу времена: зашто данасъ, кадъ сунце истине свима родовима сіе, онъ да очи затвора? Ніти животъ други народа сматра, нити се самъ на истини свои дѣла огледа!

У той тами ако бы осудјену обште исторіе коекако навикнули, недостатакъ у исторіи свога рода никако се навикнути неможе. Србо, ако е прва свима родовима полезна, друга е сваком поєдиномъ необходно нуждна; она о тућину ради, она о своима говори; прва поучава, друга животвори; она разумъ пита, ова и у срце дира. Кровъ внутреность Србина свето неко чуство ніели, кадъ га повѣсть доведе у таминцу, где Дечанскій почива, или у собу, где князъ Лазарь последный путъ вечера. Наука, кои изъ овы позорія друге освѣћуе, Србина ће разжарити и до найсветіегъ одушевлѣнія за добра и славна дѣла убудити.

И ово е узрокъ, што е долеподписаный, за побудити жељу къ историческомъ знаню, одважіо се „*Споменике Србскогъ Народа*“, т. е. найзнатнія позорія исторіе Србске, у найкраћемъ и што краћемъ образу издати, почињући одъ найстарія времена па до год. 1537.

Издаватель знаюћи, колико у томъ дѣлу много чиня живо изображеніе позорія поєдины, знаюћи, да е ово найлѣпшій путъ у душу човеческу: усудіо се е у овомъ изданію онымъ путемъ ступити, ковкъ ходе данасъ найпросвѣћенія народи.

Споменици, кое издаватн намѣрава, неће носити сама мртва слова, но изображенія знатны приключенія, образе краљева Србски и єны знатны Србски сынова. Повѣсть рѣчна описуе позорія, овде предъ очи излазе сама собомъ позорія; описанія неможемо

свагда читати, изображенія жива и кадъ лежемо и кадъ устаемо имаио предъ очима — и само њима окруженн можемо рећи: да у садашњости живећи и прошле вѣкове уживамо.

Свака два мѣсеца, поредъ текста*) на два табака, изићи ће три портрета найлѣпше нарађена, и осим тога єдно историческо изображеніе, као н. пр. крунисанѣ Стефана Првовѣнчаногъ одъ св. Савае, вечера кнеза Лазара, побуна на Даіе и т. д.; и та сва четири образа, свакій на полъ табака великогъ Францускогъ велин-папира, заједно са текстомъ, манѣ ће коштовати, него што се обично само єданъ образъ купуе, т. е. *єдну форинту сребра (дванаестъ гроша)*; — шта више, пренумеранти, кои се на сва 12 одѣлѣнія прерумеряваю, добиће при концу изданія *на даръ* єдно велико изображеніе**), кое само 5 фр. ср. иначе вреди.

Наравно разумѣна се, да кои бы само єдно одѣлѣніе, или по єданъ комадъ образа узета желіо, у томъ случаю другу цѣну платити има, и то: за єдно одѣлѣніе, т. е. текстъ са 4. образа, 1 фр. 40 кр.; за єдно портре 30 кр.; за єдно изображеніе историческо 40 кр. у сребру. Любители, кои бы желили историческа изображенія у своимъ одѣлѣніяма половина (colorirt) имати, изволиће се за свако одѣлѣніе са іошть 40 кр. ср. осимъ обичне цѣне пренумерирати.

Свакій родолюбъ, кои 10 пренумеранта посло буде Г. Петру Стоиковићу, книгопродавцу у Н. Саду, гдѣ ће главный депо изданія быти, добиће єданъ екземпларъ на даръ. Новци се за свако одѣлѣніе напредъ полажу. За прво одѣлѣніе трант-ће пренумерація до конца мѣсеца Іюнія ове године; а послѣ чимъ се ово прво одѣлѣніе пренумерантима разда (кое ће у почетку мѣсеца Августа быти), изволиће гг. скупителн одъ свои пренумеранта одма и за друго одѣлѣніе новце наплатити, а кадъ се и ово разда, онда и за треће и т. д., докъ се цѣло дѣло неизда.

Кадъ се узме, како є цѣна свакогъ одѣлѣнія према вредности и важности мѣговоѣ премалена, и како є изданиѣ овако огромногъ дѣла безъ обште помоћи тежко; надакъ се, да ће гг. пренумеранти радо ово жертвоприношеніе на воздвиженіе „Србски Споменика“ чинити. Изъ уваженія быће имена њиова достойно, послѣ остали найважнін у роду мужева, у Споменицима, кое су они на славу, честь, дику и пользу рода свогъ подигли, напечатана.

*) Одъ кога? У

**) Шта ће ово изображеніе представлати?

Падати се є, да ће родолюбани Срби гласъ матере Србіе услышати, и неће допустити, да зракъ истине, одъ Немањѣ просіявшій, у ноћь загуби се и мракъ буде у истини рода.

У Бечу 1. Мая 1847.

Атанасіе Іовановићъ,
Литографъ.

Додатакъ. Ово обиавлѣніе доноси намъ єданъ огромный листъ, кои представля матерь *Србію* на увышеномъ престолу сѣдећу, коя у єдной руци држи историю Србску вѣнцемъ обаіену, а у другой грбъ Србіе. „Око престола цвѣће безсмртіе израстло є, ниже многи вѣнци на степенима леже; съ лѣве пакъ и десне стране Срби у народномъ одѣлу уважаваю се погледомъ найке своѣ и њиовимъ узгласомъ, кои є на престолу овима рѣчма изражень:“*)

„Изъ светога дома Немањина
Првый мени сійну зракъ,
Докъ є Србскогъ рода и имена
Неповрн ме више мракъ.“

Ово знаменито и преважно предпріятіе сва трба могућнима силама да подпоможемо. Кои ће Србинъ сада собу свою китити странороднима конкаквима ликовима, кадъ ова изображеніе Србске юнаке и велможе, крунисанѣ Србски краљева, вечеру Лазареву, Милоша подъ Муратовымъ шаторомъ, патріярха Чарноевића са народомъ Србскимъ прелазећа у Аустрію, Ђурђа Бранковића у таннцаи Угарской, Карађорђа у бою на Мишару, Айдукъ-Велька типука, Узун-Мирка на Београдской капіи, народну скупштину на Врачару и т. д.? — Но осимъ овога, и то є важно при овомъ дѣлу, што ће намъ оно историю Србску и описану дати; и тако Србче, гледаюћи изображену битку Косовску, моћи ће и читати подвиге отаца свои, а тимъ се узпаљивати на славу и величаніе нилога отечества свога. Свакій, велимъ свакій моле могућанъ Србинъ треба, и мора се на ово дѣло пренумерирати. — Да бы Срби изъ Србіе лакше до њега доћи могли, нека изволе она, кои га имати желе (а то ће вальда свакій родолюбацъ), имена своя, са припадаюћомъ по горњемъ обиавлѣнію цѣномъ, подписаноме учредніку овы листова послати, кои ће то дѣлѣ на место опредѣлѣнія оправити, одъ кога ће у свое време и само дѣло, за кое предплатили буду, добыти.

Учредникъ.

*) № 95 Срб. н. кол.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књижопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 26. Београдъ 27. Юнія. 1847.

БОЖІЙ ПРОМЫСАЛЪ БДИ НАДЪ СВАКИМЪ ДОБРЫМЪ ЧОВѢКОМЪ.

(Продужевіе.)

Аля садъ вѣчъ дође време, да Густавъ дворъ свой оставити, и у поглавитый градъ, гди се господинъ Вилдавъ понайвише задржаваше, иди мора, да науке више започне. — Ахъ како е страшанъ и ужасанъ ударъ то за обадвое ово дѣце быо! — Сузнымъ очима едва се едно одъ другогъ растати могаше, и Густавъ обѣћа Марія, да ће онъ увѣкъ на нио мыслити, но да и она на вѣга, кадъ цвѣће плестя, и лее заливати буде, никада незаборавя. Марія не могаше говорити, тако ю е одлазакъ иѣговъ тронуо быо, она само сагнушти се, сузама напуњене очи кецельомъ прекриваше. Но обећанѣ врло е точно испуняавала. И премда дѣца иначе штету какву лако прежале, и себе са стотиномъ новы увеселѣниа ублажити, и утѣшити знаю, то опетъ кодъ иѣ тай случай садъ небише. Обыталиште ньино чинише іой се садъ сасвымъ пусто и жалостно, и самъ дворъ сасвымъ измѣнѣнъ и много мрачніи и суморніи него преће. Отацъ иѣнъ примѣтивши, да е Марія веселость свою знатно изгубила, и свагда у мыслима яко погружена по гроблю хода, понайвише на друмъ, коимъ е Густавъ отишао, изгледаюћи, почео се у почетку смѣшати томъ дѣтинскомъ поступку малене кћери своє; но напрасно пробуди се у иѣму ово чустно, да ће одтудъ може быти зло какво произићи, кое бы зарашћену пропасти иѣгове рану повредити могло.

И Марія садъ вѣчъ мораше се у нуждныма рукодѣлиама обучавати, нити е могла више тако дуго, као преће, на гроблю са цвѣћемъ забављати се. Госпоя учителька обучаваше ю шити, и плести, и тако само на вечеръ могла е, и то у дружтву отца своєг, у своіой кући быти. Ништа манѣ она опетъ непрестано мыслише на своєг игре садружника, и ништа тако силно желила ніе, као да бы Густавъ опетъ у дворъ се свой скоро повратіо. —

Девет година вѣчъ протекоше, однако е старый Марко у Франкенталу гробляръ постао быо, и едногъ вечера, сѣдећи онъ на столици едной, поредъ прозора тихе своє кућице, озбильскіе и жесточіе него иначе, на спрамъ иѣга сѣдећу кћерь бацаше погледе, коя е пре нѣколико дана седамнайсту годину навршила была, и подобно ружи цвѣташе. И Густавъ е вѣчъ лѣпъ, и угледанъ младићъ постао, и преће две седмице налазіо се быше у двору своме. Таки, како е дошао у Франкенталъ, одма дође садружницу свою посѣтити, коя радость свою, видећи иѣга, за коимъ е непрестано тужила, тако нечајно, ніе сакрити могла; но у сладко и явно усклицаюћ садъ упустила се была.

Ни єданъ данъ одъ тогъ времена ніе Густавъ пропуштао на гроблѣ доћи, и ако садъ и ніе вѣћше съ ньомъ пао, и лее заливао, то опетъ врло се радо са овомъ, одъ дѣтета садъ већъ поставшомъ дѣвойкомъ, кое любезности и лѣпоти довольно начудити се немогаше, по више сатій, о прошастомъ прерадостномъ дѣтинскомъ животу разговарао. И садъ башъ пре краткогъ времена оставіо ю быше.

Замышлѣнъ сѣдіо е давле старый Марко на мѣсту, на коемъ е мало преће Густавъ сѣдіо, главу на прси оборивши, и у нечалнима мыслима погруженъ, међутымъ Марія е, наспрамъ иѣга сѣдећи, ништо плела была.

Марко е узаимну ово двое млады прилюбность примѣтіо, и видіо добро, да е то више нѣшто, нежели само дѣтинска наклоность, коюсу они едно къ другомъ чустновали, и да ће зла сльдства одтудъ за Густава, и иѣгову неискусну

и невину кћерь произиђи. Заключи дакле у себи, іошть за времена Марію одъ обхођења са овымъ младымъ господичићемъ уклонити.

„Зашто сте вы данасъ тако срдити, сладкій отче?“ запыта Марія, кадъ га є двапутъ за нѣшто пытала, и никаква одговора неполучи.

„„Я нисамъ срдитъ““, одговори Марко, „„но брижанъ и замышлѣнъ.““

„Брижни? а зашто?“ запыта дѣвица.

„„Ни зашто друго, него тебе ради.““

„Мене ради, а зашто то?“

„„Є ли было данасъ Густавъ овдѣ?““

„Было є пређе єдногъ сата; но вы се нѣшто на мене срдите“, рече Марія уплашено. „Кажите ми молимъ васъ, зашто сте печални?“

„„Башъ Густава ради.““

„Густава ради?“ запыта дѣвица, и образи нѣни садъ се зарумене.

„„Онъ често долази““, рече старый, „„онъ тебе за лѣпу сматра, и то само рђавъ конацъ имати мора.““

„Ахъ сладкій отче, та младый господинъ врло є добаръ!“

„„То є истина, но и врло непредосторожанъ, и толико неразсудљивъ, колико добаръ. Младый господинъ ніе више твое дружтво Маріе!““

„Како вы заповѣдате, сладкій отче“, рече Марія са сузним очима.

„Ты и Густавъ, вы обоє незнате, предъ каквомъ опасномъ пропасћу стоите; но я то жалостнымъ срдцемъ примѣчавамъ Маріе! Іошть є време, іошть є то навычай, кои се лако заборавити може, іошть дѣтинска склоность, коя васъ єдно къ другомъ прилюблява; но тежко вама, тежко мени, ако ова наклоность умножи се, ако она дивія страсть постане; ћербо онда была бы ты, было бы онъ сасвимъ изгубљенъ, и сасвымъ пропао. Маріе! вѣруй рѣчма отца твога, найболѣга твога пріятеля, кога подъ сунцемъ имашъ, и кои већъ старосћу изнемогава.““

„Отче!“ єцаше Марія.

„„Кадъ Густавъ опетъ изъ двора овамо дође, то избѣгавай га, подъ буди каквымъ изговоромъ; ако пакъ то башъ чинити неузможешъ, то одговарай му на нѣгове вопросе; но укратко, и прилѣжно клони се одъ сваке прилике, съ ньиме сама быти. Обећавашъ ли се ты то учинити?““

„Я то обећавамъ,“ одговори она, пресѣцаюћимъ гласомъ.

„„То си ты опетъ моє добро и послушно дѣте!““ рече старый, и међутимъ устане, и у найвећемъ восторгу срдачно ю у чело полюби.

У томъ тренутку куцне нѣтко у прозоръ. „„Ево дакле опетъ єдногъ госта, кои тихогъ потребує обыталишта ““, погледавши на прозоръ, рече старый. „„Я ћу таки натрагъ доћи““, повыче затымъ, и већъ къ вратма пође, и опетъ се окрене, приступи тронутымъ срдцемъ къ Маріи, и рече іой: „Маріе! много самъ я претрпіо и препатіо на овомъ свѣту, више нежели шта готово силе єдногъ човека поднети могу, много твоє матере, а іошть више тебе радь. Маріе! ты, мыслимъ, нежелишъ отца твога, при краю гроба, у срамоту и поруганіе довести.““

„Ахъ волимъ умрети, сладкій отче! него да то одъ мене дочекате,“ єцаюћи одговори Марія, и посртаюћи баци се у наручіе отца свога.

„„Садъ дакле утѣшенъ на жалостно дѣло моє одходимъ,““ рече Марко, изъ наручія свога дѣтета отргнувши се, и изъ собе изишавши.

(Продуженіе слѣдує.)

НУЖДА И НЕБРЕЖЉИВОСТЬ ДОБРОГЪ ВОСПИТАНІЯ.

(съ Грчкогъ.)

Римски закони нису дозволявали ни єдномъ Римљанину, да незна политическе законе, нити се є ко одъ Римљана могао изговорити предъ судомъ, да ніе знао законе. Овай налогъ, види се, да є добыо почетакъ одъ оногъ светогъ писма: „Богъ, давши законе Мойсею, заповѣди му, да ій обзнани у цѣломъ сабранію сынова Израила, као и свакомъ Израиљанину, не да ій самъ онъ зна, већъ да ій и своіой дѣци предає, Мойсей пакъ заповѣда и свештеницима, да ій читаю цѣломъ народу, мужкима и женскима, Зашто? да чую (вели), и да уче бояти се Господа Бога; да се извршаваю све рѣчи тогъ закона; и њиови сынови, кои незнаю, да чую и уче бояти се Господа Бога.“ Кадъ є све, што є писано, наравно за нашу науку писано; и кадъ свако заблуђенъ произлази одъ незнања светы закона; кои є толико неразуманъ, да непознае, да му є несравићно нуждніе, да зна законе Божіе, нег што є єдномъ Римљанину было, да зна политичке законе? Граћанинъ Римскій, незнаюћи законе своегъ отечества, было є понайвише у опасности, да се и самогъ привременогъ живота лиши; Христіанинъ пакъ, кога є опредѣљніе на небу, ако незна законе своегъ небесногъ отечества, у опасности є, да се на свагда тога лиши, и да до безконачне бѣде доће. Бръ, као

што е безъ силе было изговоръ Римлянина, да ніе законе знао, такође, и іошть више е немогуће Христіанину, да се съ непознаванѣмъ светы законa предъ судомъ свевышнѣгъ и праведногъ законодавца оправда; гдѣ ће се, као што онъ вели, казнити и кои ніе знао, као и онай, кои е знао.

Ова божествены закона наука, премда е непремѣно нуждна, пренебрегнута е данасъ, као и друга добра; и тако у обште видимо више нѣи садашнѣгъ времена Христіана у найвећемъ незнаню, или само у безметоднома и одъ части знаню свое собствене вѣре. Родитељи, кои бы требало да су први вѣроучитељи свое дѣце, безъ вѣроученія будући, нити могу, нити хоће да науче свою дѣцу. Да ій ко упыта, имаю л' времена за сва проча дѣла живота и бриге? Труде се съ великомъ брижльивошћу, да сабираю богатство за свою дѣцу; труде се за благополучне бракове; а за само добро воспитанія свое дѣце немаю времена; или, и ако имаю времена, сво е воспитаніе, кое іймъ даю, ограничено у толико, да ій науче, каквымъ да се начиномъ сайно одѣваю, и како да се владаю при узаймнимъ посѣћеніама и поздравлѣніама. Оваковымъ родитељима врло е сходно ово, кое е Кратесъ рекао: „Кудъ сте похитали, люди? шта се съ толикимъ вниманіемъ трудите за полученѣ новца, а пренебрегавате воспитаніе ваше дѣце, коіой ћете оставити новце?“*) Родитељи пакъ, кои се показую да имаю стараньа за свою дѣцу, они се изговараю, да незнаю начинъ, коимъ бы ій поучавали.

Стерія М. Ю-ка.

КЊИЖЕВНЫЙ ПРЕГЛЕДЪ.**)

Горскій Вѣнацъ. Историческо событіе при свршетку XVII. вѣка. Сочиненіе П. П. Н. Владике Црногорскога. У Бечу, Словима ч. о. о. Мехитариста 1847.

Подъ овымъ насловомъ изашла е пролѣтосъ у Бечу една историчка драма пресвѣтлога Владике Црногорскога, г. Петра Петровића, мужа веома знаменитога, и једнога одъ найкрѣпчій обновителя Славенске књижевности.

Ово дѣло одъ велике важности за нашъ народъ представля єданъ случай, кои се догодіо на концу седамнаестога столѣтія, а то е было ослобођење Црногоре одъ Турскога ярма.

Чуство вѣрозакона у нѣму дивно влада, смѣшано са некимъ дивіимъ юначтвомъ, али умѣреным одъ ладне разумности неки старацъ, кои су поглавари народа, и кои плету жице свега сузаклетія.

Душа цѣле драме есть Владика Данило Стѣпчевићъ Нѣгушъ, и онъ се надъ свима одликуе не толико власћу, колико знанѣмъ, родољубивымъ и вѣроисповѣдивымъ чуствомъ, узвишенымъ на найвећій степенъ благородства и высине, али кои не прелази у фанатизамъ ни у свирѣпость. Онъ ти е непрестано предъ очима, и колико већма у намѣреню, одъ њега зачетоме и у зрѣлость приведеноме, напредуе, то већма та се допада. На првый махъ чини се таванъ и таинственъ своимъ войводама, али башъ ова тавность дае његовомъ говору неку узвышеность. Кадъ е пакъ испытао теженя свію, и увидіо обшту волю, његова душа у самомъ дританю радуе се, и добыва живло и радостніо бою. Онъ неће съ Турцима да се завади, а завадіо бы се, кадъ бы нуждно было, али управля свако движенѣ, подиже и укрѣплява сваку мишицу. Тако онъ извршуе свое дужности духовногъ и временитогъ поглавара, а да никада несиће на какво дѣло, быћу своме несходно. Прекрасно му е описанъ карактеръ и єдиный може быти, кои е сасвимъ развіенъ. Сви други карактери, кои више, кои манѣ, некога су дивіега юначтва, одушевлѣнога мрзосћу противъ слѣдователя Турскога вѣроисповѣдања. Разлика стои у већой или маньой сили, у већой или маньой разумности по узрасту и искуству особа. Али морамъ признати, да досада іошть нисамъ видіо ни єдно описанѣ кое Славенске обштине, кое бы точніе и живлѣ одъ овога было. Само у народнима пѣсмама налази се черта, овоме описаню подобны. У наши списателя небы ій могао наћи.

Онђе видишъ вѣрно описане наваде, обычае, добродѣтели, пороке, предрасуде, вѣро-

*) Велише Кратесъ, да бы требало (кадъ бы само могуће было) попети се на найвыше мѣсто одне варошн, и одатле повикати: „О люди, куда сте залутали, кои се винаголно за полученѣ новаца осимъ свега трудите, а за ваше сынове, коима ћете ове оставити, врло мало се бринете.“? На ове Кратесове рѣчи додаи Плутархъ одно врло памотно имѣніе. „Такова родитеља (вели) чине ово исто, кои и они, кои се за чиньу стараю, а забораняю могу, за коју и чинка.“ — С. М. Ю.

**) За нась е мыслимъ врло нужно, знати, како се дѣла наши списателя оцѣнюю на страшина књижева; и зато преносо сами критику о Горскомъ Вѣнцу, печатану у књижевномъ листу, кои излази у Задру подъ именомъ: La Dalmazia. Ђорђе Башъ.

изповѣданѣ, фанатизамъ; ніе изкварень ни єданъ карактеръ, ни єдно обстоятелство не стои изванъ свога мѣста; овдѣ вампири, пророчанства, чародѣйства; тамо и сама поруга, шала, угризаюће рѣчи.

Заиста є удивително, да у єдномъ дѣлу, гдѣ толика лица участвую, има толико различиты сплетана и тежења; гдѣ єданъ за другимъ толики случаєви међусобно противни послѣдую, гдѣ има предпріятія и противудѣйства; удивително є, да є стихотворацъ знао извѣи на край са своимъ пожелавомъ исходу, да є могао скупити толике разбачене трагове, толике догађае, те скончати ій и на єдинство дотерати, кое ніе ни найманѣ покварено, не само у дѣлу, но што є дивно, ни у мѣсту, ни у времену. Найпосле савъ догађай сузакletія окончава се у Ловћену за кратко преме одъ четири дана. А те ствари доказую, да є была силна одушевлѣность онога, кои є написао ову књигу, у коіой толике су лѣпоте, только познанѣ свога народа и найманьи завитака людскога срца, да одкриваю єданъ изванредный духъ у списателю, кои превозходећи све тегобе, могао є удѣйствовати своій умышлай такомъ живошћу, истинитошћу, пріязношћу, да му се књига врло любопытно чита.

(Даље слѣдуе.)

СМѢСИЦЕ.

ВѢСТИ.

* Славена у Бечу озбильно настое, да се тамо заведе Чески театеръ. Мысли се, да ће г. Покорни, као роѣеный Чехъ, кои два театра у Бечу притиzава, єданъ уступити за Ческа представлѣнія.

* Млади Словенци, кои у Љубљанскомъ университету богословіе уче, саставили су међу собомъ дружтво ради учења Славенски языка.

* Єданъ дописатель у Чешкомъ листу „Květy“ явля, да текстъ къ облавлѣной Србской живописной исторіи г. Атанасія Іовановића (В. пр. ч. Подун.) пише єданъ найодабранія списатель Србскій.

НЕШТО О ФИЛОСОФІИ.

Оваковый чланакъ єданъ написао є др. Габлеръ у Чешкомъ музейнику, гдѣ Хербартову систему пресуѣе; доказиваюћи при томе, да Славени морао другимъ путемъ у философіи ударити. На то се одазао г. Сметана у Нѣмачкомъ часопису „Ost und West,“ непристойно нападаюћи г. др. Габлера и Ческу литературу понижаваюћи. — Сметана є само спомоћникъ учителя философіе у Прагу, а тако говори, као да бы было ректоръ самовластный. Противъ неотесаного напада овога философійскога помоћника написао є г. др. Габлеръ Нѣмачку брошуровцу, гдѣ свой чланакъ у музейнику печатанъ брани. Одъ те брошурице, чимъ є изишла, за пра два дана продало се у Прагу 500 екземплара, кое є очевидный знакъ, да Славенскій елементъ у Ческой превлажава и стално се утврђуе.

ОДГОВОРЪ

на просто-народно правдословно пытанѣ.

(у Подунавки № 23.)

Средствомъ поведене парнице нашеју она три путника, речена заведника, са гостіоницкомъ, коме су поменута троица сандукъ свой съ новцима, при полазку у купатило, на остану предали, гостіоницкъ ніе морао, почемъ є одъ ньи троице єданъ новце однео, прочой двоици штету накнадити зато: што су они не само самовольи, него за болѣ гостіоницка увѣрити, и собетвене знаке своме, новце однесавшемъ, другу дали, да може сандукъ отворити; а нарочито зато: што є оскудѣвао при парници онай трећій другъ, по постоећемъ уговору: „да гостіоницкъ безъ присуствія сне троице никако новце дати несме,“ као што и обште правило гласи: „као што уговарачи уговоре, онако и нека буде.“

Андрія П. Соколанинъ.

НОВА КЊИГА.

Историческо-критическо Описаніе битке Косовопольске одъ г. 1389. *Јунія* 15. *Сачињено одъ Ђорђа Малетића, а издано заедно са картомъ Косовогъ-Поля Ђорђемъ Мршићкимъ, Мед. Докторомъ и Кавалиромъ. У Новомъ Саду, Печатано писменима І. Каулиција.* 1847. — На 8-ку, стр. XXI., 57.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 27. Београдъ 4. Юлія. 1847.

НѢНОЙ СВѢТЛОСТИ,

ПРОСВѢТОЛЮБИВОЙ ГОСПОЂИ И КНЯГИЊИ СРБСКОЙ,

ПЕРСИДИ КАРАЂОРЂЕВИЋКИ,

Именданый Вѣнацъ

изъ благодарности за заведено одъ НЂ позорште.*)

На олтару Србства горе**)
Пламенъ ново-упалѣный. . .***)
Надъ олтаромъ што се данасъ
Стере облакъ осѣтлѣный?

Пламъ затрепти на-едан-путъ,
И у высъ се, ка блескъ, баци;
А ко да ій нѣтаръ сяѣша
Промуте се сайни облаци.

Изъ облака рука една
Провуче се, чудно зрити!
И на олтаръ спусти вѣнацъ,
Одъ вѣчнога цвѣћа свитый.

Коме вѣнацъ? викну, али
Веѣъ облака и не види:
Мѣсто нѣга у воздуху
Стоп писано: „ПЕРСИДИ!“

М. Б.

*) Ова е пѣсна у прошасту недѣлю на обштый усхлинъ пѣвана у позорштy. У.

**) Има се разумѣвати: на олтару Србскога ввображенія.

***) То есть: позорште одъ Сѣятле Княгинѣ заведено, кое, ако се одржи, быт-ће не малый напредакъ, и умный и друженвый.

БОЖІЙ ПРОМЫСАЛЪ БДИ НАДЪ СВАКИМЪ ДОБРЫМЪ ЧОВЕКОМЪ.

(Продуженіе.)

Марія затымъ тврдо заключи волья отца свогъ покоравати се, а то и дѣломъ потврди, кадъ є затымъ на скоро младый господинъ опетъ къ ньой дошао. Зачуђенъ гледаше ю овай, кадъ є она послѣ нѣколико кратки рѣчій, примѣтльивымъ хотѣнѣмъ одъ њега побѣгла. Шта се то морало догодити, помысли онъ у себи, то я морамъ извидити. Но бадава є онъ затымъ више пута поредъ ньне кућице пролазіо, и по гроблю се шетао, Марію нигди видити не могаше. — На послѣдакъ нѣкако усмотри ю, и пре пре чи іой путъ, башъ кадъ є у кућицу свою побѣћи хтѣла. „Маріе!“ повыче онъ, „канавъ е то узрокъ, да ты одъ мене бѣгашъ, кои самъ садругъ твогъ дѣтинства?“ Марія сасвымъ поруменивши, ништа му одговорити ніе могла. „Говори,“ рече іой младый овай господинъ далѣ; „искажи ми чистосрдачно, шта се догодило? всамъ ли я кодъ тебе оговоренъ и обтуженъ, или самъ те неавнюћи, и нехотѣнѣмъ у чемъ увредіо? Кажи ми само, канавъ є узрокъ те велике промѣне твое?“

„„Ни едно одъ овы ніе, младый господине,““ одговори дѣвица.

„Шта є дакле, реци?“

„„Ахъ!““ одговори Марія, „„отацъ мой каже, да се више непристои вама у моемъ друштву“ —

„У твомъ друштву быти,“ допуни Густавъ, „и ты си досадъ тако дуго бывала.“

„„Ахъ! времена су она прошла, онда смо мы обое іошть дѣца были, садъ““ —

„Писмо више,“ пресѣче їой Густавъ рѣчь, „но шта треба то да наша чуствована и одушевлѣнія промѣна?“

„„Наша одушевлѣнія, не, та не треба, та неможе ништа промѣнити,““ одговори Марія. „„Вы ћете на мене одсадъ у такой благонаклоности мислити; а я васъ нигда, нигда нећу заборавити; али наша узаимна одношенія не смѣду више постоять, као што су досадъ трајала. Вы нисте ваше дѣте Густавъ, нити я дѣте Марія. Као дѣца нисмо познавали никакву разлику стања, ахъ! то је было златно за мене време. Я ћу се са сузама често на то опоминати.““

„Не, не Маріе, ты неможешъ, ты несмѣшъ мени странна быти.“

„„Но то мора быти,““ одговори Марія, „„судба тако заповѣда, и мы морамо строгой нѣной покоравати се уредби; вѣруйте ми Густаве, вы ћете се скоро утѣшити, и лишење садружества мога пребринути. Вы ћете се у какву отмѣну господичну залюбити!““

„То я нећу.“

„„Вы ћете се оженити,““ рече Марія сломъ загушујући ћцањ далѣ.

„То я хоћу,“ одговори Густавъ; „но знай, да другу дѣвойку я къ брачномъ олтару повести нећу, развѣ тебе.“

„„Мене?““ запыта Марія, и дисањ утаи се у нѣкимъ прсима.

„Тебе,“ рече Густавъ, „но шта се ты плашишъ одъ тога? Заръ е теби та мысао, самномъ на вѣки саединити се, тако несносна? Маріе! искажи ми простосрдачно, да ли ти ко другій, траћу момъ одсуствію, срдце твое придобыо, любишъ ли ты іошъ мене?“

„„Шта захтѣвате вы одъ мене?““ запыта Марія у найвећой забуни.

„Истину,“ рече Густавъ; „ты си любила мене као дѣте, любишъ ли ты мене садъ, кадъ самъ већъ човекъ постао?“

„„Отацъ ме зове!““ одговори Марія, и хтѣде побѣћи, но Густавъ ухвативши ю за руку, задржи ю.

„Я те нећу пустити, докле ми не одговоришъ.“

„„Густаве!““ моляше Марія.

„Дѣтинствомъ те нашимъ заклињемъ, реци ми, любишъ ли ме?“ И међутимъ суза му се една на трепавицама указа. И Марія сасвымъ изванъ себе, полети му садъ у найвећемъ восторгу у наручја.

Кадъ су се садъ разстали, и Густавъ у дворъ свой повратіо се, застане тамо єдногъ госта изъ варошн. Тай гость называше се Евермондъ, младый њкій племићъ, съ коимъ е у вароши познанство учинію, и кои намѣраваюћи садъ велико њно путованѣ предузети, дође у дворъ, да бы се съ Густавомъ и њговымъ домородствомъ опростіо. Густавъ, кои е њга као пріятна садружника познавао, радовао се срдачно, кадъ га е тако нечаяно застао быо, и трудіо се, колико е више могуће было, овомъ своемъ госту, бавлѣњ њгово у двору пріятно учинити, и опредѣли њга слѣдующећегъ дана са предѣломъ, и пріятнымъ положеніемъ мѣста упознати. Сутра-данъ кадъ су обое свою кавy испили были, изиђоше у шетню до не далеко лежећегъ села Шенайхъ. И кадъ се повратише куће, позва єданъ служитель Густава къ старомъ господину, и Евермондъ мало заостане, реквши да ће му таки слѣдовати.

Њеваюћи поће садъ овай по полю самъ шетати се, и на-єдан-путъ усмотри онъ Марію, коя е предъ кућицомъ своіомъ сѣдила, и нешто плела, и лѣпотомъ своіомъ сасвымъ га плѣнила была.

„Где садъ изгубљене у пустињи Граціе,“ повиче онъ. „Шта радишъ ты овдѣ у овомъ усамлѣномъ мѣсту лѣпо мое дѣте?“ запыта онъ далѣ Марію, погладивши ю по образу. „Оплакујешъ ли ты кога овдѣ?“

„„Не оплакуемъ никога господине, но ово е наше обыталиште.““

„Ваше обыталиште?“ запыта Евермондъ зачуђенъ.

„„Єсть, и я самъ њн гроблярова.““

„Гроблара!“ повыче на то Евермондъ; „заиста тебе ради могло бы се желити, мртвымъ быти.“

„„Вы се шалите,““ одговори дѣвица, и уставши хтѣде у свою кућицу отићи; но Евермондъ задржи ю, и сломъ ю полюби, на ков она разлюћена, одтуривши га одъ себе рече му: „„Срамъ васъ буди,““ и брзо у свою кућицу побѣгне.

„То ти заиста неће на лако проћи,“ разрени повыче Евермондъ, „ма мене шта стало.“

Сутра-данъ Евермондъ, на позывањ старогъ господина, рано іошть съ њимъ отиде у

ловъ. Густавъ пакъ, кои ніе особитый любитель лова было, подъ изговоромъ да му ніе найболѣ кодъ куће заостане. Два-путъ е већъ онъ поредъ куће гробљара пролазіо, но никогъ другогъ усмотрити немогаше, развѣ старогъ Марка, кои копањемъ нѣкимъ было се занимао. Већъ скоро и вечеръ приближаваше се, и текъ садъ Марію види, коя е у не далеко одъ куће лежећой едной шумици, у мыслима погружена, сѣдила.

„Маріе! Маріе!“ повыче онъ таки; „едва те на послѣдакъ усмотрити могъ.“

„„Густаве!““ одговори она, „„вы сте мени врло немирну ноћь причинили.““

„Зашто любезна моя?“ упыта онъ уплашенъ.

„„Єрбо сте ме навели, да отцу момъ непокорна будемъ. Онъ ми е свако съ вама дружтво забраніо, и я обѣћанѣ моє испунила нисамъ. Я одъ тога времена мира ни покоя немамъ, и чини ми се, као да ми е сивый каменъ на прсима навалѣнъ.““

„Баци га на моє прси Маріе! Твой отацъ врло ме дакле слабо познае. О кадъ бы онъ знао, како и тебе срдачно любимъ, и свако благо теби желимъ, заиста небы онъ теби моє дружтво тако строго забраньивао. Я тебе Маріе оставити нећу, нити те игда престати любити могу!“

„„То вы кажете: садъ, но вашъ отацъ“ —

„Мой отацъ,“ пресѣче іой Густавъ рѣчь, „неможе имати каменно срдце, онъ неће срећу единца сына свога уништожити, вѣруй ми, онъ е строгъ, али е и добаръ. Но што треба, да насъ ужасаваю та жалостна представлѣнія, и размышлѣнія. Я самъ готовъ све побѣдити, и ако бы башъ до тога дошло, и све презрѣти, тебе ради.“

„„О имайте сажалѣнія надъ едномъ сиротомъ и лакомысленомъ дѣвицомъ, коя вашимъ рѣчма радо вѣруе!“

(Продуженіе слѣдуе.)

ВЕЛИКОДУШІЄ ЛАВА.

(Съ Њѣмачкога.)

Држанъ е едномъ у Риму бой животиња. Међу многимъ дивіимъ звѣровима находіо се и едан лавъ, кои своіомъ необичномъ величиномъ и лѣпотомъ свію зрителя погледъ на себе обрати. Међу овима, кои су се са овомъ животињомъ борити морали, было е и едан на смрть осуђеный робъ, именомъ: Андроклусъ. Кадъ овога лавъ изъ далека усмотри, зачуђенъ постои мало, и на послѣдку сасвимъ разњежењ, као да га познае, къ њему приће, и стане псу подобно махати репомъ, и робу, кои одъ страха већъ пола мртавъ быяше, руке и ноге лизата. На то се Андроклусъ мало прибере, и лава погледи. Примѣчаваше се садъ, особита као да едань другогъ познаю, и о печалномъ саставку радую се. Међу зрительима, кои се тому дивяше, подиже се велика вика. Царь призове Андроклуса, и запыта га, да ли бы знао узрокъ, зашто е онъ единый, кога е овай свирѣпый лавъ поштедіо? Андроклусъ приповѣди на то слѣдующе приключеніе:

„Кадъ самъ одъ могъ господара, кои се у Африци бавіо, побѣгао, прикрывао самъ се неко време по пустињама. Єдномъ у време највеће припеке, тражећи себи скровиште, нанѣмъ на неку сакривену пештеру, и у ню уђемъ. Наскоро затимъ доће овай лавъ съ раскрвављеномъ ногомъ рамлюћи, и показиваше свою тежку болю тужнымъ ецањемъ и нежнымъ мумланьемъ. Како ме усмотри, приће полагано къ мени, подиже ногу на мене, као да бы моліо, да му помогнемъ. Овде примѣтимъ я великій трнъ, одъ когъ нога сасвимъ отекла быяше. Я га извучемъ, притиснемъ гной изъ ране, и очистимъ е. Кадъ е осѣтіо, да му е болъ моіомъ помоћу одуминую, положи шапу на мою руку, и заспи; и одъ тогъ доба живіо самъ я три године у истой пештери, о едной рани съ њиме; єръ одъ дивлячи, кою е онъ ловіо, донесіо ми е найболѣ делове, кое самъ я на поладневномъ сунцу сушіо. На послѣдку омрзне ми овай начинъ живота, оставимъ пештеру у одсуствію лава, будимъ пуна три дана овамо онамо, и на послѣдку будемъ одъ четника ухваћенъ и опетъ момъ господару одведенъ, кои ме одма на смрть осуди, и то да ме дивльи звѣрови растргну. По свой прилици е овай лавъ, кои се ондашњегъ доброчинства могъ садъ съ благодарношћу опоминѣ, за то време такође ухваћенъ.“

Све ово одма се народу обяви. Свакій е моліо, да се Андроклусу казнь прости, да се ослободи, и да му се овай лавъ поклони. Онъ е потомъ ишао по вароши, и истогъ лава за собомъ о ужету водіо. Люди му даваху новаца, и бацаше на лава цањће, говорећи: „Овай е лавъ гостопримацъ тога човека, а овай човекъ лѣкаръ тога лава.“

Превео

Іованъ Ристићъ,

Слушатель Поетике.

КЊИЖЕВНЫЙ ПРЕГЛЕДЪ.

Горскій Вѣнацъ. Историческо событіе при сершетку XVII. вѣка. Сочиненіе П. П. Н. Владике Црногорскога. У Бечу, Словила ч. о. о. Мехитариста 1847.

(Далѣ.)

Да бы читательима дао ясніе понятіе о овой драми, изложит-ћу у кратко садржай њен, као што е представљенъ у сваком позорію.

Главно дѣйствующе лице у драми, владика Данило, коћу уздише и жали несретный народъ Славенскій, оплакуе несносима угнѣтавания Турска, и одпадничество многи Христіянски Црногораца. То чуе Вукъ Мићуновићъ и онъ га одушевлява. На Божићъ у ютру, дозвани одъ владике, скупляли су се предъ цркву Ловћена кнезови и сердари народа Црногорскога, за ніне послове, пуцаюћи, и броћи колико пута коя пушка одекне. Међутимъ народъ приправля се, да игра коло а пѣва славу Милоша Обилића, зулумъ Турскій, и срамоту Црногораца.

На састанакъ очекиваю се Озринићи, а кадъ они дођоше, стану приповѣдати едну њиову битку съ Турцима. Пре него што сирше, дођу и Мартиновићи, и да бы оправдали свое закасньнѣ приповѣде о некой дѣвойки Христіянской, коју су Турци отели, како су се они противили и убили и Турке и дѣвойку. Међутимъ излази владика Данило и показуе тайну и сумнителну жељу, истерати Турке изъ земљ, али бы хотѣо, да се има призрѣнѣ на оне, кои су пошли на Турску вѣру. Нѣговъ братъ му пребацуе горко сумню, и едно коло сирнуе разговоръ, и пѣва се слава Ивана Црноевића, кои, да бы осветіо смрть брата Уроша, погубіо е у Каруче 15.000 Турака.

Владика наставли побуђивати, да узму оружіе за домовину и вѣру, и сви виику едногласно, да хоће. Али бы онъ желіо, да потурчену браћу пріе дозове, да бы се, ако е могућно, обратили на оставлѣну вѣру. Шалю се гласоноше, да ій дозову, а међутимъ коло игра и пѣва се.

Дођу Турци, и владика покушава наговорити ій, да оставе Мухамеда, а они одбацую предложенѣ, а нарочито кадія Мустай, тако да мало што се незавадише. Али се старци умѣшаю, и коло пѣва побѣду на горі Вртіељки надъ везиромъ Шепферомъ. Међутимъ долазе 10 гавза новога везира Босанскога, кои са гордымъ писмомъ заповѣда владици и осталымъ главарима, да му дођу поклонити се. Владика одговори у име свію ћи нехтѣде послушати.

У то е већъ ноћь, они легну и сањаю. Двоица слушаю говоръ Вука Мандушића у сну, и разнимъ пытанима овай бы наведенъ, да ани њу нѣгову тайну љубавь. Сване, и почемъ су устали, саобштаваю едањ другоме, што су снявали, а сви су іймъ найвише были о побѣдама надъ Турцима. На то долаза некій войвода Драшко одъ Млетака, те га они пытаю, а онъ іймъ силу коешта одговара о красоти и величіи, влади и неправди онога града. Они сѣдаю, еду печена овна и изъ њкоге плећке прорічу будућность. Пролазе туда едни сватови Турски, у коима има и Христіянски свата, кои боцкаю Турке у своима спѣвима, а они Христіяне, изъ чега у мало што се нероди люта борба, коју предупређую старци. Съ друге стране чуе се една Црногорка, гдѣ люто оплакуе изъ свега гласа своега брата, убіенога на превару одъ Турака.

Долазе на саборъ више одъ 400 млады Црногораца оружани и показую власти едно писмо, писано некимъ попомъ Муіомъ, кое ни владика ни самъ тай попъ незнаю читати: изъ тога пророчіу намигивания и подбадания. Мало затимъ доходи на саборъ една злодѣлна бака, коя одкрива, да су е послали Турци, да замути Црнугору. Одлазе момци, а долази старый игуманъ Стефанъ, слѣпацъ, сматранъ као светацъ, кои узпалѣнима разговорима побуђуе буну противъ Турака. Смирло се, сви заспу, самъ игуманъ бди и брои зрна свои бројница. У ютру сви заключе ослободити се и истерати Турчина изъ Црнегоре. На то се и заклиню, начине одъ два поиса, што носе на глави, едањ дугачкій крстъ и додаваюћи десницомъ четири стране истога, свакій одговара: „аминъ“ на страшне рѣчи заклетве, коју высокимъ гласомъ изговара сердаръ Вукота. Разпушта се саборъ и свакій погланица враћа се своіой кући. Обноћь по Божићу и сутра-данъ почне на све стране бупа и сѣча противу Турака, тако, да у мањ одъ шестъ дана сва Црнагора буде одъ нѣи очишћена.

(Конецъ слѣдуе.)

Поправка. У обновљенію г. Атанасія Іовановића, Литографа, о Српскима Споменицима, печатаномъ у ч. 25. Подунавке, погрѣшно е стављено, да рокъ преписереніе трае до конца мѣсеца Юніа, по треба: до конца мѣсеца Юлія т. г.

Учредникъ Милошъ Поповић.

Издано и печатано у Правителственой Кнежегопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 28. Београдъ 11. Юлія. 1847.

СРБИНЪ СТАРОЙ СЛАВИ СРБСКОЙ НАДЪ РАЗВАЛИНАМА· ПРЕСТОЛНОГА ГРАДА КРУШЕВЦА.

Стара славо, гдѣ се скрива̀шъ
У дубокій чарный мракъ,
Ка' да никадъ младомъ Србу
Твой вѣчъ пустит' неѣешъ зракъ!
Да л' те тако заклѣпитао
Старый Србинъ, живъ юнакъ?
Ил' те младый сасвимъ презр'о,
Жаръ у души преста лкъ?
Ахъ! не тако; грѣшно зборимъ,
Онай т' диз'о вѣчный станъ,
И обліо чарномъ крвлю,
Духу дао Србскомъ бранъ;
А чанію овай съ тобомъ,
И дѣліо судбе одъ;
Усредъ пакла крвожеђа
Заръ е коме сладакъ медъ? —
Вѣкъ душманска клета рука
Срушила ти красный летъ
На бошту, гдѣ с' бранила
Твой последный златный цвѣтъ;
У побѣди кивной души
Предъ очима све е прахъ;
Да небукну жарка чуства,
Тай ню гуши лютый страхъ,
Ал' у друдма правогъ Срба
Стара краца іоште вра:
И у тихомъ жару сунца
Плодно воће опетъ зри. —
Сну те видимъ, сну познаемъ
Стара славо Србинъ младъ!
Та жарка ли вальда чуства
Ніе скріо вѣчный ладъ!

Развалине оне мрачне,
Гдѣ с' блистао образъ твой,
Нек' покрива рѣе мрачность
И облеће врана рой;
У найдубльой там' рушини
Видимъ искру жића твогъ;
У духу ми с' гласакъ віс:
„То е престолъ цара могъ.“
На нека се врази труде
Да и' угасе чуство то,
Кадъ ми перо и гласъ дѣде
У крвь жића слива то. —
Та нећу те заборавит',
Ма т' вачез'о лица чаръ,
Свимъ остат-ће у души ми,
Вѣчно пирит' чуства жаръ!
А тако ми оба ока,
Чуват-ћу ти и тай домъ,
Старый Србинъ кой ти диз'о
За спомена лютый громъ.
А грѣшна ми душа была,
Недостойна Србска крвь,
Ако г' зато будемъ презр'о
Што га взра лютый црвъ.
Аманетъ е онъ единый,
Онъ е души моіой мигъ,
У нѣму те славо! видимъ,
Крвци отудъ дашъ живгъ.
Ахъ, вѣчный ћу я дизати
Неврушимъ новый станъ,
Дати нећу да угинешъ,
Занети ме ніе санъ! —

11 Мая 1847 у Крушевцу.

Никола Іовановићъ,
Питомацъ инжинирскогъ заведенія.

БОЖІЙ ПРОМЫСАЛЪ БДИ НАДЪ СВАКИМЪ ДОБРЫМЪ ЧОВЕКОМЪ.

(Продужење.)

Овако разговараюћи се дођоше ово двоє залюбљены на брежулякъ єдан, на коємъ природа сама чбуномъ нѣкамъ, пріятну сѣнку чињаше.

„Айде овде да мало сѣднемо,“ рече Густавъ, „и да љпоту естества осмотравамо. Погледай само, каква є свуда наоколо пріятна тишина, као да нигда никакво узнемириванѣ догодило се небы.“

„„Мени се чини, да ћу я овай предѣлъ скоро сасвымъ другочіе сматрати,““ рече Марія, и двѣ кристалне сузе на лѣномъ лицу њеномъ заблистаю се.

„Неразумна!“ шаленћи се затымъ Густавъ рече: „Вѣруй ми, имат-ћемо мы іошть много пріятнїи вечерій, него што є овай био.“

Марія погледи садъ сасвымъ печална, у непрестано врачвїи бываюћій предѣлъ, и уздишући рече: „„Много бы болѣ за мене было, да умремъ, и да у овомъ спокойномъ мѣсту одпочивамъ; єрбо бы се овда све туге мое ослободила.““

„Маріе!“ после краткогъ ћутанѣ, запыта Густавъ, „кадъ мы нїкакво друго прибѣжиште наћи небы могли, развѣ прибѣжиште смрти, и ако бы неумолима и пречорка судба насъ разставити принуђавала, реци ми, шта бы ты онда избрала, растанакъ, или смрть?“

„„Смрть,““ шапташе Марія, плачући и главу свою на прсима Густава сакривши, кои срдачный полюбацъ на челу іой притисне. У томъ истомъ трентутку заечи њѣко сакривено и ясно смѣянѣ. Обадвое ужасну се, и Густавъ разаренъ сматраше свуда около себе, да бы тогъ продрзљивогъ усмотрити могао, кои га у найпріятнїемъ положенію његовомъ узнемиравати усуђује се; но бадава, у цѣломъ предѣлу нигди никога видити немогоше. Марія пакъ яко уплашена, позна таки, да то смѣянѣ оногъ продрзљивца страногъ бытя мора.

Другїй данъ у ютру старый Вилдавъ при обѣду са Евермондомъ сѣдећи, и пушећи запыта га: „Но како вамъ се допада у Франкенталу?“

„„Врло добро““ одговори Евермондъ; „„Франкенталъ има прекрасно положенїе; има пріятны равница, шума, баштїй и рыбиняка; но особито лѣпы дѣвояка.““

„Єсте ли вы већъ то примѣтили?“ запыта старый смѣюћи се.

„„Тко то небы примѣтіо при првомъ погледу! Да богме кадъ бы се човекъ дуже време бавіо, као ваш господинъ сынъ, могао бы и болѣ примѣтити.““

„Шта вы хоћете тимъ да кажете?“

„„Онда мыслимъ да се могу найзећи лѣпотице избрати, и изнаћи.““

„Како вы то разумѣвате господине Евермонде? Мой сынъ вальда нїе —“

„Єсть, есть нѣруйте, на мою рѣчь, онъ є залюбљенъ; но штета што тако младъ, и изредань младићъ тако яко заблудіо є, и смртно се залюбіо.““

„Како мой сынъ, о изрецте ми молимъ васъ господине, шта сте почели, ако сте мой искренный пріятель.“

„„Е добро дакле — я самъ іуче младогъ господина застао съ єдномъ простомъ и прекраснома дѣвицомъ, я мыслимъ то ће быти кћи вашегъ гробляра.““

„Чія? гробляра?“

„„Єсть нѣгова; єрбо самъ я но, ако се неварамъ, видіо, да є она предъ кућицомъ гробляра сѣдила.““

„Но шта є даиле далѣ было?“

„„Онъ є съ њомъ о любави много говорію, обљћаваюћи іой се, да ће ю за супругу узети, и на послѣдакъ, као што обично быва, говорише обоє само са устнама.““

„Господине Евермонде, можете ли вы то посвѣдочити?“

„„На мою честь.““

„Где сте ій видили?“

„„На єдномъ брежульку подъ єдномъ сѣнкомъ чбуна њѣногъ, кое мѣсто као да є самъ Аморъ за любезне пріуготовіо.““

„Господине Евермонде, вы ћете мени велику любавъ учинити, ако ме вечерасъ тамо одведете; а за за проче моя є брига.“ Господинъ Евермондъ то му таки учинити обћћа. — Е садъ самъ већъ ово дѣло явіо, говораше онъ затымъ самъ у себи, надамъ, се да ће ми за рукомъ поћи. Меня є истина жао Густава, но оной дѣвойки осветити се морамъ.

Тенъ што вечерь наступи, и равнице Франкентала сѣдаюће сувце, на часъ осветляваюћи;

остави, и ноћна тавность приближаваше се, старый господинъ у япунце (огртач) замотавъ, и шеширъ яко на очи натакнувши, у собу Евермонда ступи.

„Єсте ли већъ приправни?“ запита онъ овогъ.

„„Єсамь, и стонмъ на служби.““ одговори тако.

„Умотайте се дакле добро у оно япунце,““ пружаюћи му то, „и изволите да идемо.“

Евермондъ тако замота се у то япунце, и обое ноћоше, праћени одъ нѣколико слугу. Већъ се сасвимъ смрило было, кадъ до мѣста оногъ дођоше.

„Тамо е она сѣнка,“ рече Евермондъ тихо, „но не чусте ли вы звукъ нашта?“

„„Та све е мирно.““ одговори старый.

„Но я чуемъ нѣко шуштанѣ,“ рече онъ. „Дай да се приближамо ближе“ И приступивши затимъ мало ближе, заиста и старый господинъ нѣко шапутанѣ чуо бяше. „Чусте ли садъ господине?“ запита Евермондъ.

Вилдавъ мане главомъ; ербо му е гнѣвъ већъ сасвимъ гласъ пресѣкао био. Заиста пакъ башъ злый духъ опетъ е ово двое залюбљены садъ подъ сѣнку ону довео, гди су они у блаженимъ разговорима о радостной будућности наслађавали се, незнаюћи ништа, каквый е црный облакъ већъ наспрамъ њихове главе спустио се

„Маріе! вѣруй ми, я ти се животомъ моимъ заклињемъ, да ћешъ ты бити моя супруга, ты, или никоя друга!“

Ове рѣчи ясно зазвече у ушима старогъ Вилдава. И садъ већъ немогаше се овай дуже задржати, но на-сдан-пут разљюћенъ, изъ чбуна єдногъ, подъ коимъ се прекрио бяше, предъ ово двое залюбљены изиђе.

„„ А и ти се опетъ заклињемъ,““ громовитымъ гласомъ повиче старый, „„да ће она неваляна дѣвица сутра у ланцима окована бити.““

„„Отче!““ повиче Густавъ, сасвимъ побледивши.

„„О Боже!““ рече Марія тужећи, и сасвимъ изванъ себе одъ страха посташи.

„Заръ се тако,“ љутито дрекне старый, „сынъ Вилдава обезумити могао, да се онъ у єдну просту дѣвойку залюби! Ни срамъ те было! томе се одъ тебе нигда надао нисамъ!“

„„Отче сладкій! послушайте ме,““ молеше Густавъ.

„Ни єдну рѣчь! я ћу одсадъ наћи средство, тебе одъ таковы безсрамны дѣла одвратити, кадъ ты ниси честь твое породице сачувати хтѣо, то ћу ја и тебе штедити.“

(Конецъ слѣдуе.)

КЊИЖЕВНЫЙ ПРЕГЛЕДЪ.

Горскій Вѣнацъ. Историческо событіе при свршетку XVII. вѣка. Сочиненіе П. П. П. Владике Црногорскога. У Бечу, Словима ч. з. з. Мехитариста 1847.

(Конецъ.)

Списатель ніе раздѣлію слою драмму на дѣйства, као што садашнія обычаваю; чини се да е онъ ништо начиновъ Грка, коя су дѣлили њіове трагедіе у нѣколико одмора, попунѣны хорима.

Тако онъ сваки часъ прекида дѣйствованѣ, а поставля єдно коло, у комъ се пѣваю славна дѣла народа; и ова узвышена лирика, коя се може сравнити са хорима Мапцонія,*) служи дивно къ томе, да већма узнали духове на мрзость противу Турака. Главна у овомъ дѣлу вѣштина есть нагомилавѣ мноштво случаева, у конма се приповѣдаю свирѣпости, угнѣтаваня, неправедности Турака противу Христіянна, докъ они послѣдњи рѣше се сбацити ярамъ, изтерати и побивши свое непріятеле.

Али ако толике лѣпоте сіаю у овомъ драматичномъ дѣлу, налазе се и нѣке мане, нѣке погрѣшке, одъ кои и найзнатнія умови мучно се могу сачувати. А погрѣшке, кое самъ примѣтіо, тичу се найвише економіе драме.

До преко половине дѣло има мало движенія, и чини се непотребно због увођења догађаја све новіи, свела, кое на прыи махъ немогу се никако увидити. Жестока жела стихотворца, да опише народне обычае, навела га е, те е у метную многа излишна позорія, коя неодговараю на найманѣ цѣли драме. Ноћни сни, говоръ у сну Вука Мандушића и слушанѣ два друга, пророчанства учињена на голой плећки єдногa печеногa овна, приповѣдке војводе Драшка о Млетцима тако дуге и досадне, глупость попа Муе, то су све одступленя и уметци, кои ничему неслуже, а задржаваю дѣло, кое е съ почетка и по себи єднолично, те никоди цѣлости. При свршетку дѣло напредуе удивительномъ брзиномъ, и дугачкій плачъ сестре надъ убіенымъ

*) Мапцона и найславніи лирички пѣсници, што га сада имаю, и што су нождa нигда имали Италіянци.

братомъ, у мѣсто што бы оладніо, еръ е надупешъ, іошть већма разгрѣва чуство.

Оно, у чему се найвећма показује сила ума списателѣвогъ, есть штилъ. Невѣроятно е, колику крѣпость, коју брзину, коју милину разлива по различитимъ чуствима. Воспитанъ у народнима пѣсмама, нашъ списатель уме издржати ону невину простоту, ону ясность, ону чистоту, кое се толико обожаваю, додаваюћи іймъ, лѣпымъ сауженѣмъ, изборъ и благородность. И заиста сви разговори владике, кадіе Мустая, и игумана Стефана, дивичне поезіе кола, плачъ сестре, пѣсме на Турскима сватовима, такове су и тако поетички изражене, да се неможе ништа болѣ пожелити. Неке изрѣчке пакъ, и неки образци есу изворни и врло лѣпи.

Тко неувиђа силу овы стихова:

„Єдна сламка међу вихорове,
Суза моя нема родителя,
Наданѣ се наше закопало
На Косово у єдну гробницу.“

Или:

„Иза туче ведріе в небо,
Иза туге бистрія в душа,
Иза плача веселіе поешъ.“

А другче:

„А душу самъ ватопіо капльомъ,
На се стара игра поврхъ вина,
Ка' бліедый каменъ по ракіи.“

Али у толикой сайности штьла примѣчаваю се гдѣкое погрѣшке; као што су рѣчи Турске и Италіянске, н. пр. тронъ, мунаръ, текъ, аманатъ, инстинктъ, тиранинъ, аферимъ и т. д., кое бы се могле лако нашима замѣнити. Има кадъ и невнимания, као на примѣръ у приповедкама Драшке, гдѣ глаголи сви у исто време падаюћи досадни су и проузрокую неко неугодно єдногласіе. Али су оне мале мане у сравнѣнію толики красота, због чега неможемо се необрадовати нашой єдноплеменой брачи, да су овымъ дѣломъ добыли прву драму великога одушевлѣня и правога народнога вкуса.

Фрэнцешки.

ВѢСТИ.

* Историйско-филологичкій одѣлъ ц. академіе наука у Петрограду приніо е предложеній г. Е. Куника, кои жели издавати сбирку предмета за познаванѣ старо-Бугарскога єзыка и књижевности. Предпріятіе ово има двѣ цѣли: филологичку и историйску. Што се прве тичe, имаю се Нѣмачки и западно-Славенски научници упознавати съ тимъ, што су поодини Руски списатели о той ствари написали. Друга пакъ иде на то, да се одъ простране старо-Бугарске литературе текъ оно избере, чимъ се објасніна исторія Византискога изображенія и утицай нѣговъ на Славене. Дѣло ће изилазити у поодинима свезкама.

* Не давно се отворило у Берцелони, у Шпанія, позорште, кое е за честь краљице названо: „Teatro Izabella,“ опероиъ, при коіой е музикомъ управлио Чехъ Завртаљъ, кога су позвали за управителя банде. После театра была е велика часть, при коіой е истый г. Завртаљъ, по жельи многи одличны особа, пѣвао „Кде домов мой?“ и друге народне Ческе пѣсме, све уз обшту похвалу.

(Кѣтн.)

СИТНИЦЪ.

* Дра пріятеля, коя се од-давно видила нису, састану се случайно. „Па како е?“ запыта єданъ. „Не найболь, старый друже, зашто самъ се оженіо, одпако се невидимо.“ „Я ти честитамъ.“ „Немашъ шта, зашто ме е жена мучила страшно.“ „Я те сажалукмъ.“ „Но ми е донела мираз одъ 30.000 форинтій.“ „Тимъ се можешъ тѣшити.“ „Не свсвимъ, мой драгій, зашто самъ за те новце купіо ованца, кое ми све поскапаше.“ „То е, Бога ми, зло!“ „Ніе башъ тако рѣавo, зашто самъ ову продао, коя е срећомъ яко поскупила была, и то ми е штету накнадило.“ „То си ты ту іошть срећно испливао.“ „Не башъ свсвимъ срећно, зашто самъ за те новце купіо ћуу, коя ме изгоре.“ „Ахъ, заиста то е страшна несреća.“ „О ни найманѣ, зашто ми е жена съ кућомъ изгорела, а кућа е была обезбѣђена.“

* Царъ Тиберіусъ редко е кћиго чиновнике, кои су были у великомъ званію кодъ нѣговогъ правителства. Кадъ га е нетко єдан-путъ о томъ запытао, одговори: „Сите нуве яко непецаю.“

НОВА КНЬИГА.

Воспитатель Женскій пише Матія Банъ. Прва свезка. У Београду У Књигопечатньи Књажевства Србскогъ 1847. — На 12-ни, стр. 111.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 29. Београдъ 18 Юлія. 1847.

ЦРНАГОРА.

(Одъ Сладковића изъ Орла Татранскога посрбіо І. Илићъ)

Ты душо моя, душо огньена,
Летишъ тонъ свѣта ширяномъ,
Летишъ Славенскимъ сыновомъ,
К'о што голубица сива
Лети надъ гаіомъ и полетуе,
Тражећ' границу зелену,
На воіой смири, кадъ вихоръ дуе,
Душу свою уцвилѣну.
Ты душо моя летишъ широко,
И там', гдѣ слобода чиста,
Гдѣ сунце славе іошть само блиста,
Управляшъ смућено око:
Тамо одзнешъ, там' се одморишъ
У крилу красне природе,
Диномъ, любномъ и вѣрномъ створишъ
Саѣтъ властный свете слободе.

Зборишъ о крвю, гдѣ нема грѣха,
Гдѣ жеља већъ е ужитакъ,
И свѣсть се диже не низи',
Но као Кремля златна стрѣха
Надъ Москвомъ славномъ, надъ срцемъ жарнымъ,
Гдѣ младость вѣчно зелени,
Гдѣ проти вразма борећ' се старымъ
Гнѣвъ свѣтый слободу цѣни,
Гдѣ нећешъ чути потребе вне,
Кромъ сладку душе потребу,
Гдѣ ноћи ни-ћ, гдѣ данъ сине
К'о у тонъ Мухамеда небу:
Зборишъ о краю такномъ; но охъ,
Крае такве знате л' вы гдѣ?
Текъ душа моя тоне е свѣдокъ,
А свѣтъ цѣлый вичe: „Нигдѣ!"

Но некъ вамъ буде! дакле ій нема
Ти гора и стѣна гласны;
Аля младостный полетъ недрема,
Видимъ и единъ свѣтъ красный,
Гдѣ ће застати тай усхитъ светый,
И рећи: „стани!" могућно,
Докъ за идеомъ границѣ' пролети
Полѣ радостно и смутно,
Недан' срцу оладнути,
Прем' видѣ га наситит' неможе,
У жила' свои' свемоћность ћути,
Невѣроућ' да пасти може,
А ако и падне, ако красно свене,
Као пламенъ Метеора
Кадъ у своимъ властнокъ свѣтилу увене:
Гдѣ е край овый? — Враћо: Гора!

Ой Горе, Горе! та Црна Гора!
Ты краино крѣпке младе,
Погледай само те твоя граде,
Балкана врхъ — таласъ мора!
Такавъ е сынъ твой као тай Балканъ,
Силный, юначанъ, страховитъ,
Тако е слободанъ, так' белый Банъ,
Так' своіомъ вољомъ становитъ,
И као те плаве Ядранске воде
Тако е дубока нѣг'на ћуть,
К'о бура та вода, тако е крутъ
У осветя сынъ твое природе!
Как' море штуе светость закона,
Так' сынъ твой законе отаца:
Хукъ мора, то су слободе звона
У прсих' твои Црногораца.

Ты душо моя, ћути кадъ те ота
Прати томъ свѣта ширяномъ,
Полећешъ сама съ твоіомъ единомъ
Идеомъ младогъ живота!
У крае Славске летишъ широко,
И там', гдѣ слобода чиста,
Гдѣ сунце славе іошть само блиста,
Управляшъ твое смућено око,

Тамо оданешъ, там' се одиграшъ,
У красну тайность природе,
Дивотомъ, нѣрожъ и любовнъ стваршъ
Снѣтъ властный свете слободе:
Састандеръ сада съ усхитомъ твоимъ
На найвышій врхъ Карпата,
Грани надъ родомъ успушвнимъ новимъ
Снѣтломъ тимъ вашіе брата!

БОЖІЙ ПРОМЫСАЛЪ БДИ НАДЪ СВАКИМЪ ДОБРЫМЪ ЧОВЕКОМЪ.

(Конацъ.)

Затымъ таки заповѣди старый слугама своима, да Густава спопадну, и да га у дворъ одведу, и затворена држе дотле, докъ онъ недоѣе.

„Милостивый господине!“ моляше Марія, кадъ є мало къ себи дошла.

„„Иди одъ мене, ты презрѣнія достойно суштество!““ повыче Вилдавъ, „„немогу те гледати. Сутра ћешъ ты и твой отацъ, предѣлъ овай на вѣки оставити, ако моя претня къ теби у испуњніе неприведе се.““

„Учините са мномъ што годъ хоћете“; у признанію свое невиности, одговори Марія „Упропастите честь єдне дѣвице, кое є савѣсть сасвимъ чиста; но не, не,“ поче затымъ она живльимъ гласомъ говорити! „то вы нећете, то вы због доброте ваше учинити неможете, и вато надамъ се да ћете вы обрану мою, обрану сына вашегъ саслушати“

„Где како ме ова змія са своима рѣчма жели обрлатити! Иди одъ мене невалялицо,“ и одтури ю жестоко одъ себе.

„„Не, я васъ оставити нећу, докле ме несаслушате,““ повыче Марія, и обгрли нѣгово колено.

„Прелюбодѣйницо!“ загрми садъ Вилдавъ, на ново разлюћенъ, и рукомъ ю одъ себе опетъ жестоко одтуривши.

Садъ Марія горкo плачући, у несвѣсти падне на землю. Међутымъ Густава, кои се бадава одъ слугу одтргнути хоћаше, слуге у дворъ поведу. Текъ што су се они были мало одмакли, но привиреде се Евермондъ, кои є сву ту сцену тайно исподъ чбуна гледао, къ Марію, и онако нечувственой у уво шапне: „Удараць за удараць!“ Затымъ таки подсмѣваюћи се отиде, и несрећну у найвећемъ очаянію остави.

Текъ што є затымъ Марія къ себи мало дошла, таки потрчи у дворъ, да бы невиность свою предъ господиномъ оснѣдочити могла; но слуге ю садъ пустити нехтѣдоше. Она садъ печална куће дође, и подъ видомъ да ю глава боли, таки у кревет легне; но цѣлу ноћь она затворила ніе, непрестанно о томъ мыслећи, шта ће се садъ съ њомъ и бѣднымъ отцемъ случити. Међутымъ и зора заплави, и текъ што сунце златне свое зраке на хоризонту пуштати заче, и данъ мало указа се, ето ти єдногъ изъ двора служителя, кои старогъ Марка у дворъ позове. Сирома Марко, ништа о случаю ономъ незнаюћи, весео у дворъ похити. Но како великій ужасъ нападне на нѣга, кадъ таки при уласку нѣговомъ, жестокимъ гласомъ старый господинъ повыче: „Неблагодарный човечe! я самъ тебе и твою кћерь, смиловавши сѐ на сиротиню, и бѣдно станѣ ваше, подъ мою милость приміо, и вама благодѣянія многа чинio. Та ли є дакле благодарность: да твоя невалана кћи младо срдце сына мога развратн, и нѣга у любавну свою мрежу дотле заплете, да онъ њоћ супружество обѣћава, и кое самъ я самъ сяноћъ, ушима моима, сакрывенъ у чбуну єдномъ, слушао. За казнь дакле морате обое таки оставити предѣлъ овай.“

Старый Марко одъ ужаса сасвимъ изванъ себе бывши, за нѣколико минута ништа на то одговорити немогаше, и текъ што мало къ себи дошавши, говорити хтѣде, на-едан-путъ Марія, съ разсутомъ косомъ у собу улети, и предъ старогъ господина клекне. „Ахъ смилуйте се господине! и саслушайте мене, и отца мога, кои такође невиность мою познае, и кои вамъ самъ све то исповѣдити уме.“ — Старый господинъ милостива срца будући, и любопытливъ то извиненіе чути, допусти старомъ Марку говорити, кои овако почне: „Ахъ милостивый господине! Мы сиу срећу нашу вашой милости приписующи, заиста далеко є одстоятн морала та мысао одъ мене, и одъ кћери моє, васъ у чему годъ увредити, и небзагодарнима себе показати. Невина є заиста кћи моя у томъ; а невинъ є и младый господинъ, єдиный сынъ вашъ, подпора, и утѣха старости ваше. Онъ є іошть као дѣте съ њомъ непрестанно играюћи се, наклоность нѣку къ њоћ задобыо, кое садъ у савршеномъ возрасту у любань обратила се. Я сачь то іошть пређе примѣтіо, и строго самъ іой избѣгаванъ младогъ господина наложіо; и због тога є обвинѣнія достойна.“ — „„Я самъ васъ,““ пресѣче садъ Марія, сузе проливаюћи, рѣчь от-

цу своме, „„у томъ сладкій отче послушати хтѣла, и приљежно самъ свакій састанакъ съ младымъ господиномъ избѣгавала; но младый господинъ, непрестано туда пролазећи, и са мномъ се састати желећи, строгу ту заповѣсть вашу на послѣдакъ преступити нагонио ме є. Ахъ камо срећа, да нисамъ жива, кадъ самъ ово дочекати морала! Но я знамъ, зашто тако ружно о мени мисслите, и зашто о невиности моіой вы се сумняте. Господинъ Евермондъ, повѣ самъ я, због безобразног његовог поступка, одъ мене одтерала, то є све на мене потворіо; но Богъ види свачіе срдце; онъ зна невиность мою, и онъ неће мислимъ мене оставити. — Но ако башъ мени опростити нећете, то наложите мени найсвирѣпію казнь, само поштедите мога бѣдногъ, и старогъ отца, кои є цѣлый готово животъ свой у бѣди провео!“

„„Я вамъ опраштамъ,““ рече на то старый господинъ, „„но строго ти одсадъ забрањуемъ свакій састанакъ, и разговоръ съ младымъ господиномъ; а и я такође одъ мое стране трудит-ћу се за то,““ и затымъ ій одпусти одъ себе.

Како што две рушице, на едномъ стручку стоеће, кадъ се узберу и разкину, обадве почву сушити се, тако и ово двоє залюбљени саснимъ садъ венути, и губити се почву. Старый господинъ примѣтивши на послѣдакъ, да се никомъ другимъ начиномъ сыну единцу његовомъ, кога є яко любіо, помоћи неможе, кои већъ као полумртавъ изгледаше, сазналъ найпосле, да онъ Марію за супругу узме. И таки старогъ Марка доведе у дворъ свой, учинивши га надзирателѣмъ двора. Као што сунце сваку тварь оживлява, тако узаимна њина любавь, и весело срдце разведрило є брзо бледа њіова лица, и образе њіове украсила любкомъ руженчномъ боіомъ. После смрти господина, и старогъ Марка, живили су они іошъ много година у согласію и любави, и супружество њіово краснымъ є породомъ Богъ благословіо. —

У Н. Саду. Іованъ Поповићъ,
Дѣв. Учитель.

ОДЗЫВЪ И ДОДАТАКЪ.

Предъ што ће примѣчанія моя*) сверху животописанія С. Апостола Петра и Павла, у V. части Збирке одъ издателя исте — г. Петрова — стављена, у листу овоме 1) на видикъ свѣту изаћи, указао се є одъ хвалѣногъ господина у Новинама Читалишта Београдскогъ одъ 16 Мая т. г. у числу 20. чланакъ єданъ подъ насловомъ: „Позывъ и Поправка,“ гди г. Петровъ у смотрењю опредѣленія времена погубленія Павловогъ погрѣшку свою изъ побуђенія: „што се наводъ онай, кои є изъ историје западне цркве поцрпљенъ несласе са историомъ наше источне цркве“ признаваћи явно предлаже пытање, сирѣчъ позыва, да му се каже: „да л’ є наводъ историје наше источне цркве на Славенскомъ єзыку, или западне цркве на Римскомъ єзыку вѣроятніе?“

Я за дужность мою сматрамъ како у смотрењю пытања овогъ одговорити, тако и іошть нѣка о кончини С. Апостола Петра и Павла, као додатакъ ко моима примѣчаніма служећа, проговити. О постанку речены Апостола, нѣіономъ Апостолскомъ дѣйствованю и списанію, премда иста сво наше вниманіе заслужую, засадъ ћу прећутати; ер томе нити є садъ прилика, нити пакъ време. И о обећаномъ ћу кратакъ, у колико є можно, быти, да не бы како дугимъ разчлењаванѣмъ важнімъ можда и цѣли повременогъ овогъ листа у много болѣ одгонараюћимъ предметима мѣсто запремію. Но некъ ми се за овай паръ за зло не пріими, кадъ се тако десило, и кадъ тако срећно писмо, да или мы на овой или вы на оной страни поне едне новине или листъ црквены, у садашњимъ времена обстоятелствама одвећъ нуждны, — у комъ бы се што о внутрености и внѣшности цркве наше рећи и поразговорити, є нападнике и противнике одбити и убѣдити могло — имамо. Ово предпоставивши къ самой ствари ступамъ.

Г. Петровъ у горенаведеномъ чланку своме ћутанѣмъ потврђава: да ко опредѣленію времена — кадъ є Петаръ и Павле погубљенъ — ништа друго неоскудѣва, осимъ єдинствено доказати, кои су наводи вѣроятніи, еда ли наше источне цркве на Славенскомъ єзыку, или западне на Римскомъ написани; као да су првобытни кнвори за доказиванѣ догађаја у рѣчи стоећи на та два єзыка начертани, или да є у изслѣдованію истине историческе само назити на єзыкъ, коимъ є писатель кои писао, и Католикъ ли онъ?!

*) На ова примѣчанія одъ некога г. Др. П. Стића, као што намъ є познато увіата, напшао є у ч. 26 Зоре Далматинске єданъ пакостный и врло злу намѣру одкрывающій одговоръ. Одъ нашегъ Фрушкогорца надамо се, да овомъ разколнику неће остати думанъ. У.

1) Види ч. 31. 22. г. л.

Ніе се у источной на Славенскомъ, нити у западной цркви на Римскомъ езику прво, нећу на Грчкомъ, а доцније како на оныхъ, тако и на другимъ Европейскимъ езыцима; нити су списателя прве, нити друге о овой ил' оной само, но и узајамно о обадвой цркви писали. На Римскомъ се езику почело текъ четвртогъ столѣтія нѣшто писати, а на Славенскомъ іошть много касніе. Сасвимъ є противно са езикомъ Грчкимъ. Овай є было у прва времена Христіянства, и кадъ се Іерархія утврђавати почела, у обадвой цркви дипломатическій, на нѣму су правила соборна донешена бывала; на нѣму су се распре између обе цркве водиле, историје, Богословіе и друге науке писале како одъ источны, тако и одъ западны. Одъ тогъ се времена и водіо обычай онай, кои є у Римской цркви до средњегъ вѣка траю, да кумъ или крещаемый Символъ вѣре найпре Грчки, па потомъ Латински очита.2) Изъ тога є узрока данле и нуждно ономе, кои што о почетку цркве Христове писати намѣрава, поредъ другогъ, нарочито Грчкій езыкъ изъ основа знати и разумѣти; кадъ свагда треба, гди се налази, изъ правогъ и подлиногъ извора црпити.

(Даље слѣдує.)

2) Срав. Edm. Martene de antiquis eccl. ritibus ed. 2. T. I. p. 88. A Gavanti thesaurus sacr. rituum ed. G. M. Meratus T. I. p. 42. и друга у Walchii biblioth. symbol. vetus p. 57. наведена списанія.

СМѢСИЦЕ.

ПРИМѢТБА У СВОЕ ДОБА

Има ій доста, кои су се не мало чудили бомбастичкомъ извѣстію „Данице“ о тріюмфима бечкогъ умѣтника, г. Лебе, у Загребу. Слабо ій има, кои неће признати, да ніе іошть време, народъ нашъ овакимъ питама клокатя, єръ се одъ тога сигурно утогити неће. Театроманію, Балетоманію, Баломанію, Шпектакломанію, и незнамъ какву іошть не манію, између южны Славена сада нећъ каламити, значило бы народъ, кодъ коегъ су многе жиће и тако доста већъ попустиле, іошть нећма кварити. Невелико то зато, што се оно извѣстіе тиче иностраногъ умѣтника. Слава и поштенѣ сваког нѣштиня, само све, што се кодъ насъ чини, нека има свою мѣру. Подобни hyper-и pseudo-enthusiasm-и нуга су за изображене нећъ народе, а камо ли за южне Славене. То зна сваки, кои є ове само са незапалѣнымъ мозгомъ іоле проучіо. Жалостіе є іошть то, што є свима готово кругомъ южны Славена свойственo већъ постало, да се туђинству радо кланяю и диве, и све, што є туђе, у звѣзде кую, а свое на жалость или незнаю цѣнити, или презиру, и сами блатомъ калаю. — Sic non itur ad astra. — Положи куће найпре дубокъ и чврстъ темељ, па онда дижи іой зидове, и украси ю съ поля и изнутра, єръ иначе срушит-ће те се са свима сновима украшеніима, и у прашину ће се разпрштати, а прашину — вѣтаръ разноси. Некъ є више дѣла, а манѣ славе, єръ слава безъ дѣла трула є закрпа, а ова — некріе дуго голотинѣ. — Желити є, да ово, ако и ніе прво, буде баремъ последнѣ, ако нећемо, да намъ найпосле и оно мало наши явны листова постане, по примѣру многи Нѣмачки часописа, само гола театрално — музикално — тріюмфална хроника.

Доброрадовићъ.

СИТНИЦЕ.

* Кадъ су были Французи у Нѣмачкой, пила є єдномъ предъ зору пена праля поредъ страже.

Стражаръ: Qui vive? (Тко є то?)

Праля: La vache (врава). Хтѣла є рећи: Waschfrau (праля).

Стражаръ: Bête! (марва!)

Праля разумѣвши, да іой заповѣда молити се Богу (bet'), склопи руке и почне читати: Отче нашъ, иже есн и т. д.

НОВА КНЬИГА.

Регистеръ, или обширно назначеніе садржая законика грађанскогъ, уредба земаљски и указа. Изведенъ изъ законика грађанскогъ и две части зборника, Георгіемъ Петровићемъ, Дѣловод. Прим. Суда Обштине Београдске. У Београду печатано у Књигопечатньи Княжества Србскогъ 1847. — На 4-ни, стр. II., 29.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 30. Београдъ 25. Юлія. 1847.

ОПЛАЧЪ
МЛАДОГА ПОЕМЦА.

Златный Прагъ е, Поемска столица,
Свагда сваић, све а' весео биво;
Ал' е сада чудно потавнио,
Оловски е сиђао изгубио:
Премину му Ярославъ Калина,
Младићъ дивный, што дарима силный.

Чехъ е Пѣвунъ, к'о Славенинъ сваки,
Долъ и брдо пѣсне му одзива,
Ал' му сад' се тек' јуцы чују,
Себ' и свог тугомъ заглушују;
Упокои с' Ярославъ Калина,
Презадездивнъ, свечестито срце.

Слава ї' Славска славити Славнога,
И туђина, то ли пакъ Славина;
Нег' онъ онда тек' што славу диже,
Славинацъ му научену брже:
Умро му е Ярославъ Калина,
Знаменъ витезъ, а словомъ Банина.

Сербъ и Сербство као Слав-потомство,
Чуйства вѣрна, и срдашца смѣрна,
Видѣвъ суае вѣренице Милке,
Свима іой печалъ олакшава,
Помаже іой плакат' вѣреника,
Ярослава Калину алмаза.

Чех-Књижницы жале неутѣшно
Ново єдно свог' неба свѣтило,
Слав-просвѣта њим' се озорила,
Сви л' изъ єдног' єдикую гласа:
Хеј Калино, Ярославе рѣдкій,
Божа душо, у Спаса облику! —.

Чех-Славенство све пазећи свое,
Услужнику труде признаюћи,
Сложно дигне мало и велико,
Цѣливанћ дати му последнѣ;
Сви обштински пратити Калина,
Све цвилећи погребст' Ярослава.

Свакъ ту бывшій крозъ плачъ протрубиую,
Да е дійку свою погребиую,
Чу се одзивъ у све Славство дально,
Стеку с' одевуд' єдноушя зуцы:
Богъ да прости Ярослав' Калину!
Вѣчна радость, и блаженство њему!..!.

У Београду на лѣтногъ Св. Аранђела данъ 1847.

С. М. С.

СЛОВЕНСКІЙ (СЛОВАЧКІЙ) ЧАСОПИСЪ

подъ именомъ „Slovenskje pohladi na vedi, umenja, i literatúru, widavanje od M. J. Hurbana.“

Кадъ се єдномъ кои народъ изъ тежка сна пробуди, те своимъ опетъ духомъ одисати стане; то треба бистрымъ окомъ да погледа око себе, и да самъ себе запита: „зашто самъ се пробудіо: па зашто башъ у ово доба, а не прѣ или послѣ?“ — У свѣту ништа небыва безъ узрока, ништа узаманъ; свако ма найманѣ появленѣ есть єданъ одъ небројены узала и узлића на неизмѣрномъ и безконачномъ ланцу или нити судбине, што га вѣчно сиуе промысао Божій. — Узрсиуће ма кога народа къ новомъ животу иде у редъ таковы появленя. Зато е народу, коме Богъ ули у жиле крвь неумрлу, и узнесе му духъ къ небу, — свега и найпрва дужность, неуморно трудити се, и о томъ настоати, да позна волю онога, кои му даде животъ,

да позна званѣ и задатакъ свой на овомъ свѣту. — Што мени или теби Богъ дае, не дае само поради насъ самы, поради наши особа, но поради читавогъ рода, читаве породице, обитеље, читавогъ друштва, одъ кога смо мы само удъ. Што Богъ дае овомъ или ономъ народу, недае поради само народа, — да бы се тобожъ овай надъ другима узносіо, те друге само ногама чепао, но поради читавогъ човечества, одъ коегъ е онай народъ само удъ, — да бы се на моћнимъ крилима таковогъ народа узнео духъ читавогъ нашегъ рода. — То захтѣва организамъ, — дивный овай строй човечества, по коемъ народи сматрати се имаю као удови и частице єдногъ тѣла. На ово већъ сматрамо човечество као таковъ савршенъ организамъ, — а оно животъ тога организма быт-ће то, ако велики, вышимъ духомъ обдарени народи са собомъ узносе и друге народе, те ако блага рѣка ньиовогъ живота напая жедне душе, и натапля суха пола свію осталы народа и народиѣа. Смѣло можемо рећи, да у признаню те истине почива спасенѣ свѣта. — Зато сваки народъ, кои већъ єдномъ изиће изъ нрава на свѣтлость, изъ круга низкогъ у кругъ вышій явногъ живота и живљегъ кретаня, — треба да повири самъ себи у срдце, у скрите тайне душе и духа своегъ: да ли ту почива врелчићъ, изъ когъ ће некадъ протећи огромна рѣка новогъ живота — рѣка, кои ће быти кадра, осушене пустаре, и гибялу трулежь садашньегъ и прошлы вѣкова претворити у зелене ливаде и райске гаеве. То е нешто, за чимъ челне читавъ свѣтъ, па то мора быти задатакъ свакоме млађаному народу. Ніе доста народу, звата се овымъ или онымъ народомъ, поносити се своимъ именомъ, те непрестано у свѣтъ трубити: „Я самъ Хрватъ, Чехъ, Србинъ; я самъ Маћаръ, Боже дай, да полъ свѣта буде оно, што самъ я.“ Тимъ іошть народъ ніе досегнуо цѣль свое народности, ако са народношћу и родолюбіемъ своимъ свѣсно неспои какву вышу, обште-човеческу цѣль. Свака народность, кои хоће да се учврсти и прослави, — има быти живый одблесакъ напредка цѣлогъ човечества, треба *да на свомъ чему носи печатъ свемогуће, организирајуће снаге.* Она само народность, кои по вольи вѣчногъ промысла, и у смыслу свога послана уме и кадра е, организирати, т. е. животъ давати, облагороћавати, избављати, човечество уздизати, а не тлачити, не гнѣсти, не искаре духа и живота у народима угушавати, — та само народность може быти и есть велика, вѣчна, славна. У колико е то истина, показуе намъ найболѣ исторія и примѣръ гласовиты негда Римляна. Римляни знадоше ширити свои гвоздена крила по читавомъ скоро свѣту; но, на жалость, подъ гвожћемъ тіе крила небыше топлина, него лютый мразъ, зима и смрть, кои помори све народе, коимъ немила судбина скучи главу подъ смртоносна та крила. На найпослѣ и самъ Римъ, окруженъ смрћу и мртвимъ тѣлесинама, мораде пасти и скончати немило и у найнећемъ очаяню, — неоставивши иза себе одъ големе своѣ народности готово ништа, него путъ приправљенъ за нову, животворну, организирајућу силу, што се повня тамо на истоку међу народомъ Израилскимъ. — То валя памтити свакоме живомъ, или живити почињућемъ народу, — валя му на умъ узети, да *правый* животъ несме задавати смрть, но будити и узносити животъ свуда, — и да тако свака жива народность у наше доба мора необходно осиватн се на темелю оне науке, кои е већъ сама по себи: напредакъ, животъ, любавь, и найвыша слобода, т. е. на темелю слова Божіегъ — животворногъ Христіанства, штопо е за човечанство права, организирајућа *сила* и *моћ*. —

(Конецъ слѣдуе.)

ОДЗЫВЪ И ДОДАТАКЪ.

(Далѣ.)

Ко изслѣдованію истине историческе ніе гледатн на дѣписца, кое е црквe, Католикъ ли или Акатоликъ 3), — а іошть манѣ коимъ е езыкомъ писао 4), колико на то: да л' е истый, кога навести, и свѣдокъ, на кога се ословити намѣравамо, свакогъ вѣровања и поуздана достоиић. А такавъ е текъ онай, кои е и *могао* и *хтѣо* истину казати. Далѣ да су изворн, изъ кои што поцрпити мыслимо, *истинны, цѣлы, и вѣрни.* За ово провађа нужда е на послѣдку *историческа критика* 5): а ова критика треба у

3) На тай даиле начинъ требало бы онда варъ ніка жѣста, Христіанства тичућа се, и водъ у почетку тога живећи нзыческа списатела, као: Іосифа, Шветонія, Тацита, Плинія млађегъ, Дія Кассія и други изласећа се, сасвимъ зато, што су они изничицы были, као невѣрствта презрети и одбацити?!

4) Истина се высланъ тако исто вѣрно може казати на Турскомъ или на на коемъ драго другомъ варварскомъ езыку, као и на Славенскомъ ва' Римскомъ.

5) Ernesti de fide historica recte aestimanda (у овога Opuscula philologico-criticis ed. II. Lugd. Bat. 1776. pag. 6A. ss.) — Griesbachii diss. de fide hist. ex ipsa rerum, quae narrantur, natura judicanda (у овога Opusc. acad. ed. Gabler Jenae. 1824. vol. I. p. 167. ss.)

толико више обозрителна да буде, почемъ се управо на полю исторіе црквене историческа истина ово лакомысліемъ и незнањемъ, ово заслѣпљењемъ интереса какове странке, ово пріуготовляванјемъ за извѣстне њене цѣли, а не рѣдко и собственомъ превареномъ испорчава. У оваковима случаевима, гди изворн лажногъ, или сасвимъ ничегъ не подаю, мора историческо изслѣдованіе одъ првобытногъ нарочито сапоза, подобности, характера времена и лица, шта више и одъ самы лажны навода извора руковођенъ ко *историческимъ заключеніямъ* корачати, кои вѣроватность често до границе истине историческе допире, а често едва е и што више одъ други могућносћій. 6) —

Да е Апостолъ Павле у Риму погубљенъ, о томе сумнѣ нема. Само се са историческомъ извѣстноћу — као што самъ и у примѣчаніима моима изъ наведеногъ тамо узрока казао — не може опредѣлити време његовогъ погубљенія. Тако исто исторически достовѣрно неможе се доказати нити мѣсто, нити време смрти Апостола Петра.

Павлово ослобођенѣ и пакипаденіе у робство Римско, тако е са сказкомъ о Петровомъ мученичеству Римскомъ сплетено и скончано, да неможе л' се прво исторически достовѣрно доказати, второ онда по себи пасти мора. Брз ваше се, да су обадва у Коринтъ дошли, или се ту састали, одъ тудъ пакъ скупа путъ у Римъ предузели, и ту заедно скончали. Заедно пакъ нису могли бити, вели гд. *Бауръ*, 7) ако се неће допустити, да е њихово скупа присуствіе ванъ границе, у дѣланіима Апостолскима положене, мѣста имало. Преко ове границе пређи не дозволяваю вѣсти, Апостола Павла тичуће се, но и какво вѣроатіе има Римско мученичество Апостола Петра, ако исто по исторической важности његовы свѣдочба станемо сматрати? Найстарія и найпоуздапія, кою у ономе у Риму писаномъ писму Римскогъ Климепте имамо, ништа не говори о мученичеству Петровомъ, текъ Діонисіе Коринтскій говори о овоме извѣстно, но какво слабо представлѣніе не морамо имати о исторической достовѣрности ове свѣдочбе, да се и само овогъ једногъ придржимо, што у истомъ и очевидномъ са писмама Апостола на Коринѣане не само Павла по поредъ њега и Петра за основателя обштества Коринтскогъ чи-

6) Giesseler's Lehrbuch der Kirchengeschichte 1-te Aufl. I. Bd. 2. 16. 17.

7) У дѣлу: Paulus, der Apostel Jesu Christi стр. 232.

ни? Већъ и изъ тога е заключити, да Петаръ, како годъ што ніе у Коринту было, тако исто ніе ни обштество тамошнѣ основао, можно, да е само Петрова странка у Коринту была, ноя е ту заслугу себи приписати хтѣла, да е Коринтско обштество основала, и тимъ начиномъ поводъ дала потврђенію, да е Петаръ самъ у Коринту было. — Даљ Діонисіе е живіо на сто година после догађаја овогъ, кога свѣдокъ треба да е. И онъ дакле свѣдочи само у његово време находећу се сказну о заедномъ путованію оба ова Апостола изъ Коринта у Римъ, и о њіовой ту послѣдовавшой мученической смрти, и мы незнамо іошть, еда ли е ова сказка само сказка, или извѣстіе истинитогъ историческогъ догађаја.

(Конецъ слѣдує.)

СРБСКИ СПОМЕНИЦИ.

1358. *Благородному Господару Илији Бранкаровићу, Коменданту Параћинскомъ*:

Поздрављамо васъ. — Даемо вамъ на знанѣ, да смо заключили, да свака Нахія екзерцыра по једну кумпанію то есть 250. момака, и то да буде као регулата войска; Но будући да е ваша Нахіа мана, тако смо за добро нашли, да Вы у Параћинской Нахіи екзерцырате полакъ кумпаніе; а писаћемо Ђорђю Ражанскомъ да онъ у Ражанской Нахіи полакъ кумпаніе екзерцыра 125. момака: — Они момцы, консе изберу, треба да су млади, и изъ задружни кући; — Таинъ ће те имъ давати, по 1. ока леба на данъ одъ десетка, по полъ оке меса одъ одвоене стоке, и на посту одъ пасуля покупите одъ Нахіе; И ове люде треба да еданъ као Капетанъ екзерцыра; и на 25. момака по еданъ Капларъ: — И треба да на скупа живе, као врайкорь, и набавите имъ судове, у чему ће ело кувати. Уређуйте што болѣ можете. — Друго ошрту заповесть людма издайте, да се не оделюю; ни едномъ немойте допустити, да се деле: Остаемо у Београду 22. Декемвра 1808.

Правителствующій Совѣтъ Народный Сербскій.
Кара Георгіе Петровичъ, верхов. Ком. и Предв. народа Сербскаго.

НЕШТО ЗА КРИТИКУ.

Што више критика у нашима повременима списаніима излази, тимъ се већа тужба подиже, да су оне пристрастне и недостаточне. Писанѣ критике долази страномъ одъ надтицаня у производима књижевнима, а страномъ проузрокуе се и властитомъ тежњомъ времена, кое

захтѣва, да се све разбистри и размрси. Оскудость достоинства, и површность, коя се праведно многимъ критичарима пребацује, од-туда произлазаи, што се међу њима мало налази строго изображены. Критика у своіой важности и у своме утицаю на науке онда текъ напредовати може, ако ю само найспособнін људи узиишу. Ако разсуда о књижевномъ дѣлу поглавито почива на опредѣлѣню оне точке, на коіой дѣло и списатель у књижевности стое: то є прва потреба, да критичари књижевность, а и различита мѣста, коя задобыти желе, савршено овладати знаю. Но малый є брой оны, кои су кадри съ пространомъ многострукошћу пресудити различита мѣста, изъ кои бы књиженаиъ производъ произћи могао; зато бы по моме мнѣню упутніе было, да се дружтво сабере, кое бы писало критике болыи (вреднін) дѣла (зашто рѣава небы ни критизирати требало). Овымъ бы начиномъ то дружтво найблаготворніе дѣйствовало, и заиста утицай небы маловажанъ было, кои бы имала многострукна критика на књижевность. — Мы учено дружтво имамо: небы ли то његовъ посао было? и ніе ли њимъ обезбѣђено критици њено знаменито мѣсто у књижевности? — Небы ли се у њему могао еданъ одборъ саставити, коега бы задатакъ было, да свако ноле важніе дѣло строгой, но ученой и достойной критици подвргне, и ову на' у органу дружтва, ил' у Подунавци нашой печата? —

М. П.

СМѢСИЦЕ.

КЊИЖЕВНА ВѢСТЬ.

У Бечу у Ермењскоме намастиру изилази една књига, име іой є Песме Бранка Радичевића. Књига ће быти на лепой белой машинской артіи, цена іой 40 кр. у сребру, а рокъ пренумерације до половине Августа о. г. Новци се не шиту напредъ, али ако и ко напредъ пошлѣ, миліе ће ми быти. Ко ми пошлѣ десетъ пренумеранта добиће једну књигу онако, а пренумеранти се шалю на мене у Бечъ Landstrasse, Krügelgasse Nr. 324, а новци или на мене или на мога ота Божидара Радичевића контролора код ар. соларе и царине у Темишвару.

У Бечу на Видовъ данъ 1847.

Бранко Радичевићъ.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Одъ Т. Влаића.)

Три су жене изъ једногъ села дошле у варошъ, на да продаду: една є донела 10, друга 30, а трећа 50; и свака свое число прода у двареду съ двѣ различне цѣне, безъ да є една за другу знала, кадъ є продавала; а свака одъ ове двѣ различне цѣне была є еднака кодъ све три жене. — Овако кадъ су продале свака свое число ня састану се заедно да иду кући, и упытавши една другу, увиде: да є свака равно число новаца добыла. — Пытанѣ є дакле: како є то могло быти, да она жена съ 50 ня, и она съ 30, и она съ 10 равно число новаца добыя за ньи, продавши ій подъ равне двѣ цѣне? и колике су те двѣ различне цѣне быле? и колика су равна числа новаца была?

СИТНИЦЕ.

* Херцогъ Веллингтонъ пуче одъ државе сталне плате на годину 245.000 талира, дакле на данъ 944 тал. Осимъ тога добыо є одъ државе више добара на поклонъ, коя му годишнѣ издаю знаменитый доходакъ одъ 220.000 талира.

* Кантонъ Цирихъ у Швайцерской троши на годину за народно просвѣштенѣ 239.140 фр., скоро іошть еданъ-путъ толико, колико за войску. У Пруской народно просвѣштенѣ нестае ни 25-ту часть онога, што войска изискуе.

* Шта на овомъ свѣту найдуже трае? запыта нетко једногъ ученогъ човека, на коя онай придода: „Вѣрность и нѣра, єръ се ове найманѣ употребляваю.“

НОВА КЊИГА.

Лазаруца или Бой на Косову између Срба и Турака на Видов дан 1389. *године, од Іоксима Милића плем. Новића. Издао* 1847. *године Петар Н. Стоиновић, књижар у Н. Саду. Наштампано у Сегедину код Іована Грина.* — На 8-ку, стр. 81.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 31. Београдъ 1. Августа. 1847.

МИРЪ.

Благодатне миръ полезный людма плоде раѣа,
У њему е людскогъ блага и напредка граѣа,
Художества, и науке съ њима дично цвѣтаю,
Човечеству коя славу, и пользу подаю;
Тай даруй Боже!
Да с' блажит' може
Србство.
Земљодѣлацъ миранъ њиву своју обдѣлава,
И пшенице сѣме справной земљи повѣрава;
А стогубе жетва плоде дае труда двојна,
Једно сѣме друга раѣа сѣмена безбројна:
Да људство рани,
Одъ глади брани
Хлѣбомъ.
И безбрижный любко пастырь тад' у фрулу свира,
Кадъ никакавъ душу немиръ нѣгову недира,
На зелену њежно стадо травицу изводи,
И спокойно љубкогъ мира онъ време проводи;
Єръ покой влада,
Нитко нестрада
Битвомъ.
Гдѣ е немиръ, ту цвестае срећно земљодѣлство,
Ту наука напевава, мудрость, художество.
Љубавь, слога, миръ раѣаю, одъ немира бѣже,
Овай народъ да іймъ вѣнацъ мирисный нерѣже,
Но славе цвѣће
Да іймъ све вѣће
Буде.
Миръ, љубави, слоге чедо, Срби облюбите,
Вѣрни књазу, отечеству пакъ свагда будите;
Ако л' кои непріятель миръ вашъ нарушава,
Тог' юначка нек' мишица Србска поражава,
Браните царство,
Ја те юначство
Србско.

І. Поповићъ.

СЛОВЕЊСКІЙ (СЛОВАЧКІЙ) ЧАСОПИСЪ

подъ именомъ „Slovenskje pohladi na vedi, umenja, i literaturu, widavanje od M. J. Hurbana.“

(Конецъ.)

У нашой Европи има три велика изворна, призвачена народа, између кои е єданъ, коегъ сво мы удови и сынови: т. е. народъ Славенскій. Овай народъ, кои у своимъ различнимъ гранама или племенима показыя и представля све жиле народа свѣта, и тако посебице другій чини свѣтъ, на кои, да тако речемъ, есть вѣнацъ читавоме свѣту; — овай народъ, ето садъ тра се и буди изъ некаква дубока сна, и почимлѣ самъ себе осѣћати у своіой цѣлини — у своимъ организму, пошто досадъ само атомистично — т. е. у своима атомима, разкомаданъ, безъ внутренѣгъ савеза — пролети стазомъ живота и развитка. — На ако икоемъ народу, — то заиста народу Славенскоме, кои по своимъ положаю стои у средини свѣта, — обраћенъ будући съ єдне стране къ Европи, а съ друге къ Азіи, овой отачбини и завичаю найвећегъ броа наше по Богу браће; — народу, велимъ, Славенскоме и нѣговымъ разноврстнымъ племенима треба на умъ узети оне мое рѣчи, кое самъ у почетку одма изустіо, — треба іймъ огледати се оно себе, завирити себи у душу и срдце, те саме себе запитати: „А зашто смо се пробудили, шта имамо почети, шта радити, учинити, шта извести, створити, и шта намъ е цѣль? Шта е звань и задатакъ Славенства и Славенски племена на полю дружтвеномъ, шта на знанственомъ, шта на књижевномъ, шта на државномъ (политичномъ)? Да ли е задатакъ нашъ окруженъ само на Славенство, или се можда далѣ протеже? Єли да будемо народъ духа

свога, самостална, самотворна, да намъ буде животъ и знаность лоза изъ нашега гая, или да будемо само слѣпи послѣдователи инѣ народа, да само туђе лозиде и туђе бујѣ пресађујемо у наше гаѣве, и да наврѣмо туђе прутиће и љторасте на наша крѣпка стабла? Да ли сржце наше ништа више неосѣћа, ништа више нежели, — да ли духъ нашъ нежели далѣ прити, далѣ се узнети, него што се до-садъ човечество и духъ му се узнео? Да ли насъ нашъ напредакъ само у томъ стои, да намъ се здравый крѣпкій духъ завіе у подртине и крпетине свакоякы система и формула, на да ту скапа, изнеможе, и изгинеше? Єдномъ рѣчи: да ли народъ, кои као найвышій моментъ завршује организамъ Европейско-Азіятскогъ живота, нема иногъ задатака, него тромомъ ногомъ шепати, издртымъ, остарѣлымъ путемъ напемогавши и скапаваюћи вѣкова у ово доба, гдѣ му стаде у жилама врети крвь необична, и гдѣ му мишицу надимлѣ нечувена, животворна, сила, кои е кадра, потрести свѣтомъ, *организирати га* и преобразити?“ Тко бы то одъ народа Славенскогъ захтѣвао, томе бы се имачио могло преговорити, да ћоће одрастла мужа и юнака да сапне у окове немоћна дѣтинства. То су пытања, кои свакоме правомъ Славену у живаць диряю, и дубоко у душу засѣцаю. Зато, свакоме искреномъ сыну „Славе“, коме се тайна Славенске будућности и мало одкрила, ништа ніе, нита може быти миље, него кадъ види, да правый задатакъ Славенскогъ племена већъ садъ, овдѣ тамніе, овдѣ ясніе, осѣћа се у срдцу сваке гране, кои е и што прогледала, и съ духомъ вѣка нашегъ оживила. И тако съ радосћу гледамо и мотримо, како на све стране проницаюћа рѣчь славногъ пѣсника „Slavy Dcere“: *„Da z sadu ředu na Slavene, slatí slovo svoje v svět“*, све то више одзива налази; но ошће више радујемо се видећи, да и у самимъ явнимъ органима изнче и явља се одважность, самотворность, вышій полетъ, и као да бы прва чертица огромне *организирајуће силе* духа Славенскогъ већъ утврдила се. А колико се нама чини, у редъ тіе *на нову* стазу Славенске знаности и живота наступивши органа иде и гореспоменутый часопись подъ именомъ „Slovenskjé pohladi“, кои издае г. М. І. Хурбанъ. на полю Словенскогъ књижества ярко марљивый и знаменитый дѣлатель. Некрено морамо исповѣдити, да судећи по оном, што е досадъ одъ тогъ часописа на свѣтъ изишло, тай истый часопись — у смотрењо обште-Славенски друштвены и књижевны стварій — епоху чини у Славенской періодичной литератури, — а ошће више за у напредакъ обћѣава. Кадъ помыслимо, колико то труда, жертвій, одважности, и тако реканши, мужевности потребује, докъ човекъ са себе стресе свеколике окове туђи мыслій, формула, система, обичая; докъ духъ свой у правомъ смыслу ослободи, или, штоно кажу, еманципира, те у човека се нова, *слободна*, народна претвори; то можемо слободно рећи, да е г. Хурбанъ велико дѣло извео, велику побѣду одржао, и великій корак напредъ учинію, кадъ е прый путъ науміо, речены свой часопись у ономъ духу писати и издавати. Боже му дѣло благослови! — Што нашъ свѣтъ таре и убіа, што нама подстриза крила и снагу, те намъ неда узлетити до высина небесны, то е увидіо и быстрымъ духа свога окомъ проникао честитый г. Хурбанъ, чему се мы одъ срдца радујемо — тимъ ваше, што е онъ заедно и оштрымъ слова свога мачемъ затукао гадну ту хидру, што намъ испія врућу крв изъ здрава срдца. Духъ само слободанъ може быти животворанъ — и као танавъ не трпи онъ никакви окова, ма были они и *системе*; зато прый знакъ ослобођена Славенскогъ духа есть, кадъ се туђи, едностраны, педантичны система опростѣ!! — Г. Хурбанъ навѣшћуюћи ратъ свакой системи, свакомъ ученомъ цеху, или тако званой „школи“ (не училишти, него насти людій одъ овы или оны начела)..— и тражећи живо врело истине и правогъ живота у духу своме— у *слободномъ* духу Славенскомъ — найдаљ е — по нашемъ мнѣнію — рѣшіо пытанъ горе одъ насъ задато: *„Zato smo se probudili“*. Невелимо, да е г. Хурбанъ већъ сву истину и сву свѣтлость досегнуо; но таити се неда, да е баремъ добрымъ путемъ къ истини ударіо — т. е. да е о нашой *методи* словомъ изрекао, што се е кодъ насъ досадъ само понешто и то тамно осѣћало. Мы, съ узликомъ г. Хурбана на новой му стази поздрављаюћи, — за дужность нашу, коіомъ смо єдно истина, а єдно братинству свеславенске обвезани, сматрамо и цѣнимо, средствомъ явны наши листова позорѣ браће Срба и Хрвата на тай велеважный часописъ обратити: надамо се, да ће Юго-Славени у ньму доста чега наћи, кое ће іимъ у многимъ стварма разведрити умъ, и окрѣпити срдце. — Особито младой нашой браћи, младымъ Србима и Хрватима, у конма кліе и ниче великолѣпна будућность, кои су дика, утѣха и надежда роду своме, и конма треба приправляти се пристойно на *велико звање свое*, — милой, велимъ, младежи нашой,

— препоручујемо овај књижевный производъ побратимскогъ намъ, — и духомъ крѣпкогъ племена *Славенско - Татрянскогъ*, — нека бы га нѣговали, те изъ њега найслађій сокъ и медъ сисали! —

Пашевићки.

ДОБРОДѢТЕЛЬ.

Добродѣтель ніе ништа друго, него юначство и знанѣ држати страсти у равновѣсію, и имати неку умѣреность у нашима желама.

Све служи добродѣтельи; духъ списателя, кое читамо, вкусови пріятеля, съ коима живимо, и закони отечественни; све намъ удара у уши и у очи, утиче на наше нравы и обычае, кои по већой части добываю овакову бою, какову имаю предмети, кои насъ окружаваю.

Несрећа одкрыва добродѣтель, и могла бы се сравнита съ оними мирисъ просипаћима биляма, кои мораю быти гњечена, да бы се одъ ньи могао имати балсамъ и вонъ.

Найболѣ є расположенѣ за добродѣтель: нанѣра уобите праведна, благородна и чиста у овима нашима дѣлама и предузећама; но такова праведность има быти сораз мѣрна човеческе природе; єръ слѣпо тумараћ свагда узрокуе найопасніе паденіе.

Све, што изискуе закони, или є благонаравіемъ препоручено, све, што савѣсть учи, налазя се заключено у оной добро познатой, али мало разширеной бесѣди: „нечинити другоме, што нисмо ради да се нама учини.“ Точно наблюдаваньте пратке, али божественне науке, то є оно, што стиара доброту. Чинити другоме оно, што смо ради да се нама учини; то є добродѣтель. — Ето и ньны примѣра човеческе добродѣтели.

Непоколебима вѣрность къ законима, любань къ правди ма у какваимъ искушеніима, юначка неустрашимость у найвећимъ опасностима, имаю быти карактеръ државны служителя и изварштителя правде. Ахилесъ Харлаи, првый предсѣдатель, коему неки буntовници и на зло брани претише съ сичасима и смртима мукама: „Я предпочитуемъ, одговори, Бога, мога владѣтеля и мое отечество животу.“

Іованъ I., краль Француzкій, наговараньте, да погази некій трактатъ, одговори: „Башъ и ако бы поштена рѣчь и истина быле коначно прогнате између смртны, норале бы се те вѣчито налазити у срцу и у устма владѣтеля. — Право величество и постояна слава єдногъ князя и владаоца несастое се у величини нѣгове моћи, него у добромъ употребленію исте.“

Поедаретесъ Шпартанацъ представе као кандидатъ савѣту тристa мужева; но буде одбачено нѣгово прошеніе. Да ли онъ зато поче и найманѣ роптати и смутњ чинити? или подизати пріятелъ свое на осветy? да ли посія неслогу и вражду у отечеству? Никако, већъ мирно уклони се, радуюћи се, да има Шпарта триста граћана больи и врстнія одъ нѣга.

А. И. Банъ,
Учитель Валѣвскій.

ОДЗЫВЪ И ДОДАТАКЪ.

(Конецъ.)

Овде ніе одъ потребе вопросъ положити, да л' ніе онъ изъ каквогъ нибудь особеногъ интереса самъ ту сказку сковао, него, да л' ніе іошть тада находећа се неисторическа сказка одъ нѣга као права историческа нѣрована и потомъ проповѣдана быти могла? Ова могућность неда се завста опровргнути, и ако готовость, съ коіомъ се овакове сказке нѣрую, іошть и извѣстанъ за ньи интересъ предпоставити дае, то као се лако допушта ованковый и кодъ Діонисія мыслити? У обште радо су се нѣровале Апостоле увеличаваюће и препоносеће сказке, найрадіе пакъ у случаю заиста томъ, ако су исте іошть и ко увеличаваню цркве, коіой се принадлежало, или предстоило, служиле. Не быше ли тай случай и овде? Ніе ли одъ велике чести за Коринтско обштество то, ако су обадва ова велика Апостола, предъ што ће славный свой животъ докончати, іошть у Коринту заедно были, овде се као нѣкимъ мановевіемъ кышнимъ или по собственоме догорору нашли, да одавде путъ ко цѣо ньюнъ животъ украшаваюћой мученической смрти у главну свѣта варошь — Римъ — предузму? И не пири ли башъ овай истый интересъ, градъ Коринтъ са градомъ Римомъ у равну — за прострти свѣтлость увеличанія, одъ ова два Апостола произлазећу, на обадва града — ливіе поставити, — доста ясно изъ писма Коринтскогъ Епископа? „Тако сте и вы — пише истый ва Римске Христіане — нашимъ совѣтованьмъ (писмо Римскогъ Епископа Сотера на Коринѣане, на кое Діонисіе у своме одговара 8) оно

8) Срав. Euseb. hist. eccl. IV. c. 22.

што е Петаръ и Павле насадіо, у союзъ привели (τὴν ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου φυτείαν γενηθεῖσαν Ῥωμαίων τε καὶ Κορινθίων συνεκεράσατε, т. е. вы сте союзъ, у комъ су обадва одъ овы Апостола основана обштества, Коринтско и Римско, едно къ другомъ стояла, поповили), еръ почемъ су насъ обадва Апостола за нашъ Коринтъ присадили (εἰς τὴν ἡμετέραν Κόρινθον φυτεύσαντες ἡμᾶς, наше Коринтско обштество основали), одоше на истый начинъ и у Италію заедно ученіи, и умреше тамо мученическомъ смрћу у исто време.“ Неда л’ се овде онай особеный интересъ познати, кои праве и истине догађае историческе наопако изврће, кадъ се Апостолъ Петаръ овде свакой повћстници на супротъ на истый начинъ као и Павле за основателя Коринтскогъ обштества прави? —

Овако, и као што е у наведенима моима примћчаніяма, ако се стане и далћ критически истина догађая у рћчи стоећи изтраживати, то се онда никомъ, имаюћи притомъ свћдочбе дћланія Апостолски, отца Апостолическогъ 9) Климента Римскогъ, и Іустина мученика, на ни мени мыслимъ ни одъ кога, па ни одъ самогъ г. Петрова неће замћрити, ако кажемъ, да се *тежко* може са извћстноћу и поуздано историческомъ рећи: да е Павле у 67. и Петаръ у *Риму* у исто, или као што г. Петровъ потврђава 66., години п. р. Хр. погубљенъ.

Ако ли се пакъ само на вћру и важность стары списателя ослонити хоће, то се онда *по пьима* може рећи: да су обадва ова Апостола — *Павле* 10) и *Петаръ* 11) — у Риму и то у едной и истой години, 67. сирћчъ п. р. Хр. мученическомъ смрћу12) пали.

Ђданъ обытатель Фрушке Горе.

9) Отци Апостолически — Patres Apostolici — называю се прави и непосредствени ученици Апостола, у тешћемъ пакъ смыслу они, кои су намћру или списанія по себи оставили. Gieseler у нав. дћлу стр. 121., 122.

10) Тако Euseb. hist. eccl. II. c. 22.

11) Найстарія су свћдоџи: Ignatius in epist. ad Rom. Dionysius Corinth. apud Euseb. h. e. II. 25. Irenaeus adv. haer. III. 1. 3.

12) Сверху начина сирти: Tertull. de praescpr. haer. c. 36: Petrus passioni dominicae adaequatur, Paulus Johannis exitu coronatur. Напротивъ тога Origenes (in Euseb. h. e. III. c. 1.): Πέτρος — ἀνεσκολοπίσθη κατὰ κεφαλῆς, οὕτως αὐτὸς ἀξιώσας παθεῖν, по преводу Rufina: crucifixus est deorsum capite demerso, quod ipse ita fieri deprecatus est, ne exaequari Domino videretur.

КЊИЖЕВНЕ ВЋСТИ.

* Бћдный и за књижество наше многозаслуженый г. Іованъ Вунћъ, кои се одъ пре мћсецъ дана у Београду налази, издао путемъ пренумерације съ Италіянскога преведеный романъ: „Изліишная любовь Ірине и Филандра.“ — Изъ почитанія према старцу овоме, кои с, заборавлћнъ будући одъ рода свога, у крайню сиротиню пао, свесрдно препоручено дћло његово свакоме родољубу и молимо, да бы колико изъ любави према књижеству нашемъ, толико изъ уваженія заслуга издателћвы притекли му у помоћь и са маломъ жертвомъ одъ шестъ грошa чаршійски на књигу се ову пренумерирали, и тимъ новый знакъ благодарности и помоћи указали г. Вунћу, кои то заиста у пуной мћри заслужуе.

* Г. Димитріе Михайловићъ у Н. Саду, кои е не давно издао нека свои стихотворенія подъ именомъ: „Синлћ,“ обявлюе сада другу подобну књижицу свои сачињенія: „Пћсме Драгиньи,“ у коюй ће до 50 пћсница быти, и позыва на пренумерацію цћномъ по 16 кр. ср. или 3 гр. и 10 пар. чарш.

(П. Ч. Б.)

СИТНИЦЕ.

* Некій отацъ рече своіой кћери: „Удашъ ли се, одбро ћешъ учинити; неудашъ ли се, іошть болћ ћешъ учинити!“ — „Ахъ,“ одговори она, „я ћу само добро да учиним, а болћ оставлямъ другима да чине!“

* Богатъ єданъ човекъ дође на ту несретну мысао, да свога сына учити даде. Онъ на њега толико потроши, да е на послћдњу све свое праве продати морао, а сынъ му ништа непостиже. „Сирома онай,“ рече његовъ сусћдъ, „за толике свое праве добыо е само єдногъ пола.“

ОДГОНЕТКА.

(Види Подуваиу № 30.)

Прво су жене продале седамъ пица за єдну пару, а после за три паре єдно йице. Тако дакле свака е добыла 10 пара за своя йица. В. П.

НОВА КЊИГА.

Гласникъ Дружства Српске Словесности. Свезка I. У Београду, У Књижопечатньи Књижества Србље. 1847. — На 8-ку, стр. XVI., 261.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 32. Београдъ 8. Августа. 1847.

СРБЪ НЕКЪ БУДЕ УВѢКЪ СРБЪ.

С. Милутиновићъ.

Море урла, земља тутњи,
Одъ сна страна уп ска;
Изъ облака страшно-мутны,
Громова се чуе звекъ;
Али све то Срба душа,
Неустрашно нека слуша:
„Србъ некъ буде увѣкъ Србъ!“
Єръ у чистомъ ако м' срцу,
Свет' вѣрности букти планъ,
Ако-й оно равно сунцу,
И несквернъ нѣговъ храмъ:
Некъ с' небом судбе злобне,
Нл' несреће какве кобне:
„Србъ некъ буде увѣкъ Србъ!“
У надземномъ кадъ му стасу
Просвѣштења сйне сяй,
Нев' у ономъ благомъ часу
Онъ врозъ душу просне тай;
Тад' ће скрити с' гнусна тама,
Љубка свѣтлость остат' сама:
„Србъ остати увѣкъ Србъ.“
Прадѣдовма насѣљеный
Тад' ће красит' дично гай,
И унъ ће му освѣтљеный
Ту блаженства нѣки рай,
И стѣки ће златно време
Кадъ прониче дѣда м' сѣме:
„И Србъ быти увѣкъ Србъ“.
Гдѣ сркеула земля тавна
Снажны Срба нѣрну кръв:
Ту ћ' проникн дичность стална
Срба, што-й негрнзе цръв;
Стубъ се славе подигнути,
И онъ къ небу узвинути:
„Па остати увѣкъ Србъ.“
А кадъ блага роса поспе
Благослова нѣгонъ май;
Кадъ му с' дична слава проспе
На послѣдньій свѣта край:
У своіой ће онъ зрачности,
Подвебесной узвышности
„Опетъ остат' дичанъ Србъ!“

У Новомъ Саду.

Григорія Банѣъ,*)
Адвокатъ.

ПОСЛЕДНЯ ПОБѢДА СИБИНЯНИНА ЯНКА НАДЪ ТУРЦИМА И СМРТЬ НѢГОВА.

Вечъ е Цариградъ силнымъ оружіемъ *Мухамеда II.* освоенъ быо; али се онъ тимъ іошт задовољіо ніе. Чимъ е себе на престолу Грчкогъ царства видіо, одма е и за Угарскомъ крунъ жедняти почео. На єдашнуть се разпростре гласъ, да су Турци близу Београда; и сада е сэно брза и храбра помоћь Угарску одъ паденія избавити могла.

Найврстнія юнакъ оногъ времена *Сибињанинъ Янко*, названъ кодъ Мађара *Іованъ Хуняди Корвинъ*, быо е онда управитель дољнѣ Угарске. Онъ е врло мало на помоћь краля, кои е іошт дѣте быо и найвећимъ Корвиновымъ непріятелѣмъ, гордымъ грофомъ *Улрихомъ*, ограниченъ живіо, надежду полагати могао. Зато приступи другій, такође великій мужъ, *Іованъ Ка-*

*) Почитаемога господина овога, лично намъ непознатога, учтиво умољавамо, да другій путъ, кадъ намъ буде напавъ прилогъ слао, писмо франкира или га, по вишекратномъ обявленію нашемъ, отресира на Правителствену Књиговезницу. У.

пистранъ, *Корвину*, кои силамъ и ватреномъ своимъ проповѣдима стару ревност у крстоносној войски на ново оживи и хиладама побуди, на бой противъ Турака пође.

Посланикъ Папинъ кардиналъ *Іованъ одъ Ст. Анђело*, човекъ великогъ духа и врстный проповѣдникъ, извѣстивши се о падењи Цариграда, похити такође, да обыталъ Њмачке и Угарске противъ невѣрника подигне. Садъ се све већма и више распростираше гласъ, да е *Мухамедъ* са 150.000 войске већъ близу Београда. Са међутимъ сакупљенымъ воинствомъ похити *Корвинъ* са *Капистраномъ* на обрану и заштиту овогъ важногъ града. Єдна іймъ е флота, са войницима и раномъ добро снабдѣвена. Дунавомъ слѣдовала. Кардиналъ остане одъ крали, помоћь спремаюћи.

Већъ е *Мухамедъ* са своима Београдъ затворіо было. Великій е обкопъ градъ опружавао. Цѣо предѣлъ испуњенъ е было Турцима. Многима бродова препятствовала е сваком довозу и на Дунаву и на Сава. Данъ и ноћь стрепили су зидови одъ громова непріятельскогъ праха, и затворени су већъ безнадежно на помоћь изгледали. *Корвинъ* и *Капистранъ* напуше флоту съ Угрима и крстоносцима, и похите Дунавомъ, да бы у обсађеный градъ уњи могли. Кадъ су се Београду приближили были, чуше ракакъ непріятельски топова и опазе варошь у диму и пламену. Сажалѣвъ при-на страдаюћой браћи пробуди у њима храбрость и жељ къ битки; съ нестрпљењемъ полете на бой. Флота се за битку преправи. Пѣшаци се и копаници на суву уреде и почну у напредакъ ступати. На десной обали Дунава управляо е *Корвинъ*, а на левой *Капистранъ*. Са икономъ распятія у руци ишао е овай напредъ предъ своима, ватреномъ рѣчима препоручиваюћи іймъ бодрость и извѣстну побѣду. Течаю воде предати се и колико можно буде ближе непріятеля напасти, заповѣди Корвинъ флоти. Онъ се првый поиће на вайотмѣнію Турску лађу, и после жестокогъ и дугогъ борења заробн е. Њговомъ су примѣру и остали слѣдовали. Наскоро буде Турска флота побѣђена и у бѣгство обраћена. Заробљена и подављена буде већа часть њіовы бродова, а прочи се бѣгствомъ спасу.

Као побѣдитель уђе *Корвинъ* са своима у Београдъ, утврди варошь людствомъ, оружіемъ и раномъ, укрѣпи по могућству градъ и опоне-ше побѣдомъ охрабрено воинство заедно са *Капистраномъ* на неодолиму обрану. — До очаяніа доће *Мухамедъ* због неочекиваногъ овогъ гу-битка. Заповѣди остатакъ флоте запалити и обсаду ватреніе продужити. Бадава су га опоми-нали, да е отацъ његовъ *Амуратъ* 7. мѣсецій безкористно предъ Београдомъ лежао, безъ да га е освоити могао. Подсѣћъ на овакова опо-мыања и увѣраванъ, да му се найдуже крозъ 15. дана варошь предати мора, было е њгова одговоръ. Ласкатељи пакъ укрѣпљивали су га у овой њговой фантазіи, због чега заповѣди войску тако разредити, како ће се битка безъ одмора наставити и како ће обсађени, умором свладани, найпосле предати се морати.

Већа е часть здања разорена была; на многи мѣсти зидови провалѣни, кадъ су Турци 6-гъ Августа 1453 год. са своњ силомъ на градъ ударили. Обсађени одваже се на одпоръ, премъ да іймъ небросна множина непріятеля никакну другу надежду оставляла ніе, него лѣномъ смр-ћу юнака умрети. *Корвинъ* и *Капистранъ* молили су се найсмиренімъ духомъ избавителю за помоћь и опоминали су крстоносце на юначку битку. Смрть презирући навале ови, премда по већой части слабо наоружани, на Турке, и на развалѣнимъ зидинама започне се найкрвавіа битка. Одъ вике непріятеля и звека оружіа тресла се земля и развалине зидова црвеніе се одъ крви нападателя и бранителя. Ги ови годь њгови духомъ клонули, хитіо е *Корвинъ* тамо, словомъ и дѣломъ помажући іймъ; срамотіо е и казніо плашљиве, ободравао и хваліо храбре, опоминаюћи ій, ову варошь, ключъ Христіанства, до последњ капи крви бранити; представляо іймъ е, да су противници њіови они исти, кое су они чешће побѣђивали и надъ коима су мало пре на Дунаву онако славну побѣ-ду одржали. Съ малымъ числомъ њговы най-врстніи ратобораца, свуда е *Корвинъ* присутство-вао, покварене редове попављао, умореие ратни-ке съ новима, падше и ранѣне са здравима изъмѣнявао, обезоружане оружіемъ снабдѣвао. Где е помоћь нуждна была, хитіо е тамо, у най-гушће гомиле непріятеля продирао, и єдиаком точношу дужности мудрогъ предводителя и не-устрашимогъ войника испуњавао. И *Мухамедъ* е свуда присуствовао, храбрима награду обеha-вао, уступаюће на бой натеривао, собственымъ мачемъ страшљиве убіяо и тимъ очаетелно упорство свои противника побѣдити мыслію.

Дуго су се єдиаком храброћу и взаимнителномъ срећомъ на развалинама зидова и мртвимъ тѣлесима падши борили; често су продирала поедина одѣленія Турака у варошь, но неодолима храбрость Христіана свагда бы ій уз-

била. Садъ наумн *Мухамедъ* воено лукавство употребити. Съ найодабранімъ ратницима намысли у варошь продрети и тачо срећу покушати, не успѣ ли, у претворномъ бѣгству натраг се повући, Христіане овимъ начиномъ изманити и онда ійм съ коњаницима путь пресѣћи. Изберс найодличніе ратнике, пређе гомиле мртвы тѣлеса, удари съ неодолимомъ силомъ на противну страну и продре до пијце. Онде се текъ сраженіе съ новымъ бѣсиломъ започне; Турци се упну да бараке свое на торовьима утврде, премъ да се Угарскій баракъ побѣде іошть по варошн вію. Съ Турскимъ баракомъ у руци полети єдан Мухамеданацъ на найвышій торонь, да га тамо утврди, каво бы съ тимъ Турке већма осмѣлио, а Христіане омалодушио. Муньи подобно потрчи за њимъ єдан племићъ Угарскій, на торонь га стигне и ту се съ њимъ борити почне. Дуго е двоеборство траило, докъ найпосле Угринъ, непріятеля своѓа надвладати немогавши, съ якимъ га мишицама обухвати, и съ юначкимъ собственоѓъ живота пожертвованѣмъ, заедно се съ њимъ са торонь стропошта доле.

Видећи *Корвинъ* варошь у опасности, наредн брзо своѓъ зета *Михаила Силађи* са *Владиславомъ одъ Каньиже* и *Севастіяномъ одъ Розгоня*, да непріятеля истерати потруде се. Изъ града подобно вѣтру поврве они са своимъ полкомъ на упалшене Турке, кое после незнатноѓъ боя опетъ преко зидова изъ варошн истераю. Крстоносци тврдо увѣрени, да ійм е самъ Богъ у помоћи, похите съ новымъ огорченіемъ на поль, гди су ужасно Турке сѣкли. Брзо се окрене *Мухамедъ*, по измышленомъ плану, у претворно бѣгство. Надеждомъ побѣде намамљени полете крстоносци съ двіомъ ревносћу за њима до стана Турскоѓъ на обали Саве. Са зидина опази *Капистранъ* засѣду и пзвиче на своѓ, да се поврате; но бадава! Гласъ се његовъ у двіой звеки оружія изгуби; заповѣди на повратакъ свирати, но залудъ! Крстоносци нападну съ очаљѣмъ на непріятельскій станъ и обрате га у пламенъ. Са осталымъ свештенствомъ похити садъ *Капистранъ* изъ града доле, и срединомъ ужасне битке своима у помоћи притече.

Мухамедъ, кои се у обкопе повукао быо, видећи подизнућій се къ небу пламенъ изъ Азіятскоѓъ стана, похити съ коњаницима, кои су изшедшимъ изъ варошн повратакъ пресѣћи опредъљени быля, у помоћи, надъ се већъ смркавати почело. Примѣтивши *Корвинъ*, да е *Мухамедъ* обкопе свое оставіо, похити ове освонити. У єдномъ тренутку была е нека часть топова закована, а нека на непріятеля управљена. *Мухамедъ* з међутимъ врло лако крстоносце узбіо, почемъ су одъ самоѓъ *Капистрана* на повратакъ опомењени были, и хтѣо се у свое обкопе вратити, кадъ му изненада, изъ собственоѓъ његовоѓ обкопа, танета на сусрѣтъ полете. Бадава е садъ батку повлаяло, топови су ужасно бѣснили међу редове Турака, кое по раздавалю и поварс, и *Мухамеда* принуде, безъ обзира у пређашній станъ повратити се. — Као што њѣни говоре, и самъ е султанъ у овомъ сраженію рану на пресма задобыо. *Корвинъ* разори непріятельске обкопе, позакива топове, кое због наступаюће ноћи однети ніе могао и врати се као побѣдитель торжествено у варошь.

(Конац слѣдує.)

ЦАРЪ АЛЕКСАНДЕРЪ И ЖАНЪ ПОЛЪ.

У време великога Бечкога конгресса добыо Руски царъ Александеръ, међу многима сваконима прошеніама, и єдно одъ Жанъ Пола, кои е молио, да му се нада заустављна пензія. То прошеніе гласи овако: „Усредъ пресайнога времена, кадъ е Ваше Величество обранитель Европе, као и пріе ослободитель исте, и Вы одъ покровителя побѣде поставте покровителѣмъ мира, долази мало єдно дѣло предъ Ваше престолъ. Но како што духу ніе ништа велико, тако ни доброти ништа мално. Преко 25 година я самъ радіо за Мусе и филологію, кадъ ми е єданъ єдиный Нѣмачкій владаоцъ, пређашній великій князъ одъ Франкфурта, године 1808-ме одобріо годишнію пензію одъ 1000 фр., да роѣнога сиромаха подпомогне, кога тѣло живило му е само одъ душе. После побѣдоноснога узећа велике херцеговине, главнымъ управителѣмъ одрече ми се, до вышега рѣшенія, продуженіе пензіе одъ год. 1814. Заръ ће высоки савозници, кои су за Нѣмачку слободу и Нѣмачку науку скупа борили се, допустити, да се княжеска подпора списателю одузме, кои е некада за Европейску слободу писао, свою собствену предавши на коцку у руке єдноме Даву-у? Я се овде обраћамъ на срце Александра, почемъ е благомыслено провидѣніе башъ у столѣтію его-вама поставило любань човеческу на найвышій престолъ Европе. Обраћамъ се овде на његовъ духъ, кои духове заштићава, и кои, почемъ никакво друго велико царство више разпространвати нема, него оно найвеће, безгранично:

царство сирѣчь наука, и сѣверу ће душевнодуге дане къ географичнима да даде. Нека бы владаоцъ, коега скиптаръ магнету налични, кои скупа любећи привлачи, и учећи показује предѣле неба, незамрѣю слобода надежде, ко коіой онъ и особе и землѣ подиже. Нека ужива Величество Ваше ону едину траюћу свеобшту монархію, монархію любави, пошто сте мраке и омрзнење оборили, и нека дуго радость плаче предъ Вама, а текъ доцне жалость за Вама."

ОБИЧАИ ЖИТЕЛЯ АУСТРАЛІЕ.

Премда су жене добре матере, то ипакъ влада обичай, дѣцу убіяти. Цѣла е истина, да оне свою поворођену дѣцу убіяю, кадъ старіе дѣте имаю, кое іошъ треба њіове подпоре. Извиняваюћи се веле — и то не безъ основа —, да оне неногу у едно преме више одъ едногa дѣтета возпитавати, и да бы покушеніе, двое у животу одржати, обощу живота стати морало. А ако жена коя съ дѣтетомъ на сиси умре, то се ово живо съ њомъ сарани. Неки Европейци, кои едан-путъ таковомъ позорію присуствоваше, о томъ обичаю овако пишу: Пошто се тѣло материно у гробъ метне, околостоећи съ удивленіемъ гледаху, како самъ отацъ живо дѣте поредъ њ мете, па онда тежкій каменъ на њега баци, а у то остали присуствуюћи жителъи гробъ затрпаю. То се тако брзо учинило, да Европейски гледаоци ни домыслити се нису могли, противъ тога устати; шта више, кадъ су отцу то пребацивали, овай е одъ увѣренъ, да тимъ што нечовечно чини, тако удалѣнъ быо, да е свое дѣло браніо, мыслећи, да бы се дѣте, будући се никаква жена неможе натерати, да га одрани, кадъ га убіо небы, текъ за страшнію смрть задржало.

КЊИЖЕВНО ИЗВѢСТІЕ.

Добывши до-сада само мало пренумеранта на мое „Србске Споменике," а разумѣвши съ више страна, да е томе узрокъ само, што браћа наша Срби нерадо даю напредъ новце за пренумерацію; заключіо самъ, да се новци и за мое „Србске Споменике" онда положе, кадъ оне пренумеранти у руке добыю. Ово за праваць гг. Скупителъника сообштаваюћи, скупа и то являмъ, да е рокъ пренумерацію на исто дѣло мое продуженъ до конца Октобра о. г. Я ћу се свойски потрудити, да ово дѣло памћрн и жельи обштой у пуной мѣри одговори; а драги Срби нека ми штедро руку помоћи пруже. ГГ. Скупителъи, кои су новце одъ свои пренумеранта досада примили, нека исте или при себи задрже, докъ іимъ дѣло нестане, или сходно правъ обявленію моме. г. П. И. Стоиковићу у Н. Садъ пошлю.

У Бечу на концу Іюлія 1834.

Атанасіе Іовановићъ,
Литографъ.

СИТНИЦЕ.

* Єдномъ Наполеонъ, изражаваюћи се о важности и утицаю новина, слѣдуюће примѣти: Журналиста е савѣтникъ, управителъ владаоца; заштитителъ народа. Четворы непріятелъски новина валя се више бояти, него сто хиляда баіонета.

* Кадъ бы Діогенъ сада живіо, у многимъ варошима тражіо бы не само даню са фенѣромъ люде, него и ноћу съ людма фенѣръ.

ЯСНО ДОКАЗАНО.

Єдномъ кадъ служче немило
Беше одъ госпе біено:
„Како си чашу разбіо,
Да си ми таки казао?"
Служче е потомъ жалостно
Чашу и другу узело,
Пусти е пасти, па рече:
„Тако е было и съ оном." — В. П.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Саобштіо Ватрміе Авраамовићъ.)

Єдногa момка запыта неко дружтво, колико му е година, на кое іимъ одговори ово, што слѣдуе: „Я и мой отацъ имамо 54. године; отацъ и дѣдъ 109., а я и дѣдъ 85. година". Колико даюле има свакій понаособъ година?

НОВА КЊИГА.

Історія Восточно-Славенскогъ Богослуженія и Кирилловскогъ книжества кодъ Славена западныя цркве. Списао Александеръ Стоячковићъ. У Новомъ-Саду, Писмены Іована Каулицій 1847. — На 8-ку, стр. XIV., 153

Честитоме мои в нашемъ Србчвћу господину Александру Стоячковћу, списателю предъзведене наше Славенске исторіе, сад одма, чимъ самъ нѣгову исту свыше благословену книжицу назрео, и понешто у њой тржично читаю, хвала и похвала, честъ и слава, и то за свагда будн, будн! С. М. С.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 33. Београдъ 14. Августа. 1847.

СРЕБРОЛЮБЦУ.

Коме течешъ? кои' ли чувашъ
Неброено благо то?
Несрећнымъ те кое чини,
Єръ ти ствара брига сто;
Тим' заузетъ и немисленъ
На живота овог' крај,
Већъ на благу да почивашъ:
То є тебя овде рај.
Рад' би знати, какавъ имашъ
Ты у твоіой њуни планъ?
Кадъ кромъ другогъ и то нелишъ:
„Хлѣбъ немора быти сланъ"!
Кадъ бы спуда, кудъ погледашъ,
Блистало се злато текъ,
Неситове то бы вальда
Твоме срцу было лекъ.
А незнашъ ли: како с' кад
Некад' онай песитъ Мидъ,
Да — што дирне — буде злато,
Кога искат' небы стыдъ;
Неможе се злато ести,
Па кадъ страде морит' гладъ,
Выша помоћь да недоће,
Отиш'о б' у вѣчный ладъ.
Или мыслишъ, ты цимріо!
Да прежившъ онай свѣтъ?
Ніе тако: докъ скомрачишъ,
Ты њешъ клонут' као цвѣтъ.
Тъ искупит' сиђымъ благомъ
Немож' нико живот' свой,
Кое тебя обекава
Умъ помраченъ вальда твой.
Све те мысли коекакве,
Што нѣгушъ ноћь и данъ,
Ништа друго, вѣруй, нису,
Само сданъ варљивъ санъ;

Часъ кад' доће, и покуца
Смрть на врати дома твогъ,
Опростит' се — хоћешъ нећешъ —
Тада морашъ блага своегъ.
Чиимъ њешъ, мысли! ты садъ поћи
У подземный страшный гробъ?
Съ двѣ три даске, нешто платна,
К'о свак' сужанъ смрти робъ. —
Бери дакле пажеть болю,
И небуди вазда лудъ,
Већъ уживай, докъ є часа,
Што т' набави свойскій трудъ,
Силно благо — да ти лежи —
Ніе т' зато дао Богъ:
Већъ є дао, да уживашъ,
И помажешъ ближнѣгъ твогъ.
Живи дакле задовольно
Одвећъ кратакъ овай векъ,
Док' на врати непочуешъ
Смртногъ мача немил' звекъ;
Гради славне задужбине,
Своегъ спомена єдинъ стубъ,
Кои с' неће уништати
Ка огромный горе дубъ:
Већъ и онда, кад' престане
У жилама теѣи т' кръвь,
И подъ земльомъ кад' се цримъ
Ранит' зачне тобомъ цръвъ:
Добра дѣла чуватиће
Овде навѣкъ спомень твой. —
Тако ради, ако желишъ
Да доседишъ мети той!!! —

Єданъ Фрушкогорацъ.

ПОЛЗА ЗА ЈУГОСЛАВЕНСКУ КЊИЖЕВНОСТ ОДЪ ОБШТЕГЪ УПОТРЕБЛЕНІЯ КУРІЛЛСКЕ АЗБУКЕ.

(Изъ г. Александра Стончковића: „Исторіе Словенскогъ Богослужења и т. д.“)

Већа часть одъ стране Латінске неувиђа пользу за нашу књижевность одъ обштегъ употребленія Кирілловске азбуке, него мысли и крѣпко дражи, да намъ двостручность писма напуста несмета на путу образованія и напредка народнѣгъ. Но ти се у томе яко нараю. — Нитко свое мнѣніе сврху тогъ предмета искреніе и истинитіе ніе исповѣдіо, него онай Чехъ Вт. J. K. у 25 ч. Подунавке одъ год. 1841.

„Красно бы было, вели онъ, да сви Славяни едно писмо и єданъ правопись имаю. Њихова бы укупна књижевность онда могла и брже и крѣпчіе процвѣтати. Єръ данасъ међъ Славянима, кои се са Латінскимъ писменима служе, онай само Чехъ, Штаерацъ и т. д. одъ Руске и Србске књижевности нѣшто чита и зна, кои окромъ тегобе єзыка и тежкоћу разликујући се писмена надвлада — — —.

„Съ друге стране познае до душе Русъ и Србинъ Латінска писмена све едно као и своя, єръ ій, ако се съ европейскомъ књижевношћу упознати жели, потребне; али инакъ съ одвећъ великомъ любавю наклоњенъ є своіой Кирілловедикомъ любави одѣна нѣгове народности; па зато сваній производъ духа Славянскогъ, кои у ову одѣћу обученъ ніе, изъ председуе или изъ когъ другогъ узорка непочитує много; чега бы тежко было, да нису знамена писана различна. — Да сви Славани едно писмо имаю: тадъ бы Польско књижество за цѣло међу Русима и Србима више цѣњено и опріятељно было; имало бы више читателя и купаца, а съ друге бы стране тако исто было съ Рускимъ и Србскимъ књижествомъ одъ Чеха, Словенаца Краински, Штаерски и т. д. Тако даяле двоструко писмо отегоћује књижевно приближаваньє Славяна. — Ал та двостручность писма є најшкодљивія за књижество Южны Славяна, кое є истомъ нищати почело. Славонцы, Хорвати, Срби, Далматинцы и т. д. имаю єданъ обштій єзыкъ, єръ на оне мале различности, кое се налазе, ніе вредно ни назити. Само нѣколико писмена ій раздружує. На опетъ се Іллурска и Србска књижевность као туђе гледаю, као да се и непознаю. Заръ негледаю многи Іллури изъ председуе прама азбуки ладнокрвно на Србску, а Срби опетъ на Іллурску књижевность, мысленѣ, да є доста, да Іллуръ Латінску само, а Србинъ само Кирілловску књигу чита! — *За нынѣшну в книжевность та двостручность писмя тежкій оковъ*, и премда човекъ и у оковыма може напредъ корачати, опетъ другче иде, кадъ є свободанъ!!“

Време є ту, да се Римска наша браћа већъ єданпутъ освободе одъ тогъ тежкогъ окова, и да продуже свою Кирілловску књижевность, одъ кое тако лѣпе споменике имаю. Тыме бы єдномъ укупномъ Южнославенскомъ књижеству темель положили, кое бы и брже и крѣпчіе процвѣтало, него што цвѣтаю садашня различношћу писма раздвоєна књижества наша. Раздвоєна, велимъ, єръ што се на полю єдногъ уради, то за друго посве несуштествує. Ово књижевницы наши одъ обе стране и самымъ дѣломъ засвѣдочаваю. Тако Г. Славољубъ Врбанчићъ, Адвокатъ и Учредникъ обштегъ Загребачкогъ Колендара, издае у овомъ манъ саставке одъ Г. Вука С. Караџића, и совѣте здравога разума одъ Досіея Обрадовића; тако и найновіе нѣки млади Іллурска родољубцы препечатали су Басне Досіея Обрадовића у другой связи „Sbirke korisnih knjigah“: а напротивъ говори се, да Г. Вукъ намѣрава съ Кирілловски писмены препечатати Ченгић-Агу, кое є умопроизводъ Г. Ивана Мажураніића, Іллурскогъ Лексикографа.*) Незначили ово одъ єдногъ посла, и одъ єдногъ трошка правити два? А то тако мора быти све дотле, докле се Латінска мана полутица непридружи нашой већой и крѣпчіой.

*) Тако є и Г. Маріановићъ нѣкіимъ своимъ „Veselje Majke Slavonie pri ùdaji svoje kćeri Lepote Sremice. i t. d.“ и съ єдными и съ другими словима печатати хтео, на стр. 20 овако изисканим сет „Buduć da Gerčko-Slavenskih†) ili obično tako zvanih Cyrilskih slova ovdašnja (Осіјева 1835.) liscarna još nema, zato, nemogake se po nameri i ovoj pesmici i jednoi drugo pismo, radi veće uzajemnosti upotrebiti.“

†) Односително на ово мѣсто Г. Гот. Барон Профе-Прижкій у єдномъ своимъ на мене управљеномъ писму слѣдующа примѣчанія: „Напоменавши: грчко- и римскославенска слова ярко и сѣкшно. Тако бы смотрюћъ на родословіе већъ Грдъ своя слова хорао назвати: фенічко-грчка, или хебрейско-грчка; Латинъ свои: фенічко—грчко-латинска; а Њемацъ свои: фенічко-грчко-латинско-њемачка. По овомъ дакле родословію нова кирилска слова нмала бы се назвати не грчко-славенска, него фенічко-грчки-старославенска-новославенски, или ошше досадьніе: фенічко-грчко-коптичко-арменско-старославенско — новославенска слова. Ето вамъ готове Бабилонске куле.“

Но найвећа полза за књижевность нашу одъ обштегъ употребленія Кирилске азбуке была бы та, што бы се слѣдственомъ тогъ спонія частію и углађивао езыкъ нашъ тако, да намъ то у другомъ правцу, коимъ смо по путу књижества нашегъ народнѣгъ пошли, небы ни найманѣ сметало, ни заустављало насъ. Дошли бы, да и сами небы осѣтили како, до обштегъ тако желателногъ књижевногъ езыка. Заиста са Сенекомъ напитя можемо: Sanabilibus aegrotamus malis!

Многи одъ Р. каволіка само зато нису склони Кирилску азбуку примити, што се бое, да тыме нѣки своіой вредъ каковый ненанесу. Но ова є предосторожность њиова сасвимъ безмѣстна. Писмо само по себи нема съ вѣрому никаква саюза, нити и шта обштега. Сами Турски Јничари, кои су были порекломъ Србльи, служили су се съ Кирилскомъ азбукомъ.*) Шта више было є іоште XVI. столѣтія у Цариграду и Славенско-државне канцеларіе,**) у коіой се Кирилично писмо употребљавало, и изъ кое су нѣка писмена и до насъ дошла. Када дакле Кирилска азбука Корану нашта привредила ніе, неће сигурно ни за науку Римске цркве биточна быти, као што се то и несувствено већъ показало, почемъ су се исти Р. каволіцы съ азбукомъ, почињући одъ самы Кирилловы времена на све до овомадне, непресѣчно служили.

Я ћу ово дѣло моє съ томъ затвореномъ свію Србаля жељомъ да заключимъ: да бы Богъ дао, да браћа наша Римокаволіцы, одтресавши се одъ ове струке предсуда, стару свою недостойно забачену азбуку Кирилову наново приме, и съ њоме у писанію књига служити се почну. Ово ніте среће укупне књижевности наше, ніте свествараюћій духъ просвѣщеногъ XIX. столѣтія, а предъ лучомъ просвѣштени — вѣроисповѣдателне и друге саюзъ сродны елемента отешчаваюће предсуде треба да се тоне, и да ніставаю: Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur.

*) Adami Bohoritzh Arcticae horulae succ. de Latino-Carniolano Lia. etc. Vitebergae 1583. — „Na prwoi strani odj ove nawite chta se: „Prima tabella de Orthographia Cyrillica, qua utuntur hodie (1583.) in aula turcici Imperatoris vel maxime praetoriani milites, quos Janizaros appellant. Item Bosnenses omnes, Rutheni et Moschovitae."

**) Wuks Stephanovitsch kleine Serbische Grammatik verdeutscht von Jacob Grimm etc. Leipzig und Berlin 1823. 8. S. VI.

ПОСЛЕДНЯ ПОБѢДА СИБИЊАНИНА ЈАНКА НАДЪ ТУРЦИМА И СМРТЬ ЊЕГОВА.

(Конецъ.)

Ожалосћени збогъ несретногъ излазка њіовогъ предузеће, іошть one исте ноћи врате се Турци у Мађедонію. Као што неки говоре, *Мужамеда* су после овогъ сраженія, ово збогъ умора, ово збогъ бола задобывене ране, обнесвѣшћеногъ у станъ донели. Кадъ є на повратку опетъ къ себи дошао, прво є његово питањ было за излазакъ битке. Садъ текъ разуме, да є војвода и предводитель Турака и Јничара, множина великаша и већа часть војске му, у сраженію пала, и да су му његови обкопи одузети и разорени. Хтѣо се отровати, да ову срамоту непреживи, но ревность пріятеля ово учинити недозволи.

Тако є Београдъ 46-тый данъ обсаде ослобођенъ было. Великій є губитакъ Христіана, но много већій Турака было; неки га рачунаю на 40.000. И Турци ово сраженіе међу найкрваніе числе и мысле, да є сама рука Божія овай данъ више одъ њіовы сатарала, него мачъ непріятеля, еръ су међу убіеними многа тѣлеса налазили, на коима се никакавъ знакъ ране примѣчавао ніе.

Корвинъ и *Капистранъ* описали су понаособъ Паша ово сраженіе; но она писма ни єдномъ не служе чести, почемъ оба, себи побѣду присвоіаваюћи, єданъ за другогъ и неспомињу, премъ да су се иначе међусобно почитовали.

Са овомъ слѣномъ побѣдомъ заключіо се и животь оба ова славна мужа. Збогъ якогъ напрезанія сила при сраженію ослабивши, падне прво *Корвинъ* у врућицу. По савѣту лѣкара, болѣ њіе ради, буде у Земунъ одвешенъ. Његови сыновци, *Владиславъ* и *Матія*, съ Капистраномъ, нигда одъ кревета његовогъ одступали нису. Савъ трудъ лѣкара суетанъ є было; грозница є све ніе бѣснила. Садъ опомене *Капистранъ* јунака, да се о спасенію своє душе постара. Смѣшећи се одговори *Корвинъ*: „Ваш є савѣтъ, честный отче, добаръ; но я самъ се о томе одавна побринуо. По могућству самъ съ моіомъ дѣцомъ и моимъ иманьмъ расположеніе учиніо и моимъ ій пріятельима препоручіо. За спасеніе моє душе и самъ цркве видао и милостиню сиротама раздавао. Іошть не само едно муки, што Богу за учињена ми благодѣянія ни-

самъ по дужности благодарити могао. Но праведный судія, за чію самъ се славу и вѣру неуморимо боріо, и кои ме є у момъ животу богато наградіо, неће његовогъ старогъ и измученогъ борца и сада заборавити."

После овы рѣчій окрене се умирућій юнакъ последный путъ къ сыновима и пріятельима съ рѣчма: „А вы миля сынови! искрени пріятельи! утѣшите срдца ваша због вѣчитогъ разстанка могъ одъ васъ; опомените се краткости човеческогъ живота; я самъ доста дуго воевао; вѣчна и тиха награда очекуе мене съ оне стране гроба! Ако паметни будете, и на суетности човеческогъ живота много неуздржите, морате судбини моіой више завидити, него є оплакивати. Силный и великодушный свію насъ судіа, подъ чіимъ самъ барякомъ тако дуго служіо, смиловао се већъ на труданъ животъ његовогъ старогъ ратника, и дае му давно-желаєму тишину и очекивану награду. Ако умирућегъ Корвина, и кадъ га међу вама више небуде, почитовати желите, ово ћете засвѣдочити, любезна дѣцо! ако стопама отца вашегъ следовали, съ његовомъ славомъ ревновали, и ратъ противъ Турака, одъ кога га судбина сада позива, сретно окончали будете! Ово само за истину и славу почитуйте, што нанъ честь и добродѣтель одобри, и што є Богу угодно! Пріймите са иманѣмъ отчинымъ и славно наслѣдіе бойне његове славе, и немойте є немарльивосћу и страшльивосћу обезчестити! Ово теби сыне мой *Матіа* нарочито препоручуемъ, єръ твоя дѣла свойства обнадежданаю ме, премда си ты младіій, за особита дѣла! Здравствуйте дакле сви и опомените се Корвина! и ты пріятелю Капистране, здравствуй! моли се за спасеніе мое душе и постарай се, да еднаку славу са моимъ одъ обштегъ нашегъ владѣтеля получишъ!"

Кадъ є ово изговоріо, излюби сынове, препоручи ій єдиноћемъ пріятелю и сердачнымъ рукованѣмъ са свима се опрости. Найпосле замоли, да га у близо лежећу цркву Св. Маріе однесу и тамо да га причесте. Воля му буде испуњена, и тамо 11. Августа 1546. год. испусти свой великій духъ. По његовой жељи тѣло му у Сибиню буде однешено, и у цркви сарањево, гди се и данасъ гробъ великогъ, за отечество свое многозаслуженогъ юнака налази.

Корвинъ є быо средњ величине, велике главе, смеће косе, велики очію, умилатогъ погледа, кои є свакомъ почитаніе и привреженость у сердце уливао. Састав му є тѣла дичанъ быо, дарови душе и тѣла такође изредни.

Неопланую смрть његову само пріятельи његови и Угарска, због кое се онъ тако прославіо; но и самъ Мухамедъ, кои є храбрость и у непріятелю почитовао, сажалѣваюћи га лютіо се, што га є смрть Корвинова приликe лишила, у оной битки нанешену себи срамоту осветити. Папа *Каликстъ* проліо є озбиљне сузе жалости, кадъ є за смрть Корвинову чуо, и торжественымъ парастосомъ у цркви Св. Петра споменъ му є учиніо.

После неколико дана и другъ његовъ Капистранъ пресели се за њимъ у вѣчность. У монастиру Францишкана кодъ села *Уйлака* почива онай редкій мужъ, кои добродѣтельима светогъ, а заслугама неустрашимогъ борца име заслужуе.

П. Стояновићъ,
Професоръ.

ПРИМѢТБА.

Онай племићъ, о комъ є у прошастомъ листу Подунавке казано, да є съ Турчиномъ на найвећій торонь, т. є. на Небойшу кулу узнео се и съ њиме боріо, звао се: *Тиша Дугошићъ*, дакле є быо Србинъ. Но њега Мађари, по своме обичаю (хотећи га присвоити), называю у исторіи *Дугошићъ Титушъ*.

К. Николићъ.

СИТНИЦЕ.

* Дѣ ствари валя нам се нарочито бояти: зависти пріятеля и мрзости непріятеля.

* Болѣ є никаквогъ преимућства немати, него ли противнымъ истоме владанѣмъ себе тога недостойнымъ учинити.

* Добро воспитана жена показуе више сяйности у своимъ нравима, него у своимъ хальинама.

Іованъ Ристићъ.

НОВА КНЬИГА.

Коло. Чланци за литературу, умѣтност и народный живот. Уредници: Станко Враз. Књига IV. (Трошкомъ нар. Матице Илирске.) У Загребу. Тискомъ к. п. народне тискарнице дра. Людевита Гаја 1847. — (Латинскима писменима.) На 8-ку, стр. 96.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 34. Београдъ 22 Августа. 1847.

ПРІЯТЕЛЬСТВУ.

О анђеле божественый,
О предивный неба даре!
Ты, ком' узвишъ торжественый
Я приношнмъ за ударе!
Ніе пѣсне те на свѣту,
Кои б' тебе опѣвала,
На важности у предмету,
Съ тобомъ да б' се поравнала!
Велика су дѣла твоя,
Чимъ се дижешъ у высину,
Нит' су кадра уста кои
Провзнета славу њину!
Шта и сваност и господство,
Шта л' сва блага према твоме?
Ты подпуно задоньство
Обожнику даешъ своме!
Ніе онай пожнвіо,
Нит' видіо праву радость,
Тко те ніе окусіо
И познао твоју сладость!
Ты си одазвъ Бога живога,
О пресвѣтло любве чедо!
Све милине рая дванаест
Храни нѣдро твое свето!
Ты вѣтрило духу дашъ,
Къ цѣли своіой да е ближе,
Божественымъ зракомъ сванъ,
Кадъ надъ главомъ облакъ гнже!
Ты састављашъ крас свѣта
Огнѣмъ любве племените,
Изъ любави милогъ цвѣта
Даре сплѣтшъ лѣковите!
И у тавнимъ колебама
Мплѣе е съ тобомъ быти,
Нег' у царскимъ дворанама
Вѣкъ безъ тебе проводити!

Ты си нѣжанъ, ты си врупа,
Свега блага ту на земльи!
Ты дивото любвепуна
Край разумной кончишъ жельи!
И прем' ништа ніе теже
Нег' у царство твое доћи . .
Ахъ, ал' како силно неже
Дивна свеза твое моћи!! —

Іованъ Илићъ.

СРБСКА НАРОДНА ПРИПОВѢДКА.*)

УЧИНИ ДОБРО НЕКАЈ СЕ.

Было човекъ и жена, па су имали једнога сына, и силно благо, ал' су простогъ рода были. Кадъ є дѣте нарастло велико, рече човекъ жени: „Жено! пошаљимо мы наше дѣте у свѣтъ, некъ проће по свѣту и види, како и по други мѣсти люди живе.“ Жена пристане на то, и спреме дѣте за путъ, даду му много благо, и оправе га у свѣтъ: „Иди, веле, сынко у свѣтъ и види, како и по други мѣсти люди живе.“

Дѣте узме собомъ благо, и оде у свѣтъ. У свѣту путујући онамо онамо найпосле наиће на једно гробље, и затече тамо люде, да одкопавају једанъ гробъ. Рече њима дѣте: „Помоз' Богъ браћо!“ Люди: „Богъ помого брате!“ Дѣте даље рече: „А шта вы то браћо копате?“ Люди: „Копамо зло; одкопавамо нашегъ дужника, кои є прекюче овдѣ сахрањенъ. Онъ є одъ нась силно благо поузаимо, то потрошіо, и умро, а мы садъ немамо изъ чега да се наплатимо: па одъ теже неволѣ ево одкопавамо га, да

*) Изъ сбирке г. Георгія К. Стефановића, што ће сада Матица Српска у Пешти на свѣтъ издати. У.

та баръ свакій по єданъ путь батиномъ ударимо, па на часть му онда дугъ, когъ є одн'о на онай свѣтъ."

Дѣтету се ово разжали, и рече іймъ: „Ман'те се, браћо, тога посла, кадъ є већъ мртво тѣло матери земльи предато, а оно нека лежи и почива у миру; а я ћу вамъ радъ и вес'о савъ ићговъ дугъ исплатити."

Люди ово єдва доченаю, гробъ поравне, и побусе. А дѣте єдногъ по єдногъ испыта, колико є дуга, и закупе: Богъ ти, а душа ти! Они: „Богъ ми, а душа ми." Исплати дугъ мртвога, новце потроши, врати се куѣи отцу и матери.

Отацъ и мати єдна дочекаю дѣте свое, стану га испытивати, кудъ є одіо, шта є видіо, и шта є радіо?

Дѣте іймъ приповѣди све, кудъ є ходіо, и да є найпосле на єдно гроблѣ наш'о, и како є надъ гробомъ мртвога займодательнма дугъ исплатіо, и благо потрошіо.

Ово буде врло мило отцу и матери, и рече отацъ дѣтету: „Сынко! да є Богомъ просто, то си врло наметно учиніо, и никадъ небы мо'о на болѣ ово благо потрошити. То ће намъ за здравлѣ наше, за спасенѣ душе быти."

Кадъ є потомъ мѣсецъ дана протек'о, опетъ отацъ спреми сына за путъ, да му двапутъ више блага, него што є у прыой ма дао, да иде у свѣтъ и види, како по свѣту и други люди живе. Матя на растанку извади ябуку изъ нѣдара, пружи є сыну, и рече: „Узми дѣте ову ябуку, пакъ потражи себи єдногъ друга, съ кимъ ћешъ одити, тежко є самомъ по свѣту ићи. Кадъ наћешъ друга, погодишъ се и уговоришъ дружтво съ њиме; а ты дай му ону ябуку, нека є полови съ тобомъ, па ако є право по поли расѣче, быће ти вѣранъ; ако не, чувай се добро одъ такога, да те у чему неомане."

Дѣте ово добро утуви, оде у свѣтъ, и трећій данъ стигне у єдну варошъ на ваштаръ. Оде онъ у крчму да руча, и текъ што є торбу отворіо, да ело извади, изиће єданъ човекъ предъ њега и рече: „Помоз' Богъ брате!" Дѣте: „Богъ помог'о брате!" Човекъ: „Ако-Бог-да ты брате!" Дѣте: „Идемъ у свѣтъ, да видимъ, како по свѣту други люди живе." Човекъ: „Па имашъ ли кога уз-а-се, съ кимъ бы по свѣту одіо?" Дѣте: „Немамъ, а радъ бы имати єдногъ доброгъ друга." Човекъ: „Па ево я ћу ти быти сапутникъ." Дѣте: „Ошешъ?" Човекъ: „Ошу." Ошешъ? ошу. Ошешъ? ошу. Уговоре, како ће одити и трговати, полюбе се и седну ручати; дѣте прво извади изъ нѣдара майчину ябуку, метне є предъ друга, да є полови, и овай узме ножъ, и како да є на теразіе мѣріо, управо по поле расѣче, єдакій свою полу повде, ручаю, и одма узму посо трговине пред-а-се. Ово буде врло мило дѣтету, и санъ се навѣри томе другу своме.

У трговини Богъ іймъ срећу даде, те су за мало времена тако берићетни были, да су толикій добытакъ стекли, колика є главница была. Тад' рече другъ дѣтету: „Знашъ брате шта є, мы Богу фала блага ево доста имамо, више намъ ніе одъ потребе. Него я ћу да гледимъ садъ што є теби одъ потребе. Ты треба да се женишъ. Я ћу та быти провоћаніа, и то ћемо просити цареву ћерь."

Ноћне се дѣте изговарати, да є женидба рано за њега, и да царева ћи неможе за њега, одъ проста племена дѣтића моћи, и т. д." Али овай неслуша него вели: „Знашъ брате како люди веле: ко се младъ ожени и рано руча, нек' се некае. А друго є моя брига." И тако пресвре и склони дѣте, да иду и да просе цареву ћерь.

Кадъ ови изиђу предъ цара, и запросе му ћерь. Царъ се заплаче, и рече: „Моя дѣцо! я самъ мою ћерь сво деведесетъ и девет путa удавао, и свако прво ютро свакій ми зетъ мртавъ осване сь моіомъ ћери: пакъ бы гріота одъ Бога была, да овако ліепъ момакъ узалудъ погине."

Другъ на то ноћне цара прескртати и говорити: „Богъ срећу дѣли, мож' Богъ дати па ће овай срећанъ быти, на кудъ є отишла илида, нек' иде и стотина;" овамо онамо око цара, нехтеде се оканути, докъ га ніе склоніо на то, да даде ћерь за дѣте. Царъ учини свадбу, али ладну, єръ є већъ онай данъ и о томъ наредіо было, како ће се сутра погребъ држати. Вѣнча се дѣте съ принцезомъ, буде часть, и у вече, кадъ се гости разаћу и сведу младенце, другъ се подкраде къ младенцима, да види, шта є и зашто угинуше толики люди.

Дѣца спаваю; а овай ужего жижакъ, пакъ сео є чело главе, и да небы задрем'о, узме брусъ и бритвицу, и ноћне оштрите бритвицу свою. Кадъ быше око поль ноћи, ал' уздаредъ отворе се уста дѣвоячка, помоли се змія изъ уста дѣвоячки, и поће управо къ ћувегіи, да га уеде. Другъ брже бритвомъ оцече іой главу, а трубъ врати іой се у принцезу натрагъ. Кадъ мало постоя, ал' изъ уста дѣвоячки помоли се друга змія, и ова поће управо къ ћувегіи, да

га уеде, оцече онъ и овой главу, па е метне у џепъ, а трубъ се врати натрагъ као и прьвый. Тако е другъ седіо кодъ младенаца, докъ ніе зора забелила, па онда лагано изиђе на полѣ, затвори собу, младенци остану спаваюћи, к'о и пре, а и онъ самъ оде, легне, и заспи.

Кадъ е већъ свануло было, поће царъ да отвори собу, и одећ' рече: „Ей Боже! какавъ ће ми опеть данасъ данъ быти! Болѣ бы было, да писамъ удав'о дѣтета, кадъ знамъ, да онай сирома мртавъ лежи.“ Ово рече, и отвори врата, а дѣца се смею, играю, и поћу нъ нѣму радостни. Царъ се томе врло яко обрадуе, и пуне радостанъ гласъ по свой царевини, да е живъ зетъ царевъ, наслѣдникъ царевине! И текъ другій данъ царъ право весељ, велику свадбу учини.

Свадба буде, и проће, и после свадбе на єдань мѣсецъ дана, рече другъ дѣтету: „Знашъ брате шта е? Ты си се оженіо, и сретно удоміо, али отца и матерь у томъ пытао, и благослова нѣгова искао нися, ишти се ты садъ одъ цара таста твога, да отидешъ са женомъ твоіомъ отцу и матери, да ій поодишъ, да те благослове, и виде.“ Оде дѣте къ цару, и каже ово, и цару буде врло мило, да се онъ и у царевини сећа и опоминѣ своя просты родителя.

Даде іймъ царъ подвозъ и слуге, и оправи ій, да иду старымъ пріятельима.

Кадъ су были на среди пута у єдной великой шуми; у средъ шуме рече другъ дѣтету: „Знашъ брате шта е; а оћу овде да мы нашъ добытакъ подѣлимо!

Дѣте: „На часть ти брате и добытакъ и главница, я самъ Богу фала, што ми треба, задобыо.“

Другъ: „А не брате! што е право и Богу е драго, главница остае твоя, а добытакъ се дѣли.“ И моране да подѣле добытакъ. Кадъ су новце преброяли были, свакога е талъ толико износіо, колико е дѣте у прьвый ма новаца одъ своѓъ отца добыло было на путованѣ.

Потомъ одведе другъ дѣте и принцезу далѣ одъ млађи нѣовы у шуму, млађе оставе, да благо и кола чуваю. Кадъ се мало удале одъ млађи рече другъ дѣтету: „Брате дай, да ти снежемъ марамомъ очи.“ Дѣте главу приклони и овай свезне му марамомъ очи. По томъ узме принцезу на руку, прекокьси е по поле преко руке, и тресне съ њоме, и изъ уста іой испадне єданъ трунъ одъ зміе, тресне и другій путь, и испадне и другій трунъ одъ зміе; те принцеза одма постане по томъ и здравія и лѣпша. Тадъ му скине мараму съ очію, покаже му трупове одъ змія, и рече: „Ево трупова;“ а изъ цепа извади главе одъ змія и покаже, састави главе съ труповима, и виде, да су главе одъ змія. На онда каже: „Ево видишъ, ове две зміе, ове су поморяле твое прве пред-шурове. Съ тимъ поздрави цара таста твога. Мой талъ новаца нек' ти буде наплата за дугъ онога мртвога, надъ гробомъ когъ си займодательнма дугъ исплатіо. Оно е гробъ мога тѣла, фала ти на любави, буди срећанъ и добаръ као и досадъ, съ Богомъ.“

Друга нестане. А ово двое оду къ млађима, скуше новце, и отиду, па пооде старе просте родитель, руке полюбе, благословъ добыю, и на престолу царевине много и дуго сретни и задовольни поживише.

О ВНУТРЕНѢМЪ СУДІИ.

1. Чиста е савѣсть небо у срдцу човека, злобама тиранинъ и бурама ленгеръ.

2. Као што сунце разтапа ледъ, тако и чиста савѣсть разведрава жалость. Она е жедненима спасителанъ изворъ, болуюћима яка подпора, горећима якомъ сунчаномъ припекомъ добаръ ладъ, и умирућима мекій астукъ.

3. Свакій онай, кои чисту савѣсть има, сматра све люде, кое буде срета-, као нѣгове пріятель; давле нити се коме, као по дужности уклана, нити се пакъ кога одъ нѣи бои.

4. Онъ свакогъ лукавогъ сажалива, а доброга люби; къ тому е прама свакомъ улюданъ.

5. Нѣгова е душа увѣкъ весела. Увеселѣнія, коя му часови доносе, прима онъ са врло веселымъ образомъ, а непогоде, кое му се напрасно указую, сноси великодушно.

6 Свакій, великій и малый, има повѣренѣ у таковомъ мужу, кои испунява дужности са чистомъ савѣћу. Таковый, ма и у найпростіемъ одѣлу было, остае незавысимъ, или болѣ реће превосходный између свіо.

7. Свакій онай, кои е имао срећу упознати га, мора га почитовати; еръ онъ и предъ судомъ, и предъ самымъ престоломъ цара стои неустрашимъ, па и саму смрть сматра са веселымъ смѣхомъ.

8. Тежко оному, кога савѣсть за какову погрѣшку гризе! Таковый се бадава предае нѣдрима свѣтскогъ метежа; еръ ма куда да отиде, носи са собомъ и искру пакла, коя га потайно утамањое.

9. Суетно се трудиш, да се уклониш одъ божественогъ опредѣленія свѣта, гдѣ само добро може обстати и напредовати, и гдѣ се зло увѣкъ казни и упропашћује; еръ невидима нека сила обладала га, и заедно са његовима поступцима поставља га у овомъ вѣчномъ свѣтскомъ опредѣленію.

10. Савѣсть е найбољій учитель свега; еръ ова и невѣштогъ учи, шта му валя чинити, и тако се питно несме съ тымъ изговорити: да ніе познавао, шта е добро, шта ли рђаво.

11. Савѣсть суди свагда праведно и безмытно! Дакле слѣдујући овомъ божестаеномъ и благомъ чуству, нигда нећеш учинити своевольно нитогодъ, кое бы непристойно было, већъ ћеш увѣкъ почивати у нѣжнимъ спокойства и задовольства нѣдрима. Слѣдуй глассу овога учителя, и кадъ е у найвећемъ степену радость.

12. Савѣсть поучава свагда брежљиво и праведно! Дакле ако неслѣдиш нѣномъ опредѣленію и стази, нигда нећеш наћи путь блаженства. Немой се ни на кога другога ослонити, и немой тражити друго каково средство къ извршенію твоя рђавы жеља и склоностій, кое бы шкодило чуству овога праведнога и пристойнога учителя. Знай, да савѣсть съ ничимъ нема сравнѣнія.

13. Савѣсть учи свакога, и вели му: да е свакій човекъ грѣшанъ, и кои е на земльи погрѣшіо, онай е осѣтіо савѣтованѣ внутренѣга судіе.

14. Човекъ, пре него што ће учинити кораке къ рђавымъ нѣговымъ дѣлима, бори се са самымъ собомъ, бори се са савѣтујућомъ га савѣсћу, са благимъ анђеломъ, велимъ, кои га жели свагда постојна одржати, и нигда га оставити да посрне. Али, да велике жалости! више пута ово човеколюбиво поученѣ тога благога ангела пролази суетно, еръ погрѣшке превазилазе, и тако се лакше изврнуо!

15. Савѣсть укорава свакога! Еръ после погрѣшке добрый анђео бѣжи, а злый би надъ нѣговимъ угнѣтанама. Онда у мѣсто радости влада страхъ у срдцу.

16. Пакость рђавога савѣта слѣдује ти свуда и у свакомъ ти се задовольству находи. И ако се кадкадъ случи, да се ово дневнима услађенима заборавља, нпак поћу у постельи уображава ти се опомена на неправду.

17. Ты бы желіо спокойнога сна, али те опомена гона съ тежкимъ снама. Такова е дакле сила савѣсти, кои заузима мѣсто Бога у човеческой души!

Съ Грчкогъ превео
Стерія М. Јка.

СВАШТА НА ВРЕМЕ.

Краљевићъ Марко небы у свое време ни потуру за баруће дао, а доцніе видимо, како су садьйствомъ нѣговымъ читаве државе съ људма заедно у воздухъ одлетале. Толико столѣтія лежале су ове забачене по ћубрету, докле насу артію изобрѣли, коіомъ се сви высоки и низки духови рода човеческогъ одѣвају. Опіумъ бише съ почетка само као лѣкъ употребляванъ; али ово усавршено средство прибудело с Хинезе, кои садъ трију очи и ирдаю главомъ, видећи, како е њихова наука преко зида сначала и кодъ друга народа свое прибѣжиште нашла. Презрѣный е плінокъ прадѣдъ Хершлвогъ телескопа, кои е нове сунчане системе на своду небесномъ изнашао. Крумпири су одъ толикѣ столѣтія сиротиньска манна, а одъ како люди одъ њега болую, нестаће га. — А у наша е времена пуцаюћій памукъ и супороватый воздухъ у моди. —

Евтимій Авраменићъ.

СИТНИЦЕ.

* Философія, кои се забавля са природомъ човечіомъ, политикомъ и правима, гледа да распростраии полезна знања: — њени хулитеља су или тупоглавци или невалали граћани.

* Прави е степенъ къ мудрости, свое собственно незнанѣ познати, лудости — себе за мудра држати — оставити се, ако нешелико да насъ други за луде драже.

* Заслужене презоре савѣсти вештѣти сносити, есть слабость; нын забѣгавати, ніе савршенѣ!

Іованъ Ристићъ.

НОВА КЊИГА.

Начинъ избављенія живота човеческогъ изъ примрлости, несвести и изъ напрасне велике опасности, безъ помоћи лѣкара. Издано одъ Хермана Шлезингера, С. лѣкарскій наука. У Београду, у Княжества Сербскогъ Књигопечатни 1847. — На 8-ку, стр. IV., 100.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду

ПОДУНАВКА.

№ 35. Београдъ 28. Августа. 1847.

ДМИТАРЪ ЯКШИЋЪ И ТРИ ТАТАРИНА КОДЪ БЛАТНЕ РЕКЕ.

(Изъ Српске поэћствице одъ г. 1491.)

Двіе су се сусрѣтнуле войске,
Єдна Польска, а друго Угарска,
У оной су Татари, Поляци,
А у оной Срби и Мацари;
Предъ оном є кралѣвићъ Алберто,
А предъ овим кралю Владиславе,
Побратиме! два брата роѣена,
Обоица сов принципиского,
Албертъ млађій, Владиславъ старіи.
Младый Албертъ войску подигао
На старіега, на брата своега,
Да му отме крупу и окрунѣ,
Што є Влади Богомъ даровано,
Даровано, побро, по старешеству,
Даровано и благословено.
Сусрѣле се кодъ Блатне Ріеке;
Ни' се бію, ни' се дарівају,
Ни' се єданъ другомъ поклањю;
Влада чека да Албертъ заметне,
Да заметне по неправди канґу,
Жао му є братске крви лити,
Побратиме! братске и народске,
Єре она паля за душмана.
Ал' налази изъ Польскоґъ табора,
Побратиме, грдна Татарина,
На њему є страшно одіело:
На плећи му кожа одъ мећеда,
На глави му капа одъ курака,
А за капомъ крило одъ лабуда;
Очи су му двіе куне вина,
Трепавице одъ утине крило,
А обрве крило одъ гаврана,
Нешто му се у зубима црный
Као ниѣ одъ пола године;
Іоште ніи люту бедевію,
А за њиме на коню зеленку
Лѣпа Фата шћерца Татарина,
Побратиме! а подъ бурунцукомъ.
Устави се грдна Татарина,
Башъ на среди међу двіе войске,
На повика изъ грла юначкоґъ:
„Чуете л' не хвалѣни Мацари,
Арпадскога рода и племена,
Ніе л' майка родила юнака,
Да ми данасъ на мейданъ изиће!
Кудъ идете, сюда се хвалите,
Надъ Мацаромъ да ніе юнака;
На іошт' вашимъ спашава нелите,
Зевајући покрай пруће пеки:
Да вамъ ніе журе за Татаре.“
'Вако вичe Татаръ међ' двѣ войске,
Ал' залуду, нико га нечуе,
И ко чуе, чини с' да нечуе.
Ніе шала на рамени глава,
Ніе титра грдна Татарина.
Мучи кралю ништа небесѣди,
Но погледа до себе войводу,
Восводу Іована Корвина,
Корвинъ гледа Бертолда Драгоію,
Бертолдъ гледи Стеву Баторія,
Стева гледи свога побратима,
Побратима Павла Бранковића,
Паво шкрипи одъ лютине зуби,
И одъ муке засукує брке,
Што му ніе слике и приліке,
Да одшали Татарину шалу,
И врати му жао за срамоту,
Єре Татаръ не зове Србина,
Но Мацара родомъ и племеномъ;
Но се опетъ иду досѣтіо,
Онъ вамгину на своґъ' побратима,
Побратима Якшићъ Димитрія;

Ал' є Дмитарь вазда бистра глава,
Проссани умомъ и памећу,
Онъ искочи острагъ за катане,
Сбаци са се руво Србіянско,
На навлачи плетено катанско;
Докъ є Дмитарь на се руво скуп'о,
Проп'о є хиљаду чашпира,
И толико шарены долама,
Съ доланама плетены ментена,
И на перо толико чакова,
Врх є Дмитарь људа надъ людама. —
Јако нам'че чаковъ на обрве,
На усѣде понанна жерава,
Протури се кроз ту катанію,
И нанће предъ свѣтлога краля:
„Волинъ буди пресвѣтлый кралю!
Да нанћемъ Татару на мейданъ,
И вратимъ му жао за срамоту."
То є краљу одмѣкъ нило было,
Да се цигљый одъ Мађара нађе
И нађе на мейданъ Татару,
Онъ му даде кралѣный благословъ:
„Поћи мудро и негини лудо!"
Дмитарь му се до земљѣ поклони,
На онъ ватре своју жераву даде;
Скаче жеравъ као и понаманъ;
Два, три пута докъ жеравъ ускочи,
Онъ доскочи до своѓа душманина.
Кадъ се оба оч'на сукобише
Татаръ нанче 'вако бесѣдити:
„Чуешъ море хвалѣный Мађару!
А тако ти твоега юнаштва,
Тако тебе рука неусала,
Добру коню грива неопала,
И бритка ти сабља нерђала!
Што те пытамъ, да ми право кажешъ:
Одъ куда си, одъ кога ли града,
Са коегъ ли края и краине,
Имашъ кога на двору твоєму?
Имашъ море остарѣлу майку.
Да є юнакъ могу потурити;
Или любу скоро доведену,
Да є узмемъ, да ни люби лице;
Или имашъ сею безъ заклетве,
Да ю узмемъ Фати за робиню;
Или имашъ ты брата млађега
Да ни чини изметъ у оџаку?
Све ми кажи, ништа неутаи,
Врх тако ни вѣре и ћиспета,
Прїс него одкинемъ ти главу,
Радъ бы знати, уцвилит' кога ћу,
И чіс ли опустити дворе? —"
Мудра глава нудро одговара:
„Волинъ буди цриый Татарине,
Волинъ буди на моіой бесѣди,
Кадъ ме пыташъ, да ти право кажемъ:
Я ти нейманъ двора ни дворишта,
Ниг' я низанъ куће ни кућишта,
Ни у нѣму остарѣле майке,
Да є Татаръ можешъ потурити:
Кућа ми є Турска и Угарска,
А майка ми краљю Владиславе!
Мой Татаре, я отацъ и майка!
Ниг' я имамъ любе на дворишту,
Татарине, да ти буде љуба!
Љуба ми є була и надуна,
Гдѣ на конанъ доћемъ на ноћиште;
Нити имамъ сею безъ заклетве,
Да ти Фати буде робинића,
Сея ми є свака крчмарица;
А ни млађегъ брата одъ менеза,
Да ти чини изметъ у оџаку.
Братъ є мени свакій онай юнакъ,
Съ коме могу руйно пити вино;
Но самъ бећаръ, те ти бећарусмъ,
Нити марамъ што ћу погинути,
Болѣ данасъ славно на мейдану,
Него сутра срамно у сужанству.
Но зашт' си се тако нагрдіо
И одъ себе чудо начиніо,
Миндіше мене попланити?
Знашъ ли море, незнали те люди,
Я самъ вид'о и жива мећеда,
А некмоли кожу одъ мећеда;
И вид'о самъ и жива курика,
Некамоли кожу одъ курика,
И вид'о самъ и самлатіо ій,
Па се юнакъ уплашіо нисамъ.
Но реци ми, ко ти-ј на зеленку,
Оли люба, ол' сея, ол' шћерца,
Да я знадемъ кога ћу уцвилит',
Хоће л' бити слика и прилика,
Да бећару може любит' лице? —"

(Дође сѣдуя.)

КАКО Є КРИТИКА ПОСТАЛА?

Говори се, да су у стародревна времена Јупитеръ, Нептунъ и Минерва, хотећи едавъ одъ другога волинимъ се показати у створењу какве знамените ствари, свакій понаособъ едно дѣло начинили. Јупитеръ створи човека съ пребистромъ свѣћу и пунымъ срдцемъ страстій; Нептунъ једногъ пола, а Минерва домъ. Пошто су свакій свой радъ довршили, саставе ій заедно, и стану ій съ мидиномъ гледати, и

съ њиовомъ красотомъ наслађивати се, дозываюћи све остале богове, да хвале и дике се тако прекраснимъ предпріятіима. Између осталы доће ту и некій богъ Момусъ, кои имађаше найоштрію паметь и найбистрія видъ, тако, да могаше, штоно рекну, и длаку у лету видити, и кои бѣше осталыма одвећъ мрзакъ, ербо у свакой ствари, само ако бы она какавъ недостатакъ имала, таковый одма примѣчаваше, и премда е више пута своіомъ бистриномъ и достельнвоћу исправіо было намћре и дѣла божествена, опетъ га е зато свакій попреко гледао, и една га е кадъ кои двѣ рѣчи удостоіо быо. Ништа нанѣ чанећи се сада трима боговима, да су њиова дѣла безъ и найманѣтъ недостатчића, позваше га къ себи, и рекоше му: „Де садъ, решетару, шта бы овай путъ могао рећи? Нудеръ амо, погледай: ево човека, двора и вола. Шта мыслишъ, како судишъ о овимъ стварма?“ Момусъ пошто ій е помньиво разгледао, и, као овай, кои при оцѣњиваню каке ствари свагда и цѣль, ради кое е саздана, има у виду, точно ій испытао, мало насмія се, и са оныма своима смѣхомъ доведе готово до сроти речена три художника. Сасвимъ тимъ подстрекаваюћи га они, и захтѣваюћи, да іимъ на свакій начинъ свое мнѣніе саобшти, одговори: „По моіой памети свакомъ одъ овы наши художества по нешто оскудѣва, и ни едно ніе савршено, као што вы мыслите.“ — „Шта е? Шта е дакле казъ?“ — „Я добро знамъ, одговори Момусъ, да ће овай човекъ по времену имати живѣти у садружеству граћанскомъ съ другима людма; и вы ћете видити, да ће онъ съ овымъ своимъ великимъ разумомъ и овима своима страстима послужити се, да подчини себи ближњега, прикриваюћи оно, што мысли, хтћрмъ и добримъ рѣчма. И зато бы му я био учинію едно око горе на глави, а едно на прсима, како бы се могао изъ нутра видити. Кућа мора съ временомъ обыталиште людій быти, кои будући овако устроени, као што я овога видимъ, я бы е доиста съ колицама одоздо начинію было, како бы се у случаю потребе могло утећи одъ злочеста сусѣдства. Што се пакъ вола тиче, имаюћи оне рогове на челу, допаститће му се у мѣсто оружія њима се служити, знайте, я бы му ій испод очію усадіо было, како бы могао добро видити, гдѣ му пала убости.“ — Узавреше одъ сроти три бога због овакове примѣтбе, Момусомъ надъ њиовимъ дѣлима учињене, и безъ далѣгъ затезаня, Јупитеръ га прогна съ неба на землю, опредѣливши му ову за будуће њгово обыталиште. Затимъ мало по мало умножише се на земльи люди, волови и куће, и све се догоди, као што Момусъ бѣше предвидіо. Зато Јупитеръ, позвавши га опетъ къ себи, рекне му: „Што е было, братацъ, нећемо више спомињати. Ты си већъ видіо и познао люде; я бы желіо, да на истой земльи, на коіой си одъ прће боравіо као прогнанъ изъ нашегъ двора, сада будешъ као учитель, и наставлящъ оне раћаюће се умове, како ће поправляти свое ствари, у савршенство приводити художества, и на послѣдну нако ће цѣо свѣтъ улѣпшати.“ Послуша Момусъ, и узевши одма на се видъ жене, да може болѣ угодити, сиће на землю и даде се знати критикомъ, найполезніомъ и найблагородніомъ господћомъ одъ свію, кое быше на земльи. Поче дакле она съ добромъ намѣромъ казивати: ово треба овако радити; ово ніе добро урађено; овде бы ваљало деблу черту повући, а овде ову танку набрисати; овде треба ово сасгругати, а тамо е нуждно то и то измѣнути тако, да проста и неотесана дѣла човеческа мало по мало постадоше углађена и добра, и цѣо свѣтъ преобрази се, рекао бы да е се помладіо. Ал гдѣ е сретња, ту буде и несретње! Ербо напшавши одма затимъ изъ царства Плутонова зависть, и узевши и она име критике, поче и уздужъ и попреко блювати, и съ таковомъ милошћу и любави заседати, накову само могаше имати ствари паклена; тако, да због њзина злословія и една и друга бѣше свакоме досадна, и люди често узимаюћи едну за другу налазаху се, да су одъ обѣ еднако псовани и грћени. Дотуживши Момусу овакова смутня, закле се самъ у себи, да се више неће явно начати, нити дѣла љѣдска одкривено решетати; и писа Јупитеру, да ће и у будуће дужность свою одправляти, но само на ушима пріятеля и овы лица, коя неће вѣровати злу языку и зависти. Одговори Јупитеръ: „Право имашъ: чини како знашъ да е найболѣ, но жао ми е, да нећешъ познавати пріятелъ, ербо су безъ ока.“

У Ваљеву.

Александеръ И. Баић,
Учитель.

ПЛОДОВИ ЧИТАЊА.

1. Подъ тихомъ, вѣчито снѣгомъ и ледомъ покрывеномъ, мрачномъ, страховитомъ и влажномъ стѣномъ лежи страховита, сунцу и вѣтру

непроходна пештера; ту обытава зависть. На њеномъ челу сѣди жалость. Зуби су јој одъ ѣда порђали. Око јој е шкиљаво и покварено. Одъ отрова њеногъ срца образъ јој побледіо. О нашој радости скорбна, нигда се несмеје — осимъ нашемъ злу, кадъ насъ у томъ види или намъ га сама причињава. Данъ, ноћъ гризења скорбь неда јој заспати; похвала добродѣтельи заглушава јој уши; тріумфъ художества и наука смрть јој задаје. О люди! чувајте се да у ту пештеру неодете; єръ ту обытава найвећа несрећа, коју е накао излегао, да насъ трује.

2. У смотренію воспитанія, може се о добродѣтельи то исто рећи, што се обично о художествима и наукама говори, да се сирѣчъ за савршену њиховину три ствари изискују: природа, наставлѣніе и обичай. Подъ наставлѣніемъ разумѣва се ученѣ, подъ обичаемъ пакъ упражнѣніе. Ученѣ е нужно за почетакъ, упражнаванѣ за употребленіе, а найвеће савршенство за све ове ствари. Ако садъ кое одъ ових оскудѣва, мора наравно добродѣтель несавршена быти; єрбо е природа безъ ученя слѣпа, ученѣ безъ природе оскудно, упражнѣніе пакъ безъ обоје несавршено.

3. Добродѣтель несастои се у поединимъ добримъ дѣлима. Ни умѣреность, ни цѣломудреность, ни правда, ни правичность, ни доброчинство несачињаваю, што есть, и што се зове добродѣтель; то су само разни начини, како се она изражава, како се она дѣйствителна изявлюе. Она сама єсть основъ и источникъ ових, и свію други добры дѣла. Добродѣтель е єдно нераздучно цѣло; она ніе толико дѣло, колико основъ дѣла; не толико мысао, колико основъ мысли; она насъ побуђуе къ добрымъ дѣлима и улива нам добре мысли.

4. Тѣлесна е лѣпота найдрагоцѣнія даръ неба; єръ она човека препоручуе; она е магнетъ, коме свако чуствуюће око слѣдуе. Но опеть она у себи и по себи ніе ништа друго, него єдна масть, коіомъ природа дѣцу свою помаже, и кою старость засвимъ сбрише.

Іованъ Ристићъ.

СИТНИЦЕ.

* Ирскій философъ Талиндъ предложіо е, да при судейскомъ потресаню нема рѣшавати већина, но ваљана гласова; зашто, како онъ доказуе, здравомъ с разуму прикладніе ніеровати, да е у єдной савѣтователной скупштини число мудры манъ, него оны ограничены.

* „Истина е," рече єданъ, кои се съ некимъ пластакашемъ завади; „онъ ће са мномъ да се помири, само много тражи." — „А шта тражи?"" буде запытанъ. — „Хоће," одговори, „да га држимъ за поштена човека."

* Фредрихъ великій обичаваше рећи: „Кадъ бы провинцію какву имао казнити, онда бы дао, да философи у њой владаю."

АНЕКДОТЕ.

* Єданъ селякъ тужи другога, да му е лопату украо и доведе єдиога свѣдока, кои е то видіо. „О, ако е то тако," рече туженый, „то ћу я двадесетъ свѣдока довести, кои нису видили." — „Тако ли е?," одговори кметъ, коме се сада очи отворе; „но — двадесетъ свѣдока ваше више, него єданъ. Ты си слободанъ!"

* Єданъ човекъ падне піанъ и заспи. Башъ кадъ е на торню звоно на ватру ударило, онъ се пробуди. Изброи, гдѣ 1 до 15 пута звоно лупи, на зачуђенъ викне: „До триста врага, іошъ никада ніе тако доцне было!"

*Єдномъ Жидову, кои с на путъ нашао, па се боио разбойника, савѣтоваху, да понесе пиштолѣ. „То бы іошъ паметъ была," одговори онъ, „да ми и те украду."

ОДГОНЕТКА.

(Види у Подунавки № 32. т. г.)

Синъ 15.
Отацъ 39. 54. године.
Отацъ 39.
Дѣдъ 70. 109. „
Дѣдъ 70.
Синъ 15. 85. „

Кадъ е отацъ рођенъ, было е дѣду 31.
Кадъ е синъ рођенъ, было е оцу 24.

А тада дѣду му - - - - - - - - 55. год.

Ову загонетку погодиле су: гг. Іосифъ Миловукъ изъ Београда, Вуле Богдановићъ изъ Смедерева, и Петаръ Денићъ изъ Крагуевца.

НОВА КЊИГА.

Славянка. Издаје младежъ Србска. У Будиму писмени Кр. Свеучилишта Пештанскогъ 1847. — На 12-ни, стр. 225.

☞ Рокъ пренумерације *„Пѣсмама Бранка Радичевића"* продужује се до 5-га Септембра т. г. Имена пренумеранта изъ Србіе имаю се до то доба послати Уреднику овы листова.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 35. Београдъ 5. Септембра. 1847.

ДМИТАРЪ ЯКШИЋЪ И ТРИ ТАТАРИНА КОДЪ БЛАТНЕ РѢКЕ.

(Далѣ.)

Кадъ е рѣчи Татаръ саслушао,
Плану Татаръ кан'да се помами,
Бедевію беше разлютіо,
Да му ова у высину скаче,
Па с' прикучи на биљежъ Якшићу,
Трже Татаръ коплѣ убонто,
И баци га на Дмитра Якшића;
Ал' е жеравъ мейдану навик'о,
Онъ ни паде на предня колѣна,
Да сачува свога господара,
Коплѣ звижну преко Дмитра главе,
И до полакъ у земљу забоде;
Баци коплѣ Дмитаръ на Татара,
Клону земљи люта бедевія,
Коплѣ прѣше преко Татарина.
Трже Дмитаръ саблю дринскію,
Трже Татаръ саблю староковку,
Па с' одоше съ њима ударати;
Кудъ удара Якшићъ Дмитріе
Кудъ удара свога душманина,
Све одлеће стара међедина,
Међедина и съ њомъ вучетина,
Ал' му немож' ништа наудити.
Кудъ удара црный Татарине,
Кудъ удара Якшића юнака,
Туд' одлећу комади одъ чов,
И понешто плетена гайтана;
Ал' се вѣшто юнакъ одбраноше,
Бриткомъ сабљомъ и широкимъ штитомъ.
Бори ли се до два до три сата,
Ни Татаринъ Дмитра да омане,
Нити Дмитаръ црна Татарина.
Али Дмитаръ вѣшт' окреће сабљомъ,
Онъ преварн свога душманина,
Преварио га, уиде му руку,
Клону рука на зелену траву;
Узе Татаръ саблю у шуваку,
Па натера люту бедевію,
Да б' жераву она наудила;
Ал' се жеравъ прѣ изправіо,
Па дочека люту бедевію,
Десно ioй е уво одгризао,
И ioш' мало захватіо меса,
А на пати до четири вунте,
Бедевія у крви огрезину,
Вришти пуста као люта гуя.
Кад' то види црный Татарине,
Е му немож' сабљомъ досадити,
Баци саблю у зелену траву,
Па одскочи ода бедевію,
И извади малу дапицкиню,
А на биљежъ Дмитру рече стати.
Дмитаръ спши помамна жерава,
И рече му туда се шетати,
Ако госи буде до неволѣ,
Да се наће њему у неволи,
Па онъ стаде њему на биљежъ.
Плану пушка а зрно проуи,
Нити Дмитра позаболи глава.
Припаде се црный Татарине,
Па побѣже съ мейдана ювачкогъ,
А за њиме на зеленку Фата.
Схвати Дмитаръ шару са очима,
Земљи клону, шари огањ даде;
Ће в окомъ Дмитаръ наненуо,
Онде га е зрномъ погодіо,
Вишекъ му е у леђа сасуо,
А на прси зрно изурію,
И са зрномъ нешто помешано,
Чинимске бѣле цигернце;
Съ обе-й стране пенцеръ отворіо:
Спред' му с' виде бѣле цигернце.

А острагу мастна ртепича,
И іош' кое пошироко ребро;
Татаръ паде на земльицу црну,
Татаръ паде а Дмитаръ допаде,
И шћеде му да укине главу;
Познаде га црный Татарине
Па му стане 'вако говорити:
„Ты л' си Мито ада недопао,
Ты л' ме Митре предъ свѣтомъ превари,
Цриъ ти обризъ био на диванu,
Ко што ти є данасъ на нейданy,
На нейданy нећу двіе пойске;
Я непозва на нейданъ Србина,
Но Мацара родомъ и колѣномъ,
Што се хвале да за насъ немаре." —
Но му вели Якшићъ Дмитріе:
„Муч' нелудуй, негуби памети,
Тер' неради Раца одъ Мацара,
Єре ћу ти одшалити шалу. —"
Ал' му рече црный Татарине:
„Бре аферимъ Якшићъ Дмитріе,
Буд' си мене на нейданy надо,
Ту при концу о превари радишъ,
Знашъ ли море Дмитре одъ Якшића!
Позн'о бы те, да на се научешъ
Рисовину оли вучетину,
Оли стару кавку међедину,
А по твоіой на челу биљѣзи,
И дебеломъ твоме црномъ брку,
Іоштъ по твоимъ крваимъ очима,
А сувише по твоме жераву!
Некмол' небы по уплетницама,
И по тврдомъ на глави чакову.
Знашъ ли Митре, знашъ ли душманине!
Кад' си мене на жераву віо,
Преко равногъ поля Бечкеречкогъ,
Да неум'че њему беденія,
Не бы тада я нанео главе,
Онда самъ те добро утувіо,
Тебе Мито и знай Бранковића,
И са знаіомъ Бранковића Павла.
Но те братимъ Богомъ истинiемъ,
И кумимъ те светiемъ Іованомъ,
Купемъ небомъ, надъ тобомъ коч є,
Купемъ земльомъ, подъ тобомъ коп є,
А тако ти родила шеница,
У полю ти стадо проблеяло,
А у двору чедо заплакало,
Нескидай ми са рамена главе!
А проста ти моя крвца была!
И проста ти моя Фата была!
Єдиница врло добро моє!"
То изусти па душу напусти.

Надъ њимъ Фата ждe ридаше:
„Ой юначе живъ те Богъ убіо!
Десница ти усахула рука,
Наъ кое си зрно напустіо,
И десно ти око накочило,
Коњ си га море намотріо,
Іоште твога отца жеља была,
Као мене и могъ родитеља." —
Кадъ є Дмитаръ разабрао рѣчи,
Њима тамо до Фатине доће,
Ухвати є за бѣлу руку,
Па іой туре бѣлый дувакъ съ лица,
Засіи се лице у Фатине,
Побратиме, кано ярко сунце,
Ухвати га чивутска грозница.
Я какна є Фатима ђевойка,
Я каква є ада недопала,
Ко-й видіо на планини вилу,
Ни вила іой бѣлѣи друга ніе;
Ђевойка є у кавезу расла,
Кажу расла петнаестъ година,
Ни видила сунца ни мѣсеца;
Обрвице морске пѣвице,
Трепавице крила ластавице,
Чарне очи два драга камена,
Бѣли зуби два низа бисера,
Образчићи бѣли и румени,
Башъ ко да су млекомъ наливени,
А ружицомъ озго посипани.
Кадъ говоря к'о да голубъ гуче,
Када иде к'о да с' паунъ шеће. —
Докъ се съ Фатомъ Якшићъ забавлао,
Жераву доће до своґъ господара,
Ногомъ біе а ушима стриже.
Обзаре се Якшићъ Дмитріе,
Другій Татаръ на њ'га удариo,
Те га крза сабльомъ по чакову;
Кадъ се Дмитаръ виће на невольи,
Жераву се на рамена баци,
Па пођера по полю Татара;
Сустиже га край Польска табора,
Ману сабльомъ и осталомъ снагомъ,
Колико га лако удариo,
Раздвоп га на коню ђогѣту,
И ђогата на црной земльици,
Іоштъ є кадо земљ захватіо. —

(Конацъ слѣдуе.)

ВРАТИСЛАВЪ II., ВОЙВОДА ЧЕШКИЙ, ПОСРЕДСТВОВАНЪМЪ ЦАРА ХЕНРИХА IV. ДОБЫЯ КРАЉЕВСКУ КРУНУ.

Одъ духовны и мірски непріятеля удручевъ, заседао е *Хенрихъ* IV., царъ Францускій, са свію страна помоћь. Између князова оногъ времена было е *Вратиславъ* II., војвода Чешкій, због велике свое силе и богатства кодъ свію прилазатъ. Башъ кадъ е *Хенрихъ* у найвећой нужди было, дође *Випрехтъ* грофъ одъ *Гроцишта*, одъ свои сусѣда, немирны Саксонаца, протеранъ, у Вратислављевъ дворъ. Своимъ простосрдачнымъ обхођењемъ придобые наскоро војводе и свію великаша наклоность и пріятельство. Познаваюћи сваштъ, богатство и силу Чешкога двора, ніе се могао уздржати, да свое удивљење неодкріе: што се *Вратиславъ* съ титуломъ војводе задоволява и краљевску круну нетражи, предлажући му: да помоћи требујућегъ цара Нѣмцемъ и војскомъ подпомогне. Драговольно е војвода ово предложење приміо. *Випрехтъ* е морао къ цару ићи и у име *Вратислава* у помоћу и војски помоћь му предложити, и тимъ краљевско достоинство војводи изходатајствовати. Радостно е утешећный царъ ову за нѣга у найболѣ време приспѣшу вѣсть приміо. Год. 1073. заказе саборъ у *Вирцбургу*, на кои и *Вратиславъ* дође, гдѣ одъ Архіепископа Майнскогъ за краля крунисанъ буде.

Са знатнымъ числомъ коњаника пошлъ новый краль свогъ сына *Боривоя* и *Випрехта* цару у помоћь; позната храбрость Чеха уліе страхъ Талијанцима у срдце; многе варошы буду освоене, и самъ *Римъ* мораде се оружію цара покорити. Чеси са храбримъ своимъ предводительма први се на зидовима варошы укажу, капію едну разбію и сву осталу војску у градъ пусте.

Богато одъ цара награђени и славомъ увѣнчани врате се оба јунака у *Прагъ*. Овде получи Випрехтъ за награду руку љепе принцезе *Јудите*; но ніе дуго у наручіма любави достойне супруге свое миръ уживао, єрбо га по краткомъ времену позове *Вратиславъ* у бойно полѣ противъ Саксонаца.

Цѣла е Нѣмачка Хенрика за цара признала; само іошть горди Саксонци нису му се хтѣли покорити. Сединѣнымъ силама иду *Хенрихъ* и *Вратиславъ* противъ буитовника; кодъ монастира *Хохенбурга* ударе се; храбро су се борили Саксонци; али су найпосле, немогући јуначтву царске војске одолѣти, разбіени морали у бѣгству спасеніе тражити. Заслуге *Вратислава* награди царъ съ двѣма провинціяма; но єдну одъ ови ніе дуго *Вратиславъ* обдржати могао, єръ наскоро мало вѣрово число војника, кое е градъ чувало, вчинъ полкомъ немирногъ *Егберта*, буде одавде изтерано.

Саксовци су истина побѣђени, али нису іошть сасвимъ покорени были. Тврдоглавство вѣово найпосле до тога дотера, да они, іошть съ єдномъ князомъ сединѣни, *Хенриха* у год. 1079. и а єдномъ сабору за незаконогъ цара огласе, и Швабскогъ војводу *Рудолфа* за Нѣмачкогъ краля изберу.

Садъ су се обе стране са усугубљенимъ силама на бой спремале. *Вратиславъ* остане Хенриху вѣранъ и похити му у помоћь. Съ невѣроатномъ храбросћу и огорченіемъ кодъ села *Флодемхаймъ* сразе се; у найгушће гомиле непріятеля продирао е *Вратиславъ*, найпе на самогъ Рудолфа, пусти се съ њимъ у двоеборство и задобые му шлемъ. Храбрость е Чеха много помогла, побѣду на цареву страну окренути. Докъ е годъ живъ было, свагда су при великимъ торжествима за добывеный шлемъ предъ *Вратиславомъ* носити морали.

После ове побѣде оде *Хенрихъ* у Италію, да се за цара крунише, а *Вратиславъ* наумн мѣћутимъ грофа *Егберта* изъ провинціе, царомъ поклоњене му, изтерати; но *Егбертъ* се умѣо у провинціи одржати, и само присуствіе храброгъ *Випрехта* спасло е Чехе, кои су, безъ получења свое цѣли, опетъ у свое отечество вратити се принуђена были.

По одлазку изъ Италіе скупи *Хенрихъ* у Регенсбургу нову војску противъ соперника свогъ *Рудолфа*. *Вратиславъ* му као и свагда одма у помоћь притече. При *Милсену* се обе војске састану и битку започну, кои е обе стране еднако оштетила. *Рудолфъ* изгуби десну руку, и одъ исте ране трећій данъ умре; а царска војска опетъ одъ Саксонаца буде разбіена и разтерана тако, да е и самъ *Вратиславъ* съ *Хенрихомъ* у бѣгству спасеніе тражити морао; али е опетъ ратъ, несматраюћи на изгубљену битву, због смрти *Рудолфа* на цареву ползу окончанъ было.

Ніе се дуго *Вратиславъ* у Чесной одмаратн могао, єрбо е на скоро за ползу свогъ пріятеля цара *Хенриха* противъ војводе Аустріјскогъ *Леополда* на Марсово полѣ ићи морао. При *Майнбергу* нападну Чеси у обкопаномъ логору на-

ходећегъ се войводу, побѣде га, и цѣлу му землю на найсвирѣпїя начинъ опустоше.

После краткогъ времена, вративши се *Хенрихъ* I. 1084. год. изъ Италіе и нехотѣвши награду пріятеля своегъ *Вратислава* на дуже време одлагати, заканже саборъ у *Майнцу*, на комъ *Вратиславу* краљевску круну своеручно у присуствію многи кнезова и прелата на главу мете и одма заповѣсть изда: да Поляци и Слезани годишњій данакъ, кои су донде цару плаћали, одсада крало Чехомъ давати имаю.

Изъ *Майнца* врати се краљ Вратислав у *Прагъ*, гдѣ га Архіепископъ *Гилбертъ*, кои га е тамо пратіо, заедно са нѣговомъ супругомъ у присуствію скупљеногъ Чехогъ благородства торжествено крунише. Ово крунисанѣ, прво у Чеxой, было е съ неописанымъ веселѣмъ и найвећимъ кликомъ народа прослављено.

Вратиславъ е іошть 7. година после крунисања своегъ као Чехій краљ живіо. Наслѣдници нѣгови одетъ су после само войводе титулу носили до *Владислава* II., кои е такође цару *Фридриху* I. важне услуге, као и нѣговъ предшественикъ *Вратиславъ Хенриху* IV., учинію; зато царъ, на сабору у Регенсбургу год. 1157. са согласіемъ сабора, обнародуе *Владислава* и нѣгове наслѣднике торжествено за краля Чехогъ и собственомъ га рукомъ крунише. Вѣрнымъ пріятельствомъ освѣдочіо е *Владиславъ Фридриху* свою благодарность за получено достоинство.

П. Стояновићъ, Професоръ.

СМѢСИЦЕ.

ЗГОДНА ПРИМѢТБА.

Човекъ наручи у књижари одну књигу, што е гдѣ у народу нашемъ изишла, па ю чека петъ до шестъ мѣсецій, да, вишепут годину и више дана, и текаръ онда достави му се съ тежкомъ доплатномъ. Ніе ли то убитакъ напредка књижевности? Но, браћо, другови; кадъ се онадвымъ путемъ промицат' неможемо, небы ли мы другомъ стазомъ ударили, да се књиге наше по свѣту разгласе? У Нѣмачкой књиготржтво дотерало се до великогъ савршенства, но сасвимъ нам у Нѣмачки списателя и издателя обичай, да они gratis разашиљу дѣла нова на све гласовитіе новине и часописе свое, да се ту обаве, и тако іимъ се разчуе гласъ по читаоћемъ свѣту. На што се то небы увело и код насъ? Списатель или издатель нашъ нетреба на овай конацъ више него 10 комада, єрбо немамо више новина ни часописа. Да те комаде новинарима разположи, заиста бы могао рачунати, да ће му купаца намамити за наймање 100 више, него бы обично продао. На заръ небы то была корысть и душевна и матеріална? Размыслите, господо! —

(Изъ Кола.)

СИТНИЦЕ.

* „Има ли іошть коя тако лѣпа дѣвойка као што сте вы, у овомъ мѣсту?“ запыта некій странацъ одну госпу, съ коіомъ е на балу играо. — „Благодаримъ Вамъ особито за то пріятељско разпытанѣ, одъ прилике іошть четыри или петъ.“

* У єдной књиги, коя е не давно у Парызу изишла, подъ именомъ: „Римъ и Піусъ IX.,“ стои, да е папа єдномъ, кадъ е нетко рекао, да Италіи нагледа као чизма, одговоріо: „То ћемо іой манузу приковати.“

* У старо време обичай имали су Грци, кадъ човекъ умре, да му по єданъ сребрный новацъ у уста метну, и съ нымъ да га закопаю. Чиновникъ некій, саставши се съ некимъ Кинпческимъ философомъ, рекне му: „Я се чудимъ твоіой памети! ты толике учишъ, на іошть видимъ, да нисн стеко єданъ сребрный новчићъ, съ комъ ћешъ се баръ укопати моћи.“ „„Ха, х., ха!““ смеюћи се одговори философъ: ““заръ ты незнашъ, да ко ништа нема, ништа му се ни одузети неможе.“

Светолик Безкосићъ.

НОВА КЊИГА.

Коло. Чланци за литературу, умѣтность и народный живот. Уредникъ: Станко Враз. Књига V. У Загребу. Тискомъ к. п. народне тискарнице дра. Людевита Гая 1847. — (Латинскима писменима.) На 8-ку, стр. 92.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственомъ Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 38. Београдъ 12. Септембра. 1847.

ДМИТАРЪ ЯКШИЋЪ И ТРИ ТАТАРИНА КОДЪ БЛАТНЕ РѢКЕ.

(Конаџ.)

Текъ што -ћ Дмитаръ до два савладао,
Ал' с' и трећа Ђида навадила.
Баци Ђида копљѐ убоито,
Баци Ђида на Србскогъ витеза,
Незгоди га гдѣ окомъ намену,
Но у лѣву руку у мишеве,
Те му здере више одъ шуваке.
Плану Митаръ као огань живый,
Баци копљѐ на тогъ Татарина,
Татаръ схвати копљѐ убоито,
И преби га на двое на троје.
Потегоше нале коврдане
Татаръ бѣс Дмитра одъ Якшића,
Просѣца му свилу и кадиву,
И везену на њему кошулю,
А изъ свиле црна крвца ирца,
И комади одлећую меса.
Митаръ бѣс Ђиду Татарина,
Ал' му неможе' ювакъ досадити,
На њему с до три панцѣра,
Побратиме! єданъ свр' другога.
Када виђе Дмитаръ одъ Якшића,
На невѣри гдѣ ће погинути;
Баци мача у зелену траву,
Па с' Татару подъ саблю подлачи;
Лѣвомъ га за саблю ухвати,
А десницомъ за бѣлу гушу,
Обори га на земльицу црну,
Колико му крви жеданъ беше,
Одъ лютине зубима га завла. —
На предъ краля оде Владислава,
Побратиме, съ Фатимомъ ћевойкомъ,
Полюби га у скутъ и у руку,
А краль њега у чело ювачко,
На му паче 'вако говорити:
„Живъ ми было Маћарска катано,
Жив' ми было и веселіо се,
Вино піо а Татаре біо,
Како данасъ тако и до вѣка.
Ты с' се данасъ показ'о Маћарски,
Тронуу си цигли савладао,
А предъ двѣ силовите войске,
И вратіо жао за сраноту.
Тебе чинимъ данасъ вачелникомъ,
И одъ єдногъ града командантомъ.“
Насмія се лѣвый брк Якшићу,
На онъ оде смѣрно говорити:
„„Хвала краљу на лѣпоме дару,
И высокомъ твоме благослову;
Я цесаримъ данасъ оли сутра,
Свѣтлый краљу, за те погинути,
Но ти с' молимъ и любимъ ти руку,
Любимъ тебе у скутъ и у руку,
Прости данасъ твоме грѣшномъ слуги,
Єре самъ ти врло сагрѣшіо:
Я піосамъ рода Маћарскога,
Нит' и есамъ Маћар-катанія:
Но самъ Србинъ соя господскога,
А именомъ Дмитаръ одъ Якшића,
Я немогу руге подносити,
Међ' двѣ войске, а одъ Татарина!““
И све рече ка што се десило; —
„„Имамъ доста чести и поштења,
А у мога Павла побратима;
Прости мени пресвѣтлый краљу,
И даруй ми твога благослова
Мени краљу, и моіой Фатими,
Коюно самъ на мейдану стек'о,
На мейдану али за юнаштво,
Съ благословомъ њеногъ родителя.““ —
„Ты л' си Мито десно мое крило,
А како ти небы опростіо,
Када си ми образъ осветлао;

Чуешъ Дмитре, Богъ те свагдаръ чуо!
Чуешъ Мито мой пернатый штитѣ,
Дико моя свагда на диванu,
Бритва сабльо увѣкъ на нейданu,
И крѣпости ясѣу войводана,
Да си мени цолу сатр'о войске
И единца мога уморіо,
Опетъ бы ти данасъ опростіо.“
После рече двѣ привети саблѣ,
А коване у сувоне златy,
Обе Дмитру о бедру обесе:
„Най ти Дмитре обе братне саблѣ,
Ты ій носи, съ њима се поноси,
Некъ си равань съ Павломъ Бранковићемъ,
И у части и у достойности,
Као што си равань у юнаштву.“ —
Па с' окрену Мађар-катанiи:
„Зазоръ некъ вамъ буде и срамота,
Некъ вамъ црни образъ на диванu,
На диванu предъ самiемъ Богомъ,
Као што вамъ данасъ на нейданu,
На нейданy а предъ своiомъ браћомъ!
Ев' живъ примѣръ силе и юнаштва,
Одъ юнака Дмитра одъ Якшића;
Ништ' непреди хвалит' се юнаштвомъ
Предъ женама край топле вуруне,
Но ћутати, а дѣломъ казати.“ —
После оде у бѣла шатора,
Дмитаръ оде своме побратиму,
Побратиму Павлу Бранковићу. —
Мало было ништа нестануло,
Отидоше траду Темишвару,
Ту сѣдоше пити ладно вино,
Вино пити и сѣтовати се,
Како ли ће разбити душмана.
Ютромъ рано Дмитаръ уранiо,
Узо Фату за бiелу руку,
На е води у бiелу цркву,
Прекрети е по нашемъ закону,
Љепо iой е име наденуо,
Одъ Фатиме Милицу крстiо;
И вѣнча е себи за любовцу,
Одведе е своме бѣломъ двору,
Па е люби кадъ годъ се пробуди!! —
Давно было брабо и господо!
Давно было сядъ се спомињало
Якшићево име и презиме,
Да познаме, кои ништ' незнано,
Кои знамо, да се обећатимо,
Кое было Якшићъ Дмитрiе,
Ко л' имеѣ Наво, ко ли знаћ Вукъ Деспот,
Ко ли наше дѣди и прадѣде,
Шта л' радише, шта ли починише!

Текъ пѣвамо, да се огледамо!
Србинъ правый своме владцу вѣранъ,
Како одире, тако и данасъ!
Србинъ скокомъ куда владацъ оконъ:
И дай Боже! да се увѣкъ може! —
Одъ мен' пѣсма, а одъ Бога здравлѣ,
Свакоме брату Рашкавану;
Кой несуе, Богъ д'о да дочуе,
А тко чуе, на часть нека му е!!! —

Аркадіе І. Николићъ.

ЖИВОТЪ НАРОДА.

Чланакъ

Людевита Штура.

(Изъ IV-те књиге Кола.)

Вели се, да ништа нейма драже одъ живота. И то е цѣла истина. Животъ свачему даје бытность, или другимъ рѣчма: безъ живота ништа небыва; одпорь живота е смрть, гдѣ све престае, гине и пада. Но животъ е двојакій, тѣлесный и душевный Првый стои у задоволяваню потреба природны, други у изпуняваню потреба духовны. Оба та живота цунымъ се правомъ сматраю за найвеће доброчиште. Кадъ се пријатель пријательствомъ озивлѣ, чуешъ рѣчи: „живъ и здравъ“ и „честитъ и срећанъ да си!“ Првымъ желимо коме другій животъ по тѣлу, другимъ по духу, т. е. желимо му, да име његово и суврeменымъ његовымъ мило и драго буде, те и у потомака у лѣпомъ и драгомъ спомену да остане. Животъ е дакле оно, за чимъ сви тежимо, и што намъ найвише угађа.

Но и зато баш оно само, што живи, што животъ има, занима насъ и нашу на себе обраћа позорность. Радо се обазиремо за несташномъ скачућомъ и играћомъ се дѣчицомъ; радо се загледамо у лица пуна живоста; миле су намъ забаве и дружтва; ербо видимо да се свудъ туда креће животъ. Напротивъ нису намъ по вољи дѣца млитава и укочена; нерадо видимо лица изтрошена; мучно намъ е кадъ опазимо мртвило онде, гдѣ бы могао да буде животъ. Одурава намъ се мртвило, смућеномъ очима обазиремо се по развалинама нѣгдашњи великолѣпны зграда, еръ свудъ е туда животa нестало, свуда видимъ на њима знаке смрти. И у природи само се радуемо надъ животомъ. Па тко да се нерадује лѣпомъ добу, тко ли да се нежалости на всемъ и зиму. Милина е после-

дати на зелено и разнимъ цвѣћемъ накићено и изпарано поље. Красно е видити када шуме и горе потераю и залистаю. Са жалошћу напротивъ тога блуде очи по опадаюћемъ лишћу, и съ њихимъ неугодникъ осѣћаћемъ восиномъ погледъ по земльи пустой, и снѣгомъ застртой. Двоякій (као што реносмо) влада на свѣту животъ: природный и духовный. Гдѣ прьвый мѣсто заузети може и заузимаће, онде насъ онъ и весели: а гдѣ се другій указати има и указуе, онде е природный животъ само природный, а нашу поворность погледавто на себе обраћа животъ духовный. У читавой природи нейма другогъ живота до природногъ, и само разниява (фантазія) пѣсникова види у њой габањ духовно. Но и у истой природи само насъ животъ нѣзинъ т. е. растењ и плоденъ занима. Све другачіе то стои съ човечанствомъ. Само се у човечанству показуе животъ духовный, и ту онъ особито мѣсто заузимаће. По томе животъ духовный ако упадне у природный и тѣлесный, малу цѣну заслужуе, паче гдѣ онъ у свой своіой сили ступи, и животъ духовный потаре и тлача, такавъ намъ се животъ посве одурава и противи. Човечанству е другій животъ намѣњењъ; и то е животъ духовный, кои управъ зато, што е намѣњењъ само човечанству, човечанскимъ га животомъ назвати можемо, као што се доиста и назива.

У чему дакле стои животъ духовный, животъ људскій човечанства? У свему ономъ, што духъ ствара, што у њему коренъ и почетакъ има. Стои дакле у вѣрозакону, умѣтностима, законима, реду државномъ и т. д. И будући да е духъ одъ Бога, и у човека као човека онай темель, коя га надъ сва остала створења далеко узвышуе, зато га господаромъ одъ себе и свѣта чини. И животъ е тай одъ природногъ већій, узвишенији, човечанства достойнији и пристойнији. Животъ природніи и у човека и у животиња једнакъ е. И животиња баиъ као и човекъ еде, піе, спава, ходи, плоди се и т. д. Природніи еле животъ човека іоште е анђеркій, нижій, одъ онога т. е. духовнога живота много простіи и съ њимъ сравнити се немогући. Има народа, коя у овомъ вышемъ животу, у правомъ животу људскомъ участія нису имали, нити имаю. Народе те називамо сурове и варварске. Овакови народи находе се у стању дѣтинскомъ, те су съ недостатка духовногъ живота као и дѣца осѣћаня природнымъ животомъ. Сваколика и свагдашня њихова брига врти се око тѣла, или ако баиъ у лѣности и не гињу, а они се съ другима народима потичу и бію. Да у тима народима ніе было іоште вѣре (какве ійма драго, ма и поганске), небы на себи осимъ људске приличе ништа човечіе имали. Али досада ніе се іошъ нашао народъ безъ какве такве вѣре. А у овой вѣри е за цѣло сачувана искрица духовности и у найсуровіимъ и найзапуштенійимъ народима. Тимъ показую народи ови побочно мѣсто одъ људскога живота. У осталомъ сасвимъ су занемарени и запуштени. Изъ тогъ узрока, што у природномъ животу овакови народи гињу, влада у њима вѣчна єднообразность живота, єрбо у тѣлесномъ животу, каогодъ и у природи, све се єдно те єдно сбыва: људи се раћаю, живу, умиру, па опетъ раћаю, одранюю и враћаю онако, одкудъ су и дошли. Или ако се каква промѣна у животу таковы народа и појави, то небыва съ њихове волѣ, већъ на силу природе. На примѣръ: народъ се сели съ єдногъ мѣста на другo; а зашто? єрбо му онде или раће нестае, или га другій ячій нападне и т. д. Изключена е дакле изъ живота овакови народа властита и слободна воля, и управъ зато овакови народи у исторіи мѣста немаю, будући у исторію спадаю дѣла и чина т. е. плодови слободне и властите волѣ. Овакови народи могу се само описати, али о њима што приповѣдати т. е. њихову исторію списати ніе могуће. Немогу они имати исторіе съ узрока онога, съ кога ю ни природа нема, већъ само природописъ, гдѣ се животъ њихъ (природе) свагда єдноличанъ и безволянъ исписуе.*) Народа таковы има и сада у Асіи, а особито у Америци, Африци доста. Огромне ове три стране свѣта (у Африци изузимаюћи сѣверне и сѣверо-источне крајеве) су земль неисторичке, земль одъ вышегъ живота људскогъ пусте. И у Америци животъ већій, историчкій текъ е у новіа времена започео, а пре тога было е као и у Африци све диљъ и пусто. Асія земля е подоста историчка, али е има и доста, гдѣ іошъ никакно веће ніе засвѣтило усияваньо људско. Зато такове неисторичке земль, будући да у њима никакна знака духу нема — духу за човечанство заузетомъ, духу штованѣмъ за свако више усияваньо људ-

*) „Istoria naturalis“ рѣчъ е сасвимъ неналична и неспретне, и морала бы да се именуе „descriptio naturae“, као што то већъ и Њѣци свою „Naturgeschichte“ замѣњюю са „Naturbeschreibung“. Мы имамо добру рѣчъ „природописъ“.

Примѣтба писоца.

ско разиграваном — нити икога за собом привлаче, осим љубитеља и испитатеља природе и природности. Шатобријанъ тужіо е за Америком само ради њене простране и красне природе, славіо ю само ради њене простране самоће; и допавши къ њой прислушкивао е съ отайносћу срдца шапатъ вѣтрова дунавскы по пустињама и горама огромнымъ, и обимао стародавне растове прабрда Индіянски. Но путникъ на изтоку сналіо е обућу и скидао капу предъ мѣстомъ светымъ, да бы му штопанъ свое изказао, и да небы на землю свету непристойно ступіо.*)

*) Съ тога самога узрока меня пишта, што бы насъ на полю и на селу занимати могао, изузевъ ако троживо тишину или утѣху у наравной красоти. Али насъ занима свако ово мѣсто, гдѣ се колове звали и бољеге Народи неисторячки, будући да се нису къ вы шемъ животу людскомъ уздигли, но само се с тѣлесными силеля, не само што нису кадри с бе самостално одржати, већъ нису ни у став опирати се дуго времена њимъ и ачимъ одъ с бе народима, већъ гину и само ійм се име спомиње, као да су биле животне и сасвимъ л шени были. Слабо е тѣло, кадъ се почне м рити съ духомъ. Слабъ е животъ тѣлесный пр ма духовноме. (Далѣ слѣдує.)

вышегъ какогъ-усавршена людскогъ, гдѣсе біо какав за родъ важанъ бояк, или гдѣ какавъ почива славан пужъ. Занимаю насъ та мѣста, што су се туда ра кретала, трли или натѣцала големи духови.

Примѣтба писацова.

СМѢСИЦЕ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ВАРШАВЕ.

... Показат-ћу Вамъ само те књиге, кое су не давно изашле, а по нечемъ су примѣчателне. У Руской литературн почело се много појављивати љубопытны сачиненія и састављака, по струци Руске исторіе. Д. Соловѣвъ, професоръ Руске исторіе у Московскомъ университету издао е: *„Исторія отношеній между русскими князьями Рюрикова дома.“* (Москва. 1847.) У овой разправи главна положења не задовољавају, и доста мане имаю. Списательувѣрава, да добро разређеногa періода нія было, *Монголскога* или *Татарскога* періода такође, да су называ ти *несправедљиви* и *даю невѣрно понятіе о карактеру наше старе исторіе*. — Лѣтописи наши доказую противо. —

Керченскія Древности. О Пантикапейской катакомбѣ, украшенной фресками. (Одесса. 1847.) У овомъ сачиненію има много извѣстія о старинама Грчки босфорски населбина, за кое до-сада археолози нису знали.

Историческое обозрѣніе торговыхъ сношеній Новагорода съ Готландомъ и Любекомъ. Сочиненія М. Славянскаго (Ст. Петербургъ. 1847.) Тко е познатъ са списанінма Сарморіуса и Ланненберга, тай нѣе ништа ново наћи у овой књизи.

Санскритская Антологія. Изданіе Павла Петрова. (Казань. 1847.) Г. Петровъ спада међу прве познаватеље Санскритскога језика у Европи. За вр ме свога путованя онъ се познао съ Бопком и Ла сеновъ, те и разсмотріо и прочитао найзнаменит Санскритске књижнице. Онъ е сада на катедри Са скритскога језика у Казанскомъ университету.

(Далѣ слѣдує.)

КОЛИКО ИМА ВЛАХА?

Часописъ Влашкій „Foaie pentru minte, inim si literatură“, т. е. Листови за душу, срце и књи жевность, издаваеки у Брашови у Трансилванін, н поди у овогодишнѣмъ 31. брою число свію свои сн родника овако:

	Душа.
У Турской Влашкой	2,500.00
„ Молдавіи	1,500.00
„ Бесарабіи	1,000.00
„ Трансилванін	2,250.00
„ Банату, Чанадской, Бихарской, Сатмарской и Марнарошкой жупанін, и у Буковини	2,000.00
Снега	9,250.00

НОВА КЊИГА.

Рат за Српски језик и Правопис. Написао Ђ Даничић. У Будиму у штампарији Пештанског университета 1847. — На 8-ку, стр. 63.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ШОДУНАВКА.

№ 39. Београдъ 3. Октомбра. 1847.

СЛАВА СРБА

О

ДАНУ РОЂЕНИЯ

НЕГОВЕ СВЕТЛОСТИ

ПРЕМИЛОСТИВОГЪ КНИЗА И ГОСПОДАРА НАШЕГЪ

АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА.

Роди майка чедо драго,
Души радость, ранни лѣкъ;
Отцу славу, себи благо,
Србской земльи „златанъ вѣкъ."
СЫНЪ се роди! оковъ пада,
Србинъ ніе више робъ,
И Србія што не страда
Благосиля ОТЦА гробъ.
У таковомъ се СЫНУ новый
За потомство зида градъ;
Пиши вило златни слови:
„Србинъ ти е срећанъ садъ!"
Благослови Боже свѣта
Србскогъ КНЯЗА пѣвамъ я,
Да МУ славе цвѣће цвѣта,
И у роду слава с'я.
Што намъ нова зора плави,
Што се свуда ори ной,
АЛЕКСАНДРА нека слави
Усрећеный народъ ной!
У ТВОЮЙ се слави слави,
КНЯЖЕ вѣрный, народъ ТВОЙ,
Зато Србъ ТИ жели правый:
Пуногъ вѣка срећный брой!

Пѣнало
У Београду 28 Септембра 1847.
Србско Позоришно Дружтво.

БИБЛІОТЕКА

ц. кр. Лицеума у Љубляни у краљевини Илирiи.

(Конецъ.)

4. Изъ Апокалипсиса Св. Іоанна.

(Очитованіе Светога Иоана.)

„Ово јесть очитованіе ГСХТОВО, ко немоу даль јесть Богъ, да очито ѣчини слоугамъ своимъ, ка имаю быті брзо. И назнаменавъ, пада посла Ангела свога слоги своме Иоанѣ, ки свѣдочиль јесть рич Божью и Свѣдочанство ІСЪСА ХСТА, и что годи видель јесть. Блажень јесть ки чте и слыши рични пророчаства и ѣдржи шта ка вньемь писана јесть: јере прими близь јесть."

„Иоанъ сѣдмимъ Цриквамъ ко су на Асиіи. Милость, камь и миръ одъ шнога ки јесть ки има прити: и одъ седамь Дѣховь кису предъ шбразомъ престола шегова: и одъ ГСХТА ки јесть вѣрань свѣдокъ. Прворотенн одъ мртвѣ, и поглавица кральевъ земаскихъ, немѣ кинасъ јесть изъбавиль, и ѣмиль насъ одъ Грѣховъ наших Сирвию свою и створи насъ кралье и ереше Богоу и штцѣ своме: Немѣ слава и Цесарство вавки веком Амень. Шко гре сасвлаки и видетига хоще всако шко и киснга коли. И плакатисе хоте сирхѣ шега вса колена Земаскихъ. Такође Амень: Ја јесамь А и Ш Почело и конаць говори Господинъ, ки јесть и ки јесть биль и ки прити хоще, всемогоуштни."

„Ја Иоанъ Братъ ваш и дѣланих вневолаших и вкрапьенстве и встрпьенью ка ГСХТѢ: Бѣхъ плотскѣ ки се зове Патмосъ ради Божаге рични и свѣдочанства Исѣкрстока." и т. д.

Читавши, осимъ горенаведены огледа читања, више глава изъ Евангелія и Апостола, налазіо самъ на слѣдующе рѣчи; као: такоѣ = такоѣ; нарскомъ = напаконъ, найпосле; Христѣсъ; роиство роѣнѣ; Шесина-Іосифъ; пѣка = прость народъ; када = гдѣ; Скрекишира = благо, сокровиште; мѣро = миро; воинике = войнике; дѣшѣ дитцѣкѣ = дѣтетову; и вѣдѣкѣ одь Бога нлаширѣнь = навѣштенъ; пришадши = дошавши; хоцесе = хоѣе се; говорецки = говорећи; свита = хаљина; сводѣе = (носити); лачань = (?); цриквле црква; всяки вотегъ = сваку болесть; єдинске држеле = Юдејске државе; посести землю; дендежи; зачь = зашто; якви искѣдѣнига ткога = искренога; дитца Ѳца Каше; Сѣлице = сушце; свршена = (савршењ); хлѣ = хаљѣб; пита йнуь = питаста нуь; крипосѣти вчинисмо = добродѣтель учинисмо.

Преведенъ е накъ новый завѣтъ овай, као што се зна, у оно време зато, да се реформація, одъ Лутера започета у Нѣмачкой, и у Южно-Славенскимъ краевима разсее и распространи, као што се то изъ предговора види. На кое изъ обзира овогъ, кое накъ и найвише, коимъ су се говоромъ тн реформатори цркве у Южно-Славенскимъ краевима служили, да ій Срби, Бугари, Босняци, Далматини, и Хрвати и Крайнци разуму, вредно е особито у садашнѣ доба, да се зна, када се о томе мисли, говори и пише, да се међу народомъ речены земаля єданъ књижевный језикъ уведе и овымъ после да се пише.

Новый завѣтъ на истый језикъ преведенъ и у Тубинги: део прый 1562, а другій 1563 печатанъ глаголъскимъ писменима и посвећенъ Императору Римскомъ, краљу Угарскомъ и Ческомъ, Максимиліану II., налази се у библіотеки епископской у Загребу. Као преводительи су подписани осимъ ишепомепуте троице и неки Примусъ Труберъ Краньцъ.

У библіотеку Лицеума у Љубљани, кое се у истой згради, гдѣ су све школе, налази и у коіой много хиляда књига и у више соба сложены има, свакомъ е любителю читања доћи слободно. Она е одъ 9 до 12 пре, и одъ 3 до 6 сатій после подне отворена. Г. Г. Чувари библіотеке радо показую редке књиге и рукописе у њой налазеће се; штета само, што библіотека та списакъ књига свои іошть нема; ал' мыслимъ, да господа, о њой бригу водећа, добаръ списакъ направити намѣраваю, и сматраюћи на њьину ревность и окретность у томе послу, они ће списакъ тай скоро издати.

I. Г.

ЖИВОТЪ НАРОДА.

(Дваљ.)

Ако дакле сурова та нападања изузмемо и текъ као припадность у исторіи сматрамо, то намъ остаю іошть народи племена Семитичкогъ и Индо-Европскогъ. Та два племена сачињаваю праву и властиту исторію човечанства. Крозъ њи се (као што рекосмо) протеже нить развића людскогъ. Народима овы племена имамо за све захвалити, што намъ е у животу людскомъ дотекло. Ови народи су єдини, кои уредно устроене државе имаю, безъ кои се исторія ни помислити неможе. Дѣла њихова дѣла су обшта, човечанска. Но нетреба ово на криво разумѣти т. е. као да су ти народи и осимъ држава своіа за друге стараліи се, њи къ себи привлачили, и њима своја давали свойства, редъ, законе, науке и т. д., него народи ти сами су за себе радили и развіяли се; а оно што е у њима было чисто човечанско, само е къ другима путь себи проврчило и кодъ њи се удомило. А то се на многоразличный начинъ догађало. Ево неколико примѣра изъ исторіе, како се тай преносъ збывао! Римляни се стопрвъ онда упознаше съ Грчкимъ животомъ, съ њиховима знаностима, умѣтностима, кадъ су већъ завладали были земльомъ Грка. А Римляни опетъ сами, само годъ допираху, подъ побѣдоносныма своима мачемъ у земль освоене уводише и своје законе, кое су прѣ тога сами одъ Грка добывали. Потонѣ сликарство Грчко, кое се у Византинскомъ царству развило, пренели су западни Крстоносци, Цариградомъ завладавши, на западъ, а оно напре у Италію. Германи изъ ратованѣ расширивали су Христіанскій законъ међу народе надвладане. Славени су сами у Цариградъ шиляли по учитель Христіанства и преводитель светогъ писма. Таковымъ дакле начиномъ све, што се годъ у човечанстау красно и известно налази, само се одъ себе расширује, на зато ни єданъ народъ, имаюћи што у себи велезнатно, нейма нити може само за себе имати, него постае обште благо свію оны народа, кои постану участници вышегъ живота людскогъ.

(Дваљ слѣдує.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продужење.)

Кадъ се е довольно већъ обогатіо было, престане трговати и даде своје новце на добра

мѣста ходъ малый интересъ. — „Вы сте будала,“ говораху му нѣгови пріятельи; „ни четрдесетъ и петъ година честито, па већъ смирити се! Текъ садъ могли бы велике шпекулације чинити, вы имате за таково штогодъ и искуства и средства!“ — „Окан'те се люди!“ говораше Мартинъ; „я хоћу садъ моє стечено да уживамъ, єръ іошть могу зубима гризти.“

Мартинъ є было, као што смо већъ напоменули, врло богатъ, па опетъ є обытавао у єдной малой граѣанской кући; носіо се просто; ніе држао кола и коњ; ніе давао части — сваки є майсторъ у вароши више трошіо него онъ. Напротивъ, кадъ се уѣуди, а то є бывало чешће, чинію є спромашнымъ людма велике поклоне; женіо є и удавао о своме трошку младе люде; испупльнивао є съ великимъ сумама вѣште граѣанске сынове изъ воєне службе; или є плаћао адвокатима, да права оны особа заштићаваю, кое су му сасвимъ непознате быле. Тако се мѣшаше у туѣе послове, арчећи много новаца. „Вы сте будала,“ говорили бы му нѣгови пріятельи; „вы незнате шта да започнете съ вашимъ благомъ. Та направите баръ себи кућу. Само се поважите, пакъ ће прве фамиліе овде вароши, и найважніи дворани ваши пріятельи быти. Желите ли каковый чинъ или благородство? А когъ сте андрака тако богати? Та заиста не за те фукаре, съ кома се мѣшате?“ — „Манте се люди божи!“ говоріо бы Мартинъ; „я самъ! спромашніи нег' што вы мыслите. Ни єдна пара ніе ми за разбацивањ, єръ су ми новци одъ велике потребе.“

„То ніе могуће! та вы имате прихода на годину баръ око тридесетъ хиляда форинтій?“

„Истина,“ одговори Мартинъ, „ал' одатле треба ми за моє домоводство две хиляде форинтій, а остало припадлеки оныма, кои доста немаю, Богъ ме є поставіо за старателя добры людій.“

Жена Мартинова умре у єдной години съ два прекрасна дѣтета одъ єднаке болести. Мартинъ остане опетъ самъ. Хтѣли су га тѣшити. „Оставите се,“ говораше іймъ онъ, „я нити самъ тужанъ нит' весео; већъ духовно много срећніи, него пре. Садъ живимъ у два свѣта. Жена и дѣца моя припадлеже ми свуда као и я њима. Кои сврхъ найузвышенієгъ, што животъ раѣа, утѣху ніште, тай є само зато неутѣшанъ, што скотъ ніе. Молимъ васъ, немойте се са мномъ титрати, нетѣшите ме.“

ОЛУИНА.

Смрть нѣгове жене и дѣце учини му свѣтъ празанъ и животъ скучанъ. Ніе имао никога свога. Доста є путій путовао да се разгали; то му є нешто помогло. Излазіо є изъ писарнице своє више пута са сузнимъ очима. Тада бы га нѣгови служительи и служкинѣ сострадателно погледале, єръ су га сви као отца радо имали. — „Дѣцо! имате право што ме жалите. Я то заслужујемъ. Но немойте ме тѣшити. Сажалѣнѣ ми є нуждно а не утѣха; срце моє дає ми таковy болѣ него вы; човечію тугу, губитакъ любимаца свои, загладиће време; досадъ іошть ніе ништа поправило.“

Осећао є, да бы му разсеянѣ добро чинило, зато є посѣћавао сва мѣста око вароши. Ишао є по свима увеселителнимъ шетњама и забавама. Єдан-путъ и у звѣрињакъ.

Многочисле: ай народъ врвіо є по трави, као што є обично, кадъ є лѣто време у лѣто. Но радость ову растера непогода, коіой є страховита олуина предходила. Высока два люляла су се съ великимъ шумомъ тамо амо; дуѣани се позатварао; шећерџіе покуне разређеный еспанъ; музика занѣмя; играчи се разбѣгну.

Мартинъ остане покрай рике вѣтра и вике людій спокоянъ. Ово позоріе увеселявало га є. Широки путови остадоше пусти; а віори подиђаху читаве облаке праха у высину. Међутимъ дође и млада кнегиня Милка съ єдне стране. Неколико углађены комориика съ њоме, неколико официра за њомъ имали су муку, да высоке перанице њиновы шешира противъ ярости вѣтра чуваю. На єданъ махъ стиже и њи олуина. Покривало младе кнегинѣ одлети у воздухъ. Поплашено пружи руке за одпешенымъ украсомъ. Покривало застане на врху єдне єле као паучина.

„Дайте ми моє покривало!“ рече кнегиня: „дайте ми га натрагъ! Я га морамъ добыти. Мати ми га є о новой годяни поклонила. Оно ми є одвећъ драго.“

Господа држаху са своме снагомъ своє велике шешире и высоке перанице, да іймъ вѣтаръ неодне се, погледаюћи горе и сажимаюћи раменима.

„Я га морамъ опетъ имати, па ма овде погинула; нећу се маћи одавде, докле га недобыемъ!“ рече кнегиня са очима, пуныма суза.

Господа гледаху у великомъ недоумѣнію на врхъ высоке єле. Єдан є уздисао, другій се за

ВРАТИСЛАВЪ II., ВОЙВОДА ЧЕШКИ, ПОСРЕДСТВОВАЊЕМЪ ЦАРА ХЕНРИХА IV. ДОБИЈА КРАЉЕВСКУ КРУНУ.

Одъ духовны и мірски непріятеля удручен, изгледао е *Хенрихъ* IV., царъ Францускій, са свију страна помоћи. Између князова онога времена бијо е *Вратиславъ* II., војвода Чешкій, због велике своје силе и богатства кодъ свију призната. Баш када е *Хенрихъ* у найвећој нужди био, дође *Випрехтъ* гроф одъ *Гранина*, одъ свои сусѣда, немирны Саксонаца, протеран, у Вратислављевъ дворъ. Своимъ простосрдачнымъ обхођењемъ придобије наскоро војводе и свију великаша наклоность и пріятељство. Познаваюћи сјайность, богатство и силу Чешкога двора, ніе се могао уздржати, да своје удивљење неодкріе: што се *Вратиславъ* съ титуломъ војводе задовољава и краљевску круну нетражи, предлажући му: да помоћи требујућегъ цара новцемъ и војском подпомогне. Драговољно е војвода ово предложење приміо. *Випрехтъ* е морао къ цару ићи и у име *Вратислава* у новцу и војски помоћ му предложити, и тимъ краљевско достоинство војводи находатајствовати. Радостно е утешећный царъ ову за њега у найболѣ време приспѣвшу вѣсть приміо. Год. 1073. заиаже саборъ у *Вирцбургу*, на кои и *Вратиславъ* дође, гдѣ одъ Архіепископа Майнскогъ за краља крунисанъ буде.

Са знатнымъ числомъ коњника пошљо новый краљ своје сына *Борисова* и *Випрехта* цару у помоћи; позната храброст Чеха уліе страхъ Талијанцима у срдце; многе варошіи буду освоене, и самъ *Римъ* мораде се оружію цара покорити. Чеси са храбрымъ своимъ предводительма први се на задовима варошіи укажу, капію једну разбію и сву осталу војску у градъ пусте.

Богато одъ цара награђени и славомъ увѣнчани врате се оба јунака у *Прагъ*. Овде получи Випрехтъ за награду руку љубе принцезе *Јудите*; но ніе дуго у наручіма љубави достоине супруге своје миръ уживао, ербо га по кратком времену позове *Вратиславъ* у бојно поље противъ Саксонаца.

Цѣла е Њмачка Хенрика за цара признала; само іошть горда Саксонци нису му се хтѣли покорити. Савезнымъ силама иђу *Хенрихъ* и *Вратиславъ* противъ бунтовника; кодъ монастира *Хохенбурга* ударе се; храбро су се борили Саксонци; али су найпосле, немогући јуначтву царске војске одољѣти, разбіени морали у бѣгству спасеніе тражити. Заслуге *Вратислава* награди царъ съ двѣма провинціјама; но једну одъ ове ніе дуго *Вратиславъ* обдржати могао, еръ наскоро мало његово число војника, ков е градъ чувало, ачимъ полкомъ немирногъ *Ееберта*, буде одавде изтеано.

Саксонци су истина побѣђени, али нису іошть сасвимъ покорени были. Тврдоглавство њіово найпосле до тога дотера, да они, іошть съ једнымъ князомъ саединѣни, *Хенриха* у год. 1079. и а једномъ сабору за незаконогъ цара огласе, и Швабскогъ војводу *Рудолфа* за Њмачкогъ краља изберу.

Садъ су се обе стране са усугубљенимъ силама на бој спремале. *Вратиславъ* остане Хенриху вѣран и похити му у помоћи. Съ невѣроятномъ храброшћу и огорченіемъ кодъ села *Флодекхајмъ* сразе се; у найгушће гомиле непріятеля продирао е *Вратиславъ*, наиће на самогъ Рудолфа, пусти се съ њимъ у двооборство и задобіе му шлемъ. Храброст е Чеха много помогла, побѣду на цареву страну окренути. Докъ е годъ живъ био, свагда су при великимъ торжествима за добывеный шлемъ предъ *Вратиславомъ* носити морали.

После ове побѣде одe *Хенрихъ* у Италію, да се за цара крунише, а *Вратиславъ* науми мѣшутимъ грофа *Ееберта* изъ провинціе, царомъ поклоњене му, изтерати; но *Ееберта* се умѣо у провинціи одржати, и само присуствіе храброгъ *Випрехта* спасло е Чехе, кои су, безъ получења свое цѣли, опеть у свое отечество вратити се принуђени были.

По одлазку изъ Италіе скупи *Хенрихъ* у Регенсбургу нову војску противъ соперника своіъ *Рудолфа*. *Вратиславъ* му као и свагда одма у помоћи притече. При *Милсену* се обе војске састану и битку започну, кои е обе стране једнако оштетила. *Рудолфъ* изгуби десну руку, и одъ исте ране трећій данъ умре; а царска војска опеть одъ Саксонаца буде разбіена и разтерана тако, да е и самъ *Вратиславъ* съ *Хенрихомъ* у бѣгству спасеніе тражити морао; али е опеть ратъ, несматраюћи на изгубљену битку, због смрти *Рудолфа* на цареву ползу окончаванъ было.

Ніе се дуго *Вратиславъ* у Чешкой одмаратиі могао, ербо е на скоро за ползу своіъ пріятеля цара *Хенриха* противъ војводе Аустрійскогъ *Леополда* на Марсово поље ићи морао. При *Мајнбергу* нападну Чеси у обкопаномъ логору на-

ПОДУНАВКА.

№ 40. Београдъ 10. Октобра. 1847.

ЖЕЉА ЗА ПЛАВОЙКОМЪ.

Све дражести и миліне,
И сва блага све вселенне,
Излишна су вѣрной жельи,
Срца мога крѣпкой вольи.

Све є худо и немоћно,
Найсвѣтліе што є земно,
Жельи моіой удовлетн,
Срце моє утѣшити.

Власти земне и све силе
Убити не пре бы могле,
Нег' што бы ме одвратиле
Одъ ове ми желѣ миле.

Ништа нема овогъ саѣта,
Чим' бы моя жеља чиста,
Замѣнити кад' се могла,
И плаштити запрестала.

Само една ахъ Плавойка
Ню є кадра, све до вѣка,
Ублажити, удовлетн,
И срце ми утѣшити!

О! та њено горостастасно,
Витко тѣло умилито,
Наворъ свію дражестій є,
И одъ свега дичніе є!

Љубка уста, бѣло лице,
Плаве косе и зѣнице:
Одъ ружице лѣпше су іой,
Райскомъ строю слично су іой!

Іошъ є више величава,
Чести пуна што є два!!!
Зато Боже о свемоћный!
Спой ми животъ съ њоме вѣчный!

Т. Вланкъ.

ЖИВОТЪ НАРОДА.

(Далѣ.)

Рекли смо, да народи исторички редомъ и єданъ за другимъ до господарства стижу и скупнымъ управляю имућствомъ, и све, као што и ово имућство, примаю єданъ одъ другога. Народъ, кои є течаемъ историе за таквогъ господара изабравъ, у огледу на животъ людскій мора да стои повише свію осталы народа т. є. мора да се налази животъ нѣговъ у подпуномъ развићю и найчемъ кретаню. Таковъ народъ долази съ особитымъ налогомъ къ другимъ, и одъ свію позорность и очи на себе обраћа. Стои онъ тада на найвишемъ врхунцу живота людскогъ. Онъ є као сунце, око коегъ се обрћу сви остали народи као звѣзде праве и заблућене, свѣтлость и топлину одъ нѣга примаюћи. Съ овогъ врхунца витко га живый сбацити ни оборити неможе, докле се годъ животъ нѣговъ на путу велики дѣла и живогъ, крѣпкогъ развитка налази; ербо тада у нѣму найвећій пламенъ бунти за самостальнымъ животомъ, коя пламенъ друге народе ни изъ далека онако здраво необузимаћ. Залуду су миліони Персіянаца на Грчку навалъивали, да овай пунодушный народъ спрече и обуставе у развитку красногъ дѣлованя, ербо избрани сынови іоначкогъ и за слободомъ горећетъ народа Грчкогъ поломише, разбише и разпршташе све небросне њихове чете. Залуду є Ханнадалъ на вратима Рима куцао; а Галли залуду су заробили Римъ поубіявши патрицїе (старѣшине); Римъ зато ніе духомъ одао, него є нашао начинъ, коимъ є сурове те варваре разбіо и протерао. Али како є лако после было ова два народа савладати, чимъ є у Хеллада и Риму была ишчезла одушевљность

за животъ Грчкій и Римскій. Ови примѣри велики посвѣдочаваю и потврђую истину нашу, да само животъ вишимъ одушевљењемъ обузеть обстати и процвѣтати може у прилосъ свакой запреци, а да гине, као и човекъ, чимъ га тай пламенъ одушевљења, животъ њговъ, остави. Нитко ніе могао зауставити одушевљеность ову, коя е Христіянство навѣштавала и разширивала; никакве га удушати муке и прогонства Деціева и други Римски владара. Све е то оно претрпило и уздржало. Потиштеный и поруганый духъ Христіянства пролетіо е кроз све буре, одржао се онако, као што се одржати и мора. Онъ е найвећій было доброчинитель свѣта, ако га люди и нису могли одмах докучити. И гле! човечанство никада себе ніе запустило, као што ніе ни могло запустити се. Никаква сила свѣта ніе кадра њговъ течай и развитакъ запречити; ербо онъ свагда налази браниталѣ свое, кои се за њгово добро заузимаю, себе, кадъ е одъ потребе, съ найвећимъ одушевљењемъ жертвуюћи. Они, кои му у томъ сметаю, само му помоћи пружаю, почемъ распалюю оне, кои су се сбоіъ њга у племениту борбу упустили. И тако оружіе противника служи увѣкъ на обрану онима, кои се боре за напредакъ и савршенство живота людскогъ. Чимъ ли народъ кои духомъ своимъ слабити и изнемагати почне, одма се очи другіе мало по мало одвраћаю одъ њга и на ону се окрећу страну, съ кое се опетъ нова свѣтлость рађати починѣ. Исторія дакле иде узастопце за животомъ народа, свакій развитакъ далѣ напредуе, па тако и животъ людскій тимъ се развіањемъ побољшава и усавршава. Побољшаваћ и усавршаваћ людскогъ живота ишло е свагда съ онима народима, кои у исторію спадаю, и кое смо већъ горе напоменули. Народи, кои нису дѣловали на исторію, па тако ни на побољшаће ни на усавршеће живота людскогъ, народи ти нису никакна свѣту добра учинили, и подобни су удима породице, коіой они никакву користъ не приносе, него све одъ њ чекаю. На опетъ єдина радиность и заслуга за обште добро привои чест и поштеньѣ, само се она усађуе у успомени и захвалности потомства. И зато су само ти народи кодъ други вѣчно и славно ime стекли, ти само у успомени човечанской задржали се, кои су животъ людскій своимъ животомъ узвишавали, собомъ га далѣ водили, и примѣромъ тимъ путъ другимъ показивали. Высоко ime красный народъ Елинскій, и захвалность прама њему тако е дубоко у срдца народа усађена, да су Европски народи и после, кадъ е онъ угњетенъ одъ Турака почео бой бити за слободу, њега се срдачно примили, читаве му гомиле и чете у помоћь противъ варвара шиљали. Гдѣ е тай, кои ніе са штованћемъ и зачуђењемъ гледао съ потомства на Римскій народъ, у кога е гвоздена владала воля, и кои у реду съ другима народима, главомъ и славомъ надвишаваюћи све остале народе, єданъ е народъ за другимъ себи покоравао, и свой животъ по вольи и на ове народе (Романске) преносіо, къ томе іошть кроз многе вѣкове слободу у своъ њдру подгрѣвао, као дѣвице Весталке вѣчный свой огань? Нитко заиста безъ великогъ штовања непогледа на народъ Французкій, кои е премного за повишенъ и савршенство живота людскогъ учинію, и своима дѣлима захваленость кодъ осталы народа стекао. Очевидный овогъ штовања знакъ обштенято е разпространењѣ языка и књижевности витежкогъ тогъ народа међу народе просвѣћенће, кои су већъ оддавна на њга и свакій њговъ помоћай мотрити навикли. Нису (истина е) безъ заслуге за човечанство ни други Романски народи, а навластито и Германски, єданъ на овомъ, другій на ономъ полю. Само єданъ народъ Славенскій, онъ єдиный само у Европи далеко е у овомъ обзиру заостао за другима народима Индо-Европскима, а оно заостао тако, да се у томъ смислу ніпошто съ њима успоредити неможе. Грдна е сила овай народъ, али духъ у њему слабо е іошть досадъ куцао, будући увѣкъ скрченъ и стешњенъ међу животомъ тѣлеснымъ. И ово е єдиный узрокъ, што онъ нигда у свѣтъ као народъ ступити ни одъ други признанъ и уважаванъ задобыти ніе могао, будући е безъ сваке више заслуге у свѣту заостао. Њгове досадашнѣ заслуге и дѣла, коимъ е на друге народе дѣловао, у исторіи веома узко мѣсто заузимаю, и лако ій е пребронти. Стаяху Славени на вратима Европе као стражари съ мачемъ у руци, бранећи Европу, овай храмъ изображености човечанске, одъ суровы варвара, кои су одъ вѣкова све до сада съ подрмљењемъ и упрошћењемъ на ню вребали и зіяли. Ову су стражу чували Славени витежки и славно. Свекодлике чорде, Европу узнемираваюће, већъ су разпршене, протеране или потучене. Но Славени ту су бригу горко и скупо преплатили съ назадкомъ у изображености Европской, и неспомињући, колико су одъ дивіи ти чопора обкољавани, у развитку живота своги пречени бывали. Хуни, Обари, Хазари и Печенези, Плавци и Монголи, Монголи подъ

Гостиномъ у Сараю, у Астрахану и Казану суновратъ спадаше одъ мача Славенскогъ. Мачъ е Славенскій было, кои е Турке одъ Бича одатнао и Европу одъ кипеће погибели ослободіо. Велика су то заиста усилиања была. Али осимъ овы бойны заслуга сва су остала дѣла њнова слаба и незнатна, єрбо нигда ніе заладао међу Славенима животъ духовный. При свемъ томъ снажи се већъ и тай животъ у народу овомъ, єрбо домашнятостъ и окретность у њему е велика, а нарушительи мира већъ су укроћени. Снажи (реко) и животъ духовный, присвояваюћи себи сва она добра, коя су народи Европски одъ времена Асіятско-Европскогъ потреса животу своме присвоили и међу собомъ разширили. А то е заиста првый посао досадъ занемареногъ народа. Што има зла и неваляна у животу западномъ, оно се и тако неће Славенскогъ живота примити, маиаръ му се како и колико намегало, него остаће увѣкъ као лако перо на води, докле га найпосле дубльина народногъ живота сасвимъ непрогута.

(Конаць сльдуе.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продужење.)

Дѣте се поче пенати, раздвояваюћи граиь своимъ рукама; затимъ га нису могли видити, докъ се ніе на врхъ єле попео было. Одунна поче на ново бѣсити и дрва савіяти. Дѣте загрли врхъ танке єле, кои е съ њиме у великомъ кругу тамо амо летіо. Мартинъ уздрће сапъ кадъ то усмотри. Официри ударе у смѣхъ, а княгиня скакаше одъ радости, видећи покривало у рукама смѣлогъ дериштета. „Само да га тай глупанъ не разцепи!“ рече княгиня съ обновлѣнымъ страхомъ.

„Хвала Богу,“ рече княгиня, кадъ е дѣте покривало скинуло, узме га и похита да се одъ непогоде уклони. Пратіоци пожуре се за њомъ. Просаче трчаше за њима съ пруженомъ рукомъ; єданъ коморникъ баци му єданъ новчићъ, коега дѣте са землѣ дигне, испытиваюћи вредность њгову.

Мартинъ ніе было иначе любопытанъ, али садъ завлада њимъ любопытство. Єръ дѣте, њговъ отворенъ изгледъ, њговъ пріятный погледъ, њгово мужество, допадну му се. Завуче руку у џепъ, да га и онъ за њгову смѣлость награди.

„Шта су ти дали?“ запыта га. Дѣте му покаже новце у отвореной, гранѣмъ изгребеной руци.

„Двадесетъ пара господине!“

„Двадесетъ пара!“ рече узданувши Мартинъ: „добро дѣте!“ Затимъ напуни шаку дѣтета ситнымъ новчићима, коя зачуђено сврхъ толикогъ богатства погледаше часъ у новце, часъ пакъ у добротвора и на послѣдакъ запыта: „Є л' то све мое?“

„Све, све! а шта ћешъ съ њима чинити?“

„И самъ незнамъ, незнамъ шта. Купићу нове хальине. Садъ могу живити као каповый господинъ.“

„Имашъ ли отца?“

„Немамъ, пре две године умро е. Отацъ е было солдатъ, па е у рату погинуо; а надъ ми е и маика умрла, нису ме више хтѣли у селу трпити.“

„Дай ми те новце натрагъ.“

„Све?“

„Све.“

Сирото дѣте врати му новце, а две сузе покрію сяйность њговы велики црны очіо.

„И ови 20 пара дай.“

„Не, то е мое.“

„Ты нећешъ више новаца требати. Я ћу те къ себи у кућу узети. Ты ћешъ бити мой сынъ, ако се добро узладашъ. А? хоћешъ ли?“

„Хоћу, ако ме примите.“

„Имашъ ли іошъ новаца?“

Дѣте имађаше іошъ неколико пара и єданъ повеликій комадъ хлѣба. Мартинъ му узме све то и рекне му, да за њимъ иде.

Воспитанѣ.

Младый Благоє Углѣшићъ добіе истина поне, но одъ сасвимъ просте чое начињене хальине. Онъ е было наученъ, да подъ недрымъ небомъ, или у шталама спава. Богатый Мартинъ даде му єдну сламнячу мѣсто постелъ и найпростіе єло за раву. — Дѣте бяше задовольно као у раю, хитро, послушно, свагда весело, нигда намргођено, предано, показываше много природногъ разума, но бяше у свему невѣшто, што-годъ ніе спадало у кругъ просячкогъ искуства. За пол' године дотера дотле, да су га могли свѣту показывати и кое-гди шиляти га. Мало по мало научи се на редъ и чистоћу. Њгово добро єрце учини га свима укућанима милымъ, Мартинъ га е знао њговымъ сыномъ и

заключи човекомъ га начинити; Благое мораде у школу ићи. Бише прилѣжанъ. Изъ почетка му е было доста тежко; но опетъ е напредовао. Найвећа награда нѣговогъ труда бише му радость добротвора Мартина; а ладнокрвность нѣгова найгоре наказанѣ.

Но я нећу овде воспитанѣ просчета описивати. Само іошть ово нека буде речено, єръ показуе нарав Мартинову Благое, почемъ е неколико година у кући пожавио, єо е съ Мартиномъ за єднымъ столомъ. Было му е слободно све сладкиште, кои су на столъ долазили, уживати, но Мартинъ га е похвалывао, кадъ е задоволанъ было съ хлѣбомъ, месомъ, крумпиромъ и тима подобнымъ. Могао е у мекапой постельи спавати, но Мартину е мило было, што е своіой сламнячи нѣранъ остао. Благое добиваше сваке седмице по двапаесть гроша на тро-

шакъ, ал' себи ніе смео за те новце ништа купити; него ій е морао на добро други употребити; но дозволѣно му е было, да одъ тога и за себе штеди, да има, кадъ му неуэмогне Мартинъ више давати. — „Учи се съ малымъ бити задоволанъ; и помажи друге колико више можешъ." Ово му е нѣгонъ добротворъ при свакой прилици говорію. Кадъ се Благою шестнаеста година навршила, даде му Мартинъ на данъ роѣенія четири стотине талира. „Садъ любезный Благое," рече му, „садъ немо мы наше домоводство раздѣлити. Ето ти новаца. Садъ се одѣвай и рани самъ, плаћай твое учитељ; узми себи шта хоћешъ. Кодъ мене можешъ обытавати, али ми морашъ плаћати за собу, и покућство свака три мѣсеца по четири талира."

(Далѣ слѣдуе.)

СМѢСИЦЕ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ВАРШАВЕ.

(Продолженіе.)

Императорска академія наука, међу осталима дѣлима, извадрала е два предмета: 1. *Сборникъ древне-болгарскихъ памятниковъ.* Свакоме е познато, како е важна старо-Бугарска књижевность за изученѣ црквено-Славенскога єзыка и лѣтописа Несторовога, и како су до сада мало ніи обое ово изучили. Већій дѣлъ рукописа старо-Бугарски до сада е остао неизданъ. Нетомъ сада е г. Куникъ предложіо академіи, да нада на свѣтъ сборникъ подъ именомъ: Beiträge zur Kenntniss der alt-bolgarischen Sprache und Literatur. Цѣль овога, говори Ауктораъ, двоіка е: философійска и чисто исторійска. У осталомъ то е опредѣлѣно не за Руске учене, но за Нѣмачке и западноСлавенске филологе. Кадъ се напечата овай сборникъ на Нѣмачкомъ єзыку, онда ће се рѣшити, хоће ли се то надати и Руски, цѣлокупно или у изводима. 2. *О образованіи византійской хронографіи.* Византійскимъ списательима наши учени люди, на жалость, тако се мало занимаю, као и Бугарскима; при томе пакъ у кругъ ныновы занимања имало бы необходно принадлежати, да Византинце познаду и изуче. То е побудило г. Куника предложити ійм, да нараде краткичку Византійску хронографію одъ 610 — 1204 године.

(Конац слѣдуе.)

НОВА КЊИГА.

Старый Пчеларъ или кратко руководство къ цѣли-сходномъ-практическомъ пчеловодству у плетенымъ кошницама основано на више оег 25-то годишнѣмъ прилѣжномъ вниманію и собственомъ искуству, сочинио полze ради сеію любителя пчеловодства Максиміліана Бурчина ц. к. Капетанъ у пензіи, а издао на корысть пензіоналнога заведенія за Србске и Влашке народне Учителѣ у Банатской граници Іоанъ Пантелићъ, нарадны школа Директоръ.

У Новомъ-Саду, писмены Іованна Каулиција. — На 8-ку, стр. IV., 39. Цѣна: 20 кр. ср.

Ово е она многополезна књига, коя е више пута Србской публики у оныхъ листовима препоручивана, сугубе нѣне благородне цѣли ради. Она Србе домостроителѣ поучава, како са пчелама поступати нязю, да већу корысть сберу; а Срби купуюћи ію притичу у помоћь новоосноваюћу у Банатской граници пензіоновъ фонду за народне учителѣ. Може ли какве благородніе цѣли быти? — Слогъ е у истой књижеви простъ и разумителанъ; но єдно е само, што ако очи преда, а то су многе типографійске погрѣшке. Но за ове, како смо разумѣли, нит' е крывъ сачинитель нит' издатель, кои су се обоица трудили и све учинили, да књига добро изађе; но небреженіе и ненарность типографа, коя заиста сваку мѣру превазилази. Ово су пакъ главніе погрѣшке: на стр. III. или управо на праомъ образу треба додати у 3. врсти: „у южнымъ (предѣлима); на стр. IV. вр. 2. у мѣсто „доказали су" треба читати „доказали нису"; на стр. 7. доле у мѣсто „на граници" треба „срчаница"; на стр. 10. вр. 12. доле треба додати „привоъ (Марта)"; на стр. 25. вр. 2. горе треба читати у мѣсто „на гласъ" „на трагъ"; на стр. 36. вр. 6. доле у мѣсто „прна" „црна"; на стр. 47. вр. 14. горе опетъ у мѣсто „прва" „црва"; на стр. 49. вр. 7. доле у мѣсто „човѣомъ" „говѣомъ." — Ова е књига обявлѣна была, да ће ваши подъ именомъ „Старый Кованціи"; но чуемо, да е по налогу єдногъ высокогъ лица и достоинства добыла име „Пчеларъ", кое е сваконко и болѣ и пакетніе, да се сврћчъ туђа рѣчь съ нашомъ собственомъ замѣни.

Скупитељи пренумеранта изъ внутровости Србіи на ову предречену књигу нека ваволе Уредніку овы листова, кодъ кога ніоне књиге сада леже, по кете данома приликомъ кога послати.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ШОДУНАВКА.

№ 41. Београдъ 17. Октобра. 1847.

О СЛАВЕНСКИМЪ РУКОПИСНМА,

КОИ СЕ НАЛАЗЕ У БИБЛІОТЕКАМА: У МЛЕТАЧКА И МИЛАНУ, И О ГРАЂИ ЗА СТАРІЮ СРПСКУ ИСТОРІЮ, НАЛАЗЕЋОЙ СЕ У АРХИВИ БИВШЕ РЕПУБЛИКЕ МЛЕТАЧКЕ.

У библіотеки пређе Св. Марка званой, а сада ц. кралѣвской, налази се 70.000 ком. књига, осимъ рукописа. Међу овима последњима наишао самъ само на два Славенска. Єданъ е рукопись: Новый Завѣтъ на пергаменту у 8-ни ѣирилскимъ словима писанъ и има 189 листова; и то:

1-вогъ листа прва половина: предговоръ онога, кои е цѣлу књигу преписао.

Истогъ листа друга половина, 2-гій, 3-ћій 4-тый и 5 тый листъ: Правила.

Половина 7-огъ и 8-мый листъ: Садржай Евангелія Св. Матея.

Одъ 9-огъ до 43-егъ листа: Евангеліе Св. Матея.

Одъ половине 43-ћегъ до 44-тогъ листа: Опетъ садржай истогъ Евангеліа.

Одъ 45-тогъ до 66-тогъ листа: Евангеліе Светогъ Марка са садржаемъ истогъ Евангелія натрагъ.

Одъ 67-огъ до 102-гогъ листа: Евангеліе Свет. Луке са садржаемъ истогъ Евангелія натрагъ.

Одъ 103-ћегъ до 143-ћегъ листа: Евангеліе Свет. Іоанна безъ садржая и напредъ и натрагъ.

Одъ 145-тогъ до 154-тогъ листа: „О десетословесныхъ написанныхъ ихъ книгѣ сій.“

Одъ 155-тогъ до 174-тогъ листа: Дѣянія Апостолска.

Одъ 174-тогъ до 198-могъ листа: Посланія Іакова.

Одъ 198-могъ до 211-тогъ листа: Посланія Петрова са оглављенѣмъ на страни.

Одъ 211-тогъ до 212-тогъ листа: Посланія Іоаннова.

Одъ 213-тогъ до 214-тогъ листа: Посланіе Іудино.

Одъ 215-тогъ до 226-тогъ листа: Животъ Свет. Апостола Павла, уводъ у ньгова послания и садржай.

Одъ 226-тогъ до 241-вогъ листа: Посланія къ Римляномъ и садржай.

Одъ 241-вогъ до 275-тогъ листа: Посланія ко Коринтяномъ са садржаемъ.

Одъ 275-тогъ до 279-тогъ листа: Посланія къ Филиписіемъ.

Одъ 279-тогъ до 280-тогъ листа: Ко Колосаемъ.

Одъ 280-тогъ до 286-тогъ листа: Къ Єврем.

Последнїй листъ показуе, да више листова не достае. Књига е ова рукописна чиста, лѣпо писана и многимъ образима са осѣвѣтлѣнимъ боама украшена. Биће изъ 14-тогъ вѣка. Ал' ко е и гдѣ писао, ніе ни напредъ ни натрагъ назначено. Другій е Славенскій рукопись у истой библіотеки Миней у великомъ колу — in folio —, имаюћи 310 листій; и старіи е одъ вишенаведеногъ Новогъ Завѣта.

Архива бывше негда републике Млетачке налази се такође у овой варошы. Она е у єдномъ бывшемъ манастиру у 300 соба смѣштена, и има 14.000.000 — словомъ четрнаестъ миліона — акта. — За старію исторію народа нашегъ, а особито за найсвѣтлію ньну епоху, кадъ е династія Немањићева и ньне владала, нашло бы се у речевой архиви споменика одъ

кайвеће важности. Нити бы се требало плашити, потражинавѣ предузети у тако огромномъ брою акта. Ова су зато толика; єръ су писма свію постоявши надлежателства существовавше републике у єдно сабрана. Ал' онай, кои бы за Србску историю податке тражіо и пребирао, треба да само претреса акта, принадлежавша къ Дуждовой канцеларіи и одѣленію иностраны дѣла и трговине: особито одъ год. 1000 па после до 1500 год. после Христа.

У Милану има две велике библіотеке: Амвросіанска и Брерска. У првой има єдно рукописко Евангеліе Славенско съ Кириловимъ словима на 8-ку лѣпо писано; ал' се оно налази у єдномъ стакленомъ сандучићу са осталимъ врло редкимъ рукописима, као што е Виргилієва Енеида, рукописъ принадлежавшій пѣснику Таліанскомъ Петрарки, на коме е овай своєручно на краю биљѣжке различите ставлио. У библіотеки Брерской нема никаковый рукописъ Славенскій.

І. Г.

ЖИВОТЪ НАРОДА.

(Конацъ.)

Све дакле, што су годъ народи они (Индо-Европски) учинили, и у чему тай чистолюдскій животъ стои, описуе исторія, наука людскогъ живота народа. Исторія дакле има све оно потанко разложити и показати, съ какове е низине човечанство до вышегъ се узвело стања, кои су то были народи, и какови су део у томе животу имали, съ каковима се запрекама борили; єдномъ рѣчи: кои су народи дѣловали (духовно) и шта су произвели. И єданъ єдиный погледъ кадаръ е увѣрити насъ о гордной промѣни, кои се до данасъ у животу людскомъ догодила, т. е. кои су одъ првогъ почетка кораци до данасъ учинѣни. Задатакъ е исторіе, све то потанко разложити и представити, нарочито: каковымъ е начиномъ нижій степенъ развитка людскогъ на вышій домашіо се; како е тай човечанскій развитакъ по реду пролазіо кроз народе; како е єданъ народъ на овомъ мѣсту, на комъ е другій пре њега заостао, дѣло свое започияо и продужіо. — У Асіи и у обште на истоку човекъ у сваком е обзиру робъ, было то у огледу вѣрозаконскомъ, државномъ, друштвеномъ, или домаћемъ. У Китаю (Чини), Индіи и Персіи признава и обожава човекъ моћи природне, клања се и пада предъ њима, рѣчи: онъ е правый робъ природе. У обзиру државномъ (политичкомъ) тако єръ нѣс друго него сужань, робъ свога владара, кои сву моћь има, управляти и господарити особомъ и добромъ његовымъ по своіой вольи. У друштвеномъ пакъ обзиру разставлію човека одъ човека тако зване *касте*, у кои е човекъ већъ одъ саме нарави на єдно станъ осуђенъ или прикованъ. Кодъ Индіанаца нѣс дозволѣно одъ ниже касте човеку на изъ куће изићи, да небы тимъ одъ веће касте нога очима или другимъ чимъ позледіо. У кругу домаћемъ влада таково исто робство у овомъ источоме свѣту. Свакій е укућанинъ робъ свога старѣшине, а понайвећа робкиња есть жена. Узимаюћи то све у сравњиванћ и у истомъ Чивутскомъ свѣту влада іошть строга и робска оданость, и ту іошть човекъ на земљо падаюћи предъ Богомъ пузи, и владару коначно се одае. У Грчкой, на земљи Европской, почињ текъ права слобода у сваком обзиру. Грци, истина свое богове поштую, али се нпакъ слободніе предъ њима мичу, дапаче доста путій и шальиве и смѣшне ствари о њима прячаю и приповѣдаю. У обштинама (државица Грчки) уживаю Грци деспоціе и уводе слободный редъ, у коме свакій онай слободу ужива, кои по обштини къ њему припада. У друштвеномъ кругу влада слободно обштење, исто тако и у домаћемъ слободнімъ духомъ душу. Истина, да іошть ни у вѣрозаконскомъ обзиру праве слободе нейма, но нити е у обштини има, єрбо ю и ту само граћани уживаю, кои при свой своіой слободи читаве гомиле Илота (робова Грчки) оно себе сбію. И жене доста су строго у кући одъљућње одъ господара т. е. мужева свои и т. д. Одъ туда се види, да Грчкій животъ, было онъ ма како красанъ, за угледъ праве слободе узети се неможе. Іошть више развило се човечанство у Риму, гдѣ после силны и дуги ратова задобіе вѣрозаконъ найпосле подпуну слободу, вѣрозаконъ т. е. Христіянскій, кои свако и свеколико робство укида, и насъ учи духомъ Божінмъ владати надъ робомъ. У вѣрозаконскомъ обзиру Христіянство тимъ ученѣмъ укида робство, почемъ све људе за сыновѣ Божіе проглашуе, и зато никакова пузеня предъ Богомъ нетрпи, већъ свакоме налаже по вольи његовой владати се, т. е. по вольи властитогъ духа людскогъ. У државномъ и друштвеномъ обзиру налаже се, да сви обште људи себе сматраю за ближнѣ свое, съ чимъ се

међу люде љубав и єднакость утемељов. Христіянство дакле ни подъ каковымъ именомъ „касте“ нетрпи чимъ у обште човека слободи. Па као што свуда, тако и у животу домаћемъ уводи Христіянство слободу, єрбо уводи єдноженство, а съ њиме и слободно спонђ, те тако на томъ темељу жену одкупљава, дајући іой право, бити и звати се супругомъ. Истина є до душе, да іошть дуго поганска траю обычаи, скривени подъ сунцемъ вѣрозакона Христіянскога. Истина є, да Христіянство давно се у затворенима само храмовима озналъ; єрбо као што свуда, тако се ни овдѣ немогу на єданпутъ промѣнити све старе ваваде и обичаи, већъ мало по мало. Поредъ свега тога Христіянство и неосѣтно у животу дѣлуе и изъ храмова мало по мало и у животъ прелази. Огромне є промѣне Христіянство у животу народа већъ произвело къ добру и напредку читавогъ човечанства, кое само слѣпъ увидити и припознати кадаръ ніе.

Ово напредованѣ исторіе, ово преображаванѣ живота народа, сматраюћи га съ вышега гледишта Христіянскогъ, съ коега се зраке просипаю на сто хиљада страна, ово (реко) напредованѣ исторіе напредуе єдако, и напредоваће докъ буде свѣта и вѣка. Народи, кои су по овой стази већъ ходили, єсу поглавито народи Романски и Германски, подъ коима є у животу, истина, оне праве Грчке хармоніе нестало, но коя ипакъ ніе изъ свѣта за навѣкъ изчезла. Многи нашегъ времена са жалошћу гледаю на онай вѣкъ. Поредъ свега тога силу смо опетъ други добара на мѣсто онога прибавили и стекли. Безъ напредка и задоволяваня ніе нигда свѣтъ было. И тако времена све боля и боля къ нама се враћаю. Иза народа већъ споменуты, по географичкоме положаю, слѣдуе народъ Славенскій. И зато коя познае течай духа у обште, и познае га посебно у оны народа (Германски и Романски), тай ће и о њему (народу Славенскомъ) знати штогодъ духовно загудаути и пробесѣдити. Да будућа исторія одъ њега нешто очекива, о томъ већъ свака сумња престае.

Люди често говоре: „Ей стара времена, вы златна и блажена времена! гдѣ сте садъ? Сада у свѣту само зло влада!“ Наречбу ову исторія сасвимъ опровргава, коя насъ учи, да су одъ некадъ времена унѣкъ гора владала, а да у исторіи унѣкъ красніи и задовольніи сванъ ваваю дани. Безъ зла ніе никадъ свѣтъ ни было; али у добру тврда стои вѣра, коя се у духу историка іошть у јасніо претвара свѣсть.*)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженѣе.)

Благое се томе зачуди, но опетъ ніе было радостанъ, што има толико новаца. Устрои свое домоводство. Свакогъ мѣсеца морао є о своимъ трошковима рачунъ давати. Мартинъ є здраво на њега мотріо и другима препоручивао, да на њега мотре. Благое живіо є сиромашки као каковый тврдица, а где є помоћи требало, ту є было штедаръ као као каковый кнезъ. На свршетку године претекло му є сто двадесетъ талира. Те є морао подъ интересъ дати, затимъ добіе опетъ четири стотине талира.

Тако є ишло до двадесете године. Мартинъ пошлъ Благоя у свеучилиште, придода му іошть нешто новаца. „Твое тѣло неучи ни на што, сыне мой,“ говораше му Мартинъ, „али што є пристойно и нужно немой му одрицати. Добаръ вѣштакъ мора имати и добро орудіе, безъ тога є самъ невѣжа. Тѣло є орудіе; и вѣштакъ є безсмртна душа. Но усавршенствуй! Животъ є кратакъ; овъ є школа. Изобрази твой духъ; мы незнамо, што морамо учити. То ћемо у вѣчности занста дознати, где ће насъ отацъ за већій посао употребити. — Я ти даемъ за три године, кое ћешь на свеучилишту провести, приличну сумму новаца. Ты ћешь ю требати. Ты морашь у найболя дружтва одлазити, у сва, да свакоіе люде познашь; ал' и одъ хрђавы немой бѣгати; ты ій морашь све познавати. Ако будешь слабъ и невално, то ћешь пропасти. Ако будешь доста крѣпакъ, то ћешь се надъ свима добротворно узвисити. После три године старай се, да комадъ хлѣба самъ себи заслужишь. Онда ти недамъ ништа више.“

Рупа на рукаву.

„Я самъ богатъ — што свѣтъ богатымъ зове,“ — продужи Мартинъ свой разговоръ далѣ: „богатство само по себи неувеселява ме, єръ мени мало треба. Я съ манѣ новаца живити могу, него мои служителя. Нашто ми дакле новци? Но то ме увеселява, што самъ све соб-

*) Овай чланакъ, као што сао већъ у почетку спобштаванѣ нѣговогъ наслѣдника, штампанъ в нын IV. кньиге Кола; но оригиналъ в изнашао у Славенскимъ Народнимъ Новинама, кое є Учредничество Кола пропустило казати. У.

ственомъ мукомъ и на поштенъ начинъ стекао. Моме новцу ніе прић и суза туђа прилепљена, већъ само мой знои Ово су найвеће духовне радости: дѣятелность у великомъ и маломъ, невиность, све с друго више или мање лудость, или скотство; н. пр. честолюбіе, женолюбіе, себичность, властолюбіе, гордость, зависть, мрзость, вђрогоненіе и тимъ подобна. Запамти ово, Благое: силно дѣйствовати, съ невиносћу, у великомъ и маломъ, то с правый и чистый живот духовный. Непрезири ништа мало као маловажно. Богъ ніе ништа маловажно створіо. И нѣгово зрно песка као и нѣговъ црвъ есу велики."

„И самъ те добро воспитао. Ты си было дивљ но снажно растѣніе. Садъ имашъ двадесетъ година, возрастъ, кадъ се у човеку анђео са скотомъ бори. Да богъ да, да анђео побѣди!— Найпре воспитава се човекъ као растѣніе, после као скотъ, а затимъ као анђео. Многи немогу даље дотерати, него до изученог скота."

„Но скота потреба презирати. Изъ нечисте земље клін скѣробљал кринъ. Єдна маленкость покаже ми правый путъ. Я научимъ шити, и тимъ поставемъ богатъ човекъ."

(Далѣ слѣдув.)

СМѢСНЦЕ.

ДОПИСЪ ИЗЪ ВАРШАВЕ.

(Ковацъ.)

Дружево историје и древностій Руски при универзету Московскомъ не престае издавати дѣла своя подъ называмъ: *Чтенія*. У њима нам се доноси богатый матеріялъ за Руску историју и древности.

Руско географійско дружево такође неутрудно се занима ученимъ дѣлима по своіой струци. Оно с сада предузело нарадити Руску географійску терминологію.

Сва ова извѣстія одъ части могу Вамъ показати, како се у насъ силно развія духовный животъ. У обште наша књижевность находи се у цвѣтаюћемъ стању, особито белетристичка. У насъ издаде се много журнала, излазећи у мѣсечнима књижицама, кои се већомъ часћу састое изъ 25, а и изъ 30 печатаны табака! — Любавь къ читаню чрезвычайно се распространила у публики, у последње време, а и међу самымъ простымъ народомъ, за кои се такође издаю књиге за читанѣ. Међу овима особито с знаменито: *„Сельское Чтеніе,"* кое издаю боліи наши списателіи. Одъ њега се прода 15.000 истисака! —

Ето какви с наша майка — Русія Православна! — Жалость с, што с она до сада была за западну Европу — terra incognita.

П. Д.

АНЕКДОТА.

Кадъ с одлазіо єданъ пешый полкъ изъ неке варошице, усмотри капетанъ, кои се с строгости поне дисциплине придржаваю, да му єданъ добошаръ ніе добовао, и заповѣди поднареднику, да га о уроку навѣсти. — Поднареникъ запита добошара, зашто онъ не добуе? На кое му исты на уво пришапне: „Я имамъ два патка и єдногъ ћурка у момъ добошу; и ћуракъ с за г. капетана." — Кадъ му с овай извѣстіо однео, повиче: „Нека ћаво носи тога хуло! Зашто непрвана, да с врнвъ? И не захтѣвамъ, да мои войници свое дужности испуняваю, гдѣ у стању ниеу."

Светоликъ Безкосићъ.

НОВА КЊИГА.

Зимзеленъ. Србско-народный мѣсецословъ за годину преступну 1848. *За изображене свакоті стања уредіо и издао Александеръ Андрићъ. III. година. У Суботици, у штампарій Карла Битерманна.* — На 12-ни, стр. 192. Цѣна: 20 кр. ср.

Одъ свію, што данасъ календара имамо, слободно можемо рећи, да намъ с овай найболій, сматраюћи и унутрашный садржай и спољашный изгледъ нѣговъ. Мы га читаюћемъ свѣту Србскомъ найсвечердніе препоручуемо. — Добити се може у Београду кодъ трговца Милутина Радовановића и књиговезца Людовика Виклера. Изъ внутренности пакъ тко бы желіо узети, има се на Учредника овы листова обратити. Тко 10. узме, добія 1. књигу бадава.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књиговечатньи у Београду.

ШОДУНАВКА.

№ 42. Београдъ 24 Октобра. 1847.

БРОДАРЪ.

Люто бродаръ у невольи цвили
На пучини мора валовита:
Авай мене, до Бога милога,
Ће погибо безъ земана свога
У пучини страхотноме бѣсу!
Нитн за зло душманина клета,
Векъ за вѣру, а невѣровъ црномъ.
Сви морски очи мое бѣху,
Бистри вали што лѣпице саме,
За ньи вазда жарко самъ тужанъ,
Како братацъ за сестрицомъ миломъ.
Ма в срце у невѣре црно!
Сѣйно небо на ядъ ми помркну,
Таласима ускипѣ се море,
А жилице . . ? седъ су пакла знаци. —
Ахъ вiоре, громъ те замукнуо!
Синѣ море, црнъ ти образъ био!
Што се дижешъ, што гдвлонъ претишъ?
Мало л' ти в — за мало ти было —
Твогъ бѣсила, и повала грозна,
Векъ iошть брушъ хуконъ страховитонъ,
И последню утрнут' свiећу,
Съ' свiета ка' ништ' другогъ нейма!?
Удри, бѣсни, букти, плантн, сѣвай;
Я се тебе векъ страшити неку,
Ня стрепити предъ гдвлонъ твоимъ!
Кашъ ће твоя прiя промразути
По Божiя усанути рука. —

I. Нaйћъ.

НЕШТО О ШКОЛСКИМЪ КЊИГАМА ЈУЖНЫ СЛАВЕНА З. Ц.

У АУСТРIЙСКИМЪ ДРЖАВАМА.

Правителство Аустрiйско, желећи свуда у држави своiой, мале школе за обучаванѣ простога народа подићи и установити, наредило е да се подигну школе, у коима ће се учити они, кои желе учитель малы школа быти, и да се напишу школске кньиге народнымъ езыкомъ, онымъ т. е., гдѣ се како у области коiой говори.

Нама као сусѣдима државе Аустрiйске, у коiой има народа много поколѣня Славенскогъ, когъ смо и мы грана, па међу овимъ Славенима и тановы, кои съ нама єданъ, съ маломъ разликомъ, єзыкъ говоре, треба мотрити: како се и коимъ начиномъ подижу тамо школе, за обучаванѣ будући учителя малы школа потребне, и како и коимъ ће се єзыкомъ писати за народне школе южно-Славенске кньиге, кое ће се издати.

О школама, за обучаванѣ учителя у Аустрiйской држави подигнутима, и кое ће се iошть до мало времена подићи, задржавамо себи, да другiй путъ више и пространіе говоримо. Сада ћемо о школскимъ за южне Славене Аустрiйски држава до сада написанимъ и напштампанимъ кньигама да пробесѣдимо; а то ћемо найболѣ учинити, ако изъ речены кньига вѣрне изводе овде ставимо.

У годыни 1826 издао е г. Iосифъ Ђурковечки, парохъ (р. Католичкiй) у Самарици, грамятику, подъ овымъ насловомъ: *„Єдиница Хорватско-Славинска за Хасенъ Славинцевъ, и потребоћу осталех этранскога єзика народовъ, по Iожебу Ђурковечки, Плебанушу Самаричкомъ, на светло дана. Притискано су Пешти 1826 з' слових племенитога Матіе Трattнера одъ Петроце.“* На 8-ку, стр. 167 Хрватски а полакъ Нѣмачки.

Комъ се єзыкомъ поменутый списатель служiо, да обучава Хрвате и Славинце а и стране Хрватско-Славянскомъ єзыку, навеcћемо штогодъ изъ предговора нѣговогъ, кои у

истой граматики заузима на едной страни Хрватски а на другой НЂмачки одъ 4 до 45 стране:

„Любо-трудноств многех народовъ Европеанскех на так далеко се е пружила, да они многовратнех Навуковъ знања ни високи врхъ, и Дику Зершеностн подигнули и векшедни своега Имена Знаменђкъ за собумъ остакли есу. — Гдов так изранзки ву Досадо-зписехъ, кои ба ву томъ двоити могелъ, ков Народе и Хорватски, ако премъ Свету непознамъ и замало дужанъ на тулико достигнулъ е, да ву Брой мудрех и вученех поштати се вредемъ би билъ и ву никакомъ Послу одъ другех Народовъ зкоро нелуги се, дапаче ву всемъ жђньми борити се могукенъ е. — — Само едино ioшъ и ово желетие, да ву Поравнаню и Оснажењу сбвога Езика племенитога, (кои какве оснажи, почетному зподобенъ поштање). Трудбу положити не бы препустилъ, на кова Снаженђ одъ всех Зтранъ Хвале вредни прави и верни Пријатели и Любители Очевине и Езика Хорватско-Славинскога врегипутъ дижено се и з' своемъ вандавањемъ книгъ поради Оснажења Езика на племенито путуваң зправлаю се."

У години 1840-той изишла е НЂмачка граматика:

„Anleitung zur deutschen Sprachlehre zum Gebrauche der National-Schulen in dem Königreiche Ungarn und Croatien. — *Напучење ву Навук Немикога Езика за потребованђ народних школъ Вугерскога и Хорватскога кралђевства. Пригискана ву Будиму з' Краль. Мудрозкупчине Словми.* 1840." На маломъ 8-ку, стр. 8 и 307. Изъ ове нсмо граматике навести са стране 223-ће, гдђ се говори: „§ други, Одъ Слагана приречковъ."

„Наредбе:

„1. *Ву вездашнђмъ и полпрешестномъ Времену кажучега Начина, какти и ву вежучемъ этов Пристави за временоречми: ву зестављћних временах этов медъ помочливеми и пранеми; ву вежучемъ пако и назарченомъ Начину этов предъ временоречми* и т. д."

„2. *Виоги такай Приставки сложђо се з' Придавнели и Временоречми какти и другими малеми Этранкми Говорена и онда этов вуправъ предъ ньми е. п.* Sehr früh, fein artig, gerabezu, *правъ лепо человечно*, schlechtweg, ein überaus schöner Tag, *прелепи денъ.*

„3. *К' едному никаю изговору несме се придати ioшъ ништ, за какти нђга болђ нпкати: криво е речено*, es hat es keiner nicht getroffen. *Арђ двойатруно Инкандђ, алити Недопушчанђ чини правъ говореч едно потерденђ.*"

У години 1841-ой изишле су опетъ за потребу народне школе: „*Именъ книжица за Хасенъ Ладанзких училищъ Хорватскога Орсага. Пруглзкана ву Будиму з' краль. мудрозкупчине словвих* 1841." На маломъ 8-ку, стр. 32. И

„*Мали Катекизмучъ з' питалнихъ и одговорихъ за найменшу децђ Хорватскога Орсага. Ву Будиму пригискањ ву Штампарщи кр. Вуг. всех знанстевих Зкупчине* 1841." На маломъ 8-ку, стр. 24.

Изъ прве одъ ове двіо 1841-те године печатаны књижица навеснемо овде са стране 15:

„*Очима видимъ. Гледимъ на врхъ. Рожe су чрлеге. Лишћми ссу бели. Слакъ е модеръ. Пачинско цвеће и кебљаче или жабљакъ ссу жуте. Трава е зелена. Мой шкрлакъ е чрнъ.*

Духа чутимъ съ Носомъ. Модре Фіолице, клинчећи и другоо цвеће дишће добро. Писсани Тулипанъ не дишн. Комрнякъ смрди."

Изъ малогъ „Катекизмуша" стр. 16 — 17:

„*Любимъ Те оцъ Боеъ мой изъ всеега Срца и Душе мое, зврху всехъ Зтварихъ и веч него самога мене; кайтиси Ти самъ себи и самъ ву себи непресежно Добро, и збогъ Тебе любимъ Ближнђга мога, какти самога мене: О Боже! зажеги з Огнђмъ Любави твов Срце мое: Теръ изъ ове ссруче проти Теди Любави круто яко се жпалуемъ, да семъ тебе Доброту непресежну и када збантуваль одурнамъ все и следиђ всега жпеленя моега ерехе и мрзимъ на нђ вечъ, него на никако другоо зло: оцъ да би вчинити могелъ! Да Те нигдаръ неби билъ збантуналъ: обечемъ, да се хоћу одъ везда по Милошчи Твоіой одъ всакога грехачуваги и райши вумрети, него Тебе найвеће Добро з' коимъ Грехомъ, наипре пако смртнемъ збантуваги; есе пако вучиће да се хоћу правично по Милошчи Твоіой зповедати, обечемъ и достоину Покору вучинити. Примипе и пак за Сина твога и подеми ми Милошћу да зпунити будемъ могелъ ово мое обечанђ. За ово Те просимъ по непресежних Наимнх твога божанскога Сина Госпона нашега и Заелучителя Есуса Кристуса."

(Дал сльдуе.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженђе.)

Ты вальда нећешъ вђровати, за' ę то цђла истина. Кадъ ми е было четриесетъ година,

знао самъ читати, писати и рачунити. Дотле самъ дотерао. Мой є отацъ было сирома рукодѣлацъ, ніе знао шта ће одъ мене учинити, еръ му є новацъ оскудѣвао, а то имаћаше свое осноне, кое я садъ добро увиђамъ.

Имао самъ єдного друга по имену Православа. Мы быласмо свудъ и нигде, као што су дѣца — дивља, необуздана. Наше хальине вису быле нигда нове, већъ врло умазане и поцепане. Тада є было модъ куће батина доста; кадъ є то прошло, остало є при старомъ.

Єдан-путъ сѣдили смо на клупи у єдной народной башти, приповѣдаюћи єдно другомъ, шта ће кои быти. Я самъ хтѣо быти генераль, а Православъ полковникъ.

„Одъ васъ нѣће никадъ ништа быти!“ рече єданъ старый човекъ, у чиномъ одѣлу, кои є за нашомъ клупомъ стао и нашъ дѣтинскій разговоръ слушао.

Мы се попаничмо, Православъ запыта: „Зашто?“

Старацъ одговори: „Вы сте дѣца добры родитеља, види се на нашимъ хальинама; но вы сте за просаке рођени; заръ бы вы иначе те рупе на вашимъ рукавима трпили?“ Притомъ ухвати насъ за лактове и стане пертима бушити по издртимъ рукавима. — Я самъ се стыдіо, Православъ такођеръ. „Кадъ немате никога кодъ куће, да вамъ зашіе, зашто не научите сами? У почетку бы хальину съ два бода спасли, а садъ є доцкавъ, зато и изгледате као просіци. Ако хоћете да постанете генерали и полковници, почните одъ найманѣ.ъ. Найпре затворите рупу на рукаву, вы просячка дѣцо, па онда мыслите на што друго.“

Застыђена обадвоя, отидемо ћутаюћи одатле и немадосмо срца, да што зло о старцу реквемо. Я пакъ опрезнемъ лакать одъ рукава тако, да є рупа изнутра дошла: како ю небы пятно опазити могао. Научимъ одъ моє матере шити играюћи, еръ писамъ хтѣо казати, зашто учимъ. Садъ, чимъ се што найманѣ на моіой хальини распори, или се какво мѣсто изліже, то ти я одма зашіемъ. То ме учини внимателнымъ и тако писамъ хтѣо више трпити поцѣпане и умазане хальине. Имао самъ чистіе, было самъ брижливіи, радовао самъ се и помышлявао самъ: старый овай господинъ нема башъ сасвимъ неправо. Съ два бода на време спасиваномъ хальину, съ шаком креча кућу; изъ ситны пара постаю талири; изъ малы сѣмена дрва. Богъ зна како велика.

Православъ ніе сматрао тако строго стварь. То є была нѣгова штета. Обоица будемо некомъ бакалину препоручени, кои є тражіо єдногъ, у рачуну и писаню вѣштогъ шегрта. Бакалинъ є држао кадъ нама испытъ и даде нама привилегію. Моє старе хальине быле су чисте и читаве; а Православа и свечана хальина баше нечиста. То ми є после некогъ времена и господаръ казао: „Я видимъ,“ рече ми онъ, „да ты твое ствари уредно држишъ и чуваншъ; одъ Православа неће быти нигда трговацъ.“ Онда самъ опетъ помыслію на оногъ старогъ господина и на рупу на рукаву.

Видіо самъ, да имамъ и у другимъ стварма, као у моемъ владаню, у моимъ склоностима, іошъ по єдкою рупу на рукаву. Два бода на време поправляю сне, безъ труда, безъ вѣштине. Не пыштаймо да се далѣ цѣпа; еръ онда требамо за хальину кројача, за здравлѣ лѣкара, а за моралне рупе на рукаву казнећу власть. — Ништа ніе маловажно, и равнодушно, ни у добримъ, ни у злимъ. Тко то вѣруе, не познае ни себе, ни животъ. И мой господаръ имао є повеліку рупу на рукаву, т. е. было є чангразало, хтѣо є свудъ да има право, притомъ є было и ћудьи.ъ; то ме є много пута на гнѣвъ подизало. Я самъ противословіо; онда є было свађе. Хей! помыслимъ у себи: кудъ си пошо; тад' ми паде на паметь рупа на рукаву, заръ и я да будемъ несносанъ и чангразало, као мой господаръ? Одъ тогъ доба давао самъ му свагда за право; я самъ было задоволнъ, да право чинимъ, и тако сачувамъ миръ.

Кадъ самъ постао калфа, отишао самъ кодъ другогъ господара. Наученъ съ малимъ потребама живота задоволнъ быти (еръ тко много потреба има, тай ніе нигда задоволнъ), доста самъ уштедіо. Научивъ, да нагда руку на рукаву своимъ не трпимъ и да друга людій рупе на рукавима сносимъ, было є савъ свѣтъ са мномъ задоволнъ, као и я са свымъ свѣтомъ. — Зато самъ имао свагда пріятеля, свагда помоћи, повѣренја, посла. Богъ є дао и свой благословъ. Благословъ стои у *правомъ дѣланю* и у *правомъ мышлѣню*, као у ораховой люски плодоносно, высоко дрво.

Тако є растло мое имање. Нашто? запытамъ себе; та теби не треба ни двадесета часть одъ тога. Да съ њимъ предъ людма свѣтлимъ? — То є будзаштина. — Заръ да у моіой старости рупу на рукаву покажемъ? — Показа другимъ, као што є теби Богъ чрезъ друге по-

могао. На томъ остане. Највеће добро, кое намъ богатство даје, есть на послѣдку независимость одъ буди други людій и великій кругъ дѣлателности. Одъ Благое, поћи у свеучилиште, научи што валяно; помысли на оногъ старогъ господина; чувай се одъ најманѣ рупе на рукаву; немой быти пао мой другъ Православъ, кои е на послѣдку отишао у солдате и у Америци погинуо.

Калфа.

Благое отиде у Гетингъ, гдѣ е учіо права и камералистичне науке. Было е прилѣжанъ, али ніе се одъ друштва свои вршняка и уживаня радости удалявао. Но притомъ е штедіо; еръ е имао великій планъ у главн. Хтѣо е да едно путованѣ по Европи учини. Мартинъ га е на то подстрекавао, но изгледао се, да му неће ни паре дати. А зашто се Мартинъ едан-путъ исказни, на томъ е обычно остаяо. На путу треба новаца. Благое сне мысли, па на едно смысли. Чимъ дотера до доктора права, отиде кодъ едногъ столара на занатъ, научи рендисати, сѣћи, тестерисати, бушити, лепити, два састављати, мазати и т. д. Његово упражнѣнѣ у начертаню, његовъ вкусъ, његова хемическа знаня — све му е то помагало. За годину дана добые и механическо упражнѣнѣ; његовъ посао могао се съ майсторовымъ и други калфій упоредити. Съ двадесеть талира прекрати време учења и ослободи се за калфу.

(Далѣ слѣдуе.)

СМѢСИЦЕ.

ТРНѢ И ВОДЉИКЕ.

* Нѣмачкій часописъ „Ost und West“ међу своима „Билѣжкама“ имя, како ће г. Іованъ Хаџићъ одъ нове године издавати едне Србске новине, ал'на мѣсто да каже у *„Новом-Саду“* (Neusatz), вели у *„Бистрици Баньской“* (Neusohl)!!! Да чудне географіске погрѣшке, гдѣ човекъ іошть ни то незна, да Neusohl лежи у горньой Угарія на рѣци Хрону, а Neusatz доле на граници Угарія на Дунаву, даље една на едномъ а друга на другомъ краю држане!! А то іошть чудніе долази, што се ту потврђуе, да е тимъ учињенъ великій кораћ къ утврђеню Србске народности у Угарія, будући *„Бистрица Баньска“* болѣ сходствуе за средоточіе Срба Угарски, него Пешта, гдѣ су Маћарска и Нѣмачка народность яче!! — Болань, като ти люди сноштa пишу, и о ономе, што незнаю! Наопако по Нѣмачку народность у Угарія, кадъ бы се она у Новомъ-Саду разніяти имала! А исто тако стои са Србскомъ у Бистрици Баньской, гдѣ се осимъ тога башъ ни одинъ Србинъ неће наћи, но све сами Словаци, за кое опетъ некій Ференцъ у Пановія вели, да се прилѣжно маћаризираю!! — Но ніе довольна была овомъ извѣстителю та една гео- и етно-графійска погрѣшка, него се и далѣ радуе изласку нашегъ Чича Срећковогъ Листа, говорећи: „Текъ што смо имали, да е Іованъ Хаџићъ основао Србске Новине у Бистрици Баньской (!!!опетъ!), а долази намъ друго обавѣшће, да ће у Београду излазити „Чича Срећковъ Листъ.“ Даље ће излазити, а не излази већъ? Ядань! Та Чича Срећковъ Листъ већъ ето година дана излази, а за Ново-Садске новине текъ се поговара, да ће излазити, а званично се іошть ништа незна. Но згодно рече Мориць Тиме:

„Laßt jeden was zu Markte bringen,
So gut und schlecht er 's mag verstehn,
Gott läßt nicht nur die Nachtigallen singen,
Er läßt auch wohl die Hähne krähn.“

Р. С. Т.

ПОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

* Све насъ оставля у старости; и само смрть показуе, како е младићъ живіо. Само у часу смрти, кадъ насъ све оставля, онда остае намъ добродѣтель и Богъ.

* Све што здравый човеческій разумъ и нравственый законъ за основъ нема, ніе ни мудрость ни паметь.

* Другога живота е живота уживанѣ.

* Не радимо д' ны, то ће насъ три найвеће душманина напасти: порокъ, недостатакъ и дуго време.

А. Николићъ.

НОВА КЊИГА.

Србска Лира, или варошке веселе, љубавне, и юначке пѣсме. Књига прва. Београдъ, у правительственой книгопечатньи 1847. — На 12-ни, стр. 93. — Цѣна: 10 кр. ср.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 43. Београдъ 31. Октобра. 1847.

СЛАВ-ИДЕИ СЛАВА!...? *)

Крижевчани честити постали,
Одъ искона како сте настали,
Кад' опета братство васкрснате,
Гробъ своіости сузам' орошате,
Да процвѣта и омужа нова
Слав-языка и Слав-рода слава!
Славно ике залуд' е нкати,
А дѣла се славног' укланяти,
Кам' славніе одъ Хрвата ине?
Бръ буквица своя л' ніе шъ њиме? . . . ?
Славъ своим' се нек' дичи словина,
Славна слова тек' Слав-языкъ има!
Тко е туђе себи приграбило,
Нл' туђину свое напртило,
Онъ Славянномъ зват' неможе с' нигда,
Нят' га дика прійняла се игда! . . . ?
Мнимог' Бога онъ за брубу моли,
Адъ онъ служи, робствo врага воли!!
Кам' буквица Славенской подобна,
Или одъ вѣ болѣ што способна? . . . ?
Санскритске е началног' извора,
Те дубљега одъ сваког' повора!
Бручный брука себе и свакога,
Ал' тек' Слава прославља сродпога,
Тко л' не мари свою славъ браћу,
У туђству ће нзъ то грђу враћу!!
Очи Славни Славске отворајте,
Пак' се нигда посад' неварајте!!

Тешко плећма одъ туђіе гнята,
Како што е брату свом' безъ брата,
Чиста любавь и слоги е глава,
Кад' и врага любит' повелива,
Ет' и вѣра божа истинита,
Братства што е Славонъ единита,—.
Тако само браћо напредујмо,
Право добро правдомъ замѣнюймо,
Слогу обшту слогомъ оживљймо,
Стару светость новомъ настављймо,
Тад' Хрвати славни ћете быти,
Слав-имена вѣчно с' достонти —.

У Београду 12 Октобра 1847. године Господнѣ.

Симеонъ Милутиновићъ.
Сарајлія.

*) Великога поету пашетъ ни овай иланъ родолюбивы чуства побудила е по свой прилици она вѣсть у броју 80. повина наши, гдѣ се каже, да е Крижевачка варошба своимъ посланицима изложила, на државномъ сабору нарадити, да се у народнимъ школама западне цркве, поредъ Латинске абецеде, предаи и Славенски азбука.
У.

НЕШТО О ШКОЛСКИМЪ КЊИГАМА ЈУЖНЫ СЛАВЕНА З. Ц.

У АУСТРІЙСКИМЪ ДРЖАВАМА.

(Продужење)

У години 1845 печатана е књига: „*Кратка приповедання за потребдванѣ Ладинскех Школъ ву цегарско-краљевскех државахъ Бечу. Ву Притиски цес. кралъ. школних-књигя. Надстоина одъ Св. Дике ву Іоханіесъ Вумици.*“ Полакъ Хрватски, полакъ Нѣмачки. Нѣмачкій наслонъ гласи: „Kleine Erzählungen zum Gebrauche der Landschulen in der k. k. Staaten. Wien im Verlage der k. k. Schulbücher-Verschleiß-Administration bei St. Anna in der Johannis Gasse 1845.“ У мал. 8-ку, стр. 127.

Приповѣдання ова почнню (на стр. 5) ошако:

„*Кратка приповедання.*“ „*Просилъ е Янкица матерь свою, да га ву школу иги пусти. Маги нѣму*

рече: Ты си іошће дете и мирен быти неморешъ. Ву школи се мора мирно седети, и всигдаръ на оно пазити, как господинъ Наставитель поведа. Йнкица в обећалъ, да ће тако учинити. То се в матери допало. Она ће му купи одну таблицу. Нато развеселилъ се в Йнкица, да онъ ву школу ходити сме.“

Све досадъ наведене књиге писане су ове правописомъ Мађарскимъ, кое прѣе употребљаванымъ у Хрватской и Славонiи; све словима Латинскима.

У истой години печатана е далѣ: „*Хисторiя или сводописъ Светога писма Старога и Новога Закона за порабу народних учионахъ Краљевства Хрватскога. (Съ новымъ и складнымъ правописомъ.) У Будиму. Тискомъ и Трошкомъ к. Уг. Свеучилишне Тискарне* **1845. На мал. 8-ку, стр. 142.**

Књига се ова починѣ овако (стр. 15): „*Хисторiя Светога Писма. Уводъ ву Хисторiю. А. Ву обћинскомъ. 1. Хисторiя или Сводописъ в знанѣ таковы до везда вчинѣны припеѣнь, кои истинита и знати потребна али хасновита всу. 2. Деленѣ. б света или духовна и светска. а) Света Хисторiя в знанѣ дуговань духовнех, или слишавшех къ вери и цирки, какти одъ нѣ разнираваня, прегонов и осталех другех припеѣнь; взета в пак из книгъ по разсвећеню Св. духа пописанех. б) Светска в знанѣ дуговань светскех так ву времену мира, как воиске вчинѣнех.*“

Опетъ исте године 1845-те печатанъ е: „*Менши Катекизамъ у питанью и одговорих за ясно и посебно научаванѣ Младежи краљевства Хрватскога (съ новымъ и складнымъ правописомъ). У Будиму. Тискомъ и Трошкомъ кр. Свеучилишне Тискарне* **1845. На м. 8-ку, стр. 84.**

Изъ ове књиге ставлямо овде са стр. 2-ге: „*Уводъ. Пит. Как в Катекизамъ? Од. Катекизамъ в научаванѣ ву навуку Брстянско Католичанскому: по ковмъ имену разумева се и книга задрживаюћа реченый навукъ. Пит. Ву кулико дѣли на прво ставля се ву овомъ Катекизму Крстянско Католичанскый навукъ? Од. Крстянско Католичанскый навукъ ву овомъ Катекизму на прво ставля се ву петих дѣлихъ и вдномъ придавку. Пит. Кои су ови пет дѣли? Од. Ови пет дѣли всу: 1, одъ вере, 2, одъ уфанја, 3, одъ любави, 4, одъ Св. Сакраментовъ, 5, одъ дужности крстянске. Придавекъ пако в одъ четверих последних чловѣка.*“

Године 1846-те печатане су: 1. *Именъ Књижица за порабу варошких Учионах Краљества Хрватскога* (Новымъ и складнымъ правописомъ). Namenbüchlein zum Gebrauche der Stadtschulen in dem Königreich Kroatien. *Ву Будиму. Тискомъ и Трошкомъ кр. Свеучилишне Тискарне* **1846. На м 8-ку, стр. 76.**

2. Lesebuch von der Rechtschaffenheit zum Gebrauche der Nationalschulen in dem Königreich Ungarn und Kroatien. *Читанка о Правотворности за порабу народних учiонах Угарскога и Хрватскога Краљества. У Будиму писмени кр. Свеучилишта Угарскога* **1846. На м. 8-ку, стр. 240.**

Изъ прве одъ овы 1846-те године печатаны књига навешћемо овде са стране **38-ме:** „*Господарске дѣце. (Das haushälterische Kind.) Отацъ некой давалъ в деци своiой сдагда кои грошъ пѣнезъ и допушталъ њимъ ових слободно вживанѣ. Едно два змедъ њих, ако премъ њимъ никай нѣ фалило, куповали су си за нѣ каикаке слаичице, натпали си желудаце и нигдаръ никай ни су имали ву жену. Два други марљиво су нѣ справляли, теръ њихово едно веселѣ было в, да су в чезъ дань по двадесетъ путъ преброили. Едный дечакъ быль си в насправлъ толико, да си в пантлекъ на палицу, зрезаный кипъ, краљества карту, одну књижицу, али другеачъ кай потребнога купити могелъ. Поверхъ тога в онъ и сиромаку вечкратъ кай далъ, али и своимъ паидашемъ на маломъ приказалъ и т. д.*“

Изъ друге, године 1846-те печатане књиге, т. е. Читанке, навешћемо овде са стране **191:** „*Разправа. Дѣлъ прваи. Што се по имену домовине и любави домовине разумети мора? Имаю се обћински одъ онога, што домовина рећи хоће, чисто крива штимања. Нигдо скоро али кончемарь — wenigstens — мало тко напрво си поставля при овой речи оно, што мислати в, када се одъ любави домовине говори. Великимъ домовина зове се оно место, нади човекъ в рођенъ. Да ово барь са свима на право, показуе оно знано преречѣ, ков вели: ни оно домовина, еде емо рођени, него еде се хранимо. Домовина у властитомъ размени в оно векше друштво, конега човекъ в єдань скупкотриеѣ (Mitglied), она држава, коiой подложни всмо али зарадъ нашега народења, али каити се онде населили и настанили всмо* и т. д.“

Ово су за Хрватске школе до сада изишавше књиге школске, кое смо у истой земльи наши и купити могли. Каквымъ су езыкомъ оне писане, види се довольно изъ цитата, кои смо навели. — Учени Хрвати, кои на то иду, да съ нама, Србима, єданъ књижевный езыкъ имаю, рађе о томе, да књиге школске одъ сада се єдным сиуда, а то с књижевнымъ езыкомъ пишу и штампаю, и дѣца мала да се тимъ књи-

женскимъ језикомъ уче и обучаваю. — Хоће л' се она њима жеља испунити, видићемо изъ књига шћолски, кое ће се у напреданъ издавати, штампати и за потребу учење се младежи у школе заводити.

(Далѣ слѣдуе.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженіе.)

Мартинъ се врати едно вече съ његове обичне шетнѣ, запали лулу, промоли ю кроз прозоръ и тако пушећи гледао е на улицу. У то време дође некій путнячкій калфа съ торбомъ на леѣи, поздрави га, скинувши шеширъ съ главе и не говорећи ништа. Мартинъ му баци едан новацъ у шеширъ. Путнякъ захвали, метне новацъ у џепъ и рече Мартину, да е радъ, съ њиме на само говорити. Мартинъ га пусти.

Путникъ донесе Мартину многе веселе поздраве одъ Благов. Мартинъ се радовао као мало дѣте. Већъ деветъ мѣсецій ніе ништа о своме посинку чуо, коя му е дражій био, него што е мислio. Но надъ путнику радостно у очи погледа, чисто се упропасти. „Шта? е си ли ты Благое? заръ ты са мномъ шалу проводишъ? — Заръ тако изгледаю доктори права?“

Благое се насмеа и рече: „Докторъ стои овде у торби; а на путу е столарскій калфа. Као таковый налази свуда свое парче хлѣба и може евфтино живити. Ево моя докторске дипломе, а ево ми и калфенско писмо. Садъ хоћу по странимъ землямa да путуемъ, зато самъ дошао къ вама, драгій отче, да васъ іошть едномъ видимъ и да вамъ іошть едномъ благодаримъ и вашъ отачаскій благословъ примамъ.“

Ове рѣчи побуде Мартина; онъ се заплаче и падне добромъ Благою у наручја, притисне га на свое прси и рече: „Да, ты си мой сынъ, я ћу бытя твой отацъ.“

Мартинъ га задржи кодъ себе четири недѣл. Затимъ му даде благословъ и одпусти га.

„Имашъ ли новаца?“ запита га при полазку. Благое одговори: „Двадесетъ и петъ талира. То е све, што самъ могао заштедити.“

„Доста новаца за путоћеть калфу!“ рече Мартинъ смѣюћи се. „Ево ти іошть еданъ талиръ на путъ, тако, садъ имашъ управо двадесетъ и шестъ! Съ Богомъ пошао. Пиши ми свака три мѣсеца, како ти е, шта си научіо и видіо. Чувай се одъ руже на рукаву, увекъ ће ти добро бытя.“

Путованѣ по Европи.

Съ двадесетъ и шестъ талира путовао е Благое по Европи; найпре отиде прозъ Нѣмачку и преко Алпійски гора у Римъ и Неаполь. Хтѣо е, да развалине пређашнѣгъ славногъ свѣта види. Затимъ се навезе на море, за у Француску. Радіо е у Ліону и Паризу, да бы се занату болѣ извѣштіо; пређе и у Лондонъ, гдѣ е скоро читаву годину дана провео; скитао се после по некимъ Холандскимъ варошима; отиде у Денемаркъ, и преко Штокхолма у Петрбургъ, а одатле врати се у отачбину.

Кадъ е у какову варошъ дошао, гдѣ е вредно было што видити или баръ путный трошакъ набавити: то бы отишао каквомъ майстору столарскогъ занята у посао. Недѣльомъ бы се столаръ у философа претворіо, неколико класични списателя морали су га свагда на путу пратити. Чимъ бы набавіо трошка и видіо што е хтѣо, одма бы одлазіо далѣ. Радо бы га његови майстори и дуже задржали были; еръ вѣштіегъ калфу нису лако могли добыти, а његовой су се мудрости свагда дивили. Многе майсторске кћери радо бы га задржале и майсторомъ начиниле. Еръ Благое бяше финый младићъ, а његове црне очи пуне духа и ватре; његово поведенѣ као човека вышегъ стана; премда е са себи равнима любавно се обходіо. — Свакій га е живый радо имао.

У некимъ варошима, едан-путъ у Ліону, а едан-путъ и у Лондону завлада му по гдѣкоя лѣна дѣвойка срцемъ. Онъ се отргне; ніе нигда чекао, да му склоность у страсть пређе; то е свагда называо нову рупу на рукаву. Натрагъ у отачбини своіой, кодъ свога другогъ отца, Мартина, хтѣо е онъ да као столаръ или адвокатъ свой вѣкъ проведе.

После вишегодишнѣгъ путованя дође опетъ предъ кућу Мартина поочима. Три е године протекло, како ніе одъ Мартина никакво писмо добыо; а онъ е своме добротвору уредно свака три мѣсеца писао. Питанѣ е данде, е ли тай вредный човекъ іошть живъ?

Благое пребледи као крпа, кадъ га страшна лица поздраве и извѣсте, да е Мартинъ кућу продао, и давно већъ изъ вароши отишао. Благое њаше тужанъ изъ едне улице у другу. „О! зашто ніе отацъ любавь имао, да ми ову про-

мѣну баръ ниа? Отишао е, а ни люди не знаю куда?"

Съ торбомъ на леѣи отиде у столарску гостіоницу, да преноћи; сутра данъ обуче се у свечано одѣло и отиде банкѣру Ковачићу, кои е было найбољій Мартиновъ пріятель, да се извѣсти о своме добротвору.

Старый банкѣръ позна га одма и прими га са срдачномъ радосћу. „Хвала Богу, господине докторе," повиче онъ. „Нашъ е старый пріятель, као што знате, у источну Индію отишао. При полазку оставіо ми е дѣста талира, да вамъ предамъ; то вамъ е опредѣліо за покућство, надъ се гдѣгодъ у вашемъ званію намѣстите."

(Далѣ слѣдуе.)

СМѢСИЦЕ.

ТРНѢ И БОДЉИКЕ.

* Нека баба Стана, alias познатый фанатикъ Шиме Старчевићъ, доказуе у броју 47. Зоре Далматинске, да рѣчь Србъ долази одъ Грчке рѣчи Серbон, кое Латински значи сериус, а нашки слуга или робъ; да е онай народъ, кога су Грци називали Серои, было една грана Скита; и да незна, гдѣ су данасъ Србы, ни тко су, ни шта су, ни одъ куда су, ни одъ када; нити мари за Србе, но само су му имиа и драги Сервіанци. Ово ти е правый гадъ болестнога уха! — Што баба Стана овако мысли и пише, ніе намъ чудо: баба мора бабски, и Старчевићъ по старомъ фанатизму; али што Зора такопо што прима и у сѣтъ пушта: то е загонетка, коју другче разрѣшити не можемо, него ако узнемо, да она ніе Зора девстнаестога, него онога старога вѣка, гдѣ су Србы због свога вѣроизповѣданія одъ таковы Старчевића, као што е онай Шиме, гоњени бывали. Зора ће намъ дакле старовѣкій фанатизамъ, кои смо Божіомъ помоћи, на обшту срећу народа нашега, текъ спустили у гробъ, опетъ да подигне и у животъ поврати!!! Не забѣлила се никада! А Шиме, са нѣговомъ баба Станомъ, желимо болю паметь и здравію худь! —

Р. С. Т.

ПОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

* И у едномъ налогъ кругу дѣятелности, може човекъ много добра чинити.

* На човеческо срдце нема ништа тако великій уплыв, као гласъ пріятеля, о комъ смо увѣрени, да онъ увѣкъ само о нашемъ добру говори.

* На себе мрзостъ онаньи навуѣи, то оборн често найвећегъ човека; кои ти као пріятель полозната не може, може ти свакій путъ као непріятель шкодити.

* Осимъ добродѣтельи нема ништа, што бы непрестано траило. Богатство? — ово не стане. — Лѣпота, снага и достоянство? — све не стане, само добродѣтель трае у дуговѣчна времена.

* Попаштп се непрестано у свимъ твонмъ знацима благоучтивости, єръ се съ ти на твое срдце заключава.

* Єси л' ты несрећанъ, то тражи узрокъ у самомъ себи. Не нађешъ ли га, то си ты већъ съ єдне стране срећанъ.

Ал. Николићъ.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Саобштіо Васо Поповићъ.)

Три су човека ишла путемъ, єданъ за другимъ у растоянію на 7 хватій. На брежулку поредъ тогъ пута стано е дѣдъ и малый унукъ. Унуче видивши оне люде гдѣ иду, запыта свога дѣду: „Дѣда, кажи ми, кои е одъ оне троице садъ найлуђи?" Старацъ немогавши дѣтету одговорити, запыта вѣка, да оно каже. Дѣте му е одговорило, и старацъ мораде за истину признати. — Но шта е дѣте одговорило, и како е доказало: кои е найлуђи изнеђу оне троице было? —

НОВА КНЬИГА.

Воспитатель Женскій пише Матія Банъ. Права свезка. У Београду у Кньигопечатньи Княжества Србскогъ. 1847. — На 12-ни, стр. 120. Цѣна: 6 гр.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 44. Београдъ 7. Новембра. 1847.

НЗЯВЪ СЛАВКУ.

Крѣпи м' Музо, врачна кѣери,
Васторгъ душе изли' садъ,
Сяйногъ Феба шире с' дверя,
Блеска зора свиће кадъ:
Да попѣвамъ изъ свегъ тласа,
Нек' с' разлеже ясанъ клинъ,
Слоге Србства цвѣта масса,
Ѕдры предка свази с' линъ.
Вѣстникъ цѣли Србска рода,
Подранюнъ' живый сокъ,
Храни завѣтъ свога года,
Разведрава дружбе скокъ.
Цѣлъ илађаногъ сада Србства
Завѣтъ дае свѣту своиъ,
Опростиг' се душе робства,
Не слутити више токъ.
Ма у коме био углу,
Србъ обзаре с' из свой родъ,
Садъ не дрема онъ у пругу,
Блаженъ стопа быће и' ходъ.
Чува нѣру и отньште,
Вѣковѣчногъ нира сплетъ,
Тымъ одржат' и прозвиште,
Кос свази рода летъ.
Нерадъ прават' туђій паметъ,
Презирући рода творъ;
Ѕрг му бездан пуче паметъ,
Да уништи нѣчный дворъ.
Средства срећне, быћа стална,
Србъ Србчету приправля,
Туђа сяйна многа с' кварна,
Ков с' доцне извлѣя.
У нѣдрима рода кила,
Чуства жарокъ заданут',
Не лаћа се свачи крыла,
Коя г' мысле омамут'.

Вскъ нѣгуе што е свое,
Докъ с' не спрети за вскье.
Туђи капу када кров,
Цѣли сходна быт' нскье.

Андрія П. Соколанинъ,
Слушатель П. год. права.

НЕШТО О ШКОЛСКИМЪ КЊИГАМА ЮЖНЫ СЛАВЕНА З. Ц.

У АУСТРІЙСКИМЪ ДРЖАВАМА.

(Продуженіе)

Као што е познато, краљевина Илирія раздѣљена е на две Губерніе. Єдна одъ оны има столицу у Љубляни; ова управля Крайнскомъ и Корушкомъ земљомъ, а друга, коя станує у Трсту, управля Илирскимъ приморѣмъ и Окружіама: Истріанскимъ и Горичкимъ.

По заповѣсти последнѣ одъ поменуты губернія изишле су школске за тамошнѣ Славене књиге лане и ове године. Ланьске 1846-те године печатане су: 1. *„Крщанскій Католскій Наукъ за друго прешких школ. В Трсти. И. Папшъ владарскій натискаръ 1846.“* На м. 8-ку, стр. 76. 2. *„Читанка за другій разредъ главних и грађанских школахъ. У Трсту И. Папшъ владательный Словотититель. 1849.“* На м. 8-ку, стр. 171. 3. *„Приповѣсти за порабу првога разреда почетних учіонницах. У Трсту. И. Папшъ владательный Словотититель 1846.“* На м. 8-ку, стр. 76.

Изъ књиге подъ № 1. више наведене почетакъ (стр. 3.) гласи овако: *„В' чемъ де обетои вера єлохъ. Конецъ инъ придъ разодете вере. Вера обетои в' темъ, де Бога спознамо, инъ де вемо на-*

ко га гре частити инъ молити. Конецъ разодете вере в часть божя. Придъ, ки га имаю людѣ одъ вере, в нихъ вѣчна инъ часна среча. Нихне недвоми (али цаибла), де правоверни Кристяни по разодети вери вечно сречо досежеіо, инъ дето досечи вера сосебно помлеа; не разуме па сваки де намъ вера туди часно сречо приата. То се мора тедей тукеи показати. и т. д." Књига е ова, као што се види, саспмъ языкомъ Краинскимъ написана, за употребљѣнѣ оны школа, гдѣ се овымъ языкомъ говори; напротивъ књига, подъ № 2 гореваведена, написана е готово саспмъ языкомъ онымъ, кои се и кодъ насъ говори, као што се види изъ слѣдующегъ: (Стр. 1.) *„Школски закони за пучке школе у цес. кр. Аустріанских наследних државах. 1. О владаню пріе школе 1. Дѣчицо! имайте увѣкъ свое школске ствари у реду и приправности, непокварите ништа на нихъ и држите их чисте. 2. Понесите у школу само толико школских стварих, колико их сваки путъ за науке требате. Ножъ и редлица (линиръ) несмеду се безъ нарочита допуштења учителѣва у школу носити. 3. Пріе одлаза изъ куће преледайте, а ли вамъ одеа чиста. Лице, руне и ноге мораю вамъ опране, нокти обрезани и власи почетлане быти. Обавите такођеръ пріе свою потребоу. 4. Неможете ли порадъ болести, или порадъ никова изпрична узрока у школу доћи, тадъ молите, да се то уредно обяви. 5. Пойдите у право дома одъ куће и непостављайте на путу до школе, за да можете у одређено време тамо приспѣти. Буди вамъ оштро забрањено, на местих се забављати, или да паче бучити, еде се людн скупляю. 6. Идите у школу тихо и чедно. Поздравите се на путу. Морате ли преко поля ићи, сдружите се дѣчаци съ дѣчацим, а дѣвойке съ дѣвойкам* и т. д.

Изъ књиге предпаведене 1836-те у Трсту печатане стр. 3: *„Приповѣсти". „1. Угљекаръ и Пралацъ.* Єдан угљекаръ намѣривши се съ єдним пралцемъ, позове овога, да съ нимъ у истой кући станув. *На то одговори пралацъ: „Немогу доисто." А онай упыта га за узрокъ? Овай рекне: „Я быхъ убѣлывао, а ты быхъ оцрнѣо, што быхъ я побѣлѣо. 2. Пріятелъство на искуштеу. Два пріятеля ићаху истимъ путемъ. Изненада дойде предъ нихъ една међедица; єдан одъ нихъ устрашенъ, попне се на єдно стабло, гдѣ се неполично потулн. Онай другій немогавши ю самъ складати и видивши да неможе зверу утећи, падне на землю и учини се као мртавъ. Међедица пако поноюившн га и мислећ да е мртавъ, отиде одъ ньга (ербо кажу да то звере не напада на стрвину). Отишавши међедица, сайде онай са стабла и упыта онога другога: „Што ти в пришаптала међедица у ухо?" Овай одговори: „Међедица ми в рекла: да се у будуће неподижемъ на путъ съ пріятельимъ, кои неимаду срца, бранити се у обћенитой погибельи."*

Књиге ове у Трсту печатане писане су новымъ правописомъ, комъ се Чеси одавна, а Хрвати и Славонци одскора служе.

Старымъ правописомъ печатане су у Трсту исте године 1836-те слѣдующе школске књиге; као: *„Имено-Књижица за сеоске учіонице. У Трсту. И. Папшъ Владарственый Натискарь.* 1836." На м. 8-ку, стр. 38. — И

„Мали Катекизамъ с питаньи и одговори за потребу прога разреда у зачелнимъ училнштама. У Трсту. Тискомъ Игнаціо Папшъ правительственимъ словотитнтелемъ. 1835." На м. 8-ку, стр. 24.

Єзыкъ в онай истый, кои е у онимъ школскимъ књигама, повћимъ правописомъ писанима и вишеозначенима; ал зато ћемо ошетъ овде изъ обе предсказане поменуто навести; као изъ Имено-Књижице стр. 8:

„§ III. Рѣчи. 1. *Рѣчи двословке, ков почнню съ гласними слови. Ако, али, амо, ево, ето, ено, иди, или, има, ићи, оба, она, око, оре, улѣ, ухо, удо, уза, учи, ући, уђи.* 2. *Рѣчи двословке, ков почнню са сугласними слови. Баба, беба, бова, цару, цѣди, цича, дати, доба, дика, душа, фала, фела, гаи, гиба, груди, жара, хижа, зв, іога, кућа, капа, коза, кућа, лажа, мати, мон, мука, наша, мека, ньива, ново, пара, перо, луца, ради, репа, риба, сало, село, суша, тако, тежи, тугѣ, жаба, жена, зима, зора, зуби.* 3. *Рѣчи двословке, ков почнню са два сугласна. Благо, брана, црево, драго, глава, храна, краса, крава, плева, слама, стадо, тражи, влага, злоћа, трава, браћа, брада, длака, гльива, злато, кресе, мрежа, трећи, срећа, зрело."*

Изъ малогъ катекизма навешћемо са стране 14: *„О. Вероваћ Апостолско изговара се овако: Вѣруемъ у Бога Отца, свемогућега створителя Неба и Землѣ. И у Исукрста сина ћегового, единога Господина нашега, кои би зачетъ одъ Духа Светога, роћенъ одъ Марће Дѣве. Мученъ подъ Понціомъ Пилатомъ, распетъ, мртавъ и покопанъ. Сиде надъ пакао, трети данъ ускрсну одъ мртвих. Уиде на небеса, сиди на десну Бога Отца свемогућега. Одкуда има доћи судити живе и мртве. Вѣруемъ у духа Светога. Свету цркву Католичанску. Светих обћину. Одпуштење грихова. Тѣла скрснуће. И живот вечни. Аменъ."*

(Конецъ слѣдує.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженіе.)

„У Источну Индію отишао?“ повиче Благоє, а сузе му потеку низ образе.

„Зарь вы то не знате? Овдѣ у варошн было је яко узнемирень: Кнезъ га је хтѣо на благородство узвисити, а онъ, по своме обичаю, пошлѣ кнезу писмо благородства натрагъ, у мнѣнію, да свакій човекъ има своје природјено благородство и да туђа рука ніе никога кадра облагородити. То је дало повода къ различномъ толкованію, а на послѣдку къ гонбенію. Доброга Мартина назову буитовникомъ, држећи га за кореспондента немирны глава, кое иду на то, да наклоность народа придобыю. Затимъ дође ово оно. На кратко, той доброй души додја се ово трпити. Вы нѣга добро познаете, како је добаръ и лакомысленъ. Изгуби знатне суме. Жао му је было, да се ограничи. Зато почне на ново трговати, то му пође наопако. У једанъ данъ дође къ мени и вели ми, да има у Источной Индіи знатанъ капиталъ; „хоћу“ рече, „тамо да га самъ узмемъ.“ Моја одвраћања не помогну ништа. Што је имао, то је кое испокланао, кое распродао; даде ми за васъ ту сумму на оставу и сотимъ отиде. Скоро ће быти три године одъ то доба.“

Благоє се чисто занесе. Само кадъ бы знао, гдѣ ће га наћи, одма бы за њимъ у бѣлый свѣтъ отишао.

Г. Ковачићъ ніе га пустіо одъ себе: Благоє мораде кодъ нѣга обытавати, докъ се самъ не памћети. Благоє намѣри столарскій занатъ радити, но г. Ковачићъ одврати га одъ тога, савѣтујући му, да се као адвокатъ покаже, єръ ће тако свѣту полезнія быти.

Управитель.

После неколико неделя ступи г. Ковачићъ у Благоеву собу съ веселымъ лицемъ, држећи у руци једанъ напечатаный огласъ.

„Пріятелю!“ повиче онъ: „вы морате са мномъ ићи г. Црвенићу. Онъ тражи једногъ управителя на своме добрама; има једно читаво село. Нѣму је потребанъ једанъ човекъ као вы. Онъ је мой пріятель. Овде у овомъ листу пише онъ за то мѣсто човека. Седамъ стотина форинтій имаћете плате, покрай тога, безплатежно обыталіште, свѣће, дрва, и може быти и друго поклоніта. — Шта ћете више? Имате ли волю?“

Благоє саже раменима.

„Ништа! одите са мномъ, г. докторе!“ продужи г. Ковачићъ: „дозволите ми, да у вашимъ пословима мѣсто отца Мартина заступимъ. То је мѣсто управъ за васъ!“

Благоє посади се съ њимъ у кола, моја пођу къ обыталіште г. Црвенића.

Овай господинъ бяше старъ, учтивъ и доброгъ срца човекъ. Обрати се Благоју и рече: „Я васъ истина не познаемъ, но доста ми је то, што васъ г. Ковачићъ мени препоручује. Нитко другій него вы добићете ово мѣсто. Я одлазимъ по налогу мога двора у Парижъ и може быти да се нећу вратити за неколико година; зато вамъ предаемъ моја добра у Старокову съ наслѣномъ и судійскомъ влашћу. Вы ћете заступати мѣсто не само судіе, него и моје собственно. Надзиратель ће быти нама подложанъ, вы ћете моја запущена добра опетъ у поредакъ довести, и што ми найвише на срцу лежи, моје селяке човечнима учинити. Єръ су Старокоући права стока, једна, сурова, убоги, глупи. Нема више одъ једне године, како самъ тай спахилукъ купіо, на зато писамъ могао къ поболшаню њиховомъ много принети. Све је ту опало. Я вамъ дозволавамъ, да поставите кога хоћете и да отерате кога хоћете. На кратко сва моја права можете изпрпнавати. Новце и рачуне пишлаћете сваке године моме пріятелю г. Ковачићу.“

Благоє се стане извинявати, да слабо домостроительство разумѣва. Но то му не помогне ништа. Оба она стара господина почну съ добротомъ на нѣга навалявати. Г. Црвенићъ, мыслећи, да се Благоју ова плата за тако великій посао чини малена, зато му повыси плату, дававше му све више и више, на послѣдку удвои сумму одъ седамъ стотина форинтій. — Благоє се чисто зачуди, но было му је мило. „Али,“ рече онъ, „чимъ самъ заслужіо то ваше неограничено повѣрење?“ Г. Црвенићъ покаже на г. Ковачића. „Срце моје и овога мужа, једнако куцаю,“ одговори му.

Стварь се уредно писменымъ путемъ окончча. Затимъ изиђе г. Црвенићъ съ једнымъ примѣчанѣмъ на среду. „Сви,“ говораше онъ, „сви се мораю вашимъ заповѣстима покоравати, само једно женско лице не, кое ми је одвећъ драго; єръ самъ њиномъ покойномъ мужу яко обвезанъ, премда ню слабо и познаемъ. Нѣкъ је мужъ было парохъ и прозивао се Добрићъ. Она

нема никаковы добара и живи одъ мале пензіе у Старокову, а и ѣй даемъ доклегодъ жити безплатежно обыталиште, рану и послугу. Вы хоће съ нама у єдной кући живити. Жена є поштена и паметна. Я се надамъ, а и желимъ, да се съ њоме слажете."

Благое не имаде шта противъ тогъ примѣчања рећи, шта више, њему є мило было, што ће тамо наћи єдну жену, кои ће му бригу домоводства олакшати.

Іощъ исте недѣль отиде г. Црвенићъ съ Благоемъ у Староково; уведе га у дужность на сутрадан крене се опетъ на путь.

(Даље слѣдуе.)

СМѢСНЦЕ.

КЊИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

* Родолюбивый списатель нашъ, г. Евстахій Михайловичъ, печата садъ у Новомъ-Саду сачињење свое, названо „*Зрачый Разумъ*", кое ће у себи садржанати расуђавања о бићу Божіемъ, стању человеческомъ, души, и њеномъ безсмртію. Пренумерація трае до конца Новембра т. г. Дотле се имаю имена пренумеранта самомъ списателю у В. Бечкерекъ послати. Цѣна є 30 кр. ср.

* Г. П. Н. Стояновићъ, пиљжаръ Ново-Садскій, издае „*Четверту Књигу Стихотворенія Лукіана Мушицкогъ.*" Пренумерація трае до конца Новембра т. г. Дотле се имаю имена пренумеранта издателю послати. Цѣна є 1 фр. ср.

ПОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

* Смртный! свѣти се, да си за неко неизвѣстно време на овай свѣтъ роѣенъ, и да те по заслузи твоіой нешто друго на оном свѣту очекуе; а одбачену надежду къ умираню, кои ти се при стаю здравля съ неком невѣроятносћу усеклала, болѣ у срце као истинито позорје углуби, како ћешъ се при издисаню лако добродѣтельи опоменути; кою ако си притяжавао, спокойно ћешъ се на онай свѣтъ преселити моћи! —

* Люди нѣжни, и страстима предати, лишаваю се мужества у опасностима.

* Право мужество наћи ће свагда покоћи.

* Човекъ не треба да се боји ни буре ни мора, само страсти и порока.

* Болѣ є не праведно, него праведно умрети.

Светоликъ Безкосићъ.

* Мударъ мужъ свагда прима къ срцу савѣсть свою, а необуздану на устима често са срцемъ страда.

* Кои живи господствено са савѣсћу надъ срцемъ своимъ: честъ му є путь надежде; а развраћеномъ є мрасть и немилость свуда сапутница.

* Кои мига окомъ лажљивости, прави себи и люда жалости; а кои обличава съ драговолјемъ, мири и край свачему чини.

Т. Вланићъ.

ТРИЋ И ВОДЉИКЕ.

* „Ческа Вчела" вили, да се у Бечу сада бае четири Учредника Славенски повремена издања, па међу тима и Учредникъ Београдски „Статски" новина, Милошъ Поповићъ! На оно примѣчавамо, да Учредникъ наш Правителствены новина чуе званіе и гледа послове свое. А коме є воля „бечити се," може и безъ њега!

Р. С. Т.

НОВА КЊИГА.

Излишная любовь Ирине и Філандра. Єдна романтическая повѣсть, преведена съ оригиналнаго Италіанскаго языка на Славено-Сербскій Іоакимомъ Вуићемъ, Славено-Сербскимъ Литераторомъ у Трієсту; а печатана у Београду. при Княжества Сербскогъ Књигопечатньи 1847. — На 12-ни, стр. 102.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издаве и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 45. Београдъ 14. Новембра. 1847.

ЛЮБАВЬ.

Срце біе, чуства стрепе,
Предъ очима густый мракъ,
И какве то страсти слѣпе,
Потавишше свѣта зракъ!
Тѣло здраво, нѣжна младость,
Среће праве нагледъ благъ,
Срдце опетъ трпи жалость,
Нит' є њиу животъ драгъ.
Ахъ! узрокъ є, Милко, твоя
Виткогъ стаса снѣжна грудь,
Коюжелно душа моя
У мыслима прати свудъ.
Очи твое, звѣзде сяйне,
Любкій чине срдцу чаръ,
И любави мое тайне
Подигоше силный жаръ;
Тай ме мучи, тай ме мори,
И живота горчи сластъ,
Нит' ми єзыкъ мож' да зборн,
Каква є то люта страсть.
Туги овой ты си єдна
Текъ у стаию дати лѣкъ,
Срдца мога ты си вредна
Укинути тужный скъ.
Дай ми руку, дай ми срдце!
Да я будемъ супругъ твой,
Красно твое любеѣ лице,
Быће сладакъ животъ мой.
Ако ли пакъ овай тужный
Не саслушашъ роба гласъ,
Гробъ ће, вѣруй, скоро нѣжный
Тѣла м' слабогъ крыти стасъ.

І. Поповићъ,
Учитель у Н. Саду.

НЕШТО О ШКОЛСКИМЪ КЊИГАМА ЈУЖНЫ СЛАВЕНА З. Ц.

У АУСТРІЙСКИМЪ ДРЖАВАМА.

(Конацъ.)

Године текуће 1847-ме печатана є у Трсту књига подъ наслованомъ: „*Књиге и Еванђелія за прекогодишне благодане и недѣль за употребленѣ почетніе учіоницах. У Трсту И. Папић владателный Словотититель.* 1847.“ На м. 8-ку, стр. 116. Књига се ова на стр. 1-вой почиње овако: „*Књиге и Еванђелія за прекогодишне недѣле и благодане. У недѣлю пву пришаста Господиле и благодане.* Књига С. Павла Апостола къ Римлянома нова. *Књига С. Павла Апостола къ Римлянома XIII.* 11 — 14. *Браћо, знайте да є юре доба, да се одъ сна пробудимо. Ближе бо є спасенѣ наше, се одъ сна пробудимо. Ближе бо є спасенѣ наше, него вероваемо. Ноћь є прошла, а данъ се приближуе. Зато одерзимо одъ себе тамна дѣла и обуцимо се оружіемъ свѣтлости. Ходимо поштено, како по дневу: не у прождрльивости и піанству, не у ложницах и нечистоћах, не у прегоностеу, не у ложницах и нечистоћах, не у прегоностеу, не у ложницах и нечистоћах, не у прегоностеу

цветаю, зна се да е близу лето. Тако и ви, када видите, да се то догађа, знајте да е близу краљевство божје. У истину говорим вама, да неће нестати нарпатпан овога, докъ се све не доврши. Минути ће небо и земља, а моје речи неће минути.“

За школе оны мѣста, гдѣ се само Краински говори, а то е у Краинской и Корушкой, кое лежѣ зависе одъ Губернія стануюће у Любляни, печатане су школске књиге све у Бечу; као:

1) „Deutsch-Krainisches Nahmenbüchlein für Landschulen in den Kaiserl. Königl. Staaten. Wien im Verlage der k. k. Schulbücher-Verschleiß-Administration bey St. Anna in der Johannis-Gasse. 1841.“ На м. 8-ку, стр. 77, осимъ садржая. Она е половина Нѣмачки а половина Краински написана, да се дѣца и єдномъ и другомъ єзыку обучавати могу.

2) *Крщански Католики Науке за мале школе на кметих взетъ и съ великига катикисма сановѣданиса по ц. к. Естрайшких державахъ. На Дунаи въ залоги цес. краљ. букварище за школске буквe перъ С. Ани в' Янесових улицах* 1841.“ На м. 8-ку, стр. 111. Само Краински.

3) Der kleine Katechismus mit Fragen und Antworten für die kleinsten Kinder der kaiserl. königl. Staaten. Wien im Verlage der k. k. Schulbücher-Verschleiß-Administration bei St. Anna in der Johannis-Gasse. 1845.“ На другой страни: „*Мала катехизмъ в' Вирашанних и одговорих за маньши отроке по цесарских краљевих дешелах. На Дунаи. В' залоги цес. краљ. букварище за школске буквe перъ Св. Ани в' Янесових улицах.* 1845.“ На м. 8-ку, стр. 55. Само Краински.

4) *Берило**) *за мале школе на кметих по ц. к. Естрайшких державах. На Дунаи в' залоги цес. краљ. букварище за школске буквe пер Св. Ани в' Янесових улицах.* 1845.“ На м. 8-ку, стр. 213.

Премъ да у цѣломъ войводству Краинскомъ, делу краљевине Илирія, нема Нѣмачкогъ села, него се свуда по селима само Краински говори; опетъ се на єзыку овомъ само дѣца у малимъ школама обучаваю своимъ матернымъ єзыкомъ; и тако сваки, кои е радъ више што научити, мора да зна Нѣмачки; и саме школске за ману дѣцу књиге, као што се види, све су штампане у Бечу.

*) Берило значи читанка, Lesebuch.

У краљевини Славонии састављене су нове школске књиге, ал' іошть одобрене и печатане нису. Мы ћемо се побринути, да те књиге школске, како изъ штампе изађу: и Хрватске и Славонске, прибавимо, и коимъ су єзыкомъ писане, читатељима Подунавке саобштимо.

I. Г.

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженіе.)

Дружтво.

Господарска кућа баше у лѣпомъ положенію на єдномъ брежулькy, окружена баштама, иза кои сташе конюшница, гувно и велика авлія. Свудъ е уредность владала, а у господарской кући велика чистоћа. Найлѣпше собе, просто ал' лѣпо намѣштене, биле су управителю уступљене. Ништа ніе оскудѣвало. И єдна мала библіотека и єданъ клавиръ нашао се ту. Нигдѣ ни єдне прашке; патосъ чистъ, да меда лизнешъ. Госпоя Добрићка држала е кућу, баште, на кратко све чисто, што е годѣ могла.

Госпоя Добрићка бияше живостна, но при томъ озбилна, изображена и свѣтска жена, око своих четрдесетъ и неколико година. Бледило нѣкогъ лица, мирань, но величественъ погледъ, кои бы се само, кадъ бы говорила, разведріо, издавали су, да е доста у животу преко главе преметнула. Њоћ ніе нитко био стравъ. Благое се упозна съ њоме одма прваћ данъ, реко бы човекъ Богъ зна колико има година, како су заедно. Она га извѣсти о кући, о добримъ и храбавимъ качествима слугу и служкиня, на кратко, упозна га са свачимъ, што е кругу њене дѣлателности принадлежало.

„Съ овомъ се женомъ дае живити!“ помысли Благое после неколико дана, кои се е чисто попланію было, кадъ му е г. Црвенићъ о примѣчаню нечео говорити.

„Съ овомъ се женомъ дае живити!“ мыслиште Благое после неколико неделя, почемъ се у Старокову мало навикне. Она е право почитанѣ уливала. Свагда е было радостанъ, кадъ е у ютру и у вече сѣ рада на ручакъ долазіо — иначе су се слабо виђали. Онда бы му съ њоме и съ надзирателѣмъ, кои е было истина мало сувише учтивъ, но при томъ добаръ домостроитель, брзо време пролазило. Свакій бы ту при-

повѣдао, шта є найболѣ знао, надзиратель бы говорїо о домостроительству, а Благое по ненадѣ о своѫ путованю; оштроумный духъ госпое Добрѣнке све є ово зачинавао.

Благое бише са своѭмъ станѣмъ тако задоволнъ, да є г. Ковачићу єдно писмо пуно благодарности написао „Я“, говорїо бы у писму своѫ, „болю срећу не тражимъ. Срећанъ самъ зато, што сте ме у станѣ поставили, да многа добра чинити могу. А то ће быти одма, како се съ кругомъ мое дѣлателности мало болѣ упознамъ. Овде су вамъ люди подвлачења, као и земля што їѫмъ є. Има доста посла, докъ се све као што треба, у редъ доведе! Я се надамъ, да ће г. Црвенићъ са мномъ задоволнъ быти.“

Но листъ се на скоро преврне и радость утече изъ прсїю Благоевы. Истина, да му є г. Добрѣнка више пута казивала, да има єдну ћерку, коя є у госте некой нѣной роѣаки отишла, истина є и то, што є Благое мыслїо, да неће ћерка, ако матери равна буде, нѣгову срећу у Старокову уземорита; али као што самъ рекао, листъ се за часъ преврну.

Єдно вече врати се Благое изъ шуме кући: єдна кола срету га у путу, у коима су двѣ женске сѣдиле. Кадъ уѣе у трапезарїю, наѣе осимъ г. Добрѣнке и надзирателя іошть єдну дѣвойку, врановкосу, съ лѣпимъ чертама на лицу, такоѣерь и погледомъ! — Могла є имати ово своя шестнаесть ил' седамнаесть година. Благое се предъ нѣомъ страхопочитателно поклони. Нѣна страна врати му поклонъ, но мало зарумени. Г. Добрѣнка рече: „То є моя кћи Босилька.“

Благое заборави на нѣне и шуме, о коима є имао нешто пытати надзирателя. Шта више, заборави и новой познаници што умилято одговорити на нѣны неколико учтивы рѣчій. — При вечери, гдѣ є иначе свагда было разговорань, отворенъ и весео, садъ є ћутао и текъ бы по гдѣкою и то съ натегомъ рекао. Чинило му се, као да є та дѣвойка зао духъ за нѣга. —

И самъ се чудіо, како є могуће, да му та странна Босилька све некій стыдъ уселява. Е! помысли у себи, та шта ћу се я предъ нѣомъ стыдити, ніе ли она кћи г. Добрѣнке; затимъ науми, да се съ нѣомъ у разговоръ упусти. Но кадъ бы га дѣвойка своимъ великимъ и црнимъ очима погледала, кадъ бы му одговорила съ гласомъ, коя му є саму душу потресао, чинило му се, као да є продань.

То вече при вечери остану поздуго. Кадъ Благое у свою собу отиде, учини му се, као да у свакомъ ћошку види младу Босильку. Почне махати главомъ, говорећи: „Съ томъ дѣвойкомъ не може се живити! Зашто є примѣчанъ г. Црвенића то пређутало?“ Но кадъ легне и очи затвори, почне га то дражестно створенѣ іошть већма облетати.

Сутра-данъ помысли пре на Босильку, него на земльомѣре. Ал' то є морао сиромахъ чинити, єръ є чуо єдну харфу, коюю є Босилькинъ гласъ спроводіо. Срце му стане силно куцати. Маке главомъ, говорећи: „Съ овомъ се дѣвойкомъ не може заиста живити!“ отиде на нѣне, а ніе доручковао. —

(Даље слѣдує.)

ПОЗДРАВЪ ВОСПИТАТЕЛЮ ЖЕНСКОМЪ. *)

Стигла намъ є у Ужицу и друга свезка преполезногъ дѣла, кое више и надае познатый вашъ родолюбацъ Г. Матія Банъ. Нѣдно наименованіе ніе могло ономе дѣлу тако пристати, као оно, кое му самъ онъ дао, єръ исто управо воспитана пољ женскій у свимъ главнымъ предметима у коима се састои наображеніе. Ова разноличность предмета, осимъ што є полезна есть и вело занимателна. Свака Србкиня мора не само читати рада православнѣке, животописе славны жена страны, и собирку знаменитыхъ Славянка, него ће и увидити у истыхъ велике примѣре свакояки добродѣтелій, коя нераво благородно на ню дѣйствовати. А коя Србкиня равнодушно чита у овой книзи свое народне обычае, языческо вѣровспоменованіе Славіяна, и черте изъ Карађорђева живота? У последнѣмъ колико се досадь види, г. Банъ оставивши на страну нѣгова воена дѣла, коя су нѣкъ одъ други описана, узео є претресати само нѣгова велика душевна свойства; хвала му особита на томе; али кадъ бы ко трећій, или и самъ онъ предузео описати и дѣла дипломатическа Карађорђа, мы бы тимъ имали савршено описаніе овогъ Славногъ Мужа, съ коимъ конечно се упознати особито намъ є нуждно. — Правила учтивости тимъ су више за наше На-

*) Читаюће „Воспитателя Женскогъ“ и овай „Поздравъ“, коме неће на умъ пасти ове рѣчи: „Difficile est satyram non scribere“? У.

родъ знаменита што немудрую уобште, већъ теже на исправленіе нѣки несходны строгой учтивости обычаи, кои само кодъ насъ существую.

Изложивши ове похвале кое самъ слушао о Воспитателю Женскомъ и овде у Ужицы, и у другимъ мѣстама гдѣ самъ у време вакація было, саобштићу изъ любави къ успѣху овогъ преимућногъ Србима дѣла и слѣдующа примѣчанія. I. При свемъ томъ што су приповѣдке врло красне и моралне, многима бы се, а и самоме мени, искрено кажемъ, много више допале кадъ бы Г. Банъ хтео узимати ій само изъ народне Исторіе. Я повимъ да ніе лако свака три Мѣсеца самъ издавати по одну књигу, кои садржае до 15 или 16. разны предмета учено писаны; али поправка кои се назначуе овде заслужуе да писатель покрай свега свогъ труда и за ню се мало побрине, тимъ више што намъ е обећао у своме Обявленію да ће гдѣ кое приповѣдке поцрпити изъ народне Исторіе. II. Нѣки бы желили да су мало подужи чланцы о Економіи домаћой, и домаћемъ Лѣкарству, кои наймање одъ свію осталы предмета мѣста заузимаю, а у нашемъ су народу особито пожелателни. III. Како Г. Банъ употребляе кадгодь речи ретко познате у овыхъ крајныма Србства, пренда су исте обичне у другима, тако га сви моле да до свакe таке речи и ону стави за кою овде свакъ зна, као што е то на нѣкимъ мѣстама, али не на свима, и учиніо. Тако ће га и свакъ безъ труда разумѣти, и моћи у нетый ма' научити многе Србске речи кое знао ніе.

Сви се надамо да Г. Банъ неће за зло узети, него да ће уважити ове примѣтбе, кое долазе изъ найискреніе намѣре, и оногъ родолюбія за кое се самъ онъ тако жестоко заузимаѣ.

Изложивши што самъ одъ други слушао я ћу за мене особитымъ чувствомъ благодарити Г. Бану на чланцына о образованію Югославянске дружевности: гдѣ се найблагороднія тежня одкрина; о воспитаню, гдѣ се упућа да списатель томъ се струкомъ найбрижливіе занима; а на концу о књижевности Србской и Югославянской уобште, што самъ найвећимъ одушевленіемъ читао. Нешто изъ мога собственогъ побуђенія, а нешто по жели овдашнји Преимућногъ, кои радо поздравлюю свако полезно народно предпріятіе, я чинимъ ово нимо благодареніе Г. Бану, желећи његовомъ дѣлу найбољій успѣхъ.

У Ужицы 18. Октоврія 1847.

Петаръ Марковићъ,
Стари учитель у Ужицы.

ВѢСТИ.

* По извѣстію Љубляньски „Рокодѣлски Новица“ Краинци на многимъ мѣстима пѣваю чисте Србске народне пѣсме. Тако исто и Хрвати у долньой Аустрій и западной Угарій любе и пѣваю Словачке и Ческе пѣсне. Народъ нашъ узаимность с много пре познавао, него што се учены людма о томе и снило.

ОДГОНЕТКА.

(В. № 43.)

Найлуђій с онай, што у среди иде, єрбо прогъ стигнути не може, а последнећъ неће да чека, да съ њиме у разговору иде.

ПОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

* На страну са роћенћемъ! Я пытамъ: шта си ты? Мы писмо оно баиъ, што смо роћене.

* Паметь с за добродѣтель, што с покривало за лѣпоту: она узишана њену сиіяность.

* Паметь с юначка добродѣтель старости и младости!

* Сматрай сваки часъ, као поучителногъ пріятеля, кои насъ само єдаипутъ посѣћуе, и потомъ на свагда одлуте узима. — Употреби време младости.

Ал. Николићъ.

ЛѢКЪ ЗУБОБОЛЕ.

Зубоболю, кои одъ ладноће или велике топлоте, или одъ пробіяюћегъ воздуха на раздраженнымъ жилицама шупљегъ зуба провзходи, излѣчићемо, ако неколико листића метвице метисмо између болуюћегъ и према њему стоећегъ зуба. Ово ће такви на болестной страни отокъ проузроковати. А тай ће спласнути, кадъ одъ изгнићеногъ црвеногъ лука са барутомъ направимо мале кугле и те на болуюће или надувено мѣсто ставимо. Н.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственой Књижопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 46. Београдъ 20. Новембра. 1847.

КАКО ПЫТАНЪ ОНАКО И ОДГОВОРЪ.*)

Има іоште глава у нашемъ южно-Славенскомъ свету, кое истраживаюћи Маркове конаке, изъ петаны жила доказати упиню се, да смо сви южни Славени, па и мы Срблыи правогъ, окорелогъ правцатогъ поколења Илыирскогъ; и да тако слѣдуе само одъ себе, да треба да се одсадъ и называмо Илыирима, а не Срблыима. Они бы хотели, да по ономъ библиском изреченю: *„и рече `да будетъ и бысть,“* ньнови намышляи, ньнове желѣ, праве ил' неправе, изъ ньиовы премудры истраживаня тако у дѣловный животъ ступе, да се мы, одбацивши наше старо име Србско, таки овчасъ назовемо *подъ пену Илыирима.* Да су они у ньиовымъ доякошньимъ испытима само у книженной теорїи остали, ньно іймъ замерio не бы; но тога ніе доста было. Они свое иртоглаве довазе започну и у животъ пушћати, ньима, као ободнякъ (полиn) краковы свои мымополовеће ствари кобити, дележи народе, на ново свезываюћи све по своіой волъи, намери и премудры свои доказы, одъ кои су сви, као песакъ у море пропали. Ньима заиста нешто недостае, па іймъ треба, па се тако яко упиню. Ньима вальда нема имена, када га толико траже: и за то и нема замерке. —

На оваково лице спада и онай незнаный делiа, кои е онако темељыто безъ основа у Зо-

*) Овай чланакъ има већъ три недељ како шаљ е одъ г. сачинителя послань, и до сада е све одвако чекао, да ну се у Подунавски управни мѣсто. Ово смо за дужность нашу сматрали обявити, да не бы помыслили читаоци, а и само учредничество Србскогъ Народногъ Листа, да смо га узели одавде, т. е. изъ ч. 45. Срб. Нар. Листа, гдѣ е петый чланакъ печатанъ вешао и потрослъ къ нама у Београдъ дошао, дакле подъ е већъ готова была наша Подунавка.

У.

ри Далматинской у брою 44-томъ одъ прогъ Студева ове године о имену народа нашегъ говорiо. Ньгова е бесѣда у облику *„посланице Личке пастирице Стане Гледовића изъ Рудинцахъ на Далматынску писмарицу Ану Видовића“*, коiомъ е онъ на мое *„изслѣдованія Србскогъ и Илыирскогъ имена, и требали да се Илыирима называмо“* (у Лѣтоп. 1841 год. свез. I.) тако силно навалiо и наранyо, да самъ читаюћи га мыслiо: ево Иродота Илыирскогъ, кои не у бездну погрузи, и до темеля у пропасть доведе, зато проучiо самъ га добро, и ево итимъ одговорити му на све ньгове точке, онако темељно, као што самъ бесѣди, т. е. *како пытанѣ, онако одговоръ.*

1. Пре свега найвыше миголи се и замера ми мой Илыирскый противникъ изразу моме *„изслѣдованіе“* и умствує: да е неумѣство и нерачесловно употребльно. Обылазеће ньгова премудра умствована, кои и онако ко изясненю: *треба ли да се мы Срблыи* (кои се у писменымъ одъ тысуће година доказима овако а не другачіе называмо) *Илыирима називемо* ништа не приносе; даемо му ходъ нашега мышленя како смо у требутну ономъ, кадъ смо писали, расположени были. А оставлямо му на волю, да га прiими по своіой желыи. Речъ слав. *изслѣдованіе* долаза одъ *слѣдовати*, а ово одъ сушт. *слѣдъ*, кое значи *траг*; као што просто Срб. *тражити* одъ *трагъ* долази, т. е. трагомъ нћи, *истражити*, *истраживати* или испытивати. Дакле *изслѣдованіе* значи *истраживанѣ*, *траженѣ* или *испытыванѣ*. Кое толмачењ, ако се ньти кодъ Мразовића ньти Вука не налази, ніе за сигурно, да е невалыло. Еръ су многе речи кодъ народа у такомъ употребльню, у комъ іошть *описане* не налазе се. За примѣръ нека буде речица *наслѣдникъ*. Ова се речь кодъ народа у такомъ смыслу на-

лази, у комъ у књигама іошть ніе опредѣљна. *Вы сте попо наше наслѣдниче* т. е. вы насъ попо на добаръ путь, на добаръ трагъ водите, на добро научавате, на добре слѣди упућујете. Даље *слѣдъ* путь, трагъ; *наслѣдованіе* истрајивање, испитивање и т. д.

2. 3.) На 2. и 3. загонетање имамо ово примѣтити, кадъ самъ истрајивао Србско и Илирско име, а я самъ само то едно питање положіо: *треба ли да се Илирима називамо*, изъ овы узрока: а) што нико кодъ насъ не сумња да смо Срблѣи, даклемъ тако што ни питати се не може т. е. кодъ насъ. б) Што намъ се Илирско име намѣће, даклемъ тога ради таково питање одъ само себе постае. в) Што кадъ доказамо, да не треба, да се Илирима називамо, само по себи иде, да треба да се Србима именујемо.

4.) Ко неразуме народне пословице, томе се оне тешко истолмачити могу. Мы смо рекли: *реци попу попъ а бобу бобъ*, кое значи: кажи сваком свое име, а не прекрштавай га по твоіой волѣи. Даклемъ реци Србљину Србљинъ, Немцу Немацъ и т. д. а не другчіе. То е, мыслимъ, тако ясно, као Мойсеова купина, у коіой е огань живый горео.

После толикогъ преметања и сваће о речма, едва се спусти мудрый испытатель, да каже о ствари, што ойе. Онъ даклемъ вели, да се о свему, што бы доказало, да *треба да се Илирима називамо*, одъ списателя, као: Бонфинія, Бедековића, Бланшовића, Катанчића, Керчелића, Долчића, Аппендина, и Швеара и осталы известіи и поучити можемо. Нама истина, у Свеучилишту до тога ніе было, имаюћи друге предмете предъ собомъ, но начудити се неможемо, што г. испытачъ какве таке доказе, изъ речевы списателя не наведе, да насъ увери и убавести, да смо Илыри. Мы смо у доказы наши списателѣ, колико смо могли старе додирнули, а новіе употребили и у њима нашта о изворномъ и истинитомъ Славенству прнобытны Илыра писмо нашли. Но *овима*, требало бы да покрывеный мудрый Г. страшно доживща замери, и пребаци, што ни су тели, или умели или ни су могли, тако славне и темељите списателѣ вредно уценити и употребити у тако важномъ испыту: о славенству Илыра. Ако су и ови предречени, и одъ насъ употребљени едне и исте изворе имали, чудита е се, што су размышили се у *суду своме*. А чудновато бы было и рећи, да іій ни су познавали и по вредности употребили; а найчудноватіе бы было, утврђавати, да су іій по чіой волѣи, и атару судили.— Списателя даклемъ одъ насъ слѣдованія и уважени, веле: да *стари Илыри ни су были Славени*, а мы додаемо, да петреба да се Илырима називамо. Но ипакъ кадъ намъ Г. поменутый само едно писмо или повелю одъ Теуте или Варділеа, иль Генція наведе, и њнова имена протолмачи, па славенство њиново тыме докаже, обећавано да ћемо сва листомъ, као Русси у мору што су се сва на едамнуть покрстили, по-ылырити се.

К свему пакъ томе, што е досадъ казано, да Илыри нису Славени, и к свима списателима, кое смо довко употребили, доказываюћи и доводећи, да Илыри нису Славени, ево іошть додаемо и речи едногъ Мађарскогъ патріота, кои о Срблыма пишући, овако у преводу слова: „Изъ свега . . . . . доказује се такоћеръ, да се овай народъ (србскый или рацкый) сасвымъ неосновано Илырима называ, (одъ Немаца и другы туђина) будући да су Илырску државу (у римскомъ смыслу) кои се одъ Истра, до данашнѣ Албаніе, дужомъ моря Јадранскогъ распростирала, разни народи Славенски; као: Хрвати, Далмате, Бошняци, Срблѣи и Бугари разрушили до конца, тако, да іій е и име едва остало, што выше нема се ни то, какый е народъ и кои е негда Илырскымъ езыномъ служіо се. *Неможе се дакле никоимъ начиномъ рацкый* (Србскый) *народъ, кои е властиту славенскый, Илырима именовати.* Ако бы пакъ назывъ овай, некоимъ начиномъ теля употребити, то бы пре векако Хрватима и Далматама, кои илырске негда предѣле обытаваю, прилычило. *И по моме слышляню, морало е старо немачко попечительство* (министерство) *изъ ерло важны политичны узрока овай народъ Илырскымъ именовати.*“ Ако ти узроци ни су други были, а оно су по нашемъ маломъ мышљењу ова: Римско-немачко министерство, (а и римска богомољска столица у Риму), ніе марило за славенске народности, но за земљ, кое е тело присвоити и одржати; и полze, кое е тело изъ тога имати. Доказуюћи дакле нама, и именујући насъ *Илырима* яили нама, да треба, да му се са свымъ покоремо; на да и обычае и *обреде* наше Славенске, њему по ћуди изменемо и пожертвуемо. Ніс nodus. Ту е чворъ.

Даљ мудрујући вели Г. у Зори: *Зашто непокажемо мы споленије* и т. даљ. Чудно запитаваћ. Даљ вели: да е Србска разваліна *Србица* у Тессалія, но да ю ни су предци овы са-

данiньи Србаля ыздали, но да су сасвимъ другачiи были. Iошть чудне утврђиванѣ. Конст. Порфiрог. вели да су *Србицу* сазыдали они Србльи, па да су едномъ чашћу оделяли се и амо дошли, гди су садъ; а премудрый испытачъ вели: да су ю другачiи Србльи, а не као што су садашньи саздали. Садъ коме да веруемъ? Мудрости и науци овогъ новогъ книженника, или Порфирогенету, кои е текъ на триста година, по овомъ догађаю живio. Та мы смо съ наше стране често казывали, да мы нити обемо нити желимо старый или као што вели испытатель стародавный народъ быти; нити се у томъ што чести и славе налази, ако родъ мой одъ препотопны Илыра доведемъ. Мы смо новiи народъ, какавы найвыше у Европи има. Нама е довольна тежня *наша* и неволя *наша* и старынска и садашня. Самозова пакъ Илыри нека, ако iймъ е мило, Навуходоносорову славу, и Троянскогъ Ектора себи придруже, нико нямъ на путу не стои. Єръ по правди и правици: *Што е ничiе, може быти свачiе**). За Плинiеве и Птоломеове *Србе* мы смо само спомекули, и то толико, колико смо знали да се *имена ради* навести требаю: што се кодъ ты списателя старынскы то ниче Србско пре одъ Славенскогъ налази, не уображаваюhи ни найманѣ, да су тiи Срби Птоломеови и Плинiеви праоци наши. Зашто то? єръ намъ одъ ты Срба нико незна выше ништа назати, и то е доста.

(Конацъ слѣдув.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженiе.)

Свештеникъ и обштина.

Човекъ се навикне и на найружнiе, зашто се дакле небы навикао на найлѣпше? — Ал' Благое нiе се могао на Босильку и после неколико неделя навыкнути, єръ, доста за чудо, ни єдногъ дана нiе была, као на другiй, него се чинила као да се свакiй данъ обновлява. Са свима укућанима было е у любави и пріятельству; сви су были такође съ њимъ. Но съ Босильком нiе се могао никако опріятельити. Премда е была живостна, слободна, озбильна врло редко, опетъ му е была странна као прво вече. Радо се съ њоме забавлао; она бяше пуна духа и природе, безъ правотражена, безъ питеня. Но кадъ бы она съ њимъ говорила, чинило му се, као да између њи обое неизмѣрный просторъ лежи. Са сваким е она посла имала, спрому сваког владала се еднако пріятельски, одъ сваког више та млада ружица люблѣна — но съ њимъ имађаше найманѣ посла, па опетъ нит' е његовo присуство избѣгавала, нити я показавала желю, да му ближе приступи.

„Ово ти е скучань живот,“ мысляше Благое у себи: „какo срећа, да е Староково чакъ изъ Камчатке лежало, те тако не бы нигда у њега дошао.“ Но да Босилька у Староково нiе дошла, то нiе желiо и Богъ зна шта бы дао, само да не отиде.

Маварь како да се тужiо на дуго време, опетъ му е брзо проламало. Добра, припадлежећа овоме селу, буду сва измѣрена; Благое даде сазидати нову школу и єдногъ учителя дозвати. Радо бы Благое и свештеника реформирао, но ту му нiе за рукомъ изишло, премда се изъ почетка много на њега о моралномъ побољшаню селяка уздао. Ал' овай Божiй човекъ одправляше свою дужность право и хрђаво. Онъ се нiе толико бринуо за душе свои селяка, колико за њихову славину, ја, кокоши, десетке и т. д. — Кадъ бы г. управитель о побољшаню школскогъ наставльнiя, о суровости обытателя и њиховомъ незнаню говорiо, свагда му е давао за право, подкрѣпляваюhи његово мнѣнiе млогимъ примѣрима изъ искуства. Но слѣдуюhе недель почне хулити противъ безбожны еретика, Аріанова послѣдователя, кои иду на пропасть закона и вѣре съ њиховимъ реформама. Мрзiо е на безбожну просвѣту, кои е папу три круне лишила, проричаюhи ту исту судбину шункама и славинама у његовомъ димняку; радъ е было, да е незлобивъ као голубъ, но опетъ мударь као змiя.

Староковци баху у млогимъ ствариа њиновомъ свештенику подобни. Њиновъ законъ састояо се више у страху одъ ђавола, него у любави къ Богу; єръ су они давно на строге господаре навыкнути были и кадъ бы iймъ се тко благъ показао, то бы га они изсмѣвали.

Кућевне и польске послове извршивали су као и њихови стари, кои, говорили бы они, нису на нос падали. Сиротиня е по свима кућама владала. Живили су у граду и иду са мршавымъ врабцима и издрпаномъ дѣцомъ, равили су се крумпиромъ и пили су бунарску воду. Пре-

*) Res nullius cedit primo occupanti.

ма страннима были су неучтиви и превариљиви, према свештенику пратворни, према обитателю господарскогъ двора у праху пузећи, међу собомъ окрзани, завидљиви, опадљиви, горди и суровн: — то биваше њиово живота искуство.

Руна на рукаву.

Благое увиди брзо, шта му ваља съ тимъ людма почетя. Почемъ е едну десетину збогъ неке кривице уапсіо, едву десетину излупао, држаля су га таки за паметна мужа.

Кадъ су люди увидили, да е онъ паметанъ, было му е лако, свако добро започетя. Хтьо е найпре и найпре да ій на поредакъ и благостанъ навикне, еръ су скоро сви у издрпанимъ халънинама као просяци ходали. Тада помысли Благое на воспитанъ, кое му е њговъ добротворъ дао, и на оногъ старогъ господина у финомъ одълу.

Осимъ еднe шиалъ, ніе умела никакна жена у селу вћшто игломъ радити. А што матере нису знале, то и ћерке нису научиле. Чимъ е нова халънина найманю рупу на рукаву добыла, то е безъ по муке већа постала, и тако е свака халънина пре времена стара и подерана изгледала. Не закрпљена руна на рукаву была е узроkъ *нечистоће* у домаћемъ животу; нечистоћа имала е своя обична слѣдства — *болести* свакояке. — У издрпанимъ халънинама не сматра се толико неучтивость, низко поведенје, суровне погрћшке. Руна е на рукаву узроkъ толики и толики гадны рѣчій и дѣла, и води у грћхе, кое ніе было свештеникъ надаръ њговымъ словомъ изъ села прогнати. Као што женскій полъ у већима класама сурову нарави людску уменшава и облагороћава, тако исто мора и у селу женскій полъ дѣйствовати на облагороћенћ нарави мужкогъ пола.

Тако е мыслію Благое. Њговъ е дакле првый посао было, установити школу за одрасле дѣвойке. Но изъ зависти ніе хтьла шиала пристати, да дѣвойке учи, премда е г. свештеникъ ову мысао Благову у звѣзде ковао. Прве неделѣ слушали су селяци опетъ едно изредно слово противъ ересника и Арія на, кои безбожне школе заводе.

(Далѣ слѣдуе.)

СЛОВО,

кое е г. М. Іоанновићъ говориo у Кіеву.*)

Высокопреосвященѣйшій Владыко, Милостивѣйшій Отецъ и Архіпастырь!

Когда слава о святости жизни и возвышенности ученія Святаго Василія Великаго пронеслась въ отдаленныхъ городахъ, и проникла даже въ пустыни; тогда преподобный Ефремъ Сиріянинъ предпринялъ далекое путешествіе въ Кессарію, что бы увидѣть и услышать того дивнаго Святителя, котораго Богъ въ видѣніи явилъ ему, во образѣ столпа огненаго. Благое было желаніе преподобнаго, не тщетнымъ остался и трудъ его. Видя, что огненый языкъ глаголетъ устами Святаго Василія, — но не разумѣя рѣчей его, онъ по молитвѣ Святителя Божія, уразумѣлъ Греческую бесѣду, ему до толѣ не извѣстную, и будучи посвященъ отъ Него во Пресвитера, отправился въ свою пустыню, прославляя Бога, уяснившаго языкъ чуживыхъ.

Не суетно и то памѣрење, съ которымъ мы притекли по училища Греко-Россійской церкви. Если бы мы искали свѣтскаго просвѣщенія, то нашли бы его и въ странахъ Запада, ближайшихъ къ намъ, но слава о благочестіи и истинномъ Православномъ просвѣщенію Россійскихъ Архипастырей, побудила нашегъ Архипастыря и Правительство наше послать насъ въ сію страну просвѣщеннаго Православія, для духовнаго образованія, а Промыслъ Божій устроилъ во благу нашему такъ, что намъ достался счастливый удѣлъ, положить начало сего образованія подъ покровительствомъ Благочестиваго и Просвѣщеннѣйша Архіпастыря. Сознаемся, впрочемъ что насъ устрашало въ началѣ невѣдѣніе Россійскаго языка, на которомъ здѣсь преподается все ученіе, и мы, по дѣтской неопытности, жалѣли, что не можемъ узнать скоро, такъ же скорро и легко, какъ уразумѣлъ Преподобный Ефремъ Греческую бесѣду; но дивный Богъ въ различныя времена, различнымъ образомъ помогаетъ уповающимъ на Него, и если мы теперь, какъ показало сіе испытаніе, менѣе нежели въ годъ, не только уразумѣли рѣчь Русскую, но и самый можемъ на ней объясняться; то сіе приписываемъ, не только труду своему, сколько благодѣющей помощи Божіей, явленной намъ по Твоимъ молитвамъ, Милостивѣйшій Отецъ нашъ и Архіпастырь!

Благослови же, Высокопреосвященнѣйшій Владыко, начатое нами при помощи Божіей образованіе продолжать въ семъ Свѣтильщѣ наукъ, подъ Твоимъ отеческимъ покровомъ, да, покрѣпляемые силою твоего Архіпастырскаго благословенія, познаемъ тайны царствія Божія, и сдѣлавшись достойными принять чинъ пастырскаго служенія, во вѣстникъ оныя единокровному намъ народу, на пользу душъ нашихъ и прославленіе имени Божіяго.

*) В. дањашњій број новина.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 48. Београдъ 5. Декембра. 1847.

БОГОНИМЫ!...?

ЄЗЫКОЮВЦИ?..? НАРОДОЛЮВЦИ!...!

ПАКЪ И ОБРАТНО!...?

СЛАВА ИМЪ СВЕТРОИМ!!!

Рѣчь када є найпріє постала,
Одма Творцу свом' се обратила,
На створенію захвалит' му своме,
Свемогућство л' свеславит' нѣгово;
Пакъ и Богъ се рѣчи суобштіо,
Явіо се разумъ и свіяте,
Да г' ближе вида и узнава
Тварь словеси, подобѣмъ небесна,
У нѣг' слави да се вѣчно слави
Цвѣтнымъ ликомъ Бога свог' пријатељомъ.
Напрезникъ є то схватіо Спаса,
То изреко, Богъ што непороко,
Што л' є поньо и свакъ разумъ здравый;
Цѣла с' људства спогомъ опасала
Єдног' слова, једног' у нѣм' духа,
Тим' постала всполинска тѣла . . .
То и цриву назвало я божію,
Єдну, праву, и с' тог' неколебну —.
Благо роду, пребласо народу,
Тко чуйствује у свом' слову Творца,
Свог' и обштег' васселене Отца!..!!?
Вѣк' у сама поста божа храма —.
Чим' се вѣк'ма Свевышньій прославля,
Но духъ нѣгонъ када се познаја?
Коме л' прије да слѣдује људство,
Нег' ли своме божѣг' духа дару? . . .
Тко л' ће људскиих божѣ замѣнути,
Тко ли туђе туђем' наметнути ? . . . ?
Найправіе башъ є и найболѣ,

Сватко своимъ да се словомъ дичи,
Ал' њим' нитко да с' људо нскичи,
Сватко своимъ да с' и словомъ служи,
Пакъ да нитко за то се нетужи . . .
Тко л' рекъ' сміе, то да право ніе!...!?
Истину л' є вѣчно распињати,
Људства л' благо навланић поражати?...?
Истя владци одреку с' властелства,
Кад' улюдность одбаце човештва,
Тим' свакъ човекъ себе подкопава,
Што ли више іошъ се одчовеча,
А найвише за то с' и страдало,
Одъ првога грѣха и човека;
Себнођа є заямъ осмрѣала,
Наопако нѣга наврѣала,
Да се човекъ свог' и духа сраміѣ...
Ал' женоћа вѣк' осуђа женость
Свега спога дружтва словесногa,
Те и нашегъ ясто Славенскога,
Вѣк' кумиру паметь неклани се,
Єр свеобште добро познава се,
И то нам' є правог Бога даре,
Тим' є вѣчанъ, тим' се и прославля,
Одъ искона до у завѣчіе,
Докъ є тварца, пакъ и докъ є Творца! —.

Дакле благомъ, и озбиля драгомъ
Топрвъ свима браћи Хрватима!...?
Съ нов' узнаше, да языкъ инаше,
Свой рођеный Славенствомъ напљођеный,
Свимъ є богатъ, сваком' узанма,
И свег' за се іошъ обилно има,
Варваризми сви ту ништ' немоћу,
Тек' за њ' пытай свакъ Бороев' Никца,
Ил' другога сваког' крашњика,
Брата Срба, ил' ти Рассіяна,
И то ти є правога Славяна,
У том' нейма зрнца одъ Илира,

Нит' у нѣм' га было, нит' ће быт' га,
Башъ и свѣтъ да с' препочне новый...
Пакъ и чуйте свог' свебрата браћо,
Ожидайте свѣтлѣ изъ езыка,
Славъ и свагда правый Херкулъ добрэ,
Туђими га тек' му осирадили;
Раздвоняйте талогъ одъ быстрине,
Све отурте, што е у нѣм' туђе
И по крою, и по ума строю,
Славъ обога за се има тога,
Потребляйте што і' свойтини свойно,
Премъ маньима чешће е слабина,
Мудрость іой е къ вѣчем' с' привіяти,
Пакъ сто вам' слова и езыка,
Славиіска одъ сваког' туђега,
Ким' вам' браће милюни зборе,
Наши свеци киме къ вам' жуборе,
И сви кньижцы къ Богу и свіету . . .
Ет' и езыкъ за сву државвину,
За судъ, школу, и за нету цркву . . .
На што сте га топрнъ назвали,
На што л' могли давно требовать га,
Да о своме бржкат' непрезрели,
По готову нѣг' се и одрекли,
Сѣмъ неколка ядна ученика,
Што матерски нѣга сачували,
Чуваюћи дост' га оживили . . .
Изъ дома га туђ' вен' неиесташте,
Башъ никада довікъ одсада,
Єръ чин' Богъ се, тиме и царъ слави,
Тварь одъ Творца быт' неможе боля.

(Ковацъ слѣдує.)

РУПА НА РУКАВУ.

(Продуженіе.)

И изчезну сва дивота природе; све е ту безъ чуства лежало; славуй ніе было више славуй, него звиждућа птица; езеро обрашћено чбуновима на подношію господарскогъ брежулька бяше земляно корито пуно воде. Мрзило га е на свѣтъ гледати, єръ му е было безъ новости, безъ живота као каква подрта халына. И сами стихотворци нису были кадри нѣгово уображенѣ окриляти, премда е то изъ свегъ срца желіо; нѣвци природе учине му се несносни, а пѣвци любави као да су полудили.

„Ей Благое да одъ Бога наћешъ, шта учини одъ себе?“ говорію бы на само. „Та ты имашъ понайвећу руку на рукаву!“ — Звекне му на послѣдку у глави кудъ е чворъ.

Четири недељ прођоше му као четири године. Босилька се врати съ нѣномъ майкомъ. Наумію е, да е сасвимъ ладно приме и заиста е некій миръ у срцу осѣћао. — Но та несташна дѣвойка! — была е нѣму у прикосъ много лѣпша, него пре. Нѣна е радость была искренна, што се у Старокову опетъ налази. Баци погледъ єданъ на сиромаха Благоя, изъ кога іой се душа смѣяла; пружи му руку као мимогредъ, — затимъ — єръ е башъ онда надзиратель ушао у собу — падне староме и неотесаноме тому господину око врата.

Благое ніе чисто смѣо тамо погледати. Нешто натрено и нешто жалостно пређе му преко срца „Тога данле люби?!“ помисли у себи, и чимъ му пристойность допусти, отиде у полѣ и стане свирати неку просту нѣсму.

Домаћій миръ было е нарушенъ. Харфа и клавиръ занѣме. Съ Босильком се редко разговараю; нѣгови одговори бывали су краћи, него нѣна пытања. Кадъ е долазіо кући, нестало бы нѣне веселости съ лица, а кадъ е одлазіо, погледала бы ћутаюћи за нѣмъ.

Вѣсти о г. Мартину.

Єдно ютро, кадъ су доручковали, доће човекъ некій съ писмомъ г. банкѣра Ковачића. Кадъ га Благое отвори и стане читати, побледи као иста крпа. Остали су ћутали; но ніе іймъ се сакрити могла промѣна на нѣговомъ лицу. Доносителя писма врати натрагъ, па после отиде у свою собу и забрави се. Ніе у подне ни на ручакъ долазіо, г. Добрићка однела му е сама єло у собу, єръ е сасвимъ много посла имао. Она отиде ћутаюћи, нити е каковъ любопытный испросъ изустила, но изъ нѣнога лица и погледа могла се састрадателность читати.

Тай погледъ ніе се подкрао Благою, кои е съ мѣста са столице ћанио и г. Добрићку за руку ухватіо: „И сутра са зоромъ одлазимъ. Вы ћете у Старокову другогъ управителя добыти. Я вамъ благодарямъ на пріятельству вашемъ. До вече ћу вамъ више казати.“

„Шта?!“ повиче г. Добрићка; „заръ хоћете да насъ оставите? та вальда не на свагда?“

„Лако може быти, да се нећемо више видити.“

„Али за име Божіе зашто? — Може ли г. Црвенићъ . . . .“

„До вече ћете ниште чути,“

Бутанћи и плачући остави га г. Добрићка. Благов продужи свој посао. Већ се на једно дѣло рѣшио. На своје мѣсто постави једнога младога православна, кога је у оближњој варошп познао, и како њему, тако и надзирателю написао је пространо наставленје о стању послова; па кадъ се сутон почео хватати, онда је предузео спремати све, што му је потребно было, ерь је мислио предузети путь у Источну Индію.

Г. Кованићъ послао му је једно писмо г. Мартина изъ Калкуте у Бенгалію. Г. Мартинъ јавло је у писму, како при своме његовом праву ніе могао своје добро добити, ерь ніе имао новаца, да адвокатима плаћа. Радо бы се у Европу повратіо, но оскудѣва му путный трошакъ; радо бы и радіо, но старъ је и везна Англескій језикъ. Моліо је г. Кованића, да се о младомъ Благову, кога је онъ воспитао, извѣсти и да му његову судбину саобшти и да му каже, како само на њега једнога сву надежду полаже. Г. Кованићъ нека му пише и нека га защита, хоће л' ићи г. Мартину и његове се парнице примити и хоће л' га до смрти надгледати? Ако бы се Благов на таково што рѣшио, моліо је г. Кованића, да му даде новаца, колико му је потребно на путь, у случаю, ако је Благов одрећењы му дѣста талира већъ потрошіо.

„Ако Благов,“ тако се заключаваше писмо, „неузмогне доћи, да ми помогне или не рани, или ако незнате где је или небуде живъ: то насъ молимъ, да се смилуете на мене изъ љубави нашегъ старогъ познанства и да ми пошљете што новаца. За ово неколико дана, што іошть живити имамъ, не треба ми много.“

У смотрењю овогъ писма учинію је г. Кованићъ своја примѣчанія, одъ прилике слѣдующегъ садржаја:

„Немојте се, љубезный управителю, о судбини доброга Мартина печалити; ерь њу на сваки начинъ за њега штогодь учинити. Да нећете вы изъ Старокона у Источну Индію отићи и једномъ старомъ човеку, — Богъ зна да ли је іошть и живъ — рискчну парницу терати или га у старости са столарскимъ занатомъ ранити, то се и одъ сама себе разуме. Я незнамъ, како је тай добрый човекъ на ту мысао доћи могао? Истина да му је ово већъ шесетъ-прва, или шесетъ-друга година, а може бити да је доста и због тога остаріо, што су му планова рђано за рукомъ изишли. — А што се осталогъ тиче, вы сте довољно везани уговоромъ, кои сте са моимъ пріателѣмъ г. Црвенићемъ заключили. Вы морате — за сада је у Регенсбургу, где ће само до двадесетъ-деветогъ овогъ мѣсеца остати и онда ће се за цѣло натрагъ у Паризъ вратити — найпре съ њиме ствари окончати; ерь само је онъ кадаръ, да васъ одъ ваше дужности ослободи. А човекъ вашегъ карактера заиста ће свою рѣчь одржати. Ако найете за добро, да г. Мартину мало новаца пошљете, то сам готовъ, да му такове средствомъ сигурны полиција доставимъ. У томъ случаю молимъ да ми брзо явите колико. Ерь време потреба губити; я њу међутимъ г. Мартину явити, да нисамъ могао дознати, у коме се мѣсту налазите и тимъ ћете се кодъ њега довољно извинити.“

„Г. Кованићу!“ повиче Благов дрхћући устима и сузнимъ очима, кадъ је она писма прочитао: „Г. Кованићу, ты си правый угурсузъ, пунъ политике и найподлій човекъ съ найвећомъ утивошу, као што су обично давъ данашнїй наши добродѣтельни люди. — Я самъ Мартиновъ сынъ и његовъ поглавитый душникъ, ерь ме је онъ човекомъ начинію. Айд' Благов у Источну Индію, помози твоме отцу!“

Све спреми за путь, што му је годъ потребно было.

Борбе.

Надзирателю саобшти што је найнуждніе, да се због његовогъ нагласа одлазка ништа пропустило небы; іошть му и то каза, да ће на Регенсбургъ ударити и одъ г. Црвенића одпуств изъ службе искати и да ће га молити, да представленогъ управителя потврди.

Г. Добрићка топила се у сузама; а Босељка сѣђаше у једномъ углу трапезаріе, кадъ је Благов унутра ступіо.

„За цѣло?“ запита г. Добрићка.

„За цѣло. Я морамъ одлазити у Источну Индію и може бити да се нећу никда вратити.“

„У Источну Индію“, цикну г. Добрићка и у то исто магновенѣ побледи Босељка. Њене руке клону као пресѣчене на крило.

Благов, заветъ сасвимъ несрећомъ свога поочима, ніе видіо, шта дѣвојка чини; ніе видіо, како је подобно узабраномъ крину на столици клонула, немајући свеге, језика и суза, само гледајући у њега скоро угашенимъ очима. Благов приповѣди шта му је г. Мартинъ, приповѣди и његову садашню судбину, затимъ је говоріо о срамномъ предложеню г. Кованића и на послѣдку шта је дужанъ у смотрењю свега тога чинити.

„Ше л' истина? Я бы было найвећій угурсузъ, надъ бы сада у Старокову остао, па маћаръ да ми е овдѣ рай земный, а на мору да ме очевидна смрть чека!“

„Е де де!“ рече надзиратель: „вы сте се подалеко упустили.“

„Не,“ повиче г. Добрићка ецајући, „то е лѣпо одъ васъ *слыкавно*, али опетъ може быти да е мало *нагло*. Кадъ бы се вы кратъ неко време промыслили; — и преко ноћи дође што паметніе у главу. Та то е страшно!“ — При томъ погледа на свою изнемоглу Босильку.

Она се окрене матери съ мртвачкимъ лицемъ и реке ясномъ гласомъ, као да свою последню снагу напреже: „Мати, нила мати, немой му ерце парати. Онъ мора одлазити, мора! несме остати.“ — Затимъ падне у несвѣсть.

Г. Добрићка цикне; Благое полети іой у помоћь, а надзиратель повиче на служкињѣ. Босилька буде у њиу собу однешена. Донесу ладне воде да ю полію и іошть неке мирисаве ствари — четврть е сата прошло, докъ е къ себи дошла. Но чимъ очи отвори, рече іймъ лагано: „Шта сте учинили? Мени е было добро. Садъ знамъ, како е сладко умрети.“

Г. Добрићка была е удалила Благоя. Радостна, што іой се Босилька у животъ повратила, потражи га опетъ. Онъ е было у башти, бледъ, држећи се за едно дрво, еръ су му се колѣна пресѣкла была. — „Одите, дошла е къ себи. Пыта за васъ.“

Едва е дошао до Босилькине собе. Сѣдвла е на столицы. Благое узме едну столицу до ње и неговорећи ништа гледао е само у њено бледо лице, на коемъ се слаба румень показала, кадъ е онъ у собу ступіо.

„Я сань васъ обезпокоила,“ рече смѣшећи се: „жао ми е. Нисамь могла иначе. Но мени е добро было.“

„А садъ?“ запыта Благое дрктући.

„Врло ми е добро. — Рада самь да васъ ньвамъ, докъ сте іошть ту. Вы нете то допустити? — Мати, дай ми едну чашу старогъ вина; и г. Благоя подай едну. Много е сиромахъ претрпіо; треба да се мало оснажи. Њговъ е духъ ячій одъ њговогъ тѣла.“

Мати отиде

Благое погледа у Босильку — учини му се као да сања. Тако нѣжно участіе ніе онъ одъ те дѣвойке нигда очекивао. —

(Далѣ сльдуе.)

ОДЗИВЪ ВОСПИТАТЕЛЯ ЖЕНСКОГЪ.

(Конецъ.)

Осимъ нвиога дописа г. М. изволіше и приватно ми писати нека учена лица, коя радујући се изъ искренога родолюбія *Воспитателю*, ободріше ме у моему предузетку, и своимъ совѣтима подпомогоше. Будући да іймъ я нисамь свима одговорію изъ недостатка времена, улучујемъ ову сгодну прилику да іймъ се извинемъ, мою благодарность изявимъ, и замолимъ да не прињшу мой мукъ каквой гордости, или неуважењу нѣчыи мнѣнія. Я самъ иста напротивъ помњшо размотріо, и сва она прињо противна кои нисамь претежніе нашо. Тако на препоруку свѣтлога *Томасеа* „да духъ правонаравности у свему дѣлу увладя, и да морална поученя што ніше строга и развита буду“ и самъ у трећой свезки прописаію овнна планъ, и у нѣсто кратки сентенціи написао подугачакъ планакъ. Сентенціе самъ до сада предпоставлио членима боћи се да дужина ових а супопарность предмета не уморе лаку и нестрпљиву наравь женску; али истина е права да се у членима дају обширніе и ясніе развита мисли, те полезніе дѣйствую; сбогъ чега самъ ій и одабрао. Г. Н.....ъкъ желіо бы да мало обширніе пишемъ Исторію Славянскогъ кньижевства. Я се немогу приклонити къ мњнію почитаемога дописателя изъ тога узрока што пишемъ за жене, а не за учену класу людій. Ово нейма се никако съ уна сметнути при оцѣнываню *Воспитателя*; и не пишемъ ово дѣло за поставя какву кньижевну славу, него само за поњѣи на путъ взображенія нашъ женскій полъ, а у той роли треба ми се пристойно ограничити; када самъ я дао найпріе нѣка обшта и главна поняття о кньижевству, и у обште взображењо сваке Славянске гране, нак одъ сваке именовао найодличніе списателѣ и њина дѣла, те на концу у мало черта назначіо и особиту физіономію њиногa *ума*, то е мыслимъ, довольно за жене югославянске, особито у почетку њиовога развитка. — Оному господину кои ми е послао едну приповѣдку да ю издамъ у *Воспитателю* нерадо являмъ, да немогу нѣговой волји угодити; тому е найвећій узрокъ што у приповѣдки нѣговой неуњша се никакве ворале цѣли, а то е главно условіе сваке приповѣдке Воспитателя. Препоручујемъ г. Списателю да и онъ у своима будућимъ саставцима на ту цѣль особито узмотри, да людима храбрія чуства пода, да о истинности и развійню карактера себи набави неће знанѣ, а честе изваредне случаеве да избѣгава. —

Почемъ самъ моимъ дописательима захвалію, остае ми молити ій да ми и у будуће не одрекну свои мнѣнія гдѣ годъ се нужда покаже. Сваке примѣтбе, явне или тайне биле, кое ми уздолазе изъ поштена срдца и разумне главе, бытће одъ мене прямлене найвећомъ признательносћу, еръ по њима единственo я ћу доћи у станѣ да болѣ усавршенствујемое дѣло; али на подбоцкивања, на критизираня и на какве пропоцкирања людій нзлодушны а безъ довольнога и таленга и ученосги, я ћу савршено прешутати.

Матія Банъ

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Кньигопечатньи у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 51. и 52. Београдъ 30. Децембра. 1847.

СМРТЬ ІОСИФА ЮНГМАНА

14. Нов. 1847.

Догоди се чудно чудо!
Потамнѣло недро небо,
Црнія с црна земља:
Нит' с сунца ни мѣсеца
Нити каке съ неба звѣзде. —
У томъ мраку нема звѣзде,
Нестаде намъ одне душе,
Нестаде намъ Славске звѣзде. —
Славске душе процвилише
Сво се племе заплакало,
Црный облакъ развали се —
А одъ тешка Славска пада
Разлише се Славске сузе. —
Разведри се тавно небо;
Наша жалость вѣчна жалость,
Тиша жалость, наста радость!
Засвануло ярко сунце,
Сасуши намъ Славске сузе:
„Еръ на небу — Славскомъ небу
Сила с наша звѣзда,
Пакъ та звѣзда ваздањ сја;
Славніѣ с славно име,
Свѣтлія су свѣтла дѣла,
Милія с мила душа."

* * *

Име *Јунгманъ* вѣчно име!
Одъ Славена теби хвала,
Међ' звѣздама вѣчна славна!!

Славный *Јунгманъ* родіо се у земљи Ческой у селу Худлице год. 1773. Јулія 16. — *Јунгманъ* се родіо онда, кадъ с *нова књижевность Ческа* съ нова се дизала. *Јунгманъ* с био онай мужъ, кои с своимъ силомъ гледао и радіо, *да у народѣ Ческій народна просвѣта уђе*. *Јунгманъ* с живіо за народно спасенѣ, а съ тога с найвише поднео одъ туђинскогъ и народногъ свѣта. *Јунгманъ* с народу Ческомъ найвише подпомогао своимъ *ученымъ и грдным рѣчникомъ*. Кадъ с изишао онай рѣчникъ, онда се свѣту отворише очи; онда су *право учени люди* видили, да с народъ Ческій народъ одъ духа просвѣшеногъ; онда су видили, да с *Јунгманъ духъ времена*, пакъ онда су многа и многа учена друштва ославляли славный духъ: еръ таково дѣло не написаше ни многа учена друштва, а камо ли єданъ човекъ.

Докъ с *Јунгманъ* живіо, донде су *непросвѣшене злоће* све однако режали, — али су и завирали одъ њега. Садъ кадъ с умро *Јунгманъ*, садъ се поравнаше и његови непріятељи. Садъ се по цѣлой Ческой, Моравской, на Словенской земљи, и у самомъ Бечу, држе задушнице за *Славенскимъ покойникомъ*. Садъ и оно неколико претераны Нѣмаца вело: „Заиста *Јунгманъ* с славанъ био."

Јунгмана можемо жалити и мы Срби. *Јунгманъ* се найвећма радовао, кадъ смо *у народной просвѣти* и *народномъ биљу* напредъ пошли; онъ с найвећма жаліо, кадъ с видіо, да своимъ дѣлима убіямо сами себе, и свою славну будућность. Онъ с имао многе наше књиге, и подпомагао с нашу књижевность. — Съ *Јунгманомъ* можемо се научити, и поучити. „*Кодъ насъ нека не буде људій, кои не гонити човека право учена; наши учени люди нека се обуче, како треба радити съ народномъ просвѣтомъ.*"

Д. П.

РУПА НА РУКАВУ.

(Крај.)

Свидѣтелство.

Благое ніе могао дознати, шта оба ова стара господина хоће съ њиномъ поступкомъ. Друго е за њима гледао. „Шта хоће они?“ мышлияше у себи. „Виде се узбуђени. Моју рѣшителность къ путованію у Источну Индію одобраваю очевидно и опетъ се противе томе? Шта ће они сотимъ добыти или изгубити, ако и останемъ или одемъ? А людма у обичномъ животу много е стало за добыть и губитакъ, за *прима и дав*.“

Сѣдне кодъ прозора и развіе пергаментъ. Кадъ опази Мартиново име подписано, полюби мѣсто, гдѣ е драга рука стаила. Затимъ стане читати. — Стаило е унутри, да се савѣ спахилукъ уступи Благою, кога своимъ любезнымъ посынкомъ именуе. Текъ кадъ е на подпись дошао, поплаши се. Цѣла диплома чиняше му се фалшина. Датирана бише у Регенсбургу и то пре два дана; али Мартиновъ подпись быо е тако подражаванъ, као да е његовъ собственый.

Скочи са столице, да потражи г. Кованића и г. Црвенића. Напрасно ступи г. Црвенићъ съ веселымъ лицемъ у собу.

„Бѣте любезный г. Благое, садъ ћете остати Источну Индію и кодъ насъ остати?“ повиче г. Црвенићъ радостно.

„Ништа,“ рече Благое, „диплома е ова фалшина.“

„Не, то ніе, него е истинита, могу васъ чесћу моіомъ увѣрити.“

„Ах! ево видите, да е одъ прекюче датирана.“

„Есть.“

„Ко е мога отца име подписао?“

„А ко бы другій, него онъ самъ. Заръ вы не познаете његову руку?“

„Управъ зато, што е познаемъ. Кадъ е ово написао?“

„Та за Бога, заръ не видите. Прекюче.“

„Прекюче? тако ми Бога полудиђу. Шта е то? како е могао подписати. Е ли изъ Калкуте? е л' се вратіо изъ Источне Индіе?“

„Ніе се вратіо.“

„Ніе се вратіо? Вы сами себи противорѣчите.“

„Ніе то противорѣчіе, ніе!“ повиче некій светый гласъ; „ніе быо у Источной Индіи!“ Затымъ се отворе врата, а г. Кованићъ ступи съ Мартиномъ у собу, кои расшири своје руке и повиче: „Сыне мой!“ и загрли тогъ младогъ човека, кои е као укоченъ одъ чуда стаио.

„Не, мило дѣте, писамъ я быо у Источной Индіи. Оди, та оди ближе; притисни ме на твое юначко срце, ты си цѣлогъ могъ живота радость. Яче, ове ме притисни! Ты си онай, кои треба да си. Богъ нека те благослови. Я не могу.“

Објашњенія.

Радость доброга старца Мартина ніе была мања одъ усхићења забуњеногъ Благоя, кои дуго ніе могао наћи рѣчій, да стане своје изразн. Толико су имали єдан другомъ казивати и толико су єдан другомъ казивали, па опетъ се после єдногъ сата нису разумѣли, нити су знали, како се е то све збыло?

„Добро дѣте,“ рече г. Мартинъ, „я ћу ти све по реду испричовѣдати. Сѣди! — Видишъ, истина е што си чуо, да самъ много неповољности у граду искусіо. Я не знамъ, како е князъ на ту мысао дошао, да ми диплому благородства пошаље? Я почитуемъ благородство, разлика међу редовима людій мора быти, премда вуна много пре разликуе овцу одъ ярца, него име. Кои као чиновникъ у држави хоће срећу да получи, хоће да се князу приближи, или жели пространый кругъ дѣлателности за своје дарове имати, тай нека прима титуле, чинове и благородства. Ту е добро учиніо; єръ то може полезно наслѣдіе за његову дѣцу быти. Но мени, кои дѣце немамъ, никакво званіе не ништемъ и съ оныме самъ задоволянъ, што никакный князъ не може дати, т. е. чистымъ срцемъ, кое оволико добра хоће и чини, колико може; мени велимъ диплома не доноси ништа друго, него неповољности. Може быти да самъ стварь узео сасвимъ съ озбильне стране: доста, я самъ моимъ одрицанѣмъ найпоштенієгъ владаоца или његову господу лѣво и десно увредіо, то ми е и данъ данашный жао. Почеше неке сплетке са мномъ. То ме огорчи. Зато останимъ градъ. А то е было онда, кадъ самъ ти писао, да ми уредно пишешъ, ако и неуздобышъ никакова одговора на твоја писма и да ій шиљаше г. Кованићу.“

„Одемъ на едно мое мало добарце и живіо самъ сасвимъ задоволянъ и на миру. Затымъ ме опомене Богъ, да не помыслимъ, да е на земльи небо: добыемъ жучну грозницу. У то време упытаю ме за мой тестаментъ, єръ самъ могао лако умрети. Люди су имали право. Кои ніе готовъ

сваки̏ данъ умрети и весео предъ лице Божје стати, тай занста има руну на рукаву. Ты ме добро разумѣшъ Благое.“

„Али я писамъ имао дѣце; истина имао самъ удаљене сродние, кои су жељно на мою смрть изгледали, само да мое имање приграбе; но то су све люди, кои не знаю съ новцима поступати: т. е. они знаю рачунати само камате, штеде за саме себе, даю гостбе, хоће да свѣтле предъ свѣтомъ и називаю будалаштином, кадъ одъ свои̏ уста укидамо, да другима добро учинити можемо. Ови люди, мислио самъ у себи, они за себе имаю доста и довольно. — Многу самъ дѣцу одранио и воспитао, али писамъ знао да л' су то, што треба да су. Сви су имали руну на рукаву. Сиршимъ на кратко, принишемъ свакоме по нешто и то безъ разлике, єръ шта самъ другo знао чинити. Са собомъ писамъ могао понети. Али одма после тога оздравимъ.“

„Текъ у болести, кадъ су ме наемници послуживали, осѣтимъ, да ми е потребно єдно створење, кое ће ме любити само због мене самогъ. Тада самъ често на тебе мислио и єдва самъ чекао, да се вратишъ. Ты си дошао. Садъ самъ се хтио освѣдочити, єси л' ты човекъ безъ руне на рукаву. Купимъ Староково, кое е онда изгледало као каково невалало гнѣздо. Овдѣ, помислимъ у себи, може се видити, да ли има срце и паметь на своме мѣсту. Мой пријатель, г. Црвенићъ, было е тако добаръ и позаймио ми свое име. Г. Ковачићъ обави управљање мѣсто за управителя у новинама, одведе те г. Црвенићу, а остало знашъ.“

„Г. Добрићка была е супруга єдногъ могъ доброгъ пријателя и да е онъ любио ње, я бы е за цело узео за жену, єръ е была лепо одъ дѣвойке, а кадъ е она анђео, то њена кћи Босилька мора быти арханђель. Кадъ си годъ г. Ковачићу одлазио, пролазио самъ као не познатъ крозъ село. Срце е мое играло одъ радости, видећи како лѣчишъ Староковцыма руне на рукавима. Ты си крозъ єдну годину много починио. Онда заключимъ, да те мѣсто сына узменъ и сва ти моя добра оставимъ. Єръ, помышлявао самъ, Благое слѣдује моимъ стопама. Добаръ е дѣчакъ. Но хоће ли ме онъ и любити као свога отца? — То пытанѣ бише истина мала, но за мое срце найважнія руна на рукаву. Затимъ смо играли ово познато ти позорје. Но немой се калти. Ты си мене стара човека срећнымъ учинио и у изгубльный рай опетъ ме повратио. Садъ престаю позорія. Я идемъ съ тобомъ у Староково: обытаваћу кодъ тебе и помагаћу ти по штогодъ; у Старокову градићемо рай на земльи, да онай на небу заслужимо.“

Арханђелъ.

Нећемо да говоримо о радости, благодарности и любави, коя се на лицу Благоевомъ читати могла. Я мыслимъ, да ће свакій читатель лакше моћи себи то представити, него кадъ бы се упустіо ньи описивати. Прво вече, кадъ е у своіой собн самъ было, клекне и съ подигнутимъ рукама къ небу благодари Богу на нѣговой милости. Затимъ, іошъ докъ му е срце препуно было, сѣдне за столъ и почне писати. Описивао е г. Добрићки повѣсть нѣгове среће, а Босилькн повѣсть нѣговогъ срца и желѣ истога.

Г. Мартинъ имаћаше много коешта у Регенсбургу уређивати, да скоро читаве три недѣлѣ проћу пре него што е на путованѣ мыслити могао. Међутимъ и Благое ніе бадава сѣдіо, већъ е писао почешће г. Добрићки, коя му е свагда умилято одговарала. Явлише му, да е Босилька савршено оздравила и у нѣной тайной наслади чисто се преобразила. И Босилька му е писала. Благое читаше њена писма скоро свагда, кадъ е самъ было; ако ій ніе могао читати, гледао е, макаръ крадомъ, черте њинове; па ако му и то ніе было могуће, само бы дирнуо рукомъ те свете листове, кое е свагда са собомъ носіо и онда му се чинило, као да додирнуе Босилькину руку.

Та дѣвойка постане и у своимъ писмима чудноватa као и у личномъ обхођењу. „Не,“ писаше му она, „а васъ не любимъ. Не могу васъ любити и увѣравамъ васъ, да се таково чустно нигда ніе у момъ срцу за васъ появило. Мою майку любимъ я, и то више, него све на свѣту. Любимъ савъ свѣтъ. Али васъ — не знамъ, што васъ отуђава одъ мене. Я не знамъ ни шта е ни како е. Нешто као страхопочитанѣ, као обожаванѣ. Вы право имате, што ме любите; више и не заслужуемъ. Доста е, што се вы маловажногъ створеня и опоминѣте; а много е што кажете, да бы безъ мене свѣтъ ништа было. Но я — да васъ любимъ, то бы нешто одвише земски было. Бојимъ се да съ простачкимъ рѣчма моя чустовања не обезсветимъ. У вами е нешто божественo, кое ми е ваша близость умила. Съ тымъ се све преиначило, цѣла е природа другчія. Докъ висте вы у Староково дошли, ніе было тако. Я сам сматрала ствари, као што су ій и други сма-

траля. Али више не. У свему є некій новый духъ."

„Я се никда не бы смѣла усудити, да вамъ то устмено кажемъ; но кадъ самъ удаљена одъ васъ, онда престає моя боязљивость. Тако мыслимъ, да се зато човекъ сме Богу молити, што га не види. Безъ васъ, истина є, безъ васъ не бы хтѣла дисати, али не могу да понямъ, како ћу съ вама непрестано живити? Учините ме равнодушнїомъ: разорите ово чудноватo чуство, кое не при помыслу на васъ обузима; уподобите се другимъ людма — онда ћу моћи съ вама живити, нао и съ другима; а може быти да ћу быти срећнія, ако васъ мало манѣ обожавамъ."

Г. Мартинъ, кои є Босилькина писма читати морао, и радо ій читао, говоріо бы смѣшећи се: „Благое, тай Серафимъ држи те за Херувима. Но вы райска створени добыћете ваша тѣла опеть. Само мирно."

Заключенѣ.

Г. Мартинъ ніе могао пріятніе свога питомца увнезапити, него кадъ є єдань данъ г. Црвенићу съ њимъ на ручакъ отишао, гдѣ є г. Добрићку и Босильку іошть у путничкимъ хальинама застао. Благое побледи одъ радостногъ страха, загрли майку, но очи є свое упро у Босильку, кои є недвижимо съ оборенимъ очима и застыђенымъ лицемъ ту стаяла. Примѣне учтивости тако названогъ изображеногъ свѣта, иначе мучитель болыи людій, често су іймъ одъ велике помоћи. Чрезъ њи нађу се и наши љобезници, кои су съ обичнимъ обвезателнимъ рѣчма гласъ свога срца танли. Съ њима се научимо єдань другогъ вићати безъ дрктања, разговарати се безъ забуне. Она три стара господина зачиняли су све њиовомъ шаломъ и г. Мартинъ одкріе г. Добрићки, како є нао младићъ њиъ обожатель быо, а садъ као старацъ жели њиъ пріятель быти. — На скоро се упознаду; на скоро изкажу све єдно другоме.

„Но они двое тамо нису єдно другоме све казали, ваша кћи и мой сынъ!" примѣти г. Мартинъ његовой пріятельици на уво: „дай да ій оставимо єданъ сатъ на само, некъ се наразговараю."

Отиду у башту. Међу цвѣћемъ и џбуновима налазаху се многа тайна мѣста. Босильку и Благоя оставе навлашть саме. Г. Мартинъ и г. Добрићка опредѣле међутимъ будућу срећу овы двое младенаца.

Но сатъ єданъ за другимъ проће, а Благое и Босилька нису се іошть указали. Поче се сутонъ хватати, а њи іошть нема.

„Ово ме у немиръ баца," рече г. Мартинъ, „они су ваљда одъ превелике радости умрли." Г. Мартинъ узме г. Добрићку подъ руку, да ій потражи. Никаковый гласъ ніе се чуо. На послѣдку нађу ій у густомъ шушию. Ту су они као два кипа подъ єдномъ буквомъ загрљени стаяли. Нису чули ходъ долазећи. Текъ онда, кадъ су ій отацъ и майка рукама обухватили, онда су текъ къ себи дошли.

„Хвала Богу, да вы іошть дишете!" повиче г. Мартинъ. „Но то ми се ни мало одъ Херувима и Серафима не допада! Напољ! сутра ћу васъ обое изъ рая истерати, єръ сте одъ плода познаня окусули и нашли, да сте люди. Обое имате, као што увиђамъ, превелику рупу на рукаву, коју неће нико моћи излѣчити, осимъ свештеникъ!" —

Застыђени врате се ови младенци съ честнымъ старцемъ. И сутрадань вѣнчаю се у цркви, па кадъ изиђу напољ, пошу се одма на кола. „Сыне мой," рече г. Мартинъ," за тебе ніе ни четврть сата више да се овдѣ бавишть. Прекосутра ћемо и мы у Стороково поћи и тамо ћемо намъ будућій начинъ живота уредити. Ты ћешть отићи у Липиску садъ, да неке новце примишъ; тамо ћешть се найманѣ четрнаесть дана задржавати. Босилька нека иде съ тобомъ, да ти не буде дуго време."

Тако и буде. После двапаесть дана стигне и Благое са своіомъ младомъ супругомъ у Стороково, гдѣ су ій г. Мартинъ, г. Добрићка и цѣло село радостно дочекали. Босилька є цвѣтала као какова ружа. Она увѣраваше, да ю є њена прва любавь преобразила, али опеть є, говораше она, много *божественіе*, кадъ мало *човечіе* любимо.

Євтиміе Аврамовићъ.

НЕПРИУГОТОВЛЂНЫЙ ПУТНИКЪ.

(Съ Грчкогъ.)

Путникъ, имаюћи съ почетка проћи лѣпо зелено полѣ, а по томъ мѣста незгодна, пуна трня и корова, приуготовіо се само за прво мѣсто пута.

Обуче лаке и шарене хальине, метне руже у нѣдра, и съ лакимъ штапомъ у руци предузме

весело познатый путь; са сваке стране обкружавала га е цвѣтаюћа природа; дакле продужаво е съ радошћу и усликомъ путованѣ свое.

Но ступаюћи далѣ, присѣ у неугодна мѣста, и кадъ се ноћь приближила, наће се у бѣдномъ стању; еръ естина већъ не стала су му, хальине одъ кише покваснле се, и одъ трия раздераше, руже увенуше, и прло уморанъ будући, нѣговъ штапъ, кои е дике ради носіо, мало му е помагао; было е пакъ предъ нѣмъ и потокъ, а околко помрчина.

„Тужанъ!“ рече у себи, лупаюћи се по грудма, „гладанъ самъ, а естина немамъ; покваћенъ самъ, а немамъ хальина, да се пресвучемъ; уморанъ самъ, а немамъ никакове подпоре; имамъ потокъ преѣи, а не находимъ чамацъ; заблудіо самъ, а немамъ кога да ме упути. Сирило се, а немамъ ѧенѣра! тужанъ! колико самъ неразуманъ! Зашто нисамъ приготовлѣивъ и за конацъ могъ путовања, као и за почетакъ?“

Читателю! време бѣжи врло нагло, — и ты ся путникъ! почетакъ путовања ти е живота, а конацъ смрть. Ако си и за едно и за друго приготовлѣивъ, то си достоянъ блаженства; не будешъ ли, онда си равант неприготовлѣиомъ путнику!

С. М. Ю.

ПРОТИВНА БОРЕЊА МЫСЛИЋ.

Ха! родіо самъ се, одрастао, да живимъ, ядный и презалостный животе мой! О бѣдна судбино, коя ме непрестанце гонишъ: престани едномъ, съ разширенимъ те рукама молимъ; покажи ми путъ усрећеногъ благостања, изведи ме на путъ усрећены мои другова, дай ми осѣћати еданпутъ сладостный животъ овай! Не ласкай ми више презѣлнимъ надеждама, и кажи ми стазицу, по коіой се трия бодьникастогъ уклонити могу! Молію самъ те, и молимъ те, средства самъ тражіо, да ти се умилямъ, но бадава!.. Ты небо си ме осудило вальда на вѣчито мученѣ! Но нека, нека, быће и томе едномъ край. — Съ Богомъ узвышена срећо одъ мене, кои самъ те. као невино дѣтенце сису материну, тражіо, далеко си се одлучила одъ мене, буди дакле край едномъ. — О! небо, праштай, природо не одреци се ты, кадъ су се сви дари благополучія сивѣтска одъ мене одтрла; — нећешъ, е л' нећешъ? — Съ Богомъ дакле мили пріятельи мои, опомените се баръ кадгодъ, да самъ и я на овой бодлястой земльи живіо и да самъ судбиномъ гоњенъ, самъ себи ударъ задао; — съ Богомъ, опомените се и праштайте!

Но шта реко! Фуріе се по меня колебаю; санъ ме оставля, у живость опыта долазимъ! — До среће мое досићићу; престаћешъ и ты судбино, кадъ већъ еданпутъ силе твое изнемогну; живићу, живићу, докъ природномъ смрћу не умремъ! —

Светолякъ Безкосићъ.

БЛАГОРОДНОСТЬ ДУХА.

Кнегиня Шенбуръ прошла се едно вече са едномъ придворномъ господичномъ по зеленимъ липадама. Она е видила еду одъ жалости изурену госпу на путу сѣдећу, коя е горко плакала, и нѣно на сиси дѣте на крилу држала. Сажалителна кнегиня стане и запыта: „Добра госпо! ваше е дѣте болестно?“

„Ахъ,“ предусрѣтне е госпа, „сирото ово прче хоће да скапа. Я нисамъ за два дана ништа, до едно парченце хлѣба, окусила. Тако заустане ми рана за мое дѣте. Видите, то е наша несрећа!“ На знакъ кнегинѣ, придворна господична да 1. дукатъ сиротой. Она истый жалостиво погледа, сузама га облів и уздане: „Ахъ! кадъ бы брзо млека было.“ Ове рѣчи проћу кнегинѣи кроз срце, коя е на сиси дѣте имала, и сама га доила. Незакосићно сѣдне поредъ плачуће доле, узме іой дѣте съ крила, метне га на свое прси, одои га, и врати се потомъ благополучно са задовольномъ савѣћу у свой дворацъ патрагъ.

Никадъ нисн видіо лѣпше у тренутку ока патнѣ, нити у едномъ лѣномъ и благородномъ лицу веће радости!

А. Николићъ.

ОСОБИТОСТИ АНГЛЕЗА.

Да бы се кои законый наслѣдникъ лишіо наслѣдства, мора му се у тестаменту оставити еданъ шилингъ (30 кр. ср.); у противномъ случаю има право на цѣло имане. — Сваки комадъ земль, преко кога се каканъ мртваць превесе, постае явнымъ путемъ. — Закупъ се заключити може само на 99 година, зашто 100 година закупа учинile бы землю закупцу нѣговомъ собственомъ. — Сви уговори и т. д., кои се у недељо закључе, не важе. — Омени л' се погодь са же-

ном, кои дуга има, и прими ли с њх руке свештеника само у концулы, то ће обвезанъ, њне дугове исплатити. — Сва на мору рођена дѣца припадаю нурiи Стефанской. — Приволи л' каква женска, да се за коегъ несретника, кои на пешала иде, уда, то се онъ ослободи. — Они, кои магарце држе, мораю овима уши одсѣћи, да се конъи одъ њове величине не бы плашили.

ОШТРОУМНА ИЗРЕЧЕНИЯ.

* Никакова ружа ніе безъ трна.

* Човекъ мора свое званіе увеличати, не пакъ званіе човека.

* Ко ће свѣтъ да упозна, мора га више прозъ ключаву рупу, него прозъ дално и звѣздано стакло гледати.

* Слушай свашта, не вѣруй никомъ; гледай свашта и нута, мисли о свачемъ, али не показуй одъ тогъ ништа; направи се за орудіе свю, да себе потребнымъ учинишъ, бси л' ты то постигао, сви су твоя орудія постали.

* Одушевлѣный дружевникъ быти, фину интригу изиграти, у свакога човека воліо се увуѣи, страсти побуѣивати и подрављивати, али самъ никакове не показивати, свуда слушати, свуда гледати, и опетъ свуда као глувъ и слѣпъ стояти: то е художество политике.

А. Н.

ОБЗОРЪ КЊИЖЕВНЫЙ.

Изъ Беча 9. Дек. 1847.*)

Мени се све чини, да ће се ова година споминати у Српской књижевности, истина не као лѣпъ данашъ у години, али — ако да Богъ — као осветакъ томе лѣпоме данку. Ово самъ почео одавна слутити. И заиста се моя слутня све више наврћуе; еръ до сад различне приліке и лѣпе и доста њх пролетше више Срба по небу ведроме. Я внесамъ сад доколанъ а ни никанъ да ти њх овдѣ све набраямъ:

*) Овай е чланакъ у оригиналу лѣпимъ познатымъ Вукомъ правописомъ. У.

ако нисси свиѣао, ты си њх видіо, а ако си спавао нучи се сад и расыгуй не бло се лѣпшега. Али ћу ти едну такову приліку казати, коя ме овдѣ одъ неколика дана гледамо а кодъ васъ се ішће не види. Та е приліка: *„Песме Бранка Радичевића."* И мыслимъ, да до данасъ ішће нис ни єданъ ученый Србинъ онако пѣшо као овай Радичевићъ, а онъ пѣва онако како треба Србинъ књижевникъ да пѣва. — Осимъ тога у овой се књизи на неколико мѣста ударила права наша срећа са несрећомъ нашомъ, правый напредакъ нашъ са нашомъ погибли. — Ішће с у књизи овой взикъ као суза — чистъ. Истина ішће њх е мало, врло мало, кои онако мысле и сраде као овай Радичевићъ, *али „не бой се мало стадо, еръ бы воля оца небескога да ти да царство!"*

Ђ. Даничићъ.

КАКО Е ПОСТАО ПАШИРНЫЙ НОВАЦЪ?

Кадъ е гроф одъ Тендиле, Маурама у Алхамбе обѣдовао, не стало было єдномъ злата и сребра, да своју войску исплати, па солдати стану врѣмлти, видѣли, да немаю чимъ своє потребе куповати; онда онъ уме нешто ситны комадића артіе, на коима разне гуме напише, а подъ ове се собственомъ руком подпише. Те комадіе даде солдатима и заповѣди жительима Алхамбе, да исте у подпуной вредности примаю. Ово се учини, и онъ доцніе те артіце готовымъ новцемъ исплати.

НОВЕ КЊИГЕ.

Лепа или Забавникъ за годину **1847.** *Одъ Іована Филиповића. У Београду, у Књижеско-Српской Књигопечатньи* **1847.** — На 8-ку, стр. 158 — Цѣна: 2 гр.

Нѣмачко-Српскій Рѣчникъ. Списао Димитрій Исаиловићъ. У Београду, Књижества Српскога Књигопечатньомъ **1847.** — На 16-ми, стр. 1860. Цѣна: 2 фор. ср.

Српска Грамматика одъ Ліе Захарієвића, пр. професора и управителя гимназіе Књижества Србіе. У Београду, у Правителственной Књигопечатньи Књиж. Српскога **1847.** — На 8-ку, стр. 120. Цѣна: 6 гр.

Учредникъ Михаилъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Књигопечатньи у Београду